Digitized by Google

9
2 M
2

HERODOTI

HALICARNASSEI HISTORIOGRAPHI LIBRI NOVEM, MVSARVM NOMINIBVS INSCRIPTI, INTERPRETE LAVRENTIO VALLA.

Acceſſerunt huic editioni plus minus nouem folia, quæ in primo libro à Laurentio exemplaris forte uitio prætermiſſa, iam primum à Conrado [redacted] è Græco ſuis locis ſunt adiecta, cum alia haudquaquam pœnitenda in cæteris libris acceſſione, caſtigationeq; ad Græcum exemplar facta, id quod diligẽs lector conferendo facile deprehẽdet.

Item De genere uitaq; Homeri libellus, iam primum ab eodem Heresbachio è Græco in Latinum conuerſus.

In Herodoti MVSAS epigramma:

Ἡρόδοτος μούσας ὑπεδέξατο, τῷ δ᾽ ἄρ᾽ ἑκάστη
ἀντὶ φιλοξενίης βίβλον ἔδωκε μίαν.

Anno M. D. XXXVII.

Sub edicto & priuilegio Cæſaris ad quadriennium.

Suſtine, & abſtine.

ROMA
BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

HERODOTI VITA E SVIDA.

HErodotus hiſtoricus ex Halicarnaſſo claris ortus parentibus, nempe patre Lyxo, matre Dryone, fratrem etiam habebat Theodorum. Relegatus in Samum à Lygdame Halicarnaſſeorum tyranno, ibi & Ionicam linguam didicit, ſcripſitq; ea lingua libros hiſtoriarum nouem, exorſus à Cyro & Candaule Lydorum rege. Poſtea reuerſus Halicarnaſſum, ubi exoſum ſe popularibus ſuis uidiſſet, ultro Thurium cõceſſit Italiæ oppidum, iam tum Athenienſium coloniam, ubi reliquum uitæ finiuit, ſepultus in foro, ut aliqui memorant. Sũt q tradant eundẽ in Pella obijſſe. Claruit anno ab urbe condita trecẽteſimo, ut ſcribit Plinius libro duodecimo. Idem tradit Thurijs hiſtoriarum libros condidiſſe, quas muſarum nominibus inſcripſerit. Ipſe alibi ſcribit Homerum & Heſiodum quadringentis non amplius annis ante ſe claruiſſe. Scripſit & Homeri uitam, ut teſtatur idem Suidas ἐν τῷ ὅμηρος.

AMPLISSIMO VIRO

D. IOHANNI GOGRAVIO PRINCIPIS CLIVENSIS

ROMA

apud conuentum imperialem legato, Conradus Heresbachius S. D.

MAGNA ſane gratia habēda eſt ijs uir clariſſ. q Græ
corū monumenta eleganter bonaq; fide in linguam
latinam trāſtulere, cum quod horum beneficio ad-
iuti illius linguæ rudes, quicqd eſt apud illos uel re-
rum geſtarum, uel philoſophiæ tam prophanæ q̄
diuinæ, legant percipiantq;: tum quoſdam inuenias
qui etiamſi utriuſq; linguæ probè periti, tamen ea-
dem patrio magiſq; uſitato ſermone quàm Græ-
co legere malint. Add e nonnullos, Græcos ſic ex-
preſſiſſe, ut interpretes, ipſos penè uicerin t autο-
res: id eſt quod Cicero, potius inquit, Synephebos
Cæcilij, aut Andriam Terētij, quàm utrāq; Mænan
dri legam. Quin hodie quoq; ſunt qui Politiani conuerſionem, quàm Græcum Hero-
dianum lubentius legant. Atqui horum pleroſq; noſtris temporibus ſic certatim corru
pit cacographorum auaritia, ut eorum, quæ ab illis bene uerſa erant, nullus propemo-
dum ſit uſus. Id quod cum in alijs permultis animaduertere licet, tum in Herodoto faci
le apparebat: ut qui cum à Laurentio eleganter uerſus eſſet, ſic circunferebatur impreſ-
ſorum negligentia mancus atq; corruptus, ut nullus eſſet planè uerſus, nullus orationis
contextus, qui non luculento errore deformatus, uix ulla dictio quæ non cacographia ſi
milibuſq; mēdis fuerit uitiata. Taceo quàm multa fuerint uel tranſpoſita uel prætermiſ-
ſa, quàm multæ lacunæ, quàm nuſquam emēdate aut certe inoffenſe neq; legi, neq; intel-
ligi potuerit. Porrò cum uiderem huic malo aliter mederi non poſſe, quàm ut ad arche-
typon fidem exemplaria emendarētur, ſuperioribus annis cum adhuc Friburgi agerē,
autores aliquot Græcos, quos alioqui priuatis ſtudijs legeram, cum latina uerſione con
tuli, atq; caſtigaui. E quibus iam tum Strabonem Curioni permiſeram, uiro quidem &
erudito, & de literis ſedulitate ſua benemerēnti: uerum cum ipſe ad manū nō adeſſem,
miniſtri caſtigationes noſtras in marginem adſcriptas, forte nō ſatis percipientes, parū
è ſententia noſtra emendate uulgauerunt: ſed quæ tamen non perinde multa, nemo arbi
tror tam inſyncerus, qui nobis imputanda putet. Mox noſtro exemplo M. Bentinius iu
uenis ſimul & linguarum eximia peritia inſtructus, & iudicio exquiſitiſſimo idē feliciſ-
ſime aggreſſus præſtitit in Laertio. Iam uero cum Herodotum atq; Thucydidem adhuc
apud me latitantes popoſciſſet Hittorpius bibliopola Colonienſis, eidem amabilius ur
genti codicem noſtrum non potuimus denegare, quo minus publicis ſtudijs communi
caretur. Interim cum mihi aulæ affixo adeſſe non concederetur, forte Arnoldus Veſali
enſis theologus linguarum ac in uniuerſum oīm diſciplinarū peritiſſimus, interueniēs
pro ſuo exactiſſimo iudicio grauiter etiam acuteq; nōnulla animaduertit, atq; reſtituit.
Cæterum quantum omnino in hoc opere præſtitum ſit, nemo rectius iudicauerit, q̄ qui
hanc editionem cū ueteri contulerit. Nam ut ea prætereā quæ cacographia, tranſpoſiti-
one, diſtinctioneq; turbata erant, & id genus minutiora, quæ per totum librū ſparſa uel
Augiæ ſtabuliū conſpurcatione uiciſſent, oīaq; à nobis ſunt repurgata: ad hæc in primo
libro à nobis adiecta plus minus nouē folia, à Laurentio haud ſcio q̄ occaſiōe p̄termiſſa:
quæ certe nemo inficiari poterat quin illuc pertinerent, ut quod Græcū exemplar atq;
adeo contextus ipſe narrationis teſtent. Aut ſi cui hoc ſatis nō ſit, ipſe Herodotus quarti
libri initio locū citat de Scytharū exercitu, cuiꝰ meminerit in primo. Quinetiā Stepha
nus de urbibus, & Strabo atq; Athenæꝰ pleraq; indidē citāt ad uerbū, oīaq; ad eū Hero-
doti referunt locū. Proinde nos certis perſuaſi argumentis, ea hactenus deſiderata nō du-

bitauimus inter cōferendū tumultuario quæ deerāt cōuertere, ſuiſq; locis intertexere. Poſtremo de uita Homeri libellū iam añ à nobis cōuerſum tibiq; dicatū huic opi adiūximꝰ, ut q non ita malis hiſce Muſis adhæreret. Verū cū uero cū hæ noſtra Muſæ patronū ducemq; flagitarēt, hoc eſt muſagetē, qualē uetuſtas memorat fuiſſe Herculē, nimirū cuius defenſione ſuffultæ ꝓdirēt in publicū, tu in primis occurrebas ornatiſſime Gograui, cuius uere nobilibus uirtutibꝰ cōcedanf nūcupenſq;: partim ꝙ iā inde ab incunabulis magnis & laboribus & ſumptibus domi ac peregre hiſce uirginibus ſeruieris: partim etiā quod cū aliis melioribus diſciplinis pulchre inſtructus, tū rerū geſtarū memoria maxime uales, neq; eſt aliqua lectio qua ſecundū diuinas literas plus afficiaris q̄ hiſtoria. Nec id abs re. Nēpe quæ ſit teſtis tēporū, lux ueritatis, uita memoriæ, magiſtra uitæ, nuncia uetuſtatis, ut elegāter apud Ciceronē tuū diſſerit Antonius. Adde ꝙ natu maioribꝰ rerū experientiā ſubminiſtrat, priuatos imperio dignos efficit, iuniores ſenioribꝰ æquat prudētia. Et tu iā ob eximiā eruditionē parēq; integritatē iuuenis nōdū trigeſimū ingreſſus annū, reip. principūq; conſiliis admotus, in hoc uſo hiſtoriæ parente nō raro reperies, quæ uſui tibi etiā præſente ſeculi ſtatu eſſe poterunt, tā publice q̄ priuatim, ut interim taceā admirabilē quandā narrādarū rerū amœnitatē atq; eloquētiā, ſi Luciano credimꝰ cenſori alioq ſatis naſuto, inimitabilē. Atq; uero ut alios ꝑtermittā, q oēs Herodoti elogia plenis (ut aiunt) buccis cantāt, ducū duntaxat grauiſſime rū linguæ latinæ procerū cenſuras proferā, nempe Ciceronis & Quintiliani: Quorū alter in illuſtriū oratorū catalogo, hoc eſt Bruto, & ea diſputatione quā de oratore inſcripſit, utrobiq; Herodoti ſcripta magnis laudibus uehit: Alter uero inſtitutionū oratoriarū lib. decimo, de Herodoto eiuſq; diſcipulo Thucydide ſic ſcribit: Hiſtoriā multi ſcripſere ꝑclare: ſed nemo dubitat longe duos cæteris ꝑferendos, quorū diuerſa uirtus laudē pene eſt æqualē cōſecuta. Denſus & breuis & ſemper inſtans ſibi Thucydides, dulcis & candidus & effuſus Herodotus. Ille concitatis, hic remiſſis affectibus melior: ille concionibus, hic ſermonibus: ille ui, hic uoluntate. In tantis laudibus mirum eſt non defuiſſe: qui uel editis libris hunc ſcriptorem ſugillarent. Sed tale eſt hominum ingenium, ut nullus ferè quantumuis præclarus ſcriptor, omnem reprehenſionis notam effugerit. Quod ſicubi forte parum credibilia narrare Herodotus uideatur iis, qui externas eaſq; regiones non luſtrauerint, de quibus ipſe ſcribit, nō ea mythiſtoria (ut quidā falſius cauillaf) protinus exiſtimāda eſt, ſed gentiū potius regionūq; peculiari naturæ donandū. Siquidē ipſe cū de Babylonis fertilitate ſcribēs, milii & ſeſami inſtar arborū proceritatē tradat, tamē (inquit) quanquā meis oculis uiderim, memorare ſuperſedeo, quod pleriſq; qui hæc nō uiderint, fabuloſa tradere uidebor, ἐν ᾗ κέγχρος καὶ σησάμου δένδρον ὃ μέγαθος γίνεται, ἐξεπιστάμενος μνήμην οὐ ποιήσομαι, εὖ εἰδὼς ὅτι τοῖσι μὴ ἀπιγμένοισι ἐς τὴν Βαβυλωνίην χώρην καὶ τὰ εἰρημένα καρπῶν ἐχόμενα ἐς ἀπιστίην πολλὴν ἀπῖκται. Quoties uero ea ſcribit quæ aut ipſe nō uiderit, aut certo nō cōſtēt, ueluti quæ aliorū cōmemoratiōe accepit, ſubīde fidē ſuā liberat. Idq; cū aliàs, tū hoc loco. μέχρι μὲν Ἐλεφαντίνης πόλιος αὐτόπτης ἐλθών, τὸ δ᾽ ἀπὸ τούτου ἤδη ἀκοῇ ἱστορέων. Et alibi, ταῦτα μὲν νῦν μὴ ἐπὶ ἀληθείως ὂν οἶδα, τὰ δὲ λέγεται γράφω. Iiſdem penè uerbis ſe excuſat in narratione de Pacha, quanquā eā Plutarchus ad calūniam rapit, adeo ut mirer uirū alioq grauiſſimū eò deſcendiſſe, ut περὶ τῆς Ἡροδότου κακοηθείας librū ſcriberet. Ioſephus quoq; arbitraf nō tam Herodoto imputandū, ſi qd forte ab aliis aliter referaf, aut nō uoluntariū mendacium dicaf, q̄ illorū errori qui illi narrauerint. Accedit huc quod Cicero etiā cū Gorgiam, Traſimachū, atq; Theodorum mendaciorū ineptiarūq; arguat, ſolum Herodotum etiam ſi in eorū incideret ætatem, longiſſime tamen ab illorū abfuiſſe ineptiis ſcribit. Sed ne nos quoq; inepti uideamur, ac epiſtolæ prolixitate moleſti, in tēpore finē faciemus. Tu ornatiſſime Gograui, haſce muſas tuo patrocinio cōcreditas dicataſq;, ea fide autoritateq; tuere, qua olim ſub tutela fortiſſimi numinis fuiſſe creditæ ſunt. Ita demum fiet, ut tuæ uirtutes harum aliquando uoce uiciſſim celebrentur. Bene uale, & nos quod facis mutuiter amare perge. Ex Duſſeldorp, pridie Idus Februarias.

Abantes Ioniæ populus 30
abaris fabula 113
abdera urbs à Teijs condita, ubi 33 & 199. & 239.
abæ oppidum Phocenſium 224 & 225. & 241
abrocomes & Hyperanthes Darij filij. 217.
abronychus Athenien. 223
abſinthij populus 164
abydus urbs 158. & 189. & 191
Accipiter Aegyptijs ſacer 55
accipitrum ſepultura ubi ibidem
aces fluuius 99
aceratus propheta 225
achæmenidarum cognatio unde 26
achæmenes Darij filius Aegypti præſes 183. & 197
achæmenes ab Inaro interimitur ibi.
achæorũ duodecim genera et partes 30
acheloufluuius 45. & 201
achæa Cereris templum 148
acheron fluuius ubi 155. & 226
achilleus curſus ubi 116 & 118
achilleum oppidum 155
acinacis à Xerxe in mare deijcitur 192
acræphia oppidum ubi 241
acriſij progenitores qui 167
acrothoon urbs ubi 188
Adicran Pœnorum rex 131
adimantus Corinthiorum dux 234
adraſtus Phryx ob fratricidium à Crœſo expiatur 7
adraſtus cuſtos Atys 8
adraſtus Gordij filius, Mydæ nepos 7. 9
adraſtus ſibijpſi mortem conſciuit 9
adraſti calamitoſi monumentum 149
adria à Perſis occupatur 32
adyrmachidæ Pœnorum primi ubi 133
Aeaces Syloſontis, Sami tyrannus 161
Aeaci fanum 153
æacides Samius 128
ædes hoſpitæ Veneris ubi 62
ædificium è ſolido ſaxo ubi 76
ægaleus mons ubi 233
ægæ Ioniæ ciuitas 30
ægeæ Aeoliæ ciuitas ibid.
ægea urbs in Pallena 200
ægeum mare 120
ægeus Oilyci filius 129
æginea (alias Argia) Ariſtodemi uxor 167
ægilia Styreorum inſula 176
ægicores Iouis filius 149
ægiales ab Aegialeo dicti ibi.
ægialees Pelaſgi 196
ægion ciuitas 30
ægiroeſſa Aeoliæ ciuitas ibidem
ægidæ tribus 129.
ægila locus 133. & 135
æginetarum nomen unde 226
æginetarum ſtrenuitas 233
æginetarum odia in Atheni. 151. 152
æginetæ ab Athen. ſuperantur 174
ægis unde appelletur 136
ægli populus 56
ægyptij thoraces Perſis uſui 28
ægyptiaca Thebæ 36
ægyptij duodecim deorum primi inſtitutores 44
ægyptij aras, ſimulacra, delubra primũ dijs ſtatuerunt 44
ægyptus fluuij donum ibid.
ægyptiacæ regionis natura & deſcrip. 44. & 49
ægyp. agrorum cultura ſpontanea 45
ægyp. ſementis ibid.
ægypti diuiſio ſecundũ Iones. 45. & 74
ægypti diuiſio ſecundum Herodo. 46
ægypti ambitus & deſcrip. 61
ægyptus, Aſiæ & Africæ terminus. 46 & 95.
ægyptij qui ſint ex Iouis Ammonis oraculo 46
ægypti miracula 49
ægyptiorum inſtituta & mores ibi.
ægyptij ſacerdotes raſi 50
ægyptij cum feris ueſcuntur 50
ægypt. circuncifio, & huius rei cauſa 50 & 61
ægyptiorum ueſtitus 50. & 57
ægypt. ſcriptura & literarum duplex uſus 50
ægypt. religio, cultus erga deos maximus 50. 51
ægyp. piſcib. & fabis abſtinent 50. 57
ægyp. ſacrificandi ritus 50
ægyp. maximus deus quis 50
ægyp. uictimæ 50 & 52
ægyp. ablutiones poſt contactũ ſuem. 52
ægyptium ſubulcum ingredi templum ne fas ibi.
ægyptij quo tempore ſues immolent, & ſuilla carne ueſcantur 52
ægyp. quorũ deorũ nomina neſciat 53
ægyptiorum præcipui conuentus 54
ægyp. fuſtuaria pugna 55
ægyptus Africæ finitima 55. 95
ægyptiæ feræ ſacræ 55
ægyptiorum cura circa feras 55
ægyptijs crocodili ſacroſancti 65
ægypto phœnix ſacroſancta ibi.
ægyptiorum purgamina 57
ægyptij Aſrorum ſaluberrimi ibi.
Aegyp. panis colleſtis appellatus ibi.
ægyp. aer immutabilis ibi.
ægyp. uinum ex hordeo ibi.
ægyptus uitibus caret ibi.
ægyp. cantilena ibi.
ægyptij prodigiorũ, diuinationumq; obſeruantiſſimi ibi.
ægyp. quorũ deorũ oracula habeat. ibi.
ægyp. medicina quõ ſit diſtributa ibi.
ægyp. lugendi ritus ibi.
ægyp. mos in condiendis cadauerib. 58
ægyp. unguenta qualia 59
ægyp. naues ibi.
ægyp. reges 60. 62. 64. 66. 69. 70. 73. 74. 79.
ægypti linum 61
ægyp. feriæ 67
ægyp. immortalitatem animarum primi aſſeuerauerunt ibi.
ægyptiorum calamitas 68
ægyp. progenies 70
ægyptus in XII. regulos diſtributa 71
ægyp. caſtra, locus ubi 72
ægyptiorum myſteria 75
ægyptijs pluuia portentoſa 79
ægyp. capita cur dura ibidem
ægyptiorum fuga ibidem
ægyptij ignem animal aſſerunt 80
ægyptius quidam uocaliſſimus 128
ægyp. clades apud Iraſam 131
ægyptiorum à Perſis defectio 182
ægyptij à Dario ſubacti 183
ægyp. ab Apriæ rege defectio 131
ægroti Babyloniorum quõ curentur 39
ægrotos Indi epulantur 97
ænus urbs & ubi 193. 128
æneſidemus Hippocratis ſatelles 206
ænea oppidum ubi 200
ænigma piſcatorum 273
ænyri, Cænyri 166
æoles à Crœſo ſubacti 2. 5. 6
æolũ in Xerxiano exer. armatura. 196
æolicæ ciuitates 30
æolus tributarius Dario. 95
æoles olim Pelaſgi appellati 196
æolum mos in ſacrificijs 274
æoles ab Hymea capiuntur 159
æorpata Scythis quid 124
æris copia apud Maſſagetas 42
ærius Iupiter & Neptunus ubi 258
æropus, Gauanes & Perdiccas, fratres 241
aëris mutatio in hoĩbus cã morbi 57
æs alienum debere apud Perſas turpiſ-

ſimum 28
æs apud Aegyp. precioſiſſimum 82
æſtatis & hyemis ſimulacra ubi 64
æſopus fabularum ſcriptor, genere Iadmius 68
æſchines Eretrienſium dux 175
æſchylus poeta 73
æſchrionia tribus Samiorum ubi 82
æthiopum circuncisio 61
æthiopum uictus uitaq; longiſſ. 81
æthiopes ubi 187
æthiopũ in Xerxiano exercitu armatura 174.194
æthiopũ diſcrimen 194
Africæ terminus quis 46
africus & auſter uenti omnium pluuioſiſſimi 47
africus mons ubi 66
afrorum deditio 79
africa Aegypto contermina 98
africa arboribus nuda 134
afri paſtoritij & eorum uictus 135
afrorum paſtoritiorum ſacrificia 135
africæ paſtoralis regio feras gignit 136
Agaſicles Halicarnaſſeus 30
agathyrſus Herculis filius 109
agathyrſi populus 115.123
agathyrſorum mores & amicitiæ ibi.
agariſtiæ proci 179
agariſtiæ ſomnium 180
ager Caicus 163
agina urbs ubi 30
aglauriæ Cecropis filiæ templum 227
aglomachi turris 132
agora locus 193
agreſtiũ boum ubi ingẽs multitudo 201
agrianes fluuius 121
agrianæ populus 140
agricultor ubi cõtẽptui habeatur 139
Ahena citra ignem feruentia 11
Aiax Telamonius 229
aimneſtus Spartiata 255
Alabanda urbs 241
alalia à Phocenſibus ædificatur 33
alarodij populus 56
alarodiorum in Xerxiano exercitu armatura 95
alati ſerpentes ubi 98
alazer Barcæorum rex 132
album littus ubi 18
alcæus Herculis filius 2
alcæus poeta 155
alcenor & Chromius Argiui 17
alcmæonidæ, genus Athenien. 148
alcmæonidæ an ſcutum Perſis prodiderint 178
alcmæonidarum generis claritas 179
alcmæon Megaclis filius ibi.
alcmæonis in auferendo auro calidum commentum ibi.
aleæ Mineruæ templum 13.256
aleæ ludus & teſſerarum à Lydis primũ inuentus fertur 20
alebadæ Theſſaliæ reges 185
aleuandæ populus 209
alexander Macedo aureus 239
alexandri tyrannidis origo 241
alexandri progenies 242
alexander Amyntæ dux, & Macedonũ rex 252
algæ Achaiæ 210
alitta Venus Arabibus dicta 27
alilat Vrania Arabibus dicitur 79
alizones populus 115
aliarchus Arceſilaum ſtrangulat 132
aliarchus dolo interficitur ibi.
alopece inſula 148
alpis fluuius ubi 115
alpeni uicus 210
alpenus urbs ubi 216
alpheus & Maron fratres 218
alyſomi populus 55
Amaſis rex 51.68.70.74.75
amaſis regis monumentum 75
amaſis rex Saitanus ibi.
amaſis regis mos 76
amaſis Mineruæ ueſtibulũ erexit ibi.
amaſis amicitiæ cum Cyreneis 77
amaſis uaria donaria ibi.
amaſis Cyprũ primus cũ cepit ibi.
amaſis regis mors 79
amaſis cadauer uerberib. cæditur. 80
amaſis cadauer crematur ibi.
amaſis epiſtola ad Polycratem 85
amaſis picturati thoraces 86
amaſis Maraphius 133
amathuſij populus 157
amaxampeus fons amarus 115
amazones populus 124
amazonum cum Sauromatibus commixtio ibi.
amazonum ſedes ubi ibi.
amazonum nuptiæ 135
ameſtris Xerxis uxor 193 199 & 263
ameſtris crudelitas in Maſiſtæ uxo. 263
amici deploratio 80
amiantus Lycurgi filius 179
aminoclis fortuna 232
amintas Palleneus Athenien. 232
amompharetus Pitaneti 253
ammonis oraculum de Aegyp. 46
ammonij populus ubi 51.134
ammon Aegyptijs quid 51
ammonis oraculi origo 53
amorges Perſarum dux 159
ampe urbs ubi 162
ampelon 200
amphiarao aureus clypeus à Crœſo donatus 10
amphilytus Acarnan ariolus 12
amphilyti uaticinium 12
amphiarai expeditio in Thebas 267
amphiarai templum apud Delphos & oraculum 19 241
amphicrates rex 89
amphilochus Amphiarai filius 98
amphion 153
amphimneſtus Epidamnius 179
amphictyonidis Cereris fanum 214
amphictyonis fanum & ſedilia ibi.
amphictyones populus 148
amphiſſa urbs ubi 224
amphicæa oppidum 225.
amphictyenſes populus ubi ibi.
amyrtæus 69
amyntas 140.155
Anactorium templum 255
anacreon Teius 100
anacharſis 114
& eius cædes 119
auaphlyſtia tribus 112
anaphanes Ciſſiorum dux 194
anaua urbs Phrygiæ 189
anaxandrides Lacedæmoniorũ rex 13
anaxagoræ opinio de Nili incremento. 47
anaxandrides & eius uxores 144
anaxilaus Rhegiorum tyrannus 165 & 208
anachimolius Aſteris, et eius cædes. 148
ancora Sophanis 257.
androphagi populus ubi 110.123
androphagorum mores 123
andrus inſula 143
andrum Græci obſident 237
androcratis fanum ubi 248
andromeda Cephei filia 193 205
anderica ubi 178
angarion Perſis quid 234
angites fluuius ubi 159
angrus fluuius 115
anguilla Aegyptijs ſacroſanctæ 56
animarum immortalitas atque tranſanimatio 66
animalia Indica grandiora cæteris 58
anyſis urbs 68
anyſis Aegypti rex ibi.
anyſis imperiũ Aegypti recuperat 69

anni humanæ uitæ ſeptuaginta 7
annus ab Aegyptijs primum inuentus, inq; duodecim menſes ab eiſdem diſtinctus 44
anopæa mons & uicus 216
antæcei ubi 115
antandrus locus 142
antandros urbs ubi 191
anthela urbs 210
anthela uicus ubi 214
anthylla oppidum 60
antichares Cleonius 145
antidorus Lemnius 222
anticyra urbs 213
Apaturia ab Ionibus Atheniis celebrari ſolita 30.272
aper immenſus Myſorum opera deuaſtans 8
aper in Africa nullus 136
aphetæ loci nomen 213
aphiſtie Pallenæ urbs 200
aphlyſtij Iouis templum 213
aphrodiſias inſula ubi 133
apia urbs ubi 46
apidanus fluuius Theſſaliæ 201
apollinis Iſmenij templum 10.19 148.241
apollinis imbre Crœſus è pyra liberatur 18
apoll. Triopij ſacrũ atq; certamen 30
apoll. oraculum apud Aegyp. 57
apollo Aegyptijs Orus dictus 70.73
apollinis templa ubi 72.73
apis aula ubi 72
apis Græcorum lingua quid ibi.
apollinis & Dianæ parentes 73
apoll. ara ab Ariſtea extructa 110
apollo Scytharum deus 116
apollo Oetoſyrus apud Scythas 116
apoll. oraculum Batto redditum 131
apollinis fons ubi 135
apollinis ſimulacrum 178
apoll. delubrum apud Abas 225
apoll. oraculum apud Delphos ibi.
apoll. arma ſponte apparentia ibi.
apoll. Ptoiſanum 241
apollonia urbs ubi 121.260
apolloniates ager 260
apolloniatis oraculum redditur ibi.
apparytæ populus 96
apries rex Aegypti 74.131
aprijs bellum cum Sidonibus & Tyrijs. 74
apries ſtrangulatur 75
Aqua diuerſarum qualitatum ubi 134
aqua Stygis ubi 171
Ara duodecim deorum ubi 44
aræ à qbus primũ dijs conſecratæ 44
ara Dianæ 121
ara forenſis Iouis 145
ara Herculis 210
ara uentorum in Thyia 211
arabia ubi 98.113
arabiæ mons 44.113
& humus 45
arabici ſinus deſcriptio 45
arabum fides conſtantiß. 78
arabia tributorum immunis 95
arabiã quæ produeat 98
arabum in Xerxiano exercitu armatura 194.196
ararus Scythiæ fluuius 115
araxes fluuius 40
& in eo inſulæ 113
araxis accolæ quo uictu & ueſtitu utantur 40
arborea lana molliſſima ubi 98
arcades 30.146
arceſilaus rex 131
arceſilaus rex ſtrangulatur 132
arceſilaus eijcitur Samo ibi.
arceſilaus Samum recuperat ibi.
arceſilai mors ibi.
archandri urbs 60
archander Phthij Achæi filius ibi.
archilochus Parius 3
archidice meretrix 68
archias Samius 88
archidemus Zeuxidemi filius 170
arcis Athenien. expugnatio 150
ardys rex filius Gygis 4
ardys Prienias expugnauit ibi.
areius pagus 227
arenæ maxima uis 92
argathonius Tarteſsiorum rex 32
argathonius moritur 33
argades Iouis filius 149
argentum & aurum primum à Lydis ſignatum 20
argentũ in uſu Scythæ non habent 18
argiui 146
argiuorum cum Spartis de agro Thyres contentio 17
argiuorum fines ditioq; ibi.
argiuorum raſura ibi.
argiuorum mulieribus uetitum aurum ferre ibi.
argiuorum oraculum 205
argiui Xerxi ſubdi maluerũt, quàm Lacedæmonijs eſſe inferiores 205
argiuorum cum Perſis affinitas ibi.
argippæi populus ubi 111
argis dea 113
argi lucus à Cleomene incenditur 173
argilum Græca urbs ubi 199
argiopius locus quidam 254
argos ciuitatum Græciæ nobiliß. 1
argon Heraclidarum primus, Sardium rex 2
argũs ædificatio 134
argos à ſeruis occupatur 172
ariabignes Darij filius 197.239
ariantes rex 120
aridius Nerbalus Arbali filius 197
aridolis Alabandenſium tyrannus 213
ariena & Aſtingis nuptiæ 15
arietes cur non immolentur 51
arietes Thebanis ſacroſancti ibi.
arimaſpi uiri unoculi ubi 99 & 110. & 112
arimaſpij uerſus 110
arion Methymnæus delphino inſidẽs ad Tænarum euectus eſt 5
arion Methymnæ. dithyramborum primus autor ibi.
arij populus 96 194
ariorum in Xerxiano exercitu armatura 194
arionis ingens donarium in Tænaro 5
artomardus Caſpiorum dux 194
artomardus Moſchorum dux 195
aripithes Scytharum rex 119
ariſba Leſbi ciuitas 30
ariſton rex 13
ariſtodicus Heraclides Cymæus 32
ariſtophilides Tarentinorum rex 103
ariſteas Proconneſius uerſificator 109
ariſteæ Proconneſij ara & ſtatua 110
ariſtagoras Cyzicenus 128 & 144
ariſtagoras Cymæus 128
ariſton Byzantius ibi.
ariſtagoras Mileti tyrannus 140
ariſtagoras Ionicæ rebelliõis autor 146
ariſtagoræ oratio ad Cleomenem ibi.
ariſtagoræ mors 159
ariſtocyprus Soliorum rex 158
ariſton rex 169
ariſtides Lyſimachi Athenien. 231
ariſtidis nobile facinus 234
arizanti populus Medicæ nationis 28
armenij pecuarij 39.146
arma Martia ſponte apparentia 225
armeniorum in Xerxiano exercitu armatura 105
arpoxais Targitai filius 108
arſamenes Vtiorum dux 194
arſamenes Aethiopum dux 194

artabanus Hyſtaſpis filius, Xerxis patruus 184
artabani oratio de inferẽdo Græciæ bello. ibidem
artabani ſomnium 189
artabanus Suſa dimittitur 192
artabazus Pharnacis Parthorum dux
artabazi mors 240 (184
artabazi fuga cum Perſis 254
artaba menſura Perſica 38
artachaes Achæmenides genere, & eius proceritas 159.200
artacia urbs 110
artæus artachæi filius 188
artaphernes Hyſtaſpis filius 142
artaphernes Sardium præfectus 150
artapher. Ionib. uectigalia imponit. 166
artaxerxes quid Græcis ſignificet 175
artaxerxes Xerxis filius 198.208
artayctes Seſti præfectus ſtipiti uiuus ſuffigitur 189
artayctes Macronum dux 195
artayctes Xerxis prætor 264
artayctes captus. 264. ſuſpẽditur 265
artayntes Artachæi 240
arteatæ Perſarum genus 26
artembaris Medus 24
artemidis, id eſt, Dianæ templum 210
artemiſia Lydamis filia, Xerxis exercitum ſecuta 157
artemiſium ubi 210
artemiſiæ glorioſa pugna 233
artemiſiæ capiendæ præmium 234
artibij equus 158
artibij cædes ibi.
artimpaſa Venus apud Scythas 116
artiſcus fluuius ubi 121
artochines Armeniorum dux 95
artontes Mardonij filius 258
artozoſtra Darij filia 166
artyphius Artabani Gãdario. dux. 194
artyſtonæ Darij uxor 95
artyſtonæ Cyri filia 194
ariandes Aegypti prætor 132
aryandis mors 133
aryandicum argentum ibid.
Aſbyſtæ populus ubi 133
aſcalon urbs Palæſtinæ 22
aſchi liquoris genus 111
aſia à Phraorte ſubacta 22
aſiam omnem trans Halym fluuium Cyaxares ſibi ſubiecit ibidem
aſiæ imperiũ ad Scythas transfertur. 22
aſia termini quot & ubi 113
aſia unde ſortita nomen 114
aſias familia 114
aſini apud Scythas non uiſuntur 127
aſinorum uox Scythis inſueta 127
aſini ubi cornibus præditi 136
aſini non potantes ubi ibi.
aſina Dryopum urbs 230
aſmach populus ubi 48
aſopus & duæ eius filiæ 151
aſopus fluuius 176.214.246
aſphatines Perſa 91
aſphaltus lacus 35.178
aſſa urbs ubi 200
aſſeſiæ Mineruæ templum 4
aſſyriorum imperium 20
aſſyriorum bellum cum Phraorte 22
aſſyrij à Medis ſubiguntur ibi.
aſſyrys Venus Mylitta uocatur 27
aſſyriorum bellum cum Cyro 35
aſſyriæ ſiccitas 38
aſſyriæ ſeges quomodo irrigetur, frumentumq; proueniat ibi.
aſſyria quæ & ubi 46.113
aſſy. armatura ĩ Xerxiano exercit. 194
aſſyrij Græcis Syrij dicti ibi.
aſtyages Cyaxaris Medorũ rex 9.15
aſtyages à Cyro capitur 15
aſtyagis cum Crœſo affinitas ibi.
aſtyagis cum Ariena nuptiæ ibi.
aſtyages Crœſi auus maternus 15
aſtyages à Perſis capitur 27
aſtyages patre defuncto, Scytharum regnum ſuſcipit 22
aſtyagis ſomnia 22
aſtyages Cyrum agnoſcit 24
aſtyages Harpagi filium mactat 25
aſtya. Harpagen proditorẽ arguit 24
aſylum Herculis ubi 62
aſychis Aegyptiorum rex 68
aſychidis regis pyramis lateritia ibi.
Atarneus ager ubi 32.29.236
atarbechis urbs ubi 51
atarnes fluuius 115
atarnes Darij regis frater 191.217
atembaris oratio ad Perſas 265
athamantes Aeloi filius 213
athenien. ſanctimonia iuriſiurandi adacti ſeruare Solonis leges 6
athenien. Græcorum potentiß. 11.
athenæ Græciæ inſignis urbs 29
athenæ tyrannis liberatæ 149
athenien. præſtantia 151
athenien. mutua cædes 152
athenienſis quidam fibulis à mulieribus confectus ibi.
athenien. cum Aeginetis bellum 174
athenien. XII. dij 176
athenien. panagyriæ 177
athenien. apud Marathonẽ uictoria. ibi.
athenien uxores à Pelaſgis raptæ 181
athenien. laus 184
athenien. ſolũ cur à Perſis uaſtatũ 202
athenien. Græciæ liberatores 203
athenien. oraculum ibi.
athenarum arx 204
athenien. nunquã ſolum uerterint 208
athenien. unde dicti 226
athenæ captæ 227
athenien. uirtus in propugnã. arce. ibi.
athenarum arx incenſa ibi.
athenarum incendium 248
athenien. præclara facta 241.
athenæ ab Homero celebratæ 278
athenades Trechinius 217
athos mons effoditur 183
athos mons ubi 185
athres fluuius ubi 110
atlanticum mare ubi 45
atlas fluuius 115
atlantes populi ubi, & unde dicti 132
atlas mons ubi ibi.
atoſſa Darij uxor 95.18.
attaginus Phrynonis filius Theba. 246
atticorum lingua 11
atticarum mulierum unà cum liberis cædes 181
atticus medimnus quid ſit 78
atramyttium urbs ubi 191
atrayntes dux Pactyenſium 194
atridæ exercitus aduerſus Ilium 187
atys Lydi pater 2
atys Crœſi filius 7
atys oratio ad Crœſum patrẽ ſuũ 8
atys Adraſto cuſtodiendus datur ibi.
atys cuſpide ictus, paternum ſomnium implet 8
atys Crœſi filij mors 8
atys rex Thuſcorum 20
Auchatæ Scythæ 108
augurium expulſionis magorum 92
auri immẽſa uis à Gyge Delphis dicata. 3
aurũ & argen. à quo primũ ſignatũ. 20
aurum Indicum 96
aureacea arena ubi, & quõ diripiatur. (97
auras fluuius ubi 115
aurea platanus atq; uitis ubi 188
aureorum metallorum certamen 257
aureus tripes apud Delphos 258
auſes populus ubi 134.136
auſter & Africus uenti omnium pluuioſiſsimi 47
auſchiſæ populus 133
autonous & Phylacus Delphorum heroes, & eorum delubra 225

auxeſie & Damie ſimulacra 151
Axius fluuius Mygdoniam à Bottiaide dirimit 200
Azanes Artæi Sogdorum dux 194
aziriſtus locus ubi 131
aziris portus ubi 133
azotus urbs Syrie à Pſam. expugn. 73
Babyloniorum fœdus cum Cyro 16
babylo. tyrannus Labynetus ibi.
babylon Aſſyrie urbs celeber. nominis. 35
babylonis ſitus & magnitudo ibi.
babylonis centum ereæ porte ibi.
babylonis conſtructio 35.36
babylonis due plage 36
babylon à Cyro capitur 38.40
babylonis regionis potentia quanta 38
babylonis principatus Perſis ſatrapia dicitur ibi.
babylonica regio foßis diſtincta ibi.
babylonica fertilitas 38
baby. palme uſus & diuerſitas ibi.
baby. nauicula orbiculata ibi.
baby. cultus 39
baby. cœmata capita ibi.
babylonijs ſceptrum geſtare ſine inſigni neſas ibi.
baby. leges & inſtituta ibi.
babylonicarum uirginum auctio ibi.
baby. medica cura erga egrotos ſuos 39
baby. mellea ſepulchra ibi.
baby. ablutio poſt coitum ibi.
baby. uictus 40
baby. talentum 95
baby. mulieres ſtrangulant 106
babylonis obſeßio à Dario ibi.
babylon ſecundo à Dario capitur 107
bacchus Aegyp. Oſiris dictus 51
bacchi feſtum apud Aegyp. 52
bacchici ſacrificij inuentor quis ibi.
bacchica Orphica 57
bacchi delubrum 121
bacchantium uox 229
bacidis oraculum 223.231.234
Bactriorū in Xer. exer. armatura 194
bactriorum dux Hyſtaſpes 194
bactriana natio 91.96
badra genere Paſargadi 133
badres Hyſtanis filius Mylearū dux 195
bageus Artotis filius 101
bagaſaces Teucrorum dux 195
barba ſacrifice ominoſa 235
barbarorum uociferatio 254
barbarorū apud Marathonem ingēs ſtrages 170
barbarorum fuga cum Artabazo 256
barbarorum cædes 256
barceorum deditio 79
barca oppidum 99.131.133
barce obſidio 137
barceorum expugnatio 138
barca uicus ibi.
barceorum fœdus cum Perſis 137
baris nauigij genus 60
battus Arceſilai filius 77
battus generis Polymneſti 130
batto unde nomen inſtitutum 131
batti claudi regnum 131.132
Beatus qui diem ſuum recte obierit 7
beccus quid ſit 43
belides porte 106
bellorum Græcorum initia 1
belli inter Cambyſen & Amaſim occaſio. 77
bellum ſeruorum 172
bellum Peloponnenſium 157
benemeriti Oroſangæ Perſis dicte 232
bermius mons ubi 242
Biantis Prienei reſponſio ad Crœſum 5
biantis Prienei conſilium ab Ionibus ſpretum 34
bibli quid Ionibus 148
biſaltia regio ubi 159
biſalt. regis crudele facinus in filios 138
biſanthes oppidum ubi 202
biſtonis lacus Dicee contiguus 199
biſtones Thracie populus ibi.
bithyni à Crœſo ſubacti 6
bithyni populus quis 195
biton & Cleobis beati 6
bitonis & Cleobis Argiuum genus ibi.
bitō et Cleobis in certaminib. uictores ibi.
bitonis & Cleobis feliciß. exitus ibi.
bitonis & Cleob. effigies apud Delph. ibi.
Bœotia terra 53
bœbeis lacus ubi 201
bogis amplißime laudes 198
boges Eionis urbis præfectus 199
bolbitinum oſtium Nili 46
boliſſus locus 270
boues mares Aegyptij immolant 50
boum ſepultura apud Aegyp. 51
bos lignea ſepulchri loco ubi 67
bobus ubi cornua ſuccreſcant 112
boues præpoſtere paſcentes ubi 135
boum agreſtium ingens uis ubi 201
boryſthenes fluuius ubi 110.116
boryſthenes fons ubertimus 115
boryſthenitarum emporium 110
boryſthenite populus ubi 110.6
boryes ubi gignantur 136
borea uxor Orithyia Erichthei filia 212
borea delubrum apud Athen. ibi.
boſphorus Cimmerius 109.129
bottiæis terra ubi 200
Branchide populus 9
branchidarum oraculum de Pactya 31
brauron inſula ubi 129 181
brengus fluuius 115
brunduſium urbs 112
brygi populus 166
Bubaſtis oppidum 54.69
bubaſtis quid Aegyptijs 69.73
bubaſtis, hoc eſt, Diane templum 69
bubares Megabizi filius 188.241
bucolicum oſtium Nili 46
budi populus 21
budini populus ubi 111.125
budinorum mores 123
bulis Spartiata Nicolai filius 202
bura Ionie ciuitas ubi 30
buſe Medice nationis populus 21
buſiris oppidum 54
butis urbs 72
Bybleſia ubi 35
byzantium 131.164
Cabalij populus 95
cabales Pœni ubi 133
cabeles Meones quem cultum in Xerxiano exercitu tulerint 195
cabeles Laſinij (aliâs Laſonij) dicti ibi.
cabyrorum orgijs Thraces initiantur 53
cadauera Perſ. quomodo humentur 29
cadaueris paterni oppignorandi lex 68
cadauera ubi non cremantur 80
cadaueris regij luſtratio apud Scyt. 118
cadmei Dryopes 30
cadmea uictoria Phocenſib. obtigit 33
cadmus Tyrius 53.147
cadmee litere 148
cadmeorum ab Argis eiectio ibi.
cadmus Scythæ Cous 208
cadmi iuſtitia ibi.
cadytis urbs Syrie 73.78
caira Halyattis uxor Crœſi mater 20
caira ueſtis 153
caitus ager ubi. 168 & fluuius 190
cayſter fluuius 156
calaſiris ueſtis genus apud Aegyp. 52
calaſiries Aegyptij 74
calaſirium Aegyptiorū plaga quæ 74
calandie Indie populus 96
calatibus urbs ubi 189
callatie Indi parentibus ueſcuntur 85
calliſta inſula 129
callias Eleus Iamideorū uaticinus 145
callimachus Aphidneus 177
callimachi cædes 177
callias Phænippus Hipponici pater 178

callię filię tres 178
callias Hipponici 206
calliopolitani populus ibi.
calipodæ populus 110
calyndici montes ubi 34
caleſtra urbs 200
calui à natali ubi 111
caluitiei cauſa 79
cama mons ubi 191
camarina urbs 206
camarinei populus ibi.
cambyſis nuptiæ cum Mandane 22
cambyſes Cyro patre defuncto regnū ſuſcipit 43
cambyſis expeditio aduerſus Aegyp. ibi.
cambyſes aduer. Amaſim bellū mouit. 77
cambyſis ortus 78
cambyſis expeditiones 80
camby. dona ad regem Macrob. 81
cambyſes impetum in Apim facit 83
camby. ſomnium 83.90
camby. parricidia 83
cambyſes ſororem interimit ibi.
camby. morbus ibi.
cambyſes uinolentus 84
camby. crudeliſs. facinora ibi.
camby. fatum, imprecatio, mors 90
cameli formidini ſunt equis 16
cameris oppidum 30
campus Niſeus Mediæ regionis 190
cameli Indici forma 97
camici oppidi obſeſſio 209
camicum Acragantini incolunt ibi.
caminus Homeri 272
candaules Græcis Myrſilus dictus Sardium tyrannus 2
candaules ab Alcæo Herculis filio oriundus 2.
candaules Sardium noviſs. rex 2
candaulis amor in uxorem ſuam ibi.
candaulis uxor Gygi nuda uiſa ibi.
candaulis interitus 3
canabum Nili oſtium ubi 46.62.73
canales miræ longitudinis 79
canaſtreum promontorium 200
caniſa oppidum ibi.
cappadocib. à Cyro bellū infertur 14.15
cappadoces Græcis Syri nominantur 14
cappadoces populus 15.146
caprarum immolatio ubi 51
capripedes homines ubi 111
caput ſine ſutura 258
capita Aegyptiorum cur dura 79
capita Perſarum cur fragilia ibi.
carcinitis oppidum 116.122
cardamyla nunc Aſia dicta 230
cardia urbs 154.165.193.264
cares in poteſtatem à Cyro ſubacti 6
cares populus 34
caria pars Ioniæ 29
caricarum mulierum lex aduerſus maritos 30
cares inſularum habitatores 34
carum inuenta tria memorantur ibi.
cares indigenæ & Aborigines ibi.
carij Iouis templum apud Mylaſſos 34
cares Aegyptij 54.72.95
carius Iupiter 149
carum cum Perſis prælium 159
cares Pedaſenſes 162
caria à Perſis capitur 163
Carum in Xerxi. exer. armatura 196
cares olim Hætines appellati ibi.
carina urbs ubi 191
carmen orthium 5
carnia feſta 214
carpathium mare 86
carpis fluuius 116 122
carthaginenſium bellum cum Phocen. 33
caryſtus ubi 112
caryſtus obſeſſa & capta 175
caſambus Ariſtocratis 170
caſiæ collectio 58
caſius mons Aegyp. & Syriam diſterminat. 73
caſius mons 78
caſmena urbs 206
caſpatyrus oppidum 97 114
caſpium mare 40.113
caſpij maris long. & latitudo 40
caſpij populus 96
caſpiorū in Xerx. exer. armatu. 194.196
caſſandanes Cambyſis filius 78
caſſiterides inſulæ ubi 99
caſius mons ubi 44
caſthanea urbs ubi 211
caſtorum teſticulorum medica uis & operatio 123.124
caſtor & Pollux Tyndaridæ 129
caſtratio iuuenum 164
catadupa 46
cataractæ fluuius ubi 188
catiari Scythæ 108
caucaſus mons 22.40
caucaſij populus 96
caunus urbs ubi 157
Cebrenia à quibus ædificata 270
cecropidæ, Cranai, Pelaſgi 226
ceiorum oraculum 113
celenæ urbs ubi 188
celtæ populus ubi 49.115
centum inſulæ 30
cephenis Beli filius 193
cephiſſus amnis 125
cereaſi populus ubi 48 60
cercopon hedræ 216
cereris templum 66.115
cereris & Liberi principatus apud inferos 66
ceres Aegyptijs Iſis dicta 73
cereris Achææ templum 148
cereris templo adhærens, manibus truncatur 174
cereris Amphictyonidis fanum 214
cereris & Proſerpinæ ſacra 229
cereris Eleuſinæ templum 254 260.261
certamen Triopij Apollinis 30
ceruus in Africa nullus 136
Chalcedonius populus ubi 164
chaldæi inter Aſſyrios ibi.
chalybes in poteſtatem à Crœſo ſubacti. 6
champſæ crocodili dicti 56
charadra oppidum Phocen. 225
charaxus Mitylenæus 68
charopinus 156
chemmis inſula ubi 73
chemmis oppidum 58
cheopes Aegyp. rex 67
cheopes Aegyptijs ne ſacrificarent interdixit ibi.
cheopes filiam ſuam proſtituit 67
chephrenis regis Aegypti pyramis 67
cherſoneſum opp. à quibus cōditum 109
cherſoneſus ubi 128. & eius præſtantiores urbes 182
cherſoneſus Athenien. ditionis
chiorum bellum 4
chius oppidum 29.76
chij Pactyam Perſis tradunt 32
chiorum cædes & conſtantia 162
chiorum prodigia 163
chidori aqua Xerx. copijs deficit 201
chidori fluuij origo 201
chileus Tegeata 245
chilonis Lacedæmo. conſilium 11
chilo Lacedæmo. uir præſtans 219
chœnix quid 168
chœrææ locus 175
choaſpes fluui. 37.146 147
choraſmij populus 96.99
choraſmiorum in Xerxiano exercitu armatura 194
chorus iuuenū peſtilentia abſumptus. 163
chromius Argiuus 17
Cicones Thraciæ populus 199
cilicia ubi 46.49 95
cilices populus 95.146
cilicum in Xerxi. exer. armatura 196
cilices unde dicti ibi

cilix Phœnix Agenoris filius 196
cilix Cycnēſis Horomedōtis filius. 197
cilla Aeoliæ ciuitas 20
cimmeriorum aduerſus Ioniam expedi tio, Crœſo uetuſtior 2
cimmeriorum è ſedibus ſuis eiectorum in Aſiam tranſitus 4
cimmerij ex Aſia per Halyat. exacti. 4
cimmerij ex Europa pulſi 22
cimmerij ubi 109
cimmerij muri 109
cimmeriorum ſepultura 109
cimmerius boſporus ubi 109. 123
cimmerium mare ubi 114
cimonis cædes & ſepulchrum ubi 175
cinnamomum quō colligatur 98
cineas rex Theſſaliæ 148
cinyps fluuius ubi 115
cippi Herculis ubi 49. 51
cippi Seſoſtris noīe inſcripti 60
cippi Darij regis ubi 121
cippus Crœſi regis ubi 189
cippis Midæ regis Gorgij, epigramma ab Homero inſcriptum 267
circunciſionis Aegyp. cauſa 50
circunciſio quibus communis 61
ciſsij Ciſsiorum regio 96. 146. 147
ciſsia porta 106
ciſsiorum in Xerx. exer. armatura. 196
cius fluuius ubi 115
clus urbs capitur 159
Clazomenæ urbs 29. 76
clazomenæ urbs capitur 159
cleander Phygaſeus uates 172
cleander Patareus Gelæ tyrannus. 206
cleobis et Biton à Solone beati habiti. 6
cleobis & Biton Argiuū genus 6
cleobis & Biton in certaminibus uictores 6
cleobis & Bitonis feliciſs. exitus 6
cleobis effigies apud Del. 6
cleombrotus & Leonides gemini. 145
cleomenes Spartiatarum rex 105. 167
cleomenes uirorum iuſtiſs. 105
cleomenes naſcitur 144
cleomenis regnum 145
cleomenis ad Ariſtagoram oratio 146
cleomenis profugium 171
cleome. inſania 171. & unde. 172
cleomenes ſeipſum laniat 171
cleomenes lucum Argiū incendit 172
cleonæ urbs ubi 188
clinias Athenien. 222
cliſthenes Alcmeonidis 149
cliſthenes Athenis eijcitur 150
cliſthenes Sicyonis tyrānus 179
cliſthenis oratio ad procos filiæ ſuæ 180
clytiades ex Iamideorum genere 250
Cnidus ciuitas 30. 76
cnidij Lacedæmoniorum coloni 35
cnidiorum regio 35
cnydij de Iſthmo ſodendo Pythiam conſulunt 35
cnidorum deditio 35
Cobaxais Argitai filius 108
cobon Ariſtophanti 169
codrus Athenien. rex 151
coës Erxandri filius lapidibus interemptus 144
cois Erxandri filij oratio ad Dar. 122
coitus hirci cum muliere 32
coitus in templo 55
coitus Indorum in propatulo 97
coitus & partus uiperæ 98
coitus Naſamonū in propatulo 133
colchi ubi 22. 61. 96. 113
colchorum circunciſio 61
colchicum linum 61
coliadis ora 234
colleſtis Aegyp. panis 57
colophon ubi 29
colophon à Gyge capitur 4
colonos in Thuſciam quis primum deduxerit 20
coloſsi cōcubinarū Mycerini regis. 76
coloſsi androſphyngis ubi 76
coloſſus Vulcani 76
coloſſa Phrygiæ oppidum 189
colubri ab equis deuorantur 16
columbæ Dodonææ 53
columnæ Herculis ubi 109. 130 135
columnæ albæ ubi 158
colus cum fuſo fœminis tractanda, nō arma 132
coma Lacedæmoniorum 17
coma Babyloniorum 39
combria urbs 200
commētarij Homericæ profectiōis. 267
cōpedes Lacedæmo. apud Tegeatas. 13
compſacus flu. iuxta Abderam 199
conſultant Perſæ inter pocula 28
conſultationis uſus quis 185
conchylia in montibus ubi 45
contadeſdus fluuius 121
copais palus ubi 241
coquendi modus citra lebetem 116
corcyra urbs. corcyræi popu. 87
corcyræorum oratio ad Xerxem 209
coreſum ubi 156
corinthia ueſtis 152
corint. mulieres à Periādro denuda. 155
corobius 150
coronæi populus 151
corona oleagina Olymp. præmiū 224
cornua quibus in locis maturius proueniant, aut ſerius 112
corys fluuius Arabiæ 79
corycium antrum 225
cotyle quid ſit 168
Crater in oſtio ponti 120
crater Samiorum 130
crathis fluuius ubi 30
craſtis, Craſtia Minerua 145
cranai Pelaſgi nominati 226
cratalli Cappadociæ 188
crobizi populus Thraciæ 115
crocodili natura 55
crocodilus animal ἀμφίβιον 55
crocodilus, ſolus animaliū inferiorem mandibulam non mouet 55
crocodilus animalium ſoli trochilo pacatus 56
crocodili Aegyp. ſacroſancti 56
crocodili capiendi modus 56
croco. tricubitali magnitudine ubi 136
crœſi genus altius repetitur 2
crœſi pater Halyattes 2
crœſus quarū regionū tyran. fuerit 2
crœſus ad pendendū tributum Græcos coegit 2. 5
crœſus Iones, Aeoles, Dores ſubegit 2. 5. 6
crœſus Lacedæmoniorum amicus 2
crœſi regnum 5
crœſus Græcorū primus Epheſijs bellum intulit 4
crœſo urbs Dianæ ab obſeſsis Ephe. donatur 5
crœſus quas gētes in poteſtatem ſuam redegerit 6
crœſi ſomnium de filio Atys 7
crœſi liberi 7
crœſus Adraſten ob fratricidium expiat. 7
crœſus ob mortē filij duos annos in luctu tranſigit 9
crœſ. tētata oracula, uera deprehē. 9
crœſus donaria & hoſtias Pythio conſecrat 9
crœſus potentiſsimos Græciæ ſibi cōciliat. 10
crœſi legati de ineunda pace ad Lacedæmo. 14
crœſus aduerſus Cappadociā exercitum parat 14. 15
crœſ. affinitas cum Aſtyage 15
crœſus exercitum Halym fluuium traijcit 15
crœſ. Pteriorum urbem expugnat 15
crœſus Syrorū prædia deuaſtat 15
crœſus Syros exterminat 15
crœſi & Cyri regum pugna 15
crœſus capitur 16. 17. 18
crœſ. oraculū de muto filio redditur. 17

crœſi filius uocalis factus 18
crœſi regnum quot annorum 18
crœſus ſuper ingentem lignorū ſtruem impoſitus, Solonis recordatur ibi.
crœſ. Apollinis ibreē pyra liberatur 18
crœſus a bani ſui crimen luit 19
crœſus Cambyſi traditur 41
crœſi crater 86. & pecuni. 144
crœſi in Alcmeonidas munificētia. 179
crœſi cippus ubi 189
creſton oppidum 11
creſtoniatarum lingua 11
creſſea regio 200
creſtonicus ager 201
cremmi emporium ubi 111
cretenſium oraculum 209
crex animal 56
crios Polycrati 170
criſeus campus 224
crophis mons ubi 48
crotoniatarum genus 226
Cubitus regius quid 35
cubitus Aegyptius, Samius 75
culicum uis iugens apud Aegyp. 59
cultus Babyloniorum 39
cuma ciuitas Aeolie 30. 266
cuma capitur 159
curienſes Argiorum coloni 158
currus aureus Xerxis 238
currus ſacer Iouis ibid.
Cyaxares Medorum tyrannus 15. 22
cyaxari puer trucidatus, in moreq; uenatiōis apparatæ offertur à Scy. 15
cyaxares Phraortis filius 22
cyaxares Aſiæ populos primus in prouincias diſtinxit 22
cyaxaris prælium cum Lydis 22
cyaxares Aſiam ſibi ſubijcit 22
cyaxares Ninum ciuitatem obſidet. 22
cyaxares XL. imp. ſui anno moritur. 22
cyaneæ inſulæ ubi 120
cybeles templum concrematur 156
cyclades inſulæ ubi 143
cydra urbs ubi 189
cydippa Terillæ Anaxilei uxor 208
cydonia urbs à quibus condita 48
cilices Crœſus in ptātē ſuā redegit 6
cylon Athenien. 150
cyllyrij Syracuſarum ſerui 206
cymurij populus 230
cynelij populus 49
cynipis fertilitas 157
cynocephali ubi 136
cynthij populus 226
cyprij uerſus Homeri 63
cyprus à quo primum capta 77
cyprus tributarie facta ab Amaſi 77
cyprus inſula 146
cypriorum defectio à Medis 157
cyprij claues ibid.
cypriorum oratio ad Iones. 158
cyprij in ſeruitutem redacti ibid
cypriorum in Xerxiano exercitu armatura 196
cypriorum uaria genera ibidem
cypſelus Eetionis filius 4
cypſelus Periandi pater 154
cypſelus unde appellatus ibi.
cypſela quid ibi.
cyrenæorum deditio 79
cyrene urbs 95
cyrenei populus 130
cyrenæorum pugna cum Aegyp. 131
cyrenæorum 7000. à Pœnis cæſi 132
cyrenæ. fœminarum ſuperſtitio 135
cyrenaicæ regionis fœcunditas 137
cyres fluuius 115
cyrmianæ, alis Scyrmiadæ, Thraces 121
cyranis inſula ubi 136
cyrenenſium diſtributio 132
cyrus cambyſis filius 9. 22
cyri & Crœſi pugna ī regiōe Pteria. 15
cyri fœdus cum Babylon. 16
cyri nobile ſtratagema ibi.
cyrus ſeipſum cognoſcere incipit 42
cyri mater Aſtyages 19. 22
cyrus infans morti deſtinatus clàm nutritur 23. 24
cyri nutritius pater Mitradates 23
cyrus rex puerorum eligitur 24
cyrus à magis regnaſſe dicitur 25
cyrus à cane educatus fertur 26
cyrus Aſſyrijs bellum infert 35
cyrus in Babyl. exercitum ducit 37
cyrus Gyndē fluuiū ulciſcitur. 37. 147
cyrus Babylonem capit 38
cyrus in Maſſagetas expeditionem parat 40. 41
cyri ſomniū et eiuſdē īterpreta. 41. 42
cyri caſus in pugna cōtra Maſſage. 42
cythereæ inſula ubi 17. 219
cytiſſorus 213
cyzicus urbs ubi 164
Dadicæ populus 96
Dadicarum in Xerxiano exercitu armatura 194
dai Perſarum genus 26
damas Siritanus Samyris filius 179
damaſithymus Candaulis filius 197
damaſithymus Calyndenſium rex. 232
damie & Auxeſiæ ſimulacra 152
danaus & Lynceus Chemmitani 58
daphne Peluſie 48. 61
daphnis Abydenius 127
darius Hiſtaſpis filius 36. 41. 91. 182
darij regis auaritia 37.
darij regis ſtatua 62
darij ad monarchiam exhortatio 94
darius quo machinamēto imperio Perſarum potitur 95
darius rex Perſarum declaratur ibi.
darij matrimonia 95. 182
darij lapideum ſimulachrum 95
darius inſtitor ibi.
darij theſaurus & annuum tribu. 96.
darius Cambyſis ſatelles 104
darius Babylonē obſidione cingit 106
darij elogium celebre de Zopyro ibi.
darij expeditio in Scythas ibi.
darius Indos ſubegit 114
darius quas urbes in Scythia condiderit 126
darij crudele factum 120
darij moneta 133
darius quid Græcis ſignificet 175
darij liberi de imperio diſceptātes. 182
darij obitus 133
darianus exercitus aduerſus Scy. 187
darij legati in puteum cōijciuntur. 202
darij uxor & duo filij 217
dardanei populus 37
dardanus urbs ubi 191
dardanus urbs capitur 158
daritæ populus 96
daſis urbs 82
datis Medus natione 174
datis oratio ad Delios ibi.
dauriſes Perſarum dux in ſeruitutem redactus 158
Decimæ Ioui neceſſario redduntur 19
deiphonus uates 260
decelenſium immunitas uectigaliū. 257
deliæ puellæ ſacræ 112
delij ſacri 174
delos tremuit 175
delius Thebanorum 178
delus inſula à Piſiſtrato expiatur 12
delphici oraculi reſponſum 9
delphicum oraculum uerax à Crœſo deprehenſum ibi.
delphorum fuga 225
delphorum indigenæ heroes ibi.
delubra à quibus dijs primum cōſecrata 44
delubrum Iouis Olympij ubi ibi.
delta Nili 45. 46
demaratus Spartiatarum rex 150
demarati nomen 169
demarati eulogium 170
demarati ſtratagema 219
demarati pugillares 220

Demon maximus Aegyptiorum 50
democides Crotonien. medicus 101
democles ſplēdidis munerib donat. 102
democles in medicina profectus ibi.
democides explorator in Graeciā mitti(tur 103
democidis nuptiae 103
dimonax Mantineus 132
demophilus Diadromei 217
dentes ex uno oſſe 258
deorum oracula apud Aegyp. 57
deorum acres uindictae 138. 236
depoſiti reddendi argumentum 173
deruſiaei Perſarum genus 26
derſei Thraciae populus 199
detractio importuniſs. rei 185
Dianae oraculum apud Aegyp. 57
dianae templum ubi maximum 69. 72
dianae & Apollinis parentes 73
dianae Aegyp. Bubaſtis dicta ibi.
dianae puluinar 86
dianae regiae ſacra 112
dianae ara ubi 121
dianae templum 210
diacoeleuia 175
diactorides Cranonius 179
dicaei diuinatio 229
dicaea urbs Graeca 199
dictynes delubrum 88
dictyes ubi gignantur 156
dies repente nox facta Lydorum Medorumq; bello 15. 22
diei natalis ob eruatio ab Aegyp. 57
diei in horas diſtributio à qb. facta 62
dieneces Spartani praeſtantia 217
dioces Phraortis filius 20
diocem Medi ſibi iudicem cōſtituunt 21
dioces Medorum rex declaratur ibi.
dioci regia à Medis aedificatur ibi.
dioces I exercēda iuſtitia incorrup. 21
dioci defuncti Phraortes i reg. ſucce 21
dionyſius Aegyptijs Oſiris dictus 70
dionyſius Vrotalt Arabibus appell. 79
dionyſii educatio 98
dionyſii Phocenſis oratio ad Iones 161
dionyſii oraculum 199
dionyſiophanes Epheſius 258
dion urbs ubi 188
dipaeenſes populus 250
dithyramborū primus autor qs fuerit 5
dithyrambus Harmatideus 218
diues quis dicatur 7
Doberae populus 140
doberes populus ubi 199
dodona 53
dodoneae columbae ibi.
dodonaeum oraculū apud Graecos ue-
tuſtiſs. omnium ibi.
dolonci Thraces 164
doloncorum oraculum 164
domus ex ſale ubi 135
donaria à Gyge Delphis cōſecrata 3
dores Aſiae populus à Craeſo ſubacti 2
dorica gens 11. 30 34 (& 6. 196
dorico genere excellentes 11
dorus Hellenis filius ibid.
dorum demigratio ibi.
dorienſium ſacra 30
doriaei necis cauſa 145
dorum in Atticam expeditiones 151
dorieum ueſtimentum 152
dorienſium principum origo 167
dores unde propagati 196
dorienſium ciuitates 230
dorum Aſianorū in Xerxiano exerci. (armatura 196
doriſcus Thraciae lit-
tus 188. & ingens campus 193
doris Anaxandrides 207
dotus Megaſidi filius Matienorū dux (194
Dropici Perſarum genus 26
dryopes populus 224. 230
drymos urbs 225
Duodecim deorum inſtitu. Aegyp. 44
duodecim deorum ara ubi 44
Dyamanates 149
dyma ubi 30
dyras fluuius ubi 213
dyſenteria in Xerx. exercitu 236
dyſorus mons ubi 140
E Lenum ubi naſcatur 99
Ecbatana qu d 213
ecbenadum inſularum mare ubi 45
echemmis inſula 73
echinies genus murium apud Afros 136
echenus Europi filius Hyllū interem(it 248
eclipſis ſolis 190
Eetion Cypſeli pater 4
eetion Echecrates 154
eetioni oraculum redditur ibid.
Effigies argētea piſtricis Craeſi 50
Eion urbs ſupra Strymonem 188. 159
Elbo inſula 69
elatea oppidum 221
electrum ubi 99
elephantina urbs 44. 46. 76
elephantes Aethiopiae 99
eleuſii inuaduntur 150
eleuſinae Cereris templum 254. 260
elorus fluuius 206
Enagees qui dicantur 150
enarees theliae morbi curatores apud (Scythas 22
enarees androgyni 117
enipeus Theſſaliae fluuius 201
Epaphi boues 50
epaphus Aegyp. lingua apis dicitur 72
epaphi figura 82
epaphus è uacca genitus ibi.
epidaurij 30
epigrammata Spartiatarum 218
ephesus 19. 45
epheſiis à Craeſo bellum infertur 5
epheſii obſeſſi Craeſo urbem Dianae do(nauerunt 5
epium oppidum 129
epizeli prodigioſa caecitas 178
equi colubros uorant 16
equi camelos reformidant ibi.
equorū et canū numerus regis Baby 38
equi à Maſſagetis ſoli immolantur 43
equi fluuiales Papremitanis ſacri 56
equorum fluuialium natura 56
equi ſyluestres candidi 115
equae Olympicae uictrices 178
equa leporem enixa 193
equarum iubae pro criſtis quibus 194
equae Theſſaliae omnium optimae 213
equeſtriū Perſarū copiarū nūerus 196
Eraſinus fluuius 171
eretria capta. direpta, incenſa 175
eretrienſes populus 226
erechtheios tēplum in arce Athen 227
ereſione Homeri 273
eridanus fluuius ubi 99
erixo Arceſilai uxor 132
erochus oppidum 225
erophantus Parienus 128
erythraea inſula 19. 62
erythraei populus 160
erythraeorum cum Chijs bellum 4
erythia inſula 108
erytis regio Heraclidarum 148
Etearchus Ammoniorum rex 49
etearchi regis ſermo de Nili ortu ibi.
etearchus Oaxi rex 130
eteſiae uēti cā inflatiōis Nili flumi. 47
Eualcides Eretriorum dux 156
euagoras Lagonis 178
euboicum pondus 95
euboica plebs uenundata 207
euboij populus ubi 207
euclides et Cleander Hippocr. filij 2 6
euelthon 132
euheſperides ubi 133 137
eucnetus Lacedaemoniorum dux 210
euenius uates excaecatur 260
euphrates in rubrū mare ex Armenijs
decurrit 36
euphratis ductus atq; anfractus ibi.
euphrates Armeniam à Cilicia diſter-
minat 127
euphorbus, Philagrus proditores 178
eupalinus Megarenſis 89
eunuchi in precio habiti 236

euripidis opinio de Nili incremẽto 47
euriſthei genus 144
eurimachus à Platæenſib. interfi. 218
europa Agenoris Phœnicũ regis filia 1
europa à Græcis rapitur ibidem
europæ filij Sarpedo & Minoẽ 54
europæ extrema 99. 114
europa ubi & unde dicta 113. 114
europæ laudes 183
europei Macedonum accolæ 195
eurylcon obtruncatur 145
euryſthenis familia 167
euryſthenes unde dictus ibi.
eurydame Leutychidis uxor 170
eurybates Æginetarum dux 174
eurypus 210
eurytus & Ariſtodemus 218
eurybiades Euryclidæ 220. 226
euxinum mare 2. 15
eux nus pontus 114
Exampæus locus ubi 120
exampei ahenum ibid.
exemplum iuſtæ uindictæ corrupti iudi(cis 142
exercitu donari apud Perſas eximium 263
exitus rerum inſpiciendus 7
experimenti compendia 184
expiandi ritus apud Lydos idem qui apud Græcos 7
FAbis Aegyptij abſtinent 50
fames mira 264
famis diſcutiẽdæ inuentum à Lydis 20
fames Xerx. exercitum excipit 238
fanum Panionium 29
fanum Iouis Beli apud Babylo. 96
fanum Thebani Iouis ibi.
fanum Protei regis Aegyptiorum 62
fanum Dianæ ubi maximum 69
fanum Latonæ ubi 72
fatis fruſtra obſiſtitur 90
fax Vulcani apud Græcos 234
Feles prolis amantiſſima 55
felium ſepultura ubi ibid.
ferri cõpactionẽ qs primus excogi. 5
feræ Aegyptijs ſacræ 55
ferarum cura apud Aegyptios ibi.
ferarũ interfector apud Aegyp. morte (mulctatur 55
feſtum theopha. 10
feſtũ accenſionis lucer. apud Aegy. 54
Fides Arabum conſtantiſſ. 78
filiorum Iouis cognomina 149
Flamma è Iunonis ſimulacro 172
fluminum ueneratio apud Perſas 29
Fœderis incundi ritus apud Medos & (Lydos 15
fœmina ſemiuipera 109
fœminæ uiri.a uirtute 233
fœminæ agreſtes ubi 186
fontes Mæandri ubi 188
fontis mirum 81
fons amarus 115. 120
fons Apollinis 131
fons ſolis ubi 135
formicæ Indiæ, Græciæ 79
formæ in Xerxe dignitas 212
fortunatus quis ſit 7
fortunatus circus eoſdem fortunatos eſſe non ſinit 41
fortuna Aminoclis Cratanei 212
Frigoris mira uis ubi 112
fructus ebrios reddens 40
Fulgura et tonitrua in Xerxianũ exercitum ingruunt 191
funerum luſtra. apud Scythas 118
furis apud Aegyptũ callidiſſ. cõmẽ. 65
fuſtuaria pugna apud Aegyp. 55
GAdes ubi 109
Gaſon 260
galaica olim, nunc Briantica 159
galipſus urbs Græca 200
gamori Syracuſani appellati 206
gandarij populus 96
gandariorum ĩ Xerx. exer. armat. 194
garamantes populus 133. 135
gargaphius fons 247. 253
gauanes, Aërop° et Perdiccas frẽs 241
Gebeleizes dæmon Getarum 121
gela oppi. à Lindijs conditum 206
gelonus Herculis filius 109
gelonus urbs 123
geloni populus ibi.
gelonorum regio, mores, uictus ibi.
geloni agriculturæ operam nauant ibi
gelon Dinomenis filius 204
gelon Syracuſana urbe potitur 206
gelonis magna imperandi libido 207
genitura Indorum qualis 97
geometriæ ortus ab Aegyptijs 62
gephyrei populus 147
gergithæ ubi 158
gergithæ ab Hymea capiuntur 159
germani Perſarum genus 26
gerrus flu. & locus 111. 115. 116
gerra Perſica 255
geryonis uaccæ 108
Gigonus oppidum ubi 200
gillus Tarentinus 103
giudanes populus 134
gindanarum mulierum fimbriæ 134
Glauci Chij inuentum 5
glauci Epicydidis æquitas 173
glauci ſtirps extrita ibid.
glaucus caprarius 270
gliſantem Thermodon interfluit 252
Gnomonis & poli inuẽtio ab Aegy. 62
Gobryes Darij filius Syrorum dux 194
gobryas Perſa 19
gonnus urbs ubi 201. 210
gorgonis caput 58
gorgo Cleomenis filia 146
gorgus Salaminiorum rex 157
gorgus ad Medos transfugit ibi.
gratiarũ collis nemoribus frequẽs 134
græcorum bellorum initia 1
græcorũ reſpon. ſuper raptu Medeæ 2
græci imperium Priami euerterunt 8
græci ante Crœſi imperium liberi 2
græcorum oracula 9
græci eadem ſemper lingua uſi 18
græcæ gentis laudes 11. 157
græcorum Athenien. ſapientiſſ. 18
græci Ionum nomen refugerunt 29
græcorum feſtiuitatum nomina 32
græcorum negociationes 38
græcorum literæ & ſcriptura 50
græci ab Aegyptijs pleraq; ſũpſere 53
græcorum dij 70
græcum fanum apud Aegyp. 76
græcanicorum operũ tria maxĩa apud (Samos 89
græcorum natalitia 111
græcorum literæ ex Phœnicib. 147
græcorũ ĩbecillitas in bello ineũdo 184
græcorum iuſiurandum 208
græcorum de conſpirando contra Barbaros conſilium 204
græcorũ ſpecul. à Xerx. capiũtur 204
græcorum oratio ad Gelonem 207
græcorũ Perſam opperiẽtiũ catalo. 214
græcorum in bellando uirtus 217
græcorum mores 219
græcorũ claſſes aduerſus Xerxem 220
græcorum claſſicæ uictoriæ 222
græc. de ĩſequẽdo Perſa cõſultatio 236
græc. ad Platæas exercitus ſumma 249
græcorum præda è Perſarũ clade 258
græcorum ſepultura 259
grinus Theræ inſulæ rex 130
gruum pelles in locum clypeorum 194
grumi grandes ſalis in montibus 134
gryphes ubi 99
grues Scythicæ ubi hybernent 47
gryphes ubi 99
grynia Aeoliæ ciuitas 30
Gygama Pœni ubi 133
gyges Daſcyli filius 2
gyges Candaule interẽpto uxore eius & regno potitur 3
gyges ſuffragio Delphici oraculi, Lydorum regnum poſſedit ibi.
gygis atnepos de Candaulis morte pœnas dedit ibi.
gygis donaria Delphis conſecrata ibi.

gyges barbarorum primus apud Delphos munera poſuit 4
gygis tribunal ibi.
gyges Mileto et Smyrnæ arma intulit. 4
gyges Colophonem cepit ibi.
gygis crimen Crœſus luit 19
gyges Heraclidarum ſatelles ibi.
gygeus lacus proximus Halyattis ſepulchro 20
gygea Alexandri ſoror 141
gygea Amyntæ filia 241
gymnici certaminis inſtitutio 57
gyndis fluminis ortus 37.147
gyndis fluuij riuuli 36.37.40

Hagetorides Antagoræ filius. 257
halicarnaſſus ciuitas 30.76
haliacmon fluuius 201
halizones populus ubi 110
halys amnis 2.6.14.22.27.147
halys amnis in mare Euxinũ uoluitur. 2
halys amnis Medicum imperium & Lydum diſterminat 19
halyattes ſucceſſor Sadyatti 4
halyattis bellum cum Cyaxare & Medis ibi.
halyattes Cimmerios ex Aſia exigit 4
halyattes Smyrnam capit ibi.
halyattes ad tibiarũ fiſtularũq; cantum in expeditionem procedebat 4
halyat. paternũ bellũ adminiſtrat ibi.
halyatti oraculũ à Pythia redditur ibi.
halyattis cum Mileſijs fœdus 5
halyattes Mineruæ duo delubra ædifi. 5
halyattis regnum & mors ibi.
halyatti defuncto Crœſus in regno ſuccedit ibi.
halyattis dona Delphis cõſecrata. 5.225
halyattes ſugientes Scythas recipit 15
halyattis uxores Caira & Iade 20
halyattis ſepulchrũ apud Lydos ibi.
halyattis ſepulchrũ ab emptitijs hominibus & ancillis conſtructum ibi.
hamaſus rex Cyro confœderatus 16
hamilcar Carthaginen. rex 208
hamilcaris genus & mors ibi.
harmamithres Perſici equitatus præfectus 196
harmocydis oratio ad Phocenſes 246
harpagus Medus 16
harpagus Aſtyagis familiaris 23
harpagi corã Aſtyage expurgatio 24
harpagi filium Aſtyages mactat 25
harpagus propriũ filiũ comeſt. 25.32
harpagi ad Cyrum literæ intra leporẽ recondite 25
harpagus exercitui Aſtyagis contra Cyrum præficitur 27
harpagus Ionia ſubacta, in Cares exercitum traduxit 34
harpagus Cyrum in poteſtatẽ regni inuexit 32
harpagus inferiorem Aſiam ſubigit 35
harpagus Perſa 163
harpagus in Mazaris defuncti locũ ſufficitur 32
Hebes teſſera 261
hebrus fluuius ubi 121.193
hecatæus hiſtoriographus 70
hecatæus Egeſandri 159
hecatæi Egeſandri ſermones 181
hector ſucceſſor Troiani regni 64
hedoni Thraciæ populus 199
hedonorum nouem uiæ 199
hegeſicles Spartiatarũ tyrannus 12
hegeſipyla Miltiadis uxor 165
hegeſiſtratus tyrannus 155
hegeſiſtratus Elliadeus aruſpex 250
hegeſiſtrati interitus 250
helena ab Alexan. raptus 2.62.63
helena Menelao redditur 64
helenæ templum 168
heleus uaticinus 102
heleus Agæi Peloponneſius 179
helice ubi 30
heliopolis ſolis urbs 54
heliopolitani Aegyptiorum ſolertiſſimi 43.54
heliorum certamen 73
helis Aetolorum ciuitas 230
helleſpontij populus 95
helleſpontus 120
helleſponti pons 189
helleſponto Xerxes cõpedes inijcit ibi.
helleſpont. ſlug. à Xerxe inuruntur ibi.
helleſpont. Xerxes muneribus don. 192
helleſpontias, uentus ſubſolanus 212
helles filiæ Athamantis ſepulchrũ 193
hemus 115
heneti populus 39.139
heraclidæ Sardium reges 2
heraclidarum genus ibi.
heraclidarũ imperiũ quot annorũ ibi.
heraclidarũ ultio in atnepotem Gygis 3
heraclides Ibanoleus 159
hercules unus è XII. dijs 51
herculis parẽtes ab Aegyp. oriundi 51
hercules uetuſtus deus ibi.
herculis cippi ubi 49.51
herculis templum ubi 51 & 62.148.176.178
hercules geminus 52
herculis fabula ibi.
herculis oraculum apud Aegyp. 57
herculis columnæ ubi 109.130
herculis tres filij 103
hercules Scytharum deus 114
herculis ueſtigium ubi 120
herculis ara ubi 210
hercules ab Iaſone derelictus 213
hermes fluuius 16.156.167
hermus fluuius iuxta Phociã urbem in mare effunditur 16
hermotybies Aegyptij 74
hermotybiorum Aegyp. plaga ibi.
hermophantus 356
hermippus 160
herma ubi 218
hermionenſes Dryopes ſunt 326
hermonia Dryopum ciuitas 330
hermotimus Pedaſenſis genere 338
hermeus ſinus 266
herodoti peregrinatio 43.48.58
herodoti ſnīa de incremento Nili 47
herodoti de origine oraculorũ ſnīa 54
herodoti de raptu Helenæ ſentẽtia 64
herodotus Baſilidis filius 240
heroicum conditorium 170
hephæſtienſes, populus 158
heſiodus & Homerus deorũ opifices 53
hexapolis olim Pentapolis dicta 33
Hillus Herculis filius 24
hiperocha 113
hipparchi inſomnium 147
hipparchi interſectores ibi.
hippias tyrannus Athenien. 148
hippias Piſiſtrati filius 178
hippiæ ſomnium 176
hippiæ dens tuſsiendo excuſſus ibi.
hippoclides Tiſandri filius 179
hippoclidis proci præſtantia 180
hippoclus Lampſacenus 128
hippocrati portentũ ingens uiſum 11
hippocrates pater Piſiſtrati 143
hippocrates Celæ tyrannus 163
hippocratis Pataræi mors 206
hippophoræ naues quæ 166
hippotoxotæ quid 253
hirci coitus cum muliere 52
hirus mons ubi 16
hiſtiæus Mileſius 128
hiſtiæi ad Scythas oratio ibi.
hiſtiæi callida oratio ad Darium 157
hiſtiæus à Chijs in uincula cõijcitur 160
hiſtiæi literæ produntur ibi.
hiſtiæi uulnus ibi.
hiſtiæus capitur 163. & in crucem tollitur 164
hiſtiæus Tymnis filius 197
hiſtiæotis ora ſuper Artemiſium 210
hiſtiæa urbs capitur 228
Hoarus fluuius ubi 126

homerus & Heſio. deorũ opifices 53
homerus de raptu Helenæ 63
homeri Epigoni 112
homericæ profectionis cõmentarij 267
homeri cæcitas ibi.
homeri epigrãma pro Mida Phrygũ rege ibi.
homeri nomen unde 268
homeri minor Ilias ibi.
homeri Phocais 269
homerus apud Chium 270
homeri Cercopis, Batrachomyomachia, Epicichlides ibi.
homeri uxor & filia 271
homeri cantiuus 272
homeri Ereſione 273
homeri mors & ſepulchrum ibi.
homeri el ſepulchri inſcriptio ibi.
homerus Aeolicus ibi.
homeri ætas 274
homini ſatius mori quàm uiuere 6
hominis calamitoſa conditio 7
hominis prima & natu. uox 43
homo fato functus ubi per lætitiam terræ demandetur 139
homines in fortuitorum arbitrio & nõ contra 191
hoples Iouis filius 149
horæ diei à quibus inuentæ ſint 62
horti Midæ Gordij 242
hoſtiæ Pythio à Crœſo conſecratæ. 9.10
hotaſpis Artæchæi filius Aſſy. dux 194
Humanarum rerum inconſtantia 2
humanæ uitæ anni lxx. 7
humanæ uitæ breuitas & calamitas. 191
Hyampolis urbs 225
hyampeus uertex ibi.
hyacinthia Lacedæmo. ſolennia 244
hybla urbs 206
hydarnes Perſa 91
hydarnes Hydarnis filius Perſ. dux 155
hydrias regio 159
hyela ager Oenotriæ 33
hyenæ ubi naſcantur 136
hygenneuſes populus 95
hylæa locus 109.118
hyllee 149
hyllus interimitur 248
hymees Perſa 158.159
hymeæ obitus 159
hymeſſus 181
hymni deorum ab Home. cõſcripti 267
hypachei iam Cilices appellati 196
hypacyris Scythiæ fluuius 115.116
hypanis fluuius impotabilis 110 115.120
hyperanthes & Abrocomes Darij filij.
hyperborei ubi 110 217
hyperboreorum ſacra 112
hyppoleo promontorium 115
hyrcani populus ubi 99
hyrgis fluuius 116
hyria urbs à quibus condita 209
hyſies populus ubi 150
hyſtaſpes Arſamenis filius 41
hyſtaſpes Darij filius 194
hyſtriches ubi gignantur 136
IAdmon Samius 68
ialiſſus ubi 30
iapygia 103.122
iapyges Meſſapij 122.209
iardanna ancilla 2
iaſonis aureus tripus 134
iatragoras 144
iberiam Perſæ occupant 32
ibidis forma 56
ibidum duplex genus ibi.
ibis Aegyptijs ſacer 55.56
Iebuæ urbs terræ Bottiæidis 200
Idamons 191
Ieiunia & feſtus dies Iſidis 135
ienyſus urbs ubi 78
Ignem Perſæ deum arbitrãtur 80
ignis Aegyptijs aĩata belua dictus ibi.
Iyrcæ populus ubi 111
Ilias minor Homeri 268
ilienſis ager 155.191
ilienſi Mineruæ mille boues à Xerxe immolantur 191
ilium ubi 45
ilij obſeſſio & expugnatio 64
iliſſus fluuius 212
imbecillitatis fortiſſima neceſſitas 210
imbrus 142
imbribus uacantes 135
imperium Priami à Græcis euerſum 2
impoſſibile ſortem fato deſtinatã poſſe effugere 19
impoſſibilitatis numen 237
Inarus Pſammetichus uir Pœnus 183
inconſtantia rerum humanarum 2
indi Callatiæ parentib. ueſcuntur 85
indorum multitudo 96
indi Calandiæ ibi.
indicum aurum ibi.
indicæ regiõis deſcrip. & ſitus ibi.
indi pecuarij & eorum mores 97
indorum nauigia ibi.
indi ægrotos ſuos epulantur ibi.
indorum coitus in propatulo ibi.
indorum genitura atra ibi.
indicæ formicæ ibi.
indici cameli forma & pernicitas ibi.
indica animalia grandiora cæteris 98
indis ſol matutinus ardentiſſ. 97
indus fluuius 114
indi à Dario ſubacti ibi.
indorum in Xerxiano exercitu armatura 154.196
indathyrſus filius Saulij rex 119.125
ingenium Perſarum quale 18
inopiæ & impoſſibilitatis numina 237
inſtitores primi Lydi extitere 20
inſtitutio Perſarum 28
inſomniorum ludibria 186
inſulani Iones qui 29
inſulæ Oenuſæ 33
inſulæ Electrides ubi 45
inſula natans ubi 75
inſulæ beatorum ubi 82
inſulæ rubri maris 96
inſulæ Caſſiterides ubi 99
intaphernis facinus & mors ibi.
intercalationis menſis à quibus introducti 7.44
Io filia Inachi regis 1
io à phœnicibus rapitur ibi.
io ſtuprata ibi.
iones à Crœſo ſubacti 2.5.6
ionico genere excellentes 11
ionum ciuitates 29
ionum linguæ 4.29
iones inſulares qui 29
ionum nomen refugerunt Græci ibi.
ionum cur XII. ciuitates 30
iones ab Achiuis ſuis ſedib. pulſi ibi.
ionũ reges qua progenie oriundi ibi.
iones ueri & genuini qui ibi.
ionum qui ab Apaturijs arcentur ibi.
ionum Panionium ſacrum ibi.
ionum inſulanorum deditio 33
iones Biantis conſilium ſpernunt 34
ioniam Harpagus ſubigit ibi.
iones quõ Aegyptum diuiſerint 46
iones ubi & unde dicti 95.226
iones ignauiſſimi hominum 128
ionicæ rebellionis occaſio 142
& initia 146
ionum fuga 159
ionicarum nauium catalogus 161
ionibus Perſarum minæ intentatæ ibi.
iones laborum inſueti ibi.
iones tertio in ſeruitutem redacti 164
iones Dario tributarij 166
ionũ in Xerx. exer. armatura 196
iones Pelaſgi Aegialees appellati ibi.
ionia Græcis iterum reſtituta 268
ioniæ tranſlatio ibi.
ioui decimæ neceſſario redduntur 19
iouis Carij fanum apud Mylaſſum 34
iouis Beli templũ & ſimulacrũ 36 134
iouis Thebani templum 36

iouis cultus apud Meroen 48
iouis fanum apud theſprotos 54
iouis oraculum apud Aegyp. 57
iouis Ammonij tēplum à Cãbyſe accen(ſum 81
iouis Beli puluinar 107
iouis forenſis ara 145
iouis filiorum cognomina 149
iouis militaris templum 159
iouis Olympij delubrum 44
iouis curr⁹ in Xerx. exercitu 190.238
iouis Amphlyſtij templum 213
iphigeniæ apud Tauros cultus 123
ipni locus quidam 212
iraſæ locus ubi 131
irurbs & flumen 25
is fluuius in Euphraten ſe inuoluit 35
iſagoras Tiſandri 149
iſiaca uacca ſacra 50. 135
iſidis ſimulacrum 50
iſidis tēplum maximū ī urbe Buſiri 54
iſis δημήτηρ id eſt Ceres dicta 54.73
iſidis & Dionyſij filij 73
iſidis ſacra & feſta 153
iſmares lacus famoſiß. 199
iſmenij Apollinis templum 20
iſſedoni populus 40
iſſedones populus 110. 111
iſſedonum mores 111
iſtri ortus & fluxus 49
iſter ubi 115 122
iſter ſemper par 115
iſthmus Cnidiæ 35
iſthmus muro præcept⁹ à Miltiade 165
iſtiaeotis locus proximus Oſſæ et Olym.
iſtiaei populus 35 (11
itanus oppidum 130
iudices regij apud Perſas 83
iudicis corrupti iuſta uindicta exem-(plum 142
iuncus eſui aptus 59
iunonis feſtum 6
iunonis duæ imagines ubi 77
iunonis templum ubi 121.253.255
iupiter expiator hoſpitalis 9
iupiter apud Perſas 27
iupiter Bel apud Babylonios 36
iupiter arietina facie apud Aegyp. 51
iupiter Ammon 51.134
iupiter Thebanus 53.134
iupiter liberator, & eius templum 104
iupiter Scytharum deus 116
iupiter Papæus apud Scythas ibi.
iupiter Lycæus 138
iupiter Carius 149
iupiter Lacedæmonius 157
iupiter cæleſtis ibi.
iupiter ſub nomine Xerxis 193
iupiter Xuthi filius 196
iupiter æreus decem cubitorū ubi 258
iurare per aquam Stygis 171
iuſti principis officium 81

K

Ki quid ſit 59

L

Labda Amphionis filia 153
labynetus Babylon. tyrannus 16
labynetus Aſſyriæ rex 37
lacedæmonij Crœſo amici 2.10
lacedæmonij potentiß. Græcorum 11
lacedæmo leges à Lycurgo 13
lacedæ. bellum Tegeatib. inferunt 13
lacedæ. compedes apud Tegeatas ibi.
lacedæ. quibus artibus Tegeatibus fa-(cti ſunt ſuperiores 14
lacedæmo. Argiuorūq; pro agro Thy-(rea dimicatio 17
lacedæmo. coma poſt uictoriam de Ar-(giuis ibi.
lacedæ. expeditio aduerſus Polycra(tem 86
lacedæ. in Samum expeditio ibi.
lacedæ. mos in ſumendis ſupplicijs 129
lacedæ. de ſeipſis opinio 167
lacedæ. regum funera 158
lacedæ. lis de progrediēdo ad bellū 176
lacedæ. oratio ad Platæenſes ibi.
lacedæ. uirtus 177
lacedæ. oratio ad Hydarnē Perſam 202
lacedæ. conſuetudo 215
lacedæ. oratio ad Athenien. 242
lacedæ. frugalitas 258
lacedæ. occiſorum ſepultura ibi.
lacmon mons ubi 260
lacrines Acolus 31
lactis mulgendi mos apud Scythas 108
lacus Tritonidis 135
lacus unde pix hauritur 136
lacus Stymphalius ubi 171
lacus famoſiß. 159
lacus piſcoſus & ſalſus ibid.
lacus Bœbeis ubi 201
lacus Gygeus ubi 20
lada inſula ubi 160
ladice uxor Amaſis 77
ladices uotum ibid.
laij delubrum 130. oraculum 145
& genus 148
lampito Leutychidis filia 170
lamponium ubi 142
lampſacum urbs 158
luna arborea ubi 98
laodamas Phocenſis 128
laodamas Eteoclis filius 148
laodice 113
laos oppidum 162
laphanes Euphorionis filius 183
lapidicinæ pyramidum 44
lapis Porinus, Parius 148
lapidum aceruus à Dario cōgeſtus 121
lapis Melampygus 216
lapideus leo ubi 217
lariſſæ Aeolie ciuitas 30
laſus Hermionis filius 185
laureorum corona 190
laxij Sauromatæ ubi 118
Lebea urbs 241
lebotus Spartiatarum rex 13
lebedus 29
leænæ partus 98
ledanum, aliâs Ladanum 98
ledanum quo modo colligatur 98
ledani medica uirtus ibid.
legati Darij in puteum coniecti 208
legati non uiolandi ibi.
leges Athen. à Solone conditæ 6
leges & inſtituta Babylon. 39
lemnum oppidum 142 capitur 182
leocides Phidonis Argi. tyrā. filius 179
leonis ex auro effigies 12
leon & Hegeſicles Sparti. tyranni 18
leo ſardius 17
leonides 145. in crucē tollitur 219
leonidis regis Spart. genealogia 214
leonidæ mors ibid.
leonidæ cædis uindicta 238
leonum natura atq; loca 201
leones ubi gignantur ibi.
leo uiri nomen 218
leontini populus 206
leo lapideus 217
leporis fœcunditas 98
lepreum oppidum 129
lepus ex equa natus 193
leros inſula 159
leſbus inſula ubi 32 40
leſbus quando habitari cœpta 274
leſbij à Polycrate uicti 85
leucadius Hippomachus aruſpex 251
leucadij Dorica gens 226
leucon oppidum Aſiæ 131
leutychides Menaris filius 169
leutychides Spartiatarum rex ibid.
leutychidæ fuga & mors 170
leutych. oratio de depoſito redden. 178
leutychidis genealogia 240
leutychidis ſtratagema 261
lex Caricarum mulierū in maritos 32
lex oppignorādi paterni cada. ubi 68
lex omnium rex & domina 198
Liberi cultus apud Meroën 48
liberi nomen quando apud Perſas 53
liber Aegyptijs Oſiris dictus 70
libya unde ſortita nomen 114
liches Delphici oraculi coniector 13

lillorum ingens uis ubi 59
liliorum radices eſui apta ibi.
limenetum regionis Mileſiorum 4
lindos oppidum 30
lindi populus è Rhodo 206
linus modulatiõis genꝰ apud Aegy. 57
linum Colchicum, Sardicum, Aegy. 61
lipaxus urbs ubi 200
lipoxais Targitai filius 108
lipſydrium oppidum 148
liſſus fluuius ubi 159
liſſi flu. aquæ copijs Xerx. non ſuffece-
liſſæ oppidum ubi 200 (runt 199
literæ Hiſtiæi produntur 160
literarum mira occultatio 220
literæ Themiſt. ad Iones lapi. inciſæ 223
literarum per ſagittam trãſmiſsio 239
literæ capiti impreſſæ 144
literæ Græcorum ex Phœnicib. 147
littus pulcherrimum ubi 163
Locri epizephyrij populus ibid.
locri Ozolæ populus ubi 224
lotophagi populus ubi 134. 135
lotos ubi plurima 59
loti radix eſculenta ibi.
loti fructus deſcriptio 134
lotij mulieris uſus 62
Lucern. accẽſarũ feſtũ apud Aegy. 54
lucernarum incenſio 216
lucus platanorum 159
luciuæ tributum 113
ludorum primi inuentores Lydi 20
lunæ feſtum 52
luna Perſarum præſes 190
luporum ſepultura 55
lupi ex hominibus 123
lutræ ubi capiantur ibid.
luxus Perſarum 258
Lycij in ptãtem Crœſi ſubacti 6
lyciorum è Creta origo 34. 196
lycus Pandionis filius à fratre pellitur
lyciorũ nomẽ & leges 34 (Aegeo. 34
lycij ab Harpago uicti 35
lycij populus Dario tributarius 95
lyciorum in Xerx. exer. armatura 196
licij quondam Termilæ uocati ibi.
lycius Cyberniſcus Sicæ filius 197
lycidas cũ uxo. et liberis lapidat. 244
lycophron's Periã. filij interitus 87. 88
lycus fluuius 126. 189
lycurgus Ariſtolaidi filius 11
lycur. et Megacles Piſiſtratũ eijciũt ibi.
lycurgus Spartiata integerrimæ uitæ 13
lycurgo oraculũ à Pythia redditur 13
lycurgus legum lator apud Lacedæ. 13
lycur. Leoboti Spartarũ regis tutor 13
lycurgi delubrũ apud Spartiatas ibid.
lycæus Iupiter 138
lycaretus Mæandri germanus 142
lydus Atys filius 2
lydi populus antea Meon. uocatus 2
lydorum expiandi ritus idem qui apud
lydorum partes primæ in (Græcos 7
conſulendis oraculis 10
lydo. Medorũq; quinquennale bellũ 15
lydo. Medorumq; bello dies repẽte nox
lyd. Medorũq; fœdus 15 (facta 15. 22
lydorum ritus ineundi fœderis 15
lydorum ſtrenua gens 16
lydorum gens equitandi peritiſs. ibi.
lyd. cum Perſis conflictus, & fuga 16
lydia auri ramẽta è Tmolo prouenien
lydia Halyattis regis (tes habet 20
ſepulchro ſe nobilem iactat ibid.
lydorum filiæ omnes proſtituuntur 20
lydorum mores & leges 20
lydi primi omnium aureum argenteũq;
nummũ ad utenſiũ percuſſerunt 20
lydi primi caupones inſtitoresq; 20
lydi primi inuentores ludorum ibi.
lydi in Thuſciam primos colonos dedu
lydorum diuiſio 20 (xerunt 20
lydorum cum Cyaxare prælium 22
lydi è Sardibus per Cyrum exacti 31
lydi Caribus germani 34
lydi pop. tributũ Dario pendens 95
lydorum in Xerx. exer. armatura 195
lyda mons à Pedaſijs extructus 35
lydeus fluuius 10
lygdamus Naxius 12
lygies quã armaturã in Xerxiano ex-
ercitu tulerint 194
MAcæ populus 134 145
macedones à Dario ſubacti 166
macedo Amyntæ filius 241
machlyes populus 134
macrobij pop. Aethiopiæ 80. 96
macrones populus 61
macrones quam armaturã in Xerxia-
no exercitu tulerint 195
mactorium urbs ſupra Gelam 206
madyes filius Protothiæ Scyth. rex 22
madytus urbs 189
mæandri campus 4. 45
mæandri campos Mazares incurſat 32
mæander fluuius 100. 159. & eius
fontes ubi 188
mæandrius Polycratis ſcriba 100
mæandrius Sami procurator 104
mæandrij oratio ad Samios ibid.
mæotis palus ubi 22. 108. 114. 116
120. 123. 125. 126
mæotæ populus ubi 126
magdolus oppidum ubi 73
magi populus Mediæ [illegible]
magi Perſarum 29
magorum commentum ut Perſarum im
perium occupent 89
magi cuiuſdã imperium apud Perſ. 90
magorum cædes 58
magophonia Perſarum feſtum ibid.
magiſtum oppidum 129
magnarum iniuriarum uindictæ 64
magnetes populus 95
magneſia urbs ubi 100 212
magna cum periculis ſuſcipiuntur 192
malea promontorium ubi 17
malæ dextræ in contumeliã deraſæ 65
malena 164
males Aetolus 179
mandanes Aſtyagis filia 22
mandanes Cambyſi nuptum datur 22
mandrocles Samius 120. & eius monu
mantieni po. ubi 6 (mentum 122
mantieni montes 37. 40
mantiena urbs 132
maneros Aegyptijs quid 57
marathonem occupat Piſiſtratus 12
marathon locus 175
marathonia clades 178
mardonius Gobryis filius 166 183
mardonius uulneratur 166
mardonius à præfectura ſemouet 174
mard. orõ de bello Græciæ inferẽdo 184
mardonij in Lacedæ. ob urgatio 252
mardonij cædes 255
mardauus Xerx. exercit. ĩperator 195
mardus Heræades Sardium muros pri
mus conſcendit 17
mardi Perſarum genus 26. 96
mariandini populus 95
mariandini à Crœſo ſubacti 6
mariandinorũ in Xerxi. exerci. arma-
mare Sardonicũ ubi 33 (tura 194
mare Caſpium 49
mare atlanticum, rubrum 40. 73. 113
mare Echinadum inſularum 45
marea urbs ubi 46
mariandinus ſinus ubi 113
maris fluuius 115
mares quã armaturã ĩ Xerx. exercitu
maronea Græca urbs 193 (tulerint 195
martis oraculum ubi 57 195
martis ſepulchrum apud Scythas 116
marſya fluuius 158. 159
maſanges Aorizi filius Parno. dux 194
maſeamis elogium 198
maſij Perſarum genus 26
maſiſtes Darij. Xerx. exercitus impera
maſiſtij cædes 247 (tor 195
maſiſtius à Græcis Maciſius dictus 247

maſiſtij cedes 247
maſiſtæ & liberorum eius cedes 263
maſſagetæ popu. ferus & robuſtus 40
maſſagetarum deus ſol 41.42
maſſagetarum uictus 42. 43
maſſagetarum uxores communes 42
maſſagetarum ſenes immolantur 43
maſtyes populus 139
maternũ genus nobilius paterno apud (Lycios 34
matris Martis tẽplũ ubi 55
matieni populus 14
matienorũ ĩ Xerx.exer.armatura 194
maxyes Pœni ubi 136
mazares Medus 31
mazares Prienenſes ſubigit 32
mazares Meandri campos incurſat 32
mazares moritur ibid.
Meci populus 96
mecyberna Græca urbs 200
medea Colchorum regis filia 1
medeæ raptus à Græcis 1
medicum imperiũ Halys fluuius termi(nat 14
medicum nomen Græcis ter- rorem incutere ſolitum 177
medici ſinguli ſingulorum morborum apud Aegyptios 57
medicæ nationis gentes quæ 21
medi Diocẽ ſibi iudicẽ conſtituunt ibi.
medi regi ſuo regiam ædificant 21
medi à Scythis prælio fuſi, Aſiæ imperium amittunt 22. 27
medi Ninum ciuitatem expugnant 22
medi inebriatos Scythas interimũt ibi.
medi Aſſyrios ſubigunt 22
medis canis ſpaca dicitur 23
mediæ regionis facies ibi.
medimnus Atticus mẽſuræ gen⁹ 38.168
medorum bellum cum Halyatte 4
medorum tyrannus Cyaxares 15
medo. bellum quinquennale cũ Lydis 15
medorum & Lydorum bello dies repente nox facta 15 22
medo. & Lydo. mos ineundi fœderis 15
medorum ab Aſſyrijs defectio 20
medo. imperium ad Perſ. trãſlatum 27
medorum à Dario defectio 27
medo ĩ Xerx.exer armatura 193. 196
medorum appellatio unde 194
medi ubi 113
megabates Perſa 143
megabazus megabatis filius 157
megabizus Perſa 91
megabizi oratio ad holiarchiam 93
megabizus Zopyri filius 107
megabizi e og.um 129
megabizes ĩ Pœnos exercitũ ducit 140
megabiz. Xerx. exercit⁹ ĩperator 195
megacles Alcmeonis filius 11.179
megacles & Lycurgus Piſiſtratũ imperio Athenien. pellunt 11
megacles Cliſthenis gener factus 180
megacles Hippocratis filius ibi.
megacreon Abderites 200
megapanus Hyrcanorum dux 194
megarenſis populus 206
megarenſis plebs uenundatur 207
megiſtiæ extiſpicia 216
megiſtias Acarnas à Melãpode proge(nitus 217
megiſtæ epigramma 218.
melampodis poſtulata ab Argijs 250
melampus Bacchici ſacrificij inuentor apud Aegyp. 52
melampygus lapis 216
melanchleni populus 123
melanchlen mores et nomẽclatura ibi.
melanchleno. uictus humana caro ibi.
melana ſinus quidam & fluuius 193
melanopus Ithagenæ 266
melas, aliàs Pirus, fluuius 30
melas fluuius ubi 213
meles primus rex Sardium 17
meliboea urbs 212
melienſis ſinus ubi 112
meleſigenes unde appellatus 266
meliſſa Periandri uxor 87.115
meliſſa à Periandro occiſa ibid.
melites fluuius 266
mellis ubi maxima copia 136
melois amnis 254
melyenſes populus 95
memnonia regio 147
memnona urbs ubi ibidem
memnonia Suſa 206
memphis urbs 74
memphis urbs à Mene primũ cõdita 60
memphis urbis ſitus & deſcriptio ibi.
menalippus Aſtaci filius 149.155
mendacium dicere quãdo expediat 92
mendeſium oſtium Nili 46
mendeſij populus 5
mendeſij cur oues immolẽt, capris abſtinentes 51
mendeſij capras uenerantur 52
mendeſij caprarios præcipuo honore afficiunt ibidem
mendetis templum 5
mendes quid lingua Aegyptiaca 52
menelaus Helenam recuperat 64
menelai portus ubi 133
menes primus regnaſſe fertur 44.60
menſa ſolis 81
menſis intercalaris 7
menſis intercal. à Græ. alijs additus 44
menetes nauicularius 266
mentiri apud Perſas turpiſſ. 28
memor Ithacenſis ab Homero celebratus 267 271
mentulæ portentum apud Aegy. 52
mœreos ſtagnum 56.71
& eius deſcriptio 55
mœris Aegyptiorum rex 60
mœris præclara opera ibid.
mœnia lignea Budinorum 126
mœones antè Lydi appellati 2
meraphij Perſarum genus 26
mercurij ſtatua 55. & templum 69
mercurius quibus gẽtibus colatur 139
mermnadæ populus 2
mermnadarum tyrannus 3
meroë oppidum ubi 48
meſambria urbs ubi 121.159
meſambriam urbẽ quis cõdiderit 164
meſſana olim Zancla 208
metalla aurea atq; argentea ubi 199
metallorum aureorum certamen 257
metallum ſalis 135
metapontini populi ubi 110
metiochus Olori filius 178
metra Venus 27
Micythus Anaxilai famulus 269
midas Barbarorum ſecũdus apud Delphos munera poſuit 4
midæ ſella apud Delphos 4
midas Gordij filius Phryg rex 4.267
midæ Gordij horti 242
midæ Gordij epigrãma ab Home. 267
mileſiorum cum Halyatte bellum 4
mileſiorum duo acerba uulnera 4
mileſiorũ oppugnatio per XI. annos 4
mileſiorum cum Halyatte fœdus 5
mileſij Cyro confœderati 29
mileſiorum correctio 142
mileſiorum & Carum fuga 159
miletum oppugnatur 4
miletus urbs Ioniæ 29.141
miletus capta diripitur 162
militiæ ordo à quo primũ diſtribut⁹ 22
militum Cambyſis depaſtio 82
milo Crotoniates luctator 163
miltiades Athenien dux 128
miltiades Cimonis filius tyrannus 164
miltiades uictor ĩ Olymp. certamĩe 165
miltiades capitur ibidem
miltiades Cherſoneſo potitur ibi.
miltiades Parum obſidet 180
miltiadis accuſatio & obitus 181
milyada Milyæ Solymi 34
mineruæ templi deflagratio 4
mineruæ tẽplum cognomine Aſſeſia 4
mineruæ duo templa apud Aſſeſum 5
mineruæ Pallenidis templum 12

miner. Aleæ tēplū apud Tegeat. 13 256
miner tutelaris templū apud Chios 32
miner. oraculum apud Aegy. 57
miner. ueſtibulum apud Saios 76
miner. inaurata ſtatua ubi 77
miner. lapidea duo ſimulacra ibi.
miner. parentes 134
miner. ægis 136
miner. Craſtia 145
miner. urbana 152
miner. templum in Sigeo 155
miner. Iliacæ 1000. boues immolantur à Xerxe 191
miner. fanum 225
miner. protemplaris ibi.
miner. Sciradis templum 234
minoë & Sarpedo Europæ filij 34
minoa Selinuſiorum colonia 145
mino's cædes 209
minyæ populus 30.129
minyæ cōmento ſuarū uxo liberan. 129
miraculum maximū Perian. oblatum 5
mitradates paſtor Cyri nutritius 23.26
Mneſiphilus Athen. 227
Modus ineundi exercitus numerū 193
moloßi populus 30
momemphis oppidum 74
mons Arabicus 44. Punicus 44
mons Africus ubi 66
mons Atlas ubi 135
mōs ingēs euerſus ī ſagādis metal. 166
mophis mons 48
mortis ſtatua exēplaris apud Aegy. 57
mortuorum apud Aegy. conditura 58
mortuorum lætitia ubi 139
mors optatißimū perfugiū ærumnoſæ uitæ 191
moræ compendia 185
moſchi populus 96
moſchorū in Xerx. exer. armatura 195
moſynœci populus 96
moſynœcorū ī Xer. exer. armatura 195
Mula mulum peperit 193
mulæ partus 106
muli ubi non gignantur 112.127
mulorū ſpecies Scythis horrendæ 127
mulier exuendo tunicam & uerecundiam pariter exuit 3
mulieris ſimulacrum ex argento 10
mulieres à Dodoneis cur colūbæ uocentur 54
mulierum pudenda cippis à Seſoſtre inſcripta 60
mulieres Corinthiorum denudatæ 155
mulier ex turpiß. ſpecioſißima facta 168
mulierū Attic. una cū liberis cædes 181
mulieres ſtuprando extinctæ 225
murychia 231
murium auxilia 69
murichides Helleſpontius 244
mus Europæus 240
murium tria genera apud paſtorales Pœnos 136
murus ligneus Perſarum 255. & eiuſdem expugnatio 256
muſici Argiui 102
muſtelæ Africæ 135
muſæi ſortes & earūdē ediſertator 183
Mycalæ promontorium 30
mycerinus rex Aegypti 68
mycerini clementia & iuſtitia ibi.
mycerini filiæ mors & ſepultura ibi.
mycerini concubinæ 67
mycerini oraculum ibi.
& pyramis 68
mycorum in Xer. exer. armatura 194
mygdoniam à Bottiæide Axius dirimit 200
mylaſſorum fanum 34
mylaſſa oppidum ubi 159
myliarum in Xer. exer. armatura 195
mylitta Aſſyrijs Venus appellata 27. 40
myrſilus, aliàs Candaules dictus 2
myrnia Aeoliæ ciuitas 30
myrios ſtagnum 44
myris rex 45
myſi Caribus germani 34
myrſus Gygis filius 100
myrſes Perſarum dux 159
myrcinus urbs ubi ibi.
myrenæi populus 182
myrias quid ſit 193
myſi à Crœſo ſubacti 6
myſi populus ubi 95
myſia ab Hymea capitur 159
myſorum in Xerx. exer. armatura 195
myus urbs Ioniæ 29
myuſij populus ubi 160
NAcæ populus ubi 134
Naparis Scythiæ fluuius 115
naſamones populus 49.133
naſamonum coitus in propatulo ibi.
naſamo iuſiurandum & diuinatio. ibi.
naſamonum cadauerumſe pultura 136
naſcentium deploratio 139
nathо inſula ubi 74
naturæ ſolertia 98
natura leonum atq; eorundē loca 201
nauib. longis qui primi uſi fuerint 22
nauiculæ Babyloniorum 39
naues Aegyptiorum è ſpino 59
naues rubrica delibutæ 88
naues quinis drachmis addictæ 173
nauium Perſicarum catalogus 196
naucrates oppidum 60.77
naufragi ubi immolentur 123
nauplia 171
naxus inſula 142.143
naxus inſula à Piſiſtrato ſubacta 12
naxij populus 206 226
Nebris 115
necus rex Aegyp. Pſamniti filius 73.113
necus à quo interemptus 72
neci uictoria contra Syros 73
neceßitatis numen 237
neleus Codri 261
neon urbs ubi 224.225
neptuno Heliconio Panionium locus ſacer 30
neptunus Afrorum deus 53
neptunus Thamimaſades 116
nep liberator & eius templum 213
neptuni tēplum apud Potidæatas 240
neptunus areus ſeptim cubitorum 258
neſtus fluuius Abdererum 201
neuri populus & eorum mores 110 123
Nicandra Dodonæorum ſacerdos 54
nicodromus Cinœthi 173
niger ſinus ubi 105
nili fluminis origo 46.49
nili fluminis oſtia 46
nili flu. natura & incrementū 46.47
nilus ſolus amnium aura caret 47
nili fontes ignoti 48.49.115
nilus ſcopuloſus 48
nilus Africam mediam diuidit 49.60
nilus Aegypti fluuius 114
ninum ciuitatem Cyaxares obſidet 22
ninum ciuitatem Medi expugnant ibi.
nini oppidi ſitus 38
ninus Aſſyriorum urbs 71
nipſei Thraces 128
niphraga unus Pierum murus 159
niſa oppidum ubi 96
niſei equi 98.190
niſeus campus grandes fert equos 190
nitetis Aprijs regis filia 77
nitocris reginæ Babylon. egregia monumenta 36
nitocris ninum oppi. ſibi ſubegit 36
nitocris epitaphium 37
nitocris Aegyp. regina fratrem ulciſcitur 60
nitri ingens uis 58
Noas fluuius 115
noctes in dies commutatæ 68
nocranis oppidum 171
nomades Scythiæ 4.15
nomadarum Scytharum ſeditio 15
nomades Pœni 134
nomades ſagittarij 195
nouem fontes ubi 181
nouus murus ciuitas Aeoliæ, & Cumanorum colonia 30.267

noua urbs oppidum in Pallena 200
nox pro die ubi extitit 190
Nudium oppidum 129
nummi primum à Lydis percuſſi 20
numina Perſarum 27
Nymphodorus Pythij filius 202
OAſis urbs ubi 82
Oaxus oppidum Cretæ 130
Obeli Pheronis donaria 62
obeli Trochoides 75
Oceani ortus ubi 109
ocioſus pro honeſtiſſimo habitus 203
octamaſades Scyalis frater 119
oculos in pectoribus geſtantes 136
Odomanti populus ubi 140
odryſes ubi 121
Oebares Darij equiſo 94
œbazu Perſes 267
œbaſi liberi occiduntur 120
œbarus Megabizi filius 164
œcetor Gelonis progenitor 206
œdipodæ delubrum 130
œa locus ubi 152
œnuſæ inſulæ ubi 33
œnotriæ ager ubi ibidem
œnoen Bœotij occupant 150
œnone inſula 226
œroe inſula ubi 253
œtoſyrus Apollo apud Scythas 116
œtæi montes ubi 216
œtyni à Crœſo ſubacti 6
Offa ſalſuræ reſilijt 264
Oilycus unde appellatus 129
Olenus 30 (um 224
oleagina corona Olympicorum præmi
olea in arce Athenis 227
olen Lycius 113
oliatus 144
olorus rex Thraciæ 165
olbiopolitæ populus ubi 110
olophyxus urbs ubi 168
ollas pulſandi mos 168
olympus Myſiæ 8
olympus & Oſſa Theſſaliæ montes 11
201. 210
olympij Iouis delubrum 44
olympieni à monte Olympo dicti 195
olympi. præmiũ corona oleagina 224
olympiodorus Lamponis 247
olynthiorum ab Artabazo obſeſſio 139
olynthij ab Artab. trucidantur ibi.
Oneſylus Gorgi frater 157
oneſyli dolus, & mors 157. 158
oneſyli caput in portas ſuſpenſum 158
oneſyli ſacrificia ibidem
onetes Phanagoræ 216
onochonus Theſſaliæ fluuius 202
onochonus Xerx. exercitui defecit 213
onomacritus ſortileg. Ath. eijcitur. 183
Opæa Spargapithis uxor 119
ophryneus urbs ubi 191
opificum ignobilitas ubi 75
opiniões de Nili fluminis natura & incremento 47
opis ciuitas 57. & dea 113
Oraculũ Halyatti à Pythia redditũ 4
oraculũ Delphicum Crœſo redditur. 9
oracula Græcorum ibi.
oraculum Delphicum Crœſus uerũ deprehendit ibi.
oraculũ Lycurgo à Pythia redditur. 13
oraculũ captioſũ Spartiatis redditũ 13
oraculũ Pythiæ de oſſibus Oreſtis ibi.
oraculum Crœſo redditum de muto filio 17
oraculũ Branchidarum de Pactya 31
orac. Ammonis Iouis de Aegyptijs. 46
oraculum Dodonæum omnium uetuſtiſſimum 53
oracula apud Græcos prima, eorumq; origo 53
oraculi Ammonis origo ibi.
oraculorum origo ſecundum ſententiam Herodoti 54
oracula apud Aegyptios quæ 57
oraculum Pherori regi redditum 62
orac. Mycerini regis ex urbe Buti. 67
oraculum de ærea phiala 72
oraculum Latonæ ibi.
oraculum Siphnijs redditum 88
oraculum Corinthijs redditum 154
orac. promiſcuũ Argijs redditum 162
oraculum Doloncorum 164
oraculum Martis ubi 155
oraculum Dionyſij ubi 159
oraculum Athenienſium 203
oraculum Argiuorum 205
oraculum Cretenſium 209
oraculum Spartiatarum 217. 251
oraculum Bacidis 223 231 234
oraculum & delubrũ Amphiarai 241
oraculũ Perſis à Bacide redditũ 251
oratio Prexaſpis ad Perſas 92
oratio Otanis de ſtatu populari 93
oratio Cois Mitylenæorũ præfecti 122
oratio Hiſtiæi Mileſij ad Scythas 128
oratio Ariſtagoræ ad Cleomenem 146
oratio Soſiclis 153
oratio Hiſtiæi ad Darium 157
oratio Cypriorum ad Iones 158
oratio Perſarũ ad Ionũ tyrannos 161
oratio Leutychidis de reddendo depoſito 172
oratio Datis ad Delios 174
oratio cliſthenis ad procos filiæ ſuæ 180
oratio Xerxis de inferendo bello Græcię 183
oratio Xerxis ad Perſas 192
oratio Corcyræorum ad Xerxẽ 209
oratio Harmocydis ad Phocenſes. 246
orbelus mons ubi 140
orbis partitio ſecundum Herodotũ 13
oroſangæ quid Perſica lingua 232
orchomenij populus 30
orchomeniorum ager 225
orci filius 173
ordo militiæ à quo primũ diſtribut'. 22
ordiſſus Scythiæ fluuius 115
orœtis dolus 100
orœtes indignam Polycratis affixi crucimortem luit 101
oricus portus 260
orneatæ populus 230
oropus 175
oreſtes Agamemnonis filius 13
oreſtis proceritas & ſepulchrum 14
orithyia Boreæ uxor 212
orphea unde ortum duxerint 57
orus Oſiris filius rex Aegypti 70
orus Græcis Apollo dicitur ibid.
oryces ubi gignantur 136
orthocorybantes populus 96
Oſſa & olympus Theſſaliæ mõtes. 11. 201
oſſa quinq; cubitorum 258
oſtenta Xerxi oblata 195
oſtenta Delphis repræſentata 225
oſiris Aegyptijs Bacchus & Dionyſius dictus 51. 70
oſtia Nili ſeptem numero 46
Otanes Pharnaſpis filius 90
otanis oratio de ſtatu populari ad Perſas 93
otanes Amaſtris pater, dux Perſarum. 165 (183
otanis morbus
othrys mons Theſſaliæ 201
Ouium mira genera 58
oues ſacræ Solis ubi 260
Orthium carmen 5. & A. Gellius capite 19 libri 16
PActyas Lydus à Cyro deficit 31
pactyas Perſis traditus 32
pactyca regio ubi 96. 97 124
pactyes quã armaturam in Xerxis exercitu tulerint 194
pactolus fluuius 156
Pean carmen quale 138
peoniæ ſitus 140
peones populus 156. 199
peoplæ in Aſiam abducti 140
peones tranſportati 156
peonius ager ubi 201

paſus urbs ubi 158
pæti Thraciæ populus 159
Palæſtini Aſſyrij dicti 78
palladis barba 35
pallene Phlegra prius appellata 200
pallenidis Mineruæ templum 12
palmarum Babylo. diuerſitas 38
palmarum ſpathe 194
palmæ Babylonia uſus quis 38
palmæ ubi multæ 133 135
pamiſus Theſſaliæ fluuius 201
pāphyliorū i Xer. exer. armatura. 196
pamphylij populus 95. 149
pan unus inter VIII. deos 52
pan Aegyp nouißimus deorum 70
panos templum ubi 176
panos ſimulacrum 52
pan quibus parentibus ortus ibi.
panagyriæ Athenieu. 177
panes Perdiccæ dupli effecti 241
panetius Soſmenis 232
pangæus mons ubi 140. 199
panionius Chius 235
panitis Meſſenij conſilium in diſcernen dis geminis 176
panionium locus 29. 30. 34
panionium ſacrum 29. 30
panormus lacus ubi 32
pantagnotus Polycratis frater 85
pātbaleon Halyæ filius, Crœſi frater 20
panthelæi Perſarum genus 26
panthere ubi gignantur 135
pantimachi populus 96
panticapes fluuius 110. 115. 116
pantiſa ſeſe ſtrangulat 228
papæus Iupiter apud Scythas 116
paphlagones populus 2. 15. 95
paphlagones à Crœſo ſubacti 6
paphlago in Xer. exer. armatura. 194
papraces piſces 140
papremus oppidum 54
papremitanis equi fluuiales ſacri 56
parapotami populus 215
Paraſangæ quid 44. 147. 16:
paralatæ Scythæ unde 108
paretaceni populus Mediæ 21
paris Alexan. ad Proteum ducitur 63
parius lapis 148
parios urbs 158
parmys Smerdis Cyri filia 198
parnaßi uertex ubi 224
paroreatæ populi 129
parthenius fluuius ubi 61
parthenius mons ubi 176
parthi populus 96. 99
parthorū in Xer. exer. armatura. 194
partus uiperæ & leænæ 98
partus diuerſa tempora 170
parus inſula 143
parus à Miltiade obſidetur 180
paryceani populus 96
parycanorū i Xer. exe. armatura. 194
paſargadæ Perſarum genus 26
pataici dij 84
patarbemi aur. naſusq; præſcindūt 74
patarum oppidum Lyciæ 36
pateræ au. Delphis à Crœſo miſſæ. 4. 10
pateræ ahenææ mira capacitas 14
paternorū opificum ſucceßio ubi 168
patirāphis Xerxiani currus auriga.
patizithes magus 89 (190
patrenſes populus ubi 30
patumus oppidum Arabiæ 73
pauſanias Cleombroti filius 120
pauſanias Embroti filius 245
pauſaniæ exercitus ordo 252
pauſaniæ uictoria aduerſ. Mardo 255
pauſanias ſagitta platera ictus interijt
pauſaniæ præda 258 (256
pauſaris Amyrteus 80
pauſicæ populus 96
Pecuarij Armenij ubi 39
pecuarij Indi 92
pecuarij Perſæ 26
peda. ij pop. ab Harp. expugnati 35
pedaſenſes populus ubi 235
pedicæ oppidum ubi 225
peduncu orum comeſtores 123
pedunculorum præmorſus 133
pelaſgi po. 30 35. & eorum lingua. 11
pelaſgi Aegialees nunc Iones dicti 196
pelaſgi, Cranai, & Cecropidæ 226
pelaſgi ex Attica exacti 181
pella urbs Botticidis terræ 200
pellena Achæorum pars 30
pelius mons ubi 134. 201
peleon Iouis filius 149
pelopis Phrygis ſerui, regio 184 186
peloponneſi gentes ſeptem 230
peloponneſium bellum 257
peluſium oſtium Nili 46. 72 79
peneus fluuius Theſſaliæ 187. 201. 210
pennis oppletus aer 112
pentapolis antè Hexapolis appellata 30
penthylus dux Paphius 213
perœbi populus 201
percotes urbs ubi 158
perdiccas, Gauanes, et Aerop. frēs. 241
perdiccæ panes dupli effecti ibi.
pergamum unus Pierum murus 199
perilla uaticina 169
periander Cypſeli filius Corinthiorum tyrannus 5. 86
periandro maximū miracu. oblatū 5
periander cum defuncta cōcubuit 158
periādri de nō recipiēdo filio edictū 87
periandri duo filij ibi.
perinetades Demarmeni filia 145
perinthus urbs ubi 121. 164
perinthij à Perſis ſubacti 138
perinthiorū cū Pæonib. ſingulare certamen 138
perinthi expugnatio 138
perſarum uictus habitusq; priſcus 14
perſarum aſpera regio ibi.
perſarum cum Lydis conflictus 16
perſarum ingenium 18
perſæ in ptātem Medorum redacti 22
perſis à Phraorte bellum infertur ibi.
perſarum complura genera 26
perſarum à Cyro defectio 26. 27
perſarum præſtantißimi paſargadæ 26
perſæ aratores, Perſæ pecuarij ibid.
perſæ gyrum cæli Iouem appellant 27
perſæ deos ex hominibus orsos eſſe negant ibid.
perſarum ritus dum Ioui immolāt ibi.
perſarum numina quæ ibi.
perſæ Vraniæ Veneri ſacrificant ibi.
perſis Venus Metra appellatur ibi.
perſarum natales ibi.
perſæ inter pocula conſultant 28
perſ. neceßitudo uicinitatis maxima 28
perſarum φιλαυτία 28
perſæ externarum rerū ſtudioſiß. ibi.
perſarum inſtitutio qualis ibid.
perſis flumina religioſißime colūtur 19
perſarum mos in ſepeliendis cadaueribus defunctorum 29
perſarum magi ibi.
perſarum clementia 80
perſarum capita cur fragilia 79
Perſæ ignem deum arbitrantur 80
perſarum uictus uiuendiq; ſpatium 81
Perſ. uxores per uices concūbunt 95
perſarum ſatrapiæ ibid.
Perſarum conuiuia 140
perſicum mare ubi 113
perſarum cædes in conuiuio 141
perſarum bellica arma 156
perſ. cum Caribus conſertum bellū 159
perſarum 2000 cæſa à Caribus 150
perſarum obtruncatio 159
perſæ criniti 162
perſ. oratio ad Ionum tyrannos 161
perſarum minæ omnib. intentatæ ibi.
perſ. ornatus in Xerx. exercitu 193
perſæ Cephenes appellati ibi.
perſæ immortales qui 195
perſarum equeſtrium copiarum numerus ibi.
perſici equitatus præfecti ibidem

perſicarum nauium catalogus 196
perſarum origo unde 205
perſarum cum Lacedæ.congreßio 215
perſæ. naufragium ad Eubœam 222
perſæ.tabellionũ curſus & modus 234
perſic. copiarũ apud Plat.ordo 249
perſis oraculum redditum 251
perſarum luxus 256
perſei ſpecula 46
perſei templũ, ſimulacrũ, ſandaliũ,ubi (58
perſeus gymn.ludo.inſtitutor 58
perſei profectio in Aegyp. ibi
perſeus Aſſyrius 167
perſeus Danaes & Iouis filius 193 205
petra tribus 154
petræ Trechiniæ locus 213
phalerus urbs 148. 151
phali 52
phanes Halicarnaſſeus genere 78
phanem ulciſcuntur Aegyp. 79
phanazatres Indorum dux 194
pharandates Theaſpis filius 257
pharenſes populus 30
pharmiches præfect.ſubmouetur 196
pharnaſpes Achamenid. 78
phaſelis urbs 76
phaſis 22. 61. 172
pheatria quid 272
phedima Otanis filia 90
phemius Smyrneus Homeri præceptor (266.271
pheneum urbs 171
pherendates Sarangar.dux 194. 195
pheretima Arceſilai regis mater 131
pheretima in Barcæos crudelitas 136
pheretimæ miſeranda mors ibi.
pheron rex cæcus 62
pheroni oraculum redditur ibi.
pheronis donaria ibi.
phiala in balteis Scytharum 109
phidippides Athenien. 176
philaon Gorgi filius 222
philagrus & Euphorbus prodit. 175
philæus Acacis filius 164
philippus Butacides Olympionic. 145
philitionis pyramides 67
phillis Pangeorum regio 199
philocyprus à Solo. uerſib. celebratus (158
phirmus Athenien. 211
phla inſula 134
phocais Homeri 269
phocæa regio 19. 33. 76
phocæa quõ capta & à Perſ.occupata
phocenſes. 30. (52
phocenſ.primi longis nauib.uſi ſunt 32
phocenſium murus ibi.
phocenſ.demigratio in Corſicam 33
phocenſium execratio 33
phocenſium cum Tyrrhenis & Carthaginenſibus nauale bellum 33
phocenſes prælio uicti Corſica inſula
phocenſibus Cadmea uicto· (,ecedũt.33
ria obtigit 33
phocenſes in Rhegium demigrant 33
phocenſes capti lapidantur 33
phocenſium in Theſſalos eruptio 224
phocenſ, regio à Barb.uaſtatur ibi.
phocia oppidum 16
phœbi fanum ubi 168
phœnic.diſſenſionũ autores cũ Græ. 1
phœnices Palæſtini 64. 196
phœni.ad Africã cognoſc.mißi 113
phœnices literæ 147
phœnix Aegypt. ſacroſancta auis 56
phœnicis auis deſcriptio ibi.
phœnix fluuius 210. 214
phraortes filius Diocis 21
phraor.patre defuu.ſuccedit in reg.21
phraort.bellum Perſis intulit 22
phraor. Perſ.in poteſtatẽ Medorũ re-
phraor.Aſiã ſibi ſubegit ibi. (digit.22
phraortis interitus apud Aſſy. 22
phraorti Cyaxares in reg.ſuccedit. ibi
phrataguna Darij regis uxor 217
phrunima Etearchi filia 130
phryges à Crœſo ſubacti 6
phryges populus ubi 14.95.146
phryges antiquißimi 42
phrygum in Xerx.exer.armat. 194
phryges Bryges dicti 194
phrynichi comœdia 162
phthiotis ora 11
phya mulier ex tribu Pæanita 11
phya Piſiſtrato uxor ducitur 12
phylacais & Autonous Delphorum heroes,& eorum delubrum 225
pidorus urbs ubi 200
pieria pix 136
pierum muri ubi 199
pieria ora Bœotiæ 226
pigres Pæon 139
pindus mons ubi 201
pinus locus.270 pini natura quæ.165
pirus,aliàs Melas,fluuius 30
piromis Græcis quid 70
piſa urbs ubi 44
piſcibus Aegyptus abſtinet 50
piſcium qui Aegypto ſacri 56
piſcũ genitura in ſtagnis apud Aeg.59
piſces pabulum equorum ubi 140
piſcium mira copia 140
piſces Papraces & Tilones 140
piſcatorum ænigma 273
piſiſtratus Hippocratis filius, Atheni. tyrannus 11
piſiſtrati nobile commentum 12
piſiſtra. Athenarũ imperio potitur ibi.
piſiſtratus Athenis eijcitur ibi.
piſiſtrati uxor Phya 12
piſiſtratus illegitime cũ uxore coit 12
piſiſtratus Marathonem occupat ibi.
piſiſtrati in Athenien. copiæ ibi.
piſiſtr.tertio urbe Athenis potitur ibi.
piſiſtratus Naxum inſulam ſubegit ibi.
piſiſtratus Delum inſulam expiat ibi.
piſiſtratidæ Athenis pulſi 149
piſſyrus urbs,& lacus in ea ſalſus & piſcoſus 199
piſtricis Crœſi effigies apud Delph.10
pitana ciuitas Aeoliæ 36
pittaci Mitylenæi reſpõſum ad Crœſ. 5
pituitæ fluxus remediũ 135
pix Pieria ubi 136
pixodorus Cindyenſis 159
Platæanorum lingua 11
platæa inſula Africæ 159.153
platæa urbs 131. incenditur 227
platæenſium ingens clades 255
platæarum pugna 261
platanorum ingens lucus 159
platanus aurea atq; uitis 168
plata.aureo monili à Xerx. donata 189
plinthinetes ſinus ubi 44
pluuia nulla apud Theræos per ſeptem annos 130
pluuia apud Aegy.portentoſa 76
plynis portus ubi 133
Podion Doridis 224
pœnæ modus apud Perſas 28
pœni Aegyptijs ſe dedunt 138
pœnorum uariæ nationes 133
pœni Nomades.i.paſcuales 134. 135
pœni ſaluberrimo corpore 135
pœnorum paſtoritiorum ſacrificia 135
pœni ubi 157. pœnorum in Xerxiano exercitu armatura 196
pogon Trœzeniorum portus 226
polichnitani populus 206
poli & gnomonis inuentio 62
polycratis prodigioſa fortuna 85
polycratis ſmaragdus 85
polycratis callidum commentum 88
polycratis cædis occaſio 100
polycratis filiæ ſomnium ibi.
polycrates cruci affixus 108
Polynices 129
polymneſtus Theræus 130
polyas Anticyrenſis genere 223
pollux & caſtor Tyndaridæ 129
pons funeſtus à Seſoſtre 61
ponticum genus arboris 118
pontus Euxinus 84

ponti amplitudo 120
portentum ingens Hippocrati uiſum 11
portentum Crœſo uiſum eſt 16
poratas, uel. Pyreton, Scythiæ fluuius 115
porinus lapis 148
poſideum urbs ubi 58
potidæa, & eius ab Artabazo obſeſsio 200. 239
potidæatarum à Barbaris defectio 239
Praſiadis paludis inhabitatores 140
præda Græcorum è Perſarũ clade 258
præda Pauſaniæ ibi.
prælium circa Maſiſtij cadauer 247
præſidij populus ubi 209
prędæ Mardonij à Græcis diripit 256
prexaſpes Perſa 83
prexaſpes ſe præcipitem dat è turri 92
prexaſpis oratio ad Perſas 92
prexaſpes Aſpathinis 194
priene urbs Ioniæ 27
prienas Ardys expugnat 4
prienenſes populus. 160
prienenſes à Mazare ſubiguntur 32
primogenit' ex lege ſuccedũt ĩ reg. 167
procles Epidauri tyrannus 87
procles capitur ibi.
prodigiorum maxima obſeruatio 57
prodigio à cæciſas 178
prodigium 229
promenea Dodonæorum ſacerdos 54
propontidis longitudo 120
proconeſi inſula et eius latitudo 51. 74
proteus Pheroris ĩ regno ſucceſſor 62
protei fanum apud Memphim ibi.
proteſilai templum ubi 159
protemplaris Mineruæ 225

PROVERBIA:

Animus in auribus habitat 190
Cadmea uictoria 33
Doloſi homines, doloſa & eorum ueſtimenta 81
E tripode oraculum 134
Hunc calceum tu quidẽ cõſuiſti, Ariſtagoras autem ſibi induit 160
In frigidum furnũ panes ingerere 155
Iſthmum fodere 35
Longæ regum manus 242
Lemnia facinora 181
Molles uiri ex mollibus regionib. 265
Mulæ partus 106
Muliere ignauior 262
Non eſt iſtud curæ Hippoclidæ 180
Non ſtatim ab initio exitus omnis eſt manifeſtus 152
Ouem lupis relinquere 129
Scythiſſato 172
Syloſontis amiculum 104

Ver ex anno exaruiſſe 208
Prytaneum 175. 213
Pſammitichus Aegypti rex 22. 43. 48. 72
pſammis rex Aegyp. Pſammiti. filius 73
pſammis mors 74
pſammenitus Cambyſis filius, rex 79
pſammenitus deponitur 79
pſammenitus epoto taurino ſanguine obiit. 80
pſylli populus ubi 133.
pſyllorũ expeditio aduerſus auſtrũ. 133
pyttalea inſula ubi 231
Pteria locus Cappadociæ munitiſs. 15
pteria urbs à Crœſo expugnatur diripiturq́; 15
ptoon 241
ptoi Apollinis fanum ubi ibi.
Pugna inſtructa teſtibus 195
punicus mons 44
punicæ humus 45
puluinar Dianæ 86
puteus trifarias rerũ ſpẽs exhibẽs 178
Pygres Selidomi filius 197
pylus 209. Pylæ 210. 214
pyramidum lapidicinæ ubi 44
pyramides Mœris regis Aegy. 60
pyramis regis Cheopis 66
pyramis è quæſtu meretricio ubi 67
pyramis Chephrenis Aegy. regis ibi.
pyramides Philitionis ubi ibi
pyramis Mycerini regis 68
pyramis Rhodopis mulieris proſtãtis. 68
pyramis regis Aſychis latericia. 68
pyrene urbs ubi 49
pyreton fluuius Scythiæ 115
pyrgus oppidum 129
pythagoras mons rebus 145
pythagoras Mneſarchi filius 122
pythagoras Mileti procurator. 159
pythia 3000. pecorũ à Crœſ. immolata. 9
pythiæ oraculũ Lycurgo redditum 13
pythiæ oraculũ Lacedæ. redditũ ibi.
pythiæ oraculũ de oſsibus Oreſtis ibi.
pythiæ oraculum ad Crœſum 19
pythiæ orac. de iſthmo Cnidiys datũ 35
pythij qui 168
pythius Atys filius Lydus 188
pythij facultates ibi.
pythij Lydi filius diſſecatur 190
pythij iſchenoi praſtantia 211
pythermus Lacedæ. auxilium rogat. 31
pythogenes in Inycũ opp. relegat. 163

Raſura Argiuorum 17
Regem ubi conſpici nefas 21
rex ubi maximus ſtatura deligitur 81
rerum humanarum inconſtantia 2
rerum omnium inſpiciendus exitus 7
res diuinitus futura ſignis declarãtur. 208
teſtibus inſtructa pugna 195
Rhadameæ genus omne & eius uis 173
rhampſinitus rex Aegypti 64
rhampſiniti regis ſimulacra ibi.
rhampſiniti filia proſtituitur 65
rhampſ. pecuniæ diſſipatus ibi.
rhampſi. regis deſcenſus ad inferna ædes 65
rhapſodi Homericorum carminum exploſi 149
rheginorum maxima cædes 209
rhenea 174
rhegium 33
rhetium urbs ubi 151
rhœcus Philei filius 83
rhodium mare ubi 38
rhodopis pyramis 68
rhodopis monumentum in templo Delphico ibi.
rhodus ciuitas ubi 76
rhodope mons 115
rhyſes populus ubi 30
Roſe hexagenum foliorum 242
Rubrum mare 40 44. 73
ruma hominibus diſciplinæ ſunt 41

Sabacus rex Aethiopum 68. 72
ſabaci regis iuſtitia 69
ſabaci uiſum ibi.
ſabylius Gelous 206
ſacæ populus 31. 56. 194
ſacarũ in Xerx. exer. armatura 194
ſacarum dux Hyſtaſpes ibi.
ſacrum Panionium 29
ſacra Dorienſium 30
ſacra Triopij Apollinis ibi.
ſacra Cabyrorum à Perſis ſumpta 53
ſacerdotes Aegyptiorum raſi 50
ſadyattes ſucceſſor Ardys 4
ſadyatti Halyattes ſuccedit 4
ſadyattis imperium apud Lydos 4
ſagartij Perſarum genus 26. 96
ſagitta ad Iouem excuſſa 157
ſai urbs ubi 48. 54
ſaitanorum regum ſepultura 75
ſaiticum oſtium Nili 46
ſal ſua ſponte creſcens 115
ſalis fons ubi 135
ſala urbs Samothraciæ 153
ſalamis Athenien profugium 218
ſa inarij concubitus cum cadauere 58
ſalmydeſſus urbs 121
ſalſuræ offa reſilijt 254
ſamothraciæ populus Pelaſgi 53
ſamiorum Aeſchrionia tribus 82
ſami euerſionis cauſa à Dario 104
ſamus Syloſonti traditur 105

ſamiorum crater ubi 130
ſamium ubi 29
ſamij Zanclam occupant 163
ſamothraces muri 199
ſan litera apud Perſas nomina magnificentiæ terminantur 29
ſandanis Lydus 14
ſanacharibus rex Arabum Aegyptum inuadit 69
ſanacharibi ſtatua lapidea ibi.
ſana urbs 188.200
ſandoces Thaumaſij cruci affixus 213
ſapæi Thraciæ populus 199
ſapientes nõ eſſe prudẽtes, acerbũ 246
ſappho poetria 68
ſarangæi populus 96.99
ſarangarũ in Xer. exer. armatura 194
ſardana mons ubi 267
ſardanapalus rex Nini 71
ſardanapali theſaurus ibi.
ſardium reges Heraclidæ 2
ſardium primus rex quis 2.17
ſardis à Cimmerijs capta 4
ſardis expugnatur 17
ſardius leo circumlatus urbi ibi.
ſardium expugnatio in tertium annum dilata 19
ſardonium mare ubi 33
ſardinium linum 61
ſardis capte & concrematæ 156
ſarga urbs ubi 200
ſarpedon & Minos Europæ filij 54
ſaſpires populus 22.96
ſataſpes Achemenidis 114
ſataſpes cruci affixus ibi.
ſatræ Thraciæ populus 199
ſatrapiæ Perſarum 95
ſattagidæ populus 96
ſauromatũ cũ Amazon. cõmixtio 114
ſauromatæ ſolœcizantes 115
Scamandrus fluuius 149
ſcamandri aqua exercitũ Xerxis defecit 191
ſceptrum Babyloniorum 39
ſcæus Hippocoontis filius 148
ſchœni quid 44
ſciathus inſula 210
ſcidros oppidum 162
ſciona urbs in Pallena 200
ſcironis uia 230
ſciradis Mineruæ templum 234
ſcholæ tectum in pueros corruens 163
ſcolopis ubi 260
ſcopaſis rex 125
ſcutum Athenien. 178
ſcutũ Athen. quõ oſtentatũ Perſis 179
ſcyale oppidum 11
ſcylax Cariandis 114
ſcyles Aripithis filius 119
& eius mors 120
ſcylacis ſupplicium 145
ſcythes Zancleorum rex iuſtiſs. 163
ſcyllias urinator 221
ſcythæ pecuarij Nomades ſunt 15.110
ſcytharum Nomadarum ſeditio 15.109
ſcythæ trucidatũ coctũq; puerũ Cyaxari perinde atq; uenationẽ offerũt 15
ſcytharum fuga ad Halyatten ibi.
ſcythæ in Aſiam tranſeunt 22.109
ſcythæ Cimmeri. ex Aethiop. pellũt 22
ſcythæ Medicam occupant ibi.
ſcytharum cum Medis apud Caucaſum congreſſio 22
ſcythæ fuſis Medis Aſia potiũtur ibi.
ſcythæ Vraniæ Veneris templum depeculantur ibi.
ſcythæ theliæ morbo obnoxij ob direptum Veneris fanum ibi.
ſcythæ quot annis Aſiæ imperium obtinuerint ibi.
ſcythæ à Medis inebriati occidũtur ibi.
ſcythiæ grues quo prouolẽt hybernatũ
ſcythæ à Seſoſtre ſubacti 61 (47
ſcythæ. ſerui quare oculis orbẽtur 108
ſcytharũ modus in emulgẽdo lacte ibi.
ſcytharum origo ibi.
ſcythæ Auchatæ qui ibi.
ſcytha Herculis filius 109
ſcytharum regum origo ibi.
ſcythæ aratores, agriculæ.110.115.116
ſcytharum mores 114
ſcythiæ flumina 115
ſcythæ regij 116
ſcythicum gramen ibi.
ſcytharũ dij 116. & iuſiurandũ 117
ſcytharũ mos in cædẽdis uictimis 116
ſcythia lignorum inops ibi.
ſcytharum mos in hoſtes ibi.
ſcytharum mos ineundi fœderis 117
ſcytharum regum ſepultura 118
ſcytharum à Scyale defectio 119
ſcythæ ſuorũ inſtitutorũ obſeruãtiſs. 120
ſcythis uetus ubi 122.123
ſcythis duæ partes 123
ſcythis mulorũ ſpecies horrenda 127
ſcytharũ munera ad Dariũ regẽ ibi.
ſcytharum intemperantia 172
ſcythicus exercitus Medicam regiõem inuadit 187
ſcythæ Perſis Sacæ appellati 194
Sebennyticum oſtium Nili 46.72
ſcibonidos ſtagnum ubi 44
ſcymbris oppidum ubi 164
ſemiramis Babyloniorum regina 36
ſemirami. reginæ egregia monumẽta 36
ſemen indicum quale 97
ſenectæ maximus honos apud Aegy. 57
ſenes ubi mactentur 97
ſepiæ locus 171.211
ſepulchrum Halyattis apud Lydos 20
ſepulchri Halyattis deſcriptio ibi.
ſepulchra Babyloniorum 39
ſepulchra uitrea ubi 82
ſepulchrũ Helles filiæ Athamantis 193
ſerbonis lacus ubi 78
ſeriphij populus 226
ſermyla Græca urbs 200
ſerpentum ſacrorum deſcriptio 56
ſerpẽtum ſepultura in Iouis templo 56
ſerpentes alati ubi ibi.
ſerpẽtes alati thuriferas arbores obſeruantes 98
ſerpentum uis apud Neuros 123
ſerpentibus ueſcentes ubi 135
ſerpens arcis Athenarum cuſtos 226
ſerui Scytharũ cur oculis priuẽtur 108
ſeruorum bellum 172
ſerui boni interdũ hominibus malis 230
ſerriũ promõt. ultimus zonæ orbis 193
ſeſoſtris rex Aegyp. 60
ſeſoſtris quas gentes ſubegerit 60.61
ſeſoſtris inſcriptiones 61
& monumenta 62
ſeſtus urbs ubi 128.189
ſeſtus à Græcis obſidetur 264
ſethon Aegypti rex, Vulcani ſacer. 69
Sicania nunc Sicilia dicta 109
ſicyoniorum tribuum nomina 149
ſicyonum mulcta 174 ſicyon 149
ſidon Græca urbs 63.103
ſidonius Tetramneſtus Alleſi filius 197
ſigeus Troicus ubi 133
ſigeum ubi 149.155
ſigma litera apud Perſas magnificentiæ nomina terminantur 229
ſigynæ populus ubi 139
ſigynarum appellatio ibi.
ſileni Marſiæ pellis in utrẽ formata 183
ſillicypria herba quid 59
ſilphium ubi 133.136
ſimiarum comeſtores 136
ſimiarum ubi maxima uis ibi.
ſimonides poeta Leoprepis filius 156
ſimulachrum mulieris ex argento 10
ſimulacra primum ab Aegyp. dijs conſecrata 44
ſimulacrum Iouis arietina facie 51
ſimulacrum Panos 52
ſimulacra æſtatis & hyemis 64
ſimulacra Mineruæ lapidea 77
ſimulacrum Darij lapideum 95

ſimulacra ex oleis 151
ſimultatis inter Phœnices & Græcos initium 2
ſinope urbs 15.49.109
ſinus maris Arabicæ regiõis deſcrip 45
ſindus urbs 200
ſiphnus inſula locupletiß. 88
ſiphniorum ingens theſaurus 88.226
ſiromitres Oebaſi Paricanorũ dux. 194
ſiſamnes Hydarnis filius Ariorum dux (194
ſiſyræ genus penularũ 194.
ſitalces Thracum rex 119.202
ſiuph urbs 75
Smaragdus Polycratis 85
ſmerdis Cambyſis frater 83
ſmerdis regno Perſarum potitur 90
ſmerdis auribus mutilatus 91
ſmerdones Otanis filius Xerxiani exercitus dux 95
ſmila oppidum ubi 200
ſminidyrides Sybarita 179
ſmyrnæ arma à Gyge illata 4
ſmyrna ab Halyatte capitur Ibi.
ſmyrna à Colophone condita ibi.
ſmyrna Aeolię ciuitas & celeberrimũ emporium 30.266
Sobolis procreãdæ premia apud Perſ. 28
ſogdi populus 96
ſogdorum in Xerxiano exercitu armatura 194
ſol Maſſagetarum deus 41.42
ſoli à Maſſagetis equi immolantur 42
ſol cauſa exundationis Nili fluuij 47
ſolis inſuetus ortus & occaſus 70
ſolis menſa ubi 81
ſolem execrantes 135
ſolis eclipſis Xerxe mouente exercitum contra Græcos 190
ſol Græcorum deus ibi.
ſol pro mercede 241
ſol obſcuratus 245
ſolis ſacræ oues ubi 260
ſoli urbis obſeßio & expugnatio 158
ſolonis peregrinatio in Aegyp. 6
ſolon legiſlator Athenien. ibi.
ſolon à Crœſo humaniter exceptus ibi.
ſolon Crœſi diuitias nihili duxit 18
ſolonis lex Athenienſibus data 76
ſolois promontorium ubi 49
ſolymi olim Milyæ dicti 34
ſomnium filiæ Polycratis 100
ſophanes Eutychidis Decelenſis 257
ſophanis ancora 257
ſophiſtarum totius Græciæ peregri. 6
ſoſiclis oratio 153
ſoſtrates 130
Spaca Medis canis appellatur 23
ſpammius mons ubi 60
ſpargapiſes Tomyris filius à Cyro capitur 42
ſpargapiſes ſeipſum interimit ibi.
ſpargapithes Agathyrſorum rex 119
ſpartanorum tyranni Leontes & Hegeſicles 12
ſpartiatarum instituta à quo 13
ſpartiatarum rex Lebotus ibi.
ſpartiatarum reſpu. & leges bellicæ à Lycurgo ibi.
ſpartiatæ delubra Lycurgo ædifi. 13
ſpartia. cum Argiuis de Thyrea agro contentio 17
ſpart. regum dignatio & iura 167
ſpart. ſenatus 168. & lex 150
ſpart. oraculum 217
ſpart. cædes apud Thermopylas ibi.
ſpart. epigrammata 218
ſparta urbs in Lacedæmo. 219
ſpartanorum reges 240
ſpaſmi remedia 135
ſpathæ palmarum 194
ſpeculatores Græcorum 204
ſperthius Aneriſti filius 202
ſperchius amnis Anticyram præterlabitur 213
ſpini lachryma gummi eſt 59
ſponſa ubi communis proſtituatur 133
Squamoſi piſces Aegyp. ſacri 56
Stadium, paſſus, cubitus, pes, quid 71
ſtagirus Græca urbs 199
ſtathmi regij quid 146
ſteſenor Curij tyrannus 158
ſteſagoras Cimonis filius 175
ſteſagoræ cædes 165
ſtentoris lacus ubi 193
ſtoracis uſus ad quæ utilis 98
ſtruthij ſubterranei ubi 136
ſtratias Chius 129
ſtrattes Chiorum tyrannus 240
ςϑοβίλος κῶνος quid 270
ſtruchates populus ubi 21
ſtrymon fluuius 12.140.156.199
ſtrymonij populus ubi 195
ſtryma Thaſiorum urbs 199
ſtygis aqua ubi 171
ſtymphalius lacus ibi.
ſtyrinenſes populus 226
Sua quenq; inſpicere debere 3
ſuadelæ numen 237
ſubulci apud Aegyp. profani 52
ſus animal ſpurcum Aegyp. dictũ ibi.
ſus hoſtia lunæ & Liberi patris ibi.
ſuis ſacrificandi modus ibi.
ſues apud Scythas 116
ſue abſtinent Aegyptij 135
ſucceßionis Ius apud Spartiatas 182
ſuniacum iugum ubi 122
ſuſa oppi. 57.146.147.257
Sybaritæ populus 148
ſybaris urbs capitur & diripitur 148.168
ſybaritanum bellum 148
ſydonia urbs à quibus condita 86
ſyene urbs Thebaidos 48
ſyenneſis Cilicum rex 159
ſyloſon Polycratis frater, filius Acaci 85.104
ſyloes promontorium 114
ſyleus campus ubi 199
ſymanum mare ubi 58
ſyrgus fluuius 126
ſyri Cappadoces ſunt 2.15.48.95.14.146
ſyrorum prædia Cyrus deuaſtat 19
ſyros Crœſus exterminat ibi.
ſyria Aegypto contermina 63
ſyria Paleſtina 95.196
ſyrorum in Xerxiano exercitu armatura 194.196
ſyropæones in Aſiam abducti 140
TAbella totius orbis 146
tabellionum Perſarum curſus & modus 234
tabiti quid 116
tachompſo inſula ubi 48
talentum Babylonicum 98
tanais flu. 114.115.116.125.126
tanagrei populus 151.147
tanagræa 252
tarentum urbs 122
tarentinorum maxima cædes 209
targitaus & eius tres filij. 108
taricheæ 46
tarceſſam Perſæ occupant 38
tarteßiorum rex Argathonius ibi.
tarteſſus emporium nobile 130
taurici montes ubi 108
taurica gens ubi 122.123
taurorum populorum mores 123
tauri Iphigeniam Agamemnonis filiam colunt 123
tauricha oppidum ubi 133
taxacis rex 125
Tearus fluuius, & eius medica uis 121
teari fontes partim cali. partim frig. 128
tegea Arcadum 176.209
tegeates populus 11
tegeatib. à Lacede. bellũ infertur 13
teiorũ demigratio in Thraciã odio Cyri. 33
teij Abderã condunt 33.
teius op. à Græcis extructum 76
teos oppidum ubi 19.84

telmiſſes coniectores 16
telys rex Sybaritarum 145
telus inſula 206
telion cœna Perſis quid 263
tellias uaticinus 224
tellus beatiſs.à Solone iudicatus 6
telli filij fideliter inſtituti ibidem
telli obitus ſpendidiſs. ibidem
tellus eadem, non fert omnia 7
tellus Scytharum deus 116
tellus Apia Scythis appellatur ibi.
temeſij Clazom.apud Abderitas cul. 33
temeſius Clazom. Abdera cōditor 33
tempe locus ubi 210
tenus Aeolie ciuitas 30.174
teneros urbs ubi 191
tanarus locus 209
termila olim Milyæ appellati 34.195
terræ diuiſio 46
terra & aqua munera 126
terræmotus tanquā prodigium ubi 112
tetbronium oppidum 225
Thales Mileſius defectionē ſolaris luminis Ionibus predixit 15
thaletis Mileſij inuentum in traducendo fluuium Crœſi exercitum 15
thaletis Mil. conſilium Ionib. datū 34
thaletis Mil. opinio de excremento Nili fluminis 47
thalamia quid ſit 143
thalthybij ira in Lacedæmonios 202
thalthybij templum apud Spartia. ibi.
thalthybius Agamemnonis præco ibi.
thalthybiadarū honor apud Spar. ibi.
thalthybij ira in Laceda. pacata ibi.
thamnyra Inari Afri filius 80
thamanæ populus 96
thaſus urbs à quibus condita 51
thaſus inſula à Thaſo eius cōditore 169
thaſij populus ſubactus ibi.
theaſides Spartiata 172
theba Bœotiæ ubi 17
thebe Aegyptiacæ 36.43
thebani Iouis fanum 36
thebe olim Aegyptus appellata 46
thebanis arietes ſacroſancti 51
thebarum Aegyptiarum mirum 79
thebanis oraculum redditum 151
thebanis ſtigmata regia inuruntur 218
thebanorum obſeſsio à Græcis 259
thelia morbus Scythas inuadit 22
themiſtocles Neoclis filius 204.210
themiſtoclis corruptio 221 (273
themiſto. commentum 222.231
themiſt. literæ ad Iones lapi. inciſæ 223
themiſto. cum Ariſtide ſimultas 232
themiſt. uafrities, exactio, auaritia 237
themiſt. olim Græcorū prudentiſs. 238
themiſcyra ubi 120
theogonia Perſarū in ſacrificijs 28
theophaniæ feſtum 10
thera ſeptē annos pluuiā nō ſenſit 130
thera inſula quondā Calliſta 129
therambus in Pallena urbs 200
therapne locus 168
theras Anteſionis filius, Cadmeus genere 129
thereorum colonia 130
therma ubi Thermæus ſinus 200
thermodon fluuius ubi 61.248.252
thermopylarum mons 210.216
theron Agragantino. monarchus 208
therſandrus Orchomenius 129
theſmophoria ſacra 75
theſpia urbs uaſtatur 227
theſpienſes populus 151
theſproti populus ubi 155.226
theſſalus dux 145
theſſaliæ deſcriptio 201
theſſaliæ equæ omnium optimæ 213
theſtorides literarum profeſſor 268
thetidis raptus à Peleo 213
thetrippotrophus 164
thomanij populus 99
thonis præfectus Canobici oſtij 62
thoraces picturati Amaſis regis 85
thorica tribus 122
thoyes ubi naſcantur 136
thraces à Crœſo ſubacti 6
thraces à Seſoſtre ſubiguntur 61
thraces populus Aſiæ 95
thracum ueſtimenta canabaces 118
thraces aduerſus tonitrua ſagittas excutiunt. 121
thracia tellus 122
thraciæ gens eiuſq; mores 138.139
thracum ſepulturæ quales 139
thraciæ muri 164
thracū in Xerx. exer. armatura 195
thraces Bithyni & Strymonij appellati 195.211
thraces Iouis ſacrum currum cū equis abegerunt 238
thracum ſacrificia 264
thriaſius campus 229.244
thryæ oppidum ubi 129
thus ubi, & quomodo colligatur 98
thyiæ Cephiſi filiæ fanum 211
thyrea ager ubi 17. & inſula. 88.171
thyſſagetæ populus ubi 111.126
thyſus urbs 188
Tiarantus fluuius Scythiæ 115
tibareorum in Xerx exer. armatura (195
tibeſis fluuius 115
tigris flu. in rub. mare infunditur 37
tigris fluuius Opin præterlabitur. ibi.
tigris fluuius ubi 147
tigris oſtium 162
tigranes Achemenidis Medo. dux. 194
tigranis dictum 224
tigranes Perſarum dux 2(0
tilones piſces 140
timnes Spargapithis filius 119
timo ſacerdotiſſa Paria genere 180
timonax Tinagoræ filius 197
timon Androbuli filius 203
tirynthia regio 171
tiſamenus Græcorum aruſpex 290
titormus Aetolus, frater Malis 179
Tmolus fluuius & mons 17.20.156
tmolus fluuius auri ramēta profert. 20
Tomyris Maſſagetarū regina à Cyro bello adoritur 41
tomyridis magnanimitas 42
tonitrua ubi nulla 112
tonitrua in Xerx. exerci. ingruūt 191
torona Græca urbs 188.200
Trachea gens ubi 122
tranus fluuius ubi 199
traſpies Scythiæ 108
traſybulus Mileſiorum tyran. 4.154
& eius commentum 4
trauſi po. Thraciæ eiuſq; mores 139
trechiniæ petræ ubi 215
trechis urbs 214
tria capita, Capita quercus 251
triopij Apollinis ſacrū atq; certamē. 30
triopium Cnidiorum regio 35.113
triteenſes populus ubi 30
tritæchmas Artabazi filius 98
triballia planities 115
trieterica & Bacchanalia apud Gelonos. 125
tritonis fluuius 134
Tutelæ Mineruæ tēplū apud Chios. 32
Tybareni populus 96
tychius coriarius. 267. ab Homero celebratus 271
tycta cœna quid 263
typhon Aegyptiorum rex 70
tyrannus Mermnadarum 3
tyrannis lubrica res 83
tyrannorum mores 93
tyrannidis incommoda 153
tyrannus tyranno operā præſtat. 242
tyreus Mapen, dux 197
tyrus quando extructa 51
tyriorum caſtra locus quidam 62
tyra flumen 109
tyres Scythiæ fluuius 115.120
tyritæ Græci 115
tyrrh. Thuſcia, Tyrrheni Thuſci. 20 33
tyrrhenus Atys filius 20

tyrrhenorum ſedes ubi 10
tyrrheniam Perſæ occupant 32
tyrrhenorum bellicus apparatus aduerſus Phocenſes 33
tyrodiza Perinthiorum ora 188

VAcca Iſidi ſacra 50
uaccæ ubi non alantur 135
uaccinum non guſtantes ibi.
uaticini Scytharum 117
Veneris Vraniæ templum ubi 22
ueneris Vraniæ templum à Scytbis depeculatum ibid.
ueneris fanum apud Cyprum ibi.
ueneris templum apud Cytheros ibi.
uenus Mylitta Aſſyrijs dicta 40.27
uenus Arabibus Alitta 27
uenus Perſis Metra ibi.
ueneris templum apud Atarbechas 51
ueneris hoſpitæ ædes 62
uenus Scytharum dea 116
uenus Artimpaſa ibi.
uenti eteſiæ cauſa exundatiõis Nili 47
uentorum ara in Thyra 211
uerticis raſura apud quos populos 134
ueſtes laneæ ubi profanæ 57
ueſta Scytharum dea 116
ueſtigium Herculis ubi 120
ueſtibulo Cereris adhærẽs manib. truncatur 174
Victimæ cædendæ ritus apud Scyth. 116
uiperæ coitus partusq; 98
uinum ex hordeo apud Babylon. 57
uiri ærei ubi 72
uiri agreſtes 136
uiri pro mulierib. exornati 141
uirginum auctio apud Babylo. 39
uirgines ubi deuirginentur à rege 133
uirginum anniuerſarius conflictus 134
uitæ humanæ breuitas & calam. 191
uiuos defodere 199
Vocaliſsimus Aegyptius 118
Vrbana Minerua 152
urbium Græciæ decrementa incrementaq; 2
urbs uetus à Nicodro occupatur 173
urbes à Dario in Scythia conditæ 126
uraniæ Veneris fanum uetuſtiß. 22
uraniæ Ve. templũ à Scyth. diripitur 22
uraniæ Veneris apud Perſas ſacrifi. 27
urania Venus Alilat Arabib. dicta 79
urina hirci ſpaſmi remedium 135
urotalt Arabibus quid 79
Vtij populus 96. & eius in Xerxiano exercitu armatura 194
Vulcani ſacerdotes 43
uulcani maximũ templũ Memphis 60
uulcani ueſtibula à quo ædifi. 60. 72
uulcani coloſſus 76. & fax 234
uulcani templum & ſtatua 84
uulpium & urſorum ſepultura 55
uulpanſaris Aegyptijs ſacer 56
Vxor Candaulis Gygi nuda uiſa 3
uxorum mactatio ad mariti funus 139
uxores Athenien. raptæ 181

XAnthius campus 35
Xanthij populus ibi
xantippus Ariphronis filius 180.189
Xerxes Darij filius 56. (240
xerxes quid Græcis ſignificet 175
xerxes rex Perſarum declaratur 182
xerxes cur bellum Græcis intulerit 183
xerxis omnium prima aduerſus Aegyptum expeditio ibidem
xerxis oratio ad Perſas de bello Græcis inferendo ibi.
xerxis iuuenile ad Artaba. reſponſ. 185
xerxis genealogia ibidem
xerxis oratio qua expeditionẽ in Græcos reuocat 186
xerxis ſomnia 186.187
xerxis copiæ omnium maximæ 187
xerxes Helleſponto cõpedes inijcit 189
xerxis crudelitas 190
xerxiani exercitus ordo ibidem
xerxiani exercitus tonitruis & fulgure ingruẽtibus multi exanimati 191
xerxes Mineruæ Iliadi mille boues immolat ibi.
xerxes uiſo exercitu illachrymauit ib.
xerxis ſpectaculum ibi.
xerxis & Artabani colloquium ibi.
xerxi duo hoſtiliſsima ibi.
xerxis oratio ad Perſas 192
xerxis dona in Helleſpontum ibi.
xerxis exer. in Europam traiectus 193
xerxi quæ oſtenta oblata ſint ibi.
xerxes exercitum ſuum luſtrat ibi.
xerxian. copiarum catalogus 193. 211
xerxis uxor Ameſtris nomine 193.199
xerxiani exer. duces q fuerint 95.197
xerxis feſtiuum ſtratagema 200 205
xerxianis copijs Chidori aqua nõ ſufficit 201
xerxis magnanimitas 202
xerxis expeditio in Græciam ibi.
xerxis fidutia 205
xerxiana claßis 211
xerxis formæ dignitas 212
xerxis naues CCCC. ſubmerſæ ibid.
xerxiano exercitui Onochonus fluuius defecit 213
xerxia. clades apud Thermopylas 223
xerxis ridiculum factum ibidem
xerxis liberi 235. & fuga 236
xerxis impietas 237
xerxis copias fames & peſtilẽtia excipiunt 238
xerxis aureus currus ibi.
xerxis reditus in Aſiam ibi.
xerxis crudele factum ibi.
xerxis tempeſtate uexatur ibi.
xerxis amores 263
xenagoras Praxilai Halicarnaß. ibi.
Xiſtus aureus Amphiarao donatus 10
Xuthus 196

ZAbeces Pœni 136
zacynthus ubi 170
zacynthij populus 88.170
zancla nunc Meſſana dicta 208
zanclei populus 163 206
zamolxis dæmon 128
Zegerines murũ genus apud Perſ. 136
zeuxidemus Leutychidis filius 170
Zira amiculi genus 194
Zoa à Batto cõdita 131
zona urbs Samothraciæ 193
zopyrus ſe mutilat 106
zopyri ad Babylonios profugium ibi.
zopyrus Babylonici exercitus dux declaratur 107
zopyri præſtantia ibi.
zopyrus Megabizi filius ibi.
zopyri filia à Sataſpe uitiata 114
zoſter 236
Zygantes Pœni ubi ibid.
zygantes ſimiarum comeſtores ibid.

Extrema coronis impoſita indici librorũ Herodoti, multa uariaq; hiſtoria refertiß.

HERODOTI
HALICARNASSEI HISTORIAE

parentis, liber primus, qui inſcribitur Clio, ex Græco tranſlatus, Laurentio Valla & Conrado Hereſbachio interpretibus.

HERODOTI HALIcarnaſſei hiſtoriæ explicatio hæc eſt, ut neq; ea quæ geſta ſunt, ex rebus humanis obliterent ex æuo, neq; ingẽtia & admirãda opa, uel à Græcis edita uel à barbaris, gloria fraudentur, cum alia, tũ uero q̃ de re iſti inter ſe belligerauerũt. Perſaꝝ eximij memorãt diſſenſionũ autores extitiſſe Phœnices, q à mari quod Rubrũ uocatur, in hoc noſtrũ pficiſcẽtes, & hác incolẽtes regionẽ quã nũc quoq; incolũt, lõginquis cõtinuo nauigatiõibus incubuerunt: faciẽdiſq; Aegyptiarũ & Aſſyriarũ mercinũ uecturis, in alias plagas, pcipueq; Argos traiecerũt. Argos etẽm ea tẽpeſtate oibus ciuitatibus regiõis quæ nunc Græcia noiatur, añcellebat. Huc appulſos Phœnices mercimonia expoſuiſſe, & qnto ſexto ue q̃ appuliſſent die, cũctis ferè diuẽditis, fœminas ad mare ueniſſe cũ alias multas, tũ uero regis filiã: cui nomẽ eſſet idẽ, quod Græci tradũt, Io filiã Inachi. Dũq; hæ fœminæ puppi nauis aſſiſtẽtes ea mercarẽtur, quæ cuiuſq; auiditas maxime ferebat, in eas Phœnices ſeſe adhortatos impetum feciſſe, & ipſaꝝ pleriſq; aufugiẽtib9, Io cũ alijs aliquot raptã fuiſſe, eiſq; in nauẽ impoſitis Phœnices in Aegyptũ uela feciſſe. Hũc itaq; in modũ Io in Aegyptũ abijſſe memorãt Perſæ, nõ queãd modũ Græci. Et hoc iniuriarũ principiũ extitiſſe. Poſt hæc Græcorũ quoſdã, quorũ noia nõ tradũt nec tenẽt, Tyrũ appulſos, filiã regis rapuiſſe Europã. Fuerunt aũt hi Cretes, illiſq; par pari repẽſum. Verũ poſtea Græcos ſecũdæ iniuriæ autores extitiſſe: lõga uecti naue in orã Colchidis & ad Phaſim fluuiũ, cũ cætera trãſegiſſent quorũ gr̃a uenerãt, aſportarũt illinc filiam regis Medeam. Ad quam reſpoſcẽdum, pœ

Phœnices.

Argos.

Io rapitur.

Bellorum Græcorum initia.

Europe raptus.

Medea raptus.

nasq; de raptu petendas,cum rex Colchorum caduceatorem miſiſſet, Græcos reſpen-
diſſe,ut illi de rapta Io Argiua pœnas ſibi non dediſſent,ita ne ſe quidem illis daturos.
Secunda dehinc ætate ferunt Alexandro Priami filio, cum iſta audiſſet, cupidinem in-
Hele.raptus. ceſſiſſe uxoris ſibi per rapinam è Græcia comparandæ: certum habenti omnino ſe pœ-
nas non penſurum,quas nec illi pependiſſent. Ita cum is Helenam rapuiſſet, uiſum eſſe
Græcis primum miſſis illuc nunciis & Helenam repetere, & pœnas de rapto petere.
Illos uero tergiuerſantes mentionem feciſſe de raptu Medeæ, & qui nec pœnas dediſ-
ſent,nec rapinam repoſcētibus reddidiſſent,quomodo uellēt ipſi ab aliis ſibi pœnas da
His refragatur Iſocrates ri,hactenus inter eos mutuis rapinis actum. Eorum autem quæ deinceps extiterunt,
Græcos præcipue autores extitiſſe, qui priores in Aſiam quàm ipſi in Europam copias
ducere incepiſſent. Se quidem ſentire, iniurioſorum uirorum factum eſſe rapere fœmi-
nas,amentium uero raptis ulciſcendis operam dare, prudentium autem pro nulla ha-
Raptæ mulieres. bere raptarum pulchritudinem, quippe quæ niſi uoluiſſent, haud dubie raptæ non fu-
iſſent. Eoq; ſuarum fœminarum ex Aſia raptarum Perſæ negant ullam ſe habuiſſe ra-
tionem.Græcos autem Lacedæmoniæ mulieris gratia, ingentem comparaſſe claſſem,
deinde in Aſiam profectos imperium Priami euertiſſe.Atq; ex eo tempore ſemper exi
ſtimaſſe ſibi hoſtes eſſe Græcos.Siqdem Aſiam & quæ illam incolunt, barbaras gentes
putant Perſæ ſibi neceſſitudine coniunctas, Europam uero & Græcos à ſe eſſe diſiun-
Simultatis inter Phœnices & Græcos initium. Io ſtuprata. ctos. Hunc in modum Perſæ rem geſtam eſſe memorant, & ob Ilii excidium ſibi diſcor
diæ cum Græcis extitiſſe principium comperiunt, cum quibus non conſentiunt de Io
Phœnices,quam negant ſe in Aegyptum abduxiſſe raptu uſos,ſed eā apud Argos cum
nauclero ipſorum nauis habuiſſe rem:& cum ſe grauidam eſſe cōperiſſet,uerita paren-
tes,ſic uoluntariam cum Phœnicibus nauigaſſe ne detegeretur. Et hæc quidem Perſæ
Phœnicesq; referūt:Ego uero,utrum ſic geſta ſint nec ne,non pluribus perſequar,Cæ-
terum quem ipſe noui primum incepiſſe inferre Græcis iniuriam, hunc indicabo, lon-
gius oratione pergens, tam paruas urbes ciuitatesq; commemorando quàm magnas.
Rerum humanarum inconſtantia. Nam quæ olim magnæ erant,earum permultæ factæ ſunt paruæ: rurſus quæ mea me
moria magnæ fuerunt, prius fuerant paruæ. Igitur cum ſciam humanam felicitatem
nequaquam in eodem tenore perſtare,utriuſq; fortunæ mentionem habebo.

Crœſi genus altius repetitur. CRœſus genere quidem fuit Lydus, patre autem Halyatte, earum uero natio-
num tyrannus,quæ intra Halym amnem ſunt, qui à meridie Syros ac Paphla
gones interfluens,contra uētum aquilonem in mare, quod uocant Euxinum,
Crœſus Græcorum primus,alios ad tributum pēdendum adegit. euoluitur. Hic Crœſus è barbaris duntaxat, quos cognitos habemus, primus Græco-
rum alios ad tributum pendendum adegit, alios ſibi amicos conciliauit. Subegit qui-
dem Iones,Aeoles,& qui ſunt in Aſia Dores. Amicos autem ſibi fecit Lacedæmonios,
cum ante eius imperium uniuerſi Græci liberi fuiſſent. Nam Cimmeriorum aduerſus
Ioniam expeditio, uetuſtior illa quidem Crœſo extitit, non tamen urbes expugnauit,
Heraclidæ. Mermnadæ. ſed per incurſiones prædas abegit. Cæterum principatus cum fuiſſet Heraclidarum,
ad genus Crœſi,qui uocabantur Mermnadæ,ſic peruenit:

Candaulis genus. Candaules is, quem Græci Myrſilum nominant, Sardium fuit tyrannus,ab Alcæo
Heraclidæ Sardium reges. Herculis filio oriundus.Siquidem Heraclidarum primus Sardi rex extitit Argon,no
uiſſimus Candaules Myrſi filius,cum ante Argonem qui in ea regione regnauerant,fu
iſſent oriundi à Lydo Atys filio, à quo totus is populus cognominatus eſt Lydus, cum
Heraclidarū genus. Meonantea uocaretur.Ab his ſuccedētes Heraclidæ imperium ex oraculo adepti ſunt,
Iardana ancilla & Hercule geniti, idq; per quingentos & quinq; annos, duas & uigin-
ti uirorum ætates tenuerunt,filius patri deinceps ſuccedens uſq; ad Candaulem Myr-
ſi.Hic igitur Candaules uxorem adamabat,eamq; præ amore arbitrabatur omnium fœ-
Gyges. minarum eſſe pulcherrimam.Hoc ita eſſe ſibi perſuadēs,apud Gygem Daſcyli filium
ex ſatellitibus ſuis(erat enim is maxime acceptus,& quo miniſtro in rebus magis ardu
is utebatur)ſpeciem uxoris ſupra modum extollebat. Ad quem non multo interiecto
tempore(neceſſe namq; erat ei male euenire)inquit his uerbis;Gyges,neq; enim uide-

tis mihi fidem habere referenti de coniugis ſpecie, ꝙ magis incredulæ ſunt hominibus
aures quàm oculi,fac illam conſpicias nudam. Hic autē uehementer exclamás: Quem
nam,inquit,here ſermonem profers haudquaquam ſanum, qui me iubes inſpicere he-
ram meam nudam? Mulier exuta tunica,& uerecūdiam pariter exuit. Olim iam homi
nibus ſunt honeſta excogitata,unde diſcere debemus:ex quibus hoc unum eſt:Quæ ſua
ſint,quenꝗ inſpicere debere.Ego uero tibi fidem habeo, illam eſſe fœminarum omni-
um ſpecioſiſſimam,teq́ꝫ oro ne me ores illicita. Atꝗ hæc dicendo Gyges repugnabat,
pertimeſcens ne quid ſibi ex ea re mali contingeret.Cui uiciſſim ille his uerbis:Fidens,
inquit, eſto Gyges, caue timeas aut me tanquam hoc te ſermone tentantem , aut uxo-
rem meam,ne quid tibi ex ea detrimenti creetur.Principio enim ſic ego machinabor,
ut illa ne deprehendere quidem poſſit ſe abs te fuiſſe inſpectam. Te nanque ſecundum
fores domus in qua cubamus,cū apertæ fuerint,ſiſtā. Vbi ego fuero ingreſſus,aderit &
uxor mea in cubiculū: iuxta cuius introitum ſella poſita eſt, ſuper quam ueſtes illa (ut
quanꝗ exuet) reponet,ſeſe per multum ocium ſpectandam præbens:quæ cum à ſella
cubitum perget oſtēdens inuicem terga, curæ tibi ſit illinc ne te per fores abeuntē con
ſpiciat.Gyges ubi effugere non potuit, fuit paratus:quem Candaules poſteaquam ho-
ra cubandi uiſa eſt adeſſe,in cubiculum duxit,ſtatimq́ꝫ pòſt & uxor affuit, quam intro-
euntem,ac ueſtimenta deponentē Gyges intuitus, ubi auerſa fuit illa cubitum uadens,
ipſe è loco prorepens foras abijt,& inter exeundum à muliere conſpectus eſt. Hæc,ut
didicit à uiro quod actum eſſet,neꝗ præ pudore exclamauit,neꝗ uiſa eſt percepiſſe,ha
bens in animo Candaulem ulciſci.Apud Lydos enim , & ferè apud cæteros quoꝗ bar-
baros,magno probro eſt etiam uirum conſpici nudum.Ita tunc nihil aperiens mulier,
ſilentium tenuit. Mox ubi dies illuxit, quos domeſticorum maxime ſibi fideles intelli-
gebat eſſe eum præparaſſet, Gygem accerſit. Hic eam nihil ſuſpicans ſcire eorum quæ
acta erant,accerſitus uenit: quippe qui antea ſolitus eſſet ad reginam concedere,quoti-
es ab ea uocaretur. Vt uenit,ad eum his uerbis mulier inquit: Nunc duabus tibi præ-
ſentibus uijs Gyges,offero electionem in utram malis diuertere:Aut enim me pariter
ac regnum Lydorum ubi Candaulem interfeceris , aut teipſum continuo occumbere
ſic oportet, ne in omnibus Candauli obſequendo, poſthac ſcias quæ te ſcîre non decet:
ſed aut illum qui iſta conſuluit, interire opus eſt:aut te,qui nudam me es conſpicatus,
& illicita feciſti. Ad hæc uerba Gyges parumper obſtupefactus, mox obſecrare illam,
ne ſe ad talem neceſſitatem adigeret alterutrum eligendi. Vbi non perſuadet, ſed uti-
que propoſitam ſibi neceſſitatem cernit, aut interimendi herum, aut per alios pereun-
di,elegit ut ipſe ſupereſſet: atque ita percontans illam,inquit: Quandoquidem me adi-
gis inuitum ad herum meum occidendum , age audiam quo pacto illum adoriemur.
Excipiens illa: Ecce eo, inquit, loco adoriendus erit, unde ille me nudam oſtendit. In
ſopitum impetus dabitur. Poſteaquam inſidias inſtruxerunt , & nox aduenit, Gyges
nihil cunctatus eſt: quippe cui nulla deuitandi facultas eſſet , ſed neceſſe aut perire, aut
Candaulem perimere:mulierem in thalamum ſequitur, quem illa dato pugione ſub-
ter eaſdem fores occulit. Vnde poſtmodum iſte procedens, quieſcentem Candaulem
obtruncat,uxoreq́ꝫ eius & regno potitus eſt. Cuius rei meminit & Archilochus Pari-
us,qui per idem tempus fuit,in iambo trimetro.Obtinuit autem regnum Gyges atque
poſſedit ex Delphico oraculo. Nam cū Lydi indigno animo ferrent Candaulis caſum,
atꝗ in armis eſſent,conuenit inter hos ac factionem Gygianam,ut ſi oraculum reſpon-
diſſet hunc eſſe regem Lydorum, ipſe regnaret:ſin minus, principatum Heraclidis re-
ſtitueret. Accepto pro ſe oraculo Gyges ita regnauit. Sed demum Pythia locuta,He-
raclidarum ultionem in atnepotem Gygis eſſe uenturam.Quod carmen neꝗ Lydi ne-
que ipſorum reges ullius momenti fecerunt prius,quàm exitu cōprobatum eſt. Hunc
in modum obtinuere tyrannidē Mermnadæ,ſublatis Heraclidis. Gyges tyrannide oc-
cupata Delphos donaria miſit non pauca, ubi quæ ex argento donata uiſuntur, eorum
pleraꝗ iſtius ſunt,Et præter argētum immenſam uim auri dedicauit,poſuitq́ꝫ cū alia,

Vxor Candaulis nuda.

Quæ ſua ſūt inſpicere.

Plato in 2. de rep. non ſic ſcribit Gygem Candaulis uxorem ſtupraſſe, cuius Cicero offi. 3. meminit, id fabuloſum affirmās.

Nudū cōſpici probro ē.

Vxor Candaulis quibus modis maritū ulciſcitur.

Candaulis interitus.

Archilochus Parius.

GYGES ſuffragāte oraculo, regno potitus.

Donaria à Gyge Delphis cōſecrata.

tum uero(quod præcipua mentione dignũ eſt)pateras aureas,numero ſex,pondo tri-
ginta talentorum,quæ Corinthiorum theſauro collocata ſunt. Licet is theſaurus(ſi ue
Cypſelus. ra loqui uolumus)non Corinthi populi eſt,ſed Cypſeli Eetionis filij.Ita Gyges barba-
Eetion. rorũ quos ipſi nouimus primus,munera apud Delphos poſuit,ſecũdum Midam Gor-
Midæ ſella dij filium,Phrygiæ regem.Nam & Midas obtulit regiam ſellam,in qua ſedens iura ſo
Delphis nun litus dicere erat,rem ſpectaculo dignam.Quod tribunal eodem quo Gyges obtulit lo
cupata. co,uocitatur à Delphis Gygadas, eius uidelicet qui obtulit cognomine. Is poſtquam
imperio potitus eſt, arma intulit Mileto & Smyrnæ, urbemq́; Colophonem ui cepit.
Nec aliud ullum præclarum facinus ab eo geſtum eſt, cum duodequadraginta annos
ARDYS rex regnauerit.Hunc nos,his duntaxat de eo commemoratis,miſſum faciamus,Ardyis ei-
us filij facturi mentionem,qui poſt Gygem regnauit.

Hic Prieneas expugnauit,Miletum oppugnauit:quo Sardium tyrãnidem obtinen-
SADYAT- te,Cimmerij à Scythis Nomadibus eiecti,è ſedibus ſuis in Aſiam tranſierunt,Sardisq́;
tes rex. præter arcem ceperunt. Ardys cũ undequinquaginta regnaſſet annos, ſucceſſit Sa-
HALYAT- dyattes,regnauit annis duodecim. Sadyatti ſucceſſit Halyattes, qui cum Cyaxare De-
tes rex. iocis pronepote bellauit & Medis.Cimmeriosq́; exegit ex Aſia,Smyrnam etiam à Co
lophone conditam cepit,& Clazomenas inuaſit. Vnde non,quemadmodum optabat,
Ad tibiarum diſceſſit,uehementer euentu fruſtrato.Alia quoq; opera,cum in imperio fuit, digniſſi-
cantum in ex ma memoratu edidit, quæ hæc ſunt:Bello quod geſſit cum Mileſijs,à patre traditum,
peditionem hac ratione Miletum illuc trangreſſus obſidebat.Dum fruges in regione erant adultæ,
proceditur. tunc exercitum immittebat,ꝓcedens in expeditionem ad cantum fiſtularum fidiumq́;
ac tibiæ tam muliebris quàm uirilis. Cum in agrum Mileſium peruenerat,non ædifi-
Refertur ab cia quæ in agris erant diruere , non incendere,non fores effringere,ſed incolumes eſſe
A.Gel.in 1. paſſim ſinere: arboribus modo, fructibusq́; regionis peruaſtatis, rurſus ſe recipiebat.
Nam Mileſij mare obtinebant,ut opus non eſſet hoſti illic conſidere. Aedificia autem
idcirco Lydus non excidebat,ut & Mileſij habentes unde ꝓcederent,humum ſererent,
Mileſiorum colerentq́;.Et cum hoc illi feciſſent, ipſe cum exercitu ingreſſus haberet aliquid quod
duo acerba popularetur.Hæc faciens undecim oppugnauit annis,ꝑ quos duo ingentia uulnera ac-
uulnera. cepére Mileſij: Vnum in Limeneio(quod eſt ipſorũ regiõis)pugna commiſſa,alterum
Limeneium. in campo Mæandri.Horum undecim annorum ſex adhuc apud Lydos regnabat Sady
Mæandri attes Ardyis filius, qui cum exercitu terram Mileſiam tunc inuaſerat,& idem bellum
campus. conflauerat.Quinq; reliquis eius filius Halyattes,bellum quod à patre receperat (ut à
me ſuperius commemoratum eſt) intentius adminiſtrauit:in quo bello Mileſios nulli
Halyattes pa ex Ionijs ſubleuauerunt præter Chios, qui ſoli fuêre auxilio reddentes uicẽ, quod aliâs
ternũ bellum quando Mileſij Chijs bello(quod cum Erythræis gerebant)auxilia tuliſſent. Duodeci
adminiſtrat. mo autẽ anno incenſis ab exercitu ſegetibus,hoc rei fieri cõtigit: Segetes ut erant incen-
Chiorum bel ſæ,ualido uigente uento,celerrime peruaſerunt Mineruæ templum cognomine Aſſe-
lum. ſia,quo incendio templum deflagrauit. Neq; ullius momenti ea in præſentiarum habi
Aſſeſia Mi- ta eſt:ſed cum poſt exercitus reditum Sardis Halyattes decubuiſſet, diuturniusq́; ægro
nerua. taret,Delphos miſit ad deum de ſua ualetudine ſciſcitatum,ſiue alieno,ſiue ſuopte con-
ſilio ad mittendum inductus.Nuncijs,cum Delphos peruenissent,ſe redditurã reſpon
ſum Pythia negat prius,quàm templũ Mineruæ repararint,quod in terra Mileſiorum
apud Aſſeſum concremaſſent.Ita actum eſſe, ego apud Delphos accepi. Mileſij his illa
Aſſeſus. addunt:Periandrum Cypſeli filium,cum audiſſet oraculum Halyatti redditum,miſiſ-
Periander. ſe nũcium ad Thraſybulum tunc Mileſiorum tyrannum (cuius in primis erat familia-
Cypſelus. ris)admonitum , ut aliquid proſpiciendo ſibi conſuleret in præſens.Et Mileſij quidem
Thraſybulus ita geſtum memorant.Halyattes autem,ubi hæc ipſi nunciata ſunt,confeſtim caducea-
tores Miletum mittit ad ineundas cum Thraſybulo & Mileſijs pactiões tantiſper,dum
Thraſybuli templum ædificaretur.Dum caduceator Miletum uenit, Thraſybulus(ut qui oẽm ſer
commentum. monem planè perſenſerat, norat q́; quidnam Halyattes facere ſtatuiſſet) huiuſcemodi
rem machinatur:Quod frumẽti in urbe erat uel ſuum ipſius uel priuatorum,id omne

in forum congerit: præcipitq́ Mileſijs, ut cum ipſe ſignum dediſſet, cuncti potarent, & inter ſe comeſationibus uterent. Hæc Thraſybulus ea gratia fecit præcepitq́, ut caduceator Sardius cernens ingentem frumenti aceruum effuſum, & homines oblectationibus uacantes, renunciaret Halyatti, quod & contigit. Nam ut illa conſpexit caduceator, Thraſybuloq́ Lydi mandata expoſuit, reuerſus eſt Sardis. Et ut ego audio, ob nihil aliud inter eos pacificatū eſt. Sperans enim Halyattes uehementem penuriam rei frumentariæ Mileti eſſe, & populum ad extremum uſq́ malorum deueniſſe, reuerſo illinc caduceatore, audiebat contraria atque ipſe fuerat opinatus. Poſt hæc inter eos ita conuentum eſt, ut mutuo hoſpites eſſent ac ſocij: proq́ uno duo delubra apud Aſſeſum ædificauit. Halyattes ipſe ex morbo conualuit. Et quæ ad bellū quidem Halyattis cum Mileſijs atq́ Thraſybulo pertinent, ita habuêre.

Halyattis cū Mileſijs fœdus.

Periandri genus.

Periander autem Cypſeli filius fuit, is qui Thraſybulo indicauit oraculum, Corinthi tyrannus, cui maximum miraculum fuiſſe oblatū populares ſui prædicant, & his Lesbij aſſentiūtur. Arionem Methymnæum delphino inſidentem ad Tænaron fuiſſe euectum, qui erat citharœdorum ſui ſeculi nulli ſecundus: quiq́ primus hominum quos nouimus, & fecit & nominauit & docuit Corinthi dithyrambum. Hunc Arionem ferunt, cum ꝑmultum temporis triuiſſet apud Periandrū, concupiſſe in Italiam Siciliamq́ nauigare: rurſus parta ingenti pecunia, uoluiſſe Corinthum reuerti: & cum profecturus è Tarento eſſet, quia nullis magis quàm Corinthijs fideret, nauigium uirorum Corinthiorum conduxiſſe. Cum altum tenerent, iſtos Arioni inſidiatos, ut eo deturbato, pecunia potirētur. Hoc illum intelligentem, oblata eis pecunia, mortem tantum fuiſſe deprecatum. Non perſuadenti nauitas iuſſiſſe, ut aut ſibi manus inferret, ut ſepulturam in terra nanciſceretur, aut ilico in mare deſiliret: Arionem ad hanc difficultatem redactum, obſecraſſe, ut quandoquidem ipſis ita placitum eſſet, cernerent ſe omni ſuo ornatu coopertum, ſtantemq́ ſuper foros, audirent cantantem: & cum decantaſſet, ſibi ſe manus illaturum: atq́ iſtos ꝑmittentes (inuaſerat enim libido eos audiendi præſtantiſſimum inter homines modulatorem) è puppe in mediam nauē conceſſiſſe. Illum induto ſibi omni ornatu, ac ſumpta cithara ſtantem ſuꝑ foros, inchoaſſe carmen quod dicitur orthium: eoq́ decantato, ſeſe ut erat ornatus, in mare ieciſſe. Et hos quidem curſum tenuiſſe in Corinthum: illum uero aiunt à delphino exceptum, in Tænaron fuiſſe tranſuectum: Et cum è delphino deſcendiſſet, Corinthum eodem habitu ꝑrexiſſe. Et ubi peruenit, quicquid contigerat enarraſſe, & Periandrum (quia non crederet) tenuiſſe hominem in cuſtodia ne quò ꝓdiret: cæterum curauiſſe ut nautas haberet. Eos accitos, ubi affuerunt, ꝑcontatum ſi qđ de Arione memorarent: & referentibus illum ſoſpitem circa Italiam agere, fortunatumq́ Tarenti ſe reliquiſſe, Arionem apparuiſſe eodem quo deſilijſſet habitu: iſtos terrefactos, nihil amplius habuiſſe quod conuicti inficiarentur. Hæc Corinthij ac Lesbij aiunt. Extatq́ in Tænaro ingens Arionis ex ære donarium, ſuꝑ delphinum ſedens.

Arion Methymneus dithyrāborū autor primus.

Orthium carmen.

Arionis donarium.

Halyattis regnum.

Porrò Halyattes Lydus compoſito cum Mileſijs bello, poſtea cum ſeptem & quinquaginta regnaſſet annos, uita exceſſit: qui ſecundus ex hac domo, cum è morbo conualuiſſet, apud Delphos dedicauit grandem ex argento pateram: itemq́ alteram ex ferro paruulam, compactilem, ſpectatione dignam, inter oīa quæ ſunt Delphis donaria. Opus Glauci Chij, qui ſolus omnium compactionem ferri excogitauit.

Glauci Chij inuentum.

CROESI regnum.

Defuncto Halyatti, ſucceſſit in regno Crœſus, annos natus quinq́ & triginta, qui primus Græcorum Epheſijs bellum intulit. Vnde Epheſij ab eo obſeſſi, urbem Dianæ donauerūt, fune ex æde Dianæ ad murū alligato. Eſt autem inter ueterem urbem, quæ tunc obſidebatur & templum, ſeptem ſtadiorum interuallum. His primis Crœſus arma intulit, deinde carptim ſingulis Ionum Aeolorúmque, alias in alios cauſas prætendens, ut in quoſq́ maximas reperire poterat, in quoſdam etiam friuola cauſatus. Poſtea uero quàm Græcos in Aſia ſubegit ad tributum pendendum, tunc conſtituit ædificatis nauibus aggredi inſulanos. Ad quas compingendas cū omnia in expedito eſſent, dicūt alij Biantem Prienæum, alij Pittacum Mitylenæum, cum ſe Sardis contuliſſet,

Bias Prienæ. Pittacus Mitylenæus.

interrogatum à Crœſo, num quid apud Græciam noui eſſet: rñdiſſe, ꝙ illum à compin
genda claſſe inhibuit. Inquit eñ: Inſulani rex decẽ milia equoꝝ coemerunt, habentes in
animo aduerſus Sardis atq; te exire in expeditionem. Et Crœſum uera loqui ratum, di
xiſſe: Vtinam dent dij hanc inſulanis mentẽ in filios Lydoꝝ ueniendi cum equis. Atq;
hinc excipientẽ dixiſſe: Videris mihi rex cupide uota facturus, ut inſulanos in cõtinen-
Crœſi ab ædificãda claſſe reuocatio. te adipiſcaris equitantes, haud abſurda ſpe. Veꝝ quid aliud inſulanos optare cenſes, q̃
ſimul ac audierint conſtituiſſe te aduerſus ſe claſſem ædificaſſe, ut nacti Lydos in mari
intercipiant: teq; ꝑ his Græcis, quos tu in continente tibi adiecisti, ulciſcant? Hac rõne
delectatum admodum Crœſum, atq; inductum (eſt eñ uiſus ille perq̃ ſcite dixiſſe) ab
ædificanda claſſe deſiſteret, atq; ita cum Ionibus qui inſulas incolerent, hoſpitium con-
traxiſſe. Interiecto tempore ſubactis fermè omnibus qui intra Halym colũt. Nam præ
ter Cilices ac Lycios, cæteros oẽs Crœſus in ſuam poteſtatem redegit, qui hi ſunt: Ly-
di, Phryges, Myſi, Mariandini, Chalybes, Paphlagones, Thraces, Oetyniq; & Bithyni,
Cares, Iones, Dores, Aeoles, Pamphyli. His ſubactis, & potentia Lydorum per Crœſum
Sophiſtarum peregrinatio aucta, contulerunt ſe Sardis opibus florentes, tum cæteri oẽs è Græcia ſophiſtæ, qui ea
tempeſtate erant, ꝑ ſe quiſq; proficiſcẽtes, tum uero Solon uir Athenienſis: qui cum le
ges iubentibus Athenienſibus tuliſſet, decem annos per cauſam cõtemplandi nauigan-
do erat peregrinatus, ut ne quã legum quas condiderat, abrogare cogeretur. Nam hoc
Athenienſes ipſi facere nequibant, maximo iureiurando adacti ad eas decem per an-
nos ſeruandas, quas ipſis Solon condidiſſet. Haꝝ itaq; legum, ac contẽplandi gratia So
Solonis peregrinatio. lon peregre ꝓfectus, in Aegyptum ad Hamaſim ſe contulit, & Sardis ad Crœſum. Eò
cum peruenit, hoſpitaliter in regiam à Crœſo exceptus eſt: tertioq; aut quarto q̃ uene
rat die, iuſſu Crœſi miniſtri circũduxerunt hominem circa theſauros: omniaq;, quæ il
lic inerant magna atq; beata, oſtentarũt. Contemplatũ eum cuncta, & ut ſibi opportu-
num fuerat intuitum, talibus percontatus eſt Crœſus: Hoſpes Athenienſis, quia multus
ad nos rumor de te emanauit ob tuã ſapientiã, tuamq; diſcurſatiõem, qui philoſophan
do ꝑmulta uidendi gratia es peregrinatus: ideo mihi nũc cupido inceſſit ſciſcitandi te,
ecquem uidiſti oĩm beatiſſimũ? Sperans uidelicet ſe inter homines beatiſſimũ eſſe, ita
Solonis reſpõſum ad Crœ. ſciſcitabat. Solon nihil admodũ aſſentatus, ſed ut res erat rñdens: Ego uero, inquit, rex
uidi beatiſſimũ Tellum Athenienſem. Quod dictũ admiratus Crœſus, inſtat interroga
Tellus beatiſſimus. re: Qua de re Tellum iudicas eſſe beatiſſimũ? Quod, inquit, Tello in repu. bene inſtitu-
ta filij erant honeſti & boni, eorumq; ſingulis liberi, hiq; oẽs ſuperſtites: & cum hoc ui-
tæ, quantũ in nobis ſitum eſt, bñ traduxiſſet, obitus ſplendidiſſimus obtigit. Siquidem
prælio quod Athenienſes cum finitimis geſſere apud Eleuſinam, hic cũ auxilio ueniſſet,
hoſtemq; in fugam uertiſſet, pulcherrimam oppetijt mortẽ. Quem Athenienſes quo lo-
co occubuerat, in eo loco publice humauerunt, magnificeq; honorarunt. Multa de Tel
lo ac beata Solone referente, excitatus Crœſus, interrogat, quemnam ſecundum ab illo
Cleobis & Biton beati. uidiſſet, putans haud dubie ſecundas ſe partes eſſe laturum. Cleobin, inquit ille, & Bito
nem: quippe his & genus Argiuũ erat, & uictus ſuppeditabat: ad hæc corpori robur
tm̃, ut & in certaminibus ambo pariter uictores extiterint, & de his iſta memorent. Cũ
Iunonis feſtũ dies feſtus Iunonis apud Argiuos eſſet, oporteretq; omnino matrẽ hoꝝ ad templũ fer-
ri bobus iunctis, hiq; boues ex agro eis ad horam præſto non eſſent: tunc iuuenes exclu-
ſi tẽpore, iugũ ſubeũtes plauſtrum ꝑtraxerunt quo mater uehebat, & quinq; ac quadra
ginta ꝑ ſtadia trahentes, ad templum ꝑuenerunt. Quibus, cũ hæc feciſſent, & ab omni
Satius homini mori q̃ uiuere. cœtu conſpecti fuiſſent, optimus obtigit uitæ exitus, per quæ deus iudicauit, ſatius ho-
mini eſſe mori q̃ uiuere. Nam cũ circũſtantes Argij laudibus tollerent, uiri qdem con-
ſilium filioꝝ, fœminæ uero coꝝ matrem, ꝙ talibus filijs ꝑdita eſſet: mater gaudio per-
fuſa cum liberoꝝ facto tum fama, ante ſimulacrũ ſtans ꝑcata eſt eam, ut Cleobi & Bi-
toni filijs ſuis daret id quod optimũ eẽt homini cõtingere. Poſt hãc ꝑcationẽ, ubi ſacri
ficarunt epulatiq; ſunt, quieſcentes in ipſo delubro, nõ ſunt amplius excitati, ſed hoc ui-
tæ exitu ꝑfuncti. Quoꝝ effigies, tanquam uirorum qui optimi extitiſſent, Argij factas,

apud Delphos collocarunt. Et his quidem Solon ſecundas beatitudinis partes tribue-
bat. Crœſus aūt conturbatus inquit: Hoſpes Athenienſis, adeó ne tibi ꝑ nulla contēni
tur noſtra felicitas, ut ne priuatis quidem uiris nos æquiparandos ducas? Cui ille: Me
Crœſe gnarum, omne numen inuidū eſſe & turbulentū de rebus humanis, interrogas.
Numina inuida eſſe.
In diuturno eñi tēpore multa uidentur quæ nemo uelit uidere: & tolerant multa quæ
nolit quiſpiam tolerare. Proponamus eñi homini terminū uitæ ad ſeptuaginta annos,
Anni uitæ humanæ.
qui anni conſtāt ex uigintiquinqꝫ millibus ac ducentis diebus, menſe intercalari non po
ſito. Quod ſi uelis reliquum annorum ob hunc mēſem ꝓlixius fieri, ut horæ ad id quod
Mēſis intercalaris.
deeſt accedentes congruant, menſes quidem intercalares ſupra annos ſeptuaginta ſi-
ent trigintaquinqꝫ, dies autem ex his menſibus mille quingenti. Horum dierum omni
um, qui ſunt ad ſeptuaginta annos, numero uiginti ſex millia, ducenti quinquaginta,
Dies anni.
nullus prius qualem alius rem affert. Ita igitur Crœſe omnino calamitoſus eſt homo.
Verum tu mihi uideris & diuitijs ualde pollere, & permultorum hominum eſſe rex:
ſed quo me interrogaſti nondum te appello, prius quàm bene uita defunctum te audie
ro. Neqꝫ enim beatior eſt, qui magnis opibus prædiius eſt, eo qui diurnum uictum ha
bet: niſi eidem omnibus bonis ꝑdito, fortuna conceſſerit bñ uita defungi. Etenī complu
res homines ſunt perq̄ locupletes, minime tñ beati: cōplures item mediocria habentes
patrimonia, fortunati. Quoꝝ is qui diuitijs affluit, ſed nō beatus eſt, duabus tm̄modo re
Diues. Beatus.
bus antecellit fortunatū: at hic illū pluribus. Ille ad cupiditates implēdas, & ad grandē
quæ incidat offenſam ſuperandā ualidior eſt: hic etſi illo inferior eſt in his duobus quæ
bñ illi à fortuna denegant, tñ excellit ꝙ illoꝝ inexpertus eſt, ꝙ ꝓſpera fruit ualetudi-
ne, ꝙ maloꝝ expers, ꝙ bonoꝝ liberoꝝ parēs, ꝙ formoſus eſt. Qui ſi ꝑter hæc diē quo
qꝫ ſuum recte obierit, is eſt (quē quæris) dignus qui uocet beatus: prius tñ q̄ ad obitū
ꝑuenerit, nequaquā beatus appellādus, ſed fortunatus: quæ oīa cōſequi q̄diu ſis homo,
Fortunatus.
impoſſibile eſt. Sicut nec una regio cuncta ſibijpſi ſuppeditat: ſed aliud habens, alio in-
diget: quæ tñ habet plurima, ea eſt optima. Quēadmodū & hominis corpus unū aliqd
non eſt conſummatū, quia aliud habet, alio uacat. Quiſquis aūt horum plurima ꝑpetuō
habuerit, dehinc placido animo è uita exceſſerit, hic apud me nomine hoc ueluti rex do
nari meret. Omnis rei oportet inſpicere exitū, quò ſit euaſura: qm̄ multos deus, quibus
Exitus rerū inſpiciendus.
fortunas ſuppeditauerat, radicitus euertit. Hæc Solon neqꝫ aſſentando Crœſo, neqꝫ ul-
lius eum momenti faciendo locutus, dimittitur. Sanéqꝫ eſt uiſus eſſe indoctus, qui bo-
nis præſentibus prætermiſſis, iuberet omnium rerum inſpicere exitum.

Poſt abitum Solonis ingens deoꝝ indignatio (ut conijcere licet) Crœſum excepit,
ꝙ ſeipſum oīm hoīm beatiſſimū arbitraret. Cui ſtatim quieſcenti ſomniū oblatū eſt,
ueritatē indicans maloꝝ quæ circa filium erant euentura. Erant aūt Crœſo liberi duo:
quorum alter qui mutus, inutilis erat: alter inter æquales omni iure longe primus, no
Crœſi liberi.
mine Atys. Hunc itaqꝫ Atym Crœſo ſignificat ſomniū, fore ut ferrea cuſpis traiectum
Crœ. ſomniū.
interimeret. Expꝛectus & ſecum rem uerſans, ſomnio territus, ducit filio uxorē, ſoli-
to præeſſe copijs Lydorum: poſthac ad tale munus nequaq̄ dimittit. Iacula & haſtas,
omniaqꝫ huiuſcemodi, quibus hoīes in bello utunt, è porticibus amouens in thalamos
infert, ne quid ſuſpēſum in filium decideret. Cum aūt nuptias filij in manibus haberet,
aduenit Sardis quidam calamitate ꝑditus, manibuſqꝫ nō puris, natione Phryx, regio ex
genere. Hunc, cū ad ædes Crœſi ueniſſet, ex rituqꝫ domeſtico ut ſibi expiari liceret, oraſ
ſet, Crœſus expiauit. Modus expiandi propemodum is eſt apud Lydos, qui apud Græ
Expiandi ritus.
cos. Ubi legitima peregit, Crœſus percontatus eſt unde ille, quiſnam foret, inquiens:
Homo quis tu? & unde è Phrygia profectus, domeſticus mihi factus es? & quē uirum
aut quam fœminam interemiſti? Ad quem ille reſpondit: Gordij Midæ prognati ſum
filius, nomine Adraſtus: quia fratrem meum ipſius imprudens interemi, adſum eie-
Adraſtus Phryx.
ctus à patre, & omnibus rebus exutus. Crœſus inuicem ad eum his uerbis inquit: Ex
uiris nobis amicis oriundus es, & ad amicos uenisti: hic in noſtris ædibus tu manens,
nullius rei indigebis. Iſtam porrò calamitatem quàm ſæuiſſime ferendo, plurimum lu

criſacies. Atque ille quidem apud Crœſum domicilium habuit. Verum per hoc idem
Aper immenſus Myſiæ. tempus apud Olympum Myſiæ, aper eximiæ magnitudinis extitit, qui ex hoc monte
progreſſus, Myſorum opera peruaſtabat: quemq; ſæpenumero Myſi aggreſſi, nihil ad-
modum mali ei fecerant, ſed ab eo accepant. Ad extremum miſſis ad Crœſum nunci-
συὸς μέγα χρῆμα. is, ita dixère: Apparuit rex apud nos maxima res aper, qui agreſtia corrumpit opera,
quem ſtudioſiſſime captantes, interimere tamen non ualuimus. Nunc itaq; te obſecra-
mus, ut nobiſcum filium tuum ac delectos iuuenes canesq; mittas, quo beluam è regio
Atys ad Crœſum. ne tollamus. Hæc illis precantibus, Crœſus ſomnia memoria repetens, ita reſpondit:
Filij quidem mei nolite amplius facere mentionem: neq; enim eum uobis dimitterem.
nam eſt nouus maritus, & nuptialia ſunt ei cordi. Lydorum tamen delectos & uenatores
omnes cum canibus unà mittam, mandaboq; euntibus, ut promptiſſime uobiſcũ belu-
am de regione ſummoueant. Hæc Crœſus reſpondit. Cuius uerbis cum contenti nõ eſ-
ſent Myſij, interuenit Crœſi filius, auditisq; quæ Myſij precarentur, & Crœſo negan-
te cum illis miſſurum ſe filium, hæc inquit ad eum adoleſcẽs: Pater, quæ nobis antehac ali
quãdo honeſtiſſima ac magnificentiſſima erãt, uel in bella, uel in uenationes eundo ſpe
cimẽ ſui dare, horum utroq; nũc excluſum me tenes, nulla in me animaduerſa neq; igna-
uia neq; ſocordia? quibusnam me oculis conſpici oportet euntem in forum, atq; illinc
redeuntem, qualis ciuibus, qualis uxori recẽs nuptæ uidebor? cui illa uiro uidebitur nu
Crœſi reſponſum ad filiũ. pta? Proinde me tu aut ſinas uenatum ire, aut oratione ꝑſuadeas, potiora iſta eſſe quæ
facis? Cui reſpondens Crœſus: Fili, inquit, neq; quòd ignauiam, neq; quòd aliud quip-
piã iniucundũ mihi animaduerterim in te, hæc facio: ſed uiſum quod in ſomnis mihi
oblatum eſt, dixit te breuis æui futurum, quippe ferrea periturum cuſpide. Cuius ui-
ſi gratia & has maturaui nuptias, nec ad ea quæ ſuſcipiuntur, dimitto, obſeruans ſi quo
pacto queam te, dum uiuo, à clade ſubtrahere. Filius enim mihi unicus es. Nanque al-
terum auditu captum, ꝓ nullo mihi exiſtimo. Ad quem uiciſſim adoleſcens: Pater, in-
quit, tibi equidem ignoſco agenti circa me cuſtodiam, qui talem uideris uiſionem: ue-
rum tu illam non ꝓbe percipis: quam, quoniam te latet, æquum me tibi interpretari.
Ais tibi ſomnum oſtendiſſe, me ferrea ꝑiturum cuſpide. At uero quænam manus ſunt,
quæ'ue cuſpis ferrea quam tu ꝑtimeſcas? Nam ſi dente dixiſſet, aut aliquo huius ſimili
ꝑiturum me, deberes facere quæ facis: nunc autem dixit, cuſpide. Quare cum non ſit no
bis pugna cum uiris, ire me ſinas. Et Crœſus: Euincis me, inquit, fili iſta loquens de ſo-
mno intelligendo. Quapropter ut abs te uictus, tibi indulgeo, ueniamq; do eundi ad ue
nationem. Hæc locutus Crœſus, Adraſtum Phrygem acceſſit, eiq; ubi adfuit, talia in-
quit: Ego te Adraſte calamitate præditum (non ingrato tibi hæc exprobro) expiaui,
& receptum domi habeo, omnem ſuppeditans ſumptum. Nunc ergo de me, qui pri-
Adraſto cuſtodiendus Atys datur. or de te bene meritus ſum, debes inuicem bene mereri. Cuſtodem te opus eſt eſſe filij
mei uenatum ꝓficiſcentis, nc qui inter uiam occulti graſſatores in ueſtram ꝑniciem ꝓ-
deant. Ad hæc, tua intereſt eò te uadere, unde ſplendor ex opibus extitit, quod tibi pa-
ternum eſt, & præterea quia robur adeſt. Cui Adraſtus: Ego, inquit, rex in iſtud certa-
men alioqui non ꝓgerem: quem tali calamitate affectum, nefas eſt ad æquales ſe confer-
re fortunatos: aut uelle inter eos adeſſe, à qua re & frequenter meipſum continui. Nũc
quoniã tibi hoc in animo eſt, cui gratificari debeo, & gratiã referre ꝓ bñficijs, iſtud exe
qui paratus ſum: filiumq; tuũ, quẽ me cuſtodire iubes, expecta incolumem reditum cu
ſtodis cauſa. Poſteaquã his uerbis Adraſtus Crœſo reſpondit, & mox re apparata, uiris
delectis iuuenibusq; & canibus, diſceditur. Qui ubi ad montẽ Olympũ ꝑuenere, belu-
am indagant, inuentã circũfuſi iaculis inceſſunt. Ibi hoſpes is qui à cæde fuerat expiatus,
& uocabatur Adraſtus, uibrato in aprũ iaculo, non illũ, ſed fruſtrato ictu filium Crœſi
adeptus eſt. Iſte cuſpide ictus, uocẽ ſomni impleuit. Quod factũ quidã ad Crœſo nunci
Atys mors. andũ cucurrit, ꝑueniensq; Sardis, pugnã illi & filij necem indicauit. Crœſus morte q-
dem filij ꝑturbatus, nonnihil tamen ægrius ferebat, quòd is eũ necauerat, quẽ expiaſſet
à cæde. Et cũ ꝑgrauiter cladẽ ſuam lamentaret, Iouem expiatorem inuocare, teſtificans

quæ ab hoſpite paſſus eſſet. Inuocare etiam hoſpitalem, & familiarem hunc eũdem nominans deum. Hoſpitalem quidem uocans, quod in domũ excepiſſet hoſpitem, percuſſorem filij ſui ignarus ſe paſcere: Familiarem uerò, quod quem pro illius cuſtode miſiſſet, eum compererit hoſtiliſſimum. Secundum hæc, Lydi affuerũt qui mortuum afferebant: poſt ipſum interfector ſequebatur. Stans autẽ hic ante cadauer, ſeſe Crœſo tradebat, manus protendens, iubensq́; ut ſe ſuper cadauer mactaret, referendo tum priorem calamitatem ſuam, tum quoniam ſuum etiam expiatorem interemiſſet, ſibi uiuendum amplius non eſſe. Hæc Crœſus audiens, etſi in tanto domeſtico luctu poſitus, tamen Adraſtum miſeratus eſt, ad eumq́; inquit: Habeo abs te hoſpes oẽm ſatisfactionẽ, quoniam teipſum morte cõdemnas. Neq; uero tu huius mihi cladis autor es, niſi quatenus id feciſti imprudens, ſed deorum quiſpiam, qui iam mihi uentura ſignificauit. Et Crœſus filium pro ſua dignitate ſepeliuit. Adraſtus aũt Gordij filius, Midæ nepos, is, qui tum fratris tum expiatoris interfector extiterat, ubi ſilentium fuit ad ſepulchrum, ignoſcentibus ei hominibus ob quæ ipſe grauiſſime affligabatur, ſeſe ſup buſtũ tranſfodit. Crœſus filio orbatus, ingenti in luctu duos annos egit. Quem luctum poſtea finiuit, Aſtyagis Cyaxaris filij dominatione à Cyro Cambyſis filio ſublata, & rebus Perſarum augeſcentibus: atq; in ſolicitudinẽ uenit, ſi qua ratione poſſet potentiam Perſicam prius quàm magna efficeretur, occupare. Sub hanc ſtatim cogitationem tentare ſtatuit uaticinia, quæq́; apud Græcos, quæq́; in Africa eſſent, alijs aliò dimiſſis, quibuſdam Delphos, quibuſdam Dodonam, nonnullis ad Amphiaraum ac Trophonium. Sunt qui miſerunt ad Branchidas oræ Mileſiæ. Atq; hæc ſunt Græca, ad quæ cõſulenda Crœſus miſit, oracula. In Africa uero ad Ammonem alios reſponſa petituros dimiſit. Omnes autem, exploratum oracula quid ſentirent: ut ſi conſentanea in uero deprehenderentur, ſecundo loco de ſuis tentatum mitteret, nunquid in Perſas expeditiõem moliretur. Mittens itaque ad oracula tentanda Lydos, hæc dedit mandata, ut qua die proficiſcerentur ex Sardibus, ab ea reliquum tempus ſupputantes, quotidie oraculis uterentur, ſciſcitantes quidnam faceret Lydorum rex Crœſus Halyattis filius. Et quod ſingula oracula reſpondiſſent, id omne conſcriptũ ad ſe referrent. Quid cætera rñderint oracula, à nemine cõmemoratur. At apud Delphos ſimul atq; ingreſſi ſunt Lydi domũ, conſulturi deum, & ſciſcitaturi quod ſibi eſſet iniunctum, Pythia hexametro tenore hæc inquit:

Iupiter expiator.
Hoſpitalis.
Familiaris.
Adraſtus ſibi ipſi mortem conſciuit.
Crœſus qbus modis oracula tentarit.
Oracula græcorum.

Noui ego quis numerus ſabuli menſuraq́; ponti.
Mutum perciplo, fantis nihil audio uocem.
Venit ad hos ſenſus nidor teſtudinis acris,
Quam ſimul agnina coquitur cum carne lebete,
Qui ſupereſt ſtratus, ſtratum cui deſuper eſt æs. Vel,
Noui ego arenarum numerum ſpatiumq́; profundi. Vel,
Noui ego arenai numerum modios & aquai. Vel,
Aequoris eſt ſpatinm, numerus mihi notus arenæ.

Delphici oraculi reſpõſum

His oraculis quæ Pythia reddidit conſcriptis, Lydi digreſſi Sardis rediêre. Cumq́; alij quos circũmiſerat Crœſus affuiſſent, tũc ſingula apiens, quod ſcriptum eſſet inſpexit: quorum quidem nullum ꝓbauit. Vbi autẽ illud Delphicum audiuit, protinus adorauit, atq; admiſit, exiſtimans ſolam eſſe apud Delphos uaticinationem: quippe quæ compererat quod ipſe feciſſet. Etenim poſtea quàm ad petenda oracula nuncios dimiſerat, obſeruato ex omnibus diebus præcipuo, tale quiddam eſt machinatus, commentando ea, quæ ad deprehendendũ & ad diſſerendũ ardua forent. Teſtudinẽ pariter & agnum conciſos in aheno coxit, operculo aheneo impoſito. Atq; ita è Delphis Crœſo reſponſum eſt. Ex Amphiarai uaticinio quidnam reſpõſum ſit Lydis, cum in ſacro illo rite ſacrificaſſent, non queo dicere. Nam de eo nil fertur aliud, ꝙ quod & hoc Crœſus uerax eſſe uaticinium exiſtimauit. Poſt hæc ingentibus hoſtijs deum, qui eſt apud Delphos, exorandum ſtatuit. Immolauit enim pecora quæ fas eſt immolari, numero tria millia. Fulcra & aurea argenteaque, ad hoc phialas aureas, & amictus purpureos, ac tunicas

Delphicum oraculum uerax Crœſ. deprehendit.

Hoſtiæ donariaq; à Crœſo conſecrantur Pythio.

ingenti pyra extructa concremauit, ſperans aliquãto magis his rebus propiciari deũ. Iuſſis etiam Lydis omnibus, ut ſua ipſorum, quicquid tale haberet quiſq;, immolaret. Quo ex ſacrificio cum immenſa uis auri defluxiſſet, ex ea dimidiatos lateres deformauit, longiores (ut inſcripſit) ſex palmorũ, breuiores trium, craſſitudine palmari, numero centum decem & ſeptem: quorũ quatuor erant auri excocti, ſinguli pondo duorum & dimidij talenti: cæteri uero auri albidi, pondo binũm talentorum. Fecit leonis quoq; effigiem ex auro excocto decem talentorum pondo, qui leo dum templum Delphicum deflagrauit, à ſemilateribus decidit (ſuper illos enim erat collocatus) & nũc in Corinthiorum theſauro repoſitus eſt, pondo ſex talentorum atq; dimidij, eliquatis tribus talentis ac dimidio. Hæc Crœſus ubi perfecit, Delphos miſit. Cumq; eis hæc alia: duas grandi forma pateras, auream argenteamq;: quarum aurea intrantibus templum ad dexteram poſita erat, argentea ad ſiniſtram. Quæ & ipſæ cum templum incenſum eſt, amotæ fuerũt, aureaq; in Clazomeniorum theſauro poſita, pondo talentorum octo & dimidij, præterea mnarum duodecim: argentea ad ſuggrundam anguli templi, ſexcentarum amphorarum capax: in quam miſcebatur uinũ à Delphis Theophaniæ feſto. Opus, ut Delphi aiunt, Theodori Samij, ut & ego arbitror. Non eñ mihi uidetur opus temere factum. Miſit præterea dolia argẽtea quatuor, quæ in Corinthiorum theſauro ſtant. Donauit item aquiminaria duo, aureum argenteumq;. Quorum in aureo ſupraſcriptum eſt, donarium eſſe Lacedæmoniorũ: non recte ſupraſcriptum, qm̃ & hoc Crœſi eſt. Sed quidam Delphorũ gratificari Lacedæmonijs uolens, inſcripſit: cuius nomen ego cognitum habens, non tamen promam. Verum puer, per cuius manus fluit aqua, Lacedæmoniorum eſt, ſed eorum neutrum aquiminare. Alia quoq; cum his permulta Crœſus dona miſit non inſignia. Item fuſilia ex argento orbiculata: necnon mulieris ſimulacrũ tricubitale, quod Delphi narrant eſſe effigiem piſtricis Crœſi. Super hoc donauit uxoris ſuæ monilia à collo pendentia, ac zonas, quæ Delphos Crœſus tranſmiſit. Amphiarao inſuper, cuius & uirtutem audiſſet & cladẽ, donauit clypeum ex auro totum, totamq; ex auro ſolido cuſpidem, & xyſtum cum ſuis iaculis aureum: quæ ambo ad meam uſq; memoriam apud Thebas repoſita fuerunt in Iſmenij Apollinis templo.

Leonis ex auro effigies.

Pateræ duæ mira magnitudine ac precio.

Theophaniæ feſtum.

Argentea dolia.

Aquiminaria aurea argenteaq;.

Fuſilia orbiculata ex argento.

Mulieris ſimulacrum. ex argento tricubitale.

Hæc dona Lydis, qui portaturi ad oracula erãt, Crœſus iniunxit, ut interrogarẽt, nunquid aduerſus Perſas Crœſus ſumeret expeditionem, & num aliquorũ hominum auxilia aſciſceret. Lydi ubi eò quò dimittebantur peruenerunt, donarijs oblatis oracula conſultarunt, inquientes: Crœſus Lydorum aliarumq; nationũ rex, iſta in hominibus ſola eſſe uaticinia ſentiens, idcirco qualia debita ſunt dona dat, uoſq; percontatur, nunquid aduerſus Perſus proficiſcatur in expeditionem, & num quem ſocialem aſciſcat exercitum. Atq; hi quidem hæc interrogauerunt. Oraculorum autem in idem cõcurrebant ſententiæ, prædicentes Crœſo, fore ut ſi arma Perſis inferret, magnum imperium euerteret. Conſulebant tamen, ut potentiſſimos quoſq; Græcorũ ad cõparandos ſibi ſocios exquireret. His reſponſis relatis, atq; auditis, Crœſus ita elatus animo eſt, ut om̃ino conciperet ſpem ſe euerſurũ eſſe imperium Cyri: ac rurſus mitteret Delphos ad Pythiam dona in ſingulos uiros, quos illic multos eſſe audiebat, binos auri ſtateres. Ob quæ munera Delphi uiciſſim Crœſo Lydiſq; donãrunt primas in conſulendo oraculo partes, primumq; in ſedendo locum atq; immunitatem, & ius perpetuũ cuiq; uolẽti aſcribi in numero Delphorũ. Donis Crœſus proſecutus Delphos, tertio uaticiniũ popoſcit, quod uidelicet illud uerax ſibi eſſe comperiſſet. Popoſcit autem, nũquid diuturnum foret imperium ſibi. Cui Pythia in hæc uerba reſpondit:

Amphiarai oraculum.

Crœſo reſpõſum per oraculum.

Regis apud Medos mulo iam ſede potito,
Tunc ad ſcrupoſum fugere Hermum ſtrenue Lyde,
Nec perſtare, nec ignauum te eſſe pudendum.

His ex uerſibus, cũ allati eſſent, multo magis q̃ ex cæteris uoluptatẽ Crœſus accepit, ſperãs fore ut nunq̃ apud Medos mulus ꝑ uiro regnaret, & ꝓinde nec ipſe nec poſteri ſui principatu abrogarent. Poſt hæc putauit ſibi curandũ, ut potẽtiſſimos Græcorum

Crœſi oraculum aliud.

ſibi conciliaret. Id'q; ueſtigando, cōperit Lacedæmonios atq; Athenienſes eos eſſe, quod
alteri in Dorico genere, alteri in Ionico antecellerēt. Nam de his ita antea iudicabatur,
cum ab initio altera gens foret Pelaſgica, altera Hellenica, hoc eſt Græca: quarum hæc
nunquam ſolum mutauit, illa aſſidue multum'q; eſt peruagata. Etenim ſub Deucalione
rege oram Phthiotidem incoluit, ſub Doro Hellenis filio tractū qui ad Oſſam & Olym *Dorum demi*
pum iacet, nomine Iſtiæotim, unde à Cadmæis eiecta, coluit in Pindo locum quem uo- *gratio.*
cāt Macednum. Rurſus in Dryopidem commigrauit, atq; ita in Peloponneſum uenit,
Dorica'q; cognominata eſt. Qua lingua Pelaſgi ſint uſi, affirmare non poſſum, ſed conie
ctura ſignorum licet dicere eandem, qua nunc Pelaſgi utuntur, qui ſupra Tyrrhenos ur
bem Creſtonem incolunt, quodam tempore finitimi eorum qui nunc Dores uocātur,
tunc incolētes regionē quæ nunc Theſſalia nominatur, & Placiam, & Scylacen, cum Pe
laſgi habitarent ad Helleſpontum, qui contermini Athenienſium erant: aliaq; omnia
Pelaſgica oppida nomen immutarunt. Quibus ſignis coniectantes oportet dicere, Pelaſ
gos barbara lingua fuiſſe: & ſi tota gens Pelaſgica talis erat, gentem Atticam utpote Pe- *Atticorum*
laſgicam, cum in Hellenes, id eſt Græcos tranſijt, linguam ſimul iſtorum perdidiſſe. Ete *lingua.*
nim neq; Creſtoniatarum loquela cum ullo circà populorum conſentit, & Placianorū *Creſtoniata*
ne ſecum quidem ipſa. Per quod declarant, quam linguæ figuram obtinebant cum in *rum lingua.*
hæc loca tranſierunt, eandem ſe nunc cōſeruare. At natio Hellenica, id eſt Græca, ex quo *Placianorū*
extitit, eadem lingua ſemper eſt uſa, ut mihi uidetur: ideo imbecillis, quod ex Pelaſgica *loquela.*
fuit abciſa, & exiguo initio profecta, mox in multas gentes augeſcēs, tum aliarum, tum *Græci eadē*
præcipue barbarorum frequentia ſe ad illam conferente. Quæ cauſa mihi uidetur fuiſſe *ſemper lin*
cur gens Pelaſgica, quod Græca eſſet, nequaquam magnos profectus fecerit. *gua uſi.*

Ex his igitur gentibus, Atticam Crœſus audiebat obtineri, oppreſſam'q; eſſe à Piſi *Portentum*
ſtrato, Hippocratis filio. Hic enim ea tempeſtate tyrannus Athenis erat. Cuius patri, cū *uiſum Hip*
priuatus ſpectaret olympia, ingens contigit portētum. Nam cum hoſtiam immolaſſet, *pocrati.*
ahena (ut impoſita erāt) plena & carne & aqua, abſque igne efferbuerunt, ita ut aqua re *Ahena citra*
dundaret. Quod portentum conſpicatus Chilon Lacedæmonius, qui forte aderat, ſuaſit *ignem feruē*
ei primum, ne uxorem fœcundam duceret domum: ſecundo loco, ſi uxorem haberet, *tia.*
ejceret: & ſi quidem ex illa filium ſuſtuliſſet, abdicaret. Huius cōſilio non perſuaſus Hip
pocrates, hunc poſtea Piſiſtratum filium ſuſtulit, qui in ſeditione littoralium, quibus
præerat Megacles Alcmæonis filius, & campeſtrium, quibus præerat Lycurgus Ariſto *Megacles.*
laidi filius, tertiam ſeditionem excitauit, tyrannidem affectans. contractis'q; ſeditioſis *Lycurgus.*
per cauſam tutandi montanis, huiuſcemodi rem machinatur. Seipſum ac par mularum *Piſiſtrati cō-*
cum uulneraſſet, agitauit illas in forum tanquam elapſus ex hoſtibus, quem rus profi- *mentum.*
ciſcentem illi prorſus interimere uoluiſſent. Orare populum, ut aliquid cuſtodiæ cir-
ca ſe habere permitteret, cum prius ſpecimen ſui in expeditione declarauerit, qua con-
tra Megareas præfuerat, capta Niſæa, alijsq; præclaris operibus editis. Populus Athe-
nienſis ita deceptus, dedit ei quoſdam è ciuibus delectos pro ſatellitibus, non qui haſtas,
ſed clauas ferrent, Piſiſtratum ſectantes. Cum quibus ille impetu facto arcem occupa-
uit, & inde Athenienſium imperio potitus eſt: nullas neque dignitates quæ erant per-
turbans, neq; conſuetudines transferens, ſed conſtitutis adhæreſcens, urbem bene atque
commode exornauit. Eum tandem nō multo pòſt tempore milites Megaclis & Lycur-
gi, qui idem ſenſerant, eiecerunt. Hunc in modum Piſiſtratus primum Athenas, tyran- *Megacles &*
nidem'q; nondum ualde ſtabilitam, amiſit: cuius eiectores rurſus inter ſe ſeditiones re- *Lycurgus Pi*
dintegrauerūt: in qua ſeditione Megacles ſatagens, Piſiſtratum miſſo caduceatore inui- *ſiſtratū eijci*
tat, nunquid uelit filiam capere uxorem. Accipiente conditionem Piſiſtrato, initur con- *unt.*
ſilium de illo reſtituendo, res (ut ego interpretor) longe ſtultiſſima. Quoniam inde à pri *Græca genti*
ſcis temporibus reſponſum erat, Græcam gentem dexteriorem eſſe, quàm barbaram, *laus.*
& magis ab ineptijs abhorrentem: & ſi Athenienſes inter Græcos feruntur ſapientia
principes, ex quibus fuerunt iſti qui talia ſunt machinati. Erat in tribu Pæanica mu-
lier nomine Phya, tribus digitis minus ſtatura quatuor cubitorum, alioqui formoſa. *Phya mulier*

Hanc mulierem omni armatura cum inſtruxiſſent, in currumq́; ſuſtuliſſent, compoſitã in eum habitum, quo uenuſtiſſima uidẽda eſſet, in urbem agunt, præmiſſis præconibus emiſſarijs, qui cum in urbem uenirent, hæc mandata exequerentur, ut dicerent: Athenienſes, bona mẽte excipite Piſiſtratum, quem Minerua ipſa præcipuo inter homines honore proſecuta, in ſuam reducit arcem. Et hi quidem paſſim uadentes talia prædicabãt,

Piſiſtratus q̃bus artib. reſtituatur.

ſtatimq́; rumor emanauit in tribus, Mineruam reducere Piſiſtratum. Qui in urbe erãt, credentes mulierem ipſam deam, fœminæ ſupplicauerunt, pariter & Piſiſtratum acceperũt. Hunc in modum, quem dicimus, recuperata tyrannide Piſiſtratus, ex pactione quam inierat cum Megacle, illius filiam duxit uxorem. Verum cum & filij eſſent ei adoleſcentes, & qui oriundi forent ex Alcmæone, dicerentur obnoxij eſſe crimini piaculari,

Piſiſtratus haud legitime cum uxore coibat.

nolens ex nouo cõiugio liberos tollere, haud legitime coibat cum uxore. Quam rem cum inter illicita occultaſſet, poſtea ad matrem retulit, enunciaret id nec ne. Mater uiro indicauit. Id iſte iniquo animo ferens, ſe à Piſiſtrato contumelia affici (ut erat iratus) milites homini infenſos reddidit. Quæ fieri Piſiſtratus cõtra ſe animaduertens, regione prorſus abſceſſit,

Piſiſtratus rurſus tyrãnide deſtituitur.

& ubi Eretriam peruenit, unà cum filijs deliberat. Et cum ſententia Hippiæ præualuiſſet de tyrannide rurſus recuperanda, aliquot ciuitates excitauerunt, quæ ipſis nonnihil beneuolæ erant. Et cum aliæ complures pecuniæ multum contulerunt, tum uero Thebani plurimum. Poſt hæc non ita multo interiecto tempore, omnia ad reditum eis in expedito fuerunt. Nam & ex Peloponneſo Argiui aderant mercede conducti,

Lygdamus Naxius.

Marathonẽ occupat Piſiſtratus.

& Naxius quidam nomine Lygdamus, qui ultro aduenĩes, plurimum ſtudij exhibuit, allatis & pecunijs & copijs. Profecti ex Eretria, anno undecimo uertente redierũt, & primum in Attica Marathonem occupauerunt. Ad quos interea ibi caſtra habentes, cum ſeditioſi ex urbe ſe conferebant, tum alij ex tribubus cõfluebant, quibus erat tyrannis quàm libertas iucundior, atq; ita congregabantur. Dum Piſiſtratus pecuniam cogit & Marathonem tenet, Athenienſes qui intra urbem degebant, rem nullius momenti fecerunt. Ac ubi acceperunt eum ex Marathone urbem uerſus mouere, ita domum ad ſe defendendos obuiam tendunt. Et dum iſti cum omnibus copijs infeſti in illos, & illi circa Piſiſtratum è Marathone digreſſi contra urbem irent, & in eundem locum conueniſſent,

Mineruæ Pallenidis templum.

perrexerunt ad Mineruæ Pallenidis fanum, altrinſecusq́; arma poſuerunt. Hic diuina pompa fungens Amphilytus Acarnan, uir ariolus, Piſiſtratum cui aſſiſtebat adijt, atq; hæc hexametro carmine uaticinatus eſt, inquiens:

Amphilyti uaticinium.

Eſt nummus proiectus, item ſunt retia tenta,
Nocte meant thynni claro ſub ſidere lunæ.

Hoc ille oraculum diuino afflatus ſpiritu reddidit. Quod oraculum Piſiſtratus coniectans, & ſe accipere affirmans, in Athenienſes urbe egreſſos copias ducit. At illi tunc ad prandium ſe conuerterant, & ſecundum prandium partim ad talos, partim ad ſomnum. In hos impetu dato hi qui cum Piſiſtrato erant, in fugam uertunt. Quibus fugientibus

Piſiſtratus tertio urbe potitur.

Naxus inſu.

ſolertiſſimum conſilium Piſiſtratus excogitauit, ut Athenienſes nec amplius caperentur, & tamen diſſiparentur. Pueros iuſſos conſcẽdere equos præmittit, qui aſſequendo fugientes mandata Piſiſtrati dicerent, iuberentq́; eos bono animo eſſe, & ad ſua quenq; abire. Ita audientibus dicto Athenienſibus, Piſiſtratus tertio potitus Athenis, tyrannidem ſtabiliuit tum auxiliariorum copijs, tum pecuniarum prouentibus, partim indidem, partim à flumine Strymone comparatis. Filios quoq; eorum Athenienſium qui perſtiterant, nec ueſtigio fugam fecerant, pro obſidibus ſumptos in Naxum tranſtulit. Hanc enim inſulam bello ſubegerat, Lygdamoq́; permiſerat, cum ante hæc etiam Delum inſulam ex oraculis expiaſſet. Expiauit autem ſic: Quatenus proſpectus à templo ferebatur, eatenus ex omni loco mortuos effodit. In alium eiuſdem inſulæ locum tranſtulit. Igitur Piſiſtratus tyrannide potitus eſt Atheniẽſium, alijs in prælio cæſis, alijs unà cum Alcmæonidis domo profugis. Hunc ita Athenienſibus imperantem ea tempeſtate Crœſus audiebat, Lacedæmonios quoq; magnis è cladibus ereptos, & iam Tegeatibus bello ſuperiores eſſe. Quippe ſub Leonte & Hegeſicle in Sparta regnantibus,

Tegeates.

cum cætera bella proſpere geſſiſſent,in Tegeati tamen ſuccuberunt. Nam iam inde an
te iſtos ferè ex omnibus Græcis peſſime morati fuerant,tam circa ſe quàm circa hoſpi-
tes,nullo conſuetudinis, conuerſationiſq; commercio,quæ inſtituta in melius mutaue
re,Lycurgo inter Spartiatas probato uiro,Delphos ad oraculum profecto.Cui ſtatim
atrium ingreſſo Pythia hæc inquit:

Oraculū Lycurgo redditum.

Ad mea ueniſti præpinguia templa Lycurge,
Grate Ioui,& cunctis qui tecta tuentur olympi,
Ambigo uaticiner ſis utrum uir'ne deúsne:
Sed multo magis eſſe deum te ſpero Lycurge.

Nonnulli præter hæc aiunt Pythiam ei diſſeruiſſe inſtituta, quæ nunc à Spartiatis ſer-
uantur.Ipſi tamen Lacedæmonij uolunt Lycurgum,cum eſſet tutor & idē patruus Le-
oboti Spartiatarū regis,è Creta hæc attuliſſe.Siquidem cum primum tutor factus eſt,
omnia iura immutauit:deditq; operam,ne qs ea præteriret.Deinde quæ ad bellum per
tinerent, iuſiurandum, conuentus, comeſationes, ſuper hæc inſtituit tribunos plebis,
ephoros,ac ſenatores. Ita illi ad rectum uitæ genus tranſlati ſunt à Lycurgo: quem ui-
ta defunctum,delubro ædificato egregie colunt.Ex quo cum bonitate ſoli,tum nō exi-
gua hominum copia diſcurrerunt ſtatim,ac benigne rem geſſerunt.Nec amplius con
tenti ocio frui,cum ſe Arcadibus præſtantiores eſſe arbitrarētur,de omni illorum ter-
ra occupanda oraculum Delphicum conſuluerunt.Quibus Pythia reſpondit:

Spartiatarū inſtituta.
Vide Xenophon. de rep.
Ephori.

Me petis Arcadiam,multis petis,haud tibi tradam.
Multi apud Arcadiam ueſcentes glande uiri ſunt,
Qui te rejcient,tibi ego haud inuidero quicquam,
Saltandam Tegeam planta plaudente daturus,
Vtq; queas campum metiri fune feracem.

Hæc reſponſa ubi accepere Lacedæmonij, à cæteris Arcadibus abſtinentes, bellum in-
tulere Tegeatibus,ferentes ſecum compedes,uidelicet captioſo freti oraculo, tanquam
eſſent ipſi redacturi Tegeatas in captiuitatem.Verum congreſſi prælio ac fugati, qui-
cunq; eorum uiui ſunt capti,eiſdem quas ipſi attulerunt compedibus indutis,campum
Tegeatem metiti fune coluerunt.Compedes quibus uincti fuerant,ad noſtram uſq; me
moriam incolumes fuere circa templum Mineruæ Aleæ,apud Tegeam ſuſpenſæ.Atq;
ſuperiore quidem bello Lacedæmonij aduerſus Tegeatas aſſidue, ſemper male pugna-
uerant:Crœſi tamen ætate,& Anaxandridæ Ariſtoniſq; regum ſuorum,longè ſuperi-
ores contra eoſdem extiterunt, hunc in modum tales effecti: Cum ſemper in bello à
Tegeatibus repellerentur,miſſis Delphos conſultoribus,oraculum ſunt ſciſcitati,quē-
nam deorum placarent,ut Tegeatum uictores exiſterent.His Pythia reſpondit, id fore
ſi oſſa Oreſtis,filij Agamemnonis referrent.Cuius urnam cum nequirent inuenire, rur
ſus ad deum mittunt de loco ſciſcitatum, in quo ſitus Oreſtes eſſet. Hæc nuncijs inter-
rogantibus ita Pythia inquit:

Oraculū captioſum.
Cōpedes Lacedæmon. Mineruæ Aleæ templum.
Ariſton.

Eſt pars Arcadiæ Tegeæ in regione patenti,
Hic duo flant uenti ui peruehemente coacti,
Forma hoſtis formæ,& plagæ ſuperaddita plaga,
Hic Agamemnonides terra omniparente tenetur,
Quo tu ſublato Tegeæ ſperabere uictor.

Pythiæ reſpōſum de oſſibus Oreſt.

Vbi hæc audierunt,nihil tamen minus inuentione fruſtrabantur,etſi omnia diſqui-
rentes,donec Liches unus Spartiatarum, eorum qui benemeriti uocantur, comperit.
Sunt autem benemeriti, ex ciuibus ſemper militia equeſtri perfunctis, quini quotan-
nis,qui quo anno ex equitibus Spartiatis exeunt, ne torpeſcant,alij aliò mittuntur. Ex
his Liches cum eſſet, rem apud Tegeam adinuenit, fortuna pariter atq; ſolertia uſus.
Nam eum Tegeates à Lacedæmonijs hoc anno commercio mutuo adeundi eſſent,
& iſte in ærariam officinam ueniſſet, intuebatur ferrū dum procudebatur.Quo in ſpe-
ctaculo admirabundum animaduertēs faber ferrarius,intermiſſo opere,quanto magis

Benemeriti. Spartiatæ q dicuntur.
Liches oraculi cōiectator.

Lacon,inquit,hoſpes admirarere,ſi idem,quod ego, tu noſſes,qui tantopere admiraris
ferrarium opificium.In hac enim corte puteum facere cũ uellem, incidi in ſepulchrum
ſeptem cubitorum:& quia incredulus eram omnino fuiſſe maiores quàm nũc ſunt ho
Oreſtis pro- mines,aperui undiq; mortuum, æquali atq; ſepulchrũ longitudine:quam ubi menſus
ceritas. ſum,iterum obrui.Hæc illo referente quæ uiderat, Liches conſiderans,coniectauit hũc
ex oraculo eſſe Oreſtem,hac uidelicet coniectura: Duos quidem quos cernebat excuſ-
ſoris folles,totidem comperit eſſe uentos. Incudem uero & malleum,formam formæ
hoſtem:ferrum uero quod procuderetur,plagam ſuperinditam plagæ,hac ratiõe con
iectabat,ꝙ in plagam hominis ferrum inuentum eſt. Hæc itaq; ſecum agitãs,Spartam
regreſſus,rem omnem Lacedæmonijs refert. Illi ex compoſito hominem criminis con
Quibus arti- uictum,exilio damnant.Qui in Tegeam profectus,& calamitatem ſuam referens fabro
bus Lacedæ- excuſſori,conducit ab eo nolenti uendere cortem. Ibiq; aliquandiu habitãs, ubi rem co-
monij Tegea- gnouit,effoſſo ſepulchro oſſa collegit,eaq; portans Spartam redijt. Quo ex tẽpore La-
tibus facti ſu- cedæmonij quoties cum Tegeatibus cõgreſſi ſunt,ſuperiores extitére, adeo ut multum
periores. iam Peloponneſi eis parêret.Hæc itaq; omnia Crœſus audiens,miſit nuncios Spartam
Crœſi ad La- cũ muneribus,ad rogandam belli ſocietatem,iuſſos dicere quæ oporteret. Ii poſtquam
cedæ. legati. peruenerunt,nos aiunt,Crœſus miſit Lydorum aliarumq; gentiũ rex, ita inquiens:La
cedæmonij,quoniam deus oraculum reddidit,ut græcam mihi ſocietatem adſciſcerem,
& uos inter Græcos antecellere audio, ſtatui uos mihi in ſocietatem ex oraculo prouo-
candos,ad ineundam mecum quam cupio amicitiam atq; ſocietatem, citra dolum frau
demq;. Crœſus hæc per legatos nunciauit. Quorũ aduentu Lacedæmonij qui & ipſi ora
culum audierant,gauiſi fœdus cum eis hoſpitij ſocietatiſq; inierunt. Etenim iam antea
intercedebant nonnulla Crœſi in Lacedæmonios beneficia. Nam cum illi miſiſſent Sar
dis ad aurum coemendum , quo uſuri erant in id ſimulacrum , quod nunc poſitum eſt
apud Laconicam in Thornace Apollinis,eo auro ſunt à Crœſo donati. Qua de re Lace
dæmonij,quodq; ſe amicos ille delegiſſet,ſocietatem admiſerunt:& hoc deficienti ſe-
ſe paratos exhibuerunt.Quod ubi fecerunt,pateram aheneam labiorum tenus frequen
Pateræ ahe- tibus animalibus cælatam, triginta amphorarum capacem, dono afferebant, uolentes
neæ mira ca- Crœſum remunerari,ſed eam Sardis non pertulerunt,propter alterutrã harum(quæ
pacitas. feruntur)cauſarum:Lacedæmonij quidem aiunt hanc pateram cum ferebatur Sardis,
cum Samum appulſi eſſent,à Samijs fuiſſe interceptam. Qui cognita re, nauibus iſtos
longis aggreſſi fuêre. Ipſi uero Samij aiunt Lacedæmonios,qui pateram portabãt,ſero
uenientes,cum audiſſent Crœſum captum eſſe cum Sardibus,illam in Samo uendidiſ-
ſe uiris priuatis,qui eam Iunonis templo dedicauere,& illos qui uendidiſſent,Spartam
reuerſos,forſitan dixiſſe à Samijs ſibi fuiſſe ereptam. De patera ita res ſe habet. Crœ-
ſus eluſus oraculo,aduerſus Cappadociam exercitus comparabat,ſpe & Cyrum & po
tentiam Perſicã euertendi.Cui in hac apparãda expeditione occupato, Lydus quidam
Sandanis Ly- nomine Sandanis,& antehac pro circunſpecto habitus, & ob hanc quam dixit ſenten-
dus. tiam plus nominis apud Lydos conſecutus,hunc in modum Crœſo conſuluit:Aduer-
ſus tales uiros expeditionem paras rex, qui coriacea ſubligacula, qui è corio reliquam
ueſtem ferunt,qui non quibus uolunt cibis ueſcunt,ſed quos habent, utpote regionem
Perſarum ui- aſperam incolentes. Ad hæc potu non uini utuntur, ſed aquæ:non ficos ad comeden-
ctus habitusq; dum, nec aliud quicquam boni habentes: quibus cum nihil ſit quod eripies, ſi uice-
priſcus. ris:ſin uictus fueris,animaduerte quot bona amittes. Vbi guſtauerint illi noſtra bona,
circũſiſtent nos,nec abigi poterunt. Equidem dijs habeo gratiam, qui non induxerunt
in animum Perſis, ut Lydos inuaderent. Hæc locutus, non tamen Crœſum perſuaſit.
Etenim Perſis antequam Lydos ſubigerent,nihil erat neq; lautum neq; opiparum. Por
rò Cappadoces à Græcis Syri nominãtur, & erant hi Syri,antequam Perſæ imperita
rent,ditionis Medorum, tunc autem Cyro parebant. Siquidem imperium Medicum
Halys. ac Lydum diſterminabat fluuius Halys,qui ex Armeno monte profluens,primum Ci-
licas,dehinc Matienos, qui ſunt ad dexteram, & Phrygas, qui ſunt ad læuam;tum bo-

ream uerſus tendens,Syros,Cappadoces, Paphlagonesq; interfluit: Cappadoces à de-
xtra,Paphlagones à ſiniſtra perſtringens. Ita flumẽ Halys, cuncta ferè ſuperiora Aſiæ
à mari,quod Cypro obnoxium eſt,ad Euxinum uſq; Pontũ dirimit,dorſum omnis re-
gionis longitudine quinq; dierũ itineris uiri expediti. Aduerſus Cappadociam Crœ
ſus cum exercitu proficiſcebatur, cupidus cum hanc partem ſoli fœcundi ſuo adijcien
di,tum uel magis fiducia oraculorum Cyrum ulciſcendi,propter Aſtyagem Cyaxaris
filium, Medorum regem, affinem ſuum, quem Cyrus Cambyſis filius prælio uictum
ceperat. Erat autem Crœſo Aſtyages hũc in modum affinis: Apud Scythas pecuarios
cum eſſet ſeditio, caterua quædam eorum ſeceſſit in terram Medicam, qua tempeſtate
Medorum tyrannus erat Cyaxares, Phraortis filius, Deiocis nepos: qui Scythas hos
tanquam ſupplices initio benigne alloquebatur,ac plurimi faciebat,adeo ut pueros eis
traderet imbuendos,tum lingua Scythica, tum artificio arcus utẽdi. Interiecto deinde
tempore,cum Scythæ uenatum aſſidue irent,& ſemper afferrent, nonnũquam tamen
contingebat ut nihil caperent. Quos ita reuertentes manibus inanibus,Cyaxares (erat
enim,cum ingenti tenebatur ira,peracerbus)probris inſectabatur. Id illi ut ſe dignum
à Cyaxare pati non ferentes,conſilio habito decreuerunt,ut aliquem eorum puerorum
quos docerent,trucidarent:inſtructumq;(ut feras inſtruere conſueuerant) Cyaxari of
ferrent,perinde atq; uenationẽ. Idq; cũ obtuliſſent,quàm celerrime ſe ad Halyattem Sa
dyattis filium Sardis conferrent.quod & factum eſt.Nam & Cyaxares,& qui aderãt
conuiuæ,ex his carnibus guſtauerunt,& Scythæ perpetrato hoc,Halyatti ſe ſupplices
præbuerunt:quos poſtea repoſcẽti Cyaxari,quod Halyattes reddere abnuerat, bellum
inter Lydos Medosq; quinquennale conflatum eſt.Quo in bello aliquoties Medi uicto
res extiterunt,& nocturnum quoddam prælium geſſerunt. Sexto anno ſignis collatis,
cum æquo marte certarent, ſtante acie contigit, ut repente dies nox efficeretur. Quam
immutationẽ huius diei futuram Thales Mileſius Ionibus prædixerat,hũc annũ præfi-
niens,quo immutatio facta eſt. Lydi ac Medi ubi diem noctescere uiderunt,à pugnan-
do deſtiterunt.eoq; propenſius ad pacem inter ſe conſtituendam feſtinarũt, autoribus
conuentionis Syenneſi Cilice,& Labyneto Babylonio, qui ut iuſiurandum intercede-
ret,& reconciliatio affinitate fieret,properarunt, decernentes ab Halyatte Arienam fi
liam Aſtyagi Cyaxaris filio nuptum dandam,quoniam ſine uehementi neceſſitate con-
uentiones ſtabiles iniri non queunt. Ineunt autem hæ gentes fœdera cum cætera ritu
Græcorum,tum feriẽdo brachia quâ illa humeris connectunt,ac mutuum ſanguinem
delingendo.Hunc igitur Aſtyagem auum ſuum maternum,Cyrus bello uictum tene-
bat,ob eam quam in ſequẽtibus indicabo cauſam.Quo nomine Crœſus ei infenſus,nun
quid inferret Perſis bellũ,ad oracula miſerat.Et cũ rñſum reddidiſſet haud ſyncerum,
ſecum facere interpretans, in expeditionem profectus eſt aduerſus quãdam Perſarum
partem. Atq; ubi ad Halym flumen peruenit,tunc (ut ego quidem ſentio)põtibus qui
nunc ſunt copias tranſduxit: ut autem Græci dictitant, Thales Mileſius traductor exti-
tit.Nam cũ incertus animi Crœſus foret,qua parte fluminis traijceret exercitum (nul
los dum enim eorum fuiſſe ea tempeſtate pontes) ferũ Thales qui in his caſtris aderat,
feciſſe,ut fluuius qui ad læuam exercitus fluebat,flueret etiam ad dexteram. Feciſſe aũt
hunc in modum:Foſſam peraltam,exorſus ſupra caſtra,ductam in ſpeciẽ lunæ depreſ-
ſit,quæ caſtra,ut erant metata,à tergo amplecteretur. In quam cum traduxiſſet ex pri-
ſtino alueo fluuium,iterum eum ubi exercitus traiectus eſſet,in ſuum alueum refunde
ret. Itaq; cum celerrime fluuius deductus eſſet,utrinq; uado meabilis effectus eſt. Qui-
dam aiunt ueterem omnino exaruiſſe alueum:cui rei equidem non accedo. Quo enim
modo qui rurſum redierunt,illum tranſierunt? Crœſus exercitu traiecto uenit in Cap
padociæ locum,qui dicitur Pteria,omnium eius regionis tutiſſimum iuxta urbem Si-
nopem,ferè ad pontum Euxinum ſitam. Hic ſtatiua habens,prædia Syrorum uaſtat,&
urbem Pteriorum expugnat,diripitq;. Cepit quoq; cũctas circà urbes,Syros nihil con
meritos exterminans. Hinc Cyrus coacto ſuo exercitu,ſumptisq; omnibus qui in me-

Affinitatis quæ Crœſo cum Aſtyage interceſſerat cauſa.

Lydorũ Medorũq; bellũ.

Dies repente nox facta.

Fœderis ineundi ritus.

Crœſus Halym traijcit.

Thaletis inuentum.

Cyri & Crœſi pugna.

dio incolebant,obuiam pergit:miſſis tamen,antequam exercitum educeret, caduceatoribus ad Iones tentandos,ut ad ſe à Crœſo deficerēt. Illis abnuētibus ꝓfectus caſtra contra Crœſum poſuit,ibidemq; in regiōe Pteria ꝓ ſe uterq; alterū laceſſere. Commiſſaq; acri pugna,& multis utrinq; cadētibus, ad extremum noctis interuētu dirimūtur neutri uictores. Atq; hunc in modum duo exercitus dimicauerunt. Crœſus à ſuo exercitu incuſatus,quòd cum Cyri multo maioribus copijs conflixiſſet, poſtero die cum Cyrus ipſum ſuperſederet inuadere,regreſſus eſt Sardis,habens in animo euocare Aegyptios ex fœdere:quorū cum rege Hamaſi ante,quàm cum Lacedæmonijs, ſocietatem inierat: accerſere etiam Babylonios,cum quibus & ipſe fœdus percuſſerat. Erat aūt Babyloniorum tyrannus ea tempeſtate Labynetus. Denunciare item Lacedæmonijs,ut ad certam diē præſto eſſent. Hiſq; & ſuis copijs coactis,ubi per hyemem quieuiſſet, initio ſtatim ueris tendere aduerſus Perſas. Hæc deſtinans Crœſus, abit Sardis, dimiſitq; caduceatores ad ſocios,edicens uti ad quintū mēſem Sardis cōuenirent. Exercitū uero qui aderat ex militibus conductis,qui cū Perſis dimicaret, miſſum fecit,ac diſſipauit:minime credens unquam fore,ut Cyrus qui ſic æquo marte pugnaſſet, Sardis copias promoueret. Hæc Crœſo ratiocinante,omnia ſuburbana colubris impleta ſunt. Quos ut exiſtebant,equi inter ambulandum cum ad paſcua irent,comedebant. Id Crœſo cernenti(ut erat)uiſum eſt eſſe portentum,ideoq; mittendum ad coniectores Telmiſſes. Qui miſſi ſunt ad conſulendos Telmiſſas,ubi accepere reſponſum,didicereq; quid ſibi uellet ſignificaretq; portentū,non contigit ut Crœſo renunciarent. Nā prius quàm retro Sardis reueherentur,Crœſus eſt captus. Telmiſſes ita cognouerant exercitū externum Crœſo illuc affuturum:qui cum afforet,indigenas ſubigeret, quòd diceret ut colubrum terræ filium eſſe:equum,hoſtem & aduenam. Hæc Telmiſſes Crœſo ſunt interpretati,ſed iam capto:nondum tamen gnari eorum quæ circa Sardis ac Crœſum erant. Cyrus certior factus, Crœſum qui ſtatim poſt prælium apud Pteriam geſtum abſceſſerat, conſtituiſſe diſpergere copias, conſilio habito comperiebat operæprecium eſſe,quàm maturrime poſſet, promouere exercitum Sardis:ut hoſtem prius, quàm ille contraheret iterum Lydorum copias,occuparet. Hoc ubi probauit,executus eſt:propereq; ducto in Lydiam exercitu,ipſe nuncius Crœſo aduenit. Vnde Crœſus in magnam ſolicitudinē adductus,quod præter opinionem, præterq; expectationē ſuam ſe res haberēt, tamen Lydos in prælium ꝓducit. Lydorum gente in Aſia nulla fuit ea tempeſtate nec fortior,nec magis ſtrenua. Ex equiſq; pugnabat equitandi ſanè perita, haſtas perlongas geſtans. Campus in quo concurſum eſt,ante urbē Sardenſem iacet,magnus & editus,quem cum alij amnes interfluunt, tum omnium maximus Hermus palude interruptus,qui è monte Hiro matris Dindymenæ lapſus,infunditur mari iuxta Phociam oppidum. Hic ubi uidit Lydos ad pugnandum inſtructos Cyrus,eorum equitatum reformidans,conſtituit admonitu Harpagi uiri Medi, ita faciendum: Coactis omnibus qui ipſius exercitum ſequebanť,camelis uel frumentum uel uaſa portantibus, ſarcinas detraxit,uiros impoſuit equeſtri ſtola indutos, quibus ornatis præcepit ut præirent cæteras copias aduerſus Crœſi equitatum,peditatus ut hos ſubſequeretur. Poſt hunc collocat omnem eqtatum. Poſtquam omnes conſtituit,imperat eis ne cui cæterorum Lydorum parcerent:ſed quemcunq; occiderent obſiſtentem, præter ipſum Crœſum,ne ſi captus quidem repugnaret. Hæc imperans, camelos contra equitatum inſtruit hac ratione,quòd camelum equus reformidat adeo quidē,ut nec ſpeciem eius intueri,nec odorem ſentire ſuſtineat. Id ideo cōmentus eſt, ut equitatum Crœſi, quo ille ſe præualiturum conſiderabat,inutilem redderet. Simulatq; in pugnam itum eſt,equi olfactis protinus conſpectiſq; camelis,retro ſe auertunt,unde ſpes Crœſi interijt. Verum non protinus Lydi ob id exterriti ſunt,ſed cognita re,ab equis deſiliunt,ac pedites cū Perſis confligunt. Multis tamen aliquandiu utrinq; cadentibus,tandem uertuntur in fugam. Muros ingreſſi,à Perſis obſidebantur. Quam obſidionē in lōgius proceſſuram ratus Crœſus,alios nuncios è muris mittit ad ſocios. Nam qui antea dimiſſi erant,hi conuentum

Xenophon in memorato ſuperius conflictu Babyloniorum regem oppetijſſe tradit.

Equi uorant colubros, portentum.

Telmiſſes cōiectores.

Crœſus capitur.

Lydorū gens ſtrenua.

Harpag. Me. Artagerſas hic à Xenop. nōi aūt Harpagus uocatur.

Cyri commētum.

Camelos reformidant equi.

Sardis ad quintum mēſem indixerant. Ad hos dimittebat oratum, quàm celerrima au
xilia mitti ſibi, utique iam obſeſſo. Et cum ad alios ſocios miſit, tum uero ad Lacedæmo
nes. Cæterum per id tempus & ipſis Spartiatis inciderat cum Argiuis contentio, de
agro qui dicitur Thyrea. Quē locum etſi terræ Argolicæ partem, tamen Lacedæmonij
interciſum tenebant. Etenim Argiuorū eſt, quicquid regionis Malea tenus ad occaſum
uergit in continente; & inſulæ tum aliæ, tum uero Cythera. Cum ergo Argiui ſuo ter-
ritorio interciſo auxilium ferrēt, ibi ab utriſq; in colloquiū uenitū eſt, ut treceni utrinq;
dimicarent: & ubi ſuperiores extitiſſent, eorũ regio foret: atq; ambos exercitus in ſuam
uterq; terram diſcederent, nec permanerēt dū dimicaretur, ea ſcilicet cauſa, ne ſi adeſ-
ſent, parti ſuccumbenti auxilium ſui ferrent. His conuentis, in diuerſa digrediūtur. Ex
utriſq; delecti uiri qui relicti ſunt conflixerunt: atque illis quidem ut æquo marte pu-
gnātibus, ex ſexcentis tres omnino reliqui fuerunt: & id noctis interuentu, ex Argiuis
duo Alcenor & Chromius, qui tanquam uictores Argos curſu contenderunt: ex Lace-
dæmonijs unus Othryades, qui ſpoliatis Argiuorum cadaueribus, eorum arma ad ſuo
rum caſtra detulit, & ſe in ſuo ordine tenuit. Poſtero die utrique re audita affuerunt, ſi-
biq; uictoriam uindicabant. Argiui quidem, quòd ſuorum plures ſuperfuiſſent, dicen-
tes: Lacedæmonij uero, quòd eorum qui ſupererant illi fugiſſent, ſuus perſtitiſſet, & ho
ſtium cæſos ſpoliaſſet. Ex contentione tandem concurrentes pugnāt: ac poſtquam per-
multi utrinq; ceciderunt, Lacedæmonij uincūt. Quo ex tēpore Argiui tonſis capitibus
cum antea criniti eſſent, neceſſariò legem condiderunt, ſe deuouentes ne prius comam
alerent, neue mulieres aurum ferrēt, quàm Thyreas recuperaſſent. His è diuerſo legem
tulēre Lacedæmonij, in poſterum comati eſſent, cum antehac nō fuiſſent. Othryadem,
qui unus è trecentis delectus reliquus fuiſſet, aiunt pudore Spartam reuertendi ob ſoci
os interfectos, illic apud Thyreas mortem ſibi conſciuiſſe. Cum hæc eſſet apud Spar-
tiatas rerum conditio, aduenit caduceator precatum Crœſo obſeſſo auxilia. Illi cadu
ceatore audito, ſtatuerunt Crœſo ſtatim ſuccurrendum. Quibus iam ſe apparantibus,
ac nauibus paratis, alius affertur nuncius, murum Lydorum expugnatū, Crœſumq; ui
uum eſſe captum. Sic Lacedæmonij magno ſe affectos detrimento rati, ſuperſederunt.
Sardis autem hunc in modum ſunt expugnatæ. Quartodecimo quàm obſideri cœptæ
ſunt die, Cyrus miſſis paſſim equitibus per ſuas copias edicit, ſe dona daturum ei, qui
primus muros conſcendiſſet. Poſtea quàm id conato exercitu res nō proceſſit, ibi quie
ſcentibus cæteris, Mardus quidam cui nomē erat Hyrœades, id aggredi eſt auſus à par
te arcis ubi nullus ad excubandum erat collocatus, quia illinc nequando urbs capere-
tur haud ſuſpectum erar, utpote loco prærupto atque inexpugnabili: quaq; parte ſo-
lum ne Leonem quidem Meles primus Sardius rex circuntulerat, ex pellice ſua geni-
tum: qui Leo quacunq; parte murorum circūlatus eſſet, ex ea parte Sardis inexpugna
biles fore Telmiſſes iudicauerant. Eum Meles per cæteram partem murorū circundu
xit, quacunq; poterat arx oppugnari, per hanc partem, tanquam inoppugnabilem atq;
præciſam, circunducere prætermiſit, quæ ad Tmolum fluuiū uergit. Ab hac igitur par
te Hyrœades ipſe Mardus conſpicatus quendam Lydum pridie deſcēdiſſe ad recipien
dam galeam illuc deuolutam, aduertit animum atq; conſiderauit, dehinc ipſe conſcen-
dit, & poſt eum alij Perſæ, ſubinde atq; alij frequentes. Ita urbs Sardis capta eſt, atq; oīs
direpta. Circa ipſum autem Crœſum hoc contigit. Erat ei filius, cuius ſuperius habui
mentionem, habilis ad cætera, ſed mutus. In cuius uitium emendandum Crœſus pro
uiribus omnia fecerat, cum alia excogitando, tum uero Delphos mittendo ad oracu-
lum ſciſcitandum, atq; ei Pythia talibus reſpondit:

Lyde genus rex multorum ualde inſcie Crœſe,
Ne cura gnati exoptatam audiſſe loquentis
Intra ædes uocem, ſine qua potior tibi longe,
Ille die quoniam primum infelice loquetur.

Captis mœnibus quidam Perſes in Crœſum ſibi ignotū ut occiſurus uadebat. Quē in-

Thyrea locus.
Argiuorū fines ditioq;.
Lacedæmoniorū Argiuorumq; pro agro Thyrea dimicatio.
Raſura Argiuorum.
Lacedæmonum coma.
Sardis expugnantur.
Mardus Hyrœades.
Leo Sardius. Meles Sard. Xenoph. paulo aliter refert.

uadentem ſe Crœſus cum uideret, tamen præſenti clade affectus deuitare negligebat:

Crœſi filius mutus erupit in uocem.

nihil putans differre, an percuſſus oppeteret mortem, an non. Id ubi filius eius mutus
aſpexit, timens patri, erupit in uocem, inquiens: Homo, ne perimas Crœſum. Atq; hoc
ille primum effatus, poſtmodum per omne uitæ tempus uocalis extitit. Perſæ & Sar-

Crœſus capitur.

dibus potiti ſunt, & Crœſo uiuo, cum regnaſſet annos quatuordecim, totidemq́; dies
fuiſſet obſeſſus, miſſo magno imperio, ut ei fuerat reſponſum. Eum captū Perſæ ad Cy-
rum perduxerunt, quem ille uinctum compedibus, ſuper ingentem quam ſtruxerat, li-
gnorum ſtruem imponit, circaq́; eum bis ſeptem Lydorum filios, ſiue habens in animo
primitias has alicui deo offerre, ſiue uolēs uotum pſoluere, ſiue cupidus ſciēdi num qs
dæmonum liberaret Crœſum, quem religioſum eſſe audierat, quo minus pyræ impoſi-

Crœſus iam pyræ admotus, Solonis tandem meminit.

tus uiuus cōcremaretur. Hæc quidem Cyrum feciſſe aiunt. Crœſo autem ſuper pyram
ſtanti, etſi in tanta calamitate poſito, tamen ueniſſe in mentem Solonis, ꝙ ab eo ſibi nu-
tu dei fuiſſet dictum, ex uiuētibus beatum eſſe neminem. Quod dictum ubi ſubijt Crœ-
ſo, ferunt eum ex uehementi defectione animi uictum, ingemiſcētem ter Solonem no-
minaſſe: & Cyrum cum audiſſet, iuſſiſſe interpretes eum percontari, quemnam inuo-
caret. Illosq́; accedentes fuiſſe percontatos, & hunc interrogatum ſilētium egiſſe. Dein-
de cum loqui cogeretur, dixiſſe: Illum nominaui, qui ut omnes tyrannos alloqueretur,
ego quàm ingētem pecuniam præoptarem. Eum non planè loquētem, rurſus interro-
gat, quodnam eſſet quod dixiſſet. Efflagitantibus atque infeſtantibus interrogatione,
inquit, quēadmodum Solon qui eſſet Athenienſis, ad ipſum à principio ueniſſet, & in-
tuitus omnes eius opes coràm ꝑ nihilo duxiſſet. Adeo quæ de ipſo dixerat: ea om̄ia eue-
niſſe, neq; hæc magis de ſe ipſo, quàm de omni hominū genere, & de his præſertim, qui
ſibijpſis beati uiderentur. Hæc Crœſo referente, iam pyra incenſa ardere extrema cœ-
piſſe, & Cyrum auditis per interpretem quæ Crœſus dixiſſet, pœnituiſſe: cum ſe quo-

Cyrus ſeipſū incipit cognoſcere.

que hominem eſſe cognoſceret, qui alium hominem, qui ſe inferior non fuiſſet opibus,
uiuum rogo traderet. Præterea ueritum ob id pœnam, ac reputantem, nihil eſſe rebus
humanis ſtabile, iuſſiſſe ignem celerrime extingui iam incenſum, Crœſumq́; deponi
& quæ circa eum erant. Verum eos qui ignem iam conabantur extinguere, nō eualuiſ-
ſe. Ibi Crœſum cognita per Lydos Cyri pœnitentia, cum cerneret unumquenq; extin-
guendo deuoluendoq́; igni incumbentem, nihil tamen profici, exclamando inuocaſſe
Apollinem, ut ipſi adeſſet, ſi quod ab eo donum illi gratum fuiſſet oblatum, ipſúmque

Crœſus apollinis imbre è pyra liberatus.

præſenti malo liberaret. Ita eum lachrymis Crœſo deum inuocante, nimbos repente,
cum ſerenum ac tranquillum eſſet, confractos eſſe, imbresq́; erupiſſe, ac uehementiſſi-
ma aqua pluiſſe, & rogum extinxiſſe. Ita Cyrum cognito deorum cultorem ac bonum
uirum eſſe Crœſum, è pyra depoſuiſſe, atq; hunc in modum interrogaſſe: Crœſe, quiſ-
nam te hoīm perſuaſit, ut cū exercitu inuaderes terram meam, ex amico factus hoſtis?
Cui Crœſus: Ego, inquit, rex iſtud feci tuo pſpero, meo infauſto fato, Græcoꝝ deo au-
tore, qui me ad bellum tibi inferendum impulit. Neq; enim quiſpiam ita amens eſt, ut
bellum quàm pacem præoptet. Nam in pace filij patres, in bello patres filios ſepeli-

Crœſi uerba apud Cyrū.

unt. Sed ut iſta fierent, dæmoni cordi fuit. Hæc Crœſus locutus eſt, quem Cyrus ſolu-
tum iuxta ſe collocauit, ac multa ſanè obſeruantia habebat: intuensq; eum admiraba-
tur tam ipſe, quàm omnis circà cœtus. Ille cogitabundus ſilentium tenebat. Mox con-
uerſus, ac cernens Perſas Lydorum diripientes urbem: Vtrum debeo, inquit, rex ti-
bi loqui quod ſentio, an tacere hoc tempore? Cyrus uero eum quæcunq; liberet auda-
cter proloqui iuſſit. Tunc ille Cyrum percontatur: quidnam, inquiens, tanta frequen-
tia properat agere? Cui Cyrus: Tuam, inquit, urbem diripere, tuasq́; opes abſumere.
Atqui Crœſus excipit: Neq; urbem meam diripis, neque meas opes. Nihil enim mihi
iam cum iſtis rebus eſt, ſed tua ferunt, aguntq́;. His uerbis iniecta cura, Cyrus Crœſum
ſemotis arbitris interrogat, quidnam in his quæ fierent, ſibi conſtituendum cenſeret.

Perſarum ingenium.

Ad quem Crœſus: Quoniam me dij ſeruum tibi tradiderunt, iure debeo, ſi quid ampli-
us animaduertero, id tibi indicare. Perſæ, ait, natura proterua ſunt, & ijdem inopes.

Quos ſi diripientes tu ac potientes magnis opibus negligis, id tibi ex hoc credibile eſſe euenturum, ut quiſque iſtorum plurimis opibus potietur, ita maxime in te rebellaturum eſſe expectandum. Nunc igitur, ſi tibi placent hæc quæ ego dico, ita facito: Siſte ad ſingulas portas aliquot ex tuis ſatellitibus cuſtodes, qui uetent exportari opes, ut earum decimæ Ioui neceſſariò reddantur. Ita neque tu odium illorum contrahes, ui opes eripiendo: & ipſi agnoſcentes ſe iuſta agere, non inuiti facient. Hæc audiens Cyrus, maiorem in modum gauiſus eſt tali admonitu, eáque uehementer approbauit: & iuſſis ſatellitibus id exequi quod Crœſus ipſi ſubieciſſet, his uerbis eum affatus eſt: Crœſe, quandoquidem & facta & dicta tua egregia uiri regis ſunt, pete quid muneris à me uelis in præſentiarum tibi dari. Ad quem Crœſus: Here, inquit, ſine me gratum eſſe erga deum Græcorum, quem ego maxime oīm ueneratus ſum, ut miſſis ad eum his uinculis perconter, nunquid ei fas ſit bene de ſeipſo merentes decipere. Et Cyro interroganti quidnam id eſſet quod incuſaret, altius repetens omnem ſuum aperuit animum, redditaq́; ſibi oracula, & præcipue donaria ſua, quibus rebus fretus ſuſcepiſſet aduerſus Perſas expeditionem. Hæc commemorando rediit rurſus ad petendam ueniam, ob id deo exprobrandi. Ad quem ridens Cyrus, & hoc inquit Crœſe à me impetrabis, & quicquid aliud, atque id quoties tibi opus erit. Vbi hæc audiuit Crœſus, Delphos miſit quoſdam Lydorum, iuſſos cum ad limen templi uincula depoſuiſſent, ſciſcitari deum, nunquid eum puderet ob oracula, quibus induxiſſet ad bellum Perſis inferendum, tanquam Cyri potentiam euerſurum: unde tales primitiæ offerrentur, compedes ſcilicet oſtendendo: ſciſcitari cum hæc, tum nunquid Græcis diis foret fas eſſe ingratis. Lydis illuc profectis, & hæc mandata executis, Pythia fertur ita reſpondiſſe: Sortem fato deſtinatam defugere, deo quoq; eſt impoſſibile. Crœſus quintæ retro ætatis crimen luit, hoc eſt, abaui: qui cum eſſet ſatelles Heraclidarum, mulieris dolo inductus, dominum interemit: illiúsque dignitate potitus eſt, nihil ad ipſum pertinente. Verum Apollo cum ſtuduerit ut hæc Sardium clades circa liberos Crœſi, non circa Crœſum contingeret, tamen transferre fata non potuit, ſed quatenus illa permiſerunt, annixus eſt, atq; ei gratiam retulit, utpote dilata Sardium expugnatione tres annos Et hoc Crœſus diſcat, tribus annis, quàm fata deſtinarant, ſerius ſe fuiſſe captum. Secundo loco, quod ipſa ardenti opem tulit. Nam quod ad oraculum pertinet, haud rectè Crœſus incuſat: quoniam Apollo prædixit, eum eſſe magnum imperium, ſi bellum Perſis inferret, euerſurum: de qua re ipſum conſultare uolentem, debuerat mittere ſciſcitatum, utrum ipſius Apollo diceret imperium, an Cyri. Sed quod dictum erat nec conſiderans, nec interrogans, ſibiipſi acceptum referat. Quod autem ultimo reſponſo ait Apollinem dixiſſe de mulo, ne hoc quidem diſcuſſit. Nam mulus hic, Cyrus erat: quippe qui duabus ex gentibus ortus eſt, generoſiore matre quàm patre. Nam illa quidem Meda erat, Aſtyagis Medorum regis filia: hic autem Perſis & Medis ſubiectus: & licet omnium infimus, tamen dominam ſuam in matrimonium duxit. Hæc Lydis Pythia reſpōdit, quæ illi Sardis reuerſi, Crœſo nunciarunt. Quibus auditis Crœſus ſuam ipſius agnouit culpam eſſe, non dei. De Crœſi imperio, & prima Ioniæ ſubactione ita res habent. Porrò Crœſo non hæc ſolum quæ iam diximus, ſed alia quoq; permulta donaria in Græcia extant. Siquidem apud Thebas Bœoticas tripus aureus, quem illic Apollini nuncupauit Iſmenio. Apud Epheſum quoq; buculæ aureæ, atq; columnæ pleræque. Quinetiam in protemplis apud Delphos clypeus uiſitur aureus & ingens, atque hæc etiamnum ad noſtra uſque tempora ſuperſunt, nonnulla tamen interciderunt. Ac uero quæ apud Branchidas Mileſiorum à Crœſo dedicata, pondere (quantum intelligo) æquali fuerant his, quæ in Delphis exiſtunt. Cæterum ea quæ ad Delphos ſimul & Amphiarai miſit templum, hæc ſibi ueluti peculiaria, paternarúmque facultatum primitias diuis conſecrauit. Quandoquidem cætera donaria è facultatibus erant aduerſarii, qui Crœſo, priuſquam regno inauguraretur, repugnans, Pantaleontis partibus impenſe ſtudebat, hunc in regni poteſtatem prouehere conatus,

Crœſi de diripienda urbe conſilium.

Decimæ Ioui neceſſario redduntur.

Sortem fato deſtinatā effugere impoſſ.

Gygis crimē luit Crœſus.

Cyri genus.

Crœſi donaria.

Pantaleon enim & ipſe Halyattis filius erat, Crœſi frater, at non germanus: matres enī
Pantaleon. habebant diuerſas. Nam Crœſus matre fuit Caira Halyattis uxore, Pantaleon ex Iade
Caira. fuit ſuſceptus. Ac uero ubi tradito à patre imperio Crœſus potiref, hominem illum
qui ante ſic pertinaciter ſibi reſtitiſſet, occurſantem ſorte in fullonis officinam pertra
hens interemit. Bona aūt eiuſdem iam antè diuis deſtinata, dictis modis iam illuc ſuſ-
pendit. Atq; de donarijs hactenū dictum ſit. Porrò Lydia quod ſcribif nihil ſanè miran
dum habet, prout aliæ regiones, præter auri ramenta è Tmolo prouenientes. Vnum
tamen nobis exhibet multo maximū, præterquam tam Aegyptioꝝ, quàm Babylonico
Halyattis tumulus. rum opera in primis admirandum. Nempe Halyattis Crœſi parentis ibidem eſt ſe-
pulchrum, cuius baſis è grandioribus eſt lapidibus, reliqua ſepulchri pars aggeſtio ter
ræ. Quod ſepulchrum cōſtruxiſſe ferūtur homines emptitij atq; operarij, & unà cum
his adiuuantes ancillæ. Ad noſtram uſq; ætatem tumuli ſummitas quinq; terminis di-
ſtinguitur, qbus literæ inſculptæ indicāt, ꝙ quinq; hic laborauerint. Apparetq; ancilla
Lydorū filiæ proſtituūtur omnes. rum opus eſſe maximum. Lydorum filiæ om̄es meretricantur, atq; hoc nimirum quæ-
ſtu tantiſper dotem colligunt, dū nubiles ipſas ſe elocent. Sepulchri huius ambitus ſta
diorum eſt ſex, & duorum iugerum: latitudo iugerum tredecim. Confinis eſt eidem ſe
Gygæus lacus ainaus. pulchro lacus ingens, quem Lydi referunt eſſe ainaum, hoc eſt, perpetuo fluentem. Vo
catur aūt Gygæus. atq; hoc quidem ſic habet: Lydi legibus ꝓpemodum utuntur Græ-
Lydo. mores corum ſimilibus, niſi quòd Lydi filias ſuas patiuntur proſtitui. Hi primi eorum dunta
Nummi primū percuſſi. xat quos nouimus, nummum aureum argēteumq; ad utendum percuſſerunt, & primi
Caupones primi. caupones inſtitoresq; extiterunt. Aiunt & ipſi ſe ludos inueniſſe, qui etiamnum apud
Græcos cum illis cōmunes ſunt, ſimul autem hæc inueniſſe, & in Thyrrcniam, hoc eſt,
Thuſciam colonos deduxiſſe, id quod hunc in modum accidiſſe referūt: Tempore Aty
Inſtitores primi. dis, Manis regis filij, annonæ difficultas per uniuerſam Lydiam ualde graſſabatur, adeo
ut Lydi qui tum miſere degebant, non ceſſantes remedia huic malo quærere, alius aliud
Ludorū primi inuētores excogitauit: inuentumq; tūc ab ijſdem aleæ teſſerarumq; ludum, & pilæ cæterorumq;
ludorum omnium genera, præterquam talorum. Hoꝝ enim inuentionem ſibi nō uen
Famis diſcutiendæ inuentum. dicant Lydi. Porrò ad famem diſcutiendam, altera quidem dierum in totum luſibus oc
cupabantur, ne uidelicet ciborum quærēdorum ſolicitudine diſtorquerētur: altera ue-
rò à luſibus abſtinentes, paſcebantur. Atq; hoc modo uixerunt annis duodeuiginti. Vbi
autem malum iſtud magis atque magis ingrueret, factum eſt ut rex Lydos bifariam di
uideret: & hos quidem in ſedibus ſuis permitteret, illos uero aliquò ablegaret colonos.
Ac uero his qui in ſedibus ſuis permanerent, rex ipſe pergeret imperare: illis autem
qui deducendæ coloniæ deſtinati erant, filium ſuum præficeret, cui nomen Tyrrheno.
Hi è Lydia excedentes, primum diuerterunt Smyrnam. Hic mox fabricatis nauigijs,
Thyrrenus. nimirum quibus ea quæ nauigationi accommoda uidebantur, imponerent: ad uictum
ſedesq; quærendas oram ſoluiſſe, donec uarias natiōes pertranſeūtes, ad Vmbros per-
ueniſſent. Vbi ciuitatibus conſtructis, hactenus habitauerunt. Atq; pro Lydis, propter
regij filij, qui eos deduxit, nomenclaturam, nomen quoq; commutatum, nominatosq;
Tyrrheni unde appellati. Tyrrhenos. Et Lydi qdem à Perſis in ſeruitutē redacti. Hinc iam nobis exequef ora-
tio, cū Cyrū qui Crœſi euertit imperium, quiſnam fuerit, tum Perſas qui Aſiam ſube-
gerunt. Igitur quemadmodum quidam memorāt Perſarum, non qui res Cyri illuſtra
re, ſed prout illa ſe habēt, referre ſtudēt: ita ego cōſcribam, gnarus trifarias alias eſſe de
Aſſyriorum imperium. Cyro narrandi uias. Aſſyrijs autem annis quingentis uiginti ſuperiorē Aſiam obtinen
tibus, primi Medi ab ipſis deficere cœperūt: qui ubi cum Aſſyrijs forte ꝑ libertate con
tenderent, ſtrenuos ſe uiros declararūt, excuſſoq; ſeruitutis iugo, in libertatem ſeſe aſ-
ſeruerunt. Poſt quos & aliæ nationes idem fecerunt, quod iam ſucceſſerat Medis. Cæ-
Cyri genus altius repetitur. terum ubi iam per continentem in uniuerſum proprijs uterentur legibus, hac demum
occaſione rurſus tyrannidi ſunt ſubiecti. Fuit apud Medos uir ſapiens, cui nomen erat
Deioces, filius Phraortis, qui cum ad tyrannidem aſpiraret, huiuſmodi quædam exco-
gitauit. Cum Medi per uicos paſſim habitarent, atq; Deioces cum ante apud ſuos ꝓba-

eus, tum magis ſtudioſiusq́; æquitatem affectitabat uenditabatq́;, quòd uideret apud
Medos uniuerſos magnam quandam licentiam, ſat ſciẽs ꝙ æquitati iniquitas eſſet inuiſ
ſa. Medi uero qui eundem habitabant uicum, intuẽtes hominis mores, iudicem ipſum
controuerſiaꝝ ſibi conſtituunt. Hic ut qui principatum ambiret, rectum ſe æquumq́;
exhibuit. Quæ cum faceret, laudẽ apud populares ſuos obtinuit haudquaq̃ exiguam,
adeo ut hæc intelligentes qui apud cæteros pagos habitabant, nempe ꝙ Deioces ſolus
eſſet qui incorrupte iudicaret, læti undecunq; affluunt quotquot prius iniquis ſenten-
tijs ſuperati, ad Deiocẽ, & ipſi lites finiendas transferunt: poſtremo nulli alij hanc pro-
uinciam permittebant. Ac uero ubi numerus accurrẽtium creſceret, qui cognouiſſent
ſententias iuſte terminari, Deiocesq́; animaduerteret uniuerſa in ſe unum incumbere,
neq; amplius illic conſidere, ubi prius ius dicere conſueuerat, uolebat: neq; omnino iu
dicare amplius. Siquidẽ non è re ſua eſſe, inquit, ſi totos dies rebus ſuis domi neglectis,
dirimendis litibus operam impenderet. Cum igitur rapinæ ſceleraq́; paſſim per uicos
multo etiã impunitius q̃ prius patrarent̃, factũ eſt, ut Medi habito concilio, inciperent
de cõmuni rerum ſtatu tractare. Et quãtum mihi uidetur, Deiocis amici ex compoſi-
to in hanc ſententiã loquebant̃: Nequaq̃, inquientes, hiſce modis uſuri, hanc noſtram re
gionem poterimus diu habitare. Agite igitur, conſtituamus nobiſipſis regem, ut uide-
licet ditio noſtra bonis legibus adminiſtretur: & nos ad ſua quiſq; opa diuertẽtes, nuſ-
quam impunitate ſceleratorum uiolemur. Quæ cum ſic referrentur, perſuaſi Medi re
gibus ſeſe ſubijciunt. Continuo cõſultatum eſt, quẽnam regem crearent. Deioces adeo
ab omnibus commendatus productusq́; in medium, ut omnium ſuffragio rex cõpro- *Deioces Mediorum rex declaratur.*
baretur. Ille uero iuſſit ædificia ſibi erigi imperio digna, ſtipatoresq́; ad cuſtodiam cor
poris ſui adiungi. Huic Medi hæc præſtiterunt, eiq́; beneficia ingentia probeq́; munita
extruxerunt, permiſeruntq́; ſatellites ex uniuerſis Medis quos uellet, ſibi deligeret. De-
ioces uero cum imperio potiretur, Medos cõpulit unum oppidum condere, atq; hoc
uno communito exornatoq́;, aliorum non ita magnam curam habere. Obſequentibus
quoq; hac in re Medis, mœnia conſtruit ampla ſimul & ualida ea, quæ nunc Ecbatana *Ecbatana.*
appellant̃, in quibus murus unus alteri ueluti confinis erat. Sic nimiꝝ conſtitutis mœ-
nibus, ut ambitus ſinguli alteris gradatim eſſent ſublimiores, ſolisq́; pinnis pminerent.
Adiuuabat huc loci ipſius cõmoditas, ut qui collis inſtar eſſet eleuatus. Acceſſit etiam
maius quiddam data opa factum. Siqdem ambitus iſti numero erant ſeptem cõtigui,
in quoꝝ poſtremo regia erat & theſauri. Hæc mœnia cum ampliſſima ſint, magnitudi *Deiocis regia.*
ne prorſus illum Athenienſiũ æquant ambitu. Atqui ſingulæ quidem minæ ſuis atque
hunc in modum diſtinctis fulgẽt coloribus. Nempe primi ambitus pinnæ colore ſunt *Colores pinnarum regiæ*
albicanti, ſecundi nigro, tertij purpureo, quarti cæſio, qnti ſandaracino. Poſtremi uero
duo, alter argentatas, alter inauratas habebat pinnas, atq; hiſce munimentis Deioces ſe
ſuamq́; ſepiebat regiam, ac reliquũ populũ iuſſit ſeorſum circũquaq; habitare. Cæteꝝ *Deioces.*
uniuerſis ad hunc ornatum conſtructis, primus Deioces cauit: ne quis ad regem ingre
di permitteretur, ſed per internũcios cuncta tranſigerentur, adeo ut nec cõſpici regem *Regem conſpici nefas.*
à quoq̃ fas eſſet. Ad hæc, nec ridere nec expuere, propterea ꝙ omnibus factu deformia
eſſent, coràm licere. Hæc ideo faciunt apud regem, ne uidelicet eum cernẽtes, æquales
& unà cum eo educati indoleant atq; inſidientur, quin aliud potius uideat̃ ipſis coram
non contuentibus. Vbi uero Deioces iam adornaſſet conſtabiliſſetq́; tyrannidem, in ex
ercenda iuſtitia ſeuerus erat & incorruptus. Etenim diſceptantibus intro ad ſe accerſi-
tis, lites terminauit, eoſdemq́; rurſus dimiſit: at hæc circa cauſas factitauit. Quantum
autem ad alia attinet, ſi quem audiret iniurium, hunc ad ſe aſcitum, indicta pro delicti
modo pœna multauit, in quem uſum exploratores auſcultatoresq́; deſtinauit per uni-
uerſam regionẽ, cui ꝑerat. Deioces aũt ſolam Medicam ſubegit nationẽ, eiq́; ſoli impe *Medicæ nationes.*
rauit. Cuius natiõis tot numero gẽtes ſunt, Buſæ, Paretaceni, Struchates, Arizanti, Bu-
di, Magi. Tot ſunt in Media gentes. Deioce defuncto, qui annos tres & quinquagin-
ta regnauit, filius eius Phraortes ſuſcepit imperium, Qui ſolo imperio Medorum non *Phraortes.*

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

contentus, bellū ante omnes intulit Perſis, eosq́; primus in poteſtatem Medorum redegit. Quibus nationibus potitus, ualida utraq;, mox Aſiam ſubegit, aliam deinceps atq; aliam inuadendo gentē, donec ad Aſſyrios oppugnandos peruenit, ad eos Aſſyrios, qui Ninum incolebant, quondam omniū principes, ſed tunc à ſocijs per defectiōem deſertos, alioqui per ſe bene habentes. Aduerſus hos expeditiōe ſumpta Phraortes, ſecundo ac uiceſimo quàm regno potitus eſt anno, cū pleraq; exercitus parte perijt.

Cyaxares.

Poſt obitum eius Cyaxares filius, Deiocis nepos ſucceſſit, qui dicit multo quàm maiores ſui fuiſſe præſtantior, & primus Aſiæ populos in prouincias diſtinxiſſe, primusq́; in ſuum quosq; ordinem diſtribuiſſe, haſtatos, ſagittarios, equites, cum prius omnia promiſcua fuiſſent atq; implicita. Hic & cum Lydis prælium fecit, quod prælium cum fieret, dies nox effecta, & omnem trans Halym fluminē Aſiam ſibi ſubiecit. Collectis omnibus quibus imperauit, caſtra mouit ad ciuitatem Ninum, ſimul & patrē ulturus, & ciuitatem ipſam euerſurus. Commodum hūc obſidētem Ninum, adoritur Scytharum numeroſus exercitus, cui Madyes præfuit Scytharum rex, filius Protothyæ. Hi inquam transgreſſi in Aſiam, cum Cimmerios ex Europa pellerent, perſecutiq́; ab his, fugam capeſſunt illi, atq; ſic in Medicam penetrauerunt Scythæ. Eſt enim à lacu Mæotide ad Phaſim uſque atq; Colchos, expedito uiatori iter triginta dierum. E Colchis uero non ita longus ꝓgreſſus in Medicam. Sed una dūtaxat natio media eſt Saſpires, quos ubi transferis, cōtinuo occurrit Medica. Atqui Scythæ ſanè hac nō irruperunt, ſed ꝑ aliam uiam longe ſuperiorem deflectentes, ad dextram Caucaſum montē relinquebant. Hic Medi cum Scythis congreſſi, prælioq́; fuſi, Aſiæ imperiū amiſerūt. Porrò Scythæ uniuerſa Aſia potiti, hinc rectà in Aegyptum contendunt. Fortè iam Syriam Palæſtinam ingreſſus Pſammitichus occurrit Aegypti rex, muneribus ꝓcibusq́; cōtendens, effecit ne ulterius progrederentur. Scythæ ubi retrocedētes in urbe eſſent Palæſtinæ Aſcalonē, bonaq́; parte Scytharum nullam iniuriam inferēte, pauci aliquot relicti Veneris Vraniæ fanum depecularunt, inter cætera (quantū equidem ſcio) huius deæ fana uetuſtiſſimum. Siquidem quæ in Cypro eſt eiuſdē deæ ædes, ex hac nata eſt: id quod ipſi etiam referūt Cyprij. Quinetiam illud apud Cytheros delubrū ex hoc Syriæ à Phœnicibus erectum proditur. Ac uero dea ipſa templi ſpoliatoribus, eorumq́; ꝑlibus morbū immiſit theliam, ut ſimul & ipſi fatentur Scythæ, ſe uidelicet illo morbo ob id laborare. & uidere licet apud Scythas hunc morbum curantes, quos Enareas appellant Scythæ. Poſtq̃ uero iam uigintiocto annis Aſiæ imperium Scythæ obtinuerunt, omniaq́; iam penè ex negligētia licentiaq́; depopulata eſſent (nam præter tributum exactionesq;, extorquebant, diripiebantq́; à quibuſlibet quæcunq; poſſidebant) tandem horum potiorem partem Cyaxares atq; Medi hoſpitio acceptam inebriatamq́; interemerunt. Et ſic quidem Medi recuperarunt imperium, receptis ijs quibus prius potiebant̃, & Ninum expugnauerunt. Vt aūt ceperint, in alijs mox ſcriptis indicabo. Aſſyriosq́; excepta Babylonica quapiam portione, ſubegerūt. Poſt hæc Cyaxares ubi quadraginta annis unà cum Scythis imperaſſet, uita functus eſt.

Militiæ ordo à quo primū diſtributus.

Madyes.

Huius loci comminit libr. quart. in initio Herodot.

Saſpires.

Medi Aſiæ imperiū amittunt.

Pſammitichus.

Veneris Vraniæ templū.

Enarees.

Aſtyages.

Cuius regnum ſuſcepit Aſtyages filius. Hic filiam ſuſtulit, appellauitq́; eam Mandanen. Quæ uiſa eſt ei ꝑ quietem tantum urinæ facere, ut omnem ipſius urbem oppleret, atq; uniuerſam Aſiam inundaret. Quod ſomnium quū magis ſomniorꝫ interpretibus expoſuiſſet, conterritus eſt, ſingula quæq; ab illis edoctus. Ideoq́; uiſum hoc reformidans, Mandanen iam uiro maturam, nulli Medorum qui ea dignus eſſet, tradendam ſtatuit, ſed Perſæ cuidam nomine Cambyſi, quem compertum habebat familia quidem bona ortum: cæterꝫ ingenio ſedato, gerētemq́; ſe multo infra mediocris Medi alicuius conditionem. Eodem quo Cambyſi collocauerat filiam anno, uiſionem alteram uidit: Videbatur ei ex genitalibus filiæ uitis enaſci, quæ omnem occuparet Aſiam. Quod uiſum cū retuliſſet ad interpretes ſomniorum, filiam iam prægnantem & partui uicinam, ex Perſis accerſit, eiq́; cum ueniſſet, cuſtodiam apponit, uolens quod illa edidiſſet, interimere. Etenī magi ſomniorum interpretes, uiſionem illam portēdere dicebant Aſtyagi, prolem filiæ pro ipſo regnaturam. Hoc igitur

Aſtyagis ſomnium.

Aſtyagis ſomniū alterū.

obſeruans Aſtyages ubi genitus eſt Cyrus,adſcito Harpago familiari ſuo,& inter Me- *Harpagus.*
dos fidiſſimo, atq; omniũ reꝝ ſuaꝝ procuratori, hæc inquit:Harpage,negocium quod
tibi iniũgo caue prætermittas,aut ullo modo exeq̃ ſuperſedeas:neue committas,ut ali-
os præponendo,poſtea tibi ipſi perniciem crees.Capito quem Mandane peperit pueꝝ, *Cyrus infans*
in domumq; tuam ferto,atq; occidito:poſtmodum quoquo modo uoles, ipſe ſepelito. *morti deſtina*
Cui reſpondit ille:Neq; aliàs unq̃ rex huic uiro rem iniunxiſti ingratã, & in poſterum *tus.*
dabimus operam,ne quid in te delinquamus.Quod ſi tibi cordi eſt hoc ita fieri,mea in-
tereſt id induſtriè exequi.Hæc cum reſpondiſſet Harpagus,eiq; puer traditus eſſet, or-
natus ad necem,contulit ſe domum flens, adiensq; uxorem, refert omnem habitum ſe-
cum ab Aſtyage ſermonem.Ad quem uxor: Quid igitur,inq̃t,facere tibi in animo eſt?
Ego uero,reſpondet uir, quanq̃ Aſtyages mandauit,etiam ſi deſipiet, peiusq; inſaniet
quàm nunc inſanit,non tamen eius uoluntati parebo,neq; ad hanc necem obſequar:idq;
multis de cauſis, tum q; puer ipſi mihi cognatus eſt, tum q; Aſtyages grandis natu eſt,
& uirili prole orbus:quo defuncto,ſi tyrannis ad eius peruentura eſt filiam, cuius nunc
filium per me interimit,quid aliud reſtat hinc mihi quàm periculum maximũ? Enim-
uero tutelæ meæ cauſa expedit hunc puerum interire,ſed per aliquem ipſius Aſtyagis,
non per aliquem meorum.Hæc locutus,e ueſtigio nuncium mittit ad bubulcum Aſtya-
gis,quem norat paſcuoꝝ maxime idoneorum,& montium feris frequentiſſimorum eſ-
ſe gnariſſimũ,cui nomen erat Mitradates, cuius contubernalis & eadem conſerua erat, *Mitradates*
nomine Cyno Græca lingua,id eſt, canis,Medica,Spaco.Nam canem Medi ſpaca appel *paſtor Cyri*
lant. Vbi boum paſcua ille habebat, montiumq; radices erant ad uentũ boream Acbata *nutritus.*
norum,& ad pontum Euxinũ.Hoc enim tractu ad Sapiros uergente Media,ſanè mon
toſa eſt & edita, ac nemoribus frequens,reliqua uero tota admodum plana. Hic itaque
accerſitus properè cum ueniſſet, inquit, ad eum Harpagus: Iubet te Aſtyages hunc ca-
pere infantem,quem in deſertiſſimo montium exponas,ut celerrime pereat,& hæc ut
tibi dicerem mihi iniũxit.Et niſi hunc interemeris,ulloq; pacto ſeruaueris, peſſimo exi
tio te occubiturum.Cui expoſitioni infantis inſpector ego præpoſitus ſum.Hæc ubi au- *Media regio*
diuit bubulcus, ſumpto infante rediit quà uenerat ad bouile ſuum. Ei dũ in urbem abi- *nis facies.*
it,uxor ſua,quæ erat prægnans,per totam diem parturiens, è uoluntate dæmonis enixa
eſt filium. Abſente marito utriq; mutua tenebãtur ſolicitudine: hic quidem uxori par-
turienti metuens,illa uiciſſim marito timẽs,propterea quod præter conſuetudinem ab
hero accerſitus eſſet. Vbi reuerſus affuit,cum uxor utpote ex improuiſo cernens, prior
interrogauit,quid ita exacte ipſum Harpagus accerſiſſet. Cui ille: Vxor,inquit,profe-
ctus ego in urbem & uidi & audiui quod nec uiſum oportuit,nec agi circa dominos no
ſtros.Harpagi domus omnis luctu tenebatur, In quam ego perterrefactus ſimul atque
introii,uideo infantulum palpitantem uagientemq;,auro ac diſtincta ueſte ornatũ.Eum
Harpagus ubi me uidit,iuſſit celerrime ſumere, atq; aſportare in efferatiſſimum mon-
tem ubi exponam,dicens Aſtyagem eſſe qui hæc mihi iniungeret,magnopere minatus,
niſi ea perpetraſſem. Ego acceptum puerum attuli, ratus alicuius illum domeſticorum
eſſe, non autem illius generis.Admirabar tamen, q; uiderem auro ueſtibusq; ornatum.
Præterea q; planctus exercebatur in Harpagi domo.Atqui inter uiam ex omni oratio-
ne famuli,qui me extra urbem deduxit,mihiq; infantem tradidit, percepi eum Manda- *Cyr. ille Cam*
nes Aſtyagis natæ & Cambyſis Cyro geniti eſſe filiũ, & ab Aſtyage iuſſum interfici, at- *byſis pater.*
q; is hic eſt.Hæc loquens bubulcus,puerum detexit atq; oſtendit:quem illa intuita pro-
cerum ac ſpecioſum,genua uiri cum lachrymis amplectitur,obſecrat ne qua ratione pu
erum exponat.Hic negare aliter iſta fieri poſſe: ſuperuenturos eñ ab Harpago ſpecula
tores ad rem explorandam,ſeq; niſi id exequatur,miſerrime periturum.Mulier ubi ui-
rum non perſuadet,quandoquidem,inquit,te nequeo inducere,quod ſecundum eſt fa-
cito,ſi modo neceſſitas prorſus eſt,aſpici puerum dum exponitur, quoniam ego quoq;
peperi.Peperi autem mortuum. Ferto hunc,& iſtum ex Aſtyagis filia tanquam ex no-
bis genitum alamus, Ita neq; tu iniurius in dominos eſſe deprehenderis,neq; nobis ma-

le conſuluerimus. Nam & hic qui obijt, regale ſepulchrum nanciſcet, & iſte quiſuper-
Cyrus exponendus, nutritur occulte.
eſt, animam non amittet. Sane quàm cõmode uiſa eſt bubulco mulier loqui ex præſen-
ti cõditione, atq; ita continuo eſſe faciendũ. Igitur quem necaturus attulerat, eum uxo-
ri tradidit: ſuum aũt qui mortuus erat, ſumens collocauit in eo uaſe, in quo alterũ por-
tauerat. Omniq; alterius pueri cultu ornatũ baiulans, in uaſtiſſimo mõtium expoſuit.
Ideoq; poſt pueri expoſitionem, relicto quodam pecuariorũ pro ſe illic uicario, in ur-
bem ſe contulit, & ad domũ Harpagi: aitq; ſeſe paratum illi oſtendere pueri cadauer.
Harpagus miſſis ſuorũ ſatellitum fideliſſimis, rem per eos inſpexit, ac bubulci filiũ ſe-
peliuit. Et hic quidem infans humatus eſt. Alterum uero qui poſtea Cyrus appellatus
eſt, mulier ſibi ſumptum educauit, impoſito illi nomine bubulci, alio ſcilicet quàm Cy-
Rex puerorum Cyrus.
ro. Qui poſteaquam decennis extitit, huiuſmodi rem quæ illi contigit, palàm fecit: Lu-
debat in hoc pago, ubi bouilia illa erant, & ludebat cum æqualibus in uia, quem inter lu-
dendum cæteri pueri cũ pro rege ſibi elegiſſent, cognominatũ bubulci filium, ipſe eos
munijs diſtinguebat: ut alij domorum ſtructores eſſent, alij ſatellites, alius ut oculus re-
gis, alius mandatorum renũciator, ſuum ſingulis honorem munuſq; aſſignans. Horum
Artembares.
puerorum quidam colluſor Artembaris filius erat, uiri inter Medos ſpectati, quem Cy-
rus, q; imperata non feciſſet, iuſſit ab alijs pueris comprehendi, & cum illi paruiſſent,
multis uerberibus affecit. Quæ puer tanquam ſe indigna paſſus, iniquiſſimo animo fe-
rens, ubi primum dimiſſus eſt, in urbem ad patrem perrexit, & quæ à Cyro pertuliſſet
complorauit, non tamen Cyrum nominans (nondũ enim eius hoc erat nomen) ſed fili-
Cyrus puer accuſatur.
um bubulci Aſtyagis. Artembares, ut erat ira percitus, ad Aſtyagem ducens filiũ ſecum,
contẽdit: & rem intolerandam paſſum eſſe inquiens, eiuſq; humeros oſtendens: Siccine
indigne, ait, accipimur rex à filio bubulci ſerui tui? Audiens hæc atq; cernens Aſtyages,
uolens ulciſci puerum Artembaris honoris gratia, iuſſit accerſi bubulcum & filium.
Qui cum ambo affuiſſent, intuens in Cyrum Aſtyages: Tú ne, inquit, hoc tali patre geni-
tus, auſus es huius filium, uiri apud me primarij, tam indignis concidere uerberibus?
Cyri reſponſum apud Aſtyagem.
Cui ille: Iſtud, inquit, here huic ego iure feci. Pueri enim pagani, quorum hic unus erat,
me regẽ ſuũ ludentes conſtituerant, quippe qui uidebar eis ad hoc maxime eſſe idone-
us. At iſte cum cæteri pueri iuſſis obtemperarent, audiens dicto eſſe nolebat, ac me ni-
hili faciebat, propter quod pœnas dedit. Quòd ſi ego propterea ullo malo ſum dignus,
hic tibi præſto ſum. Hæc loquente puero, ſubijt Aſtyagi agnitio eius, uiſaq; eſt figuras
oris inferre ac repræſentare ipſum, & geſtus eſſe liberalior, & tempus expoſitionis cum
Cyrus ab Aſtyage agnoſcitur.
pueri ætate congruere. Hic perculſus Aſtyages, aliquandiu ſine uoce manſit. Vixq; tan-
dem ad ſe reuerſus, uolens à ſe Artembarem dimittere, ut bubulcum ſubmotis arbitris
rimaretur: Ego, inquit, Artembares efficiam, ut filius quoque tuus ob hoc nil conqueri
poſſit. Dimiſſo Artembare, & eius iuſſu per famulos Cyro introducto, bubulcum (qui
ſolus erat relictus) percontatur unde puerũ accepiſſet, quiſ'ue ei tradidiſſet. Ille ex ipſo
genitum reſpondere, & genitricẽ eius apud ſe eſſe. Aſtyages dicere, non bene ſibi illum
conſuluiſſe, qui cuperet ad ingentes deuenire neceſſitates. Simulq; hæc dicens, ſatelliti-
bus ſignificauit ut caperent ipſum. Hic autem cum ad neceſſitates adduceretur, rem uti
erat pmit: ab initioq; exorſus uera referendo, deuenit ad preces, petendamq; ſibi ueni-
am, iubens ut eam haberet bubulco ueritatem elocuto. Aſtyages pauciora iam uerba fe-
cit. Cæterum cui ualde ſuccenſebat, Harpagum uocent ſatellitibus iubet. Quem ubi af-
fuit, percontatur Aſtyages: Harpage, qua nece interemiſti quem tibi tradidi puerum è
filia mea genitum? Harpagus (ut uidit paſtorem intereſſe) noluit tergiuerſari menda-
Harpagi purgatio.
cio, ne argumentis conuinceret, ſed ita reſpondit: Ego poſteaquam infantem accepi rex,
cogitaui quo pacto ex animi tui ſententia facerem: & tamen cum apud te innoxius exti-
tiſſem, ne forẽ aut filiæ tuæ, aut tibi ipſi carnifex, eoq; ita ſtatui agendum: Accerſito huic
bubulco infantẽ tradidi, inquiẽs te eſſe qui iuberes illum interfici, in quo dicendo men-
titus non ſum. Tu enim ita præcepiſti. Atque huic dum puerum trado ex tuo præce-
pto, iuſſi exponeret in deſerto monte, perſtaretq; in eo obſeruando tantiſper dum expi

raſſet,comminatus iſti extrema quæq;, niſi hæc effecta reddidiſſet. Vbi hic fecit impe-
rata,& infans obijt, miſſis eunuchorū fidiſſimis rem cognoui,& per eoſdem mortuum
ſepeliui. Ita res habet rex,atque hac morte defunctus eſt puer. Et Harpagus quidem
directam habuit orationem. Aſtyages autem diſſimulata qua illi infenſus erat cauſa,ob
id quod cōtigerat,primum rem ei enarrat,quemadmodum ipſe à bubulco audiſſet:de
inde ea narrata , eò deuenit loquendo, ꝙ puer uiueret, & bene haberet, quia ſic actum
eſſet.Nanq; ex hoc, inquit, quod geſtum erat circa puerum,ægro ualde animo fui,& à
filia mea inſimulatus haud leuiter tuli.Igitur in bonū conuerſa fortuna, mittito filium
tuum ad puerum hunc,qui recens uenit. Præterea deſtino pro liberatione eius dijs im-
molare, quibus hic honor debetur, tu mihi adeſto ad cœnā.Harpagus cum hæc audiſ-
ſet,adorato rege,ac ſibi maiorem in modum gratulatus, ꝙ peccatum ſuum commode
ceſſiſſet,&ultra bonam fortunam ad conuiuium uocaretur,domum abijt.Quam ingreſ-
ſus,properanter filium qui ipſi unicus erat, tredecim ferme natum annos,mittit ad do-
mum Aſtyagis,iubens exequi quæcunq; ille imperaret. Ipſe geſtiens,quid ſibi ſucceſſiſ-
ſet,uxori exponit.Eius filium ubi aduenit,Aſtyages mactat, conciſumq́; membratim
& partim aſſum,partim elixum:ubi eſculentum effecit,paratum habuit. Dehinc ſub
horam cœnæ,poſtquam affuerunt cum cæteri conuiuæ,tum uero Harpagus:cōuiuis
quidem alijs atq; ipſi Aſtyagi menſæ appoſitæ ſunt ouilla refertæ carne , Harpago aũt
carne filij ſui,præter caput atq; extrema manuum pedumq́;,cætera omnia. Nam ea in
caniſtro operta,ſeparatim repoſita erant. Eum poſtquam ſatis depaſtum illo cibo pu-
tauit Aſtyages,interrogat nunquid ſit illis oblectatus epulis? Se uero ſane oblectatum,
dicenti Harpago:hi quibus negocium erat datum, afferūt caput filij cum extremis ma
nuum pedumq́; uelatū,aſſiſtentesq́; iubent detegere,ac ſumere quod uellet ex eis. Har
pagus obtemperans,ubi detexit,cernit reliquias filij. Non tamen eo ſpectaculo cōſter
natus eſt,ſed apud ſeipſum fuit. Et percontanti Aſtyagi,nunquid agnoſceret cuius fe-
ræ carne paſtus eſſet:ſe agnoſcere reſpondit, ſibiq́; quicquid rex ageret,placere. Hoc
reddito reſpōſo,receptisq́; reliquijs carniū,domum abijt,eas(ut ego opinor)illinc col
lectas humaturus.Hac ultione Aſtyages Harpagum proſecutus eſt.Idem de Cyro de-
liberans, eoſdem ex magis accerſiuit,qui fuerant ipſius ſomniū interpretati.Poſtquam
uenerunt, ſciſcitatur eos, quid cenſeant de uiſione ſibi agendum. Illi neceſſario fore in-
quiunt,ut puer ſi ſuperſtes eſſet,nec hactenus perijſſet,regnaret. Atqui puer & uiuit &
incolumis eſt,Aſtyages excipit:& cum ipſum ruri agentem pueri eius pagi regem dele
giſſent,quæ faciunt qui re uera ſunt reges,ea omnia hic fecit. Nam ſatellitibus,ianito-
ribus,internuncijs,ac cæteris munijs inſtitutis,imperium exercuit,quæ uobis quonam
uidentur ſpectare? Si ſupereſt puer,magi reſpondent,atque regnauit nulla ex proui-
dentia,confidito ob id,ac bonum habeto animum, iam non eum regnaturum iterum.
Nam quædam uaticinationes noſtræ in exigua reciderunt, & uelut inſomnia in imbe-
cillum quiddam tandem redactæ ſunt.Ego,inquit Aſtyages reſpondēs,iſti ueſtræ,ma-
gi,ferè ſum ſententiæ,me ſomno eſſe defunctum,puero iam rege nominato,nihilq́; mi
hi amplius eum eſſe reformidandum. Vos tamen probe conſiderantes quænam futura
ſint,& meæ domui,& uobis tutiſſima conſulite. Ad hæc magi: Noſtra etiam rex,inqui
unt, magni intereſt, tuum ſtare principatum: qui ſi immutetur , & ad hunc puerum,
qui Perſa eſt,tranſeat,nos quoq; qui Medi ſumus, in ſeruitutē redigemur apud Perſas,
& extranei nullius erimus precij.Te uero regnante,cuius populares ſumus,tū ex par-
te imperamus,tum magnos apud te honores obtinemus.Quo magis per nos & tibi &
regno tuo proſpiciendū eſt:& nunc ſi quid cernemus,quod timēdum eſſet,tibi aperi-
remus.Verum cum in rem friuolam nunc euaſerit ſomnium, & ipſi confidimus,& te
itidem confidere iubemus,& hunc ablegare puerum ab oculis tuis in Perſidem ad pa-
rentes. His auditis,Aſtyages gauiſus eſt:accitoq́; Cyro hæc inquit: Fili,cum ego pro-
pter quandam haud ſanam ſomni uiſionem in te fuiſſem iniurius,tuo tamen ipſius fato
ſuperſtes es.Nunc itaq; lætus ad Perſas ito cum his,quos ad te deducendum mittam.

Aſtyages ſpem uultu ſimulat,premit altū corde dolorem.

Harpagus filium comeſt.

Cyrus à magis dicitur iã regnaſſe.

Cyrus ad parentes ablegatur.

[Mitrad]ates [b]ubulcus.

Eò perueniens, parentes tuos offendes: patrem non qualis Mitradates bubulcus, & ma-
trem non qualis uxor eius. Hæc locutus Aſtyages Cyrũ dimittit, quem ad domum Cam
byſis reuerſum acceperunt ſui parentes, & audita re uehementer amplexi ſunt, ut quem
ſtatim mortem obiiſſe crediderant. Sciſcitabantur quonam modo ſuperſtes eſſet. Hic ſe
uero ait eos antea non nouiſſe, & ob id maxime erraſſe: inter uiã tamẽ omne ſuum in-
fortuniũ audiſſe, credidiſſe eũ ſe bubulci Aſtyagis eſſe filium. Veꝝ in illo itinere omnem
rem geſtã ab his qui ipſum deduxerant, accepiſſe. Commemorabat autem ſe ab uxore
bubulci fuiſſe educatum, ſemp eam laudibus proſequens, ita ut in omni eius ſermone eſ-
ſet Cyno. Quod nomen accipientes eius parentes, ut diuinitus uideretur Perſis filius ſu
us fuiſſe ſeruatus, diuulgarunt à cane Cyrum, cum eſſet expoſitus, fuiſſe educatum. Vn-
de hæc fabula emanauit. Cyrus ubi in uirilem adoleuit ætatem, & inter æquales uiriliſſi
mus euaſit, & idem dilectiſſimus, conſtituit Harpagus ad eum dona mittere, Aſtyagis
ulciſcendi cupidus. Nam per ſeſe qui priuatus eſſet, non uidebat futuram de Aſtyage
uindictam, ſed p Cyrum, cuius caſus ſimilis caſibus ipſius extitiſſet, quẽ cernit adultum,
ſibi ſocium comparabat. Cæterum ante hoc alia ab eo comparant. Cum eſſet acerbus
Aſtyages in Medos, Harpagus ſingulis quibuſq; eorum ſe inſinuans primoribus, per-
ſuadet oportere Aſtyagem à regno ſummoueri, Cyro delecto. His tranſactis Harpa-
gus ac paratis, ita demum uolens Cyro apud Perſas agenti, ſuam aperire ſententiam,
cum aliter non poſſet, utpote itineribus cuſtoditis, huiuſmodi rem comminiſcitur. Ex-
enterato, quẽ ſolerter obtinuerat, lepore ut nihil omnino reſcinderet, indidit libellum,
in quo quæ libuit conſcripſerat, reſutoq; uentre, leporem unà cum retibus tradidit ue
natori cuidam ſuoꝝ domeſticoꝝ fidiſſimo, præcipienſq; ſuo ore cum daret leporem,
Cyro diceret ut ipſe ſuis manibus aperiret, idq; ſine arbitris faceret, hominem dimiſit in
Perſidem. Hæc executo nuncio, Cyrus acceptum leporem apuit, inuentumq; libellum
qui in eo inerat, legit, in hæc uerba: Fili Cambyſis, quem dii reſpiciunt (nam aliter nun-
quam in tantum fortunæ perueniſſes) ulciſcere nunc Aſtyagem tuæ necis autorem.
Quoniam ex huius tu quidem ſtudio perieras, deorum tamen beneficio & meo ſuperſtes
es. Quæ omnia quemadmodũ circa te geſta ſunt, opinor te olim iam reſciuiſſe: & item,
qualia ego ab Aſtyage paſſus ſum, quòd te non occidiſſem, ſed bubulco tradidiſſem.
Nunc ſi mihi auſcultare uis, omni tu (cui Aſtyages impat) regioni impabis. Perſas ad
rebellandum cum pſuaſeris, ducito aduerſus Medos, ad uotum tibi re ſucceſſura, ſiue
ego dux ab Aſtyage ad tibi occurrendum creatus fuero, ſiue alius quiſpiam Medoꝝ illu
ſtris. Hoꝝ enim primi quiq; ab illo ad te deficientes, Aſtyagem conabunt euertere. Ita
tanquam cuncta tibi ſint hic in expedito, iſta exequere ſine mora. Cyrus his auditis, con
ſiderabat quonam ſolertiſſimo modo Perſas induceret ad rebellandum. Cogitando tan
dem compit hunc eſſe appoſitum, ut ita faceret: Scripto libello de his quæ uolebat, con
ſilium Perſarum coegit. Deinde reſignato libello atq; lecto, ducem ſe inquit Perſaꝝ ab
Aſtyage eſſe deſignatum: & nunc Perſæ, ait, edico uobis, ut præſto mihi ſitis cum ſingu
lis falcibus. Hoc Cyrus Perſis præcepit, quoꝝ complura ſunt genera, eorum quædam
Cyrus contraxit, & à Medis ad deficiendum induxit, ſub quibus alia omnia. Ea autem

Perſarum genera.

hæc ſunt: Arteatæ, Perſæ, Paſargadæ, Meraphii, Maſii. Sed horum Paſargadæ præſtan
tiſſimi, in quibus & Achæmenidarum cognatio eſt, unde reges Perſidæ ſunt oriundi.
Alii Perſæ hi ſunt: Panthelæi, Deruſiæi, Germanii: atq; hi omnes aratores. Alii uero pe-
cuarii, Dai, Mardi, Dropici, Sagartii. Vbi cuncti affuerunt, habentes quod eis erat præ-
ceptum, ibi Cyrus iubet locum quẽdam dumoſum (erat in Perſide is locus circiter de
cem & octo aut uiginti ſtadiorum) totum detergant intra diem. Quo labore perfun-
ctis Perſis, iterum præcipit in poſterum diem ut lauti adſint. Interim coactos in unum
caprarum, ouium, boum greges patris ſui mactat, atq; inſtruit, tanquam Perſarum ex
ercitum accepturus uinoq; ac cibariis quàm elegantiſſimis. Poſtero die ubi conuenerũt
Perſæ, iubet eos diſcũbere in prato, atq; epulari. Deinde cœnatos interrogat, utrum pri
dianam an præſentem conditionem præoptarent. Illis reſpondentibus, multum eſſe in

ter hæc duo interualli. Pridianam em̃ omnia mala habuiſſe, præſentem uero omnia bona habere. Excepit Cyrus, & oẽm rem denudauit, inquiens: Viri Perſæ, ita res ueſtræ habent, uolentibus uobis mihi obtemperare, & hæc & alia infinita commoda aderunt ſine ullo ſeruitutis labore: nolentibus uero, innumerabiles quales heſternæ ærumnæ. Nunc itaq; obtemperando mihi, efficiamini liberi, quæ bona ipſe diuina quadam ſorte genitus uideor in manus ueſtras eſſe allaturus, quos non arbitror inferiores eſſe Medis cum in alijs, tũ uero in bellicis rebus. Quæ cum ita ſint, rebellate quamprimũ ab Aſtyage. Perſæ, ut qui iampridem dedignarentur parêre Medis, nacti præſidem, libenter ſe in libertatem uindicarunt.

Cyrus qbus modis Perſas ad deficiendum a Medis hortatus.

Hæc molientem Cyrum Aſtyages cũ accepiſſet, miſſo nũcio accerſijt. Iſte nuncium iubet renunciare, ſe prius illuc uenturum quàm Aſtyages ipſe uelit. His auditis Aſtyages Medos cunctos armat, hisq; aduerſo numine Harpagum p̃fecit, oblitus eorum quæ illi feciſſet. Comparato exercitu, ubi Medorum copiæ cũ Perſicis prælium conſeruerunt, quicunq; eorum ſermonis Harpagi erant expertes, præliabant: qui uero participes, ad Perſas tranſibant. Pleriq; de induſtria ignauiter agebant, fugamq; faciebant.

Harpagus exercitui Aſtyagis præficitur.

Dilapſo turpiter Medico exercitu, Aſtyages ut primũ rem cognouit, minitans Cyro, inquit: Ne ſic quidẽ Cyrus gaudebit. Hactenus locutus, ante omnia eos magos ſomniorum interpretes, qui ſuaſiſſent ipſi Cyrum dimittendum, patibulis affixit. Deinde reliquos Medorum qui in urbe erant, adoleſcentes pariter & ſenes armat. Quibus eductis, eum Perſis confligens fugatur, uiuusq; capitur, amiſſis quos eduxerat Medis.

Aſtyages capitur.

Ei captiuo aſſiſtens Harpagus, inſultauit exprobrauitq;, cum alia quæ homini dolerent dicens, tum uero percontando eum de cœna ſua, in qua ille ipſum carnibus filij pauiſſet. Quoniam regnum eius ad ſeruitutem decidiſſet, eum intuens Aſtyages uiciſſim interrogat, nunquid ipſius foret, Cyri opus. Harpagus ſuum uero eſſe dicere, idq; merito, quoniam ipſe ad Cyrum ſcripſiſſet. & Aſtyages eum merito improuidiſſimum atq; iniquiſſimum omnium hominum compellauit. Improuidiſſimum quidem, quòd ſi facultas ei aderat, ut rex efficeretur, alteri tribuerit imperium, ſi modo illa per ipſum geſta eſſent: iniquiſſimum uero, q̃ cœnæ cauſa Medos in ſeruitutẽ redegiſſet. Si enim oportebat omnino eum comparare alteri regnum, nec ſibi habere, ſatius futurum fuiſſe Medorum alicui id bonum comparare quàm Perſarum. Nunc Medos, q̃ huius peccati affines non extitiſſent, ex dominis factos eſſe ſeruos: & Perſas qui fuiſſent hactenus ſerui, nunc dominos effectos eſſe Medorum.

Aſtyag. Harpagum arguit, quòd Medorum regnum Perſis prodiderit.

Hunc in modum Aſtyages cum quinq; & triginta regnaſſet annos, regno amotus eſt, ob cuius acerbitatem Medi ſubiecti fuere Perſis centum ac duodetriginta annos, omni ſupra Halym fluuium Aſiæ dominati, excepto tempore quo Scythæ regnauerũt. Iidem ſequentibus temporibus, cum horum pactorum pœniteret, à Dario defecerunt. Sed prælio uicti, iterum ſubacti ſunt, Perſæq; qui tunc cum Cyro aduerſus Aſtyagem rebellauerunt, deinceps Aſiæ imperitauerũt. Cyrus nullo alio malo afficiens Aſtyagem, penes ſe habuit quoad uita exceſſit. Ita Cyrus genitus educatusq;, regno potitus eſt. Et mox Crœſum iniuriæ illatorẽ ſubegit, quemadmodum à me ſuperius commemoratum eſt. Quo ſubacto, ita oẽm Aſiam adeptus eſt.

Medorum imperium.

Ritus quibus utunt̃ Perſæ, tales eſſe comperi: Neq; ſtatuas, neque templa, neq; aras extruere conſuetudo eſt, quinimo hoc facientibus inſaniæ tribuêre. Od id, ut mea fert opinio, q̃ non quemadmodũ Græci, ſentiũt deos ex hominibus eſſe ortos. Moris habent, editiſſimis quibuſq; conſcenſis montibus, Ioui hoſtias immolare, oẽm gyrum cæli Iouem appellantes. Soli, lunæq; ſacrificant & telluri, igni, aquæ atq; uentis, hisq; ſolis ſacra faciunt iam inde ab initio. Vraniæ quoq; ſacrificãt, ſic nimirũ ab Aſſyrijs Arabibusq; edocti. Aſſyrij Venerẽ Mylittam uocant. Arabes eandem Alittam appellant, Perſæ Metram.

Perſarum ritus.

Iupiter apud Perſas.

Perſarum numina.

Veneris nomina uaria.

Sacrorũ aũt ritũ circa hoſce iam dictos deos huiuſmodi quondã inſtituerũt. Perſæ quippe ſacrificaturi nec aras erigunt, neq; ignẽ incẽdunt prorſus, ſed neq; libamẽtis utuntur, aut tibijs, infulis'ue, aut aut molis. Verũ ut quiſq; diuis hiſce ſacra facere ſtatuit, in locũ mundũ uictimam ſiſtens deũ illũ implorat, myrto maximo cinctam geſtans tiaram. Sacrificans autem, non pro ſe ſolo priuatimq; uota nũcupat, ſed communiter uniuerſis

Sacrorum ritus apud Perſas.

Perſis bene precatur,in primis quidem regi. Quando inter Perſas omnes idem quoque
comprehenditur. Vbi uero iam in minutas portiunculas membratimq; hoſtiam con-
ſcidit,carnibus elixis herbam ſubſternit quàm tenuiſſimam, maxime trifolium. Huc
Theogonia. collocatis impoſitisq; carnibus,magus aſtans theogoniam accinit, ſiquidem hanc illi di
cunt incantationem efficaciſſimam. Citraq; magum nullum illis ſit legitimum ſacrifi-
cium. Mox ſacrificus ſublatis carnibus abutitur in quemcunq; uſum illi fert animus. Ex
Natalis Perſarum. omnibus diebus præcipue colendum cēſent ſuum quiq; natalem,nimirum hoc die plus
alijs æquum cenſent ciborum apponere. Et ditiores integros boues,camelos,equos,aſi-
nos,eosq; in fornace toſtos iſto die in menſam apponunt. Pauperes natalem minoribus
pecoribus honorant:cibis utuntur perpaucis,bellarijs multis,neq; ijs admodum bonis.
Hinc eſt ꝙ Perſæ dicant, Græcos paſtos iam demum nō eſurire amplius. Nempe ipſis
à cœna cibi apponitur precij nullius,& ſi quid apponatur,nō ceſſant quin edant. Vinum
largius illis apponitur. Eiſdem nec uomere coràm, nec urinam facere licet, quæ etiam
Conſultatur inter pocula. nunc ita obſeruantur. Poti,de rebus maxime ſerijs cōſultare conſueuerunt. Nam ſi quā-
do ipſis conſultandum uidetur,tum poſtera die ieiunant, proponitq; is qui ædibus illis
in quibus forte conſultatur præeſt,& ſi placuerit atque ieiunauerint,utitur ipſo:ſin mi-
nus comprobetur,abrogāt:& de quibus ieiuni deliberauerint,de eiſdem poti pronunci
ant. Si in uia inuicem ſibi occurrant, facile cognoſces ſi pares ſint:nam ſalutationis loco
Vicinitatis neceſſitudo. ſe mutuo oſculantur. Quòd ſi alter fuerit humilior paulo, genas oſculantur duntaxat:
Sin autem alter fuerit multo inferior,proſtratus adorat honoratiorem. In primis illos
obſeruant reuerenter,qui proxime habitant. Secundas tribuunt his qui à primis proxi-
mi,atq; ſic deinceps progredic̄tes,quo uiciniores,hoc arctiori neceſſitudine iunctos exi
Perſarum. ſtimāt. Se nimirum om̄ium hominum longe optimos arbitrantur. Alios uero quo re-
φιλαυτία. motiores diſſiti ſunt, hoc à uirtute magis eſſe alienos:atque illos demum ſecundum di-
ctam proportiōem peſſimos eſſe colligētes,qui à Perſis abſint quàm remotiſſime. Sub
Medis imperium obtinētibus,pleræq; nationes quoq; imperitabant: ſed quibus omni-
bus præerant Medi,ijdem & affines,perinde atque Perſæ colunt. Quæ gens imperij cu-
ram gerēs,late progreſſa fuit. Externorum Perſæ maxime omnium hominum ſtudioſi.
Externarum rerum ſtudium. Nam & Medicam ueſtem propria elegantiorem arbitrantes,geſtant: & in pugnis tho-
race utuntur Aegyptio. Quin uoluptatibus etiam omnis generis quas ſemel ſenſerint,
Aegyptij thoraces. frui ſtudent. A Græcis edocti,puerorum quoq; indulgent amoribus. Puellas plures du
cūt uxorum loco,atq; præter has pleraſq; pellices alunt. Secundum bellicam fortitudi-
Sobolis procreandæ præmia. nem potior ducitur numeroſæ ſobolis procreatio. Et illi qui quàmplurimos liberos edi
derit, huic rex tanquam ſtrenuum quippiam præſtiterit,ſingulis annis munera mittit.
Inſtitutio Perſarum. Liberos eorum,à quinto anno incipiētes uſq; ad uiceſimum, tribus dūtaxat inſtituunt,
equitare,arcu ſagittas excutere,uera loqui. Ante quinquennium filius ĩn cōſpectum pa
tris nō uenit,ſed apud fœminas degit. Quod ea gratia ſic fit, ut ſi inter educationem de-
cedat,nullam hæc prolis iactura patri afferat moleſtiam. Equidem hunc morem laudo:
Pœnæ modus: laudo item illum,ne ob unam tātum cauſam liceat uel ipſi regi occidere quēpiam, neq;
alicui aliorum Perſarum atrocius aliquid in familiam exercere ob unum ſolum deli-
ctum:ſed expendere iubetur quiſq;, ſi plura ac magna patrarit, atq; tum demum iuſta
utatur indignatione. Suum aut patrem aut matrem aiunt neminem unquam occidiſſe.
Verum quotquot horum forte acciderūt,om̄i neceſſitate excuſſa, hos tādem deprehen
ſos tradūt aut ſubdititios aut ſpurios. Quippe uериſimile nequaquam uideri aiūt,ut hic
Aduerte. qui uerus parēs ſit,à proprio filio interimeretur. Quæcunq; apud eos fas non eſt facere,
Mentiri. ea nec dicere. Turpiſſimum apud eos ducitur,mētiri:ſecundo loco,æs alienum debere,
Aes alienum debere. cum ob alias multas cauſas, tum quod neceſſum ſit eundem qui debet,mendacio quoq;
obnoxium eſſe. Si quis è ciuibus lepra aut uitiligine infectus ſit,huic in ciuitatem accede-
Vitiligo λεύκη. re non conceditur,neq; cum alijs Perſis conſuetudinem habere. Dicunt enim hos mor-
bos illis immiſſos, ꝙ in ſolem peccauerint. Externum uero qui ab ijſdem acceptus fue-
rit,è regione ſua exigunt, atque ob eandem cauſam albas columbas in regionem illam

afferunt. In flumen nec immeiunt, nec inſpuũt, nec manus abluunt, nec deniq; ſimile ꝗppiam faciunt, ſed flumina inter oĩa religioſiſſime colũt. Hoc quoq; Perſis accidit peculiare, quod quãꝗ illos lateat, nobis minime eſt obſcuꝝ. Nẽpe quæcũq; a pud illos noĩa uel corpori uel magnificentiæ ſunt ſimilia, ea oĩa in eadẽ terminari litera, quã Dores ſan appellẽt, Iones ſigma. Et ſi animaduertas attẽtius, depꝛhendes noĩa Perſaꝝ nõ quædã, ſed oĩa ſimiliter claudi. Eqdem hæc probe ſciẽs de Perſis, poſſum indubitato affirmare. Atq; iſta quæ de mortuis produnt̃, obſcuriora, neq; ꝑinde certo. Qđ uidelicet defunctoꝝ Perſaꝝ cadauera nõ prius humenẽ, quàm aut ab alite aut cane trahant̃. Magos tñ ſat ſcio hæc factitare, qñquidẽ apte faciũt: mortuũq; cera inuoluẽtes in terrã cõdũt. Magi uero cum ab alijs hominibus, tum à ſacerdotibus Aegyptijs differunt. Siquidem hi nullius animantis occiſione ſe polluunt, præter ea duntaxat quæ dijs immolant: Magi ſuis ipſoꝝ manibus, excepto homine atq; cane, quiduis occidunt: imò hoc palmarij loco ducentes, ſi formicas ſerpenteſq;, & breuiter, reptilia atque uolatilia plurima necauerint. Atque de hoꝝ ritibus hunc in modum dictum ſit, nos ad inſtitutam narrationem recurrimus. Porrò Iones atque Aeoles ubi audierant Lydos citra negocium à Perſis uictos, legatos Sardis mittunt ad Cyrum ultrò poſtulantes, ut ijſdem conditionibus eos admitteret, quibus Crœſi ſubiectos in ditionem accepit. Verum Cyrus ad eorum poſtulata per huiuſmodi ſimilitudinem atq; apologum reſpondit: Tibicen, inquiens, quidam ubi piſces in mari cõſpexiſſet, canere tibia incipiebat, ratus nimirum eos ad cantus ſuauitatẽ in terram progreſſuros: at ſpe ſua fruſtratus, miſſo in mare uerriculo, ingẽtem piſcium uim complectebatur, traxitq;. Et cũ palpitantes cerneret in ſicco, dixiſſe ad piſces: Temperate, inquit, nunc mihi quæſo à ſaltationibus, qñ non libuit me canẽte ſaliendo progredi. Quæ uerba Cyrus Ionibus Aeolibuſq; ideo dixit, ꝙ Iones prius ipſo Cyro per legatos ad amicitiam inuitante, flagitanteq; ut à Crœſo rebellarẽt, conſtanter recuſauerant: ac iam demũ rebus non ex ſentẽtia ſuccedẽtibus, parati eſſent Cyri impata facere. Hac occaſione ira cõmotus, dicto rñſo eos dimiſit. Iones his auditis, ad ſuas quiq; ciuitates reuertunt̃, mœniaq; cõmuniunt. Congregabant̃ aũt in Panionio alij oẽs, præter Mileſios. Quippe cũ his ſolis fœdus inierat Cyrus, ijſdẽ cõditionibus ꝗbus & Lydos recepat. Porrò reliꝗs Ionibus cõmuni ſentẽtia uidebant̃ legati in Spartã mittẽdi, ut ꝗ ſimul & pꝛſentem reꝝ ſtatũ nunciarẽt, & auxiliũ impetrarẽt. Iones uero illi, ad quos Panioniũ quoq; ꝑtinet, ciuitates habẽt cũ cæli bonitate, tũ montiũ cõmoditate oĩm optime ſitas, quas nos nouerimus, adeo ut neq; ſupior regio neq; inferior, neq; ea deniq; quæ orientẽ occidentẽq; ſpectat plaga, Ioniã hac in parte æmulari poſſit. Siquidẽ hæc uel frigore riget, uel pꝛmitur aqs, illa rurſus calore ac ſitu ſqualẽt. Lingua utunt̃ nõ eadẽ, ſed eius quatuor ꝓprietates ducũt. Miletus prima apud ipſos ciuitas, ad meridiem uergens. Poſt hanc Myus, & Priene: hæ quia in Caria habitabantur, cum horum lingua cõueniunt. Illæ uero in Lydia, Epheſus, Colophon, Lebedus, Teos, Clazomenæ, Phocæa, iam dictis ſane ciuitatibus, quantum ad linguam attinet, non reſpõdent, inter ſe tñ eadẽ ſonant lingua. Reliquæ tres ciuitates Ionicæ, quarum duæ inſulas habitant, Samum uidelicet, & Chium: tertia in continenti ſita Erythreæ. Ex his Chij & Erythreæ eandẽ proprietatem ſibi uendicant. Samij uero ab his diſcrepantes, propriam quandam receperunt loquendi formam. Atq; hunc in modum quatuor omnino linguarum fiunt ꝓprietates. Ac uero ex ijſdẽ Ionibus Mileſij erant, qui cum Cyro metus prætextu fœdus pepigerunt. Inſularibus nihildũ grauius fuit metuendum, ꝗ̃ diu Perſis Phœnices nondum fuerunt ſubiecti, & ipſi Perſæ nauigijs non uterẽtur. Porro hi non aliam ob cauſam ab Ionibus defecerunt, quàm ꝙ cum imbecilles eſſent omnes alij Græci, tum Iones oppidò ꝗ̃ infirmiſſimi, & nullius propemodum momẽti. Siquidẽ præter unas Athenas, nullam fere Græcia inſignẽ habebat urbẽ. Iam enim alij Iones, atq; ipſi Athenienſes, Ionum nomen refugerunt, non uolentes Iones appellitari. Quinctiam nunc pleroſque ex illis uideas, quos nominis iſtius pudeat. Cæterum duodecim iſtæ ciuitates nomine ipſo gloriabant̃. Et ubi ſemel nomen ſibi Panionijs indidiſſent, fanum quoq; de ſuo nomine cõſtruxerũt Panioniũ: id quod nullis alijs Ionũ ꝑmittere in animũ ſibi induxêre, nec erãt ꝗ magnope poſtularẽt eiuſdẽ participes fieri, exceptis tñ Smyr

San litera.
Sigma litera.
Cadauera Perſarum.
Magi Perſarum.
Cyri ad legatos Græcorũ reſponſio feſtiua.
Mileſij ſoli Cyro confœderati.
Ionum ciuitates.
Lingua Ionum.
Inſulani Iones.
Ionum nomẽ refugerunt Græci.
Panioniũ ſacrum.

næis. Tale ꝗppiam Doriẽſibus accidit, q Pentapolim incolunt, illã quæ ante Hexapolis
Dorienſium ſacra. uocabaẽ. Hi quoq; dep̄hendunẽ adeo neminẽ è finitimis Doriẽſibus ad Triopiũ ſacrũ
admittere uoluiſſe, ut etiã populares ſuos, ſicubi ſacri legẽ tranſgrederenẽ, à ludoꝶ com
Triopij Apollinis ſacrũ atq; certamen. municatiõe excluderẽt. Nã in certamine Apollinis Triopij tripodes uictoribus cõſtitu
ebãtur ærei, & quos è ſacro uictores nõ liceret efferre, ſed deo ipſi donare ibidẽ. At uir
Agaſicles Halicarnaſſeus. ꝗdam Halicarnaſſeus, noĩe Agaſicles, in eodẽ certamine uictoria potitus, auſus legem
hanc uiolare, tripodẽq; domũ ferens ſibi aſſeruare. Propter quod cõmiſſum, ꝗnq; hæ ci
uitates, Lindos, Ialyſſus, Camerus, Cos atq; Cnidus, ſextam ciuitatẽ Halicarnaſſum à ſa
croꝶ participatiõe remouerũt, hac uidelicet pœna Halicarnaſſeos multãtes. Atq mihi
ſane uidẽẽ Iones duodecim feciſſe ciuitates, nec uoluiſſe plures recipe, ꝓpterea ꝙ Pelo
ponneſum habitantes, eorundẽ totidem fuerint partes, quẽadmodum nũc quoq; Achæ
Ionum quare duodecim ciuitates. orum, q Ionas è ſedibus ſuis exegerunt, duodecim ſunt gñа. Nempe prima ſecundũ Si
cyonem Pellena iacet, deinde Agina, & Aegæ, ad quam Crathis fluuius labitur, à quo et
Achæorum partes. Italicus ille uocatus eſt. Poſt Aegas Bura eſt & Helice, quò ab Achæis bello fracti Iones
cõfugerunt. Poſt hanc Aegion eſt & Rhyſes & Patrenſes & Pharẽſes, atq; Olenus: præ
Alijs appellatur Melas. ter hunc. Pirus ingens fluuius fluit. Poſtea Dyma & Tritæenſes, qui ſoli mediterranea
colunt. Hæ ſunt duodecim Achæoꝶ illæ portiões, quæ tum ꝗdem Ionum erant. Hæcq;
cauſa fuiſſe uidetur, quapropter Ionibus duodecim ciuitates conſtituere placuerit. Ve-
rum quod iſti p̄cipue, magiſq; alij ſint Iones, aut p̄ſtantius ꝗppiam geſſerint, magna in-
ſania eſſet aſſeuerare, qñ ex his Abantes ſint, Euboiæ haudquaq̃ minima portio, q tñ cũ
Ionum noĩe nihil habẽt cõmune: & Minyæ Orchomenijs admixti, Cadmæi quoq;, Dry
opes, Phocẽſes, Moloſſi, Arcades, Pelaſgi, Dores, Epidaurij, atq; aliæ pleræq; natiões in
ter ſe cõmiſcebanẽ. Quoꝶ alij ex Atheniẽſium Pritaneo ꝓgreſſi, nobiliſſimos ſe Ionum
exiſtimauerũt. Hi coloniam ducẽtes, loco uxoꝶ Caricas habebãt mulieres, quaꝶ iam an
te parentes interemerũt: ꝓpter quã cædem mulieres Caricæ legem tulerant, quã iure-
Caricæaum lex aduerſus maritos. iurãdo inter ſe firmauerant, tradiderũtq; ſuis deinceps filiabus, ꝙ uidelicet cũ maritis
nunq̃ cibum ſumerent, neq; ꝓprijs noĩbus cõpellarent, ꝓpterea ꝙ eoꝶ patres, maritos
atq; filios trucidauerint, & cum hæc patraſſent ſimul, orbas ad cõcubitum uiolenter ra
puiſſent. Hæc Mileti fiebant. Reges creauerãt partim Lycios, Glauco Hippolochi filio
Iones qui. oriũdos, partim Cauconas Pylios Codro Melanti ꝓgenie ortos, partim utroſq;. Nomẽ
aũt Ionum inter cæteros maxime amplectebãtur, ſintq; iam ueri atq; genuini Iones. Oẽs
Apaturia. tñ Ionũ nomẽclatura cõmunicant, quotquot Athenis oriũdi Apaturia feſta cõcelebrãt.
Cõcelebrant aũt oẽs p̄ter Epheſios & Colophonios, q ſoli ex Ionib' ab Apaturijs arcen
tur, idq; ob cædis patratæ cauſam. Porrò Panioniũ locus eſt Mycales ſacer, ad ſeptẽtrio
Neptu. Heliconius. nẽ uergẽs, cõmuniter ab uniuerſis Ionib' Neptuno Heliconio dicatus. Mycale aũt pro-
montoriũ in cõtinenti ſitũ: quod q̃ zephyro uẽto expoſitũ eſt, ad Samũ ptinet. Ad hũc
Græcorum feſtiuitatum nomina. montẽ collecti uniuerſi Iones, ſacrificiũ opantur qđ Panionia uocant. Accidit hoc ſanè
nõ Ionũ ſacris dũtaxat, ueꝶ cõiter oĩbus Græcoꝶ feſtiuitatib', ut in eandẽ literã finiant,
Perſarum nomina. pinde atq; Perſaꝶ noĩa. Et hæ ꝗdẽ Ionicæ ſunt ciuitates. Aeolicæ ciuitates ſunt, Cumæ,
quæ & Phriconis uocatur, Lariſſæ, Nouus murus, Tenus, Cilla, Notiũ, Aegiroeſſa, Pi-
Aeolicæ ciuitates. tana, Aegæa, Myrina, Grynia. Atq; hæ undecim Aeolicæ fuerunt priſcæ ciuitates. Vna
aũt Smyrna (Aeolica & ipſa ciuitas) ab Ionib' diruta fuit. Alioq & hæ duodecim erãt
Smyrna. nũero in cõtinẽti ſitæ, quæ ditionẽ habebãt Ionib' p̄ſtantiorẽ: at quæ tñ ad illius cælitẽ
Ionum tempeꝛies aeris. piem nequaq̃ accederet. Smyrnam uero hac occaſiõe amiſerũt Aeoles, ꝙ Colophonios
p ſeditionẽ è ſedib' ſubmotos recepiſſent, q poſtea Smyrnæos obſeruãtes dũ extra ur-
Colophonij. bẽ Bacchi ſacra celebrarẽt, occluſis portis urbẽ occupabãt. Succurrẽtibus aũt Aeolib'
uniuerſis, ſic inter eos trãſigebatur, ut ſi Iones utẽſilia bonaq; mobilia Smyrnæis redde-
rẽt, Aeoles Smyrna ceſſuros. Hãc cõditionẽ cũ Smyrnæi accepiſſẽt, diſtributæ ſunt un
decim hæ ciuitates, ſuos quæq; conſtituẽs ciues. Hæ itaq; cõtinentis ſunt ciuitates, exce
Ariſba. ptis ijs quæ Idã habitabãt: nã illæ ad has nõ referũtur. Inſulares uero ꝗnq; ciuitates, Le-
Methymnæi. ſbũ colebãt, ſextã eñ in Lesbo Ariſbã, Methymnæi iã ſibi ſubiecerãt, tãq̃ ſanguinitati iũ-
Centũ inſul. ctã. In Tenedo una habitabatur ciuitas, & altera quædã in cẽtũ appellatis inſulis. Lã ue-

ro Lesbijs Tenedijſq; ꝑinde atq; cæteris Ionibus inſulas tenẽtibus, cũ nihil grauius eẽt metuendũ, reliqs ciuitatibus cõiter placuit Iones ſeq, quocũq; illi duxerint. Porrò ubi Ionũ Aeolũq; legati Spartã appuliſſent, id qđ fiebat ꝑperãter, ex oĩbus delegarũt Phocẽſem quẽdã, cui nomẽ Pythermo, q poſtulata ꝓponeret. Hic purpurea ueſte indutus, in Spartiatarũ cõuentũ, q ad famã legatorũ collect⁹ fuerat, pceſſit: hortatuſq; Lacedæmonios multis uerbis ad auxiliũ Ionib⁹ ferendũ. Illi, quãq̃ Ionũ legatos repulerint, tñ myoparonẽ ablegarũt, quãtũ ego cõijcio, hoĩb⁹ inſtructũ, q rerũ Cyri Ionũq; ſucceſſum exploraret. Hi Phocæã appulſi, Sardis mittũt ſpectatiſſimum ipſorũ, noĩe Lacrinẽ, ut qui Cyro Lacedæmoniorũ mãdata pferret. Cyrus audiẽs quæ Lacrines pferret, rogaſſe fertur circũſtãtes Græcos, qnã hoĩes eſſent Lacedæmonij, & q̃ multi nũero. Mox ubi hæc cognouiſſet, ad Spartiatã dixiſſe: Egdẽ nõ extimui nũq̃ hoĩes illos, qbus locus ẽ in media urbe uacuus, ad quẽ collecti mutuis ipſi ſibi iuramẽtis imponerent. His (ſi mõ ſu pi me ſeruauerint incolumem) nõ Ionũ, ſed ꝓpria ſua incõmoda erũt deplorãda. Hæc in uniuerſos Græcos uerba detorſit Cyrus: quia fora ampla haberent in qbus negociationib⁹ uterentur illi, Perſæ ipſi horũ nullo diſtinerentur, neq; illis ullũ forũ. Poſt hæc Sardis Tabalo hoĩ Perſæ cõmiſit. Crœſi aũt cæterorũq; Lydorũ theſaurũ, Pactyæ Lydo tradidit deferendũ. Ipſe uerſus Ecbatana cõtendit, Crœſum unà ſecũ ducens, Ionũ interim nõ magna habita rõne, etiãſi primi adoriendi fuiſſent. Qñqdem Babylon ei obſtaculo eſſe uidebatur, & Bactriana quoq; natio, itẽ Sacæ atq; Aegyptij, in quos ipſe expeditionem facere in aĩo habebat: in Ionas aũt aliũ quempiã imparatorem mittere. At uero ubi Cyrus ẽ Sardis Lydos exegiſſet, Pactyas à Tabalo atq; Cyro deſciſcit. Et qa Lydorũ theſaurũ habebat, cõſcẽſis nauibus auxiliarios mercede cõducit, maritimoſq; oẽs pſuadet, ut cõem ſecũ expeditiõem ſuſcipent. Quib⁹ ſuccedentib⁹, Sardis caſtra admouit, Tabalũq; in arce undiq; cõcluſum obſedit. Cyrus hæc ex itinere intelligẽs, Crœſum hũc in modũ allocutus eſt: Quiſnam, inqt, Crœſe finis erit eorũ quæ nunc mihi accidunt, qñ nõ ceſſant Lydi, ut uidentur, tantiſp & ſibi & mihi negociũ faceſſere, dũ eos pꝛius delere aggrediar? Videor eqdem ꝑinde feciſſe atq; is, q occiſo patre, filijs pepercerit. Sigdẽ ego te capiens, plus q̃ Lydorũ parentẽ exiſtentem, ipſis Lydis urbẽ ſuã reddidi. Cũ hãc ſuã ſentẽtiam Cyrus expoſuiſſet, Crœſus excepit, ueritus nimirũ ne Sardis funditus euerteret: Rex, inqt, Cyre quanq̃ prudẽter tu recteq; dixeris, moderaberis tñ furori, neq; patieris antiquam hanc ciuitatẽ ita excindi, quæ cũ ſupiorum, tũ eorũ quæ nũc acciderũt, rea non ſitnam priorũ ego autor fui, id qđ meopte hoc capite pendo: pſens factũ Pactyas deſignauit, cui tu Sardis cõmiſeras. Hic tibi pœnas det, Lydis aũt ueniam dabis. Modo hæc impa, ne uidelicet aliqñ uiribus aucti, uel defectiõem meditari auſint, uel moleſti eſſe poſſint. Interdices illis ne arma bellica poſſideant, iubebiſq; ut ſupra tunicã palliũ geſtent, induere cothurnos. Ad hæc ijſdẽ citharam cantuſq; indulgebis, deniq; cauponari, liberos inſtituere, & mox compies, ò rex uiros in mulieres degeneraſſe, nihilq; metuendũ ut rebelles unq̃ à te deſciſcant. Hæc ideo Crœſus ſuggeſſit, ratus optabiliorem Lydis hanc eſſe cõditionem, q̃ ſemel ſubactos populari, ſat ſciens, ꝙ ni ptextum idoneũ cõminiſceret, nõ pſuaſurũ ut inſtitutũ detrectaret. Adde etiã, ꝙ formidabat ne in poſterũ aliqñ Lydi, ſi imminentem calamitatẽ effugerint, rebellantes à Perſis funditus extinguerẽtur. Cyrus hac Crœſi admonitione gauiſus, remiſſaq; iracundia, rñdit ei ſe pariturum. Accerſitoq; continuo Mazare hoĩe Medo, eadẽ illi præcipiebat, quæ Crœſus ſuggeſſerat Lydis impanda: Atq; præter hæc mandauit, illos oẽs ſub corona uenũdandos, quotquot unà cũ Lydis Sardis oppugnarint: Pactyam aũt uiuũ ad ſe pducendum. Et iſta qdem ex itinere pcipiens, Lydos cõpulit ad Perſarũ mores recipiendos. Pactyas intelligens exercitum nõ ꝓcul abeſſe, cõterritus cõfugit Cumam. Mazares uero nihil cũctatus, Cyri exercit⁹ partẽ, quam ſecũ ducebat, Sardis ꝓmouit. Verũ ubi Pactyam iam unà cũ ſuis cõmilitonibus Sardis abijſſe cognouerat, primũ Lydos adegit Cyri mandatis obſecũdare. Et iam inde Lydi omnem uitæ rõnem commutarunt. Deinde Mazares nũcios Cumam miſit, qui Pactyam repoſcerent. Cymæi uero conſilio inito ſtatuerunt ad deum apud Branchidas referendum, qđ facto opus eſſet. Erat eñ illic oraculum puetuſtũ, quo Aeo-

Pythermus Lacedæmonios rogat auxilium.

Lacrines.

Cyri reſponſum ad Spartiatas.

Græcorũ negociationes.

Pactyas Lydus à Cyro deficit.

Hæc quemadmodum pleraq; alia, reprehẽdit Plutarchus in li. bello quem contra Herodot. edidit.

Crœſi reſpõſio & conſilium.

Mazares Medus.

Branchidarum oraculum de Pactya.

les Ionesq; cõmuniter uti conſueuerunt. Oraculum hoc in Mileſioꝝ agro eſt ſitum ad
Panormũ lacum. Miſſis igitur ad Branchidas conſultoribus, rogabant quidnam facturi
hac in re deo gratificarent. Conſulentibus rñdebatur, Pactyam Perſis eſſe ꝑmittendum.
Quæ ubi relata audirent Cymæi, putauerunt oraculo acquieſcendũ, Pactyamq; redden
dum. Cæteꝝ cum huc bona pars propenſa fuiſſet, Ariſtodicus Heraclides, uir inter cæ-
Ariſtodicus. teros Cymæos clarus, ſeu oraculo paꝝ fidens, ſiue ipſos conſultores oraculi rñſum non
recte perferre exiſtimans, conſtanter obſtabat, quo minus oraculo Cymæi obtempera-
rent. Vnde factum eſt, ut iteꝝ de Pactya conſulturi, alĳ mitterent ſacerdotes conſulto-
res, inter quos ipſe quoq; Ariſtodicus erat. Hi cum ad Branchidas perueniſſent, ex omĩ
bus ſciſcitans Ariſtodicus oraculum, rogabat in hæc uerba: O rex, uenit ad nos ſupplex
Pactyas Lydus, mortem fugiens uiolentã: Perſæ eundem repoſcẽtes, iubẽt Cymæos ho
minẽ dimittere. Nos Perſaꝝ potentiam formidãtes, tñ ſupplicem tantiſper reddere de
trectauimus, dum intelligeremus ex te indubitato, quid facere nos conueniret Hunc in
modum ſciſcitanti Ariſtodico, idẽ rurſus rñdebatur quod priores retulerãt, nẽpe Pacty
am Perſis ꝑmittendum. Poſt hæc Ariſtodicus tale quippiam de induſtria aggreditur:
Templũ circũiens, paſſeres aliaſq; auiculas, quæ forte in templo iſtic nidulabantur, è ni
dis exemit. Quæ cum ille faceret, memorant uocẽ ex adyto auditam, quæ ad Ariſtodi-
Vox ex adyto. cum ferret, atq; huiuſmodi quædã ſonaret: Hoĩm ſceleſtiſſime, quænam libido te inceſ-
ſit, ut auderes meos ſupplices diripere? Ariſtodicũ nihil dubitaſſe ad hunc modũ rñde
re: Et tu, inquit, rex huiuſmodi auxiliũ fers ſupplicibus, qñ Cymæos iubes Pactyam tra
dere Perſis. Cui deus rñdens: Eqdem, inquit, iubeo, ut impĳ male pereatis, neq; deinde
oraculũ hoc de reddendis ueſtris ſupplicibus laceſſatis. Porrò ubi rñſum hoc poſtremũ
referrent Cymæi, neq; uolẽtes Pactyam Perſis tradere interimendũ, neq; eundẽ penes
ſe detinẽdo Cyrum ad ciuitatis ſuæ expugnationem excitare, hoĩem ablegant in Mityle
nam. Mitylenæi, cum Mazares ſubinde per nuncios Pactyam flagitaret, paciſcuntur ꝓ
certa mercede mittẽdum: quod tñ nolim indubitato aſſeuerare, qñquidẽ nõ fuit ꝑſolu-
Minerua tutelaris. ta. Cymæi cognoſcentes ea quæ circa Pactyam à Mitylenæis geſta eſſent, miſſo ad Lesbũ
nauigio, Pactyam deportant in Chium. Indidem nimirum ex Mineruæ tutelaris deæ
templo uiolenter raptus, à Chĳs redditur. Reddiderũt aũt pro Atarnei mercede. Atar
neus aũt locus eſt Myſiæ, Lesbo è regione ſitus. Et ſic quidẽ in cuſtodia Perſæ habebant
Pactyam, ut Cyro cum primũ liceret traderent. Atq; multo iã inde tẽpore, Chioꝝ nul-
lus ex Atarneo neq; molis libauit hordeaceis deo cuiq̃, neq; ſecũdæ mẽſæ fructib⁹ inde
decerptis utuntur. Breuiter, oĩa à ſacroꝝ uſu remouẽtur, quæ è prouincia illa proueni-
unt. Poſtq̃ uero Pactyas iã à Chĳs traditus fuit, Mazares mox in illos caſtra promouit,
Pactyas traditus Perſis. qui unà cũ Pactya Tabalum oppugnaſſent: & partim Prienẽſes ſubegit, partim Mæan
dri campũ incurſauit, frumentationem militibus faciẽs. Magneſiam etiam pari modo.
Mazares moritur. Poſtremo Mazares morbo correptus, uita defungitur. In defuncti uero locũ ſuffectus
Harpagus, & ipſe Medus: nimiꝝ quem Medoꝝ tyrannus Aſtyages indignis epulis ex-
ceperit, quiq; Cyrum in regni poteſtatem inuexit. Hic inquam à Cyro inſtitutus dux, ſi
mul atq; in Ioniam uenit, urbes ductis aggeribus cepit. Nam ubi mœnia ciueſq; un-
dique exercitu clauſiſſet, aggere ad murum obiecto citra negocium expugnauit: atque
ſic Phocæa prima Ionum ciuitate potiebatur. Phocenſes primi Græcorum longis na-
Phocæa quomodo capta. uibus uſi feruntur. Adriam ſimul & Thyrrheniam, Iberiam atque Tarteſſam occupaue-
Nauibus longis qui primi uſi. runt. Nauigĳs autem utebantur non roſtratis, ſed penticonteris, hoc eſt, lembis quin-
quagenûm remorum. Hi cum primum Tarteſſum uenirent, grati admodum fuerũt re
gi, cui nomen erat Argathonio, quiq; iam octoginta annis Tarteſſiorum regno præfu
Argathonius. it. Vixit aũt annis centum uiginti. Atque Phocenſes Argathonio iſta occaſione reddi-
ti ſunt amiciores: Quod uidelicet Phocenſes Ioniam relinquentes, iuſſit in ſua ditione
ſedes deligere ubicunque illis liberet. Verum ubi hoc non perſuaſiſſet Phocenſibus, in-
Phocenſium murus. telligeretq; interim Medum in eos exercitũ ducere, pecunias numerauit liberaliter. Si-
quidem ipſius muri ambitus non paucorũ eſt ſtadiorũ, totuſq; è maiuſculis lapidibus,
ĳſq; affabre concinnatis, Et murus quidem ille hoc pacto fuit cõſtructus, Porrò Harpa

gus exercitum promouẽs,urbem oppugnauit:cum poſtulaſſet prius, ſi uellent Phocenſes ſibi ſat eſſe,unum dũtaxat muri ꝓpugnaculum demoliri,ubi habitatiõem extrueret, cætera illis ſe permiſſurum intacta. Phocẽſes ſeruitutem auerſantes, reſpõderunt diem unum ſe ad conſultandum ſumpturos,interim dum cõſultaretur,ille exercitum ab urbe reduceret. Harpagus autem quàquam ſe ſcire diceret quid facturi eſſent,tamẽ ꝑmiſſurum ut conſultarent. Etenim ſimul atq; ille exercitum reduxit,Phocẽſes cõtinuo lembos inſtruũt, quibus liberos unà cum uxoribus atq; ſupellectile uniuerſa imponerent: ad hæc ſtatuas quoq; & donaria, niſi quæ uel ferrea uel lapidea, aut deniq; picta eſſent, omĩa nauibus importãt,quas & ipſi cõſcendentes,ſoluerũt:traiecerũtq; in Chium. Phocæam autem iam delertam hominibus,occupauerũt Perſæ. Phocẽſes autem poſtquam ipſis Chij inſulas quas Oenuſas uocant,licitãtibus addicere nollẽt,metuẽtes ne illuc emporium trãsferretur,obq; hanc cauſam hæc eorum inſula clauſa fuit. At Phocẽſes conceſſerunt in Corſicam. Hic enim iam ante XX. annos ciuitatem ex uaticinio condiderũt, nomine Alaliam. Interea Argantonius fatis cõceſſerat. Porrò Corſicam traiecturi Phocenſes, prius diuerterũt Phocæam,præſidiaq; illic Perſarum,quæ ab Harpago fortè cuſtodiæ cauſa relicta fuerant,trucidarũt. Quibus patratis,quotquot ex claſſica ſodalitate ſupererant,communi cõſilio ſeſe mutuis execrationibus diriſq; deuotiõibus aſtringũt. Ad hæc grande ſaxum in mare demergunt,iuramẽtoq; cõfirmant,nõ prius ſe de repetenda patria cogitaturos,quàm ſaxum uadis imis leuatum renarit. Commodum uero profectionem moliẽtibus, pluſquam medietatem deſiderium cepit ingẽs paterni ſoli, morumq; Phocenſium. Et pleriq; etiam uiolato iuramento remigrarunt in Phocæam. Alij uero iureiurando ſatisfaciẽtes,ſoluẽteſq; ex Oenuſis, Corſicam rectà petunt. Quò cum appuliſſent, communiter habitabant unà cum alijs colonis annis quinque, ſacraq; erexerunt. Cæterum ubi iam uicinos circũquaq; hoſtili more popularentur,communi ſentẽtia bellũ in eos adornant Thyrrheni atq; Carthaginenſes,utriq; ſexaginta nauibus inſtructi. Phocenſes ex aduerſo armati ſexaginta quoq; naues milite implent,obuiamq; alteris procedũt in mare,quod appellatur Sardonium. Commiſſa claſſica pugna,Phocenſibus Cadmea quædam cõtigit uictoria. Nam quadraginta illis naues perierunt,reliquæ uiginti contuſis roſtris factæ inutiles. Regreſſi autẽ Alaliam,ſumptis liberis, uxoribuſq;,atq; reliquis facultatibus,quantum naues ferre poterant, relicta Corſica demigrarũt in Rhegium. Verum è nauibus illis quæ perierant,quotquot homines in Carthaginẽſium Thyrrhenorumq; manus peruenerũt(capti enim plurimi) hi omẽs protracti è nauibus,lapidibus obruebãtur. Deinceps uero quæcũq; ex Agyllenſium uel pecoribus,uel iumẽtis atq; hominibus locum illum acceſſerũt, ubi Phocẽſes lapidati fuerãt,cõtinuo morbida fiebãt,ſtupore atq; igne corripiebãtur ſacro. Agyllẽſes Delphos miſerũt,uolẽtes commiſſum illud expiare. Pythia hæc eos iuſſit facere, quæ etiam nũc ab Agyllæis obſeruãtur. Nam & iuſta illis perſoluũt magnifice,& gymnicum celebrãt certamẽ. Et Phocẽſes quidem huiuſmodi fato uſi ſunt. Illi autem q hinc progreſſi Rhegium cõfugerant, ciuitatem cõdiderunt in agro Oenotriæ,quæ nũc appellatur Hyela. Atq; Phocenſium in Ionia res ſic habent. Simile quiddam accidit Teijs,quos ſimul atq; aggerum beneficio cepiſſet Harpagus,omẽs cõſcenſis nauibus traiecerũt in Thraciam, ibidemq; urbem cõdiderunt Abdera,cuius fundamenta prius iecit Temeſius Clazomenius,ſed nihil ꝓ hac ſua opera fructus reportãs,à Thracibus explodebatur,nũc tamen à Teijs apud Abdera heroum colitur honoribus. Hi igitur Ionum ſoli ſeruitutem nõ ferẽtes, patriũ ſolum reliquẽre. Verum alij Iones,præter Mileſios,prælio ſuperati tandem, acceſſerũt Harpago,ꝑinde atq; illi q defecerũt,uiroſq; ſe ſtrenuos declararunt, pro ſuis quiſq; fortiter pugnãs. Superati aũt & capti,in ſua quiq; patria remãſerunt,eaq; quæ imperabant ſubibãt. Mileſij,q iã Cyro fœdere aſtricti,q̃etem agebant,quemadmodũ ſuperius à me cõmemoratum eſt. Hũc itaq; in modũ Ionia ſecũdo in ſeruitutẽ redacta. Porrò ubi Ionibus ijs potitus eſſet Harpagus q cõtinentem habitabant,inſulani horũ exemplo cõterriti,ultrò ſeſe dediderunt Cyro. Iam uero Ionibus etiamſi male affectis,nihilo

Phocenſium demigratio.

Oenuſæ inſ.

Phocenſium execratio.

Maſſa ferrea μύδρος.

Thuſci qui & Thyrrheni.

Phocẽſes prælio uic. à Corſicis, inſula coguntur ſecedere.

Phocenſes capti lapidãtur

Phocenſium iuſta.

Teiorum demigratio.

Inſulanorũ deditio.

Biantis Prienæi cõſilium ſpretum ab Ionibus. minus ſeſe ad Panioniū recipientibus audio Biantē Prienæū ſaluberrimū dediſſe conſilium, cui ſi obtemperaſſent, licuiſſet Græcoꝝ omium feliciſſimos uiuere. Siquidē ille ſuaſit, ut cõmuni claſſe ſoluētes, Sardiniam peterent. Ibidem una quadam ciuitate oīm Ionum cõſtructa, abſq; ſeruitute liberi feliciterq; uiuerēt: nimiꝝ inſulam inter oēs maximam recuperaturi, alijs imperarent. Sin aūt manerent in Ionia, nullam, inquit, ſibi apparere libertatis ſpem. Hæc Biantis ſententia ipſis Ionibus periclitantibus prodita fuit. *Thaletis Mileſij conſiliū.* Sanum quoq; Thaletis illud conſiliū, iam ante ſubactam Ioniam datum: Nēpe ꝗ iuſſerit Ionas unam quandam cõmunem curiā habere, eamq; fore in Teio: ꝓpterea q; Teos in media eſſet Ionia. Alias aūt ciuitates habitatas nihilo minus huic parituras quàm aliarum ciuitatum tribus, legibus parerent. Atq; hi ꝗdem huiuſmodi conſilia dederunt.

Harpagus ſubacta Ionia, in Caras exercitum traduxit, & Caunios atq; Lycios, unà ducens Ionas atq; Aeoles. *Cares.* Nam Cares ab his oriundi, ex inſulis ꝓgreſſi ſunt in continentē. *Leleges.* Olim enim Minoi paruerunt, appellabanturq; Leleges, & inſulas habitabant. tributum autem nullum pendebant, quãtum equidem poſſum ſuperiora repetendo è longiſſimo auditu coniectare. Iidem cum Minos flagitabat, naues ei implebant. Ille felici uſus belli *Carum inuēta.* ſucceſſu, multos agros populabatur. Caricæ gentis omniū quæ illis tēporibus claruerūt ingenioſiſſimæ, memorantur tria inuenta: quippe galeis criſtas imponendas, primi re- *Clypei lora. Criſta galeæ.* ceperunt Cares, clypeis ſigna adiunxere, poſtremo lora quoq; ſcutoꝝ excogitauerunt: antea nanq; citra habenas geſtabant quotquot clypeis utebãtur, baltheis duntaxat coriaceis fulcientes, collo ſiniſtroq; humero ſuſtinebant. Poſt Caras uero tēpore lõgo ſucce- *Dores atq; Iones.* dente, Dores atque Iones ex inſulis egredientes, in continenti ſedes poſuerunt. Hunc in modum Cretenſes de Caribus referūt. Quanq̃ his non aſſentiuntur Cares, qui ſe Abo- *Cares indigenæ.* rigines atq; indigenas eſſe memorant, eodemq; nomine uſq; uſos. Apud Mylaſſos Iouis Carij delubrum oſtentant uetuſtiſſimū, quo communiter quoq; Myſi atq; Lydi utūtur, *Mylaſſorum fanum.* ut ꝗ Caribus ſint germani. Quippe tã Lydum quàm Myſum Caris fratrem appellãt, atq; ob id eodem uti fano. Quotquot alterius ſunt gentis, etiamſi Carum lingua utantur, *Caunij aborigines.* non tamen ſacro participant. Caunij, quãtum mihi uidetur, indigenæ ſunt, etſi ipſi ſe è *Caunicorum mores.* Creta oriundos affirmant. Linguam ſanè aut ipſi ad Caricam accõmodauerunt, aut Cares Caunicam edidicerunt, id quod ægre dijudicari poſſet. Siquidē legibus utunt cum ab alijs gentibus, tum à Carum moribus multum diuerſis. Nã apud illos laudatiſſimum habetur, iuuentutem frequenter amoris gratia ad compotationes conuenire, tam uiros quàm mulieres atq; pueros. Sacra principio ſibi conſtituerãt externa, quibus poſtea pertæſi, cum patrijs duntaxat uideret utendū dijs, Caunij omis ætatis ſumptis armis, ſacerdotem ad Calyndicos uſq; montes perſequebantur, fuſtibus cædentes, exclaman- *Caunij externos exigunt deos.* teſq; externos ſe exigere deos. Et huiuſmodi moribus illi utebãtur. Lycij è Creta ab initio originem traxerunt. Cretam enim primū uniuerſam barbari colebant, deinde contendentibus ꝓ imperio Europæ filijs Sarpedone atq; Minoe, Minos ſuperior factus expulit Sarpedonē, eiuſq; conſpiratores. Hi ꝓpulſati, Aſiæ ditionem occupauerunt Mily- *Milyas. Mynias forte.* ada. Et quam nūc Lycij colunt, olim erat Milyas, & Milyæ iam tunc appellabantur Solymi. His igitur imperitabat Sarpedon. Mox Termilæ appellati, quo nomine etiã uicini eos appellabant tantiſper, dum Lycus Pandionis filius à fratre Aegæo Athenis pulſus, ad Sarpedonem in Termilas abijſſet, factumq; eſſet, ut temporis progreſſu ad Lyci *Lyciorū nomē & leges.* nomenclaturam Lycij uocarentur. Legibus utuntur partim Cretenſium, partim Ca- *A matribus repetitum genus.* rum. Quanquam hoc unum præter cæteros homines pro lege habeãt peculiare, quòd à matribus nomina ſibijpſis indunt. Et ſi quis obuium percontetur quiſnam ſit, quàue familia ortus, à matribus auijſq; protinus genus ſuum repetet. Adde, ſi qua inge- *Maternū genus nobilius.* nua ſeruo nupſerit, liberi qui ex his ſuſcipiūtur, ingenui atque nobiles exiſtimabuntur. Sin autem uir, uel inter ciues primarius uxorem duxerit externam aut pallacam, ſuſcepti ex his liberi reputabuntur minime ingenui. Enimuero huius tempeſtatis Cares nullum præclarum factum relinquentes, ab Harpago ſubacti ſunt. Nec Cares tantum, uerum nec uniuerſi Græci quotquot illam regionem tenebant. Tenebant enim cum

aliĳ,tum Lacedæmonioꝝ coloni Cnidĳ,quorum regio declinat ad pontum, appellatur *Cnidĳ.*
Triopium. Nam cum initium Byblesiæ ex peninſula auſpicetur,finiſq; Cnidĳ ꝓpemo- *Triopium. Byblesia.*
dum circunflui:eam partem qua boream ſpectat,Ceraunius claudit ſinus,auſtralem ue
ro Symanum Rhodiumq; mare. Reliquum,frontem,hoc eſt, iſthmum qui per quam
exiguus eſt,nempe quinq; ſtadioꝝ, Cnidĳ tentauerunt ꝓfodere: uolentes interea dum *Iſthmus Cni-*
Harpagus Ioniam euerteret,ſuā ditionem in inſulæ formā redigere.Erat q; hic iſthmus *dia.*
quem ꝓfodere ſtatuerant,ea parte qua continentem ſpectat,Cnidia.Id iam multa manu
conantibus,diuinitus arbitror aliquid repugnaſſe,quod nimiꝝ omnes qui manum ad-
mouerent,læderet,cum alias corporis partes,tū p̄cipue oculos infeſtante petra. Cnidĳ
miſſis nuncĳs Delphos,rogant quidnam iſtuc eſſet,quod tantope conatibus eoꝝ aduer
ſaret.Pythia,ut ipſi referunt Cnidĳ, ſenario uerſu reſpondit in hanc ſententiam:

Iſthmum neq; aggerate,neq; fodite.
Iupiter nanq; ipſe, ſi placuiſſet,feciſſet Inſulam.

Reſpondente hunc in modum Pythia, Cnidĳ à ꝓfodiendo iſthmo deſtiterunt, ſequen- *Cnidiorum*
tiq; cum exercitu Harpago,ultrò ſeſe non commiſſo prælio dediderunt. Pedaſĳ,qui *deditio.*
mediterraneam ſupra Halicarnaſſum colunt, aliĳq; uicini maximam diligentiam adhi- *Pedaſĳ.*
bere ferunt,ut eoꝝ ſacerdos Palladi ſacram barbā habeat,id quod ter illis accidiſſe pu- *Palladis bar*
tatur.Hi ſoli in Caria populi Harpago diu reluctabantur, multumq; negocĳ exhibue- *ba.*
runt,montem extruendo, cui nomen Lyda. Tandem tamen & ipſi expugnati. Cæte-
rum ubi in Xanthium campum exercitū produxiſſet Harpagus, Lycĳ contrà proceden *Lycĳ uicti.*
tes,pauciq; cum multis confligentes,ſtrenue ſeſe geſſerūt. Superati autem prælio fuga
tiq;,in urbem ſeſe receperūt,uxores,liberos, atq; pecunias unà cū familia tota in arcem
cogentes,admotoq; igne arcem unà cū cæteris rebus incendunt. Quæ ubi feciſſent,ipſi
regreſſi iureiurando ſe mutuo aſtringentes,cum hoſtibus iterum congrediuntur,forti
terq; pugnando omnes oppetierunt. Ex Lycĳs autem qui Xanthĳ dicunt eſſe,hi omēs *Xanthĳ.*
præter octoginta quoſdam Iſtiæorum ſunt conuenæ. Qui octoginta tum emigrantes *Iſtiei.*
ſuperſtites remanſerant.Atq; Xanthum hunc in modū obtinebat Harpagus, pari mo- *Caunĳ.*
do Caunum.Nam Caunĳ Lycios æmulabantur in pluribus.Iam uero inferiorem Aſi-
am Harpagus ſubegit:ſuperiorem ipſe Cyrus deuicit,uniuerſam gentem euertens,ni-
hilq; relinquens.At ego in præſentia illorum geſtorum pleraq; prudens diſſimulabo,
ea duntaxat proditurus,quæ illi quàm plurimo conſtabant laboris,& memoria dignio
ra uideri poterant.Porrò Cyrus ubi continentem uniuerſam ſuæ ditionis feciſſet, Aſſy
rĳs bellū intulit.Aſſyriæ cū alia multa ſunt magna oppida,tum uero celeberrimi nomi
nis ac ualidiſſimum Babylon,illic ubi euerſa ab iſtis Nini regio extiterat.Huiuſcemodi *Babylo. ſitus*
urbs in ingenti planitie ſita eſt,forma quadrata, magnitudine quoquò uerſus cētenū m
uicenûm ſtadioꝝ, in ſumma quadringentoꝝ & octoginta in circuitu quatuor laterum
urbis.Tāta eſt Babylonici oppidi magnitudo,quod ita exornatum eſt,ut aliud nullū eo
rum quæ nos nouimus.Iam primū foſſa ambit alta atq; lata,aquæ plena. Deinde mu-
rus,quinquaginta cubitorum regioꝝ craſſitudine,ducentoꝝ celſitudine. Eſt autem re- *Cubitus regi*
gius cubitus,quàm mediocris tribus digitis maior. Operæprecium eſt me præter hæc *us quid.*
diſſerere quemadmodū humus ė foſſa ſit geſta,& murus effectus:ut quidq; terræ in de
primenda foſſa efferebant,ex eo lateres ducebant,quoꝝ cum magnam uim extraxerāt,
eos in fornacibus coquebant. Poſtea cœuo utentes, aſphalto feruenti per triceſimum *Babylon. con*
quenque laterum ordinem ſummitates arundinum inſtipatas conglutinabant:& pri- *ſtructio.*
mum labra foſſæ,deinde ipſum murum ad eundem modum, ſuper quem circa oras ex
truxerunt dietas ſingularias, altrinſecus conuerſas:inter quas tantum intercapedinis
relinquebatur, ut quadriga interagi poſſet. Eius per ambitum centum portæ ſtabant,
æreæ omnes,cum cardinibus itidem poſtibuſq;. A Babylone octo dierum itinere ab-
eſt alia urbs, nomine Is, ubi fluuius eſt haud magnus eiuſdem nominis, qui ſe de- *Is urbs & flumen.*
uoluit in flumen Euphratem. Hic itaque fluuius Is unà cum aqua per multos red-
dit aſphalti bituminis grumos, quæ aſphaltus ad murum Babylonis comportabatur,

Hunc autem in modum Babylon extructa eſt. Eius duæ ſunt plagæ, quas interfluit flu-
Euphrates. uius nomine Euphrates, qui magnus & altus & celer, ex Armenijs in rubrũ mare de-
currit. In hũc uterq; murus lacertos exporrigit, eiusq́; incuruæ utrinq; ripæ coctilibus
lateribus pro maceria prætexuntur. Ipſa urbs plena domibus eſt ternarum quaterna-
rumq́; contignationum, ſecta in uias rectas, cum alias, tum uero tranſuerſas, quæ ad flu
men ptingunt. Ad quarum ſingulas pro numero uicorum portulæ factæ ſunt in mace
ria, quæ flumẽ ſepiebat, & ipſæ æreæ, & ad flumen idem ferẽtes. Et hic quidẽ murus lo
rica eſt. Alter uero interior non multo quàm hic debilior, ſed exilior. Inq; utriuſq; ciui
tatis plagæ medio murus erectus, quorum hic regiam comprehendit ambitu præ-
Iouis Beli tẽplum. grandi atque ualido. In altero Iouis Beli templum æreis portis, id quod mea etiam
nunc ætate exiſtit, duorum undecunq; ſtadiorum amplitudine, figura quadrata. In ſacri
medio turris ſolida, craſſitudine ſimul & altitudine ſtadij, cui alia rurſus ſuperimpoſi-
ta turris, & huic ſubinde alia, ad octauam uſq;. His forinſecus ſcalæ ſunt in circuitu adhi
bitæ, per quas ad ſingulas conſcẽditur turres. In medijs gradibus ductus, ſellæq; in hoc
factæ, in quibus aſcenſuros liceat ſedere ac conquieſcere. In poſtrema turri ſacellum eſt
aliud, in quo lectus eſt ſplendide ſtratus, & appoſita menſa aurea. Statua tamen in hoc
ſacello nulla eſt, neq; hic noctu cubat hominum aliquis, præter mulierẽ unam ex indi-
genis, quam ex omnibus deus delegerit, uti narrant Chaldæi huius dei ſacerdotes. Nar
rant enĩ illi, tametſi mihi parum credibilia referre uidẽtur, deum uidelicet ipſum tem-
Thebæ Aegyptiacæ. plum ingrediẽtem, in hoc cubili conquieſcere, pinde atq; Thebis Aegyptiacis: ad eun-
dem modum in Thebani Iouis fano, ſi modo Aegyptijs fides habenda erit, mulier quo-
q; cubare creditur. Quæ mulieres cum uiris nõ putantur habere conſuetudinem. Idem
Patararum. oppidum. fit apud Patara Lyciæ ciuitatem, quando oraculum celebratur. Neq; enim id fit perpe-
tuo: atqui ubi id futurum eſt, uates noctu in templum concluditur. Porrò in Babylone
præter hæc commemorata, aliud eſt ſacellum inferius, quod Iouis magnam habet ſtatu
am, eamq́; auream, ponè menſam, & ipſam auream, ſimul & ſuſtentaculum cum ſella,
omniaq́; aurea, adeo ut Chaldæi octingẽtorũ talẽtorum auri opus æſtimẽt. Extra tem
plum altare eſt, & ipſum aureum: atq; præter hoc aliud altare ingẽs, in quo ſolẽnes ho
ſtiæ immolantur, quandoquidem aureum illud non licet hoſtiarum ſanguine polluere,
præterquam lactẽtium. Inſup in hoc maiuſculo altari Chaldæi quotannis cẽtum millia
talẽtorum libanoti adolẽt, quando huic ſuo deo ſacra faciunt. Eratq́; in hoc templo eti
amdum illo tẽpore ſtatua duodecim cubitorum è ſolido auro: quanquam ego hãc non
Darius. uiderim, ſed ea referam quæ à Chaldæis referantur. Hanc ſtatuam Darius Hiſtaſpis fili
Xerxes. us inſidioſe captans, non auſus tamẽ fuit diripe: ſed quã poſtea Xerxes Darij filius abſtu
lit, ſacrifico (qui prohibuerat ſtatuam loco dimouẽdam) interempto. Atqui illud tem
plum hoc pacto cõſtructum fuit ornamẽtis, etiamſi alia ſint peculiaria pleraq; eiuſdem
donaria. Huius Babylonis multi quoq; aliquando reges extitẽre, quorum in exponẽdis
rebus Aſſyrijs mẽtionem faciã, qui & muros ornauerunt & tẽpla: & inter eos duæ fœ
minæ. Harum prior, quæ quinq; ætatibus ante poſteriorẽ regnauit, uocata eſt Semira-
Semiramis. mis. Hæc p planitiem aggeres extruxit ſpectaculo dignos, cum antehac flumen eã oẽm
reſtagnare ſolitus eſſet. Poſterior regina Nitocris noĩe extitit ſuperiore ſolertior. Cuius
Nitocris eiusq́; egregia monimenta. cum alia monumẽta extiterũt, quæ ego cõmemorabo, tum uero hoc, quod animaduer
tens imperium Medorum ingens ac pacatum, ſubactaq́; ab his multa oppida, & inter
hæc Ninum, præmuniuit ſe omnibus q̃ potuit maxime. Ante omnia fluuium Euphra
ten, qui primus mediam ipſorum urbem interfluens, rectus erat, tortuoſum reddidit,
foſſis ſuperius depreſſis, adeo ut quendã Aſſyriæ pagum, nomine Arderica, ter influat,
& qui nunc è mari per Euphratem Babylonem uerſus ſubuehuntur, ter ad hunc eun-
dem pagum applicent, idq́; triduo. Et hunc quidẽ talem reddidit. Aggerẽ uero ex utro
Euphrat. ductus atq; anfractus. q; fluminis labro aggeſſit uiſu mirandũ. Tantæ eſt & magnitudinis & ſublimitatis. Mul
to ſupra Babylonem, aliquantulũ ſeorſum à flumine, effodit paludis eluuiem, profun-
ditate quidem ad aquam ſemper ducta: latitudine uero eius quoquò uerſus trecẽtorum

uiginti ſtadiorum. Hæc foſſitia humus ad fluminis ripas aggeſta eſt, quem locum ubi depreſſit, crepidinem ambitus eius lapidibus induxit. Hæc duo, ut flumē flexuoſum & lacuna tota foſſa eſſet, ideo fecit, ut fluuius per multos anfractus retentus, ſedatior mearet, & nauigationes in Babylonem eſſent tortuoſæ, & ex ipſis nauigatiōibus longus habitus lacunæ exciperetur. Ad hæc, quæcunq; erat regio ad inuadendum opportuna, & cōpendiaria ex Medis uia, hâc interſepſit, ne Medi commercio Aſſyrioꝝ ipſius negocia cognoſcerent. Et hæc quidem ex profundo circūiecit. Cæterum ex eis talem fecit communitionem: Cum ſit urbs in duas dirempta regiones, fluuio medium tenente, quoties aliq̄s ex altera in alteram regionem tranſire uolebat ſub regibus ſuperioribus, is neceſſe habebat nauigio tranſire: quod erat (ut reor) ſanè odioſum. Huic rei iſta proſpexit, ſiquidem ubi effodit effluuium lacus, aliud opere eodem monumentum ſui reliquit. Saxa prægrandia præcidit, quæ ubi in expedito fuerunt, & locus depreſſus, in locum ipſum quem depreſſerat, om̄em fluminis curſum auertit. Cum hic locus effoſſus impletur, interea priſtino alueo arefacto, oras fluminis intra urbem ac deſcenſus, qui ex portulis ad flumen ferunt, extruxit coctis lateribus eadem ratione qua muri extructi ſunt. Extruxit item circa mediam fermè urbem pontem ex ijs quos effoderat lapidibus, ferro eos ac plumbo deuinciens. Hunc ſublicijs quadratis, per quem Babylonij tranſirent, interdiu committebat, eaſdem noctu tollebat: hac uidelicet cauſa, ne per noctem tranſeuntes mutua furta exercerēt. Vbi lacuna repleta eſt flumine, & opus pōtis exornatum, tunc fluuium Euphratem è ſtagno in priſtinum reuocauit alueum: atq; ita lacus quam effoderat, uiſa eſt neceſſario facta, & pons in uſum ciuium extructus. Eadem regina hūc machinata eſt dolum: Supra portas urbis celeberrimas, in loco edito atq; conſpicuo, ſepulchrum ſibi extruxit, atq; his literis inſcripſit: Si cui regum Babylonis poſt me futurorum fuerit pecuniæ penuria, aperto ſepulchro ſumat quantumcunque libuerit pecuniæ, duntaxat indigens, aliter ne aperiat. Non enim ſatius fuerit. Hoc ſepulchrum tamdiu fuit immotum, dum regnum peruenit ad Darium. Is indignum eſſe ratus, ſe neque uti q̄ppiam his portis (ideo autem non utebatur, q̄ ſupra caput ipſius tranſeuntis mortuus ſitus eſſet) neq; ſumere pecunias repoſitas, & eas ipſum prouocātes, reſerauit monumentum: in quo non quidem pecunias inuenit, ſed literas ita dicentes: Niſi pecunia eſſes inexplebilis, & turpis lucri cupidus, haud aperuiſſes urnas defunctorū. Talis extitiſſe hæc regina memoratur. Aduerſus cuius filium Labynitum, patris nomen, & Aſſyriæ imperium habentem, Cyrus exercitū duxit. Ducit autem rex magnum exercitum, probe domi comparata re frumētaria atq; pecuaria. Portat̄ item aqua ex flumine Choaſpe, Suſa præterfluēte, quo uno ex oībus fluminibus rex potat. Cuius Choaſpis aquam decoctam, & in argentea uaſa diffuſam, ferētes permultæ carrucæ quatuor rotaꝝ mulis trahentibus, aſſidue comitantur, quocunq; ille proficiſcitur. Cyrus Babylonem tendēs, ubi uenit ad Gyndem amnem (qui in Mantienis ortus montibus, per Dardaneos in Tigrim alterum amnem fluit, qui Opin urbem præterlabens, rubro infunditur mari) conabatur hunc fluuium Gyndem traijcere, cum non poſſet niſi nauibus traijci. interim ei quidam è ſacris equis candidis petulanter ingreſſus fluuium, tranſire conabatur. Hunc fluuius uerticibus contorquens, obruendo abripuit. Cyrus perquàm ægre ferens hanc fluminis iniuriam, illi comminatus eſt, ſe ſic redditurum eum tenuem, ut poſthac facile uel à mulieribus tranſiri poſſet, ne genua quidem tingentibus. Hæc minatus, expeditione in Babylonem intermiſſa, copias ſuas bifariam diuiſit. Dehinc alueos ad funiculum deſignauit centenos & octogenos, utrinq; ad Gyndis labra omnino conuerſos, quos diſtributis copijs effodi iuſſit. Et opus quidem, ut quod à tanta multitudine fieret, perficiebatur: tamen in eo faciendo eam æſtatem triuerſit. Cyrus ubi Gyndem mulctauit in trecentos & ſexaginta riuos diductum, & alteꝝ uer illuxerat: ita porrò ire Babylonem pergit, Babylonijs eum producto exercitu præſtolantibus. Qui ubi propius urbem ille promouit, cum eo conflixerunt, prælioq; fugati, in oppidum ſe receperunt. Ii tamen q̄a Cyrum iam pridem animaduerterant inquietum eſſe, uiderantq; om̄es pariter gen-

Epitah. Nitocreos, quod tamen à Plutar. Semiramidi attribuitur.

Στρατεύεται δὲ βασιλεὺς ὁ μέγας, *id eſt, duxit autem rex magnus exercitum. Et ita uertendum erat aut legendum: Siquidem reges Perſarū Magni dicebantur, ut in ſcholijs Ariſtopha. annotatur in Plut.*

tes aggredientem, comportauerant multorum ſane annorum commeatus. Ideoq́ tunc
obſidionem nullius momenti faciebant. Et Cyrus cum iam in lõgo tẽpore nihil admo-
dum res proficerent, inops conſilij erat. Tandem ſiue alius ei anxio ſuggeſſit, ſiue ipſi in
mentem uenit quid in rem eſſet, ſic ſtatuit faciẽdum: Inſtructis uniuerſis copijs, partim
quà fluuius urbem ingreditur, partim à tergo quà egreditur, præcipit, ut dum cernerẽt
alueum poſſe tranſiri, illac urbem inuaderent. Ita inſtructis atq; admonitis ſuis, cum in-
utiliori exercitus parte abijt ad ſtagnum. Eò ubi peruenit, quæ Babyloniorum regina fe
cerat apud flumen, & apud ſtagnum, quod erat palus, eadem ipſe fecit. Nam reuocato
flumine, alueum eius priſtinum uado tranſibilem reddidit. Id tale ubi actum eſt, Perſæ
qui ad hoc ipſum inſtructi erant, per alueum unde fluuius Euphrates abſceſſerat, medi
orum ferè femorum tenus grauiter Babylonem introierũt. Quos Babylonij ſi factum
Cyri prius aut audiſſent aut ſenſiſſent, haud dubie cõtempto eorũ ingreſſu, peſſimo ex-
itio affeciſſent. Nam obſeratis omnibus quæ ad flumen ferunt portulis, conſcenſisq́ ſe
ptis, ipſi proripis ſtantes illos progreſſos ueluti in cauea excepiſſent. Nunc ex inopina-
to eis Perſæ aſtiterunt: & cum rapti eſſent qui media urbis incolebant Babylonij, pro-

Babylon à Cyro capitur.

pter eius tamen magnitudinem non ſentiebatur (ut fertur) ab his qui circa extrema ha
bitabant. Sed fortè quoniam dies feſtus eis eſſet, exercendis choreis atq; oblectationibus
opera dabatur, donec planè rem animaduerterunt. Atq; ita primum capta eſt Babylon.
Cuius ciuitatis quanta ſit potẽtia, cum ex alijs multis pandam, tum uero ex hoc, q́ cum
regi magno omnis plaga, cui imperat, ſit diſtributa in ipſius atq; exercitus eius alimen-
tum, præter tributa ex duodecim, quibus annus conſtat, menſibus, quatuor regio Baby
lonia, octo reliquis cum omnis Aſia alit. Ita huius regionis potentia tertiam Aſiæ par-
tem æquiparat, & eius principatus, quem ſatrapiam Perſæ uocant, omnium prouinci-

Sàtrapia Perſarum.

arũ longe eſt optimus, adeo ut Tritæchmæ Artabazi filio, qui pro rege tributũ hoc exi
gebat, ſingulis diebus ſingulæ argenti plenæ artabæ penderent. Eſt autem artaba menſu

Artaba menſura.

ra Perſica, capacior quàm Atticus medimnus tribus chœnicibus Atticis. Ad hæc erant
ei peculiares equi, præter bello deſtinatos, admiſſarij octingenti, cum equarum quibus

Numerus equorum regis Baby. & canum.

admittebant ſexdecim millibus. Nam ſinguli ad uicenas admittũtur. Præterea canum
Indicorum tanta alebatur multitudo, ut ad præbenda eis cibaria, quatuor in eadem pla
nitie magni uici attributi eſſent, aliorum tributorum immunes. Atq; hæc præſidis Ba-
bylonis peculiaria erant. In Aſſyriorum terra parum pluit. Quod in ea frumenti germi

Aßyriæ ſiccitas.

nat, id demum eſt, quod ex flumine irrigatur. Irrigant autem ſeges, & frumentum proue
nit, non quemadmodum in Aegypto, flumine ſua ſponte in rura aſcendente, ſed mani-
bus atq; ſcrobibus irrigatum. Etenim Babylonica regio omnis, quemadmodum Aegy
ptiaca, diſtinguitur in foſſas, quarum maxima nauibus tranſiri poteſt, ad ſolem hyber-
num uergens, ex Euphrate exiens in Tigrim alterum flumen, iuxta quod urbs Ninus

Nini ſitus.

ſita erat. Hæc regio omnium quas nos uidimus, longe optima eſt, duntaxat ferendo fru-
mento. Nam in arboribus ferendis, ficu, uite, olea, nequaquam de principatu contendit.
Cereris autem fructu procreando adeo ferax eſt, ut nunquam non ferè ducenta reddat:

Babyloniæ fertilitas.

& ubi præſtans bonitate ſe uincit, etiam ad tricena. Quaternũm ferè digitorum latitu-
dine triticeis atq; hordeaceis folijs. Milij uero ac ſeſami proceritatem inſtar arborũ et-

Milij ac ſeſami proceritas.

ſi mihi compertam, tamen memorare ſuperſedeo, probe ſciens, his qui nunquam Ba-
byloniam regiõem adierunt, quæ de frugiferis dicta ſunt, perquàm incredibilia uiſum
iri. Oleo neutiquam utuntur, niſi quod ex ſeſamis faciunt. Sunt eis paſſim per omnem

Palmæ Babyloniæ.

regionem palmæ ſua ſponte naſcentes, pleræq; fructiferæ: ex quibus & cibos & uinum
& mel conficiunt, curãtes more ficorum. Harum, ut aliarum arborum, Græci maſculas
uocant, quarum fructum his quæ palmulas ferunt, alligant, ut illinc prodiens culex, pal
mulas penetrans cogat matureſcere, alioqui occaſuras. Maſculæ enim in fructu culices
ferunt, quemadmodum caprifici. Venio ad id, quod ex omnibus quæ de ea regione ſe-

Babyloniorũ nauigia.

cundum ipſam urbem, mihi ſummo miraculo eſt differendum. Nauigia illorũ quæ per
flumen commeãt Babylonem, omnia ſunt orbiculata atq; coriacea, quæ pecuarij Arme-

nij, qui ſupra Aſſyrios incolunt, ex cæſis ſalicibus faciunt, inſtruuntq́; pellibus, nudo illarum extrinſecus poſito in modum ſoli: neque puppe diſcreta, neq; prora acuminata, ſed in ſpeciem clypei magis orbiculata. Tale nauigium ſtramentis ſtipatum, fluuio deferendum permittunt, cum alijs rebus, tum uero dolijs ẽ palmularum uino onuſtum, dirigẽtibus illud duobus, cum totidem palis: quorum alter introrſum palam trahit, alter exterius pellit. Fiunt autem nauigia hæc & magna admodum, & minora, quorum maxima quæq; ferunt pondus quinque millium talentorum, ſingula ſingulos aſinos uiuos intus habentia, maiora etiam plures. In quos illi poſtquam nauigantes Babylonem peruenerunt, onuſq́; diſtraxerunt, ligna'q; nauigij, atq; oĩa ſtramẽta adduxerunt, pelles congerunt, & eos in Armeniam agitãt. aduerſo enim flumine nauigari præ illius rapiditate nullo pacto poteſt. Qua ex cauſa non ex lignis, ſed ex pellibus nauigia fiunt. Idem ubi aſinos agitãdo in Armeniam redierunt, alia ad eundem modum nauigia comparãt. Et naues quidem eorum tales ſunt. Amictu autem tali utuntur: Duabus amiciuntur tunicis, una linea uſq; ad pedes demiſſa, altera ſuper hanc lanea: poſtremo candida & breui penula circundantur. Calceos gerunt gentis more, ſoleis Thebanis ſimilimos. Capita habentes comata mitris redimiunt, unguentis toto corpore delibuti. Anulum ſignatorium ſinguli geſtant, & ſceptrum affabre factum, cui ſuperſtat aut malum, aut roſa, aut lilium, aut aquila, aut aliud quippiam. Nam abſq; inſigni geſtarẽ ſceptrum, ipſis nefas eſt. Atq; hic eorum corporis eſt cultus.

Babyloniorũ cultus.

Leges uero quæ conſtitutæ ab ipſis, hæ ſunt: Vna quidem prudentiſſima, altera autem (quantum ego ſentio) q̃ua Henetos ex Illyrijs audio uti per ſingulos pagos. Semel quotannis iſta fiunt. Vbi uirgines effectæ ſunt nubiles, eas congregant, & uniuerſas unum in locum conducunt, quas circunſiſtente uirorum frequentia, ſurgens præco ſigillatim uendit, ſed primum pulcherrimam omnium, ſecundum hanc (ut quàm plurimo uenditur auro) aliam euocat, quæ poſt illam eſt ſpecioſiſſima. Vendunt autem in contubernium, quarum pulcherrimas quaſq; Babylonij, qui locupletes, & ijdem cælibes ſunt, mercantur, ut quiſq; licitãdo alterum ſuperat. At ex plebe qui ſunt cælibes, his non eſt opus pulchra forma, ideo pecunias ac turpiores accipiunt uirgines. Nam præco, ubi uirginum ſpecioſiſſimarum peregit uenditionem, excitat deformiſſimam, ſi quis illorum mercari uolẽs exiſtat, edicitq́; quiſquis uelit q̃ minimo auri ſumpto eam in matrimonium habere, donec illi qui minimo cõtentus eſt, fœmina addicitur. Ita aurum ex ſpecioſis uirginibus conficitur, & per eaſdẽ cuicunq; uolenti deformes ac debiles collocãtur. Quarum nullam cuique emptori fas erat ſine fideiuſſoribus abducere, ſed datis fideiuſſoribus de cõtubernio uxoris ita demum licebat abducere: ſi de hoc non conueniebat, lex lata erat ut aurum illi redhiberet. Quinetiam ex alio pago uenictibus licebat uxorem mercari, ſi uellent. Hæc apud eos honeſtiſſima lex erat, quæ tamẽ non perſeuerauit.

Babyl. leges & inſtituta. Virginum auctio apud Babylonios.

Nouiſſime aliud quiddam excogitauerũt, ne quis fœminas iniuria afficiat, néue quis aliam in urbem abducat. Nam poſteàquam expugnati male accepti ſunt, remq́; domeſticam abſumpſerũt, unuſquiſq; plebeius ob uictus inopiam filias ſuas adigit ad quæſtum corpore faciendum. Alteram item ſapienter condiderunt legem, languentes efferendi in forum (neq; enim medicis utuntur) ut de eorum languore conſulant qui eos adeunt, ſi quis & ipſe eundem paſſus eſt morbum, aut alium uidit patientem. Hæc uiri qui illos adeunt cõſulunt, hortãturq́; ad ea quæ ipſi faciendo effugerint ſimilem morbum, aut alium nouerint effugiſſe. Nec fas eſt cuiquam languentes præterire ſilentio, nec antequam explorauerit quonam laboret ille languore.

Aegroti quibus modis curentur apud Babylonios.

Sepulchra eiſdem in melle ſunt, luctus funebris, illi Aegyptiorum perſimilis.

Sepulchra mellea.

Quoties cum uxore miſcetur uir Babylonius, adhibito thymiamati aſſidet, & ex aduerſo mulier idem facit. Sub diluculum abluuntur ambo, nullum uas priuſquam ſe abluerunt tacturi. Eadem & hæc Arabes faciunt. Vna ijſdem Babylonijs lex eſt, omnibus modis execrãda. Nempe omnibus mulieribus indigenis commune eſt, ſemel in uita ad Veneris templum deſidentibus, cum externis uiris conſuetudinem habere. Cæterum cum pleræq; ſint diuitijs tumentes, quæ ſui copiam facere recuſent, hæ uehiculis

Babylo. lex.

cameratis ſubuectæ, pro templo conſiſtunt, relicta interim à tergo magna f: mulierũ tur
ba. Pleræq; etiam hunc in modum faciunt: Ad templum Veneris ſedent, nodis corol-
liſq; tempora reuinctæ, è quib⁹ dum aliæ ſeorſum abeunt, aliæ regrediuntur. Nam di-
uerticula undecunq; ſic funiculis diſtincta aditum præbent externis ad mulieres illas,
quam cuiq; libuerit deligendam. Porrò cum ſemel illic conſederint, nõ prius domum
regrediuntur, quàm hoſpitum aliquis pecuniam mulieri in ſinum iniecerit, & cum ea-
dem à fano ſeorſum abducta rem habuerit. Hoſpitem autem illum qui pecuniam obtu
lit, dicere oportet: Tanti ego tibi deam Mylittã imploro. Mylittam enim Aſſyrij Vene-

Mylitta.

rem appellant. Ac uero pecuniam illam, quantulacunq; ſit, nõ eſt fas reijcere, ſiquidem
in ſacrum conuertitur uſum. Neq; mulieri etiam permittitur hoſpitem aliquem repu-
diare, ſed quicunq; is eſt, qui pecuniam obiecerit primum, hunc illa ſequitur citra dele-
ctum. Poſtremo ubi iam congreſſa fuerit cum externo mulier, dea expiata, domum re-
uertitur. Ac deinceps haud ita multo conduxeris. Iam quæ forma ſunt elegantiori, citi
us (ut par eſt) expediuntur: quæ uero deformes, diutius coguntur deſidere pro tem-
plo antequam legi faciant ſatis. Fitq; interdum, ut uno atq; altero anno, aut etiam trien-

Cypriorum lex.

nio atq; diutius expectare oporteat miſeras. Alicubi, nempe in Cypro, ſimilis quædam
lex eſt. Hæc ſunt Babyloniorum inſtituta, quorum tres ſunt familiæ, quæ nullo alio ni-
ſi piſcibus uictitant. Quos captos ubi areſecerunt ad ſolem, hoc faciunt: In pilam deijci-
unt, ac piſtillis pinſunt: deinde linteis conſeruãt, unde quiſquis uult conſpergit, offamq;
facit, quam in modum panis torreat.

Cyrus in Maſſagetas. Iſſedoni.

Cyro poſt hanc gentem ab eo ſubactam, inceſſit
cupido Maſſagetas in ſuam poteſtatem redigendi. Quæ gens fert & magna eſſe & ro-
buſta, ad auroram ſoliſq; ortum ſita, trans Araxem fluuium è regione Iſſedonorum ui-
rorum. Sunt qui dicant eam Scythicæ nationis. Araxes Iſtro maior, & idem minor eſſe
memoratur: & in eo frequẽtes inſulæ Leſbo pares magnitudine: & homines qui illas
incolunt, æſtate ueſci radicibus quibuſcunque quas ipſi euellunt. Arborum autem fru-
ctus, quos maturos comperiunt, in cibum reponere, quo per hyemem ueſcãtur. Apud

Fructus ebrios reddens.

eos etiam inueniri arbores talem fructum ferentes, qui iactus in ignem ab his, qui ad
ſe calefaciendum conuenerunt, foco circunſedentes incenſo igne ſic ebrios reddit odo-
re ſuo, ut uinum Græcos: & eo uehemẽtius, quo plus eius fruct⁹ fuerit iniectum, quo-
ad conſurgatur ad tripudiandum, ac perueniatur ad cantum. Atque hæc fertur eorum
eſſe uiuẽdi cõſuetudo. Araxes porrò fluuius à Mãtienis qdem, unde & Gyndes (quem
Cyrus in trecentos ac ſexaginta diduxit riuos) fluit, ſed per ſexaginta ora prorumpens,
quæ uno excepto in paludes, eluuieſq; euoluitur, ubi feruntur homines habitare, qui
crudis uictitent piſcibus, & pro ueſtibus utantur uitulorum marinorum pellibus. Re-
liquum illud per apertum fluit in mare Caſpium, quod mare per ſeſe eſt, nec ullo cum
alio commiſcetur. Nam & illud quod Græci omne pernauigant, & id quod extra colu
mnas uocatur Atlãticum, & rubrum, idem eſt mare. Caſpium uero alterum, ac per ſe
ipſum eſt lõgitudinis quindecim dierum curſu nauis quæ remis utatur, latitudinis ubi
ſpatioſiſſimum eſt, octo dierum: qua ex parte ad ueſperum uergit, Caucaſo prætentum
monte, cum maximæ uaſtitatis, tum ſummæ altitudinis, multas atque in ſe omniſarias
gentes habente, ac pleraſq; omnes agreſti materia uictitantes, ubi arborum frondes, his
quæ ſunt apud nos ſimiles feruntur eſſe, quibus contuſis & aqua dilutis, illi animalia ſi-
bi per ueſtes inſcribere dicuntur: eaq; animalia nunquam elui, ſed perinde atque ab in-

Cõcubitus in propatulo.

itio eſſent intexta, ſic cum reliqua lana ueteraſcere. Horum quoque hominum concubi-
tus ſicuti pecorum in propatulo eſſe. Et ad ueſperam quidem uergens hoc mare quod

Caſpiũ mare.

Caſpium uocatur, Caucaſus cohibet: qua uero parte uergit ad auroram orientemq; ſo
lem, planities excipit proſpectu immenſæ magnitudinis. Quam ſpatioſam planitiem
non ex minima parte Maſſagetæ poſſident, quibus bellum Cyrus inferre cupiebat mul
tis ac magnis ſolicitatus incitatuſq; cauſis. Primum ſua genitura, quod uidebatur ma-
ius quidẽ homine eſſe. Secũdo loco, felicitate qua fuerat uſus aduerſus hoſtes. Quam-
cunque enim gentem Cyrus inuaſerat, ea gens nullo pacto potuerat euadere. Erat au-

tem Maſſagetarum regina defuncto uiro Tomyris nomine, ad quam in coniugium petendam Cyrus miſit uerbo duntaxat, uolens eam habere uxorem. Animaduertens illa non ſe in coniugium, ſed regnum Maſſagetarum peti, acceſſum Cyro interdicit. Poſtea Cyrus cum dolus non procederet, progreſſus uſque ad Araxem, aperte infeſto cum exercitu in Maſſagetas tendit. Flumen pontibus iungit, quibus copias traijciat, factis ex nauibus, turres deſuper ædificans. Ad quem in hoc labore occupatum, Tomyris caduceatorem miſit, qui diceret: Rex Medorum, deſine incumbere in quæ incumbis, neſcius an iſta quæ conſtituiſti, tibi conducibilia erunt. Omiſſo incepto, apud tuos ipſius regna, & nos ſine finium quorum ſumus principes eſſe. Verum tu admonitionibus his uti noles, & omnia males quàm ocium. Quod ſi tantopere affectas laceſſere Maſſagetas, fer quam ſuſtines ærumnam. Sed deſiſte iungere fluuium: à quo nobis tridui itinere digreſſis, traijcito in noſtram regionem: aut ſi mauis nos excipere in ueſtram, tu hoc idem facito. Hæc ubi Cyrus audiuit, accitis Perſarum primoribus coactiſq;, in medium rem proponit, conſulens, utrum ſibi agendum conſtituerent. Illorum in idem conuenêre ſententiæ, iubentium recipi in ipſorum regiõem cũ ſuo exercitu Tomyrim. Quam ſententiam Crœſus Lydus cum adeſſet, improbat, in contrarium differens his uerbis: Equidem tibi rex etiam antea dixi, quãdoquidem Iupiter tibi me tradidit: quicquid animaduertero errati in tua domo, id omne me pro uiribus auerſurum. Nam meæ ruinæ & ſi ingratæ, mihi tamen extitêre diſciplinæ. Si tibi eſſe uideris immortalis, & eiuſmodi exercitui præeſſe, nihil eſt opus ut meam tibi dicam ſententiam: ſin uero te quoq; agnoſcis hominem, & iſtis eiuſmodi præeſſe, illud in primis diſcito, humanarum rerum circum eſſe: qui rotatus, ſemper eoſdem fortunatos eſſe non ſinit. Ideoq; de hac, quam propoſuiſti, re, ſecus ego atque iſti ſentio. Si enim hoſtes in terram noſtram uolemus excipere, id tibi ex hoc periculum erit, ne fugatus omne amittas imperium: quia haud dubie uictores Maſſagetæ, non ſe retro fuga recipient, ſed tuas prouincias adorientur. Victor autem tu nõ adeo multum uincis, quàm multum ſi traijciens in terram illorum, uictis Maſſagetis inſtabis fugientibus. Hoc enim pro illo ſubſtituito conſilium, ut uicto hoſte, rectà pergas ad ſubigendum Tomyridis regnum, & quidem ſine duce. Deforme eſt enim atque intolerabile, Cyrum Cambyſis filium mulieri cedentem detrectare pugnam. Itaque mihi placet, traiectis copijs procedere eouſque, dum illi in occurſum prodeant: atque dehinc ita faciendo, dare operam ut illos ſuperemus. Nanque ut ego audio, Maſſagetæ bonorum ſunt Perſicorum inſueti, & magnorum cõmodorum expertes. His ergo uiris propone in noſtris caſtris inſtructarum affatim epularum magna ui pecorum interfecta, cum magna etiam ui poculorum uini meri, atque omnis cibariorum generis. Hoc ubi fecerimus, imbecilliſſimis quibuſq; militum ibi relictis, cum reliquis ad flumen nos recipiamus. Quibus tantis bonis illi conſpectis (niſi me fallit opinio) ſe ad ea conuertent, unde nobis ſupererit facultas magnas res perpetrandi. Atque hæ quidem in diſcuſſionem uenêre ſententiæ. Cyrus autem priori repudiata, Crœſiq; probata ſententia, indixit Tomyri ut retro cederet, utpote aduerſus illam traiecturo. Illa quemadmodum à principio ſpoponderat, regreſſa eſt. Cyrus in Cambyſis filij ſui (cui regnum tradebat) manus præbuit Crœſum, ac maiorem in modum ut hominem honore beneficijſq; proſequeretur, præcepit: ſi ſua aduerſus Maſſagetas traiectio nõ recte cederet. Hæc ubi præcepit, eoſq; remiſit in Perſidem, ipſe cum copijs ſuis flumen traiecit. Tranſmiſſo Araxe ubi nox aduenit, uidit per quietem talem uiſionem: Videbatur Cyrus in ſomnijs cernere maximum natu filiorum Hyſtaſpis, habentem in humeris alas, quarum altera Aſiam, altera Europam inumbraret. Erat Hyſtaſpi Achæmenidæ Arſamenis filio, ex liberis natu maximus Darius, tunc fermè uiceſimum ætatis annum agens, in Perſide relictus, quòd non maturus militiæ eſſet. Experrectus Cyrus, uiſum ſuum intra ſe retractabat: quod cum ei magni momenti uideretur, uocato Hyſtaſpi remotis arbitris, inquit: Filius tuus, Hyſtaſpes, mihi atq; regno meo inſidiari deprehenſus eſt: hoc unde proculdubio nouerim, per me noſcas licet. Dij mihi, ꝙ mei curam

Tomyris regina à Cyro bello adoritur.

Crœſus Cyro conſulit.

Ruinæ hominibus diſciplinæ ſunt.

Fortunæ circus.

Crœſi conſilium.

Crœſus Cambyſi traditur

Cyri ſomniũ.

geꝛunt,quæcunq; euentura ſunt oſtendunt. Siquidem proxima nocte inter quietem uidi liberorum tuorum natu maximum, in humeris habentem alas: quarum altera Aſiam,altera Europam inumbraret. Ex quo uiſo nulla tergiuerſatio eſt, quin ab illo mihi tendantur inſidiæ. Quapropter tu quàm raptiſſime in Perſidem reuertere; facitoq́;, ut cum ego ſubactis Maſſagetis illuc rediero, filium tuum mihi ſiſtas ad cauſam dicendam. Et Cyrus quidem hæc locutus eſt,ſcilicet quòd ſibi inſidiari Darium ſuſpicabatur. At dæmon ei portendebat ipſum ibi mortem oppetiturum, & eius regnum ad Darium eſſe peruenturum. Reſpōdens illi Hyſtaſpes: Abſit,inquit,rex, ut quiſpiam uir genere Perſes,tibi moliatur inſidias. Qui ſi quis ſit,is primo quoq; tempore morte mulctetur. Tu enim Perſas ex ſeruis liberos, ex ſubditis aliorum hominum dominos effeciſti. Quod ſi qua tibi uiſio filium meum indicat rebus nouis cōtra te ſtudētem, ego tibi eum exhibeo ꝑ tuo arbitratu utendum. Hoc reddito reſpōſo, Hyſtaſpes traiecto Araxe in Perſidem cōtendit, Cyro filium ſuum Darium in cuſtodia ſeruaturus. Cyrus autem Araxe traiecto ꝓgreſſus unius diei iter, quæ Crœſus admonuerat exequitur, relictisq́; illic imbelli parte copiarum, mox cum expedita manu ad Araxem reuertitur. Hos itaq; relictos ex Cyri exercitu aggrediens tertia Maſſagetani exercitus pars, ſeſe defenſantes interimit. Eadem cōſpecto epularum apparatu, poſt aduerſariorum cædem ad epulandum diſcumbit: refertaq́; cibo ac uino ſoporatur. Perſæ ſuperuenientes horum multos occidunt, multoq́; plures uiuos capiunt, cum alios, tum uero ducem eorum, reginæ Tomyridis filium, cui nomē erat Spargapiſes. Tomyris cognito exercitus ac filij ſui caſu, miſſo ad Cyrū caduceatore, ita inquit: Inexplebilis cruore Cyre, ne ſpiritus tollas ex hoc quod actum eſt. Si fructu uicino, quo ipſi diſtenti adeo deſipitis, ut deſcendente in corpus uino improba à uobis uerba fundantur: tali ueneno filium meum uiciſti, dolo, nō prælio ſuperior. Quare meum admitte conſilium bene tibi conſulentis: Abi reddito mihi filio ex hac regiōe, ferens impune quòd tertiam Maſſagetarum partem ꝓfligaſti. Quæ niſi feceris, per Solem iuro Maſſagetarum dominum, fore, ut ego te (etſi inſatiabilem cruore) tamen ſatiem. Hæc uerba ad ſe perlata Cyrus ꝓ nihilo habuit. Filius reginæ Tomyridis Spargapiſes, ubi uino laxatus didicit ſe in malo eſſe, exorauit à Cyro ut uinculis ſolueretur. Statimq́; cum ſolutus eſt, ac manuum cōpos effectus, ſeipſum interemit: atque hic quidem talem obijt mortem. Tomyris autē, quando Cyrus ipſam nō auſcultaret, contractis ſuis copijs ita conflixit cum Cyro, ut hanc pugnam ex omnibus quæ inter barbaros extiterunt, acerrimam cenſeam extitiſſe: quamq́; ita geſtam fuiſſe accipio: Primum utroſque ſpatio inter ſe diſtantes, ſagittas egiſſe; deinde ſagittis abſumptis concurrentes, lanceis pugionibusq́; fuiſſe confertos: ac diu pugnantes perſtitiſſe, neutris fugere uolentibus, ad extremum Maſſagetas ſuperiores extitiſſe: ibiq; cum permagnam exercitus Perſici partem, tum uero Cyrum ipſum occubuiſſe, cum unum de triginta omnino regnaſſet annos. Cuius cadauer inter cæſorum Perſarum ſtragem Tomyris exquiſitum cum inueniſſet, caput in utrem demiſit, quem humano cruore cōpleuerat: mortuoq́; inſultans, inquit: Tu quidem meum uiuentis & in pugna uictricis filium perdidiſti dolo captum, at ego te (ꝑut interminata ſum) cruore ſaturabo. Hæc de Cyri uitæ exitu: de quo cum multa referantur, is qui mihi maxime uериſimilis uidetur, à me commemoratus eſt. Maſſagetæ & amictum gerunt, & uictum habent Scythico ſimilem. Ex equis præliantur & pedibus. Vtroque enim genere ualent. Sagittarij item atque haſtati. Sangares, hoc eſt, pugiones, è more geſtantes: in omnibus auro utentes & ære. Vtuntur nanque ære in omnibus quæ ad haſtas, ad pharetras, ad ſangares ꝑtinent: auro autem in cunctis quæ ad capitis, ad baltheoꝝ, ad axillarum ornamentum ſpectant. Equorum itidem pectoribus æreos thoraces circundant. Circa frenum, frenaq́; & phaleras, aurum adhibent: ferro atque argento nihil ꝓrſus utentes. Quorum in regione cum immenſa ſit auri atq; æris copia, ferri tñ atque argenti nihil eſt. Moribus his utuntur: Singuli quidem uxorem ducunt, ſed ea communiter utuntur. Nam quod Græci memorant facere Scythas, id non Scythæ faciunt, ſed Maſſagetæ. Siquidem uir Maſſa-

Somnij interpretatio.

Spargapiſes capitur.

Vino forte legendum: ἀμπελίνῳ καρπῷ.

Magnanima Tomyridis uerba.

Spargapiſis mors.

Diodorus & Trogus hanc Scytharum reginam dicunt, ſed Scythas pro Maſſagetis intelligi dicit Strabo in xi.

Cyri caſus.

Diodorus Scytharum reginam, Cyrum ſuperatum captumq́; cruci affixiſſe ſcribit.

Maſſagetarum ritus.

Sangares, id eſt, pugiōes.

Maſſagetarum uxores communes.

geta quoties libidine capitur mulieris, ſuſpenſa ad plauſtrum pharetra, ſine pudore cōcumbit. Terminus uitæ nullus eis propoſitus eſt: ubi quis admodum ſenuit, eum conuenientes proximi quiq; cognati immolant, & cum eo aliquot pecudes, quarum carnibus pro epulo ubi decoxerunt, ueſcuntur, quod genus obitus apud eos beatiſſimum habetur. Languore extinctos nō edunt, ſed terra operiunt, loco damni putantes, quòd ad immolationem non uenerūt. Nihil omnino ſerunt, pecoribus uictitant, piſcatuq;, qui eis abunde ex Araxe fluuio ſuppeditat, ac lacte, quod potitant. Ex dijs unum Solem uenerantur, cui equos immolant. Hic autem eſt eis mos ſacrificandi, ut deorum perniciſſimo è pecoribus omnibus perniciſſimum mactent.

Maſſagetarū ſenes immolantur.

HERODOTI HALICARNASSEI HISTORIARVM LIBER SECVNDVS, QVI INSCRIBITVR EVTERPE.

CYRO uita functo, regnum ſuſcepit Cambyſes eius filius & Caſſandanæ Pharnaſpo genitæ: quam ante uirum defunctam Cyrus & ipſe ingenti luctu proſecutus eſt: & cæteris quibus imperabat, lugeri præcepit. His parentibus ortus Cambyſes, cum Iones & Aeoles pro hæreditarijs ſibi ſeruis exiſtimaret, aduerſus Aegyptios fecit expeditionem, comparato cum ex alijs, tum uero è Græcis qbus dominabatur exercitu. Aegyptij, pri' quàm apud eos regnaret Pſammetichus, omnium hominum ſe priores extitiſſe arbitrabanť: uerum Pſammeticho regnū adepto, cum inceſſiſſet cupido noſcendi, quinam primi hominum extitiſſent, ex eo tempore putauerunt Phrygas quàm ſe priores extitiſſe, ſe uero quàm cæteros. Enimuero Pſammetichus, ubi ſciſcitādo quinam primi hominum extitiſſent, nullum exitum inuenire poſſet, huiuſmodi rem machinatur: Pueros duos ex humilibus parentibus recens natos, tradit paſtori inter pecora educandos, hunc in modum iubens neminem coram eis uocem ullam edere, ſolitaria in caſa ambos ſibijpſi relinqui, eiſdem in tempore capras admoueri: ubi lacte expleti forēt, alia adminiſtrari. Hæc ideo faciebat iubebatq; Pſammetichus, ꝙ cuperet ex pueris ubi inarticulate uagire deſiſterent, audire, ſiqua uox prima erumperet, prout & contigit. Nam ubi bimatus exactum eſt tempus, paſtori qui hæc adminiſtrabat aperienti ianuam atq; intranti, ambo infantes porrectis manibus procidentes, beccus clamabāt. Quod primo audiens paſtor, obticuit. Cum uero crebrius adeunti & obſeruāti idem uerbum frequentaretur, ita demum re domino indicata, iuſſus ab eo pueros attulit exhibuitq;. Quos cum & ipſe Pſammetichus audiſſet, percōtabatur quinam homines beccus quippiam appellarent. Hæc percontans, comperit Phrygas ſic panem appellantes. Tali negocio argumentati, Phrygas ſe priores extitiſſe Aegyptij cōceſſerunt. Quod ita actum eſſe equidem ex ſacerdotibus Vulcani, qui ſunt Memphi, audiebam. Græci tamen alia multa & inepta memorant: Pſammetichum pueros educandos curaſſe apud mulieres, quarum linguas præcidiſſet. Hactenus de puerorum educatione referebant. Alia quoque apud Memphim audiui ex Vulcani ſacerdotibus, cum quibus in colloquium ueni. Quinetiam harum ipſarū rerum gratia & Thebas & Heliopolim, id eſt, Solis urbem, me contuli, animo cognoſcendi, nunquid conſentanea forent his quæ Memphi dicerentur. Nam Heliopolitani feruntur Aegyptiorum eſſe ſolertiſſimi. Atque ex ijs narrationibus quæ ad rem diuinam pertinentia audiui, ea non libenter enunciauerim, niſi ipſorum tantummodo nomina, exiſtimans omnes homines idem ſentire de his. Quorum quicquid commemorabo, id oratione coactus cōmemorabo, Quæ autem humanaꝙ re-

Cambyſes rex.

Prima & naturalis uox hominis.

Beccus.

Phryges antiquißimi.

Hac de re ſi quis requirat, plures opiniones refert commentarius in Ariſtop. nebulas, & Diodorus Sicu.

Herodoti peregrinatio.

rum ſunt, hæc ita referebant inter ſe conſtare: Omnium hominum primos Aegyptios
Annus Aegyptiorum.
annum comperiſſe, diſtinguentes eum in duodecim temporum mẽſes. Idq; comperiſ-
ſe ex aſtris: eo ſcientius (ut mihi uidetur) hoc agentes quàm Græci, ꝙ Græci quidem
tertio quoq; anno intercalarem menſem introducunt temporis gratia: Aegyptij uero
Aegyptiorũ inuenta.
tricenis diebus, quibus duodecim menſes taxant, adijciunt huic numero quotannis qui-
nos dies. Vnde eis ratio circuli temporum conſtat eodem redeuntis. Aegyptios quoq;
Duodecim deorum primi inſtitutores.
primos duodecim deoꝝ cognomina cenſuiſſe, & ab illis Græcos fuiſſe mutuatos. Item
primos dijs & aras & ſimulacra & delubra ſtatuiſſe: quinetiam animalia in ſaxis ſcul-
pſiſſe: quarum rerum pleraq; ita effecta opere demonſtrabant. Præterea primum mor-
Menes rex primus.
talium regnaſſe Menem, ac ſub eo omnem Aegyptum præter Thebaicam plagam pa-
luſtrem fuiſſe: ex eaq; nihil eorum quæ ſupra ſtagnum Myrios extant, extitiſſe in quod
ſtagnum à mari per flumen ſeptem diebus nauigatur. Atq; de regione bene mihi dice-
re uidebantur. Manifeſtum enim eſt ei, qui ſi antea non audierit, tamen inſpexerit, mo-
Aegyptus fluuij donum.
do ſit ſolertia præditus, Aegyptum in quam Græci nauigant, acceſſionem eſſe terræ, ac
fluminis donum: quinetiam loca ſupra ſtagnum hoc, ad trium uſq; dierum nauigatio-
Aegyptiacæ regionis natura & deſcriptio.
nem, de qua nihil amplius commemorabant. Eſt autem & aliud tale: Nam Aegyptia-
cæ regionis huiuſcemodi natura eſt: Iam primum cum Aegyptum uerſus in alto cur-
ſum tenes, procul ab ea adhuc diurnæ nauigationis ſpatio, patieris ſenſum cœni, etiam
in aqua undecim alta paſſus: quæ res declarat eatenus eſſe humi aggeſtum. Ipſius autem
Aegypti longitudo ſecundum mare ſexaginta ſchœnorum, id eſt, funiculoꝝ: quemad-
modum nos Aegyptũ diſtinguimus à ſinu Plinthinete, id eſt, lateritio, uſq; ad ſtagnum
Selbonidos ſtagnum.
Selbonidis, ad quod mons Caſſius uſq; pertingit. Itaque ab hac parte ſexaginta ſchœni
ſunt. Etenim qui modicum terræ poſſident, metiũtur illam paſſibus: qui minus inopes
Paraſangæ.
terræ ſunt, metiũtur ſtadijs: qui multum poſſident, paraſangis: qui plurimũ ſane, ſchœ-
Schœni.
nis. Conſtant autem paraſangæ tricenis, ſchœni ſexagenis ſtadijs. Ita erat Aegyptus ſe-
cundum mare ſtadiorum trium millium ſexcentorum. Hinc ad Heliopolim mediter-
ranea uerſus Aegyptus ſpatioſa eſt, ſupina omnis, & aquarum inops, ſimul ac limoſa.
A mari ad Heliopolim eundo per ſuperiora, eiuſdẽ penè ſpatij intereſt, cuius ab Athe-
Duodecim deorum ara.
nis illud, quod ab ara duodecim deoꝝ fert Piſam, & ad delubrum Iouis Olympij: quæ
itinera ſi quis computet, inueniet aut parum quiddam differre quo minus paria ſint: at
non amplius quindecim ſtadijs. Nam uiæ, quæ ex Athenis Piſam fert, quindecim ſta-
dia deſunt, quo minus ſit mille & quingentorum ſtadiorum. At ea quæ à mari ad He-
liopolim ducit, hunc ſtadiorum numerum complet. Ab Heliopoli per ſuperiora eun-
do Aegyptus anguſta eſt. Nam qua parte mons Arabiæ exporrigitur, ab aquilone fe-
rens ad meridiem atque ad auſtrum, ſemper per ſuperiora pertingit ad mare quod ru-
Pyramidum lapidicinæ.
brum uocatur: ubi inſunt lapidicinæ ad pyramides, quæ ſunt apud Memphim exciſæ:
ab hac quidem parte deſinens mons, declinat in quæ dictum eſt. Qua uero parte pro-
ductior ſeipſo eſt, duorum ego audiebam menſium itineris eſſe ab aurora ad heſperum:
& eius extrema, quæ ad auroram uergunt, feracia thuris eſſe. Atq; hic quidem mons ta-
lis eſt. Quo autem latere Africam Aegyptus ſpectat, alius mons ſaxeus extenditur (in
quo pyramides ſunt) ſabulo obſitus eodem modo, quo Arabici montis tractus, qui ad
meridiem fert. Itaque quod ab Heliopoli, non ita multorum ſpatiorum eſt, quod mo-
do Aegypti ſit, ſed quatuor duntaxat dierum nauigatione. Aegyptus anguſta eſt inter
eos quos dico montes, quod intercapedinis campeſtris eſt terra, ſtadiorum fermè (ut mi-
hi uidetur) qua parte arctiſſima eſt, non amplius ducentorum, è monte Arabico ad eum
qui dicitur Punicus. Illinc rurſus Aegyptus laxa eſt, atque ita ſitus regionis natura com-
paratus eſt. Ab Heliopoli autem ad Thebas, nouem diebus nauigatur, ſpatio quatuor
millium octingẽtorum & ſexaginta ſtadiorum, hoc eſt, unius & octoginta ſchœnorum:
quæ Aegyptia ſtadia collecta ſecundum quidem mare ſunt, prout à me ſuperius indi-
catum eſt, tria millia ſexcenta: quantum uero à mari ad Thebas mediterraneum eſt, indi-
cabo. Sunt enim ſex millia ac centum uiginti ſtadia. A Thebis autem ad urbem nomine

Elephantinam, octingenta uiginti. Huius igitur regionis, quæ à me dicta eſt, pleraque pars, ut & ſacerdotes aiebant, & mihi ipſi eſſe uidebatur, acquiſititia Aegyptijs eſt. Siquidem quod inter prædictos montes, ſupra Memphim urbem poſitos, mediũ eſt, uidetur mihi ſinus maris aliquãdo fuiſſe, quemadmodum ea quæ ſunt circa Ilium & Teuthraniam, & Epheſum, & Mæandri planitiem: ut hæc parua magnis comparẽtur. Quõ nullum eorum fluminum, quæ has regiones oblimauerunt, dignum eſt comparari uni ex ſeptem oſtijs Nili, magnitudine. Sunt & alij fluuij nequaquam ad magnitudinẽ Nili, qui magna opera ediderunt, quorũ nomina poſſem referre: cum alij, tum uero Acheloüs, qui per Acarnaniam fluens in Echinadum inſularum mare, iam eas media ex parte fecit continentem. Eſt autem Arabicæ regionis non procul ab Aegypto ſinus maris, productus ex eo quod rubrum uocatur, longus ita atq; arctus, ut differendo oſtendam. Prolixitas quidem, inchoando nauigationem ex Inacho in ampium æquor, conſumit quatuor dies remigationis: Latitudo uero, ubi ſinus ampliſſimus eſt, dimidiatum diem nauigationis: in quo ſinu quotidie reciprocatio aquarũ, & undoſum æſtuarium eſt. Alium huiuſmodi arbitror ſinũ in Aegypto extitiſſe: quorũ alter mare ad aquilonẽ habet, Aethiopiam uerſus: alter Arabicum: de quo differere pergam ferens ex auſtro in Syriam, qui penè inter ſe ſuos receſſus terminant, exiguo quodam terræ interuallo dirempti. Quod ſi in hunc Arabicum ſinum Nilus uelit alueum ſuum conuertere, quid enim prohibebit aſſidue fluentem, quin intra uiginti millia annorũ illum oblimet? Ego enim credo intra decem millia annorum, qui antè me natum tranſierunt, ſicubi ſiccanea facta ſunt, nimirũ & ſinum ſiccaneum fieri poſſe, etiam multo (quàm hic eſt) maiorem, à tanto flumine atq; ita operoſo. Itaq; quæ de Aegypto à referentibus audiui, ea & ipſe ita habere exiſtimo. Quippe cum uideam & Aegyptum eſſe exporrectam à terra contigua, & conchylia exiſtere in montibus, ac ſalſuginem exudare, quæ etiã pyramides corrumpat: & montem hunc, qui in Aegypto imminet Memphi, arenas ſolas habentem. Præterea regionem hanc nulli alteri conterminæ, aut Arabiæ, aut Africæ, aut Syriæ aſſimilem eſſe. Etenim Arabiæ maritima, ubi Syri incolunt, pulla humus eſt, & fragilis, utpote limus ex alluuionibus ab Aethiopia, flumine deuectus. Nam punicam humum ſcimus magis puniceam eſſe, & magis ſubarenaceam: Arabicam uero atq; Syriacam argilloſiorem, ac ſuppetroſam. Quinetiam id magnum huius terræ documentũ aiebant ſacerdotes, ſub rege Myri fluuium, quoties octo cubitis dum minimum influebat, irrigaſſe Aegyptum quæ ſupra Memphim eſt: Necdum ab obitu Myris nongenti ſunt anni, ad tẽpus quo hæc ego à ſacerdotibus audiebam. At nũc, niſi ad ſedecim, aut ad quindecim ſaltem cubitos aſcendat fluuius, regionem non tranſcendit. Quæ regio, ſi proportione in altum ſurgat, & tantundem ad incrementum tendat: uidentur mihi Aegyptij, utiq; hi qui infra paludem incolũt cum alia loca, tum uero eum qui uocatur Delta, idem paſſuri, omni futuro tempore eam regionem Nilo non reſtagnante, quod aiebant ipſi paſſuros aliquando Græcos. Nam cum audirent omnẽ Græcorum terram pluuia perfundi, non fluminibus ut ſuam, dicebant fore, ut decepti aliquando magna ſpe, male eſurirẽt. Qui ſermo hoc dicere uult, Græcos ſi nolit eis deus pluere, ſed ſiccitate extinctum iri: ut quibus nihil aliud aquæ, niſi tantum quod ex Ioue ſubminiſtret. Atq; hæc quæ ab Aegyptijs in Græcos dicũtur, recte habẽt. Age, nunc uiciſſim dicam, quomodo res apud ipſos Aegyptios habeãt. Si (ut ſuperius dicebam) quæ infra Memphim eſt regio (hæc enim eſt quæ augeſcit) uelit in altum augeſcere proportione præteriti temporis, quid aliud Aegyptios, qui illic incolunt, quàm eſurituros? ſi neq; guſtare ea quæ ab Ioue ſunt, neq; à flumine reſtagnari queant rura ipſorũ. Iſti nanq; ex omnibus hoĩbus, atq; ex omnibus Aegyptijs, maxime illaboratum percipiunt fructum, qui neq; pro ſcindendis aratro ſulcis, neque ſubigendo ſolo, neq; aliud quicquam exercendo eorum, qui in aruis colendis cæteri mortales laborem tolerant: ſed poſtquam fluuius ſua ſponte ſuperueniens irrigauit rura, & rurſus irrigata deſeruit, tunc in ſuum quiſq; rus iacto ſemine ſues immittit, conculcatoq; ſuibus ſemine meſſem deinde expectat: atque ubi ſuibus ſe-

Conchylia in montibus.

Punica humus.

Arabica humus.

Myris rex.

Græce ſic legitur: τόδ' ἔπος τοῦτο ἐθέλει λέγειν, ὡς ἢν μὴ ἐθελήσῃ σφίσι ὕειν ὁ Ζεύς, ἀλλ' αὐχμῷ διαχρᾶσθαι, λιμῷ οἱ Ἕλληνες αἱρεθήσονται.

meñ uerſauerit, ita demum frumentum percipit. Quod ſi uelimus de Aegypto Ionum

Aegypti diuiſio ſecundum Iones.

uti ſentẽtijs (qui ſolum Delta eſſe Aegyptum à Perſei ſpecula appellatũ, dicentes illam ſecũdum mare ad Peluſiaca uſq; Tarichea quadraginta ſchœniorum eſſe: à mari autem mediterranea uerſus, pertingere ad Cercaſorum urbem, iuxta quam ſcinditur Nilus in Peluſium fluens & in Canobum: cætera uero Aegypti, partim eſſe Africæ, partim Arabiæ) oſtenderemus, hac ratione utentes, nullam Aegypti primitus fuiſſe regionẽ. Nam Delta eis (ut ipſi dicunt, & mihi uidetur) defluxa humus eſt, ac nuper, ut ſic dicam, extitit. Itaque ſi nulla eis terra erat, quid curioſi ſunt, putantes ſe primos hoĩes extitiſſe, qui ne in puerorum quidem experimentum (qui primam linguam proderent) ire debebant? quos ego opinor, neque cum loco, quem Delta Iones uocant, pariter extitiſſe: ſed ſemper fuiſſe ex quo genus humanum extitit, ꝑgreſſuq́; terræ multos ex eis reliquos fuiſſe, multos aliunde ſubingreſſos. Ideoq́; olim Thebæ Aegyptus uocabaẽ, cuius ambitus eſt ſtadiorum ſex millium ac centum uiginti. Itaq; ſi nos de eis recte ſen

Aegypti diuiſi ex ſententia Herodoti.

timus, Iones nõ recte ſentiunt de Aegypto. Sin recte Iones ſentiunt, oſtendo neq; Græcos neque Iones ſcienter computare: qui cum aiunt tria membra totam eſſe terram, Europam, Aſiam, Africam, quartum membrum annumerant Delta Aegypti, ſi nõ ſit neque Aſiæ, neque Africæ. Nam ſecundum hanc rationem non eſt Nilus qui Aſiam ab Africa diſterminat. Qui cum diuortia faciat circa acumen Deltæ, quod in medio eſt, id Aſiæ & Africæ eſſet. De quo nos Ionum ſententiam miſſam facientes, ita ſentimus: Aegyptum quidem eam omnem eſſe, quæ ab Aegyptijs incolitur: quemadmodũ Ciliciam eam quæ à Cilicibus, & Aſſyriam quæ ab Aſſyrijs. Sed Aſiæ & Africæ ſcimus recta ratione nullum eſſe terminũ, niſi terminos Aegyptiorũ. Si uero quod Græcis perſuaſum eſt ſequemur, ſentiemus oĩem Aegyptũ quæ à Catadupis & Elephantina urbe incipit, bifariam diuidi, & utrunque cognomen obtinere. Aliam enim eius partẽ eſſe Africæ, aliam Aſiæ. Quippe Nilus à Catadupis incipiens, mediam interfluens Aegyptum, irrumpit mari uno quidem uſq; ad Cercaſorum urbem alueo triparti

Aliter paulò ab alijs deſcribuntur oſtia Nili.

to. Deinceps quorum alueorum unus ad auroram, quod Peluſium oſtium, alter ad ueſperam tendit, quod Canobicum oſtium nominatur. Tertius, quo rectà Nilus meat, talis eſt: Delatus per ſuperiora in acutum Deltæ proficiſcitur, dehinc mediũ Delta ſcindens, in mare euadit, non minimam huic alueo portionem aquæ præbens, nec minime celebrem, quod Sebennyticũ oſtium appellatur. A Sebennytico itẽ duo alia diuiduntur oſtia in mare ferentia, quibus hæc ſunt impoſita nomina, uni Saiticum, alteri Mendeſium. Nam quæ Bolbitinum & Bucolicum nominantur, nõ ſunt natiua oſtia, ſed defoſſa. Huic meæ opinioni, tantam eſſe Aegyptum, quanta ratione demõſtraui, teſtimo

Aegyptij qui ſint ex Hammonis oraculo.

nium etiam dat oraculũ, quod ab Hammone eſt redditum, quod ego poſterius, quàm ita in animũ induxeram, circa Aegyptum audiui. Nam qui ſunt ex urbe Marea & Apia, incolentes Aegypti fines Africam uerſus, quòd ſibi Pœni non Aegyptij uiderenẽ, quòdq́; peroſi ſacrorum ceremonias, nollent bobus fœminis prohiberi, miſerũt ad Hãmonem, negantes quicquam cum Aegyptijs ſibi eſſe commune. Habitare eñ ſe extra Delta, nullumq́; ſibi cum illis linguæ eſſe commercium, ac uelle ſibi fas eſſe oĩa guſtare. Hæc eos deus facere non permiſit, inquiens, Aegyptum eam eſſe, quam Nilus ſupgreſſus irrigaret: quiq́; intra urbem Elephantinam incolentes, ex hoc flumine potarẽt, eos eſſe Aegyptios. Hæc illis ita reſponſa ſunt. Porrò Nilus ubi inflatus eſt, non modo Delta inundat, uerumetiam plagã quæ dicitur Africana eſſe, aliquoties & Arabicam: idq́; utroque uerſus duorum dierum itinere, & amplius eo uel minus. De cuius fluminis natura neq; à ſacerdotibus quippiã, neq; ab alio ullo percipere potui: cum prõ-priſſimo forem animo ad hæc ab illis audienda, cur Nilus aquis inflatus deueniret inchoans intumeſcere ab æſtiuo ſolſtitio, ad centum uſq; dies, & propè totidẽ diebus re-

Nilus ſolus aura caret.

trocederet, relinquens fluenta: ita per omnem hyemem tenuis eſſe perſeueret ad ſolſtitium rurſus æſtiuum. De his nihil omnino potui percipere ab Aegyptijs ſciſcitando, num aliquam uim Nilus haberet natura diuerſam cæteris fluuijs. Hæc ego noſcẽdi cu-

pidus, eos interrogabam, & cur ſolus omnium amnium nullas ex ſe auras remitteret.
De qua tamen aqua quidam Græcorum, inſignes cum uellent effici ſapientia, trifariam
diſſeruerunt. Quarum opinionum duas ne mentione quidem dignas exiſtimo, niſi cate-
nus ut illas tantum ſignificem. Earum una ait, uentos eteſias eſſe in cauſa, ut Nilus infle-
tur, prohibentes eum effluere in mare. Atqui nonnunquam eteſiæ nondum ſpiraue-
runt, cum Nilus id agit. Ad hæc, ſi eteſiæ cauſa forent, oporteret alia quoq; flumina quæ-
cunq; eteſijs obnoxia ſunt, idem quod Nilus, pati: & eo magis, quo tenuiora ſunt, mi-
nores gurgites exhibētia. Sunt autem multa in Syria, multa in Africa flumina, quæ ni-
hil tale patiuntur, quale patitur Nilus. Altera opinio eſt incredibilior quidem quàm
hæc quæ dicta eſt, dictu tñ admirabilior, quæ ait illum, ꝙ ab oceano fluat, iſtud efficere:
ipſum uero oceanum, orbi terrarum circunfluentem. Tertia opinio ut multo modeſtiſ-
ſima, ita longe falſiſſima eſt: quippe quæ nec ipſa aliquid dicit, inquiens è niuibus lique-
ſcentibus manare Nilum: qui cum ex Africa per medios Aethiopes fluens, in Aegy-
ptum euadat, ex locis calidiſſimis ad frigidiſſima, quantus ex niuibus flueret. De qua
re multa ſanè ſunt, quæ quis coniectare poſſit, non eſſe credibile, eum qui talis ſit, mana-
re de niuibus: primum ac maximum teſtimonium perhibentibus uentis, qui ab ijs re-
gionibus calidi ſpirant: ſecundum ea plaga, quæ ſine imbribus & ſine glacie perpetuo
eſt. Super niuem autem quæ cecidit, neceſſe omnino eſt intra quinq; dies pluere: ut ſi in
his regiōibus ningeret, etiam plueret. Tertium hominibus, qui ab æſtu ſolis nigri ſunt,
& miluis, atq; hirūdinibus quæ illic perennant: gruib[9] quoq;, quæ Scythicæ plagæ hye-
mem fugientes, ad hæc loca ſe cōferunt hybernatum. Si igitur uel quantulumcunq; nin-
geret in ea plaga, per quam fluit, & ex qua incipit Nilus, profecto nihil tale eſſet quem-
admodum arguit. At is qui de oceano loquitur, ad occultā fabulam referēs, caret argu-
mento. Neque enim ego ullum noui fluuium, qui eſſet oceanus, ſed hoc nomen opinor
Homerum, aut aliquem priſcorum poetarum eum inueniſſet, in poeticam intuliſſe.
Quod ſi opiniones quas propoſui improbantem me, oportet de occultis ferre ſententi-
am, dicam quare mihi uideatur impleri Nilus æſtate: Hyberno tempore ſol abſcedens
à priſtino curſu ſubter hyemale ſidus, meat in ſuperiora Africæ: hoc ꝗdem, ut breuiſſi-
me demonſtretur, totum dictum eſt. Etenim deum hūc, ut cuiq; terræ proxime acce-
dit, ita eam maxima ſiti afficere credibile eſt, & ſcaturigines indigenarum amnium are-
facere. Vt autem pluribus uerbis demonſtrē, ita habet: ſol Africæ ſuperiora permeās,
iſtud efficit. Nam cum om̄e ueris tempus ſit ſerenum in his regiōibus, & ipſæ regiones
ſint torridæ, quas ſol tranſiens uentos frigidos facit, quemadmodum medio cælo meās
æſtate facere conſueuit: ad ſe trahit aquam, attractamq; in ſuperna abijcit loca, quam ex-
cipientes uenti ac diſſipantes liquefaciunt, hi uidelicet, qui (ut credibile eſt) ab hac re-
gione fiant, auſter & africus, multo omnium pluuioſiſſimi. Quanquam mihi uidetur
non omnem ſol humorem eius anni Nilo remittere, ſed penes ſeipſum reſeruare. Idem
mitigata hyeme, rurſus in medium cæli regreditur, atq; illinc iam itidem ex cunctis flu-
minibus trahit humorem: quæ flumina mox multarum aquarum imbre commixto,
terram madefaciente utique lacunoſam, magna decurrunt. At æſtate cum deſtituan-
tur ab imbribus, & à ſole attrahantur, exiliora ſunt. Nilus autem qui imbribus caret,
cum attrahitur à ſole, merito ſolus fluuiorum eo tempore fluit multo exilior, quàm ſo-
let per æſtatem. Tunc enim peræque attrahitur atq; cæteræ aquæ, per hyemem uero ſo-
lus attrahitur. Ita ſolem cenſui huius rei eſſe cauſam. Idem mea ſententia, autor eſt ae-
reæ ſiccitatis in ea regione, dum exæquat tranſitum ſuum. Ita ſemper Africæ ſuperiora
æſtas obtinet. Quòd ſi finium ac cæli ſitus immutaretur, ut ubi nunc aquilo ſitus & hy-
ems, ibi auſtri ſitus eſſet & meridiei: & ubi auſter, illic aquilo collocatus eſſet: ſi hæc ita
haberent, profecto ſol amotus è medio cælo, ſub hyemem & aquilonem mearet ſupra
Europam, quemadmodum nunc ſupra Africam: pertrāſiliensq; nobis oēm Europam,
faceret (opinor) eadem in Iſtro quæ nunc facit in Nilo. De aura autem, quæ nulla è Ni-
lo efflat, hoc mea fert opinio: Conſentaneum eſſe, è locis ualde feruidis nihil reſpirare

Opinion tres de Nili natu. & incremēs

Thaletis Mileſij opinio, ut ait Diodorus.

Anax. & Euripi. opinio quō fortaßis, nō graece.

Grues quō prouolent.

Herodo. ſententia, ſed quam improbat Diodo. in primo.

Nili aura cur nulla

auræ,quæ ab aliquo frigido loco flare gaudet. Verum hæc ita ſint,quemadmodum
& ſunt,& ab initio fuére.Nili tamē fontes nemo neq; Aegyptiorum,neq; Græcorum,
neq; Afrorum,cum quibus in colloquium ueni,ſe noſſe profeſſus eſt,præter ſcribam
ſacrarum Mineruæ pecuniarum apud Aegyptum,in urbe Sai, qui mihi iocari uideba
tur,affirmans ſe id proculdubio noſſe.Sic autem dicebat:geminos eſſe montes,cacumi
nibus in acutum tendētibus,inter Syenem poſitos urbem Thebaidis & Elephantinam.

Crophis. Mophis. Nili fontes. Strabo in 17. hic Herodotum garrire putat.

Quorum uni nomē eſſet Crophi,alteri Mophi, & ex eo medio Nili fontes abyſſos,hoc
eſt,immenſæ altitudinis,emanare.Cuius aquæ dimidium Aegyptum uerſus & uentum
aquilonem flueret,reliquum dimidium Aethiopiam uerſus atq; auſtrum.Quod autem
abyſſi forent fontes,aiebat Pſammetichum Aegypti regem periculum huius rei feciſſe:
qui funibus multorum millium paſſuum connexis, & in fontes demiſſis,tamen ad fun-
dum nō deueniſſet.Scriba hic, ſi modo geſta fuerant quæ dicebat, affirmando faciebat,
ut ego opinarer uortices quoſdam illic eſſe rapidos,ac refluxus,quemadmodum præ-
cipitantis ė montibus aquæ nequit funis ad explorandum demiſſus peruenire in fun-
dum.Aliud ab ullo audire non potui,niſi(cum ipſe inſpiciūdi gratia ad Elephantinam
uſque urbem profectus ſum) quiddam longiſſimæ narrationis,quod ex fama illic iam
inquirendo accepi:eum ab urbe Elephantina ad ſuperiora eſſe locum accliuem,ubi ne-
ceſſe ſit nauigio utrinq; alligato tanquam boue pergere: & ſi funis abrumpatur , abire
nauigium,rapiente fluminis impetu. Abeſſe autem hunc locum ultra quatuor dierum
nauigationem: eſſeq; ibi Nilum tortuoſum,ueluti Mæandrum, & duodecim ſchœno-
rum,quibus hūc in modum nauigare oporteret,& poſtea peruenire planum in locum,

Tachompſo inſula.

ubi ſit inſula Nilo circūflua,nomine Tachompſo. Ab Elephantina deſuper iam Aethi-
opes incolere & dimidium inſulæ,nam alterum dimidiū incolere Aegyptios. Inſulam
contineri ingenti ſtagno,accolentibus circùm Aethiopibus paſtoribus: in quod ė Nilo
ſubuectus ,peruenias in alueum qui in ſtagnum diffunditur. Deinde egreſſus,itinere
pedeſtri quadraginta dierū pergas propter flumen. Nam in Nilo acutos ſcopulos exi

παρὰ τὸν ποταμόν.

ſtere & ſaxa frequentia, per quæ nauigare non licet. Peragrato quadraginta diebus eo
loco,alterum rurſus ingreſſus nauigium,duodecim diebus ſubueheris, dum uenias in
oppidum magnum nomine Meroen,quæ fertur aliarum urbium eſſe metropolis.Cui-
us incolæ ſolos deorum colunt Iouem & Liberum , eoſq; magnopere uenerantur. Io-
ui etiam conſtituerunt oraculum,cuius reſponſis poſteaquam iubentur,& quocunque

Transfugæ gens Aegy. Aſmach pop.

iubentur,eò ſumant expeditionem.Ab hac urbe intra tantundem temporis,intra quan
tum ad ipſam ex Elephantina peruenitur nauigando, peruenies ad Transfugas,quibus
nomen eſt Aſmach:quod uerbum Græca in lingua idem pollet,quod ſiniſtræ regiæ aſ-
ſiſtentes.Iſti cum eſſent Aegyptij bellatores, ducenta & octo millia,ad hos Aethiopes
tranſiere,hac de cauſa:Sub rege Pſammeticho fuerant in præſidijs collocati, alij ad ur-

Daphnæ Peluſiæ.

bem Elephātinam & ad Daphnas Peluſias aduerſus Aethiopes, alij aduerſus Arabes &
Syros,alij ad Meroen aduerſus Pœnos. Quibus in locis,quemadmodū ſub rege Pſam-
metticho erant,ita in ea ætate Perſarum præſidia excubabant.Nam & in Elephantina &
in Daphnis Perſæ excubias agunt. Cum igitur triennium in præſidio fuiſſent Aegy-
ptij,neque illinc ab aliquo dimitterentur,communi uſi conſilio,à Pſammeticho ad Ae-
thiopiam ſibi tranſeundum putauerunt. Quos, re audita,Pſammetichus inſecutus, ubi
eſt aſſecutus,multis uerbis obſecrabat, uetabatq; patrios deos ac liberos uxoreſq; deſe-

Feſtiuum quidem dictum, ſed parum uerecūdum.

rere.Ibi q̄dam illorū fertur oſtenſo ueretro dixiſſe,ubicūq; id eſſet,id ſibi & uxores & li 7
beros fore. Hi poſteaq̄ in Aethiopiā ꝑfecti ſunt,ſeſe Aethiopum regi tradiderūt: quos
ille ita remuneratus eſt. Erant ei nonnulli Aethiopum aduerſarij,quorum terram eri-
pientes iſtos iuſſit incolere.Aethiopes his colonis inter ſe collocatis, facti ſunt manſueti
ores,moribus Aegyptiacis imbuti.Ad quatuor igitur menſium partim nauigationem,
partim iter,cognoſcitur Nilus:præter id quo fluit per Aegyptum.Tot enim menſes in
ſumma reperientur impendi ab his,qui ex Elephantina ad hos perfugas pergant.Flu-
it autem ab heſpero & occaſu,dehinc quid ſit, nemo poteſt pro comperto narrare. Eſt

enim deſerta præ feruore ea regio. Accepi tamen hoc ex quibuſdam Cyrenæis, qui ſe ad Ammonis oraculum iſſe cõmemorarent, collocutosq; cum Etearcho Ammonio-rum rege, & ex alijs ſermonibus deueniſſe in garrulationem de Nilo, cuius nemo noſce ret fontes: Etearchumq; narraſſe aliquando Naſamonas quoſdam ad ſe ueniſſe, quæ gens ſit Punica, Syrtim incolens, & oram quæ uergit ad auroram, non multum ſupra Syrtim eos cũ ueniſſent: interrogarenturq; nunquid amplius haberent quod referrent de Africæ deſertis, retuliſſe apud ſe fuiſſe uirorum præpotentium filios procaces: eos cum in uirilem ætatem adoleuiſſent, cum alia ſuperuacua fuiſſe machinatos, tum uero ex ſeſe quinq; ſortitos ad inſpiciundas Africæ ſolitudines, ſi quid amplius cernerent q̃ hi, qui lõgiſſima inſpexiſſent. Oram enim maritimam Africæ aquiloni obnoxiam Pœnos, & Pœnorum permultas gentes ab Aegypto incipientes omnem obtinere uſq; ad promontorium Soloëntem, quod Africam terminat, præter id demum quod aut Græci obtineant, aut Phœnices ſupra maritimam oram, & eos qui ad mare incolunt, feris ulteriora habitari. Vlteriora feris arenoſa eſſe, uehementerq; arida, ac prorſus uaſta. Igitur eos iuuenes ab æqualibus dimiſſos, aqua atque cibarijs probe inſtructos, primũ per loca hominibus habitata perrexiſſe, hanc permenſos in illam feris frequentem perueniſſe. Ex ea per ſolitudines iter feciſſe in uentum zephyrum, peragratoq; multo ſpatio ſabuloſi loci pluribus ſane diebus, aſpexiſſe demum arbores in planitie quadam enatas, ad easq; acceſſiſſe, ac fructum qui inerat decerpſiſſe, eisq; inter decerpendum ſu perueniſſe quoſdam infra mediocrem uirorum ſtaturam puſillos, uoce quæ nec à Naſamonibus cognoſceretur, nec Naſamonum uocem ipſa cognoſceret. Et ab his deprehenſos, ductosq; per maximas paludes: atq; illas tranſgreſſos perueniſſe in urbẽ, in qua uniuerſi forent æquali ſtatura illis qui adduxiſſent, colore nigro. Eam urbem præterla bi grande flumen, ab heſpero ad orientem ſolem fluens, in quo apparerent crocodili. Hactenus à me de ſermone Ammonij Etearchi cõmemoratum ſit: niſi q; is aiebat Naſamones, ut Cyrenæi referebant, reuertiſſe, & eos hoĩes ad quos illi perueniſſent, oẽs eſſe fallaces. Flumen autem quod præterfluebat, & Etearchus cõiectabat Nilum eſſe, & ratio ſie dictat. Ex Africa enim Nilus fluit, eamq; mediam ſecat: & (ut ego ex apertis igno ta coniecto) pari tractu atque Iſter meat. Iſter nanque fluens ex Celtis atq; urbe Pyrene profluens (Celtæ autem ſunt extra cippos Herculis, Cyneſijs finitimi, omnium in Europa ad occaſum habitantium ultimi) mediam Europam ſcindit, totamq; permenſus lis, quam Iſtriani Mileſiorum coloni incolunt, mari Euxino finitur: & Iſter (fluit enim per terram habitatam) inter primos cognoſcitur. De Nili uero fontibus nemo habet quod referat: & merito, utpote Africa per quam fluit, deſerta. De eius fluxu, quàm potuit longiſſime repetendo narrari, dictum eſt. Euadit autem in Aegyptum. Porro Aegyptus montanæ Ciliciæ ferè oppoſita eſt. Hinc rectà ad Sinopem in põto Euxino ſitam, quinque dierum iter eſt uiro expedito. Sinope autem Iſtro mare irrumpenti, ex aduerſo eſt ſita. Ita Nilus totam permeans Africam, uidetur mihi æquiparandus Iſtro. Hactenus de Nilo dictum ſit. Venio ad plura de Aegypto referenda, quia plura quàm alia omnis regio mirabilia habet, & præter omnem regiõem exhibet opera relatu maiora. Horum gratia plura de ea cõmemorabuntur. Aegyptij quemadmodum & cælo quod apud eos & flumine diuerſa ab aliorum natura, ita ipſi pleraq; omnia à cæteris hominibus diuerſa cõnſtituerunt & inſtituta & iura: apud quos fœminæ quidem negocian tur cauponanturq;, & inſtitoris operis uacant: uiri autem intra domos texunt. Alij uillum ſubtegminis deſuper tramant, Aegyptij ſubter. Onera uiri capitibus, fœminæ hu meris baiulant. Fœminæ ſtantes mingunt, uiri ſedentes. Domi uentrem exonerant, exterius in uijs comedunt: reddentes rationem, quæ ſunt turpia, ſed neceſſaria, ea in occulto fieri debere: palam uero, quæ non ſunt turpia. Mulier neq; dei neque deæ ulla ſacerdos eſt, ſed uiri deorum omnium & dearum. Alendi parentes filijs nulla nolentibus, ſi liabus & ut nolint ſumma neceſſitas eſt. Deorum ſacerdotes alibi comati ſunt, in Aegypto deraſi. Apud alios ritus eſt, ſtatim in funere proximi capita deglabrare, Aegyptij

Etearchi regis ſermo de Nili ortu.

Soloïs promontorium.

Iſtri ortus & fluxus.

Cippi Herculis.

Aegypti miracula.

Aegyptiorũ mores prepoſteri.

καὶ μὴ ἐθέλουσι

Aegyptij ſacerdotes. in funeribus ſinunt capitis crines augeſcere, barbam tñ tondent. Apud cæteros morta-
les uictus à ferarum ſecretus eſt conſortio, Aegyptij cum feris ueſcuntur. Alij frumen-
to atq; hordeo uictitãt, Aegyptijs uictitare his quæ ex his facta ſunt, maximo ꝓbro eſt:
ſed cibis è farre confectis, quod quidam ſiliginem appellant. Conſperſionem pedibus,
Circuncisio Aegyptiorũ. lutum manibus ſubigunt. Virilia, prout contigerunt, alij eſſe permittunt, præter eos q
ab iſtis didicerunt, Aegyptij circuncidunt. Viri binas ueſtes habent, fœminæ ſingulas.
Aegyptiorũ ueſtes. Alij uelorum anſulas, & funes extrinſecus aſſuunt, Aegyptij intrinſecus. Græci literas
ſcribunt, & calculis computant, à ſiniſtro in dextram manum ferentes, Aegyptij à de-
xtro in ſiniſtrum: & hoc facientes, aiunt ſe in dextrum, Græcos facere in ſiniſtrum. Li-
Aegyptiorũ ſcriptura. teris bifarijs utuntur, quarum unas ſacras uocant, populares alteras. In deos religiõe ſu
pra modum, ſupráq; omnes homines utuntur. Talibus etiam moribus utuntur: Ahene
is in poculis potant, ſingulis ea diebus extergentes, non eorum aliquot, etiam aliquot
non, ſed uniuerſi. Linea ferunt ueſtimenta ſemper recens abluta, huic rei præcipue ua-
Circunciſionis cauſa. cantes. Virilia circuncidunt munditiæ gratia, pluris facientes ſe mundos eſſe quàm de-
coros. Sacerdotes quoq; die totum corpus eradunt, ne quid eis inter deorũ cultum, aut
pediculi aut alterius ſordis creetur. Iidem ueſtem tantũ modo lineam, calceos papyra-
ceos geſtant. Aliam ueſtem, aut alios calceos inducre eis fas nõ eſt. Lauantur quotidie
frigida interdiu ter, noctu bis. Alias prætercea ceremonias, propè dixerim infinitas ex-
ercent. Qui etiam non exiguis afficiuntur commodis. Nam neq; è re domeſtica aliquid
Aegyptiorũ ſacerdotum cibi. conterunt, neq; erogant, ſed eorum ſingulis quotidie cibi ſacri cocti præſto ſunt, & car-
nis bubulæ, & anſerinæ ſatis abundeq;. Vinum quoq; uitale tradit. De piſcibus guſta
re nefas eſt illis. Fabas Aegyptij in ſua terra nec admodũ ſerunt, neq; natas, aut crudas,
Fabis Aegyptij abſtinẽt. aut in aqua coctas edunt. Sacerdotes uero ne aſpicere quidẽ ſuſtinent, arbitrantes haud
mundum illud legumen eſſe. Initiãtur non ſigillatim cuiq; deorum, ſed gregarim: quo
rum unus eſt pontifex. Vbi quis defunctus eſt, filius eius ſubrogatur. Boues mares Epa
Epaphi boues. phi eſſe cenſent, eáq; de re hunc in modum explorant: Si pilum in eo nigrum uel unum
uiderent, nequaquam mundum cenſent. Explorat autem hæc ſacerdotum aliquis, ad id
conſtitutus, lingua pecudis cum ſtantis erectæ, tum reſupinatæ exerendo, ſi immunda
ſit his ſignis, quæ ego alio referam in libro. Inſpicit & caudæ pilos, nunquid habeat ſe-
cũdum naturam procreatos. Eam ſi fuerit his omnibus munda, notat alligato cornibus
cannabo: deinde applicita terra ſigillari anulo impreſſa, atq; ita abducunt. Nam immo
lare non notatam, pœna morte ſancita eſt. Et hunc quidem in modum pecus probatur.
Sacrificandi ritus. Sacrificandi aũt is eis eſt ritus: Pecude quæ obſignata eſt, ad aram ubi immolatur abdu-
cta, pyram incendunt: deinde ſupra pecudem libato contra templum uino, ac deo inuo
cato, eam mactant: mactatæ caput aſportant in forum, ſi nundinæ ſint, & eis Græci ne-
gociatores affuerint, atq; illis uendunt: qui ſi non affuerint, in flumen abijciunt. Execran-
Execrationis uerba. tur autem capita in hæc uerba: Si quid mali aut ipſis immolantibus, aut uniuerſæ Ae-
gypto futurum ſit, id in caput hoc conuertatur. Eodem ritu circa capita pecudũ immo
landorum, & uini libamina, omnes pariter Aegyptij ad omnia templa utuntur. Atque
ex hoc ritu nemo Aegyptiorum de capite illius animantis deguſtat. Eſt tamẽ ſacrorum
Dæmon maximus Aegypt. delectus, & alius apud alia templa adolendi modus ab eis inſtitutus. Quem uero aut
dæmonem maximum agunt, hunc pergam dicere. Poſteaquam ieiunauerunt pridie fe-
ſti, atque obdormierunt, uaccam immolant, eámq; corio exuunt, & toto aluo uacuant.
Inteſtina intra uentrem adipemq; linquunt crura truncãt, & externos lumbos armoſq;
ac ceruicem. His actis, reliquum uaccæ corpus ſtipant panibus puris, & melle, & uua
paſſa, & ficis, & thure, & myrrha, atq; alijs odoribus. Vbi hæc infarſerunt, adolent, mul
tum uini oleíq; infundentes, ieiuni tamen priuſquam ſacrificent. Dum ſacrificium ar-
det, omnes uerberantur. Poſteaquam epulauerunt, dapes ex ſacrificij reliquijs ꝓponun
Boues Aegy. Vaccæ Iſidi ſacræ. tur. Boues mares eoſdemq; mũdos, ac uitulos uniuerſi Aegyptij immolãt. Fœminas eis
immolare non licet, utpote Iſidi conſecratas. Nam Iſidis ſimulacrum muliebre eſt, bu-
bulis præditum cornibus, quemadmodum Io Græci deſcribunt. Bouesq; fœminas oẽs

Iſidem Aegyptij uenerantur ex omnibus pecudibus lõge plurimum: eoq́ꝫ nemo Aegy
ptius, Aegyptiaue, Græci uiri aut os ſuauiaretur, aut cultro, ueruue, uel olla, uel pura
bouis carne Græco cultro inciſa uteretur. Boues qui demortui ſunt, hunc in modum *Boum ſepulturæ.*
ſepeliunt: Fœminas quidem in flumen abijciunt, mares autem in ſuburbanis ſinguli de-
fodiunt, uno aut altero cornu extante, ſigni gratia. Vbi computruerunt, & ſtatum tem-
pus aduenit, præſto eſt ad ſingulas urbes nauis, ex inſula nomine Proſopitide, quæ eſt
in Delta, nouemq́ꝫ ſchœnoꝝ ambitus. In qua cum aliæ ſunt frequentes urbes, tum ea un
de proficiſcuntur naues ad oſſa tollenda, nomine Atarbechis, ubi templum Veneris ex-
tructum eſt. Ex hac urbe alij permulti uagantur in alias urbes. Vbi effoderunt oſſa, aſ-
portant, eaq́ꝫ uno in loco cuncti ſepeliunt. Quem in modum boues, in eundem defun-
cta alia pecora ſepeliunt. Ita enim apud eos circa hæc legibus cõparatum eſt. Nam ne- *Iupiter Thebanus.*
que interimunt ea. Cæterum qui Iouis Thebani templum incolunt, aut Thebani ritus
ſunt, ij omnes ab ouibus ſe abſtinentes, capras immolant. Non enim eoſdem deos per-
æquè colunt uniuerſi Aegyptij, præter Iſidem & Oſirim, quem Bacchũ eſſe aiunt. Hos *Iſis.*
peræquè uniuerſi colunt. Qui Mendetis templũ obtinent, ſiue Mendeſij ritus ſunt, hi ca *Oſiris.*
pris abſtinentes, immolant oues. Itaq́ꝫ Thebani, & quicunque propter illos ouibus par *Arietes quare non immolent.*
cunt, aiunt ideo ſibi conditam hanc legem, quòd Iupiter cum ab Hercule cernere cum
uolente, cerni nollet, tandem exoratus id commentus ſit, ut amputato arietis capite, pel *Ammonij unde dicti.*
leq́ꝫ uilloſa, quam illi detraxerat, induta ſibi, ita ſeſe Herculi oſtenderet: & ob id Aegypti-
os inſtituiſſe Iouis ſimulacrum facere arietina facie: & ab Aegyptijs Ammonios acce-
piſſe, qui ſunt Aegyptioꝝ atq́ꝫ Aethiopum coloni, & linguam inter utroſq́ꝫ uſurpan-
tes. Qui etiam mihi uidẽtur eadẽ re ſe Ammonios cognominaſſe, ꝙ Aegyptij Ioue͂ Am
monem appellant. Ob hanc rem arietes non mactantur à Thebanis, ſed eius ſacroſancti
ſunt. Certo tantum die, quotannis in feſto Iouis, unum demum arietem amputant, cui-
us pellem detractam, hunc in modum Iouis ſimulacrum induunt: ad illudq́ꝫ deinde ali-
ud ducunt Herculis ſimulacrum. Hoc acto, cuncti qui circa templum arietẽ uerberant,
deinde ſacra eundem urna ſepeliunt. De Hercule hunc ego audiui ſermonem, quòd ſit *Hercules è duodecim dijs.*
unus ex dijs duodecim. Nam de altero Hercule, quẽ Græci norunt, nulla in parte Ae-
gypti quippiam potui audire, cuius nomẽ non Aegyptij à Græcis acceperunt, ſed Græ
ci potius ab Aegyptijs: & hoc nomen filio impoſuere Amphitryonis. Quod ita ſe ha-
bere cum multa mihi indicia ſunt, tum uero aliud, quòd huius Herculis uterq́ꝫ parens,
Amphitryon & Alcmena, fuerunt ab Aegypto oriundi. Ideoq́ꝫ Aegyptij negant ſe aut
Neptuni, aut Tyndaridarum nomen noſſe: neque hos deos inter cæteros admiſerunt.
Quod ſi nomẽ dæmonis ullius à Græcis mutuati eſſent, non minus, imò uel magis iſto-
rum mentionem fuiſſent habituri. Si etiam tunc nauiculariam exercebant, & ulli Græ
corum nauicularij erant, ut credo, & mea fert opinio, quapropter iſtorum potius de-
orum, quàm Herculis nomen Aegyptij percepiſſent. Atqui uetuſtus quidam deus eſt *Hercules deus uetuſtus.*
apud Aegyptios Hercules, & (ut ipſi aiunt) decem & ſeptem annorum millibus ad
Amaſim regem, ex quo Herculem ex octo dijs, qui duodecim erant, unum eſſe arbi-
trantur. Quibus ego de rebus certior fieri cupiens, à quibus poſſem, in Tyrum & Phœ
nicem nauigaui, ꝙ ibi templum Herculis eſſe audirem, quod & uidi opulenter exorna-
tum cum alijs multis donarijs, tum uero duobus cippis, altero ex auro excocto, altero ex *Cippi duo Herculis.*
lapide ſmaragdo maiorem in modum ſplendente per noctem. Veniensq́ꝫ in colloqui-
um eum dei ſacerdotibus, percontabar quantum temporis foret, ex quo id tẽplum fuiſ-
ſet extructum. Comperi ne hos quidem congruere cum Græcis, quippe dicentes ab ur-
be condita fuiſſe dei templum pariter extructum: eſſe autem à Tyro condita annorum
duo millia ac trecentos. Vidi propterea Tyri etiam aliud Herculis templum cognomi- *Tyrus quando extructa.*
ne Thaſi. Quinetiam in Thaſum profectus ſum, ubi inueni templum à Phœnicibus condi
tum, qui ad inueſtigandum Europam nauigantes, Thaſſum condiderunt: quod quinque
uirorum ætatibus prius fuit, quàm Hercules Amphitryonis in Græcia exiſteret. Hæc
quæ cõmemorantur, plane declarant Herculem uetuſtum deum eſſe, Eoq́ꝫ uidentur hi

rectiſſime facere è Græcis, qui bifariam Herculi templa ædificanda colendaq́; cenſue-
Hercules geminus.
runt: uni quidem ut immortali, cognomine Olympio, immolantes: alteri uero ut heroi,
parentantes. Alia quoq; multa inconſiderate Græci loquuntur, quorum & hæc inepta
Herculis fab.
fabula eſt, quam de Hercule ferunt: eum cum in Aegyptum perueniſſet, ab Aegyptijs
redimitum tanquam Ioui immolandum, ſub pompa fuiſſe eductum, ac tantiſper qui-
etem tenuiſſe, dum illi ante aram eum ſtetiſſent: ibi ad uim cõuerſum, omnes interemiſ-
ſe. Quæ cum dicunt Græci, uidentur mihi ſe & naturæ Aegyptiorum, & morum igna
Aegyptiorũ uictimæ.
ros prorſus oſtendere. Quibus enim nullam pecudem fas eſt immolare, præter ſues, p̃
terq́; boues mares & uitulos, dummodo mundos, & anſeres: ij qua ratione immolarent
homines? Aut quomodo Hercules, cum quod unus eſſet, & adhuc (ut aiunt) homo tot
millia uirorum interemiſſet? Hæc tamen tot, quæ de his rebus diximus, ſint & à dijs &
Pan inter octo deos.
ab heroibus in bonam partem accepta. Capras & hircos ea de cauſa hi quos diximus
Aegytiorum non mactant, quod Pana inter octo deos Mendeſij numerant, quos octo
aiunt priores duodecim dijs extitiſſe. Panos ſimulacrum & pictores pingunt, & ſtatua
rij ſcalpunt, quemadmodum Græci, caprina facie, hirciniſq; cruribus: haudquaquam
exiſtimantes eum eſſe talem, ſed ſimilem cæteris dijs. Qua tamen eum cauſa talem de-
ſcribant, non eſt mihi relatu iucundum. Verum hi cum capras, tum uero capros hir-
Mendes lingua Aegyptiaca quid.
coſue omnes uenerantur. Et inter Mendeſios caprarij præcipuo honore afficiuntur, &
ex his unus maxime: qui cum deceſſit, ingens toti Mendeſiæ plagæ luctus extitit. Vo-
Hircus cum muliere.
catur autem & hircus & Pan, Aegyptiace Mendes. In hac regione contigit hoc mea me
moria prodigium: Hircus cum muliere coijt propalam, quod in oſtentationem homi-
Subulci profani.
num peruenit. Suem Aegyptij ſpurcam beluam arbitrantur: quam ſi quis uel tranſe-
undo contigerit, abijt lotum ſeſe cum ipſis ueſtimentis ad flumen. Eoq́; ſoli omnium ſu
bulci in Aegypto, etſi indigenæ, tamen nullum ingrediuntur in tẽplum: nemoq́; aut fi-
liam cuipiam eorum nuptum dare uult, aut cuiuſpiam eorum filiam in matrimonium
ducere. Ipſi inter ſe ſubulci dant, accipiuntq́; filias. Alijs dijs immolare ſues, ius Aegy-
Lunæ feſtum
ptijs non eſt, præterquam Lunæ tantum & Libero: niſi per tempus plenilunij, quo ſues
immolant, ac ſuilla carne ueſcuntur. Ideoq́; alijs diebus feſtis ſues reformidant, cum in
iſto mactent. Cuius rei ab Aegyptijs ratio redditur, ſed eandem intellectam mihi ma-
Suis ſacrificãdi modus.
gis decorum eſt non referre. Sacrificium autem de ſuibus Lunæ hũc in modum fit: Im-
molata ſue, extremam eius caudam, & lienem, & omenta ſimul componunt, & adipe q
circa aluum pecudis exiſtat, ea operiunt, ac deinde igni admouent: reliqua carne ple-
nilunij die ueſcuntur, quo die ſacra faciunt: alio die non amplius guſtarent. Qui ſunt ex
eis inopes propter tenuitatem facultatum, aſſimilatos quoſdam ſues coquunt, quos im-
molent Baccho quoque in eius feſto. Singuli in cœnam porcum pro foribus mactant,
redduntq́; ſubulco qui illum tradit. Quin & alium diem feſtũ Baccho Aegyptij agunt
Phalli.
ſine porcis, ferè per omnia Græco feſto ſimilem. Sed loco phallorũ, id eſt, ficulneorum
ueretrorum à collo pendentium, ſunt ab eis excogitatæ ſtatuæ cubitales è neruis com-
Mentulæ portentum.
pactæ, quas fœminæ circunferunt per pagos, mentula, quæ propemodum inſtar eſt re-
liqui corporis in uentre, & tibia præeunte, quam fœminæ Bacchum canentes ſequun-
tur. Cur autem mentulam habeat iuſto maiorem ſtatura, & unum corporis membrum
agitet, redditur ab eis ratio: ut iam Melampus Amytheonis filius non imperitus huius
ſacri, ſed peritus fuiſſe uideatur. Siquidem Melampus fuit, qui Græcis Dionyſij, id eſt,
Liberi patris uel Bacchi nomen & ſacrificium, & pompam phalli enarrauit, nõ tamen
omnem planè rationem complexus. Verum hi qui poſt hunc extiterunt ſophiſtæ, rem
in maius explicauerunt. Itaque phallum Dionyſio miſſum, narrandi Melampus autor
Melampus Bacchici ſacrificij inuentor.
extitit: à quo edocti Græci, faciunt ea quæ faciunt. Equidem Melampodem ego uirum
fuiſſe ſapientem, diuinationemq́; ſibijpſi comparaſſe: eundemq́; cum alia multa ab Ae-
gypto accepta Græcis enarraſſe, tum uero nonnulla de Dionyſio tamen commutata.
Neque enim dixerim quæ in Aegypto fiunt huic deo, congruere cum his quæ in Græ-
cia. Non conſentanea eſſent Græcis, nõ autem nuper introducta. Neque tamen credam

Aegyptios à Græcis fuiſſe mutuatos aut hoc aut aliud quippiam, ſed Melampodē, quæ
ad Dionyſium pertinēt, audiſſe ex Cadmo, alijſq; Tyrijs, qui cū eo è Phœnice uenerunt
in terram quæ nunc Bœotia appellatur. Adeo deorum omnium nomina ferme ex Ae-
gypto in Græciam peruenerunt. Idq; ego ex barbaris ſciſcitatus, ita rem habere compe
rio, ac reor ex Aegypto præcipue ueniſſe: & icciréo illic non eſſe uſquam nomina neq;

Græci ab Aegyptijs pleraque ſumpſere.

Neptuni, neque Caſtoris, quemadmodum à me ſuperius dictum eſt, neq; Iunonis, ne-
que Veſtæ, neq; Themios, neque Gratiarum, neq; Nereidum, neque aliorum deorum.

Deorum nomina.

Dico autem quæ ipſi Aegyptij, qui ſe negāt deorum agnoſcere nomina. Qui dij uiden-
tur mihi à Pelaſgis fuiſſe nominati, præter Neptunum, quem ab Africanis audierunt.
Nam Neptuni nomen ab initio non uſurpauerant, niſi Afri ſemper hunc deum in ho-
nore habuiſſent. Eum Aegyptij igitur putant eſſe, ſed nullo honore proſequūtur. Hæc
itaque & alia præterea quæ ego referam, Græci ſunt ab Aegyptijs mutuati, ſed non id,
ut Mercurij ſtatuam facerent, porrecto cum ueretro, uerum à Pelaſgis: & primi ex omni
bus Græcis Athenienſes, & ab his deinceps alij. Nam præſtabant inter Græcos ea tem
peſtate Athenienſes, in quorum regione permixti Pelaſgi habitant, ex quo cœperunt
pro Græcis haberi. Hæc quæ dico, quiſquis Cabirorum ſacra imitatur, quibus Thra-
ces initiantur, nouit à Pelaſgis eſſe ſumpta. Nam Samothraciam quondam incoluerūt

Cabirorum orgia.

hi Pelaſgi, qui cum Athenienſibus unà habitauerūt, à quibus Samothraces ceremonias mu
tuantur. Itaq; primi è Græcis Athenienſes à Pelaſgis edocti, ſtatuas Mercurij erecta te-
nere uirilia idem factitauerunt. De qua re Pelaſgi ſacrum quendam ſermonem retu-
lerunt, qui in Samothracibus myſterijs patefactus eſt. Idem antea in deorum inuocatione
tū omnia immolabant, quemadmodū ego apud Dodonam audiēdo cognoui, tum nul-
li deorum aut cognomen, aut nomen imponebant, quippe quod alicunde nunquam au
diſſent. Quos autem cognominauerūt, eos ob id cognominauerunt, quòd omnes res at-
que oēs regiōes illi tenerēt redactas in ordinē. Multo deinde progreſſu temporis, aliorum
deorum nomina audierunt ex Aegypto allata: poſt quos diu nomen Liberi acceperūt.

Liberi nomē.

Itemq; aliquanto poſt de illorum nominibus in Dodona oraculū petiuerunt. Nanque
hoc oraculum omnium quæ apud Græcos ſunt oraculorum uetuſtiſſimum eſſe exiſti-
matur, atque adeo ſolum erat ea tempeſtate. Conſulentibus igitur Pelaſgis apud Do-
donam, nunquid omnia quæ à barbaris adueniſſent aſciſcerent, oraculum redditum eſt,
ut illis uterētur. Atque ita ex eo tempore ſacrificauerunt, deorum nomina nuncupan-

Dodonæum oraculum uetuſtiſſimum omnium.

tes, & ea deinceps è Pelaſgis Græci acceperunt. Vnde autem ſinguli deorū extiterint,
an cuncti ſemper fuerint, aut qua ſpecie, hactenus ignoratum eſt, niſi nuper atque heri,
ut ſic dicam. Nam Heſiodus atq; Homerus, quos quadringentis non amplius annis an-
te me opinor extitiſſe, fuere: qui Græcis deorum prolem introduxerūt, eiſq; & cogno

Heſiodus & Homerus deorū opifices.

mina, & honores, & diuerſa artificia, & figuras attribuerunt. Quibus & poſteriores ui-
dentur extitiſſe hi poetæ, qui fuiſſe priores ferunt. Et prima quidem illa Dodonææ ſacer
dotes meminerunt. Poſteriora autem ad Heſiodum uſque & Homerum, ego referam.
At de oraculis quæ in Græcia, & de illo quod in Africa eſt, talia Aegyptij commemo-
rant. Nam enarrabant ſacerdotes Iouis Thebani duas fœminas, quæ eſſent ſacerdotes è
Thebis, à Phœnicibus fuiſſe exactas: & harum unam in Africa fuiſſe uenundatam ſe au-
diſſe, alteram in Græcia: atque has fœminas eſſe quæ primæ apud dictas gentes oracu-
la condidiſſent. Percontantiq; mihi unde id quod commemorāt, planè compertum ha
berent: reſponderunt, maiorem in modum ſe inſtitiſſe ueſtigare de his mulieribus, nec

Oracula apud Græcos prima, eorumq; origo.

tamen unquam inueſtigare potuiſſe: ſed poſtea hæc quæ dicebantur de eis audiſſe. Hæc
igitur Thebis è ſacerdotibus audiebam. Antiſtites autem Dodonæorum illas aiunt ge-
minas ex Aegypto columbas aduolauiſſe, utranq; nigram, unam quidem in Africam, al
teram ad ipſos: quæ fago inſidens, humana uoce elocuta ſit, eo loci Iouis oraculum con-

Columba Dodonea.

di debere, & ſe interpretes eſſe, quod ipſis annunciaretur diuinitus fieri: & ob id ſe ita
feciſſe. Eam uero quæ ad Afros abiſſet columbam, iuſſiſſe Afris ut Ammonis oraculum
conderent, quod oraculum & ipſum Iouis eſt. Ita referebant Dodonæorum ſacerdotes

Ammonis oraculi origo.

cum aſſenſu cæterorum Dodonæorum templo uicinorum: quarũ antiquiſſimæ nomen erat Promeneæ, proximæ Timaretæ, minimæ natu Nicandræ, de quibus ita mea

Herodoti de oraculorum origine ſententia.

fert opinio: Si re uera Phœnices ablegauerunt fœminas ſacerdotes, & earum alteram in Africa, alteram in Græcia uendiderunt: hanc, quæ in Græcia illa quæ Pelaſgia uocabatur, uenñt, eam eſſe quæ apud Theſprotos uenñt: atque deinde ancillantem ibidem condidiſſe ſub fago enata fanum Iouis, quemadmodum mos erat Thebis miniſtrare in Iouis templo. Hinc proceſſit ut hic memoria eius haberetur, atque hinc oraculum inſtitutum. Et poſteaquam illam linguam Græcam accepit, dixiſſe aiũt, ſororem ſuam in Africa ab eiſdem Phœnicibus (ut ipſa fuiſſet) uenundatam. Quòd autem mulieres à

Colũbæ quare mulieres uocatæ.

Dodonæis columbæ uocatæ ſunt, ob id mihi uidetur factum, quia barbaræ eſſent, ꝙ uidelicet ſimile quiddam auibus ſonarent. Interiecto deinde tempore columbam humana uoce locutam aiũt, poſtquam more ipſorum mulier locuta eſt, tamdiu uolucris modo ſonare uiſa, quàmdiu barbare loquebatur. Nam columba quodammodo humanam uocem ſonat. Nigram autem columbam eſſe dicentes, Aegyptiam fœminã ſignificant. Sunt itaq; ſimilima inter ſe oracula, & illud apud Thebas Aegyptias, & hoc apud Dodonam. Eſtq; diuinandi in templis ratio ab Aegypto aſcita, cum ipſi Aegyptñ extiterunt principes, conuentus & pompas & conciliabula factitandi, & ab eis Græci didicerunt. Cuius rei hoc apud me argumentum eſt, quod illa conſtet priſcis temporibus, Græcanica uero recens fuiſſe inſtituta: nec ſemel quotannis conuentum agere Aegyptios,

Aegyptiorũ præcipui conuentus.

ſed frequẽter cum alibi, tum præcipue ac ſtudioſiſſime in urbe Bubaſti in honorem Dianæ. Secundo loco in urbe Buſiri in honorem Iſidis. In qua urbe maximum eſt templum Iſidis, ipſa in medio Delta Aegypti ſita. Eſt autẽ Iſis, quæ Græca lingua dicitur Δημήτης, id eſt, Ceres. Tertio gradu in urbe Sai, in honorem Mineruæ, Quarto Heliopoli, in honorem Solis. Quinto in urbe Buti, in honorem Latonæ. Sexto in urbe Papremi, in honorem Martis. Cæterum poſteaquam ſe conferunt in urbem Bubaſti, hæc faciunt: Nauigant enim uiri pariter & mulieres, magna in ſingulis nauibus utrorunque multitudo. Inter nauigandum aſſidue mulieres aliquot crepitacula tenentes plaudunt, uiri tibñs canunt. Cæteri cæteræq; modulantur, manusq; complodunt. Ita nauigando ut ad quanq; urbem perueniunt, talia agunt: appulſa ad terram naui, mulierum aliæ ea quæ dixi faciunt, aliæ cõpellantes eius urbis fœminas, ingerunt probra, aliæ ſaltant, aliæ ſurgentes retrahunt illas. Talia ad ſingulas ciuitates flumen accolentes agunt. Cum ad urbem Bubaſtum peruentum eſt, diem feſtum celebrant magnis hoſtñs offerendis. Quo in feſto plus uini uinealis abſumitur, q̃ in reliquo anni tempore. Commeát illuc (ut indigenæ aiunt) uirorum ac mulierum præter pueros ad ſeptingenta millia. Atque hæc quidem in ea urbe fiunt. At in urbe Buſiri, quæ diem feſtum Iſidi agant, ſuperius à me dictum eſt. Verberantur enim poſt ſacrificium cuncti, multa ſanè hominũ millia: quot

Cares Aegyptñ.

autem uerberent, nõ eſt mihi fas dicere. Sed ex omnibus præcipue hoc faciunt Cares, q Aegyptum incolunt: adeo quidem, ut gladñs quoq; frontes concidant, ex quo facto datur intelligi eos hoſpites eſſe, non Aegyptios. Vbi uero in Saim urbem ſacrificatum cõuenerunt, noctu ſub dio uniuerſi circum mœnia frequentes lucernas accẽdunt, imbutas ſale & oleo plenas cum multo lychno, quod tota ardeat nocte. Cui feſto nomen im-

Lucernarum accenſionis feſtum.

poſitum eſt, accenſio lucernarum. Ad hunc conuentum quicunque Aegyptiorum ierint, obſeruantes ſacrificñ noctem, & ipſi lucernas accendunt: neque id in Sai modo, ſed etiam per uniuerſam Aegyptum. Qua uero gratia nox hæc lumen & honorem ſortita ſit, ſacra quædam ratio cõmemoratur. Ad Heliopolim & ad Butim qui ueniunt, tantum ſacrificaſſe contenti ſunt. In Papremi uero quemadmodum in alia, & hoſtias & ſacra operantur, ſed quoad ſol circũfertur, pauculi ſacerdotes circa ſimulacra exercẽtur: cum plures eorum tenentes ligneas clauas, ſtant pro foribus templi, alñ è regione plus mille uiroꝝ, qui uota exequuntur, cum ſingulis fuſtibus frequentes conſiſtunt: qui pridie ſimulacrum ligneum ex ligneo ſacello deaurato in alias ſacras ædes exportant, paucis illis q̃ miniſterio ſimulacri delecti ſunt, trahentibus plauſtrum quatuor rotarum, quo

uehitur ſacellum cum ſimulacro,quod intus eſt.Hos ingredi prohibent hi qui in ueſti-
bulo ſtant.At hi qui uota exequuntur, opitulantes deo,percutiunt hos ſeſe defenſantes.
Hic uehemens exiſtit fuſtuaria pugna mutuo capita ferientium , multiq; ex uulneribus
(ut ego opinor)pereunt,etſi Aegyptij quẽquam mori negãt. Aiunt autẽ indigenæ con
uentum hunc ideo inſtitutum,q̃ id templum incolat mater Martis,& ad eam Martem
iam adultum ac uirilis ætatis ueniſſe gratia coeundi cum matre , quem materni mini-
ſtri, ut qui eum à principio non agnoſcerẽt, eũ ingredi ad matrem nõ ſinerent. Hunc
ex alia ciuitate allatis hoibus,illos male mulctaſſe, & ad matrem fuiſſe introgreſſum.Et
ob hanc rem ait ſolenñẽ eſſe matri die feſto hanc rixam,& inſtitutũ,ne in templo cũ fœ
minis coirẽt,neue à Venere niſi ablutis tẽpla adirent. Hi ſunt q primi ceremonijs ua-
cauerunt,nam cæteri ferè mortales,præter Aegyptios ac Græcos,coeunt in tẽplis:& à
Venere ſurgentes,nõ abluti introeũt templum, putantes hoiem eſſe ut cæteras animan
tes.Etenim uidere licet & pecudes omnes , & uolucrum greges coire in deorum templis
atq; in fanis:quod ſi nõ eſſet deo gratum , nõ facturas illas fuiſſe allegant. Mihi autẽ iſta
facientes non probantur. Aegyptij cũ in alijs ad ſacra pertinentibus,tũ uero in his ſuper
ſtitioſe agunt.Cæterum Aegyptus cum ſit Africæ finitima, nõ tamen admodũ feris eſt fre
quens:quæ uero illic ſunt,eæ omnes pro ſacris habentur ,partim manſuetæ, partim im-
manſuetæ.Quã autẽ cauſa p̃ ſacris habentur, ſi dixero,ad res diuinas oratio mea deſcen
deret, quas ego in primis enarrare deuito: quarumq; quicquid dixi,id neceſſe, coactus
tamen delibando dixi.Cõſuetudo quæ de feris eſt,ita habet:Earum educandarumq; curam ſeor
ſum à cæteris Aegyptij atq; Aegyptiæ ſuſcipiunt. In quo honore filius patri ſuccedit.
His feris omnes qui in urbibus ſunt,uota perſoluunt quæ ſuſceperunt illi deo,cuius il-
la fera eſt,hunc in modũ:deraſis filiorũ capitibus aut in totum, aut ex medio,aut ex ter
tia parte,appendunt crines una in lance, & altera tantũdem argenti: quæ pecunia cum
lancem traxerit,eam tradunt curatori ferarum. Ille p̃ hoc amputatum piſcem præbet
feris eſcam .Talis enĩ cibus illis præbetur. Quarum ſi quam quis necauerit,ſi uolens,mor-
te mulctatur:ſin inuitus, plectit ea mulcta quam ſacerdotes ſtatuerint. Quiſqs tñ ibim
aut accipitrem necauerit,ſiue uolens ſiue nolens, neceſſario morte afficit. Sed cũ multæ
ſint feræ quæ unà cum hominibus uictitent,multo tñ plures eſſent,niſi res hæc officeret
felibus.Feles poſtquam ſunt enixæ,non amplius adeunt maſculos. Eas iſti coeũdi gra-
tia indagantes, tñ potiri nequeunt. Ergo contra illas talia cõminiſcuntur: Ereptos aut
ſubreptos earum fœtus occidunt,nõ tamen occiſos edunt.Illæ filijs orbatæ, cupiditate ali-
orum(amantiſſima enim filiorum fera eſt) ita demum ad mares ſe cõferunt. Felem in-
cenſa ſtrue diuina res occupat.Nam quoties ignẽ extinguere neglexerunt Aegyptij,cu
ſtodias feliũ diſpoſiti agunt.At illæ aut intrudendo ſeſe hoibus,aut tranſiliẽdo in ignem
inſiliunt.Hoc dum cõtingit,ingenti luctu afficiuntur Aegyptij. Quibuſcunq; aũt in do-
mibus ultrò felis oppetit mortem,earum domorum habitatores cuncti ſola ſupercilia era
dunt:Totum autem corpus & caput,in quorum domibus ſic moritur canis. Efferuntur
feles mortuæ ad ſacra tecta, ubi ſalſæ ſepeliuntur in urbe Bubaſti.Canes in ſua quiſque
urbe tumulant,ſacratis in loculis.Eodẽ quo canes modo, indagatores ſepeliũtur.Nam
mygalas,id eſt,mures araneos, & accipitres in urbem Butum aſportant, Vrſos autem
qui ſacri ſunt,& lupos, non multo uulpibus grandiores, eo loci ſepeliunt , ubi iacentes
inueniunt. At crocodilo talis ineſt natura, ut quatuor menſibus maxime hybernis ni-
hil omnino edat: & cum ſit quadrupes, tamen terreſtre & aquatile eſt. Nam oua parit
humi,excluditq;:& plerunq; diei in ſicco agit,ſed totam noctẽ in flumine, quippe cali-
diore aqua quàm nocturno ſereno & roſido.Ex omnib' quæ mortalia agnoſcimus,hoc
maximum exiſtit ex minimo, ſiquidẽ oua gignit haud multo maiora anſerinis,& pro-
portione oui fœtus excluditur . Excretus,ad decem & ſeptem & amplius cubitos puc-
nit.Oculos habet ſuillos,dentes magnos pro portione corporis, & prominentes atque
ſerratos,cui ex omnibus feris ſoli lingua innata non eſt. Idem inferiorem maxillam ſo-
lum non mouet,ſed ſuperiorem inferiori admouet. Vngues quoq; robuſtos habet, pel-

Fuſtuaria pugna.

Coitus in templis.

Feræ Aegyptiæ ſacræ.

Ferarum cura apud Aegypt.

Crocodili natura.

lemq́ꝫ circa tergum impenetrabilem. Inter aquas cæcus, ſub dio perſpicaciſſimus. Itaque cum in aqua uitam degat, os fert introrſum hirundinibus refertũ. Cumq́ꝫ eum cæteræ feræ ac uolucres fugiant, ſolus ipſi trochilus pacatus eſt, ꝙ uidelicet ei eſt utilis. Etenim poſteaquam crocodilus ex aqua in terram egreſſus eſt, ac deinde hiauit (ſemp enĩ ferè hoc ad zephyꝝ facere ſolet) tunc in eius os trochilus penetrans, deuorat ſanguiſugas. Qua utilitate delectatus crocodilus, nihil omĩno trochilum lædit. Quibuſdam Ae-

Crocodili ſacri.

gyptioꝝ crocodili ſacroſancti ſunt, quibuſdam nõ ſunt, ſed ueluti hoſtes exagitanť. Sacros admodũ eſſe eos exiſtimant, qui circa Thebas & Mœrios ſtagnum incolunt: quoꝝ utrique unum ex oĩbus crocodilis aluntcicurem & edoctũ manu tractari, appẽdentes eius auribus uel gemmas, uel ex auro fuſiles inaures, & primoribus pedib⁹ catenam innectentes: cibaria quoqꝫ accõmodata, ac ſacra præbentes, conſectanť tanq̃ pulcherrime uiuentẽ. Vbi mortem obijt, ſale conditũ ſacris in urnis ſepeliunt. At qui circa Elephantinam urbẽ incolunt, ꝙ ſacros eſſe non cenſeant, & comedunt. Neqꝫ uero crocodili uocanť, ſed chãpſæ. Iones appellauere crocodilos, illi gñi crocodiloꝝ, quod apud eos in ſepibus gignitur, cõparantes. Hos capiendi cũ ſint cõplura & multiplicia gña, unum tñ hoc, mihi quod maxime dignũ relatu uideť, puto ſcribendum. Vbi tergũ ſuillum hamo

Capiendi crocodili modus

circundatũ, ad alliciendum crocodilũ, pertulit in mediũ fluminis uenator, ipſe ad ora fluminis porcelium, quem uiuum tenet, uerberat. Cuius uocẽ crocodilus audiẽs, ſecundũ illam tendit, nactuſq́ꝫ tergũ deuorat. Et poſteaq̃ attractus eſt, ante omnia eius oculos uenator cœno opplet. Hoc acto, cætera facile ſanè obtinet, alioq̃ cum labore adepturus.

Equi fluuiales. καὶ τοὺς ποταμίους χυναλώπεκας.

Iam uero fluuiales equi in plaga Papremitana ſacri ſunt, in cætera Aegypto nõ ſacri, talem ſpeciem naturãq́ꝫ habentes: Quadrupedes bifidis pedibus, ungulis bouinis, ſimo naſo, equina iuba, eminentibus & cancellatis dentibus, fulgida cauda, equina uoce, magnitudine maximi tauri, tã craſſo corio, ut ex eo arefacto fiant pila miſſilia. Gignũtur præterea in fluuio aquatilia quædã, quæ Aegyptij ſacrata eſſe arbitrantur. Arbitrãtur item ſacrũ genus piſciũ, quod uocať ſquamoſum, atqꝫ etiam anguillam. Hos piſces aiunt ſa-

Phœnicis auis deſcriptio.

cros eſſe. Ex uolucrib⁹ uero uulpamſaris. Eſt & alia uolucris ſacra, noĩe phœnix, quam equidẽ nunq̃ uidi, niſi in pictura. Etenĩ prara ad eos cõmeat, qngẽteſimo quoqꝫ (ut aiũt Heliopolitani) anno, & tunc demũ, & cum pater eius deceſſit. Is ſi picturæ aſſimilis eſt, talis tantuſq́ꝫ eſt: Penuæ coloris partim rubidi, maxima ex parte cũ habitu tũ magnitudine ſimilimus aquilæ. Eum aiũt (quod mihi nõ fit uериſimile) hoc excogitare: Ex Arabia pficiſcentem in tẽplum Solis, geſtare patrẽ myrrha obuolutũ, & in eo tẽplo humare: Sic aũt geſtare: primũ ex myrrha ouum cõponere, quantũ ipſe ferre poſſit: deinde ferendo illud expiri. Hoc exptum, ita demũ ouũ exenterare, atqꝫ in illud parentem inferre: & qua parte ouũ exinaniuit, patrẽq́ꝫ intulit, eam partẽ alia myrrha inducere. Et cum tantundẽ põderis impoſito parente effectũ ſit, obſtructo rurſus foramine, baiulare illud in templũ Solis. Hæc facere hanc auẽ cõmemorant. At circa Thebas ſunt ſacri ſerpẽtes, nihil oĩno hoĩbus noxij, puſillo corpore, binis præditi cornib⁹, è ſummo uertice enatis: quos defunctos in Iouis æde ſepeliunt. Huic enĩ deo ſacros illos eſſe prædicant. Eſt Ara-

Serpentes ſacri.

biæ locus, ad Butum urbẽ ferè poſitus, ad quẽ locũ ego me cõtuli, ꝙ audirem uolucres eſſe ſerpentes. Eò cum ueni, oſſa ſerpentum aſpexi, & ſpinas multitudine ſupra fidem ad enarrandũ, quaꝝ acerui erant magni, & his alij atqꝫ alij minores, ingẽti numero. Eſt

Serpentes alati.

aũt hic locus, ubi ſpinæ proiectæ iacebant, huiuſcemodi: Ex arctis mõtibus exporrigiť in uaſtam planiciem Aegyptiæ contiguam. Fertur ex Arabia ſerpẽtes alatos ineunte ſtatim uere in Aegyptũ uolare, ſed eis ad ingreſſum planiciei occurrentes aues ibides, non prætermittere, atqꝫ ipſos interimere: & ob id opus, ibidem magno in honore ab Aegyptijs haberi. Arabes aiunt, cõfitentibus & ipſis Aegyptijs, iccirco ſe his auib⁹ honorem

Ibidis forma.

exhibere. Eius auis ſpecies talis eſt: Nigra tota uehemẽter eſt, crurib⁹ gruinis, roſtro maxima ex parte adũco, eadẽ qua crex magnitudine. Et hæc qdem ſpecies eſt nigraꝝ, quæ cum ſerpentibus pugnant. At eaꝝ quæ pedes humanis ſimiles habent (nam bifariæ ibi-

Crex.

des ſunt) gracile caput, ac totum collum, pennæ candidæ, præter caput ceruicemq́ꝫ, &

extrema alarum & natium: quæ omnia quæ dixi ſunt uehementer nigra, crura & facies alteri conſentanea. Serpentis porrò figura qualis hydrarum, alas non pennatas, ſed glabras gerit, & alis ueſpertilionis ualde ſimiles. Hactenus de ſacris feris dictum ſit. Ipſorum autẽ Aegyptiorum, qui circa partem Aegypti frumentariam colunt, memoriam omnium hominum cõmentantes, ſunt ferè eorum (in quorum ego ueni experimentum) lõge excellentiſſimi, ante omnia tali uitæ genere degentes. Singulis menſibus triduo purgant ſe, uomendo atq; inteſtina diluendo, gratia ſanitatis cõſeruandæ, exiſtimantes omnes lãguores hominibus creari ex cibis. Nam ſunt alioqui Aegyptij omnium uirorum ſecundum Afros maxime ſalubri corpore, aëris (ut mihi uidetur) beneficio, qui nunquam immutatur, cuius mutationibus præcipue exiſtũt in hoĩbus morbi. Pane ueſcũtur, quem ex farre cõficiunt, quẽ colleſtẽ nominãt. Vino utunt̃ facto ex hordeo: deſunt eñ in ea regiõe uites. Victitãt quoq; tum piſcibus partim crudis ad ſolem arefactis, partim ſalſugine conditis, tum auibus, ſed earum crudis prius tamen ſale conditis, cothurnicibus, anatibusq; atque auiculis. Cæteris autem uel uolucribus uel piſcibus, quæ ipſis in proximo ſunt, (præter illa quæ ab eis ſunt recepta pro ſacris) partim aſſis, partim elixis. Apud locupletes eorum cum multi conuenerunt, *&* à cœna diſceſſum eſt, circunfert aliquis in loculo mortuum è ligno factum, ſed pictura & opere uerũ maxime imitantem, longitudine cubitali omnino, aut bicubitali, oſtendensq; ſingulis conuiuarum, ait: In hunc intuẽs pota *&* oblectare, talis poſt mortem futurus. Hæc illi apud conuiuia faciunt, contentiq; moribus patrijs, nullum alium aſciſcunt. Quibus cum alia ſint egregia inſtituta, tum uero illud, adhibendi modulatorem, qui & in Phœnice & in Cypro, & alibi, nomẽ pro differentia gentiũ habet. Idem tñ congruit cũ eo, quẽ Græci decantant appellantes Linũ, ut ego admirer cum alia multa, quæ ſunt apud Aegyptũ, tum uero id unde nomẽ Lini acceperunt, quẽ ſemp quodãmodo decantare cognoſcuntur. Vocat̃ aũt Linus Aegyptiace Maneros: quẽ Aegyptij tradiderũt, cum filius unicus extitiſſet primi ipſoꝝ regis, præmaturaq; morte deceſſiſſet, his lamentis ab Aegyptijs fuiſſe decoratũ, & cantilenam hanc, eamq; ſolam ipſis inſtitutam. Congruunt præterea in hoc cũ ſolis Græcoꝝ Lacedæmõibus Aegyptij, ꝙ minores maioribus natu obuij cedunt uia, ac deflectũt, aduenientibusq; è ſedili aſſurgunt: qua in re cũ nullis alijs Græcoꝝ cõueniunt. Inuicẽ compellandi ſe mutuo in uijs adorant, genu tenus demiſſa manu. Veſtibus amiciũtur lineis, circa crura fimbriatis, quas caſiliris appellant, ſup quas candida ferunt amicula tanꝗ ſuperiecta. Laneæ ueſtes neq; in ædes ſacras geſtant̃, neque unà cum cadauere ſepeliunt̃, profanum eñ eſt. Quæ conſentanea ſunt his quæ Orphica & Bacchica appellantur, ab Aegypto & à Pythagora ortũ ducentibus. Nam his ceremonijs participantẽ, laneis indutũ ueſtibus humari religioſum eſt. De quibus ſacra reddit̃ ratio. Alia inſuper ſunt ab Aegyptijs excogitata, qs menſis dies ue cuius deorũ ſit, & quo quis die genitus, qualia ſortietur, & quã mortẽ obibit, & qualis exiſtet. Quibus rebus qui in poeſi uerſati ſunt, uſi fuerũt. Plura ꝗ etiam ab eis prodigia comperta ſunt, quàm à cæteris oĩbus hoĩbus. Nã cũ prodigium extitit, ſcribunt id, obſeruantes quõ euenerit. Et ſi qñ poſtmodũ huius ſimile extiterit, exemplo prioris putãt euẽturũ. Diuinatio apud eos ita eſt cõſtituta, ut eius artificiũ nulli mortaliũ uendicet̃, ſed certis dijs. Siquidẽ Herculis illic oraculũ eſt, et Apollinis, & Mineruæ, Dianæq; ac Martis, et Iouis. Sed quod præcipuo honore colũt ex oĩbus oraculis, Latonæ eſt, in urbe Buti. Veꝝ hæc uaticinia nõ eodẽ modo ſunt oĩa inſtituta, ſed differẽter. Iã uero medicina apud eos hũc in modũ eſt diſtributa, ut ſinguloꝝ morborum ſint medici, non plurium. Itaq; oĩa referta ſunt medicis. Alij eñ ſunt ocularij, curãdis oculis cõſtituti, alij capiti, alij dẽtib⁹, alij alui partibus, alij morbis occultis. Luctus eorundẽ ac ſepulturæ tales ſunt: Quibuſcunq; domeſticis aliquis deceſſit hõ alicuius momẽti, ibi oĩs muliebris ſexus familia caput ſibi & uultũ oblinit luto. Deinde relicto domi cadauere, ipſæ per urbẽ uagantes ſe plangunt, ſuccinctæ, nudatis mãmillis, & cũ eis proximæ quæq;. Altera ex parte uiri, *&* ipſi expectorati ſe uerberant. His actis, ita demũ ad condiendũ portant. Sunt aũt certi ad

Hydræ.
Aegyptiorũ purgamina.
Colleſtis panis.
Vinum ex hordeo.
Mortis ſtatua exemplaris.
Linus modulationis genus.
Maneros Aegyptijs quid.
Senectæ ueneratio.
Veſtes laneæ profanæ.
Diei natalis obſeruatio.
Prodigiorũ obſeruatio.
Diuinationis inſtitutio.
Medici ſinguli ſinguloꝝ morborum.
Lugendi ritus.

hoc ipſum conſtituti, qui hoc artificium factitant: qui cum ad ipſos cadauer portatum
Mortuorum exemplaria. eſt, oſtendũt his qui portauerunt, exemplaria mortuorum lignea pingendo aſſimilata.
Et eorum unum accuratiſſime fabrefactum eſſe aiunt, cuius ego nomē ſi nuncupauero,
haud faciam ſancte. Alterum illo inferius ac uilioris precij. Tertium uiliſſimi. Ea dicen-
tes ſciſcitantur ab his, ad quod exemplum uelint effingi mortuum ſuum. Iſti conuen-
to de precio illinc abeũt. At hi qui relinquũtur in ædibus, hũc in modum diligentiſſime
condiũt corpus. Ante omnia incuruo ferro cerebrum per nares educũt, ut quanq; par
tem educētes, ita locum eius medicamētis explētes. Dehinc acutiſſimo lapide Aethiopi
Mortuorum apud Aegyptios conditura. co circa ilia conſcindunt, atq; illac omnem aluum protrahunt: quam ubi repurgarunt,
ac uino Phœniceo expleuerũt, rurſus odoribus cōtuſis referciũt: tum omēta comple=
tes cōtuſa myrrha pura, & caſia, & cæteris (excepto thure) odoribus iterum conſuunt.
Vbi hæc fecere, ſaliunt intrò abditũ ſeptuaginta dies. Nam diutius ſalire non licet. Exa-
ctis ſeptuaginta diebus cadauer, ubi abluerũt ſindone byſſina, totum inciſis loris inuol-
uunt, gummi illinētes: quo Aegyptij glutinis loco plerunq; utũtur. Eo deinde recepto,
propinqui ligneam hoīs effigiem faciũt, in qua mox inſerunt mortuum, incluſumq́; ita
theſaurizant, id eſt, reponũt. Hic autē qui mediocria uolũt, nimium fugiētes ſumptum,
ita comparant: Clyſterem unguine, quod è cedro gignitur, complent. Deinde ex hac al
uum mortui, ipſam neq; ſcindētes, neq; extrahētes, ſed per ſeceſſum, prehēſo uiæ poſte
rioris hiatu, inferciunt: & tot, quot dixi, diebus ſale condiũt: quorum dierum ultimo ce
drinum unguen, quod prius ingeſſerāt, ex aluo egerunt, quod tantam habet uim, ut unà
Nitri uis. ſecum aluum atq; inteſtina tabefacta educat. Nitrum autem carnes tabefacit, mortuiq;
tantum cutis & oſſa relinquũtur. Vbi iſta fecere, ex quo ſic tradidere mortuũ, nihil am-
plius negocij ſuſcipiunt. Tertia conditura hæc eſt adornandi eorum mortuum: Qui te-
nuiori ſunt fortuna, dilutionibus uentrem abſtergũt, arefaciũtq; ſale ſeptuaginta per di
es, deinde tradũt reportādum. Vxores tñ inſignium uiroꝝ, nō ſtatim uita defunctas tra
Vxorum conditura. dũt condiēdas, ac ne eas quidem fœminas, quæ cōſpicuæ ualde & maioris momenti fue
rint, ſed triduo atq; quatriduo defunctas. Ea de cauſa facientes, ne cum fœminis ſalinarij
Salinarij cum mortuis concumbentes deprehenſi. cōcumbant. Deprehenſum eñ quēdam aiunt coeuntem cum recēti cadauere muliebri,
delatumq́; ab eiuſdem artificij ſocio. Quiſquis autem uel ipſorum Aegyptiorum, uel ho
ſpitum compertus ſit mortuus, ſiue à crocodilo raptus, ſiue ab ipſo flumine, neceſſari-
um prorſus eſt ei ciuitati, ad quam eiectus eſt, cōdire: & quàm honeſtiſſimo funere ſepe
lire, ſacris monumentis, quem ne cōtingere quidem fas eſt alteri, aut proximoꝝ aut ami
corum, niſi ipſis Nili ſacerdotibus: utpote maius quiddam q̃ hoīem mortuum tractan-
tibus ad ſepeliēdum. Græcanicis inſtitutis uti recuſant, & (ut ſemel dicam) nulloꝝ ho-
minum aliorum inſtitutis uti uolunt. Et hoc quidem cæteri Aegyptij obſeruant. Eſt tñ
Chemmis oppidum grande Thebaicæ plagæ, prope nouam urbem, quo in oppido eſt
tēplum Perſei, Danaæ filij, quadratum ac palmeto circũdatum, ingēti ſanè è ſaxis ueſti
bulo, ſtātibus deſuper duabus grādibus è lapide ſtatuis. In hoc ueſtibulari ambitu eſt ſa-
Perſei templum. cellum, & in eo ſimulacrũ Perſei. Quem Chemmitani memorant ſibi apparere frequē
Perſei ſandalium. ter è terra exeuntem, frequenter intra templũ. Eiuſq; ſandalium quod geſtabat, inuen-
tum bicubitali magnitudine: quod poſtquam apparuerit, exhuberare oēm Aegyptum.
Hæc qdem illi aiunt. Faciunt autem Perſeo græcanice gymnicos ludos, per omne cer-
tandi genus, propoſitis præmijs, tum pecoꝝ, tum pallioꝝ, tum pellium. Percontantiq;
mihi cur eis ſolis cōſueſceret apparere Perſeus, & cur in edēdo gymnico certamine ab
Perſei profectio in Aegy. Gymnici certaminis inſtitutio. Aegyptijs diſcreparent, aiebant Perſeum ex ipſoꝝ ciuitate eſſe oriundũ. Danaum enim
& Lynceum, qui eſſent Chemmitani, nauigaſſe in Græciam: à quibus originem grada-
tim ducendo, deueniebant ad Perſeum. Hunc in Aegyptum profectum, quem & Græ-
ci dicunt gratia afferendi ex Africa caput Gorgonis, ueniſſe quoq; ad ipſos, ac cognatos
omnes agnouiſſe, quos poſtquam didiciſſet, & nomen Chemmis ex matre audiſſet, in
Aegyptum ueniſſe, & gymnicũ certamē celebrari iuſſiſſe. Hæc oĩa opinantur Aegy-
ptij, qui ſupra paludes incolunt: qui uero in paludibus, utunt eiſdem quibus cæteri Ae-

gyptij moribus,cum in alijs,tum in habendis ſingulis uxoribus,quemadmodum Græ-
ci.Cæteꝗ; ad uictus facilitatē alia ſunt eis excogitata. Siquidem cū fluuius plenus cam-
pos inundauit,in ipſa aqua exoritē ingens uis lilioꝝ, quæ loton Aegyptij uocant. Ea ubi *Lotos.*
demeſſuerunt, ad ſolem exiccant. Deinde quod mediū loti eſt,papaueri aſſimile,poſtq̄
coxerunt,ex eo faciunt panes aſſos. Eſt autem huius loti radix quoque eſculenta, etiam
ſuauitate præſtanti,orbiculata, mali magnitudine. Sunt & alia lilia roſis ſimilia, & ipſa
in flumine naſcentia: quorum fructus in alio calyce germinans è terra,ſimilimus ſpecie
eſt fauo ueſparum. In eo eſculenta quædam inſtar nuclei oliuæ coagmentata innaſcun-
tur,quæ & tenera comeduntur & areſacta. Iam uero iuncum annuum ubi è paludibus *Iuncus eſu*
excerpſerunt, ſuperiorem eius partem amputant,quam in aliud quiddam cōuertunt: *apcus.*
quod relictum eſt inferius lōgitudine cubitali,id edunt pariter, ac ueoundant. Eo ſi qui
admodū ſuaui uti cupiunt,in luculento furno torrefactū ita comedunt. Sūt præterea ex
eis qui ſolū piſcibus uictitant,quos ubi ceperūt, exenteratos ad ſolem deſiccant,exicca-
tisq; deinde ueſcuntur.In fluminibus non ferrè gignuntē piſces gregales. Qui nutriuntē
in ſtagnis,hæc faciūt:Simul ac inceſſit eis libido gignēdi,gregatim in mare enatant,du- *Piſcium in ſta*
cibus maſculis genituram ſpargentibus,quā fœminæ conſectantes,recuruando ſe ex ea *gnis Aegyp.*
concipiunt.Eædem ubi prægnantes in mari ſunt effectæ, reuieant omnes rurſus ad ſibi *genitura.*
conſueta,non amplius eorundem ductu,ſed fœminarum.Ducūt enim illæ quemadmo
dum fecerant mares,gregatim oua fundentes inſtar milij parua,quæ mares adeūtes de-
uorant. Sunt aūt ea tanquam milij grana piſces,ex quorum reliquijs non deuoratis, ſed
nutritis,piſces fiunt.Ex his piſcibus qui capiuntē,dum in mare meant, hi detrita dextra:
quòd ea de cauſa patiuntē,ꝙ in mare dum tēdunt,à ſiniſtra terram legunt:rurſus eadem
uia reuertentes, incurſant atꝗ; offenſant contingendo terram plerunꝗ;,ne itinere aber-
rent propter aquæ decurſum. Nilo incipiente augeſcere, in primis depreſſa terraꝝ &
lacunæ fluuio proxime impleri incipiūt. Confeſtimq́; redundante à flumine aqua, hæc
plura fiunt,& continuo cuncta piſciculis minutis opplentur. Vnde autem ſecundo lo-
co uerisimile ſit eos gigni, hoc mihi uideor cauſæ intelligere, quod ſupiore anno, poſtq̄
Nilus abſceſſit,piſces qui oua in cœno pepererant,unà cum poſtremis abeunt aquis:cir
cumacto rurſus anno, ubi aqua reſtagnauit, ꝓtinus ex his ouis gignuntur piſces. Quod
ad piſces attinet, ita habet. Vtuntur Aegyptij, qui paluſtria accolunt, unguento ex fru-
ctū ſillicypriorum,quod appellant Aegyptij kiki.Hunc in modum conficientes ſillicy- *Sillicypria,*
pria hæc,quæ apud Græcos ultro naſcitur,ad oras fluminum ſtagnorumq́; ſerūt,mul *kiki.*
tum quidem fructum ferentia,ſed graueolentem.Hunc ubi collegerunt, alij contuſum
ad ignem,alij in ſartagine coquūt,& quod ex eo perfluit,excipiunt pingue quiddam,&
nihilominus ad lucernas tam idoneum quàm oleū, ſed graueolentiam exhibens. Sunt
autem aduerſus magnam uim culicum hæc ab eis excogitata. Cum enim his qui ſupra *Culicum uis*
paludes incolunt,munimento ſint turres, quas dormituri aſcendunt(nam culices uen- *apud Aegyp.*
tus prohibet in altū uolare)alia ſunt machinati qui intra paludes habitant: Singuli ſua
obtinent retia,quibus per diē piſces capiant,eiſdem noctu utuntur cubili, in quo requi
eſcunt. Circundatis illis, deinde operti ſomnum capiunt: qui ſi in ueſtimento inuolu-
ti, aut in ſindone dormirent,eos per ipſa indumenta culices morderēt,per retia uero ne
tantulum quidem mordere conantur. Naues eorum onerariæ ſunt factæ è ſpino, cuius *Naues Aegy*
figura ſimilima eſt loto Cyrenæo, & cuius lachryma gūmi eſt.Ex hac ſpino ligna conci *ptiorum.*
dunt,quæ magnitudine bicubitali,tanquam lateritio opere componūt,hūc in modum
compingentes: Ligno cubitali circundenſos ac longos ſtipites appendunt: ubi hunc in
modum compegerunt,deſuper frequētia tranſtra extēdunt.Commiſſuris nequaquam
utūtur,ſed introrſum cōpages iunco innectūt. Gubernaculū ſcite faciūt,& hoc per na-
uē tranſit. Malo quoꝗ; ſpinaceo, & uelis iūceis utūtur. Hæc nauigia cōtra flumen mea-
re nō poſſunt,niſi luculētus ingruat uētus,ueꝗ; à terra protrahuntē. Secundū decurſum *Vela iuncea.*
hoc pacto feruntē: Eſt ianua ex myrica facta, putaminibꝰ arūdinaceis ſtrata,& lapis poli
tus duoꝝ ferè talētoꝝ pōdo.Huiuſmodi ianuā fune alligatā,in anteriore parte nauis ſi-

nunt deferri: lapidem uero retrorſum alio fune. Ita ianua impetu aquæ inſidente, prinus meat & trahit barim: hoc enim his nauigijs eſt nomen. Lapis autem dum retrorſum trahitur, fundo admotus dirigit nauim.

Baris nauigij genus.

Horum nauigioꝝ ingens apud illos eſt copia, quorum quædam ferunt multa millia talentorum pōdo. Cum regiōem ſupergreſſus eſt Nilus, ſolæ urbes apparent, eatenus extantes, ut inſulis Aegæi maris fere aſſimiles eſſe uideantur. Nam cætera Aegypti, pelagus efficiuntur: ipſæq; urbes, quæ ſolæ extant, ſtatiões nauium faciunt. Nec iam, cum hoc cōtingit, per alueum fluminis, ſed per medium campi nauigatur. Ex Naucrate quidem Memphim uerſus, nō iam iuxta pyramides ipſas, ſed iuxta acumen Deltæ & urbem Cercaſorum. A mari autem & Canobo Naucratem uerſus per campum, ad Anthyllam urbem uenies, & ad urbem quæ uocatur Archandri. Harum urbium Anthylla, quæ eſt inſignis, datur peculiaris in calceamenta uxori ſemp eius qui in Aegypto regnat. Quod factum eſt ex quo Aegyptus fuit ditionis Perſarum. Altera uidetur mihi nomen habere ab Archandro Danai genero Phthij Achæi filio. Archandri enim urbs nominatur. Quod ſi alius quiſquam Archander eſſet, nequaquam Aegyptium nomen foret. Hactenus quæ uidi, quæ noui, quæ interrogaui, dicta ſunt. Hic pergam diſſerere de Aegypto quæ audiebam, addens aliquid quod ipſe uiderim.

Menis regnum.

Mena Diodorus in ſecundo libro, non omnium primum apud Aegypt. regnaſſe dicit, ſed poſt deos

Mena, qui primus apud Aegyptum regnauit, aiebant ſacerdotes iunxiſſe pontibus Nilum ad Memphim. Nam cum, Africam uerſus, totum præterlabi mōtem Pſammium: & ſupra Memphim centum circiter ſtadia meridiem uerſus aggeſta humo ad anfractum fluminis arefeciſſe priſtinum alueum. Ita flumen facto ſibi alueo, per medium montium fluere. Adeo nunc quoq; ſub Perſis iſte anfractus Nili tanquam coërcitus fluat, magnis præſidijs cuſtoditur quotannis obſeptus aggeribus. Quos ſi refrigens flumē uelit ea parte redundare, omnis Memphis adibit periculum, ne aquis operiatur. Ab hoc Mene, qui primus extitit rex, id unde fluit amnis effectum terreſtre, ibiq; ab eodem urbē hanc cōditam, quæ nunc Memphis appellatur (eſt enim Memphis in anguſtijs Aegypti ſita) & exterius aquilonem uerſus & ueſperum, ex flumine effoſſum eſſe ſtagnum, (Nam ab aurora ipſe Nilus arcet) & ab eodem in ea urbe extructum hoc templum Vulcani tum magnum, tum memoratu digniſſimum. Poſt hunc recenſebant è libro ſacerdotes nominatim alios trecentos ac triginta reges. In quibus tot ætatibus hominum, decem & octo fuiſſent Aethiopes, & una mulier alienigena; cæteri uiri indigenæ.

Nitocris regina Aegyp.

Mulieri quæ regnauit, fuiſſe nomen idem quod reginæ Babylonicæ Nitocrim: quam dicebant ultam fuiſſe fratrem, ab Aegyptijs, apud quos regnabat, interemptum: & ſic ubi hunc interemerant, regnum ad hanc detuliſſent. Vltam autem fratrem, dolo multis Aegyptiorum abſumptis. Nam extruxiſſe eam permagnum ædificium ſubterraneum, per cauſam quidem noui operis, animo autem aliud agitantem: & conuocatis ad conuiuium multis, quos præcipue nouerat fraternæ cædis autores fuiſſe, per occultum quendam ſpecum immiſiſſe flumen diſcumbentibus. Hæc demum de illa referebant, præterquam quod ubi hoc feciſſet, conſperſiſſe eam multo cinere ædificium, quo impunita eſſet.

Mœris rex.

Aliorum autem regum nullum referebant clarum opus editum, niſi unius: qui poſtremus horum extitit, Mœris. Hunc enim ædificaſſe memoratu digna Vulcani ueſtibula, ad uentum aquilonem uergentia: & ſtagnum effodiſſe, cuius quot ſint in ambitu ſtadia, poſterius aperiam: & pyramides in ea extruxiſſe, de quarum magnitudine ſimul cum ipſius lacu, mentionem faciam. Hunc itaque tantum operum edidiſſe, alios autem nihil prorſus. Quos ego prætergreſſus, eius qui his ſucceſſit, nomine Seſoſtris, mentionem habebo.

Seſoſtris rex. Diodo. Seſoſim appellat.

Iſtum dicebant ſacerdotes, primum longis nauibus ex Arabico ſinu ꝓfectum, rubri maris accolas in ſuam poteſtatem redegiſſe: progreſſumq; longius, ueniſſe in mare iam uadoſum, & proinde non nauigabile. Illinc ubi retro ſe ad Aegyptum recepiſſet, ſecundum ſacerdotū commemorationem, coacto ingenti exercitu per continentem perrexiſſe: omneſq; gentes, ut in quanque incidebat, ſubegiſſe.

Cippi Seſoſtris nomine inſcripti.

Et quaſcunq; earum nanciſcebatur feroces & uehementer ſtudioſas libertatis, in earum regiōibus cippos ſtatuebat, inſcriptos literis ſui nominis & patriæ,

& quæ referrent ipſum illos ui ſubegiſſe. Quarum uero urbes nullo prælio nulloq́; negocio cepiſſet, his cippos inſcripſit: tum eiſdem literas, quas ſcripſerat eis gentibus quæ uiriles extiterát: tum muliebria genitalia, planũ facere uolẽs, illos haud quaquam uiriles extitiſſe. Hæc faciendo peregit cõtinentem, donec ex Aſia in Europam trãſgreſſus, Scythas ſubegit & Thraces, ad quos uſq; & non ulterius, mihi uidetur Aegyptius exercitus perueniſſe. Quoniam in iſtorum terra tituli non ultra poſiti demonſtrantur. Hinc digreſſus retro abijt, & poſteaquam ad Phaſim ſubſedit, quid deinceps, non habeo quod dicam, an ipſe rex Seſoſtris, diuiſo ſuo exercitu, aliquantulum copiaꝝ reliquerit ad eam regionem incolendam, an aliqui militum pertæſi peregrinatiõis, circa fluuium Phaſim ſubſtiterint. Nam Colchi uidentur Aegyptij eſſe, quod ipſe prius notum, quàm ex alijs auditum refero. Cuius rei cum mihi cupido inceſſiſſet ut utroſq; percõtarer, magis Colchi reminiſcebantur Aegyptioꝝ, quàm Aegyptij Colchorum. Dicebant tñ Aegyptij, ſe opinari Colchos è Seſoſtris eſſe exercitu. Ipſe ex hoc coniecturam capiebam, quòd atro colore ſunt & criſpo capillo: tametſi hoc pro nihilo putari poſſet, cum & alij ſint huiuſcemodi: ſed quod iſti præcipue. Præterea quòd ſoli omnium hominum Colchi & Aegyptij & Aethiopes, ab initio ſtatim pudenda circuncidunt. Nam & Phœnices & Syrij, qui ſunt in Palæſtina, didiciſſe id ab Aegyptijs & ipſi cõfitentur. Syrij uero qui fluuium Thermodontem & Parthenium accolũt, & horum cõtermini Macrones, à Colchis didiciſſe ſe aiunt. Hi enim ex hoĩbus ſoli ſunt, qui circuncidunt: & in hoc faciendo, agnoſcuntur Aegyptij eſſe. Tamen Aegyptij atq; Aethiopes, non queo dicere, utri ab utris didicerint. Nam uidetur eſſe perantiquum. Sed quod ex Aegypto, qui illic commercium habuerunt, didicerint, magnum mihi fit hoc teſtimonium: quòd hi Phœnices, qui cum Græcia cõſuetudinem habent, nõ amplius circa uirilia imitantur Aegyptios: ſed eorum qui poſtea procreãtur, uirilia nõ circuncidunt. Agedũ & aliud de Colchis dicam, eos eſſe ſimiles Aegyptioꝝ. Hi ſoli atq; Aegyptij linum eadẽ ratiõe operantur: omnis utrorũq; uita pariter & lingua cõſentanea eſt. Linum autem Colchicum à Græcis Sardonicum appellatur, cum illud quod ab Aegypto uenit, appelletur Aegyptiacum. Titulorum, quos Seſoſtris rex Aegypti regionatim erexit, pleriq; iam incolumes non extant. Quoſdam in Syria Palæſtina ipſe uidi inſcriptos, tum quos dixi literis, tum muliebribus genitalib⁹. Circa Ioniam quoq; duæ huius uiri figuræ uiſuntur in petris inciſæ: una quidem qua ex Epheſo in Phocæam itur, altera uero qua è Sardib⁹ Smyrnam uerſus. In quaꝝ utraq; inſculptus eſt uir magnitudine quinûm palmorum, dextra ſpiculũ tenens: ſiniſtra arcus, cæteramq́; item armaturam, etenim Aegyptiacam & Aethiopicá geſtás: & ex altero ad alterum humerum euntes ſacræ literæ, Aegyptiacæ ſunt inciſæ in hæc uerba: HANC EGO REGIONEM MEIS OBTINVI HVMERIS. Quis tamen aut cuias fuerit, ab hac parte nõ indicant, ſed ab altera. Eam quidam cõſpicati, Memnonis imaginem eſſe cõiectant, multum à ueritate deficientes. Seſoſtrim Aegyptium ſacerdotes hunc eſſe dicebant, redeuntem, multoſq́; mortales earum gentium ac regionum, quas ſubegerat, reportantem. Eundẽ poſteaq̃ ad Daphnas Peluſias ſe receperat, fuiſſe à fratre, quẽ Aegypto præfecerat, unà cum liberis inuitatum: & cum ille domum exterius materia circunſtipaſſet, ſtruemq́; incendiſſet, re hũc intellecta extẽplo cum uxore deliberaſſe (nam & uxorem ſecum duxerat) & ea ſuadente, ut duos è ſex liberis ſuper ardentem pyram extendens pontem faceret, ſuper quos ipſi tranſeuntes euaderent, ita feciſſe: & duobus filijs ita incenſis, cæteros unà cum patre fuiſſe ſeruatos. Seſoſtrem in Aegyptum reuerſum, ultionem de fratre ſumpſiſſe: quam uero multitudinem è terris in poteſtatem redactis abduxerat, ea uſum in hæc fuiſſe. Siquidem iſti fuerunt, qui ſub hoc rege immenſæ magnitudinis lapides in templum Vulcani portatos pertraxerunt, quiq́; ad diuortia aquarum, quæ nunc in Aegypto ſunt, cuncta effodiẽda ſunt adacti, quia inuiti faciebant, ut Aegyptum prius equis & plauſtris agendis ubique idoneam, redderent non idoneam. Nam ab eo tempore Aegyptus, quæ omĩs plana eſt, tamen inequitabilis & plauſtris inhabilis extitit, propter multiplices foſſas uniuerſa lo-

Mulierũ pudenda cippis inſcripta.

Circunciſio quibus cõmunis.

Seſoſtris inſcriptio.

Pons funeſtus.

ea occupantes,quas ideo rex fodiendas putauit,ut ciuitates quæ non accolerent flumen, ſed in medio Aegypti eſſent, refluo flumine nō laborarēt penuria aquæ ad potandum, ſed ea ſuppeditaret è puteis.Hac de cauſa Aegyptus interciſa eſt,& ab hoc rege; ut dicebant,in omnes Aegyptios diſpartita ſoli quadrati æqua portione uiritim per ſortem data,atq; hinc prouentus inſtituti, impoſita certa penſione, quam illi quotannis ſoluerent.Quòd ſi cuius portionem alluuione flumen decurſaſſet,is adiens regē,rei quæ contigerat certiorē faciebat.Rexq; ad prædium inſpiciendū mittebat,qui metirētur quāto deterius factum eſſet, ut ex reſiduo ꝓportione taxatū uectigal pēderet:atq; hinc geometria orta,uidetur in Græciam tranſcendiſſe.Nam polū & gnomonē,id eſt,normam, & duodecim diei partes à Babylonijs Græci didicerunt. Solus hic Aegyptius rex imperio potitus eſt: Aethiopiæ monumentum quoque ſui reliquit ante ædem Vulcani lapideas ſtatuas,duas quidem tricenûm unam ſuam,alterā uxoris: quatuor autē uicenûm cubitorum,totidem filiorum.Huic ſtatuæ longo pòſt tempore,cum Darij Perſæ ſtatua anteponeretur, non tulit id ſacerdos Vulcani, negans Darium tales res geſſiſſe, quales geſſiſſet Seſoſtris Aegyptius;quippe qui cum alias nationes non pauciores quàm Darius,tum uero Scythas ſubegiſſet: eoq; iniquum eſſe huius ante illius ſiſti donaria, qui rebus geſtis non eſſet illum ſupergreſſus. Hæc locuto ſacerdoti tamen ignouiſſe Darium ferunt.Defuncto Seſoſtre,regnum ſuſcepiſſe Pheronem eius filium,& hūc nullam ſumpſiſſe expeditionē,ſed ei contigiſſe ut luminibus caperetur.Idq; hac de cauſa: Cum flumen eo tempore copioſiſſimū manaret,ita ut ſupra decem & octo cubitos rura tranſcenderet,uento ingruente, qui fluctus cieret, ferunt hunc regem facinus admiſiſſe, ꝗ ſumptum ſpiculum in medios fluminis uortices cōtorſerit,ſtatimq; laboraſſe ex oculis, ac uiſum amiſiſſe,decenniq; cæcum fuiſſe. Vndecimo autem anno ex urbe Buti ei oraculum aduenisse, iam exactum eſſe tempus calamitatis ı uiſumq; ei rediturum , ſi oculos abluiſſet lotio mulieris, quæ ad ſuum ſolius uirum acceſſiſſet, aliorum uirorum expers.Et ante omnia urinam uxoris expertus,cum nihil amplius cerneret,cæteraſ; deinceps urinam expertum,tandem uidiſſe.Ibiq; omnes mulieres,quas fuiſſet expertus,præter eam cuius lotio lotus uiſum recepiſſet, unam in urbem coegiſſe, quæ ἐρυθρὴ βῶλος, id eſt,rubra gleba dicitur, & eas illic coactas cum ipſa urbe omnes cōcremaſſe: & eam cuius lotio lotus uiſum recepiſſet,uxorem duxiſſe. Atq; ea clade liberatum cum alia in alijs tēplis donaria poſuiſſe,omnia memoratu digna,tum maxime memorabilia,ac ſpectaculo digna in templo Solis,gemina ſaxa,quos obelos uocāt,à figura ueru, centenûm cubitorum longitudinis.octonûm latitudinis. Huic in regno ſucceſſiſſe aiebant uirum Memphitē,cui nomen eſſet lingua Græca Proteus.Cuius nunc Memphi uiſitur fanum, decorum ſanè,ac ualde adornatum, ad auſtralem partem templi Vulcani poſitum,circunquaq; Phœnicibus Tyrijs habitantibus: q locus omnis caſtra Tyriorum appellatur. In hoc fano Protei eſt ædes,quæ uocatur Veneris hoſpitæ:quam conijcio eſſe Helenes Tyndari filiæ : quia & apud Proteum fuiſſe diuerſatam audiui, & cognomine Veneris hoſpitæ appellatam.Nam quæcunq; ſunt alterius Veneris templa, neutiquam hoſpitæ appellantur.Et ſanè percontanti mihi ſacerdotes de Helena, referebant ita rem eſſe geſtam:Alexandrum,rapta è Sparta Helena,cum renauigaret domū,in mari Aegæo uentis curſu excuſſum in Aegyptiacum pelagus:atq; illinc non remittentibus flatibus appulſum in Aegyptum,ad oſtium Nili,quod uocatur Canobicū atq; ad Taricheas. Erat in eo littore quod nunc quoq; eſt,Herculis templum: ad quod ſi quis cuiuſcunq; hominis ſeruus confugiens,capiat ſacras notas,ſeſe deo tradens, eum nefas eſt tangere. Quæ ſanctio ad meam uſq; ætatem prorſus immutata perſeuerauit.Eam templi legem mancipia Alexandri cum audiſſent,ab eo profugerunt: aſſidentesq; deo ſupplices, Alexandrum inſimulabant,eum deſtructum uolentes:remq; omnem exponebant,ut circa Helenam geſta erat, & illata Menelao iniuria. Inſimulabāt autem de his apud ſacerdotes, & apud huius oſtij Nili præfectum,nomine Thonim.His auditis,Thonis quàm raptiſſime Memphim ad Proteum mittit hæc nunciatum,his uerbis: Peregrinus quidam ge

Dio. Sic. lib. 2. Herodotum, cæterosq; Aegyptios multa hic præter ueri opinionem uoluptatis gratia fingere tradit.

Geometriæ ortus.

Poli & Gnomonis inuentio.

Dici bora.

Pheron rex cæcus. paulo aliter hæc referuntur à Diodo.

Lotij mulieris uſus.

Obeli,quorū meminit Pli. lib. 36. c. 11

Proteus.

Multos reges huic ſucceſſiſſe ante Proteum refert Diodo. in 2. libro.

Venus hoſpita.

Helena raptus.

Aſylum Herculis.

nere Teucer, qui rem nefariam in Græcia perpetrauit: quippe ſeducta hoſpitis uxore, quam ſecum duces cum multis admodum opibus, in tuam terram uentis appulſus eſt: Vtrumne ſinamus eum abire impunem, an ea quæ attulit ſecum eripiemus? Ad hæc remiſit Proteus qui diceret: Virum iſtum, undecunque is ſit, qui rem nefariam in hoſpitem ſuum perpetrauit, cōprehenſum ad me deducite, ut quidnam dicturus eſt, ſciam. Hoc ubi accepit Thonis, Alexandrum comprehendit, naueſque eius diſtinet: dehinc illum Helenamque cum opibus, atque etiam ſeruos Memphim ducit. Quibus omnibus repræſentatis, Proteus percontatus eſt Alexandrum quiſnam eſſet, & unde cum nauibus profectus. Alexander illi & genus ſuum commemorauit, & patriæ nomen, & unde nauigaſſet, & quò. Sed interrogante Proteo unde Helenam accepiſſet, titubantem in loquendo ac tergiuerſantem coarguebant hi qui fuerant ſupplices, exponētes omnia quæ in ſcelere admittendo geſta eſſent. Tandem Proteus apud eos hanc ſententiam tulit, inquiens: Ego niſi magni intereſſe arbitrarer de peregrino aliquo ſupplicium capitis ſumere, ad terram meam uentis appulſo, ſupplicium ꝓ Græco illo de te ſumerem. omnium hoſpitum deterrime, ſceleſtiſſimū facinus admiſiſti, à tuo ipſius hoſpite erepta uxore: neque his contentus, cum ea abiſti. Ac ne his quidem ſatis habens, compilata hoſpitis domo uenisti. Itaque quoniam magni momēti eſſe duco necare hoſpitem, mulierē hanc atque opes tibi ut abducas, nō ſinam, ſed ego hæc Græco hoſpiti reſeruabo, dum ille ipſe conſtituerit uenire ad iſta reportanda. Tibi uero ipſi, tuiſque conuectoribus, ut ē mea terra in aliam triduo transfretetis præcipio, alioqui uos ꝓ hoſtibus perſecuturus. Hunc Helenæ ad Protea aduentum fuiſſe, ſacerdotes referebant. Quam famam uidetur mihi & Homerus accepiſſe, ſed quia nō perinde decora res erat in carmine, alio loquēdi modo eſt uſus, in quem tranſtulit, declarans ſe hunc famæ ſermonem notum habuiſſe. Id manifeſtum eſt, quòd in Iliade facit mentiōem eiuſdem erroris Alexandri: nec uſquam alibi retractat Alexandrum ferentem Helenam fuiſſe abductum, & alibi errabundum Sidonem Phœniciæ applicuiſſe. Meminit enim huius rei in laudanda uirtute Diomedis, ita uerſibus inquiens:

Paris Alexander ad Proteum ductus.

Proteus Paridem arguit.

philoſtratus in uita Apollonij his quoque ſuffragatur.

Home. de Helena rapta.

Picturata inerant ibi pallia, opus mulierum
Sidonidûm, quas ipſe Paris formoſus ab urbe
Sidonia duxit, ſulcans freta lata carinis,
Cum retulit magnis Helenam natalibus ortam.

Iliad. ſexto.

Meminit quoque in Odyſſea his uerſibus:

Hoc habuit Ioue nata probum, præſenſque uenenum,
Quod Polydamna ſibi Thonis donauerat uxor:
Aegypto quæ terra ferax fert plurima mixtim,
Multa quidem proba, multa autem damnoſa uenena.

Odyſſ. quar.

Hæc quoque alia ad Telemachum Menelaus inquit:

Eodem lib.

Hunc etiam Aegypto dij me tenuere reuerti
Conantem, quibus haud tuleram ſolennia ſacra.

In his carminibus fatetꝰ Homerus ſe noſſe errorē Alexandri in Aegyptū. Eſt enī Syria Aegypto contermina, & Phœnices (quorum Sidon eſt) in Syria incolunt. Itaque cum hi uerſus, tum uero locus non minimum, imò maxime probant Cyprios uerſus nō Homeri, ſed cuiuſpiam alterius eſſe: in quibus dicitur Alexander ex Sparta Helenam ducens, triduo Ilium perueniſſe, ſecundo uento uſus, ac tranquillo mari, cum id in Iliade dicat, illum cum Helenam duceret, erraſſe. Sed Homerus ut Cyprium carmen ualeto. Cæterum, nunquid Græci uana quæ circa Ilium geſta memorarent, nec ne, percontanti mihi, ſacerdotes ita reſpondebant, ſe nouiſſe ab ipſo Menelao, rapta Helena magnas Græcorum copias auxilio ueniſſe Menelao in regionem Teucriam: quæ in terram egreſſæ, locoque communito, miſerūt Ilium legatos, cumque eis & ipſum Menelaum iſſe. Hos poſtquam ingreſſi ſunt mœnia, tum Helenam opeſque, quas Alexāder furto aſportaſſet, repoſciſſe, tum iniuriæ ſatiſfactionem. Teucros autem tunc eadem narraſſe, deinde & iu-

Cyprij uerſus Homeri.

Helenæ raptus hiſtoria

ratos negaſſe habere ſe Helenam, atq; opes de quibus arguerentur, ſed ea in Aegypto eſſe omnia: neque ſe iure reatum ſuſtinere earum rerum, quas Proteus Aegyptius rex teneret. Græcos, cum ſe ab illis derideri arbitrarentur, ita obſediſſe Ilium, donec expugnauerunt.

Menelaus apud Proteum Helenam bonaq; recuperat.

Vrbe capta, cum Helena non exiſteret, & eandem orationem quam prius, audirent Græci: ita demum habita prioribus uerbis fide, ipſum Menelaum ad Proteum mittunt. Hic ubi ad Aegyptum peruenit, & ad Memphim nauigauit, expoſita rei geſtæ ueritate, honorificentiſſimo hoſpitio exceptus, Helenamq; maiorum immunem recepit, & inſuper omnes pecunias ſuas. Et cum hæc aſſecutus eſſet Menelaus, tamē iniurius in Aegyptios extitit.

Menelai ex Aegypto fuga.

Nam cum proficiſci conaretur, nec per uentos poſſet, idq; iam diu, rem indignam excogitauit. Sumptis enim duobus pueris quorundam indigenarum filijs, exectisq;, haruſpicinam fecit. Quod ubi eum feciſſe reſcitum eſt, inuiſus & exagitatus fuga in inſulas Africæ obiacentes. Eò poſteaquam ſe cōtulit, nihil amplius quod referrent Aegyptij habebant. Atque horum alia, quæ ex hiſtorijs noſſe dicebant, alia apud ipſos geſta, uel magis habere comperta. Hæc aiebant Aegyptiorum ſacerdotes.

Herodoti cōiecturis uidetur refragari Iſocra. Philoſtratus tamē alibi cum Herodoto uidetur ſentire

Ego uero ad ea quæ de Helena commemorata ſunt, & ipſe adijcio hoc coniecturæ: Si intra Ilium fuiſſet Helena, utique fuiſſet Græcis tradita, ſiue uolente Alexandro, ſiue inuito. Neque enim ita deſipiebat Priamus, aut alij eius propinqui, ut ſuis ac liberorum corporibus, atque etiam urbe periclitari uellent, quo Alexander Helenæ contubernio potiretur. Quod ſi inter initia ita ſenſiſſent, non tamen id feciſſent, poſteaquam cum multi aliorum Troianorum, tum uero Priami filiorum duo, trésue aut plures perierant cum Græcis præliantes, ſi quid referentibus credi uerſificatoribus debet. Quæ cum contingerent, ego crediderim Priamum, uel ſi ipſe in contubernio habuiſſet, Achæis redditurum fuiſſe, cupiditate præſentia mala deuitandi. Neque uero regnum ad Alexandrum erat peruēturum, ut iam ſub eo res eſſent ſeniore Priamo, cum Hector & natu maior, & uirtute præſtantior quàm ille, regnum eſſet defuncto Priamo ſuſcepturus: quem haudquaquam fratri iniuſte agenti indulgere, cum præſertim tanta mala propter eum, tum priuatim ipſi, tum cæteris Troianis omnibus euenirent.

Magnarum iniuriarū magnæ uindictæ.

Sed quia nec poterant reddere Helenam, nec uerum dicentibus eis Græci fidem habebant, dæmonio (ut quod ſentio dicam) diſponente, ut funditus euerſi planum facerent hominibus, magnarum iniuriarum magnas à dijs eſſe ultiones. Et hæc quidem, ut mihi uidentur, dicta ſunt.

Rhampſinitus.

Aeſtatis & hyemis ſimulacra.

Protei autem regnum dicebant ſuſcepiſſe Rhampſinitum, qui memoriam ſui reliquit ueſtibula ab occaſu ſpectantia templum Vulcani, & è regione ueſtibulorum ſtatuit duo ſimulacra quinûm & uicenûm cubitorum longitudinis: quorum quod aquilonem ſpectat, id æſtatem: quod auſtrum, id hyemem Aegyptij uocant, præpoſtere facientes. Huic regi ingentem etiam pecuniarum uim fuiſſe, quam nemo regum, qui deinceps ſcripti ſunt, ſuperare potuerit, ac ne proxime quidem accedere. Et cum in tuto eam pecuniam collocare uellet, ædificium extruxiſſe lapideum, cuius parietum unus in exteriorem ædium partem pertingebat:

Structōris regij ærarij calliditas.

ſed ſtructorem inſidiantem hoc fuiſſe machinatum. Is unum è lapidibus ita ſtruxit, ut è pariete facile tolli à duobus uiris, atque adeo ab uno poſſet. Aedificio abſoluto, regem in eo pecuniam repoſuiſſe. Interiecto tempore, ſtructorem illum, cum eſſet uita exceſſurus, uocaſſe ad ſe filios (nam duos huic fuiſſe) eisq; narraſſe, ſe illis proſpicientem, ut affluenter uitam degerent, aſtute ædificaſſe regis ærarium: denique omnia illis expoſuiſſe plane, menſurasq; ad lapidem amouendum docuiſſe ac tradidiſſe, quæ filij obſeruantes, regij ærarij quæſtores forent. Patre uita functo, haud in longum filios rem diſtuliſſe. Noctu enim ad regiam accedentes, lapidem ædificij inuentum nullo negocio amouiſſe, multumq; pecuniæ expilaſſe. Cum autem rex forte fuiſſet ædificium ingreſſus, uideretq; uaſa nummorum imminuta, obſtupuiſſe: nec habuiſſe quem inſimularet, cum & ſigna ſalua, & ædificium obſeratum eſſet. Vbi iterum ac tertio aperienti minor aſſidue pecunia apparebat, hoc feciſſe, ne fures cum furto abirent. Laqueos faciendos curaſſe: & eos circa uaſa, in quibus pecuniæ inerant, collocaſſe. Fures quemadmodum ſuperiori

tempore cum ueniſſent, & alter eorum penetrans ad uas recta perrexiſſe, eũ fuiſſe la-
queo retentum: & ubi agnouit quò in malo eſſet, protinus fratrem uocaſſe, & præſen
tis conditionis ſuæ certiorem feciſſe:iuſſiſſeq́ ut quamcelerrime introgreſſus ſibi caput
abſcinderet:ne ipſe conſpectus agnitusq́ quis eſſet, etiam illum uita perderet. Qui cũ
niſus eſſet probe dicere, fratrem ei obſequentem ita feciſſe: & adaptato lapide domum
abiſſe, fratris caput aſportantem. Vbi dies illuxit, ingreſſum in ædificium regem expa
uiſſe, cernentem corpus furis in laqueo ſine capite, & ædificium incorruptum: nullúq
neque ingreſſum, neque egreſſum habens. Ita abiſſe, atq; ita faciendũ ſtatuiſſe, ut furis
cadauer è muro ſuſpenderet: cuſtodesq́ illic appoſuiſſe, iuſſos, ut ſi quem plorantem
aut miſerantem animaduertiſſent, eum ad ſe perducerent. Suſpenſo cadauere matrem
indigne tuliſſe: allocutamq́ filium qui ſupererat, impetraſſe ut quacunque ratione ma-
chinari poſſet, corpus fratris reſolueret, aſportaretq́. Id ſi negligeret, minatam ſe regẽ
eſſe adiuturam ad eum indicandum, quod pecunias regias haberet. Aduerſus hanc cũ
filius multa uerba faceret, nec perſuaderet quod illa rem grauiter accipiebat, cum ta-
lem rem fuiſſe commentum: Inſtratis aſinis utres uino completos impoſuiſſe: & poſt-
quam agendo aſinos iuxta cuſtodes fuit ante ſuſpenſum cadauer, reuulſis ligaculis, du-
os tresue pedes reſoluiſſe: & cum uinum proflueret, tum caput cædentem uehemen-
ter uociferatum, tanq̃ neſcientem ad utrum prius aſinorum ſe cõuerteret. Cuſtodes cũ
multum uini profluere uiderent, concurriſſe cũ uaſis in uiam: & id quod proflueret lu
crifacientes comportare. Iſto ſimulata iracundia omnibus maledicẽte, aliquantoq́ poſt
illis conſolantibus, hunc finxiſſe ſe mitigatum, & ab iraſcendo deſiſſe. Tandem ſedu-
xiſſe è uia aſinos, atq; inſtruxiſſe: & cum plura uerba inter eos fierent, & quidam faceto
dicto hominem laceſſeret, ut riſum eliceret, donaſſe illis uinum ex utribus. Atque eos
illic ut erant diſcumbentes potare conſtituiſſe, prehenſantes hominem ac iubentes ut ſe
cum ad compotandum maneret. Atque iſtum obſecutum remanſiſſe. Et cũ inter potan
dum comiter acciperetur, donaſſe inſuper alterum utrem. Ita ſe uino ingurgitantes cu
ſtodes, admodum temulentos eſſe factos, ſomnoq́ oppreſſos, ibidem ubi potauerant ob
dormiſſe. Iſtum ubi multum noctis erat, tunc corpus fratris diſſoluiſſe, & cuſtodũ ma-
las dextras in contumeliam deraſiſſe, & aſinos impoſito cadauere domum uerſus agitaſ
ſe, executumq́ imperia matris. Regem, ubi ei renunciatũ eſt, furem cadauer ſurripu-
iſſe, acerbe tuliſſe. Et cũ uellet quoquomodo inuenire quiſnam eſſet iſta machinat[9], hoc
feciſſe, quod apud me caret fide. Filiam ſuam domi proſtituiſſe, iuſſam om̃es indifferen
ter excipere: ſed priuſquam coirent, adigere ad ſibi dicendum, quidnam in uita eſſet
actum à ſe ſolertiſſimum ac ſceleſtiſſimũ: & qui narraret quæ circa furem acta eſſent, eũ
cõprehenderet, neq; exire permitteret. Cũ itaq; filia patris imperia faceret, furẽ quod
audiſſet, quamobrẽ iſta fierent, cupientem euadere uerſutiam regis, hoc egiſſe: Recẽtis
mortui amputatam ex humero manum ſub pallio ferentẽ iſſe: atq; ingreſſum ad filiam
regis, cũ interrogatus eſſet eadem quæ cæteri, enarraſſe, ſceleſtiſſimum ꝑpetraſſe, ꝙ fra
tris in ærario regis laqueo capti caput amputaſſet. Solertiſſimum autem, ꝙ cadauer fra
tris ſuſpenſum reſoluiſſet, cuſtodibus prius ebrijs factis. Illam, cũ hæc audiſſet, manum
in hunc inieciſſe, eiq́ furem in tenebris manum mortui porrexiſſe. Quam mulier cum
apprehendiſſet, manũ ſe huius iſtius tenere rata, iſtum per fores ſe ꝓripuiſſe, muliere de
luſa. Poſtq̃ & hæc renunciata ſunt regi, ſtuporem incuſſiſſe, tum aſtutiam, tum audaci
am hominis. Ad extremũ dimiſſis per omnes urbes nuncijs, regem edixiſſe, nõ modo
ueniam, ſed etiam magna munera manere furem, ſi in conſpectum ipſius ueniret: ita fu
rem fide habita, ad eum ueniſſe: eiq́ Rhampſinitum magna uiri admiratiõe ductum, fi
liam ſuam collocaſſe, tanq̃ ex om̃ibus mortalibus plurima ſcienti. Nam Aegyptios qui
dem cæteris, hunc autem Aegyptijs antecellere. Poſt hæc aiebant regem hunc deſcen-
diſſe uiuum ſub terram, eò ubi Græci opinantur ſedes infernas eſſe: & ibi cum Cerere
alea luſiſſe: & aliquando uictorem, aliquando uictum fuiſſe: & ſurſum iterum fuiſſe re-

Fures ærarij callide deprẽhenſi.

Furis callidũ commentum.

Male dextræ in contumeliam deraſæ.

Regis filia proſtituitur.

Furis mira & audacia & aſtutia.

Aegyptij cæteris antecellunt.

uerſum, munus ab ea obtinente mantile aureum. Quod tempus à Rhampſiniti deſcenſu ad reditum, dicebant feriatum eſſe apud Aegyptios. Idq; ego ad meam memoriam ſcio obſeruatum. Verum an ob id ſic feriati ſint Aegyptij, aſſerere non poſſum, ſed ſacerdotes pallium quoddam, quod intra unum diem detexuerunt, uni ex ſuis induere, & oculos mitra obducere: quem geſtantem pallium ubi in uiam deduxerunt, quæ fert ad Cereris templum, ipſos redire illo relicto. Hunc autem ſacerdotē oculos uelatos habentem aiunt, à geminis lupis agi ad Cereris templum, quod ab urbe uiginti ſtadia abeſt: & rurſus à templo in eundem locum à lupis reduci. Quæ ab Aegyptijs referuntur, cuicunq; credibilia uidentur, is eis utatur. Mihi autem in omni ſermone conſtitutū eſt, ea ſcribere quæ auditu cognoui. Inferorum principatum tenere Cererem & Liberum, Aegyptij aiunt. Hi denique primi extiterunt qui dicerent animam hominis eſſe immortalem, quæ de mortuo corpore ſubinde in aliud atque aliud corpus, ut quodq; gigneretur, immigraret. Atque ubi per omnia ſe circuntuliſſet, terreſtria, marina, uolucria, rurſus in aliquod genitū hominis corpus introire. Atq; hunc ab ea circuitū fieri intra annorum tria millia. Hác rationē ſunt è Græcis qui uſurpauerint tanquam ſuam ipſorum, alij prius, alij poſterius. Quorum ego nomina ſciens, non duco ſcribenda. Ad Rhampſinitum uſq; regem aiebāt in Aegypto uiguiſſe ſane ius omne. Poſt hūc autem qui in regno ſucceſſit, Cheopem in omne flagitium fuiſſe prolapſum. Omnibus nanq; eum templis obſeratis, ante omnia Aegyptijs ne ſacrificarent interdixiſſe. Deinde iuſſiſſe, ut in ſuis ipſius operibus exercerenť. Alij ut ex lapidicinis Arabici montis ſaxa exciperent, & illinc ad Nilum uſque protraherent. Alijs, ut tranſmiſſo flumine, illa acciperent, & ad montem, qui dicitur Africus, traherent. Faciebant autem opus circiter decē myriades, id eſt, centum millia hominum, ternis ſemper menſibus ſingulæ. In ea uia populus dum trahendis ſaxis atteritur, decenne tempus triuit, quod non multo minoris operis mihi uidetur, quàm pyramidem extruxiſſe. Cuius longitudo eſt quinque ſtadiorum, latitudo decem paſſuum: altitudo ubi maxima eſt, octo paſſuum, lapide polito & animalibus inſculpto. In hac decem annos fuiſſe conſumptos, & in ſubterraneis ædibus in tumulo, ſupra quem pyramides ſtant, quas fecit ſibi pro ſepulchro, in inſula intromiſſo per foſſam Nilo. Verum in pyramide hac annos uiginti abſumptos: cuius ſingulæ frontes (nam eſt formæ quadratæ) ſunt octogenûm iugerum pari altitudine, ſaxis dolatis, decentiſſimeq; coagmentatis, quorum nullum eſt minus triginta pedum. Eſt autem extructa hæc pyramis in ſpeciem graduum, quas quidam ſchalas, quidam arulas uocant. Poſteaquam eam principio talem fecerant, attollebant reliquos lapides breuibus machinis è ligno factis, ex humo in primum ordinem gradatim leuantes. Vbi ſuper hunc gradum lapis erat, ſuper alteram machinam imponebatur, quæ in ipſo primo gradu ſtabat. Ab hoc deinde in alterum ordinem trahebatur, ſuper alteram machinam. Nam quot ordines graduum, totidem machinæ erant, ſiue eādem machinam, quæ una & facilis ad ferendum eſſet, transferebant ad ſingulos ordines, quoties ſaxum amoliebantur. Dictum ſit à nobis de utroque, quemadmodum refertur. Effecta ſunt igitur ita prima quæque ex pyramide, ut erat altiſſima: deinde gradatim ſequentia, nouiſſime uero quæ ſolo ſunt iuncta & infima. In ipſa pyramide literæ Aegyptiacæ ſcriptæ, indicant quantum ſit erogatum in operarios pro apio, cepis, & allijs, quod interpres earum literarũ (ut probe reminiſcor) aiebat in ſumma mille & ſexcenta talenta pecuniæ eſſe. Quod ſi ita ſe habet, quantum in alia credibile eſt fuiſſe conſumptum, uel in ferramenta, uel in cibos, uel in ueſtiarium operariorum? Atq; per id quod dixi tempus opera extruebant. Alio item tempore (ut ego opinor) lapides excidebāt, atque portabant, & alio non exiguo ſubterraneam foſſam effecerunt. Propter quod eò flagitij deueniſſe Cheopem, ut pecunia defectus, filiam ſuam in quodam ædificio proſtituerit, imperans quantumcunque faceret quæſtum. Non enim quantum dicebatur. Eamq; cum patris iuſſa feciſſe, tum uero priuatim de relinquenda ſui memoria cogi-

Luporum ductus.

Autoris fides

Animarū immortalitas, atq; tranſanimatio. Notatur Pythagoras & Plato.

Cheopes.

Pyramidis forma.

Vide Pli. lib. 36. ca. 12. ubi multa de pyramidibus et eorum ſtructoribus.

taſſe. Itaque ſingulos ad ſe intrantes oraſſe, ut ſibi ad opera ſingulos lapides donarent. Ex his lapidibus aiebant extructam fuiſſe pyramidem, quæ ſtat in medio trium in conſpectu pyramidis magnæ, cuius unumquodque latus ſeſquiiugerum eſt. Quinquaginta annos regnaſſe hũc Cheopẽ Aegyptij dicebant, eoq́ defuncto accepiſſe regnum fratrem Chephrenem: & hunc eodem inſtituto uſum eum in alijs, tum uero in facienda pyramide, non tamen quæ ad magnitudinem fraternæ accederet. Eas nanque & nos fuimus dimenſi. Nam ſubterranea non ſubſunt ædificia, neque per foſſam deriuatus in eam Nilus, quemadmodum in alteram influit, ſed extructo anfractu introrſum inſulam circunluit, in qua ſitum eſſe ipſum Cheopem aiunt. Fuiſſe tum ex Aethiopico lapide uerſicolore primum domum, quadraginta pedibus depreſſiorem altera, ſed habentem idem quod grande ædificium, magnitudinis. Stant autem ſuper eundem tumulum ambæ, centum ferè pedum celſitudinis. Sex & quinquaginta annos regnaſſe Chephrenem aiebant. Ita centum & ſex anni ſupputantur, quibus & Aegyptij in omni calamitate uerſati ſunt, nec templa aperta, ſed ſemper fuerint occluſa. Hos reges Aegyptij præ odio ne nominare quidem uolunt, ſed eorum pyramides uocant paſtoris Philitionis, qui ea tempeſtate pecudes per hæc loca paſcebat.

Chephrenes. Diodorus nõ Chephrenẽ, ſed Cephum hunc uocat, qui (ut ipſe ait) ab aliquibus regno nõ ſucceßiſſe putatur, ſed Chabreus ſuperioris reg. filius: quapropter ſcite dicit Plin. in 36 libro cap 12. non conſtare inter ſcriptores, à quibus facta ſint pyramides, cum & ipſi Aegyptij regũ eſſe monumenta negent.

Poſt hunc regnaſſe in Aegypto dicebãt Mycerinum Cheopis filium, eumq́ paterna peroſum facta, & templa reſeraſſe, & populo ad ultimum calamitatis afflicto feciſſe poteſtatem res agendi & ſacrificandi: quinetiam ſuper omnes reges iuſtitiam exercuiſſe. Quo nomine ex uniuerſis regibus hunc Aegyptij maxime prædicabant: tum ob alia quæ bene iudicabat, tum uero quòd conquerenti de ipſius ſententia, de ſuo donabat, ut indignationi hominis ſatisfaceret. Cum eſſet in ciues ita clemens Mycerinus, atque ita ſtudioſus, principium ei malorum contigiſſe obitum filiæ, quæ domi unica ſoboles erat. Qua clade ſupra modum dum doleret, uelletq́ filiam excellentiori aliquo genere ſepelire, quàm cæteri, feciſſe ligneam bouem uacuam, quam cum inauraſſet, in ea filiam ſepeliſſe defunctam. Neq́ humo bos hæc condita eſt, ſed ad meam uſq́ memoriam in propatulo fuit in urbe Sai apud regiam, in conclaui quodam exornato poſita. Cui ſingulis diebus omnifarij odores inferuntur: noctibus autem perpetuo incenſa lucerna aſtat. In altero contiguo conclaui imagines ſtant concubinarum Mycerini: ut in urbe Sai ſacerdotes aiebant. Stãt enim coloſſi, id eſt, grandia ſimulacra, circiter uiginti, è ligno fabricati, nudi pleriq́: qui quarum ſint mulierum, non poſſum dicere, prætérquam quæ narrantur. Sunt qui de hac boue & coloſſis hæc referant: Mycerinum amore filiæ ſuæ captum, uim ei intuliſſe: deinde illam cum præ mœrore ſe ſuſpendiſſet, patrem in hac boue ſepeliſſe: matrem autem manus miniſtrarum, quæ filiam patri prodidiſſent, præcidiſſe: & nũc earum hæc eſſe ſimulacra eius mali, quòd uiuæ paſſæ fuiſſent. Hæc (ut ego opinor) dicunt nugatores, ut alia, ita & de manibus coloſſorum: quippe quas ipſi uidimus temporis diuturnitate delapſas, quæ ad meam uſq́ ætatẽ ad pedes eorum ſtratæ uiſebantur. Bos quoque cum cæterum corpus operta eſt Phœniceo pallio, tum uero ceruicem & caput craſſo admodum auro: Cuius inter media cornua circulus annexus ineſt, ſoli aſſimilatus. Neq́ ſtans eſt bos, ſed in genua cubãs, magnitudine quanta eſt grandis uacca. Effertur autem è conclaui quotannis. Et poſtquam Aegyptij uerberarunt deum quendam, quem in tali negocio non puto mihi nominandum, tunc & bouem in lucem proferunt. Aiunt eam oraſſe patrem Mycerinum, ut defuncta quotannis ſemel ſolem intueretur. Huic regi, poſt calamitatem filiæ, ſecũdo loco hæc accidiſſe: Ex urbe Buti ueniſſe oraculũ, fore ut ſex omnino annos uiueret, ſeptimo defuncturus. Id hunc ægre ferentem, uiciſſim miſiſſe ad oraculum contumelioſas querimonias: quod, cum pater ſuus, & patruus, qui deorum immemores templa clauſerant, hominesq́ perdiderant, tamdiu uixiſſent, ipſe pie faciens tam cito foret uita defuncturus. Rurſus ei ueniſſe dicuntur ex oraculo reſponſa, ea propter ipſum propere uitam finiturum, quod non id faceret quod deberet. Oportere enĩ Aegyptũ centum quinquaginta annis affligi: idq́

Mycerinus rex.

Bos lignea ſepulchri loco.

Coloßi concubinarum.

Mycerinĩ oraculum.

Mycerini cõmentum quo oraculum ul ciſceretur. *Noctes in dies cõmutati.* *Rhodopis pyramis Plinius in 36. libro cap. 12. Strabo in 17 Diodo in 2. multiq; alij ſcriptores putant hanc eſſe Rhodopis pyramidem.* *Aeſopus fabularũ ſcrip.* *Charaxus.* *Sappho poetria.* *Iadmon Sami.*

duos, qui ante eum fuiſſent, reges didiciſſe, ipſum uero nequaq̃. Hæc ubi accepit Mycerinus, ſe iam numinibus damnatum, lucernas feciſſe per multas: quibus cum nocteſceret accenſis, potaret ac ſe oblectaret: neque diu neque noctu intermittens, quin per paludes per'q; nemora uagaretur, utq; audiretur iuuenilibus in rebus ſtudioſiſſime uerſari. Hæc idcirco excogitauit, quod uellet oraculum cõuincere mendacij, ut duodecim pro ſex fierent anni, diebus factis ex noctibus. Pyramidem & hic reliquit longe minorem paterna, uicenis pedibus ex omni parte (nam eſt quadrangularis) breuiorẽq; trium iugerum ad medium uſq;, Aethiopico ex lapide. Hãc quidam Græcorum uolunt eſſe Rhodopis mulieris proſtantis, non recte ſentientes: qui ne noſſe quidem uidentur quænam fuerit Rhodopis, de qua loquuntur. Neq; enim talem pyramidem illam ſibi facere deſtinaſſet, in qua talentorum infinita (ut ſic dicam) millia cõſumpta ſunt. Ad hæc nõ iſtius, ſed Amaſis regis temporibus Rhodis floruit. Multis enim poſt hos reges annis, qui iſtas pyramides reliquerunt, Rhodopis extitit, gñe Thracia, ancilla Iadmonis Samij, ex urbe Vulcani, conſerua Aeſopi fabularum ſcriptoris (nam & hic Iadmonis fuit) poſtquam is huic mulieri non minimum cordi fuit. Siquidem cum ſæpenumero Delphi ex oraculo pronunciarent, ſi quis ſumere pœnas uellet animæ Aeſopi, alius nullus extitit qui ſumere uellet, niſi Iadmonis ex filio nepos alius Iadmon. Ita & Aeſopus Iadmonis fuit. Rhodopis autem in Aegyptum abijt, portata Xantho Samio, profecta illuc ad quæſtum faciẽdum. Magna pecunia fuit redempta à Charaxo uiro Mitylenæo, Scamandronymi filio, Sapphus poematum conditricis fratre. Hunc in modum Rhodopis libertatem nacta eſt, & in Aegypto remanſit: gratioſaq; uehementer effecta, ingentes opes cõparauit, quæ Rhodopen tranſcenderent, non quæ ad talem pyramidem faciendã aſcenderent. Ex quarum opum decima parte, cuicunq; etiam hoc uolenti cognoſcere licet, nõ magnam ab illa pecuniam fuiſſe repoſitã. Nam cum optaret memoriam ſui in Græcia relinquere, fecit opus, quod ab alio excogitatum non eſſet neq; donatum: idq; donauit in templo Delphico monumẽtum ſui. E decima enim ſuarum opum, tot è ferro ueru ad boues torrendos fecit, ad quot faciẽda ſufficeret decima ipſa, quam Delphos miſit: quæ nunc quoque poſita ſunt, è regione templi poſt aram, quam Chij donauerunt. Gaudent autem quodammodo in Naucrate proſtibula fieri gratioſa. Nam hæc de qua mentio habetur, adeo nobilitata eſt fama, ut nemo Græcorum non edidicerit Rhodopis nomen. Alterius quoq; quæ poſterior fuit, nomine Archidice, fama per Græciam celebris extitit, ſed minus quàm prioris: cuius amore Charaxus inſaniẽs Mitylenem redijt, ut meminit Sappho, conuicijs eum inſectata. Et de Rhodope quidem hactenus.

Verua Rhodopis. *Archidice meretrix.* *Sappho in fratrem.*

Aſychis rex. *Lex de cadauere paterno oppignerando.* *Pyramis lateritia Aſychidis.*

Poſt Mycerinum autem Aegypti regem dicebãt ſacerdotes Aſychin, eumq; feciſſe Vulcano porticum ad ſolem orientem, lõge pulcherrimam, longeq; maximam: Habere eñ ubiq; cum figuras inſculptas, tum aliam infinitam ædificiorum ſpeciem. Illud uero maximum ab hoc rege fuiſſe factum, ut cum uehemẽter laboraretur ex ære alieno, legem hanc Aegyptijs promulgauerit, ut ita demum quis pecuniam mutuo acciperet, ſi cadauer patris pignori traderet. Itaq; ad hanc legem adieciſſe, ut penes creditorẽ eſſet poteſtas omnis ſepulchri debitoris: uiq; hæc irrogaretur mulcta pignus deponẽti, cui ſi diſſoluere æs alienum recuſaret, fas nõ eſſet ſepeliri, aut in paterno, aut ullo in alio ſepulchro: ac ne aliũ quidẽ ex ſeipſo progenitorum ſepulturæ mãdare. Hũc præterea regẽ ſuperiores anteceIlẽdi cupidũ, reliquiſſe memoriã ſui pyramidẽ lateritiã, inciſis lapide literis in hæc uerba: NE ME CAETERIS PYRAMIDIBVS COMPARES, QVI TANTVM ILLIS PRAECELLO, QVANTVM IVPITER CAETERIS DIIS. NAM FVNDVM LACVS CONTO VERBERANTES, QVOD LVTI CONTO ADHAERESCEBAT, ID COLLIGENTES, ME COMPOSVERVNT, ET IN TALEM MENSVRAM REDEGERVNT. Atq; id demũ opis hunc regẽ edidiſſe. Poſt hũc regnaſſe cæcũ quẽdam ex urbe Anyſi, nomine Aniſim. Atq; eo regnãte, excurriſſe in Aegyptum magna cũ manu Aethiopum Sabacum regem: Et cum cæcus hic fu

Sabacus.

ga ſe in paluſtria proripuiſſet, illum regnaſſe in Aegypto quinquaginta annos: idq́; in-
tra tempus iſta edidiſſet. Quoties Aegyptioꝝ quiſquam aliquid deliquiſſet, neminem
uoluiſſe morte afficere: ſed pro ſui quenq; delicti magnitudine, damnare ad agendam
certam menſuram aggerum ad urbem, unde quiſque incolentium erat. Atque ita ur-
bes ſunt etiam ſublimiores effectæ. Nam primum humus aggeſta fuerat ab his qui ſub
rege Seſoſtre riuos effoderant: iterum ſub rege Aethiope ualde ſunt urbes factæ excel- *Sabaci iuſtitia.*
ſæ, cum cæteræ quæ in Aegypto ſunt, tum uero (ut mihi uidetur) Bubaſtis urbs, ubi
præcipue terra exaggerata. In qua urbe templum eſt Bubaſtis, quæ noſtra lingua dicit
Diana, omnium maxime memorabile. Quo etſi alia ſunt tum grandiora, tum ſumptuo-
ſiora, nullũ tamen eſt aſpectu iucundius: Id ita ſe habet. Cætera præter acceſſum inſula *Bubaſtis qd Aegyptijs.*
eſt: cuius ad ingreſſum uſque duo è Nilo fluenta uicina currũt, nec confluunt, hinc at-
que illinc præter fluentia, centûm utrunque pedum latitudinis, arboribus inumbrata.
Eius ueſtibulum decem paſſibus ſublime eſt, figura ſenûm cubitorum adornatum. Id
templum in media urbe ſitum, undique circumeuntium oculis ſubijcitur. Nam cum
urbs ſit aggeſtu terræ ſublimis, templum quemadmodum à principio conditum, nec
loco motum, pro ſpeculo eſt. Illud maceria figuris exculpta ambit. Interius delubrum,
ingenti proceriſſimis arboribus manu conſitis luco ambiente, in quo delubro ſtatua eſt.
Longitudo templi quoquo uerſus unius eſt ſtadij. Ab eius ingreſſu uia per forum ori-
entem uerſus, quæ fert ad Mercurij templum, tria circiter ſtadia longitudinis & quatu-
or iugerum latitudinis, ſtrata lapide eſt, utrinque arboribus manu conſitis in cælum edi-
tibus. Atque hunc quidem in modum templum habet. Verum ſe ita ad extremum libe-
ratos Aethiope referebant, quòd ille per quietem oblata ſibi uiſione, fugæ ſe mandaue-
rit. Viſus eſt ſibi uidere quendam aſtantem, qui ſuaderet ipſi, ut congregatos cunctos *Sabaci uiſum*
Aegypti ſacerdotes incideret medios. Hac eum uiſione conſpecta dixiſſe, uideri ſibi de-
os demonſtrare cauſam, ut piaculo in ſacro commiſſo, aliquid cladis aut à dijs, aut ab
hominibus acciperet: ſe uero nequaquam iſta facturum, ſed abiturum: quoniam exceſ-
ſiſſet iam tempus, quod ipſi à dijs uaticinatum eſſet, quouſque foret in Aegypto regnatu-
rus. Etenim cum in Aethiopia ageret, oraculis quibus utuntur Aethiopes, reſponde- *Sabaci abitio*
rat deus, fore, ut is in Aegypto quinquaginta regnaret annos. Id tempus cum exceſſiſ-
ſet, & uiſo inſomnij perturbatus eſſet Sabacus, ultrò ex Aegypto conceſſit. Eo profe- *Diod. ait Aegyptios post*
cto ex Aegypto, rurſus cæcum è paluſtribus egreſſum accepiſſe imperium: ubi quin- *Sabaci abitio-*
quaginta annos habitans, inſulam cinere atque humo exaggerauit. Nam ut quiſq; Ae- *nem duos an-*
gyptiorum iuſſus illuc ibat portans frumentum, ei mandabat, ut clam Aethiope ad ſe *nos rege ca-*
dono etiam cinerem ferret. Hác inſulam nemo ante Amyrtæum inueſtigare potuit, ſed *ruiſſe, ſed*
ſeptingentis & amplius annis ſuperiores Amyrtæo reges nequerunt eã inuenire, cui in- *proco duces*
ſulæ nomen eſt Elbo, decem omnino ſtadiorum magnitudinis. Poſt hunc regnaſſe ſa- *duodecim.*
cerdotem Vulcani, nomine Sethonicũmque bellatoribus Aegyptijs abuſum fuiſſe, cõ- *Amyrteus.*
temptui habẽs tanquam ſibi non opportunos, & cum alijs ignominijs affeciſſe, tum ue- *Elbo inſula.*
ro agris exuiſſe, quibus fuerant à ſuperiorib⁹ regibus ſinguli donati duodenis. Ex quo *Sethon rex.*
factum eſt ut, cum poſtea Sanacharibus Arabum Aſſyriorumq́; rex, cum magnis co- *Sanacharib.*
pijs inuaſiſſet Aegyptum, noluerint ei opitulari. Tunc ſacerdotem conſilij inopem, in *Arabũ rex.*
cœnaculum ſe contuliſſe: ibiq́; apud ſimulacrum comploraſſe, quanta pati periclitare-
tur: eiq́; inter lamentationem obrepſiſſe ſomnum: & inter quietem uiſum aſtare deum
exhortantem, nihil eum moleſti paſſurum, ſi copijs Arabum obuiam iret: ſe enim auxili-
arios ei miſſurum. His in ſomnis fretum ſacerdotem, ſumptis Aegyptiorum his qui ſe-
cum uellent, caſtra in Peluſio poſuiſſe. Hác enim Aegyptus inuaditur. Nec eum fuiſſe
quempiam bellatorum ſecutum, ſed inſtitores, & operarios, & forenſes homines. Et
cum perueniſſent noctu, effuſam ipſis hoſtibus uim agreſtium murium: qui illorũ tum *Murium auxilia.*
pharetras, tum arcus, tũ ſcutoꝝ habenas abederũt, ita, ut poſtera die hoſtes armis exuti
fugam fecerint, multis amiſſis. Eoq́; nunc iſte rex in templo Vulcani lapideus ſtat, manu

murem tenens,atq; hæc per literas dicens: IN ME QVIS INTVENS,PIVS ESTO.
Ad hũc uſq; narrationis locũ & Aegyptij & ſacerdotes referebant, demõſtrantes à pri
mo rege ad Vulcani ſacerdotem hunc, qui poſtremus regnauit, progenies hominum
fuiſſe trecentas quadraginta unam,& totidem interea pontifices, totidemq; reges.Ter
centæ progenies idem quod decem millia annorum pollent.Nam tres uirorum proge
nies,centum anni ſunt.Ex quibus una & quadraginta, quæ reliquæ ſunt ultra trecen-
tas, ſunt anni mille trecenti quadraginta.Ita intra decem millia trecentosq; & quadra-
ginta annos,negabant ullum deum forma humana extitiſſe:ac ne in regibus quidẽ Ae-
gypti,qui aut prius, aut poſterius extiterint, aliquid tale dicebant fuiſſe: ſed intra hoc
tempus quater ſolem præter cõſuetudinem fuiſſe ortum. Bis quidem illinc exortum,
ubi nunc occidit:bis autem unde nunc oritur,illic occidiſſe:nec tamẽ ſub hæc aliquid in
Aegypto eſſe immutatum,non ea quæ è flumine ipſis proueniunt,nõ ea quæ circa mor
bos,aut quæ circa mortes eueniunt.Atq; ante Hecatæum ſermonum-ſcriptorem,apud
Thebas originem generis ſui recenſentem,ac progenitores familiæ ſuæ repetẽtem,ad
ſextumdecimum deum. Sacerdotes Iouis tale quiddam fecerant,& mihi non recenſen
ti originem familiæ meæ,introducto in quoddam grande cœnaculum,enumerãdo de-
monſtrabant tot è ligno coloſſos quot dixi.Ibi nanq; ſtabant pontifices ſub imagine ui-
tæ,qua quiſq; uixerat. Enumerantes itaq; ſacerdotes, oſtendebant mihi unumquenque
eorum eſſe filium proxime defuncti ſacerdotis,imagines eorum ſingulas gradatim p-
cenſendo,donec omnes expoſuerunt.Atq; Hecatæo originem ſuam recenſenti,& ad ſe
xtumdecimum deum referenti, occurrebant è diuerſo progeniem recenſentes, & in
enumeratione nõ admittentes id quod ab illo diceretur, hominem progenerari è deo.
Occurrebant autem in repetenda progenie hunc in modum, quòd dicerent unicuique
coloſſorum fuiſſe Piromin ex Piromi genitum, donec trecentos quadragintaquinque
commemorarent: Piromin aſſidue ex Piromi procreatum, non referentes ad deum il-
los aut ad heroa.Eſt aũt Piromis Græca lingua expoſitum καλὸς κἀγαθός, id eſt, hone-
ſtus & bonus. Eos itaq; quoꝝ imagines erant, demonſtrabant tales omnes extitiſſe, ſed
multum à dijs diſtantes.Priores tñ his uiris fuiſſe deos in Aegypto principes,unà cum
hominibus habitantes,& coꝝ ſemper unum extitiſſe dñatorem:& poſtremum illic re-
gnaſſe Orum Oſiris filium , quem Græci Apollinem nominant. Hunc poſtq̃ extinxit,
Typhonem regnaſſe in Aegypto poſtremũ.Oſiris Græca lingua eſt Dionyſius, id eſt,
Liber. Atq; apud Græcos nouiſſimi deoꝝ eſſe cenſent Hercules,Dionyſius,& Pan. At
apud Aegyptios Pan uetuſtiſſimus eſt etiam ex octo dijs,qui primi dicuntur,Hercules
ex his qui duodecim:Dionyſius ex his qui tertij uocantur. ab illis duodecim procreati.
Ab Hercule aũt quantum annoꝝ ad Amaſim regẽ eſſe ipſi Aegyptij aiunt,ſupius à me
patefactum eſt. A Pane uero plus annoꝝ eſſe dicit,minimum inter hos à Dionyſio:q̃q̃
ab hoc ad Amaſim regem quindecim millia annorum ſupputantur. Et hæc Aegyptij p
cõpertis aſſeuerant, ſeq; ſcire aſſidue ſupputando,ſemperq; annos deſcribendo.Igitur à
Dionyſio qdem, q ex Semele Cadmi genitus fertur, ad meam ætatem ſunt anni fermè
mille ſexcenti.Ab Hercule uero Alcmenæ filio, fermè nongenti. A Pane aũt Penelo-
pes(ex hac enĩ & Mercurio Pan genitus dicitur à Græcis) minus annoꝝ eſt, q̃ à bello
Troiano,octingenti ferè ad me anni. Vtrum hoꝝ pbabilius ſibi uidetur,eo quiſq; utat
licet:mihi aũt de his recepta opinio pbatur.Nam ſi & iſti in Græcia cum celebres fuiſ-
ſent,tum ſenuiſſent,quẽadmodum Hercules ex Amphitryone genitus,Dionyſi⁹ ex Se-
mele,& Pan ex Penelope natus,dixiſſet aliqs & hos alios habere illoꝝ deoꝝ noĩa,q pri
us geniti fuerant.Nunc Græci aiunt Dionyſiũ ſtatim editum ab Ioue inſutum in femo-
re,portatũq; in Nyſſam, quæ eſt ſuper Aegyptũ in Aethiopia.De Pane ne habent qui
dẽ quod dicãt, ubinã à partu ſit educatus : ex quo fit mihi manifeſtũ, Græcos audiuiſſe
poſterius hoꝝ,q̃ alioꝝ deoꝝ nomina:& ex eo tẽpore illoꝝ pgenies recenſuiſſe,quo pri
mum eos audierant.Atq; hæc qdem Aegyptij aiũt.Quæ uero cæteri hoĩes cũ Aegypti
is cõſentientes memorãt in hac regione fuiſſe geſta, hæc iã explicabo , aliquid etiam his

Aegyptiorũ progenies.

Progenies tres quot conficiãt annos.

Sol præter conſuetudinem oriẽs occidensq;.

λογοποιῶ, id eſt, hiſtoriographum.

Fuit enim Hecatæus Mileſi. hiſtoricus, qui Darij floruit temporibus,ut teſtatur Suidas. Meminit huius Strabo cũ aliàs,tum libro decimoquarto in primis.

Orus quis.

Oſiris qui deus.

Hercules.

Pan.

Amaſis rex.

interuallum à Dionyſio ad Amaſim.

Diodorus putat hunc non eſſe Semeles filium,Herculis putat.

Herodoti ætas.

quæ ego uidi conferentibus. Poſt Vulcani ſacerdotem regem ſuum, Aegyptij liberta tē adepti, duodecim ſibi reges (nullo eñ tēporis momento poterāt ſine rege uiuere) deligunt, in totidem partes oēm Aegyptū diſtinguētes. Iſti iunctis inter ſe affinitatibus regnabant, pactionibus initis ne mutuo auferre imperium conaretur, neue quis plus alio quippiam obtinere quæreret, ſed ut eſſent inter ſe quàm amiciſſimi. Atq; ea de cauſa has pactiones arctas accuratasq; inierunt, quòd eis inter initia ſimul atq; tyrannidem inuaſerunt, reſponſum fuerat, qui in templo Vulcani ærea phiala libaſſet, eū totius Aegypti regno potituꝝ. Vbi oīa ſacra executi ſunt, placitū ē eis aliquod relinquere ſui cōmune monumētum: ex eoq; placito fecerunt labyrinthum, paulo ſupra ſtagnum Mœrios, maxime urbem uerſus, quæ dicitur crocodiloꝝ, quem ego aſpexi fama maiorem. Si quis eñ ex Græcorum narratione muros & operis ſpeciem ratiocinet, minus concipiet quàm pro labore & ſumptu huius labyrinthi. Tametſi & Epheſi templum eſt memoratu dignum, & in Samo, tamen pyramides erant ad narrandum maiores, quaꝝ ſingulæ multis ac magnis operibus Græcis æquiparandæ ſunt. Sed eas quoque labyrinthus antecellit. Etenim duodecim eius aulæ ſunt tecto opertæ, portis oppoſitis altrinſecus: ſex ad aquilonem contiguæ, totidem ad auſtrum uergentes, eodē extrinſecus muro præcluſæ. Bifaria in eo ſunt domicilia, una ſubterranea, altera ſuperiora illis impoſita, utraq; numero tria millia quingenta. Quorum ea quidem quæ ſuperiora ſunt, ipſi uidimus, & quæ aſpeximus enarramus. Subterranea uero auditu didicimus. Nam præpoſiti Aegyptiorum nolebant ullo pacto illa monſtrari, ꝗ dicerent illic ſepulchra eſſe tum eoꝝ regum, qui ædificandi labyrinthi fuere autores, tum ſacrorum crocodilorū. Ita de inferioribus ædificijs fando, cognita referimus. Supiora ipſi aſpeximus humanis operibus maiora. Nam egreſſus per tecta, & regreſſus per aulas diuerſiſſimi, infinita me admiratione afficiebant. Ex aula in conclauia tranſitur, ex conclauibus in cubicula, è cubiculis in ſolaria alia, è conclauibus in alias aulas. Horum omnium lacunar, quēadmodum parietes, lapideum eſt, ſculptilibus paſſim figuris ornatū. Singulæ aulæ maxima ex parte digeſto lapide albo, columnarum ambitu redimitæ. Angulo quo finitur labyrinthus, adhæret pyramis quadraginta paſſuum, in qua grandia ſunt inſculpta animalia, ad quam iter ſub terra fit. Et cum talis ſit labyrinthus, tamen ſtagnum Mœrios, ad quam labyrinthus ædificatus eſt, plus præbet admirationis. Cuius in circuitu menſura trium millium & ſexcentorum ſtadiorum eſt, ſchœnorum ſexaginta, quanta uidelicet ipſius Aegypti ad mare menſura eſt. Iacet autē ſtagnum longo ſitu aquilonem uerſus, auſtrumq;: altitudine ubi eius profundiſſimum eſt, quinquaginta paſſuum. Quod autem manu facta ſit ac depreſſa, indicat, quod in eius fermè medio ſtant duæ pyramides, quinquaginta paſſus ab aqua extātes, altero tanto ædificij aquis tecto. Super quaꝝ utraq; lapideus eſt coloſſus in ſolio ſedens: ita pyramides ſunt centū paſſuū. Centum autem iuſti paſſus ſunt ſtadium unum ſex iugeꝝ. Paſſus inquam menſuræ ſex pedum, ſiue quatuor cubitorum: pedes autem quatuor palmorum, cubiti uero ſex palmorum. Aqua ſtagni natiua nō eſt, utpote ſolo illo admodū arido, ſed è Nilo deriuata, ſex menſibus in ſtagnum fluens, totidem retro in Nilum refluens. Illiſq; ſex menſibus quibus effluit, augens regium fiſcum talentis argenti ſingulis, in ſingulos dies, prouentu piſcium cum influit uiginti mnis. Hoc ſtagnum dicebant indigenæ euadere in Syrtim Africæ, perforato ſub terram meatu in mediterranea Heſperiam uerſus, ſecundum montem Memphi imminētem. Verū cum humum è lacu egeſtam nuſquam uiderem (hoc eñ mihi indagare curæ erat) percontabar ꝓximos accolarum, ubinam eſſet humus illinc defoſſa. Illi dicere fuiſſe deportatam, facile id mihi perſuadentes: quippe qui ſimile quiddam factum eſſe apud Ninum urbem Aſſyrioꝝ auditu cognoueram. Siquidē fures quidam magnam uim pecuniæ Sardanapali, qui Nini rex erat, in theſauris ſubterraneis abſtruſam, cōpilare cum cōſtituiſſent, à ſuis domibus fodere exorſi ſunt, dimenſi uiam ſub terra ad regias ædes, eamq; humū è cuniculis effoſſam, ubi nox aderat, in flumen Tigrim (qui Ninum præterfluit) exportabant, donec id quod optabant, perfece-

Aegyptus in duodecim regulos diſtributa.

Labyrinthi deſcriptio.

His refragantur Plin. Strabo & Mel.

Crocodili ſacri.

Mœrios ſtagni deſcriptio.

Stadium.

Cubitus.

Pes.

Sardanapali theſaurus.

re. Eodem modo audiui in Aegypto hanc alteram fuiſſe factam lacunam, præterquam
ꝙ non noctu hæc, ſed interdiu eſt facta. Aegyptios enim humum quam effodiebant, in
Nilum extuliſſe, quam ille acceptam diſſiparet. Et hic quidem lacus ita fertur fuiſſe de
preſſus. Duodecim autẽ reges cũ iuſte degerent, ac ſtato tẽpore in tẽplo Vulcani ſacrifi
caſſent, & ultimo die feſto libaturi eſſent, porrexit eis pontifex aureas phialas, quibus li-
bare cõſueuerant, aberrans numero, duodecim uidelicet uiris undecĩ phialas. Ibi Pſam
mitichus, qui poſtremus eorum ſtabat, cũ non haberet phialam, detractam ſibi æream
Pſammiti- galeam tenuit, libauitq́ꝫ. Ferebant autem & cæteri omnes reges, & tũc quoqꝫ geſtabant
chus. galeas. Nec dolo malo Pſammitichus galeam tenuit. Cæteri tamen id conſulto factum
eſſe à Pſammiticho exiſtimantes, & in memoriam redeuntes, oraculum ipſis eſſe reddi
Oraculum de tum, qui ærea in phiala libaſſet, eum ſolũ regem Aegypti futurũ, non cenſuerunt æquũ
ærea phiala. eſſe Pſammitichum morte mulctari, poſtquam rimando compererunt non id illum fe
ciſſe induſtria, ſed maxima potẽtiæ ſuæ parte exutum in plauſtra religandum, ne illinc
egreſſus, cæteræ Aegypto ſe immiſceret. Hunc Pſammitichum, cum Sabacum Aethi-
Sabacus. opem, qui patrẽ eius Necum interemerat, fugiſſet in Syriam, poſt abitum Aethiopis,
Necus. ex inſomnĳ uiſione reduxerunt hi Aegyptĳ, qui ſunt è tribu Saitana. Deinde cũ regna
Græce ret unà cum undecim regibus, cõtigit ei ut fugeret iterum ꝓpter galeam in paludes.
ἕλος. Igitur intelligens quàm ignominioſe tractatus ab illis eſſet, ſtatuit ultum ire, qui ipſum
Latonæ ora perſecuti ſunt. Sed ex oraculo Latonæ, quod in urbe Buti apud Aegyptios ueraciſſi-
culum. mum eſt, ad quod ipſe miſerat, redditum eſt reſponſum, affuturam ultionem ei è mari
uiris æreis exiſtentibus. Quod reſpõſum ei magnam incredulitatem effudit, uirosære-
os fore auxiliarios. Non longo tẽpore interiecto, Iones quoſdã & Cares prædandi gra
Viri ærei. tia nauigantes, neceſſitas compulit applicare ad Aegyptum. Hi cum in terram exiſſent
ferro armati, Aegyptiorũ quidam nuncium fert Pſammiticho ad paludes: & quia nũ-
quam uiderat aliquos ære armatos, ait egreſſos è mari æreos uiros, campeſtria popula
ri. Ille agnoſcens oraculũ eſſe perfectum, amicitiam cũ Ionibus & Caribus facit: eoſq́ꝫ
Pſammiti- magnis pollicitationibus hortatur ad ſecum manẽdum. Vbi perſuaſit, ita demum unà
chus Aegy- cũ his Aegyptĳs qui ſecum ſentiebant, cũq́ꝫ auxiliarĳs, reges ſuſtulit. Omni potitus Ae
pto potitur. gypto, fecit in Memphi tum Vulcano ueſtibula ad uentum auſtrum uergentia, tum
Apis. è regione ueſtibulorum aulam Api, in qua, cum apparuit, Apis educatur, undiqꝫ colu-
Epaphus. mnis cinctam, ac figuris refertam: in qua aula loca ſtant columnarũ coloſſi duodenûm
cubitorum. Apis autem Græca lingua Epaphus eſt. His Ionibus Caribuſq́ꝫ, quibus fu-
erat uſus adiutoribus, Pſammitichus dedit ad habitandũ poſita altrinſecus prædia Ni-
Caſtra Ae- lo medio dirempta, quibus nomẽ impoſitũ eſt Caſtra. Et cum hæc eis loca dedit, tum
gyptiorum. uero cætera quæ fuerat pollicit⁹, repræſentauit. Pueros quinetiam Aegyptios cõmiſit
Interpretes lingua Græca imbuendos, à quibus linguam Græcam edoctis oriũdi, qui nunc in Ae-
Aegyptio. gypto interpretes ſunt. Incoluerunt autem Iones & Cares diu hæc loca contra mare, ali
Ionum Ca- quantulum ſupra urbem Bubaſti, ad oſtium Nili (quod dicitur Peluſiacum) ſita. Vn-
rumq́ꝫ habi- de poſtea Amaſis rex Memphim eos tranſtulit, in ſui tutelam aduerſus Aegyptios. Poſt
tationes in ſedes ab iſtis in Aegypto collocatas, Græci cum illis ita cõmercium habuerunt, & nos
Aegypto. res in Aegypto geſtas à Pſammiticho rege exorſi, & quæ deinceps extiterunt, omnia ſi-
ne ambiguitate nota habemus. Hi enim primi Aegyptum, qui diuerſæ linguæ eſſent,
incoluerunt. Atqꝫ unde demigrarunt illic, & ueſtigia naualium, & domorũ rudera, ad
meam uſqꝫ ætatem oſtendebantur. Atqꝫ hunc quidem in modum Pſammitichus Aegy
pto potitus eſt. De oraculo autem quod eſt in Aegypto, cum feci multa uerba, tum fa-
Latonæ tem ciam de re memoratu digna. Eſt enim oraculum hoc in Aegypto templũ Latonæ po-
plum. ſitum in magna urbe, cui nomẽ eſt (ut ſuperius à me dictum eſt) Buto, contra oſtium
Butus urbs. Nili, quod Sebennyticum appellatur, à ſuperiori parte maris flumen ſubeuntibus. In
hac urbe templa ſunt Apollinis, Dianæq́ꝫ. Et in quo reddunt oracula Latonæ, grande
illud, & porticum habens decem paſſibus ſublimem. Vbi qđ mihi ex his quæ in aper-
to erant, maximo miraculo fuerit, referam: Eſt in hoc fano Latonæ delubrũ, ex uno ſa

ctum lapide, cuius parietes æquali celſitudine ad longitudinem quadragenûm cubitorum: cuius lacunari pro tecto impoſitus eſt alius lapis, quatuor cubitorum p oras craſſitudinis. Itaq; eorum quæ circa templum hoc ſunt in propatulo poſitorum, admirabiliſſimum apud me fuit id delubrum. Secundo loco inſula, quæ uocatur Echẽmis, in lacu profundo ac ſpatio ſita præter templum quod in Buti eſt: quæ inſula ab Aegyptijs fertur innare. Ego tamen eam neq; innantem uidi, neq; ſe mouentem: & hoc audire admiratus ſum, ſi uere eſt inſulam natare poſſe. In hac igitur templũ Apollinis magnum eſt, & aræ trifariè extructæ, & palmæ frequentes enatæ aliæq; partim fructiferæ, partim ſteriles arbores. Cur autem ea innatans ſit, hanc Aegyptij rationem reddunt: quòd Latona, quæ ex octo numinibus, quæ prima extiterunt, unum eſt, cum in urbe Buti, ubi hoc eius oraculum eſt, habitaret: Apollinem ab Iſide ſibi commendatum, occultauit in hac inſula nondum innatanti, ac ſoſpitem reddidit: quo tempore Typhon omnia indagans, ut Oſiris filium inueniret, aduenisſet. Nam Apollinem & Dianam aiunt Dionyſij & Iſidis filios eſſe: Latonam uero nutricem horum, ac liberatricem. Et Apollo quidem Aegyptiace Horus dicitur: Ceres autem Iſis, Diana uero Bubaſtis. Atque hinc ſolum, non aliunde Aeſchylus Euphorionis filius rapuit, quod dico, ut ſolus omnium qui poetæ dicuntur, fecerit Dianam Cereris filiam. Ob hoc igitur inſulam redditam eſſe natantem: Hæc illi ſic aiunt. Pſammitichus in Aegypto quatuor & quinquaginta regnauit annos: per quorum undetriginta magnã Syriæ urbem obſidens oppugnauit, donec expugnauit. Hæc eſt Azotos, quæ diutiſſimam inter omnes urbes duntaxat (quas nouimus) ſuſtinuit obſidionem. Pſammitichi filius, qui regnum Aegypti ſuſcepit, extitit Necus. Idem foſſam ad rubrum mare ferentem primus aggreſſus eſt, quam Darius Perſes ſecundo loco depreſſit, longitudinis quidem quatuor dierum nauigationis: latitudinis, ut per eam duæ poſſent ſimul agi triremes. Aqua quæ in hanc è Nilo deducitur, paulo ſupra Bubaſtis urbem, iuxta oppidum Arabiæ Patumon deducitur, euadens in mare rubrum. Initium fodiendi ſumptum eſt à planitie Aegypti, Arabiam uerſus. Nam quæ ſupra planitiem ſunt, continens prope Memphim occupat mons, in quo lapidicinæ ſunt. Itaq; ad huius montis ima, ducta eſt foſſa uerſus heſperum & auroram, longo tractu: & deinde pertingens diuortio montis tenus, quod diuortium ad meridiem & uentum auſtrum fert in ſinum Arabicum: qua breuiſſimus tractus, & maxime compendiarius eſt è mari ſeptentrionali aſcenſus ad auſtrale, quod idem rubrum uocatur, à monte Caſio, qui Aegyptum Syriamq; diſterminat. Hinc ſtadia mille ſunt in Arabicum ſinum. Et hoc quidem breuiſſimum eſt, uerum foſſa multo longior, ſcilicet quãto eſt confragoſior. In qua fodienda ſub rege Neco centũ uiginti millia Aegyptiorum perierũt. Inq; eius medio opere Necus deſtitit, hoc interpellatus oraculo, cum id opus barbaro præmunire. Aegyptij barbaros omnes uocant, qui non ipſorum lingua loquuntur. Superſedens itaq; à facienda foſſa Necus, ad militum copias ſe conuertit: atq; ad claſſes quæ partim in mari ſeptentrionali, partim in ſinu Arabico ad rubrum mare ſunt ædificatæ: quarum adhuc ueſtigia naualium oſtendunt. Et claſſibus quidem Necus, dum opus fuit, eſt uſus. Terreſtri autem acie congreſſus cum Syris in Magdolo, uictoria potitus eſt, & poſt prælium, Cadyti magna Syriæ urbe. In ueſtitu autem curioſus cum fuiſſet, illum Apollini dicatum ad Branchidas Mileſiorum miſit.

Chẽmis inſula, ἡ χέμμις legitur, Vbi ἡ articulus eſt, non dictionis caput. Siquidem Chemmis legit Stephanus quoque περὶ πόλεων hunc citãs locum.
Inſula natãs.
Typhon.
Aeſchylus.
Necus rex.
Patumus oppidum.
Barbari qui Aegyptijs.
Magdolus oppidum.

Hic perfectis decem & ſeptem imperij ſui annis deceſſit, tradito imperio Pſammi filio ſuo. Eo apud Aegyptum regnante, nuncij Heliorum dimittebantur, iactantes à ſe in olympia iuſtiſſimum ac maximum inter mortales propoſitum eſſe certamen, rati ne Aegyptios quidem hominum ſapientiſſimos aliquid ultra hæc eſſe inuenturos. Iſti ubi in Aegyptum peruenerunt, eaq; expoſuerunt quorum gratia uenerant, rex conuocat ex Aegyptijs eos qui ſapientiſſimi haberentur. Qui eum conueniſſent, & Helios audiſſent omnia commemorantes, quæ par erat ab eis fieri in edẽdo certamine, & ſe uenisſe dicentes ſciſcitatum, nunquid poſſent Aegyptij reperire iuſtius. Habito inter ſe conſilio, interrogabat Helios, nunqd apud eos certarent ciues: Et illis reſpondentibus,

Pſammis rex
Heliorum certamen.

ſine diſcrimine & ſuorum & cæterorum Græcorum, cuicunq; uolenti certare fas eſſe. Atqui, inquiunt, illos cum tale ceriamen ꝑponant, ab omni iure excedere. Nullo etenim pacto poſſe fieri, quin conciui pugnanti ciues fauerent, facientes iniuriam hoſpiti. Sed ſi uellent iuſtum proponere certamen, & ſi eius gratia ueniſſent in Aegyptum, iuberent hoſpitibus ponere certamen, nullo Helíorum certare permiſſo. Hæc Aegyptij Heliijs ſubiecerunt. Pſammis cum ſex omnino regnaſſet annos in Aegypto, facta in Aethiopiam expeditione, mox uita defunctus eſt. Cuius regnum Apries filius accepit, qui ſecundum Pſammitichum proauum ſuum fortunatiſſimus extitit omnium ad eam ætatem, regnum quinque & uiginti dominatus annos. Quod intra tempus & bellum Sidoni intulit, & cum Tyro pugna nauali dímicauit. Sed cum calamitas eum maneret, contigit ob eam cauſam, quam ego pluribus, dum res Punicas exequar, exponam, paucis contentus impræſentiarum. Cum aduerſus Cyrenæos Apries exercitu miſſo magnam cladem accepiſſet, id ei imputantes Aegyptij rebellauerunt, opinati ſe ab illo in apertam perniciem fuiſſe dimiſſos: ut his internecione deletis, ipſe cæteris Aegyptijs imperitaret ſecurius. Hæc perquam grauiter ferentes tum ij qui redierunt, tũ eorum qui interierant amici, ingenue deſciuerunt. Id ubi reſciuit Apries, mittit ad eos uerbis ſedandos Amaſim. Qui cum perueniſſet, reprehendensq; diſſuaderet ne talia facerent, quidam Aegyptiorum ei à tergo ſtans galeam circundat: eaq; circundata, inquit, ſe illam ob regnum impoſuiſſe. Neq; hoc quod fiebat, eo inuito fiebat, ut oſtendebat. Nam ſimul atq; ab his qui deſciuerant Aegyptijs declaratus eſt rex, ſeſe apparabat tanquam aduerſus Apriem moturus. His cognitis, Apries mittit ad Amaſim ex his qui ſecum erãt Aegyptijs, ſpectatum quendã hominem nomine Patarbemem, iuſſum ut ad ſe uiuũ Amaſim perduceret. Hic ubi peruenit, Amaſim ad ſe uocat. Amaſis (ſedebat autem in equo ad ſuos cohortandos inſolenter) ſtolide iubet uiciſſim hunc ad ſe adducere Apriem. Et cum Patarbemis eum rogaret ut regem adiret, accitus reſpondit, ſe iam dudũ dare operam ut is ageret, nec de ſeipſo Apriem eſſe queſturum, ſe enim illi præſto futurum, & alios adducturum. Patarbemis non ignarus propoſiti illius, tum ex oratione tum ex apparatione quam uidebat, ſtatuit ſuæ diligentiæ eſſe quàm celerrime regem rerum (quæ agerentur) facere certiorem. Huic redeunti, quòd Amaſim non adduceret, nullo uerbo edito Apries ira percitus, præcidi aures iuſſit naſumq;. Id intuentes cæteri Aegyptij, qui cum eo hactenus ſenſerant, uirum inter eos probatiſſimum, ita fœde indigneq; affectum, ne tantiſper quidem differentes, ad cæteros tranſeunt, ſeſeq; Amaſi tradunt. His quoq; auditis Apries armatis auxiliarijs (habebat autem auxiliariorum circa ſe ex Ionibus & Caribus triginta millia) in Aegyptios tendit. Erat ei regia in urbe Sai ingens ac ſpectatu digna. Itaq; utriq; aduerſus alteros Apriani & Amaſiani in Memphi urbe conſtiterunt, tentaturi pugnæ diſcrimen. Sunt autem in Aegypto ſeptem hominum genera, quorum alij ſunt ſacerdotes, alij qui pugnatores appellãtur, alij boum paſtores, alij ſubulci, alij inſtitores, alij interpretes, alij gubernatores nauales. Tot ſunt Aegyptiorum genera, à ſuo quoq; artificio appellata: ſed pugnatores uocant Calaſiries, & Hermotybies, qui harum regionum ſunt. Nam in regiones diſtincta eſt omnis Aegyptus. Hermotybiorum quidem hæ ſunt plagæ: Buſiritana, Saitana, Chemmitana, Papremitana, inſula Proſopitis, quæ uocatur Natho, ex dimidia parte. Ex his tractibus Hermotybies cum plurimi centum ac ſexaginta millia ſunt, quorum nemo quippiam opificij quæſtuarij didicit, ſed oẽs rei militari uacant. Calaſirium hæ aliæ plagæ ſunt: Thebana, Bubaſtiana, Aphthitana, Tanitana, Medeſia, Sebẽnytana, Athribitana, Pharbæthitana, Thmuitana, Thnuphitana, Anyſia, Myecphoritana. Hæc tribus inſulam incolit ex aduerſo Bubaſtis urbis. Hæ tribus Calaſirium, dum quoad poſſunt plurimi cogũtur, ducẽta quinquaginta millia uirorum ſunt, quibus nec ipſis licet ulli artificio opam dare, ſed ſolum rei militari, filio diſcẽti à patre. Hoc ab Aegyptijs ne mutuati ſint Græci, nõ poſſum pro certo diiudicare, cum uideam & apud Scythas Perſasq;, & Lydos, denique apud omnes ferè barbaros haberi pro ignobilioribus ciuibus eos, qui artificia diſcunt, eorúmque liberos:

Apries rex.

Amaſis rex declaratur.

Patarbemi aures naſusq; præciduntur.

Momemphi aliâs.

Nomi Aegyptiorum.

Militiæ mancipati.

generoſiores autem eos qui à manuarijs operibus abſtineant, præſertim qui ceſſent ob
bellum. Hoc itaque cum cæteri Græci didicerunt, tum præcipue Lacedæmonij. Co-
rinthij quoq; minimi faciunt opifices. His ſolis Aegyptiorum, præter ſacerdotes, hoc
eximij honoris habetur, ut ſingulorum duodecim agri ſint egregij atq; immunes, ſin-
guli agri centum cubitorum Aegyptiorum quoquò uerſus. Aegyptius autem cubitus
Samio par eſt. Hæc tamen uniuerſorum peculiaria ſunt, quibus per uices in orbem fru
ebantur, & nũquam ijdem. Calaſirium milleni & Hermothybium, circa regem ſunge
bantur annuo ſatellitum munere. Iſtis præter prædia dabantur uiritim hæc alia, panis
toſti pondo quinæ mnæ, carnis bubulæ binæ, uini ſextarij quaterni. Hæc aſſidue ſatelli-
tibus præbebantur. Vbi igitur è diuerſo uenientes, Apries cum auxiliarijs, Amaſis cum
uniuerſis Aegyptijs in urbem Memphim peruenere, congreſſi ſunt. Et peregrini qui
dem egregie pugnauerũt, tamen quòd erant multo inferiores numero, fugati ſunt. Fer-
tur Apries ea fuiſſe perſuaſione, ut nullus neq; deorum neque hominum poſſet ſibi adi-
mere regnum, adeo uidebatur ſibi illud ſtabiliſſe. Et tamen tunc egreſſus, prælio fuga-
tus eſt, uiuusq; captus, & ad urbem Saim ductus ad ædes quæ ipſius antea fuiſſent, tunc
autem Amaſis regia. Ibiq; quàm diu in regia paſcebatur, eum Amaſis honeſte aſſerua-
uit. Tandẽ incuſantibus Aegyptijs nõ iuſte agere, q ſuũ & ipſorũ inimiciſſimũ aleret, ita
illis Apriem tradidit. Eum iſti ubi ſtrangulauere, paternis in monumentis ſepelierunt,
quæ ſunt in templo Mineruæ proxime cœnaculum, ad læuam manum intrantis. Nam
Saitani cunctos qui tribules eorũ fuere reges, intra templum ſepelierunt. Etenim Ama
ſis monumentum ex altera parte cœnaculi eſt, quàm illud Aprijs, eiusq; progenitorũ.
In eiuſdem templi aula hoc quoque eſt ingens cubiculum lapideum, tum columnis ex-
cultum, palmarum arbores imitantibus, tum alia ſumptu. Intra id cubiculũ gemini po
ſtes ſtant, in quibus urna eſt. Sunt etiam ſepulchra, cuius nomen ſi nuncupauero hac in
re, haud ſancte fecero. Apud Saim in templo Mineruæ poſt totum delubrum, prope
Mineruæ parietem, atq; in fano, ſtant ingentes obeli, id eſt, uerua lapidea, lacusq; conti-
guus lapidea crepidine adornatus, & circunquaq; probe elaboratus, magnitudine (ut
mihi uidetur) quanta in Delo, qui dicitur trochoides. In hoc lacu imagines ſuorũ quiſ-
que effectuum noctu faciunt, quæ uocant Aegypij myſteria. De quibus cum permul-
ta ego norim quo pacto ſe habeant, ſingula tamen abſit ut proloquar. De Cereris quo-
q; initiatione, quam Græci θεσμοφόρια uocant, hoc eſt, legum lationes, abſit ut eloquar,
niſi quatenus ſanctum eſt de illa dicere: Danai filias extitiſſe, quæ ritum hunc ex Ae-
gypto attulerunt, eosq; Pelaſgicas fœminas imbuerunt. Sed deinde omni Peloponneſo
à Doribus eiecta ſedibus ſuis, ritus initiandi abolitus eſt, à ſolis Arcadibus, qui à Pelo-
ponnenſibus non eiecti ſunt, ſed relicti, conſeruatus. Aprie extincto, regnauit Amaſis è
tribu Saitana, & urbe cui nomen eſt Siuph. Eum inter initia Aegyptij cõtemnere, nec
ullius ſane momenti ducere, ut quod plebeius fuiſſet, nec inſigni familia ortus. Sed hos
Amaſis ad ſe ſolertia, non aſperitate perduxit. Erant ei cum alia bona infinita, tum ue-
ro peluis aurea, in qua tam ipſe q̃ omnes conuiuæ ſemp pedes abluebant: hanc ille con-
fregit, ex eaq; dæmonis ſtatuam fecit, & in appoſitiſſimo urbis loco ſtatuit. Aegyptij ſi-
mulacrum adeũtes, magnopere uenerari. Id Amaſis fieri è popularibus edoctus, conuo
catis Aegyptijs aperit. ex illa pelui, in qua primo Aegyptij euomere immingereq;, &
in qua pedes abluere conſueſſent, factum eſſe ſimulacrum, quod tunc tantopere uene-
rarentur. Itaq; ſe aiebat perinde atq; peluim eſſe factum: qui ſi antehac fuiſſet plebeius,
in præſentiarum tamen eſſet rex, eoq; iubere, ut ſibi honor haberetur atq; reuerentia.
Hunc in modum ad ſe traduxit Aegyptios, ita ut æquum cenſerẽt ei ſeruire. Idem hoc
uſus eſt in rebus agẽdis inſtituto: Ab aurora uſq; dum refertum eſt forum, accurate ne-
gocia quæ expediebant, agebat. Deinde potabat, & inter compotores iocabatur, mori
onem agens ac ſcurram. Quibus rebus offenſi amici, talibus eum uerbis caſtigabant:
Rex, dicentes, non è dignitate tua degis, qui ad tantam te dimittis nequitiam. Nam de-
beres auguſto in ſolio ſedens, auguſte interdiu res adminiſtrare. Ita & Aegyptij cogno-

Opificũ ignobilitas.
Militum nobilitas.
Sacerdotum immunitas.
Cubitus Aegyptius.
Cubitus Samius.
Momemphi legunt aliqui, quanquam in Græco codice ſemper ſit Memphis. Momemphis reperitur apud Strabo.
Apries ſtrangulatur.
Saitanorum regum ſepulchra.
Myſteria.
Theſmophoria.
Amaſis rex.
Peluis aurea
Appoſitiſſima ſimilitudo.

ſcerent à magno ſibi uiro præſideri, & tu melius audires. Nũc haud quaquam facis è regia dignitate. His ille rñdit: Arcus ab his quorũ ſunt, cum eſt opus intendi, eos ſi ſemp intenti ſint, ruptum iri, nec poſſe eis illos cũ indigeant uti: Ita & hominis inſtitutũ, ſi aſſiduo laborare ſtudio, nec ullam partem ad luſum ſibi indulgere uelit, fore ut pedetentim aut mẽte captus ſit aut membris. Quod ego intelligens, utriq; rei tempus impertio. Hæc Amaſis amicis reſpondit. Etenim fertur Amaſis, cum priuatus foret, fuiſſe potãdi iocandiq; cũ dicacitate ſtudioſus: & uir neutiq̃ rerum agẽdarũ anxius. Et quoties eum potãtem ac ſe oblectantẽ neceſſaria deſeciſſent, ſolitus circũeundo ſurari. Et cũ repoſceretur ab his qui dicerent eum ipſorum habere pecuniam, ac negaret, adduci ad oraculum quodcũq; eo in loco erat: & frequẽter ab oraculis cõuictus, frequenter abſolutus. Et poſtq̃ aſſecutus eſt regnum, iſta egit: Quicunq; dij eũ furti abſoluerant, horum templa neq; curæ habuit, neq; ulla re ad ſtabilimentũ donauit, neq; adiens ſacrificauit, tanq̃ nil mererentur q̃ redderent falſa reſponſa. Qui autem eũ pronunciauerãt furem, hos tanq̃ uere deos, nec mendacia reddẽtes oracula, maxime coluit. Præterea in Sai ueſtibulum Mineruæ fecit, opus admirandũ, & longe ſuperans cætera tũ ſublimitate, tum magnitudine. Tanta eſt uaſtitas lapidũ atq; ſubſtructionũ. Quinetiam ingẽtes coloſſos, & immanes androſphingas ibidẽ poſuit. Alia quoq; ſaxa prægrandia in apparatũ cõportauit, ducta partim è lapidicinis quæ iuxta Mẽphim ſunt, partim utiq; quæ maioris molis erant, ex urbe Elephantina, quæ à Sai diſtat uiginti dierũ nauigatione. Ad hæc, q̃ nõ minime, ſed maxime oĩum admiror, attulit ædificiũ ex ſolido ſaxo ab urbe Elephãtina: In quo afferendo, trienniũ conſumpſerunt duo millia delectorũ uirorũ, qui omnes erant gubernatores. Eius tectum extrinſecus eſt unius & uiginti cubitorũ longitudo, quatuordecim latitudo, octo ſublimitas. Hæc eſt dimenſio exterior tecti ex uno lapide. Introrſũ tamen duodeuiginti & amplius cubitorũ eſt lõgitudo, quinq; ſublimitas. Domus hæc ad ingreſſum templi collocata eſt. Nam ob id aiunt in templum nõ fuiſſe ptractã, quòd tecto aduecto cũ ſuſpiraſſet eius uehendi architectus, utpote pertæſus diutino tempore operæ, ea de re ſtomachatus Amaſis, nõ permiſerit hominẽ ulterius trahere. Nonnulli aiunt quendã ex his, qui uectibus lapidẽ agebant, ab illo fuiſſe oppreſſum, ideoq; lapidẽ nõ introductũ. Donauit pterea operibus ob magnitudinẽ ſpectaculo dignis cũ alia tẽpla inſignia, tũ in Memphi templum Vulcani, coloſſo ſupino ante illud poſito, longitudinis quinq; & ſeptuaginta pedũ. Superq; idem pauimentũ gemini coloſſi ſtant ex Aethiopico lapide, uicenum pedũ magnitudinis, hinc & hinc magno illi aſſiſtẽtes. Cuius inſtar eſt alter in Sai lapis, eodem habitu iacens. Illud etiam quod in Memphi eſt templũ ingens & ſpectatu digniſſimũ, aiũt Amaſim, ædificaſſe. Sub Amaſi rege dicit Aegyptus fuiſſe maxime beata, in his quæ uel regioni ex flumine, uel hominibus ex regione pueniũt: & urbes quæ incolerẽt tũc, fuiſſe numero illic uiginti millia. Amaſis quoq; extitit, qui legẽ hanc apud Aegyptios cõdidit, ut ſingulis eorũ annis apud prouinciarũ præſides demonſtrarẽt unde uiuerent. Et qui aut hoc non faceret, aut nõ demonſtraret ſe legitime uiuere, is morte afficeret. Quam legẽ Solon ab Aegyptijs mutuatus, Athenienſib' tulit, quã illi q̃ ſit caſtiſſima, aſſidue uſurpant. Amaſis, qm̃ Græcorũ erat ſtudioſus, cũ alia in quoſdam Græcos officia cõtulit, tũ his qui in Aegyptum concederent, dedit facultatem Naucratem urbem incolendi. Qui uero eorum nollent illic habitare, ſed nauigando negociari, fecit poteſtatem certis in locis aras & fana extruendi. Adeo maximum eorum fanũ atq; celeberrimum uocatur Græcum. Ciuitates autẽ quæ cõmuniter extruxerunt, ſunt: Ionũ quidẽ Chius, Teus, Phocæa, Clazomenæ: Dorum aũt Rhodus, Cnidus, Halicarnaſſus, Phaſelis. Aeolorum uero una Mytilene. Harũ ciuitatũ hoc fanũ eſt, & ab his præfecti emporij nundinarũ ſiue mercati, præbẽtur. Cæteræ ciuitates quæ cõſortes huius rei ſunt, nõ rei ad ipſos pertinentis cõſortes ſunt. Separatim tñ ædificauerũt Aeginetæ qdem Iouis, Samij aũt Iunonis, Mileſij uero Apollinis fanũ. Nã uet' emporiũ erat ſola Naucratis. Præter hoc in Aegypto aliud nullũ. Qđ ſi qs in aliud aliqđ Nili oſtiũ applicuiſſet, is neceſſe habebat deierare ſe ueniſſe inuitũ, dato q̃ iu

Mineruæ ueſtibulum in Sai.
Coloßi androſphinges.
Aedificiũ e ſaxo ſolido.
Aegypti urbes quot.
Lex de uictus rõne danda.
Solonis lex.

reiurãdo eadẽ naui ad Canobicũ nauigare: & ſi id minus ꝑ cõtrarios uẽtos poſſet,one
ra fluuialib⁹ nauigijs circũagere luſtrãdo Delta,donec ꝑueniret Naucratẽ.Ita Naucra-
tis in honore fuerat.Iã uero cũ Amphictyones tẽplum,quod nũc Delphis eſt (q̃a illud
prius ſua ſpõte deflagrauerat)trecẽtis talẽtis conſtruendũ locaſſent,Delphi,quos quar
ta pars ſumptus cõtingebat,circa ciuitates uagi eũ aliũde, tũ uero nõ minimũ ex Aegy
pto retulerũt.Nã Amaſis q̃dẽ eis mille talẽta aluminis,Græci aũt q̃ Aegyptũ incole-
bãt,uicenas mnas donauerũt.Cũ Cyrenæis quoq; Amaſis amicitiã ſocietatẽq; inijt,ita *Ladice uxor*
ut illinc uxorẽ etiã putaret ſibi eſſe ducẽdã,ſiue fœminæ Græcæ amore captus,ſiue aliâs *Amaſis.*
ob bñuolẽtiam Cyrenæoꝝ.Vxorẽ quã duxit,alij uolunt filiã fuiſſe Batti filij Arceſilai,
alij Critobuli,inter ſuos populares uiri ſpectati,noĩe Ladice.Cum qua dum in toro cu
baret,cõcumbere nõ poterat,cum tñ alijs mulierib⁹ uteretur. Id cum diu fieret,ad eam
Amaſis:Tu uero,inq̃t,uxor ueneficio me læſiſti:ideóq; nullo machinamento uales effu
gere,quo minus inter oẽs mulieres teterrima pereás morte.Ladice cum ꝑnegando ni-
hilo placatiorẽ redderet Amaſim,uouit intra ſe Veneri, ſi ea nocte ſecum coiret Ama *Votũ Ladicæ.*
ſis(hoc eñ ſibi eſſe machinamẽtum)ſtatuã Cyrenas ſe illi miſſurã.Cõcepto ſtatim uoto
coijt cũ ea Amaſis,ac deinceps quoties adiret,cum ea coibat:ac poſtmodum eã ꝑquam *Veneris auxi*
ualde dilexit.Et Ladice uotum deæ ꝑſoluit,facta ſtatua,Cyrenaſq; miſſa,quæ ad meam *lium.*
uſq; memoriã incolumis erat extra urbem Cyrenenſem poſita. Hanc Ladicẽ Cãbyſes,
poſteaquam Aegypto potitus eſt,cognito quænam eſſet,Cyrenas illæſam remiſit.Do- *Donaria*
nauit item Amaſis dona quæ miſit in Græciam , Cyrenas quidem ſtatuam Mineruæ *Amaſis uaria*
inauratam,& ſui imaginem pictura adumbratã.Lindum autem duo lapidea Miueruæ
ſimulacra,& thoracẽ lineum ſpectaculo dignum. Samum uero Iunoni bifarias ſui ima
gines,quæ magno in tẽplo erectæ erant poſt ianuas, ad meã uſq; ætatẽ. Samum q̃dem *Cyprus pri-*
ꝑpter hoſpitium,quod inter ipſum erat,& Polycratẽ Aeacis filium.Lindum autẽ nul- *mum ab Ama*
lius hoſpitij gratia,ſed q̃a templum quod Lindi eſt,Mineruæ feruntur extruxiſſe Da- *ſi capta.*
nai filiæ,poſtq̃ agnitæ ſunt,cum filios Aegypti effugerant.Hæc donaria dedicauit Ama
ſis,primuſq; mortalium Cyprum cepit,tributariamq́; fecit prouinciam.

HERODOTI HALICARNASSEI HISTORIARVM LIBER TERTIVS, QVI THALIA INSCRIBITVR.

ADVERSVS hunc Amaſim Cambyſes Cyri fili
us,cõparato cũ ex alijs q̃bus impabat, tũ ex Græ
cis Ionib⁹ Aeolibuſq; exercitu, bellum mouit ob *Cambyſes.*
hãc cauſam:Miſſo in Aegyptum legato,Cãbyſes *Belli inter Cã*
petijt ab Amaſi filiã,& petijt cõſilio cuiuſdã Aegy *byſem &*
ptij,q̃ Amaſi erat infenſus,ꝙ ſe potiſſimum ex oĩ- *Amaſim occa*
bus Aegypti medicis Amaſis ab uxore & liberis *ſio.*
abſtraxiſſet,amãdãdo in Perſas. Vnoq́; tẽpore Cy
rus ad Amaſim miſerat petitum ocularium medi
cũ, oĩm q̃ in Aegypto eſſent, ꝓſtantiſſimum. Ob *Ocularius*
id infenſus Amaſi Aegypti⁹, inſtitit ſuadere Cam *medicus.*
byſi,ut ab Amaſi filiam peteret:ut ille aut mœro-
re afficeret data filia,aut nõ data Cambyſi redderet inuiſus.Amaſis eam nec dare aude-
bat,nec abnuere.Nam & Cambyſem intelligebat nõ habituꝝ illam uxoris loco,ſed pel
licis: & Perſaꝝ potẽtia grauabat horrebatq́;.Hæc reputans,ita ſibi faciẽdũ ſtatuit:Erat
Aprijs ſupioris regis filia,noĩe Nitetis,unica,domi relicta, grandis atq; ſpecioſa. Hanc
puellam Amaſis ueſtitu pariter & auro exornatam, ꝓ ſua in Perſas dimittit. Quam cũ
poſt aliquantũ tempus Cambyſes ſalutaſſet,filiam Amaſis appellans,ipſa ad eum:Rem
inq̃t,rex ignoras,ab Amaſi eluſus, q̃ me ornatu cõptam tranſmittit, tradens tibi ꝓ ſua, *Nitetis puel*
cum re uera ſim Aprijs filia, quem ille dñm ſuum cum Aegyptijs rebellans interemit, *la.*

Aegyptiorũ de Cambyſe opinio. Hic ſermo extitit cauſa, quæ Cambyſem Cyri uehementer indignatũ induceret aduer
ſus Aegyptum. Atq; ita quidem memorant Perſæ. Aegyptij autem Cambyſem ſuum
uendicát,aſſerentes ex hac Aptiȷs filia illũ eſſe genitũ.Cyrum eñ fuiſſe qui ad Amaſim
Lex Perſarum. miſerit ſuper filia,non Cambyſem.Quod cum dicunt,non recte dicunt,etſi eos hoc non
latet. Nam ſi qui alij profecto, & Aegyptij recte norunt mores Perſarum, apud quos
Caſſandane. illud in primis nefas eſt,illegitimum obtinere regnum,ſi adſit legitimus. Præterea Caſ
Pharnaſpes. ſandanes filius erat Cambyſes,Pharnaſpe uiro Achmænide genitæ,non mulieris Aegy
priæ. Sed Aegyptij rem geſtam transferunt,fingentes ſibi cum Cyri familia intercede
re cognationem. Et hæc quidem ita ſe habent. Cæterum ille ſermo mihi non probatur,
quo dicitur, mulierem quandam Perſidem ad uxores Cyri introgreſſam,cum liberos
Caſſandanes aſſiſtentes forma ac ſtatura egregia conſpicaretur,ſupra modum admira
bundam magnis tuliſſe illam laudibus:eiq; Caſſandanẽ (quæ Cyri eſſet uxor) ita dixiſſe:
Me,quæ talium filiorum ſum mater, Cyrus contemptui habet, præponẽs quandam ex
Aegypto ancillam,uidelicet infenſam Niteti,iſta dixiſſe,& ei maximum natu filiorum
Cambyſem ſubieciſſe: Ego uero tibi mater, cum in uirilem ætatem adoleuero,ſumma
Aegypti reddam ima,& ima ſumma. Idq; dixiſſe circiter decem natum annos,admirã
tibus mulieribus. Et cum in uirilem adoleuiſſet ætatem,& regnum obtinuiſſet,huius
rei memorem, Aegypto bellum intuliſſe. Acceſſit huc & aliud quiddam,ad hanc ſumen
Phanes. dam expeditionem. Erat quidam auxiliariorum Amaſis,nomine Phanes, genere Hali
carnaſſeus,uir conſilio præſtans,& in re bellica ſtrenuus. Hic Phanes neſcio quid Amaſi
ſuccẽſus,nauigio profugit ex Aegypto,uolẽs in collocutionem uenire Cambyſis. Eum
Amaſis (quod inter auxiliares non parui momenti eſſet,quóq; de rebus Aegypti nõnihil
compertiſſimum haberet) inſequi ſtatuit,adhibita diligentia aſſequendi. Itaq; ad homĩ
nem inſequendum mittit cum triremi eunuchorum fidiſſimum,qui Phanem aſſecutus
in Lycia cepit,ſed non retulit in Aegyptum, ab illo prudentia ſuperatus. Nam Phanes
Phanes ad Cambyſem. mactatis cuſtodibus abijt in Perſas, Cambyſemq́; molientem aduerſus Aegyptum ex
peditionem,& quo pacto carentia aquis loca tranſmitteret ambigentem, adijt. Eiq; cũ
alias Amaſis res expoſuit, tum uero quæ ad tranſmittendum pertinebant, ſuadens, ad
regem Arabum mitteret,oratum ut ſibi tutũ præberet tranſitũ. Hac eñ duntaxat patet
ingreſſus in Aegyptũ. Nam à Phœnice uſq; ad mõtes Cadytis,quæ eſt urbs eoꝝ Aſſyri
orum,qui nũc Palæſtini uocant̃. A Cadyti (ut mea fert opinio) nõ minore urbe,q̃ Sar
dis emporia,ſecundũ mare uſq; ad urbẽ Ienyſum,Arabicæ ditionis eſt. Ab urbe Ienyſo
rurſus Syriacæ uſq; ad lacũ Serbonitidis, iuxta quẽ Caſius mons pertingit ad mare. A
Fictilia uinaria uaſa. Serbonitidis lacu,in quo ſe Typhõ fert̃ occultaſſe,deinceps iam Aegypt⁹ eſt. Hoc tamẽ
intercapedinis inter urbem Ienyſum,& montẽ Caſiũ, & lacũ Serbonitidis,non exigu
us tractus eſt, ſed itineris inſtar triũ dieꝝ, uehementer aridus. Veꝝ quod pauci eorum
qui in Aegyptum nauigant,notũ hñt, hoc dicere: Ex omni Græcia, & ꝑterea ex Phœ
nice,portat̃ in Aegyptũ bis quotannis uas fictile uini plenum:& tñ ibi ne unũ quidẽ nu
mero (ut ſic dicam) uas uinariũ fictile aſpici uacuũ poteſt. Vbinam (dicat aliquis) hæc
uaſa conſumũt̃? Hoc quoq; ego depromam. Præfecti prouinciaꝝ neceſſe habent ex ſua
quiſq; urbe colligere uaſa teſtacea, quæ Mẽphim portent̃. Eadem è Memphi alij aqua
impleta portare in hæc arida Syriæ loca. Ita hydriæ ſupuenientes in Aegypto ſumptæ,
ad ueteres in Syriam portant̃. Atq; hunc in modũ, quẽ dixi,aqua cõtracta, Perſæ uſi fu
erunt,qui hoc ingreſſu apparato q̃ celerrime Aegypto potiti ſunt. Sed tunc cũ in expe
Fides Arabũ cõſtãtiſſima. dito aqua non eſſet,Cambyſes audito hoſpitis Halicarnaſſei cõſilio, miſſis ad regẽ Ara
bũ nũcijs,tutum iter precatus,obtinuit,data acceptáq; inuicẽ fide. Arabes ſeruát fidem
inter hoĩes ut q maxime, quam hunc in modũ dant: Quoties fœdus inire uolunt, alius
qdam medius inter utrunq; ſtans,acuto lapide ferit uolam, iuxta maiores digitos ipſo
rum,qui fœdus ineũt. Deinde ſumpto flocco ex utriuſq; ueſtimẽto, inungit eo ſangui
ne ſeptẽ lapides in medio poſitos,inter inungendũ inuocans Dionyſium & Vraniam.
Hoc acto,idem q fuit ſequeſter fœderis inter amicos contrahendi, uadatur hoſpitem,
aut fortè ciuẽ,ſi cum ciue res agitur, Quod fœdus & ipſi q amicitiá contraxerũt,ſerua

re iuſtum cenſent. Dionyſium quem Vrotalt, & Vraniam quam Alilat appellant, ſolos
deoꝝ eſſe arbitrantur. Et quemadmodũ Dionyſiũ, ita puellaꝝ capillũ tõdere aiunt. Ton-
dent aũt, in rotundũ tempora ſubradentes. Igit̃ poſtq̃ fœdus cum nuncijs iniȷt Arabs,
talem rem cõmentus eſt: Cameios oẽs, poſteaq̃ utribus camelinis aqua cõpletis onera-
uit, egitq́ʒ ad loca humore carẽtia, ibiq́ʒ Cãbyſis exercitũ præſtolabatur. Ex his quæ nar
rantur, hoc quod dixi ꝓpius fidẽ eſt: tñ quod minus credibile eſt, qñqdem cõmemora-
tur, cõmemorare debeo. Eſt magnũ in Arabia flumen noĩe Corys, exiẽs in mare quod
dr̃ rubrũ. Ab hoc flumine fertur Arabũ rex canalẽ ex bouinis, alijsq́ʒ crudis corijs cõ-
ſutum, tanta lõgitudine ꝓduxiſſe, ut ad loca arida ꝑ illum aquam ꝓduceret. Inq́ʒ ipſo ari
do ſolo ingentes ciſternas fodiſſe, qua recepta aqua potũ ſuppeditarẽt. Et cũ ſit à flumi
ne ad terram aridam duodecim dieꝝ uia, ꝑ tres aquæ ductus in totidẽ partes aquá de-
duxiſſe. Apud Nili aũt oſtium, quod dicitur Peluſium, habebat caſtra Pſammenitus
Amaſis fili⁹, Cambyſem oppiens. Nam Amaſim Cambyſes in Aegyptum ꝓgreſſus, nõ
uiuum nactus eſt, ſed defunctũ, cũ quatuor & quadraginta annis regnaſſet. Per eos ni-
hil admodum calamitatis expertus, defunctusq́ʒ & ſale cõditus eſt, & in ſepulchris quæ
ipſe ædificauerat, ſitus intra tẽplum. Sub eius filio Pſammenito maximũ extitit Aegy-
ptijs portentũ. Apud Thebas Aegyptias, quod neq́ʒ prius unq̃, neq́ʒ poſtea ad meã uſq́ʒ
ætatẽ contigit, ut ipſi Thebani aiunt, pluit. Thebis tñ tunc pluit guttis. Perſæ ubi ſicca-
nea ꝑagrauerunt, ſubſedere uicini Aegyptijs, tanq̃ iam congreſſuri. Ibi Aegyptioꝝ auxi
liarij Græci & Cares, Phani, ꝗ externum exercitũ in Aegyptum abduxiſſet, infenſi, hoc
rei in illũ ſunt machinati: Filios ꝗ erant à Phane relicti in Aegypto, in caſtra perducunt,
atq́ʒ in cõſpectum patris, poſito medio duoꝝ exercituum cratere: dehinc ꝓductos ſingu
los pueroꝝ ſuꝑ craterem obtruncauerunt. Oĩbus interfectis, uinum & aquam in crate-
re intulerunt. Quo ſanguine epoto, auxiliares ita conflixerũt. Acri prælio cõmiſſo, per-
quàm multis utrinq́ʒ cadentibus, in fugã uertuntur Aegyptij. Ibi ego rem mirãdam ui
di, ab indigenis edoctus: Oſſa eoꝝ ꝗ in acie ceciderunt, cum iacerent fuſa, ut ab initio di-
ſtincta fuerant, ſeorſum erant Perſaꝝ, deorſum Aegyptiorum. Sed Perſarum capita ad-
eo fragilia ſunt, ut ſi uelis ferire, uel ſolo calculo perforare poſſis. Aegyptiorum autem
ita firma, ut ea uix ictu lapidis elidas. Cuius rei cauſam hanc illi reddebant, facile mihi ꝑ-
ſuadentes, quòd Aegyptij ſtatim à pueris radere capita incipiunt, & os capitis ad ſolem
redditur compactum. Quæ eadem cauſa eſt nõ caluefcendi. Nam ex omnibus homini
bus pauciſſimos quis Aegyptios caluos uideat. Cuius rei hoc cauſæ eſt, quòd robuſta ca
pita geſtãt. Ac Perſis cur fragilia ſint capita, id in cauſa eſt, ꝙ à principijs imbuunt̃ ope
rire capita, geſtantes pilea tiaraſq́ʒ. Hæc ego huiuſcemodi oſſa uidi. Vidi item alia iſtis ſi
milia in Papremi, eoꝝ ꝗ unà cum Achæmene Darij ab Inaro Afro ſunt cæſi. Aegyptij
quoq́ʒ poſtquam ex acie terga dederunt, nullo ordine fugam capeſſunt. Ad quos, cum
ſe recepiſſent Memphim, miſit Cambyſes aduerſo flumine nauim Mitylenæam cum ca
duceatore uiro Perſa, ꝗ illos ad deditionem hortaret̃. Iſti ubi nauim aduentare Mem-
phim uident, frequẽtes ex urbe effuſi, nauim corrumpũt, uiroſq́ʒ fruſtratim dilaniatos
in oppidũ afferunt. Et Aegyptij qdem poſt hæc obſeſſi aliquãdiu, reſtiterũt. Afri uero
id animaduertẽtes, eadẽ ſibi quæ Aegypto cõtigiſſent ueriti, ſeſe citra pugnam dedide
runt, tributiq́ʒ inter ſe partiti dona miſerũt. Cyrenæi quoq́ʒ ac Barcæi itidem ut Afri ti
mentes, ſimilia & ipſi fecere. Cãbyſes munera quæ ab Afris uenere, ꝑbenigne accepit:
quæ aũt à Cyrenæis, ſuccenſens (ut opinor) ꝙ exigua erant: quingentas eñi mnas argen
ti miſerant, has ſua manu prehenſas, diſperſit in milites. Decimo die quàm muros Mẽ-
phis cepit Cãbyſes, Pſammenitũ Aegyptioꝝ regem, ꝗ ſex om̃ino regnabat annos, de-
poſuit in ſuburbanis, ignominiæ gratia, cum Aegyptijs alijs, ut eius animum experire-
tur. Hoc facto, filiam illius ueſtitu ſeruili circundatam, cum hydria ad aquam emiſit: &
cum ea ſimiliter indutas alias, quas delegerat, primorum uirorum filias uirgines. Quæ
ubi ad patres peruenerũt cum eiulatu, ploratuq́ʒ, cæteri quidem patres conſpectis filia-
bus tam male acceptis, uiciſſim uociferati ſunt atque fleuerunt. Pſammenitus autem in-
tuens atque intelligens, humi uultum demiſit. Prætergreſſis puellis aquam ferentibus,

Vrotalt. Alilat.

Corys fluuius.

Canalis miræ longitudinis.

Pſammenitus rex.

Amaſis mors

Pluuia apud Aegyptios portentoſa.

Thebarum Aegyptiarũ mirum.

Phanem ulciſcuntur Aegyptij.

Capita cur Aegyptijs dura, Perſis fragilia.

Caluitiei cauſa.

Menſes forte legendũ. nam græce eſt, βασιλεύσαντα μῆνας ἕξ

Pſammenitus deponitur.

ſecundo loco Cambyſes ante oculos Pſammeniti miſit filiũ eius, cũ duobus millib' Aegyptiorũ, æqualis ætatis, uinctas fune ceruices, & frenata ora habentibus. Ducebant̃ autẽ luituri pœnas his Mitylenæis, q cũ naui fuerant ad Mẽphim obtruncati. Ita enim cẽſuerant regij iudices, ꝓ ſingulis ſuorũ interfectis, denos primorũ Aegyptiorũ interficiẽdos. Pſammenitus ꝑtercũtes intuẽs, & filiũ animaduertens duci ad mortem, alijs Aegyptijs q circũſedebant cõploratibus, atq; indigne ferentibus, ipſe idẽ quod erga filiam, fecit. His quoq; ꝑtergreſſis accidit, ut quidã cõpotorũ eius iã natu grãdior, priſtinis bonis delapſus, ac nihil habẽs, niſi quæ inops mendicabat, obiret exercitum, necnon Pſammenitum, aliosq; Aegyptios in ſuburbanis conſidẽtes. Quem ut conſpexit Pſammenitus, erũpente ingenti fletu, compelians nomine amicũ, caput ſuũ cædebat. Aderãt aũt ei obſeruatores, q ut quicq; ab illo fiebat, ex omni uiarũ exitu Cãbyſi renũciarent. Ea quæ fiebant admiratus Cambyſes, miſſo nũcio Pſammenitũ percontatus eſt, inquiẽs: Pſammenite, herus te Cambyſes interrogat, quamobrẽ tu qui uiſa filia indigne affecta, uiſo filio ad mortẽ eunte, neq; eiulaſti, neq; fleuiſti, pauperẽ tanti feceris, tibi ut ab alijs audiuit, nõ ꝓpinquũ. Et Cãbyſes qdem ita interrogauit. Pſammenitus aũt his uerbis rñdit: Fili Cyri, domeſtica mala erant maiora, quàm ut poſſem ea deflere. At lamẽtatio amici digna lachrymis fuit: qui è multis ac fortunatis opibus ad inopiam recidit, in extremo limine ſenectutis. Hæc ubi reſpõſa ab hoc renũciata ſunt, uiſus eſt illis Pſammenitus, ut ab Aegyptijs fert̃, recte rñdiſſe. Crœſusq; dicitur illachrymaſſe, itẽ q aderãt Perſæ: ipſiq; Cãbyſi miſerationẽ ſubiſſe, ut ꝓtinus iuſſerit & filium, ex his q morti addicti eſſent, liberari, & patrẽ è ſuburbanis excitatum ad ſe ꝑduci. Sed filium qdẽ q adierunt, nõ iam ſuperſtitem inuenerunt, ſed primo loco truncatum: ipſum uero Pſammenitum excitantes, ad Cambyſem ꝑduxerunt: ubi reliquum uitæ degit, nihil uiolentum paſſus. Quiſſi cõpert' fuiſſet nec affectaſſe res nouas, accepiſſet Aegyptum, ut eã ꝓcuraret. Nam conſueuerunt Perſæ in honore habere filios regum, etiamſi q ab eis defeciſſent, tñ illorum filijs reſtituere principatum. Qđ eos ita facere cõſueſſe, cum alijs ꝑmultis poteſt probari documẽtis, tum uero hoc, ꝙ Thannyra Inari Afri filius recepit, quem pater obtinuerat, principatum, quodq; Pauſiris Amyrthæi fili' & ipſe paternum recuperauit imperium. Nec ipſis Inaro & Amyrthæo quicq̃ amplius à Perſis irrogatum eſt. Nunc Pſammenit' male cogitans, mercedem accepit. Nam cum ad defectionem Aegyptios induxiſſet, captus eſt: ac deinde à Cambyſe conuictus, epoto cruore taurino expirauit. Atq; hunc in modum iſte deceſſit. Cambyſes autem è Memphi urbem Saim abijt, animo faciendi quæ fecit. Etenim ſimul atq; in ædes Amaſis ingreſſus eſt, imperauit cadauer Amaſis è conditorio afferri: deinde ꝓlatum uerberibus cædi, ac uellicari, & ſtimulis pungi, oĩ deniq; cõtumelia infeſtari. Quod facientes poſtq̃ defatigati erant (nam cadauer, utpote ſallitum reſiſtebat, nec quicq̃ oĩno elidebatur) iuſſit cremari: haud quaq̃ ſancte iubens: quia Perſæ deum eſſe ignem arbitrantur, & apud neutros moris eſt cremare cadauera: Perſas qdem, ꝓpter id quod dictum eſt, qa nefas eſſe aiunt deo depaſci cadauere hoĩs: Aegyptios autem, qa ꝑſuaſum habent ignem animatam beluam eſſe, & oĩa quæ naſcuntur deuorare: & poſtq̃ deuorando fuerit expleta, unà cum ipſa re deuorata emori. Ideoq; non eſſe apud eos cõſuetudinem, mortuum beluis tradendi, ſed ſaliendi, tum ob id, tum ne humatus deuoretur à uermib'. Ita neutris ꝓbatam rem iuſſit agi Cambyſes. Quanq̃ (ut ipſi aiunt Aegyptij) nõ Amaſis fuit q ita paſſus eſt, ſed alius qdam Aegyptius, eadem q̃ Amaſis ætate: quem Perſæ Amaſim arbitrantes uexauerunt. Memorant eñ Amaſim, cum ex oraculo audiſſet, quæ circa ſe defunctum futura eſſent, hoc modo rei uenturæ medendum putaſſe: ut eum hoĩem q flagellatus eſt, ad poſtes ſepeliret extra cõditorium ſuum, ſe autem in conditorij quàm intimo receſſu collocari filio mandaret. Mihi tamen non uidentur hæc ab initio Amaſis fuiſſe mandata, de ſua & alterius hominis ſepultura, ſed aliâs ab Aegyptijs adornata. Secundum hæc Cambyſes conſtituit trifarium mouere bellum, aduerſus Carthaginiẽſes, aduerſus Ammonios, aduerſus Aethiopes macrobios, id eſt, longæuos, qui Africam ad auſtrale mare incolunt. Aduerſus quidem Carthaginienſes nauticis copijs, aduerſus autem Ammonios peditatu, aduerſus uero Ae-

Tres additur in Greco. τρεῖς φυλακοί.

Amici deploratio.

Perſarum erga deuictos regis clementia.

Pauſiris Amyrthæus.

Pſammenitus taurino ſanguine epoto obijt.

Ignis deus.

Cadauera ubi & cur nõ cremantur.

Ignis anima.

Cambyſis expeditiones.

Macrobij populi Aethiopes.

thiopes prius exploratores mittendos, per ſpeciem dona ferendi illoꝝ regi, ſpectatum illic mēſam Solis, nunquid re uera eſſet: ſimulq́ꝫ res Aethiopicas exploratū. Solis menſa talis eſſe memoratur: Eſt in ſuburbanis pratum, omnium quadrupedū aſſa refertum carne, quam ꝑ noctē ſinguli ciuium magiſtratus ꝓperant ponere: ad eamq́ꝫ, ubi illuxit, cuilibet epulatum licet accedere. Hæc ipſa à terra reddi aſſiduè indigenæ aiunt. Et menſa quidem (quæ Solis uocatur) talis eſſe fert̃. Cambyſes aūt ubi ſtatuit ſpeculatores dimittere, cōtinuo ab urbe Elephantina accerſit ex Ichthyophagis, id eſt, piſce ueſcētibus, maxime gnaros Aethiopicæ linguæ. Vſq; dū iſti ueniūt, interea nauales copias Carthaginem uerſus nauigare iubet. Veꝝ hæc executuros ſe Phœnices negauerunt. Eſſe enim magno cum illis iureiurando ſe deuinctos. Præterea non facturos ſanctè, ſi aduerſus liberos ſuos militarent. Nam cæteri, Phœnicibus ire recuſantibus, ad pughandum haud idonei erant. Ita Carthaginenſes, quo minus in ſeruitutem Perſaꝝ redigerentur, euaſerunt: q̄m Cambyſes haud æquum ducebat uim afferre Phœnicibus, qui ſeipſos Perſis dediderant, ex quibus nauticus oīs cōſtabat exercitus. Cyprij quoq;, qui aduerſus Aegyptū in militia erant, ſeſe & ipſi dediderant. Cambyſes, poſteaquam ex urbe Elephantina aduenerunt Ichthyophagi, eos ad Aethiopes miſit, iuſſus cum ea dicere quæ oporteret, tum dona ferre amiculum purpureum, aureumq́ꝫ torquem tortilem, & armillas ac unguēti alabaſtrū, cadumq́ꝫ uini Phœnicei. Aethiopes hi, ad quos miſit Cambyſes, feruntur eſſe maximi oīm hominum atq; pulcherrimi: diuerſiſq́ꝫ uti à cæteroꝝ hoīm ritibus, cum alijs, tum uero hoc circa regnum, ꝙ quem è popularibus maximum pro magnitudine ualidum iudicant, hunc regem deligendum cenſent. Ad hos itaque uiros Ichthyophagi ueneruīt, offerenteſq́ꝫ regi munera, ita locuti ſunt: Cambyſes Perſaꝝ rex cupiens amicus tibi fieri atq; hoſpes, nos miſit, iubens ut in collogum tuum ueniremus, tibiq́ꝫ hæc dona daremus, quorum ipſe uſu maxime delectat̃. Ad hos Aethiops gnarus ad ſpeculandum ueniſſe, talia reſpondit: Neq; rex Perſaꝝ uos ideo cum donis miſit, ꝙ magnifaciat hoſpitium meum, neq; uos uera loquimini, quippe qui ad explorandum noſtrum imperium ueniſtis. Neq; iuſtus ille uir eſt. Si enim iuſtus foret, non alienam regionē affectaret, ſed eſſet ſua contentus, nec homines (à quibus nihil laceſſitus eſt) in ſeruitutem redigeret. Ei nunc uos hunc arcum date, ita dicentes: Rex Aethiopum regi Perſaꝝ conſiliū dat, q̄ū Perſæ tam facile trahent in tanta magnitudine arcus, tunc aduerſus macrobios Aethiopes cum maioribus copijs moueat bellum. Interim dijs gratias habeat, qui non inducunt in mentem filijs Aethiopum, ut præter ſuā uelint aliam cōparare regionē. Hæc locutus, arcū laxauit, eiſq́ꝫ qui uenerant dedit. Tum ſumpto purpureo amiculo rogauit, quidnā eſſet, & quomodo confectū. Et cū Ichthyophagi ueritatē de purpura, deq́ꝫ tinctura dixiſſent: Doloſi, inquit, homines, doloſa ſunt ueſtimenta. Secūdo loco de auro ſciſcitat⁹, de tortili monili atq; armillis, ornatū eius rei exponētibus Ichthyophagis, riſit, atq; exiſtimās uincula eſſe, inq̄t robuſtiora apud ſe uincula eē. Tertio ſciſcitatus unguentū, cū illi de cōfectura, unguētiq́ꝫ rōne dixiſſent, idē dixit q̄d de ueſtimēto. Vbi ad uinū ꝑuenit, eiuſq́ꝫ cōficiendi rōnem audit, maiorem in modū delectatus potu, percontatus eſt, q̄buſnam rebus ueſceret̃ rex, & quod longiſſimū tēpus à uiro Perſa uiueret̃. Iſti dixerūt, ueſci regē pane, exponētes tritici naturā: ꝑfectiſſimumq́ꝫ diu uiuēdi ſpatiū homini Perſæ ꝓponi octoginta annos. Ad hæc Aethiops nihil ſe mirari, inq̄t, ſi ſtercore ueſcētes pauci uiuerēt annis. Nā ne tot q̄dem annis uicturos, niſi hoc potui acceptū referrent. Affirmantibus Ichthyophagis ita eſſe de uino (hoc eñ ipſos Perſis ſubdidiſſe) interrogatus uiciſſim rex ab Ichthyophagis de uita & uictu, pleroſq; è ſuis ait ad centū uiginti annos ꝑuenire, nōnullos etiā hoc ætatis tranſcendere: cibū eis eſſe carnē coctā, & potū lac. Et cū ſpeculatores de numero annorū mirarent̃, ad fontē quendā eos deduxit, in quo loti efficiunt̃ ꝑinde atq; inuncti, uiolā olentes. Eā aquam aiebāt exploratores adeo inualidā, ut in ea nihil innatare poſſet, ne lignū q̄dem, & quæ leuiora ſunt ligno: ſed oīa peſſum ire in ꝓfundū. Hæc aqua ſi uere apud illos ē, q̄lis cōmemorat̃, ideo macrobij, i. lōgæui exiſtūt, ꝙ ea ſemꝑ utūt̃. Deinde à fonte rex iſtos ad carcerē

Solis menſa.

Exploratores Cambyſ.

Cambyſis dona ad regem Aethiopum Macrobiorū.

Alabaſtrus unguenti.

Rex ubi ſtatura maximus diligitur.

Aethiopis reſponſum ad regem.

Iuſti principis officium.

Doloſi homines, doloſa & eorum ueſtimenta.

Perſarum uictus, uiuēdiq́ꝫ ſpatium.

Aethiopū uictus uitaq́ꝫ lōgiſſima.

Fontis miraculū

deduxit, ubi uiri omnes aureis uinculis erant alligati. Eſt enim apud hos Aethiopes
omniũ rariſſimum ac precioſiſſimum æs. Inſpecto carcere, exploratores inſpexerũt &
menſam quæ dicitur Solis. Poſt hanc ad extremum inſpexere eorum ſepulchra, quæ di
cuntur è uitro eſſe conſtructa hunc in modum: Poſteaquam mortuum ſiue Aegyptio-
rum, ſiue aliorum more areſecerunt, totum gypſo inducunt: picturaq́ exornantes re-
præſentant quoad poteſt effigiem eius. Deinde cippum ei è uitro, quod apud illos mul
tum eſt, & facile effoditur, circundant: in cuius medio mortuus interlucet, nihil æque
odoris ingrati, neq; fœditatis ullius exhibens: ſed omnia ipſi illi mortuo ſimilia habẽs.
Hũc cippum maxime ꝓpinqui intra ædes annum tenent, offerẽtes ei omnium reꝝ pri
mitias hoſtiasq́. Anno exacto efferunt, circaq́ urbem ſtatuunt. Omnibus explorato-

Expeditio temeraria Cambyſis.

res inſpectis reuerſi ſunt. Qui cum iſta renũciaſſent Cambyſi, continuo ira percitus ad
uerſus Aethiopes exiјt in expeditionem: neq; rei frumentariæ apparatu indicto, neque
ſecum ipſo ratione inita, quod in extrema terrarum faceret, expeditionem: ueluti ueſa-
nus, nec mentis compos, ſimul atq; Ichthyophagos audiјt, ꝓfectus eſt cum omni pedi-
tatu, Græcis qui aderant illic manere imperatis. Vbi ad Thebas eſt uẽtum, delegit de ex
ercitu quinquaginta circiter millia, quibus præcepit ut Ammonios diriperent, deinde
oraculum Iouis incenderent: ipſe cum reliquis copiјs aduerſus Aethiopes contendit.
Sed antequam quintam itineris confeciſſent, exercitum protinus eius commeatus omĩs
(quem ſecum habebat) defecit: mox & iumenta ad ueſcendum defecerunt. Quibus
rebus cognitis Cambyſes ſi reſipuiſſet, ac retroduxiſſet exercitum, in eo quod prius ad-

Iouis Ammonij templum accẽdi iuſſum

miſerat peccato, uir ſapiens extitiſſet. Nunc autem nihil penſi habens, aſſidue proceſſit
ulterius. Milites quandiu quod de terra ſumerent habuerunt, herbis uictitauerunt. At
ubi ad ſabulum peruenere, ibi nonnulli diram rem perpetrauerunt. Nam ſortiti ex ſe-

Mutua militũ depaſtio.

ipſis decimum quenque comederunt. Id audiens Cambyſes, ueritus ſuorum mutuam
depaſtionem, intermiſſa aduerſus Aethiopes expeditione, retro rediјt, Thebasq́ perue
nit, multis de exercitu amiſſis. Et cum è Thebis deſcendiſſet Memphim, Græcos miſſos
fecit, ut illinc enauigarent. Et exercitus quidem aduerſus Aethiopes ita geſſit. Copiæ
autem quæ aduerſus Ammonios miſſæ erant, è Thebis mouentes, itineris duces ſeque-
bantur: ac niſi ſunt uſque dum ad urbem Oaſim peruenerunt, quam incolunt Samiј hi,

Aeſchrionia tribus.

qui feruntur è tribu Aeſchrionia eſſe, ſeptem dierum ꝑ arenas itinere diſtantem à The
bis, quæ regio uocatur lingua græca μακάρων νῆσος, id eſt, beatorum inſula. In hunc lo-
cum dicitur perueniſſe exercitus. Deinceps quid de eo actum ſit, præter Ammonios, &
eos q ab his audierunt, nulli aliј quicq̃ habent dicere. Nã neq; ad Ammonios peruene-
rũt, neq; retro reuerterunt. Ab ipſis aũt Ammoniјs demũ fert: Cũ illi ex urbe Daſi per
arenam iter facerẽt, iamq́ medio ferè ſpatio inter Daſim & Ammonios prandereт, in-

Arenæ uis.

gruiſſe magnum ac ualidum auſtrum, & ingeſtis arenæ cumulis eos obruiſſe: atque
hunc in modum illos è cõſpectu ſublatos. Ita actum eſſe de hoc exercitu Ammoniј me
morãt. Cambyſe Memphim regreſſo, Apis quẽ Græci uocãt Epaphon, apparuit. Ae-
gyptiј, ubi Apis extitit, ueſtimenta quàm pulcherrima ferre, & celebrando feſto ope-
ram dare. Id tunc facientes Aegyptios Cambyſes intuens, ratusq́ ob res à ſe male geſtas
prorſus illos eſſe in his gaudiјs, præpoſitos accerſit Memphis: quos, ubi præſto fuerunt,
interrogat, quid ita, cum antea ſe apud Memphim agente, nunquã aliquid tale feciſſent,
nunc id facerent, poſteaquam ipſe rediјſſet, parte copiarum amiſſa. Illi dicere: dum illis
deũ appareret (lõgo aũt tẽporis interuallo apparere ſolitum) tunc omnes Aegyptios
ſolennem celebrare lætitiam. Hæc ubi audiјt Cambyſes, mentiri eos reſpondit, ac tanq̃
mentientes morte mulctauit. His interẽptis, iuſſit ſacerdotes in cõſpectum uenire. Qui
bus eadem referentibus dixit: Si quis deus manſuetus ad Aegyptios ueniret, fore ut ſe
non lateret. Hactenus locutus, iuſſit ſacerdotes adducere Apim. Illi ad eum adducen-
dum perrexerunt. Eſt autem hic Apis idemq́ Epaphus è uacca genitus, quæ nullum

Epaphi figura.

dum alium poteſt concipere fœtum, quam Aegyptiј aiunt fulgure ictam, concipere ex
eo Apim. Habet hic uitulus qui appellatur Apis, hæc ſigna: Toto corpore eſt niger, in

fronte habens candorem figuræ quadratæ in tergo effigiem aquilæ, cantharum in pa
lato, duplices in cauda pilos. Poſteaquam Apim ſacerdotes adduxere, Cambyſes ueluti
uecordior, educto mucrone cum uellet ferire uentrem, femur percuſſit, cachinnáſq; ad *Cambyſes in*
ſacerdotes inquit: O capita nequam, huiuſcemodi dij exiſtunt, ſanguine atq; carne præ *Apim impe-*
diti, & fer ſentientes: dignus nimirum Aegyptijs hic deus. Nos certe ludibrio habuiſſe *lum facit.*
nō iuuabit. Hæc locutus, imperauit his, quoꝝ munus erat, ut ſacerdotes quidem flagris
cæderent, Aegyptios aūt (ut quenque feriantem adipiſcerentur) occiderent. Ita feſtum
ſolutum eſt. Sacerdotes mulctati. Apis ſauciatus femur, in tēplo iacens extabuit: quem
è uulnere extinctum tumulauere ſacerdotes, clam Cambyſe. Ob hoc ſcelus (ut Aegy- *Cambyſis ſo-*
ptij aiunt) continuo Cambyſes inſanijt, cum ne compos mentis quidem fuiſſet, exorſus *mnium.*
primum perpetrare facinus in Smerdim, ex eiſdem ſibi parentibus fratrem, quem ex *Prexaſpes ab*
Aegypto remiſerat in Perſas, liuore commotus, quòd ſolus ille Perſarum arcū (quem *Iuſtino non*
Ichtyophagi ab Aethiope attulerant) ad duos digitos traheret: quod nemo alius è Perſis *appellatur,*
poterat. Smerdi in Perſidem profecto, hanc uidit in ſomnis Cambyſes uiſionem: Nun- *ſed Comaris.*
cius quidam è Perſis ueniens, ei nunciare eſt uiſus, Smerdim in regio ſedētem ſolio cæ *Smerdis quē*
lum contingere uertice. Ob id Cambyſes ſibi metuens, ne ſe necato à fratre occupare- *alij Mergidē*
tur imperium, mittit in Perſas ad illum interimendum Prexaſpē, ſibi ex omnibus Per- *appellant.*
ſis uirum fideliſſimum. Hic ubi Suſa conſcendit, Smerdim necandum curauit (ut qui- *Cābyſis par-*
dam aiunt) cum eum eduxiſſet uenatum: quidam inquiunt, cum ad mare rubrum pro *ricida.*
duxiſſet, ibi eum demerſiſſe. Et hoc quidem initium ſcelerum Cambyſis extitiſſe: ſecū- *Perſarum iu*
dum autem ſcelus, ſororis necationem, in Aegyptum eum ſecutæ: quæ ex eiſdem pa- *dicum callidi*
rentibus erat ſoror, atque eadem uxor: quam hunc in modum acceperat uxorem: Cum *tas.*
antehac Perſæ ſorores in matrimonium accipere nequaquam conſueuiſſent, Camby- *Cambyſis ſo-*
ſes unius ſororum amore captus, cupidúſq; deinde ducendi illam uxorem, cum pro- *ror occiſa.*
pter rei inſolentiam laboraret efficere, accerſit eos qui regij iudices nominantur. Fiunt *Iudices regij*
autem delecti è Perſis uiri, ſunt'que perpetui, niſi delicti alicuius comperti fuerint. Iſti *apud Perſas.*
apud Perſas ius dicunt, & legum patriarum ſunt interpretes, & ad eos omnia referun-
tur. Hos Cambyſes percontatur, num qua lex ſit, quæ ſinat uolentem cum ſorore con-
trahere matrimonium. Iudices & iuſte & ingenue reſpondentes, negant ullam ſe inue- *Regi Perſarū*
nire legē, quæ ſinat fratri nubere ſororem: Quādam tamē inuenire legē, quo liceat regi *licere quæ li-*
Perſarum facere quicquid libeat. Ita neq; legem abrogarunt metu Cambyſis: & ne le- *bent.*
gem tuentes ipſi perirent, aliam inuenerunt, adiutricem eius, qui ſororem in matrimo-
nium ducere uelit. Tunc itaque Cambyſes eam quam dixi accepit uxorem. Aliquan-
tóq; pòſt & alteram. Harum iuniorem, quæ ipſum contra Aegyptum comitata eſt,
interemit. Cuius mors, quemadmodum illa Smerdis, anceps refertur. Nam Græci q-
dem aiunt, dum Cambyſes duos catulos, alterum leonis, alterum canis committit, hāc
interfuiſſe ſpectaculo: & cum à leunculo catulus ſuperaretur, alterum catulum huius
canis fratrem, abrupto loro, ſuperueniſſe. Et cum duo eſſent, ita ſuperiores leunculo
extitiſſe. Et Cambyſe dum id cernit capiente uoluptatem, hanc ei aſſidentem illachry-
maſſe. Ea re animaduerſa, Cambyſem interrogaſſe quidnam lachrymaretur: & mulie-
rem dixiſſe, ſe uiſo catulo ſuppetias fratri ferente, ideo flere, ꝙ ſubierit memoria Smer
dis, cuius ſciret neminem fore ultorē. Ob hoc dictum Græci illam à Cambyſe fuiſſe in-
teremptam memorant: Aegyptij uero ob id, quod cum ad menſam diſcumberetur, mu
lier lactucam ſumpſit, eiúſq; decerptis folijs uirum interrogauit, utrum diſcerpta la-
ctuca an denſa pulchrior foret: cum hic reſpondiſſet, Denſa: hanc, inquit, lactucam ali- *Lactuca*
quando imitatus es, qui Cyri domum denudaſti. Ibi Cambyſem indignatiōe percitum, *thyrſo fratrū*
inſilijſſe calcibus in prægnantē, eamq; abortu edito deceſſiſſe. His reb' Cambyſes in præ *concordia cō*
cipuos domeſticoꝝ inſaniebat, ſiue id ꝑpter Apim, ſiue aliunde, qualia multa in rebus *paratur.*
humanis mala contingere cōſueuerunt. Etenī fertur Cambyſes ab ipſis natalibus gran
di laboraſſe morbo, quem quidā ſacrū nominant: ut haud ab re fuerit, cuius corpus ma
gna ægritudine inualidum eſſet, eius ne mētem quidē ſanam fuiſſe. Atq; in alios quoq;

Perſas inſaniſſe, ueluti in Prexaſpem, quem præcipuo honore proſequebatur, & à ſecretis, hoc eſt, qui ad eum nuncios perferebat: & cuius filius Cambyſis uina miſcebat, qui honos & ipſe non paruus eſt. Ad hunc fertur dixiſſe Cambyſes: Quemnam uirum Perſæ me eſſe cenſent, aut qualē de me ſermonem habent? Et iſte ei reſpondiſſe: Here, cætera quidem omnia in te magnis laudibus ferunt, ſed nimis te uino deditum aiunt eſſe. Hæc Prexaſpes de Perſis reſpondit. Quibus ille indignatus: Siccine, inquit, Perſæ me aiunt uino deditum deſipere, nec mentis eſſe compotem? Ergo in eo quod prius dixerunt, non ueri fuere. Nam ſenatum Perſarum (cui intererat Crœſus) aliquando interrogarat Cambyſes, qualis ipſe uideretur eſſe uir ad patrem Cyrum adæquandū. Et illi reſponderant, eum patrē eſſe præſtātiorem: qui & omnia illius haberet, & Aegypti ac maris acceſſionem adieciſſet. Hæc quidem Perſæ dicebant. Sed Crœſus, qui aderat, diſplicente ei quæ dicebatur ſententia, ad Cambyſem inquit: Mihi tu quidē Cyro genite, non uideris adæquandus eſſe patri: quippe cui nondum eſt filius qualem ille te reliquit. Hoc audito Cambyſes delectatus, Crœſi ſententiam approbauit. Quorum nunc reminiſcens, ad Prexaſpem iratus inquit: Intellige nunc ipſe per te, nunquid Perſæ uera dicant, an hæc dicentes ipſi deſipiant. Nā ſi filij tui, qui in ueſtibulo ſtat, medium cor non fruſtrato ictu percuſſero, conſtabit nihil eſſe quod Perſæ dicunt: ſin aberrauero, conſtabit Perſas uera loqui, & me eſſe intemperantem. Hoc locutus, intendit arcum, puerúmq; percuſſit. Atq; eum collapſum iuſſit diſcindi, & inſpici ictum. Cumq; in corde ſagitta eſſet inuenta, ob id lætabundus atq; cachinnans, ad patrem pueri inquit: Prexaſpes, facta tibi eſt fides, non me inſanire, ſed Perſas. Verum nunc mihi dicito, quemnam ex omnibus hominibus iam noſti ita ad deſtinatum emittere ſagittas. Prexaſpes hominem aduertens eſſe ueſanum, & in ipſum quoq; inſanientem: Here, inquit, ego ne deum quidē arbitror tam probe percutere. Et tunc quidem hoc perpetrauit. Altero die, duodecim Perſas primoribus pares, ob nullius momenti cauſam necauit, uiuos in caput defodiens. Hæc eum facientem Crœſus Lydus ſtatuit his uerbis admouendum: Rex, cuncta noli ætati atque iræ indulgere: ſed cohibe & compeſce te ipſum. Conducit tibi te prouidum eſſe: & ſapientis eſt proſpicere. Tu uero uiros interficis tuos populares ob nullius momenti cauſam, interficis pueros, qualia ſi multa facies, conſidera ne abs te deficiant Perſæ. Enimuero pater tuus Cyrus, etiam atq; etiam mandans, mihi præcepit te commonefacerem, ſubijciēdo quicquid boni comperirem. Hoc illi Crœſus beneuolentiam præ ſe ferens conſulebat. Ad quem Cambyſes reſpondens: Etiam mihi tu, inquit, dare cōſilium audes, tanquam bene aut tuam ipſius patriam adminiſtráris, aut patri meo cōſulueris, iubens eum traiecto flumine Araxe tendere aduerſus Maſſagetas, cum illi uellent tranſire in terram noſtram. Imò & teipſum male præſidētem patriæ tuæ, et Cyrum tibi credentem perdidiſti: ſed ob id nequaquam gauiſurus, quia olim iam debebam captare in te occiſionem: arcumq; corripiebat tanquam hominem confixurus. At Crœſus curſu ſe foras proripuit. Hic ubi non habet in quem telum dirigat, mandat miniſtris ut illum comprehendētes interimant. Miniſtri qui mores eius noſſent, Crœſum abdiderunt hac ratione, ut ſi Cambyſes facti pœnitens requireret Crœſum, eo producto donis afficerentur ꝙ illum ſeruaſſent: Si nō pœniteret, nec deſideraret, tunc hominem interficerent. Nec ita multo pòſt, cum Cambyſes deſideraret Crœſum, miniſtri hoc animaduertentes, enunciant ei hominem ſupereſſe. Cambyſes ſe quidem, inquit, Crœſo ſuperſtite gaudere: ſed ijs qui illum ſeruaſſent, ueniam non daturum, ſed mortem allaturum, prout & fecit. Multa huiuſmodi tam in Perſas, quàm in ſocios, cum Memphi moratus eſt, Cambyſes faciebat inſania. Adeò ueruſta recludens ſepulchra, mortuos inſpiciebat. Etiam tēplum Vulcani adiens, multo deriſu ſimulacrum illius cauillatus eſt. Siqdem ſtatua Vulcani ſimillima eſt his dijs, quos Pataicos uocant Phœnices, quos in triremiū proris Phœnices circūferunt: Quos ꝗ nō uidit, ego ſic el indicabo, eſſe illos Pigmei uiri imagine. In templum quoq; Cabyrorum, inacceſſum alteri ꝗ ſacerdoti, ingreſſus eſt: & quæ illic erant ſimulacra, multis in ea iocatus uerbis, concre-

Cambyſes ui nolentus.

Crœſi ſalſum ad Cābyſem dictum.

Crudeliſs. Cābyſis facinore.

Crœſi libera admonitio.

Crœſus quo uis à Cambyſis furore ſeruatus.

Vulcani templum & ſtatua.

Pataici.

/

mauit. Sunt enim & hæc illis Vulcani ſimilia, à quo ſe hi homines aiunt eſſe oriundos.
Cum multa igitur apud me documenta ſunt, Cambyſem uehementer inſaniſſe, tum ue
ro illud, quod alioqui non tētaſſet templa legesq́; habere ludibrio. Nam ſi quis uniuer
ſis hominibus præbeat facultatem optimas ex oṁibus leges eligendi, profecto cunctas *Sua cuiq; pla*
unuſquiſq; rimatus, ſuas eligeret. Non igitur credibile eſt alium quàm demētem, talia *cet lex.*
ludibrio habere. At ita de ſuis quenq; legibus ſentire, licet cum alijs coniecturis collige-
re, tum uero Darius accitos (q in ſua ditione erant) Græcos percōtatus eſt, quanta pe-
cunia uellent defunctis parentibus ueſci. Illis negantibus ulla ſe pecunia hoc eſſe factu- *Darius.*
ros, Darius dehinc Græcis præſentibus, & quæ dicebātur per interpretem diſcētibus,
interrogauit eos Indos qui Callatiæ nominantur, qui ueſcuntur parentibus, quantū ac-
cipere pecuniarum uellent, ut patres defunctos igne cōburerent. Indi uehementer re-
clamantes, meliora illum ominari iubebant. Atq; ita moribus comparatum eſt. Rectéq;
mihi uidet̄ Pindarus feciſſe, ut diceret morem oīm eſſe regem. Dum Cambyſes in Ae *Lex omnium*
gyptum contendit, Lacedæmonij quoq; intulere bellum Samo & Polycrati Aeacis fi *rex.*
lio, qui Samum ui occupauerat, eamq́; inter initia trifariam partiturus erat cum fratri
bus Pantagnoto & Syloſonte. Quorum deinde altero necato, altero qui erat iunior eie
cto, totam ſolus obtinebat, inito fœdere cum Amaſi rege Aegypti, cum quo hoſpitium
habebat, mittens munera, uiciſſimq́; accipiens. Breuiq; ſtatim tempore res eius adeo ꝓ
feceerunt, ut per Ioniam cæteramq́; Græciam celebrarentur. Quocunq; enim bellum in *Polycrates.*
tulerat, cuncta ei proſpere cedebant, cum haberet centum biremes, mille ſagittarios, in
uadens omnes ſine ullo cuiuſquam diſcrimine: quod diceret, ſe magis gratificari ami-
co ſi ei quæ abſtuliſſet redderet, quàm ſi nihil adhuc auferret. Multas itaq; hic inſulas,
multa etiam in continente oppida capiebat. Lesbios enim cum multis copijs opem Mi
leſiis ferentes, nauali prælio uicit, cepitq́;, qui omnem foſſam mœnia Sami ambientem
uincti foderunt. Atq; res Polycratis tantopē ſecundas eſſe non latuit Amaſim, cui hoc
curæ erat. Sed cum aſſidue forent multo ſecundiores, Amaſis libellum Samum miſit,
in hæc uerba ſcriptum: Amaſis Polycrati ita inquit: Mihi quidem, feliciter agi cum ui- *Amaſis epiſto*
ro amico meo & hoſpite, audire uoluptati eſt: tamen tuæ magnæ proſperitates mihi nō *la ad Polycra*
placent, qui intelligo quàm inuidum nomen ſit. Quod ad me attinet, malim tum meas *tem.*
ipſius, tum eorum qui mihi curæ ſunt, res nūc proſpere ire, & per uarias fortunæ uices
æuum traducere, quàm in omnibus mihi proſpere cedere. Tu itaq; mihi obtemperan-
do, hoc aduerſus proſperitates agito: Diſpice quid tibi eſt, quod plurimi facias, quodq́;
amiſſum tibi maxime doleret. Id ubi inueneris, ita abijcito, ut nunquam ad homines ue
niat. Quod ſi proſpera tua deinceps non uariabuntur, aduerſis medeare tu tibi ſubinde
eo modo quem tibi ſubieci. Hæc cum legiſſet Polycrates, & in animum demittens, tanq̄
bene ſibi ab Amaſi præcepta, diſquirebat quodnam ſuoꝝ ornamentoꝝ eſſet, quo amiſ-
ſo maxima ipſe moleſtia afficeretur: Atq; hoc tandem quæritando inuenit. Erat ei gem
ma ſignatoria ſmaragdus, quam geſtabat auro incluſam, opus Theodori Samij Telecle *Polycratis*
geniti. Hanc ubi abijciendam ſtatuit, ita abijcere libuit. Biremē conſcendit: eam dehinc *ſmaragdus.*
uiros, quibus illam inſtruxerat, in Pelagus educere iubet. Et poſtquam ab Inſula procul
aberat, detractum ſibi ſigillum, dictis qui unà nauigabant inſpectantibus, abiecit in pe-
lagus. Hoc acto renauigauit. Reuerſo domum, cum ex iactura afficeretur, quinto ſextó
ue quàm hæc acta ſunt die, hoc ei caſu euenit: Piſcator quidam captum à ſe piſcem, gran
dem ſanè ac pulchrum, putauit dignum quo Polycratem donaret. Eum ad fores cum
attuliſſet, dixit ſe in conſpectum Polycratis ire uelle: à ianitore permiſſus, donans Poly-
crati piſcem. Rex, inquit, hunc ego quem cepi piſcem, & ſi operis manuarijs uitam to- *Polycratis*
lero, tamen non iudicaui ferendum à me eſſe in foꝝ, ſed te tuaq́; potentia dignum. Eum *prodigioſa*
itaq; affero tibi, donoq́;. His uerbis iſte delectatus, ita reſpondit: Tu uero probe nec fa- *fortuna.*
cto ſolo, ſed etiam oratiōe apud me iniſti gratiam. Ad cœnamq́; te uocatum uolo. Hæc
magnifaciens piſcator, domum abijt. piſcem miniſtri reſcindentes, offendunt in eius al
uo ſigillum Polycratis. Quod ubi uiderunt, ſumpſeruntq́;, ad Polycratem lætabundi

quàm celerrime pertulerũt. Eoq; illi reddito, referebant quo pacto fuiſſet inuentũ. Polycrates, quẽadmodum res diuinitus cõtigit, ſingula quæq; à ſe geſta retulit in libellum: & qua ratione qđ amiſerat, recepiſſet. Hæc ubi ſcripſit, in Aegyptũ miſit. Quibus tabellis Amaſis perlectis, quæ à Polycrate uenerant, intellexit non poſſe pſtare hoĩem, ut alterum hominem fato impẽdenti eripiat, utq; Polycrates bene iam moreref, bonam fortunam ſemp expertus, qui ea quoq; reperiret quæ abieciſſet. Miſſo itaq; Samũ caduceatore, dixit ſe ius cum illo hoſpitij ſoluere. Quod ideo fecit, ne in triſtem aliquẽ grauẽq; caſum incidente Polycrate, animi dolorem ueluti de hoſpite ipſe cõtraheret. Aduerſus hunc igitur Polycratem, in omnibus bene agentem, Lacedæmonij ſumpſere expeditionem, accitis ab his Samijs, qui poſt hæc Sydoniam in Creta cõdiderunt. Polycrates, miſſo clanculum caduceatore ad Cambyſem Cyri filium, aduerſus Aegyptum copias cõparantem, orauit ut nuncijs ad ſe in Samũ miſſis, rogaret aliquid copiarũ. Quod audiens Cambyſes, libenter in Samũ miſit ad rogandas à Polycrate nauticas copias, quas ſecum iſte mitteret in Aegyptum. Polycrates delectis quos maxime ſuſpicabatur è popula（ribus ſuis ad rebellionẽ ſpectare, quadraginta triremes miſit Cambyſi, mandans ne retro eos dimitteret. Negant quidam Samios à Polycrate miſſos, in Aegyptum perueniſſe: ſed cum in Carpathio mari curſum tenerent, inter ſe collocutos, decreuiſſe ne porro tenderent. Quidam aiunt perueniſſe in Aegyptum, ac retentos, inde fugam feciſſe: & in Samum redeuntes, Polycratem cum claſſe occurrentem ſuperaſſe, atq; in inſulam exiſſe: ſed pugna pedeſtri commiſſa, repulſos, ita Lacedæmonẽ nauigaſſe Sunt qui dicãt penes eoſdem, ab Aegypto redeuntes aduerſus Polycratem, extitiſſe uictoriam, non recte dicentes mea opinione. Neque enim oportuiſſet illos aſciſcere Lacedæmonios, ſi p ſe ad reſiſtendum Polycrati ualidi erant. Præterea nec ratio dictat, ut cui permulti aderant, cum auxiliarij mercede conducti, tum domeſtici ſagittarij, is à Samijs redeuntibus numero paucis fuerit ſuperatus, cum præſertim liberi ciuium atque uxores ſub Polycrate eſſent, quos iſte inter naualia coactos tenebat, ideo paratos ut ſi hi qui ſecum erant, cum redeuntibus alijs prodidiſſent, unà cum ipſis naualibus conflagraret. Poſteaquam Samij, qui à Polycrate exacti erant, Spartam uenerunt, adeuntes principes multa ſane (qualia ſupplices) commemorabãt. Quibus illi primo cœtu reſponderũt, eorum quæ iſti dixiſſent priorum quidem oblitos eſſe ſe, poſteriora uero non intelligere. Secundo deinde congreſſu nihil aliud iſti dixerunt, niſi allato panario, illud pane indigere. Quibus ijdem reſponderunt panario ſuperfuturum. Itaque opem ferendam eis cenſuerũt. Atq; ubi rem apparauere, cum exercitu in Samum ſe cõtulere, referendæ gratiæ cauſa, ut Samij aiunt, quia illis aliquando Samij aduerſus Meſſenios auxilio fuiſſent. Vt Lacedæmonij aiunt, non tã quia tutari deberent Samios, quàm ut eoſdem ulciſcerentur ob interuerſum craterem, quem Crœſo portabant, & ob thoracem ab Amaſi rege Aegypti ipſis miſſum. Interceperant enim Samij priore quàm craterem anno, thoracem lineum quidem, ſed frequentibus animalium figuris ex auro lanáque uerſicolore, à ligno intertextum, ob id admiratione dignum: quod cum inſcriptæ eius uenationes eſſent exiles, tamen ſingulæ in ſe habebant tricenas ac ſexagenas beſtiolas, ſingulaſq; euidentes: Hoc mirum reddebat thoracem. Qualis alter eſt, quem in Lindo Mineruæ idem Amaſis dedicauit. Comparauerunt itaq; Lacedæmonij exercitum aduerſus Samum, ut Corinthios quoq; ſolicitarent. In quos etiam Samiorum extabat iniuria ætate quæ pceſſit hanc expeditonem, circa idem tempus facta, quo crater interuerſus eſt. Nam cum Periander Cypſeli filius, Sardis ad Haliattem caſtrandos mitteret trecẽtos primorum Corcyræorum liberos: Corinthijq; qui illos ferebant, Samum appulſi eſſent, audita Samij cauſa, cur Sardis pueri ducerentur, primum edocuere pueros, ut puluinar Dianæ cõtingerent, deinde nõ ſinẽtes abſtrahi eoſdẽ è puluinari cũ puiderent Corinthij. pbere illis alimẽta, ipſi diẽ ſolennẽ egerunt, quẽ nunc quoq; p id tẽpus celebrant. Cũ enim nox aduenit, q̃diu pueri pcabantur, tãdiu exercent choros uirginum atq; adoleſcẽtium. Tunc autem choros exercentes, eſculenta fecerant ex ſeſamo ac melle, quæ diſtribuẽda

Lacedæmoniorum in Samũ expeditio

Crœſi crater Thoraces piſturati Amaſis.

Corcyræi caſtrandi.

Diogenes Laertius pueros Iunoni uota facientes à Samijs ſeruatos lib. 1. ſcribit.

Dianæ puluinar.

ferrent:ut ea Corcyræorũ filij rapientes,alimenta haberent.Idq́ʒ euſqʒ factum eſt,dum
Corinthij pueris(quos aſſeruabant)omiſſis abierunt.Ita Samij pueros Corcyram redu
xerũt.Quod ſi defuncto Periandro,Corinthijs cum Corcyræis amicitia extitiſſet, non
ob hanc cauſam Corinthij aduerſus Samios expeditionem ſumpſiſſent.Nũc ab ipſa ur
be Corcyrenſi à ſe cõdita,Corinthij ſemper cũ Corcyræis diſcordes mutuo fuere.Hui-
us igitur rei memores Corinthij,exhulcerato in Samios animo erant. Mittebat autem
Periander ad caſtrandum Sardis primorum Corcyræorum delectos pueros,ulciſcen-
di facinoris gratia,quod Corcyræi priores in eum admiſerant.Nam poſteaquam uxo
Meliſſa Periandri uxor.
rem ſuã Meliſſam necauit Periander,accidit ut ad ſuperiorẽ calamitatẽ hæc quoqʒ acce
derent:Erant ei ex Meliſſa liberi duo,unus decẽ & ſeptem, & alter duodeuiginti natus
annos.Hos auus maternus Procles Epidauri tyrãnus,ad ſe accitos ea ꝓſequebať chari-
tate,qua debebat nepotes ex filia.Quos ubi remittẽdos ſtatuit,priuſq̃ dimitteret: Scitis,
inqt,pueri quiſnã matrẽ ueſtrã interemit? Hoc dictũ ei q maior natu erat, nullius mo
De Periandri filijs.
menti habitum eſt;at minori, cui nomen erat Lycophroni,ita doluit, ut reuerſus Co-
rinthum,patrem neqʒ prior affatus ſit,neqʒ affantem reaffari,ac ne interrogãti qdem re-
ſpõſum reddere uoluerit.Eum Periander tandẽ ſanè indignatus,è laribus eiecit. Quo
eiecto,maiorem natu ꝑcontatur,quænam cum eis auus eſſet collocutus. Ille narrare,ut
ſe auus amantiſſime accepiſſet: nõ tñ facere mentionem dicti illius, quod Procles in eis
dimittendis dixiſſet, quippe quod in mentem non admiſerat. Periander dicere,nulla
ratione fieri poſſe,quin aliquid illis ab auo ſit ſuggeſtũ:itaqʒ percontando inſtare. Tunc
adoleſcens in memoriam rediens,id quoqʒ dictum fuiſſe narrauit. Quod Periander in
animum accipiens, tñ nolens aliquid filio concedere indulgentius, mittit ad eos, apud
quos filius ab ipſo expulſus degebat, prohibitum, ne adoleſcentem in domũ excipiãt.
Iſte illinc eiectus,in alteram ſe domũ cõferebat,ſed ab hac quoqʒ abijciebať, Periandro
his qui acceperant edicente,atqʒ ut arcerent imperante. Expulſus hic ad quẽdam ſoda
lium ſe contulit.Illi & ſi formidantes,tñ ꝙ eſſet Periandri filius, hominem excipiebant.
Ad poſtremum Periander edictum propoſuit,quiſquis hunc in domum reciperet,aut
alloquereť,eum ſacram pœnam Apollini debiturum, quantam ipſe nuncupabat. Ad
hoc edictum cum nemo illum in domum reciperet,nemo affari uellet,ne ipſe quidem
putauit rem deſperatam eſſe tentandam:ſed intra porticus ſe tenens,aſſidue uerſabatur.
Periandri de non recipiendo filio edictum.
Quem die quarta Periander illuuie & inedia enectum cernẽs, miſertus eſt, depoſitaq́ʒ
ira ꝓpius accedens:Fili,inquit,utrum eſt optabilius,iſtudne quod faciẽdo pateris,an pa
tri obtẽperando tyrannidẽ atqʒ opes accipe quæ ego habeo? qui cum ſis & meus filius,
& beatæ Corinthi rex,præoptaſti mendicam uitam,obſiſtendo atqʒ iraſcẽdo illi cui mi
Inuidioſum quàm miſerabilẽ eſſe præſtat.
nime debebas.Nam ſi quid calamitatis illinc accidit , unde ſuſpicionem in me habes, id
mihi accidit,eiuſq́ʒ ego particeps eo magis ſum,ꝙ ipſe id perpetraui. Tu uero edoctus
quanto ſatius ſit inuidioſum quàm miſerabilem eſſe, & ſimul quid ſit in parentes & in
Edictum in ipſum Periandrum feſtiue retorquetur.
meliores ſe iraſci,abi domum.Periander qdem his uerbis filium caſtigabat. Ille autem
nihil patri reſpondit,niſi hunc ſacram pœnam deo debere, ꝙ in ipſius colloquium ue-
niſſet.Ibi Periander animaduertẽs malum filij uehemẽtius eſſe, quàm ut corrigi poſſet,
ab oculis eum ſibi amandandum putauit, nauigio in Corcyram miſſo. Nam Corcyræ
Corcyra.
quoqʒ impitabat.Hoc amandato,bellum ſocero Procli intulit, tanquam præcipuo harũ
Procles captus.
rerum autori.Expugnatáqʒ Epidauro, Proclẽ cepit, quẽ tamẽ uiuum ſeruauit.Interie-
cto deinde tẽpore cum ſenuiſſet Periander,ſibiq́ʒ eſſet conſcius,non eſſe amplius parem
miniſtrandis,obeundiſq́ʒ rebus, mittit Corcyram acceritum Lycophronẽ ad tyranni-
dẽ adminiſtrandam.Nam in maiore filio non erat indoles,hebetiorq́ʒ eſſe ei uidebatur.
Lycophron ne reſpõſione quidẽ dignatus,qui ſibi nuncium afferebat.Periander in amo
Mirum in Lycophronem parentis ſtudium.
rem adoleſcentis propẽſus,rurſus ad eum miſit ſororẽ filiam ſuam,ſperans fore ut eum
per hanc præcipue perſuaderet. Hæc ubi uenit:Fili, inquit, mauis tyrannidem recide-
re in alios,& domum patris tui ad alienos diſpergi,quàm tu ipſe habere illuc recurſus?
Redi quæſo ad penates,deſine tibimet officere. Læua poſſeſſio eſt peruicacia, noli ma-

lum medicati malo. Multi manſuetiora iuſtioribus proponunt. Multi materna ſectan-
tes, paterna perdiderunt. Lubrica res eſt tyrannis, cuius multi ſunt amatores. Pater ſe-
nex eſt, prouectæq; ætatis. Tua ipſius bona ne alijs tradas. His illa uerbis ad inducēdum
appoſitis, fratrem alloquebatur, à patre edocta. Cui iſte reſpondens, negat ſe iturum Co
rinthum, quoad patrem ſupereſſe audiret. Hoc cum mulier renunciaſſet, tertio Perian-
der caduceatorem mittit, qui dicat, ſe quidem in Corcyram uelle concedere, ſed ut hic
Corinthum ꝓficiſcatur ad tyrannidis ſucceſſionem. Id approbante filio, Periander Cor
cyram ipſe ueniebat, iuuenis Corinthum mittebatur. Hæc omnia edocti Corcyræi,
Lycophronis interitus. ne ad ipſorum regionem Periander accederet, adoleſcentem interimunt. Ob hæc igi
tur Periander de Corcyræis ultionem ſumebat. Lacedæmonij ingenti cum claſſe ubi ꝑ
uenere, Samum obſiderunt, ſuccedenteſq; muro, turrem mari imminentem iuxta ſub-
urbana tranſcenderunt. Sed mox cum magna manu ſuppetias ipſo ferente Polycrate,
reiecti ſunt. Quinetiam à ſuperiore turri (quæ tergo montis prominebat) eruperunt
tum auxiliarij, tum ipſoꝝ Samioꝝ permulti. Et cum aliquantiſper Lacedæmonios ſuſti
nuiſſent, retro fugam fecerunt, inſequentiq; ab hoſte cædebantur. Quod ſi Lacedæmo-
nij qui aderant, Archiæ & Lycopi ſimiles extitiſſent, eo die capta Samus fuiſſet. Siqui-
Archias. dem Archias & Lycopes ſoli cum Samijs ad murum refugientibus irrumpentes, inter
Lycopes. cluſa ad redeundum uia, intra urbem Samiorum occubuerunt. Equidem ipſe cum alio
Archia Archiæ filio, eodemq; tertio ab hoc Archia, cōgreſſus ſum apud Pitanem (hui-
us eñ tribus erat, quæ ex omnibus hoſpitibus maxime Samios honorabat) ſibi dicens
Samio nomen à patre fuiſſe inditū, ꝙ eius pater Archias ſtrenue pugnans, Sami mor-
tem oppetiſſet: ſeq; ideo Samijs honorem habere, quòd auus ſuus fuiſſet à Samijs publi
ce affectus egregia ſepultura. Lacedæmonij quadraginta diebus in obſidendo abſum-
Polycratis ptis, cum in ſuſcepta re nihil admodū proficerent, in Peloponneſum redierunt. Fertur
commentum. Polycratem (ut rumor quidam temerari⁹ emanauit) magnum numerum monetæ pa
Plumbei num triæ è plumbo percuſſiſſe, eamq; auro induxiſſe, ac Lacedæmonijs dediſſe: atque ea acce
mi inaurati. pta illos receſſiſſe. Hanc primam expeditionem Dores aduerſus Aſiam per Lacedæ-
monios ſuſceperunt. Samij qui Polycrati bellum intulerant, poſteaq̄ à Lacedæmonijs
ſe relictum iri uident, & ipſi tranſmiſerunt in Siphnum, deficiebant enim pecuniæ.
Vigebant ea tempeſtate Siphniorum res, eratq; hæc inſulaꝝ locupletiſſima: ut in qua
auraria & argentaria metalla eſſent, unde tm̄ pecuniæ fiebat, ut ex decima eius parte re
Siphniorum thesaurus. poneret apud Delphos theſaurus locupletiſſimo cuiq; par, Siphnijs pecuniā (quæ quo
tannis cōficiebatur) diſtribuentibus. Qui ubi theſauꝝ confecerunt, nunquid diu perma
nere poſſent ipſis præſentia bona, conſuluere oraculum. Eis ita Pythia reſpondit:

Oraculum Siphniis redditū obſcurius.

Cum tamen in Siphno fuerint Pritaneia cana,
Cana fori facies, tunc uir uafer adſit oportet,
Qui notet è ligno agmen, legatumq; rubentem.

Erant eo tempore Siphnijs Pritaneium, forumq; Pario lapide exculta. Hoc oraculum
Siphnij neq; tunc ſtatim, neq; poſt aduentū Samioꝝ intelligere potuerūt. Nam Samij
cum celociſſime ad Siphnū applicuiſſent, miſerūt ad urbē cū legatis unam è nauibus.
Veteri inſtituto naues omnes erant rubrica delibutæ: atq; hoc erat, quod Siphnijs Py-
thia prædixerat, ut obſeruarent ligneum agmen, ac rubrum legatum. Nunctij igitur ubi
peruenere, decem ſibi talenta mutuari precabantur. Negantibus Siphnijs ſe mutuatu-
ros, Samij eorum agros populabantur. Id audientes Siphnij, continuo occurrentes, com
Naues rubrica delibutæ. miſſa pugna fugati ſunt: eorumq; multi ab urbe intercluſi, quos poſtea centum talentis
recuperauere. Ab Hermioneis quoq; Samij pecuniarum loco inſulam Thyream acce-
perunt, Peloponneſo adiacētem: quam Trœzenijs commēdauerunt, ipſi Cydoniam in
Creta condiderunt: cum illuc non ea de cauſa nauigaſſent, ſed ut Zacynthios ex inſula
ſummouerēt. In hac urbe quinquennium degētes, ita rem bene geſſerunt, ut tēpla quæ
Dictynes delubrum. nunc in Cydonia uiſuntur, iſti fecerint, & Dictynes præterea delubrum. Sexto eos an-
no Æginetæ nauali prælio uictos cum Cretenſibus diripuerunt, ac roſtratas naues mu-

ſtrauerunt, eaq; roſtra apud Mineruæ templum in Aegina affixerunt. Hæc Aeginetæ
Samijs fecere inſenſi, quòd illi antea ſub Amphicrate rege, bello Aeginetæ illato, magnis
cladibus illos affeciſſent, & inuicem affecti fuiſſent. Et hæc quidem fuit cauſa. Protra-
xi autem ſermonem de Samijs ob hoc magis, quòd tria ſunt apud eos opera Græcani-
corum omnium maxima. Vnum montis in centum quinquaginta paſſus editi, à cuius
imo foſſa incipiens ad contrarium os deducta eſt, longitudinis ſeptem ſtadiorum, celſi-
tudinis autem ac latitudinis octonûm pedum. Item per eam totam altera foſſa depreſſa
eſt uiginti cubitorum, triplo maioris latitudinis, per quam deriuata à magno fonte aqua
fiſtulis in urbem deducitur. Huius foſſæ architectus extitit Megarenſis Eupalinus Nau
ſtrophi filius. Alterum è tribus operibus eſt agger circa portum in mari, ad uiginti paſ-
ſus altitudinis, duobus amplius ſtadijs longitudinis. Tertium opus eſt templum omni-
um, quæ nos uidimus, ampliſſimum, cuius architectus primus extitit Rhœcus, Philei
filius, illinc indigena. Horum operum gratia ſermonem aliquanto magis extendimus.

Amphicrates rex.

Tria apud Samios græcanicorū opera.

Cambyſe Cyri circa Aegyptum immorante, ac deſipiſcente, duo Magi ijdemq; fra
tres coniurauerunt. Quorum alterum Cambyſes reliquerat rei domeſticæ curatorem.
Hic cognita Smerdis nece, quæ occultabatur, pauciſq; Perſarum erat nota, pleriſq; eū
uiuere arbitrantibus, rebellandum ſibi putauit, atq; ita rem eſſe aggrediendam. Erat ei
in regia germanus, quem dixi unà cōiuraſſe, corporis habitu quàm ſimilimus Smerdi
Cyri filio, quē Cambyſes fratrē ſuum interemerat, nec ſpecie tm̄ corporis Smerdi aſſi
milis, ſed etiam cognominis. Hūc uirum Magus Patizithes inſtructum, quemadmodum
ipſe illi omnia peracturus eſſet, in regium ſolium perducit. Hoc acto, caduceatores cū
alia in loca, tum uero in Aegyptum dimittit ad exercitum, qui edicerēt ut Smerdi Cy
ri deinceps obedirent, non Cambyſi. Hæc caduceatores alij alibi edixere. Is quoq; qui
ad Aegyptum delegatus erat (inuenit autē Cābyſem atq; exercitum in Ecbatanis Sy-
riæ agētem) ſtans in medio, præcepta Magi expoſuit. Hæc audiens Cābyſes, uera loqui
caduceatorem ratus, ſeq; à Prexaſpe eſſe proditum, quòd miſſus ad occidendum Smer
dem, rem non peregiſſet, intuens in eum: Prexaſpes, inquit, ita ne mihi rē executus es,
quam tibi iniunxeram? Ad quem ille: Iſta here, ait, haudquam uera ſunt, ut aut frater tu
us aliquando rebellet in te, aut quippiam ex illo uiro certaminis exiſtat magni exigui'ue.
Quippe cum ego ſim executus quæ tu mihi imperaſti, quiq; hominem meis ipſius hu-
maui manibus. Quòd ſi defuncti rebellant, expecta ut etiam Aſtyages Medus in te re-
bellet. Sin autem ita habet, ut antea habebat, nihil tibi ex illo nouum amplius germina
bit. Igitur mitte mecum qui aſſequantur caduceatorem, qui percontādo indagent, nun-
quid à quo Smerde rege nobis denunciatum uenit, eum audierit. Hæc loquentem Pre
xaſpem Cambyſes audiens, cum ei placuiſſent, confeſtim ad retrahendum caduceatorē
miſit. Eum ubi redijt, Prexaſpes his uerbis interrogauit: O homo, quandoquidem te
ais à Smerde Cyri filio uenire nuncium, dicito ueritatem, qua dicta, abito ſoſpes. Vtrū
Smerdis ipſe in conſpectum datus tibi iſta mandauit, an quiſpiam eius miniſtrorum?
Tū ille: Equidē, inquit, ego Smerdim Cyri filiū, ex quo Cambyſes aduerſus Aegyptū
fecit expeditionem, nunquam conſpexi, ſed Magus quem Cambyſes rerum ſuarum fa-
miliarium procuratorem conſtituit, is mihi iſta mandauit, dicēs Smerdem Cyri opta
re hæc apud uos dici. Hæc ille loquens, nihil admodum ementitus eſt. Tum Cambyſes:
Prexaſpes, inquit, tu quidem quia ut uir bonus imperata feciſti, culpam effugiſti. Ve-
rū quiſnā fuerit è Perſis, qui cōtra me rebellauit, occupato Smerdis nomine? Ad quem
Prexaſpes: Ego, inquit, hoc quod actum eſt, mihi uideor intelligere. Magi ſunt qui ad
uerſus te inſurrexerūt. Patizithes, quem tu rerum familiarium curatorem reliquiſti, &
frater eius Smerdis. Ibi Cambyſem, cum Smerdis audiſſet nomen, percuſſit ueritas ſer
monis ac ſomnij: per quod ei quidam uiſus fuerat nunciare Smerdem regio ſedentem
ſolio, ad cælū uſq; pertingere uertice. Agnoſcens itaq; ſine cauſa fratris interemptorē
ſe fuiſſe, deflebat Smerdem. Quem ubi defleuit (ut erat omni clade afflictus) in equum
inſilijt, habens in animo quàm raptiſſime Suſa uerſus exercitum ducere in Magum,

Magorum ad imperiū Perſarum occupandum commentum.

Patizithes.

Pſeudo Smerdis.

Inſilienti in equum uagina gladij excidit, unde nudatus gladius perſtrinxit eius femur,
in ea ſcilicet parte, in qua prius ipſe tanquam opportuna ad feriendum (ut ſibi uideba-
tur) percuſſerat Apim Aegyptiorum deum. Vulneratus Cambyſes, quodnam illi op-
pido nomen eſſet, interrogauit. Illi aiunt Ecbatana. Sed cum fuiſſet iam antea Camby-
ſi redditum ex urbe Buti oraculum, eum in Ecbatanis deceſſurum, ipſe interpretabatur
ſe in Ecbatanis Mediæ, ubi res eius om̃is erat, ſenem uita functurum: at oraculũ in Ecba-
Cambyſis fa- tum. tanis Syriæ loquebatur. Tũc poſtquam ſciſcitatur, reſpuit, oppidi nomen audiens, tum
Magi iniuria perculſus, tum uulnere uerbaq́ꝫ oraculi expendens. Hoc in loco, inquit, fa-
Cambyſis ſo- mnium. tale eſt Cambyſem Cyri decedere. Hactenus tunc locutus. Viceſimo dehinc die accitis
Iuſtinus hunc ubiq; Mergi- dem uocat. Perſarum, qui aderant, præſtantiſſimis quibuſq;, ita inquit: Quod maxime occultum
uolebam Perſæ, id cogor apud uos efferre. Ego enim cum apud Aegyptum agerem, in-
ter quietem uiſum uidi, quod quidem minime uiſum oportuit. Videbatur mihi nunci-
us quidam domo adueniens, nunciare Smerdem in regio ſedentem ſolio, cælum capi-
te contingere. Ex quo ueritus, ne à fratre exuerer principatu, properantius quàm pru-
Fatis fruſtra obſiſtitur. dentius feci. Neque enim in hominis natura ſitum eſt auertere quod euenturum eſt. Ita-
que demens ego Prexaſpem Suſa ad Smerdem interimendum miſi. Quo tanto ſcelere
perpetrato ſecuri⁹ degebam, nequaquam coniectans, ut Smerde ſublato, alius quiſpiam
mortalium in me exurgeret. Vnde prorſus euentu rerum fruſtratus, & parricida fra-
tris incaſſum extiti, & nihilominus regno exutus ſum. Nam Smerdis Magus erat is, quẽ
dæmon mihi per quietem demonſtrauit in me arma ſumpturum. Hoc opus cum ego
perpetrarim, iam uobis Smerdem Cyri non ſupereſſe exiſtimetis, ſed Magos uobis re-
gnum occupaſſe: quorum alterum rerum domeſticarum procuratorem reliqueram, al-
ter eius frater eſt Smerdis. Sed quem decebat præcipue uicem meam ulciſci, indigna à
Magis paſſi, is immerita morte à ꝓximis ſuis affectus eſt. Secundo loco (quod reliquum
Neceſſariſſi- mum. eſt Perſæ) neceſſariſſimum mihi demandare uobis, quod è uita exiens effici mihi cupio,
atque opto, per regios deos obteſtans cum omnes uos, tum maxime Achæmenides qui
adeſtis, ne per ſecordiam amittatis, ut imperium rurſus redeat ad Medos. Sed ſi dolo oc-
cupatum eſt, illud dolo ſurripiatis: Sin ui præreptum, ui recuperetis. Hæc uobis facienti
Cambyſis im- precatio. bus, & tellus fructum proferat, uxoresq́ꝫ & pecua pariant in omne tempus libertate fru-
entibus. Secus facientibus, contraria his quæ dixi, imprecor: & præterea unicuique Per-
ſarum eum finem, qualis mihi contigit. Simul hæc locutus Cambyſes, defleuit omnem
ſuam conditionem. Perſæ ut regem ſe lamentantem conſpexere, uniuerſi tum ueſtimen-
ta reſcindere, tum effuſo ploratu uti. Poſt hæc ubi femoris os uitiatum eſt, femurq́ꝫ celer-
Cambyſis mors. rime contabuit, Cambyſi uita erepta eſt Cyri filio, cum regnaſſet ſeptem omnino annos
& menſes quinque, nulla unquam prole ſuſcepta uirili fœmineaúe. Perſis qui aderant,
magna effuſa eſt incredulitas, rerum potiri Magos, interpretantibus potius, Cambyſem
Smerdis per ſimulationem regno poti- tus. quæ de nece Smerdis dixiſſet, ea dixiſſe, ut illi omne nomen Perſicum redderent hoſtile.
Itaq; pro certo habebant Smerdem Cyri per rebellionem regnare, utpote Prexaſpe uſ-
q; pernegante à ſe fuiſſe Smerdem interfectum. Neq; enim tutum ei erat poſt Camby-
Non Smerdẽ hunc Trogus Pompeius uo- cat, ſed Oro- paſtem. ſis obitum fateri, ipſius manu filium Cyri interẽptum. Magus defuncto Cambyſe ꝑ ſi-
mulationẽ Smerdis Cyri, qui ipſi fuerat cognominis, ſecurus regnauit menſes ſeptem,
qui reliqui erant ad implendum octauum annum regni Cambyſis, ꝑ quos mẽſes omne
genus liberalitatis in ſubditos munificẽtiæq́ꝫ exhibuit, adeo ut eius defuncti magnum
ceperit deſiderium omnes Aſiam incolentes, ipſis Perſis exceptis. Nam miſſis ad ſingu-
las, quibus imperabat, nationes edictis, Magus immunitatẽ tributorum ac uacationem
militiæ in triennium tribuit, atq; hoc quidem ſtatim adeptus imperium edixit. Octauo
Otanes. autem mẽſe, quiſnam eſſet, compertus eſt hunc in modum: Erat Otanes quidam Phar-
naſpis filius, ſed genere atq; opibus primo cuiq; Perſarum par. Hic Otanes Magum nõ
eſſe Smerdẽ Cyri primus ſuſpicatus eſt, ſed eum qui erat, hac coniectura, ꝙ neq; ex arce
progrediebatur: neq; Perſarum proceꝝ quẽpiam ad conſpectum ſuum uocabat. Itaque
Phædyma. cum ſuſpicatus eſſe, hoc ſibi ſtatuit faciẽdum, Cum haberet filiam nomine Phædymam,

quam Cambyſes tenuerat,cuiuſq; tunc Magus contubernio utebatur,ut aliarum omni
um Cambyſis uxorum:miſit ad eam quendam pater ſciſcitatum,quo cum homine cu-
baret,cũ Smerde Cyri,an cũ altero.Illa remiſſo nuncio,negauit ſe id ſcire, quippe quæ
nec Smerdem Cyri uidiſſet unq̃,nec eum cũ quo cubaret, noſſet quiſnam eſſet. Ad hãc
rurſus mittit Otanes,inquiens:Si ipſa Smerdẽ Cyri nõ habes cognitũ, ſaltem ſciſcitare
ab Atoſſa,quo cum uiro tu atq; illa cubitatis. Non ẽm illa ſuum ipſius ignorat fratrem. *Atoſſa.*
Filia ad hoc reſpondit:Ne in Atoſſæ quidem colloquium uenire poſſem, aut ullam ali-
am cernere mulierem cum illo cubantium.Nanq; hic uir, quiſquis eſt,cum primũ ade-
ptus eſt regnum,nos diſperſit,aliam alibi collocans.Audienti hæc Otani res eſt uiſa ma
nifeſtior. Itaq; tertio nuncium ad eandem mittit in hæc uerba: Filia, decet te bonis or-
tam natalibus perinde ſuſcipere periculum,quod te ſubire pater hortatur.Si enim iſte
Smerdis Cyri non eſt,ſed is quem ego ſuſpicor,non debet neq; tuo frui contubernio,nẽ
que quod potentiam Perſarum obtinet, impune lætari,ſed pœnas luere.Nunc igitur
agito:Cum tecum cubabit,animaduerteſq; ſoporatũ,palpa eius auriculas,quas ſi habẽ-
tem compereris, cum Smerde Cyri te cubare exiſtima:ſin minus,cum Smerde Mago.
Ad hæc Phædyma reſpondet, ſe ſi id faciat, magnum adire diſcrimen,quoniam probe *Auribus mu-*
ſciret,ſi ille careat auribus,& ipſa in palpando deprehendatur,fore ut ipſa ab illo tru- *tilatus Smer-*
cidetur,tamen ſe id facturam,Et Phædyma quidem recipit ſe patri hoc eſſe pfecturam. *dis.*
Huic autẽ Smerdi Mago Cyrus,cum regnaret,aures præciderat,non exigua de cauſa.
Ergo Phedyma hæc Otanis filia, quæcunq; receperat patri, executa eſt.Nam ubi uices *Perſarũ uxo-*
eius fuerunt adeundi Magum(etenim uxores Perſaæ per uices in orbem ad illos pgũt) *res per uices*
adiens Magum unà cubuit,eiuſq; dum uehementer ſoporatus eſt,aures palpauit:quib⁹ *concumbũt.*
carere hominem non difficulter, ſed facile ſanè deprehẽdit. Vbi illuxit,celerrime pa-
trem certiorem rei geſtæ facit. Iſte ſumptis Aſpathine & Gobrya Perſarum primori-
bus,& ad fidem ſibi ſeruandam accommodatiſſimis,rem omnẽ exponit, qui & ipſi ſua
ſponte rem ita ſe habere ſuſpicabanť.Eoq; uerba quæ Otanes attulerat,admiſerunt:cõ- *Cõiuratores*
ſtitueruntq; ut ſinguli ſibi ſingulos in ſocietatẽ deligerent è Perſis, quibus maxime con- *in Magorum*
fiderent.Aſciuit itaq; ſibi Otanes Intaphernem,Gobryas Megabyzum,Aſpathines Hy *cædem.*
darnem.Hi cum ſex forent,Darius à Perſis(nam his pater eius Hyſtaſpes præerat)Su-
ſa aduenit.Qui cum aduenisſet, placuit ſex Perſis hunc in ſocietatem adſciſcere. Qui cũ
ſeptem eſſent, congreſſi collocutiq; fidem mutuo dederũt. Cumq; ad Darium ordo di
cendæ ſentẽtiæ ueniſſet,ita apud cæteros uerba facit: Equidem mihi uidebar ego ſolus
noſſe Magum regnare, & Smerdem Cyri mortem oppetiſſe: atq; ob id ipſum dedita *Cõiurationis*
opera huc me contuli, ad necem Mago comparandam. Verum quandoquidem conti- *exequẽdæ mo*
git ut uos quoque rem ſciatis,& non ſolum ego, uidetur mihi confeſtim eſſe tranſigen *dus, atq; con*
dum,neque differendum.Differre enim ſatius non eſt.Ad hæc Otanes:Fili,inquit,Hy- *ſilium.*
ſtaſpis,& patre egregio ortus es, & teipſo nihilo inferiorem eſſe patre tuo indolẽ præ-
fers,noli tñ ita properare ad rem aggrediendam inconſulto,ſed cõſiderantius illam ca-
peſſe:quam ita demum aggredi debemus, cum plures fuerimus. Tum Darius: Viri,in
quit, q̃ adeſtis, ſi eo quem Otanes dixit, utemini modo,ſciatis uos teterrime perituros.
Aliquis enim priuati lucri ratione habita,rem ad Magum deferet.Et uos quidem debe
batis potius per uoſmet qui cœperatis iſta exequi : ſed qm̃ ſtatuiſtis ad plures referen-
dum,& me adhibendum,aut hodie trãſigamus,aut ſcitote(ſi nobis hodiernus elabatur
dies) nõ alium occupaturum ut me apud Magum accuſet, ſed me ut uos accuſem. Ad
hæc Otanes,cũ cerneret Darium eſſe improperum:Qm̃,inquit,nos maturare cõpellis,
nec finis differre,age expone nobis ipſe, quonam pacto regiam introire poſſimus, & il-
los aggredi.Excubias nanq; depoſitas eſſe,ipſe quoque etſi non uiſu , certe auditu noſti,
quas qua ratione penetrabimus?Cui reſpõdens Darius:Multa ſunt,inquit, Otanes quæ *Darij cõſiliũ.*
nequeũt oratiõe declarari,ſed facto. Alia, quæ oratiõe declarari poſſunt, ſed unde nihil
clari opis exiſtit. Vos uero noſtis excubias, quæ depoſitæ ſunt, haudquaq̃ difficiles eſſe
ad penetrandũ,Nam cũ nos tales ſumus,nemo nõ,q̃ſquis ille ſit,cedet nobis:partim ob

reuerentiam, partim ob timorem: Ad quod habeo prætextum accõmodatiſſimum, cui innitamur. Siquidem me dicam è Perſis ueniſſe, ac uelle quædam à patre mandata regi nunciare. Vbi enim expedit mendaciũ dicere, dicatur. Nam idem optamus, quiq; mendacium dicimus, quiq; ueritatem. Quippe cum hi qui mentiuntur, tunc mentiuntur, cum perſuadendo ſunt quippiam lucri facturi. Et qui uerum dicunt, ideo dicũt, ut uerum dicendo aliquod lucrum conſequantur. Et alius huc, alius illuc magis propenſus eſt. Ita non idem factitando, idem tamen obtinemus. Quod ſi nihil lucri faciendum eſſet, peræque & uerax foret mendax, & mendax uerax. Quod ad ianitores attinet, ſi quis eorum libenter cedet nobis, utilius ei ſuo tempore erit. Si quis obuiam ire conabitur, ut eſt hoſtis, ita tunc pro hoſte habeatur. Deinde intro irrũpentes, rem tranſigemus. Poſt hæc Gobryas: Viri amici, inquit, nobis pulchrius erit recuperare imperium: aut ſi recuperare non poterimus, mortem oppetere, quàm cum ſimus Perſæ, uiro Medo parere, & quidem aures non habenti. Cum præſertim quicunque ueſtrum Cambyſi ægrotanti affuiſtis, memoria teneatis, quæ ille dum uita excederet, Perſis imprecatus eſt, niſi imperium recuperare tentarent: quæ nos tunc nõ admittebamus, inuidioſe dici à Cambyſe exiſtimantes. Nunc igitur clanculum pono in Darij ſententiam: Neq; hunc cœtum diſſoluendum cenſeo, ſed ſtatim aduerſus Magum adeundum. Hæc dicta à Gobrya cæteri comprobarunt. Interea dum ab iſtis conſultatur, forte hoc contigit, ut Magi inito inter ſe conſilio, ſtatuerent conciliandum ſibi amicum Prexaſpem, quòd indigna paſſus à Cambyſe eſſet, occiſo eius filio ictu ſagittæ, & ſolus mortem Smerdis Cyro geniti noſſet, quem ipſe ſuapte manu interemiſſet, quòd præterea ob id apud Perſas maxima flagrabat inuidia. His de cauſis accitum hominem, ſibi amicum cõprobabant: accipientes fidem ac iuſiurandum, fallaciam quæ ab ipſis in Perſas facta eſſet, intra ſe habiturum, neque cuiquam mortalium patefacturum, pollicitantes innumerabilia ſe ei daturos. Recipiente Prexaſpe facturum ſe, quæ Magi ſuaſerãt, iterum illi dicere, in animo habere, omnes Perſas ſub murum arcis conuocandi. Ideoq; iubere hunc conſcenſa turri prædicare, à Smerde Cyri Perſis imperari, & ab alio nemine. Hæc illi præcipiebant, ueluti homini ſummæ apud Perſas autoritatis, & qui ſæpenumero aſſeueraſſet eum eſſe Smerdem Cyri, ac cædem à ſe factam pernegaſſet. Hæc quoq; Prexaſpe ſe paratum exequi dicente, Magi cõuocatis Perſis, hominem in turri perductum iubent habere orationem. Prexaſpes, ea quæ ab iſtis oratus fuerat, ſponte obliuiſcitur: exorſusq; ab Achæmene, ſeriem familiæ Cyri recenſet: & ubi tandem deuenit ad Cyrum, commemorauit illius in Perſas beneficia. His expoſitis, prompſit ueritatem, cauſatus ideo ſe hactenus occultaſſe, quod ſibi tutum non fuiſſet proferre rem geſtam, ſed in præſentiarum neceſſitate coactum proferre: dixitq; ſe à Cambyſe adactum Smerdem Cyri occidiſſe, & Magos eſſe qui regnent. Multis quoq; uerbis Perſas deuouit, niſi rurſus imperium recuperarent, ac Magos ulciſcerentur. Hæc locutus, ſeſe in caput à turri præcipitem dedit. Hunc in modum Prexaſpes, uir per omne tempus uitæ ſpectatus, occubuit. At ſeptem Perſæ ubi conſtituerunt aggredi protinus Magos, neque rem differre, deos comprecatum ierunt, ignari omnino eorum quæ circa Prexaſpem acta eſſent, ſed hæc inter eundum in medio itineris audierunt: eoq; à uia ſecedentes, iterum collocuti ſunt. Quorum qui cum Otane optauerant rem prorſus differri, uidebant negantes tũc eſſe adoriendam: qui uero cum Dario, confeſtim eundum, & quod decretum eſſet peragendum. Eis concertantibus apparuerunt ſeptem accipitrum paria, inſectantium duo paria uulturum, eosq; uellicantium atque infeſtantium. Quod intuentes ſeptem Perſæ, ſententiam Darij comprobarũt: & mox freti auibus, ad regiam cum fiducia perrexerunt. Vbi ad portas adfuerunt, prout Darius ſenſerat, ita euenit. Nam cuſtodes reueriti Perſarum primarios, nec aliquid huiuſmodi ſuſpicantes ex his fore, qui uenirent diuina cum pompa, ne interrogauerunt quidem. Vbi in aulam introgreſſi ſunt, offendunt eunuchos, qui ſunt à nuncijs: & ab his qua gratia uenirent, interrogantur. Illi inter percontandum ianitoribus minitabantur, quod homines ingredi permiſiſ-

Darij conſilium.

Mendacium dicere ubi expediat.

Gobryæ conſilium.

Prexaſpes à Magis conciliatur.

Prexaſpes ſeſe è turri præcipitem dedit.

Augurium.

ſent:atque ulterius pergere uolentes eoſdem prohibebant. Iſti ſe mutuo cohortati,educ-
ctis gladijs,eos à quibus arcebantur,ibidem trucidant:ĩdemq; curſu in conclaue conten
dunt: Intra quod tunc forte ambo Magi agebant, & de his que à Prexaſpe erant acta,
conſultabant. Qui cum nouiſſent tumultuantes eunuchos atque uociferantes,procurre
runt uterque: & quod fiebat animaduertentes, ad uires conuerſi ſunt: quorum unus
occupat arcum, alter lanceam ſumit. Atque inde miſcentur inuicem. Verum arcus ei
qui illum ſumpſerat, cum hoſtes iuxtà eſſent, nulli uſui fuit. Alter ſe lancea tuebatur,
eoq; tum Aſpatinis femur percuſſit, tum oculum Intaphernis: oculoq; ex uulnere Inta-
phernes,non tamen & uita priuatus eſt.Et hos quidem alter Magorũ uulnerauit,alter
uero quando arcus ei nulli uſui erat,in thalamum qui erat conclaui contiguus,ſe prori-
puit,fores occluſurus: ſed illic duo de ſeptem cum eo irrumpunt, Darius & Gobryas:
cum eſſet implicitus cum Mago Darius,adhuc ſtans atque hærens,conſiderabat ne Go
bryam feriret in tenebris.Eum cernẽs Gobryas ocioſe ſtantem,interrogat,cur non ute
retur manu.Reſpondenti Dario,diſpicio ne te feriam,tu uero(inquit)uel per utrunq;
exige gladium. Cui Darius obtemperans, pugiõis ictu uibrato Magum caſu percuſſit.
Interfectis Magis capita demunt, eaq; geſtantes quinque eorum, duobus reliquis, qui
saucij erant illic relictis,tum quòd inualidi eſſent, tum arcis tuendæ cauſa, foras procur-
runt cum uociferatione ac tumultu,cæteroſq; Perſas compellando rem geſtam expone
bant,capita oſtentantes: & ſimul quicunq; Magorum ipſis occurrebat,mactabant.Perſæ
cognito ab his quod actum erat, ac dolo Magorum, & ipſi facienda ſibi eadem cenſue-
runt,eductis gladijs,ut quenq; reperibant Magum,interficiebãt: & niſi noctis interuen
tu cohibiti fuiſſent,neminem Magorum reliquiſſent.Hunc diem Perſæ maxime ſolen-
nem publice obſeruant, & in eo ingens celebrant feſtum, uocantes id μαγοφονίας,id eſt,
Magorũ cædem.Quo die nulli Magorum fas eſt prodire in lucem:ſed cuncti ſe intra do
mum continent. Vbi reſedit tumultus, dieſq; quinque exceſſere, hi qui Magos inuaſe-
rant, de omni rerum ſtatu conſultabant. Quorum orationes etſi apud nonnullos Græ-
corum fide carent,tamen huiuſmodi fuerunt. Otanes hortabatur rem Perſicam in me-
dium conſtitui,ita inquiens: Vnum è nobis principem fieri amplius mihi non uidetur:
neque id aut iucundum eſſe, aut bonum. Nam & quò licentiæ Cambyſes proceſſerit,
noſtis, & quò Magus. Quid igitur nobis opus eſt monarchia,quam ſuſtulimus? in qua
licet pro libidine agere omnia impune: quæ uirum etiamſi optimus omnium fuerit, ſi
cum in ea poſitus eſt,extra conſuetos abijcit ſenſus.Quippe cum præter inuidiam ab ini
tio ingenitam homini,ingeneretur ex præſentibus bonis inſolentia.Itaque hæc duo ma
la habens,nimirum omnem malitiam habet, tum per inſolẽtiam,quod expletus omni
bus rebus eſt, tum per inuidiam multa facinora admittens. At enim uir tyrannus (ut
qui omnia bona obtinet) debebat ſine liuore eſſe. Verum ita natura comparatum eſt,
ut is ſit aduerſarius popularibus ſuis. Siquidem eorum optimis quibuſque, qui ſuper
ſtites ſunt atque uiuunt, inuidet, deterrimis delectatur: & quod indecentiſſimum eſt,
criminatiões admittere optimum putat. Nam ſiue admireris eum modeſte,offenditur,
quod non effuſe hoc facias: ſiue effuſe facies, offenditur, quaſi ſibi aſſenteris. Et ut exe-
quar dicendo quæ maxima ſunt, iura patriæ labefactat, fœminis uim affert, indemna-
tos interimit. At cum dominatur multitudo, in primis nomen obtinet omnium pul-
cherrimum, iſonomiam, id eſt, iuris æquabilitatem. Deinde nihil eorum agit quæ mo-
narchus,hoc eſt,unicus princeps:Nã magiſtratus tũ ſorte deliguntur, tum adminiſtra
torũ rationẽ reddũt: oĩa deniq; cõſilia in cõmune referunt. Itaq; (ut meã dicã ſententiã)
cenſeo nobis monarchiæ deiectorib⁹ ſtatũ multitudinis eſſe optandũ.In multitudine q̃
dem oĩa inſunt:Otanes q̃dem hanc ſentẽtiam dixit.Megabyſus aũt ad holigarchiam,
id eſt,ad ſtatum paucorũ rem traducens,ad eam ſocios hortabatur his uerbis:Quæ Ota-
nes dixit de abolenda tyrannide, ea ſint pro dictis à me quoq;: ſed quatenus hortabatur
ſummam deferri ad multitudinem, in hoc ab optima errauit ſententia. Etenim po-

Iuſtinus ex Trogi hiſtoria duos fuiſſe interemptos ſcribit.

Magorum cædes.

Magophonia

Otanis pro ſtatu populari oratio.

Tyrãnis abolenda.

Tyrannorum mores.

Megabyzi ad holigarchiam adhortatio.

pulari multitudine nihil eſt neque inſipientius neque inſolentius. Itaq; eos qui tyranni ſæuitiam fugiunt, ad intemperantis plebis recidere ſæuitiam, nequaquam tolerandum eſt. Nam tyrannus ſi quid facit, intelligens facit: at plebi ſuum eſt nihil intelligere. Quo enim pacto ſciat, qui neque edoctus eſt, neq; honeſtum nouit, ne domeſticum quidem, qui ad res agendas ſine cõſilio præceps ruit torrenti flumini ſimilis. Ex quo ſi qui male conſultum Perſis cupiunt, ĳ ſtatu populari utantur. Nos uero qui cœtum uiroꝝ optimorum delegimus, ad hos deferamus. Nam inter eos & ipſi erimus, & ex optimis uiris credibile eſt optima exiſtere conſilia. Hanc Megabyzus ſententiam dixit. Tertio loco ſuam Darius, inquiens: Quæ Megabyzus dixit, quatenus ad ſtatum popularem pertinent, recte mihi uidetur dicere: quatenus ad ſtatum paucorum, non recte. Propoſitis eñ tribus ſtatibus, & his omnibus optimis, ut optime imperet populus, optime pauci, optime unus, inter hæc multo antecellere unius imperium ſentio. Nam unius uiri qui optimus ſit imperio, nihil melius eſſe conſtat. Quod qui ſentit, non immerito ſtatum popularem miſſum faciat, ut taceam ſic præcipue conſilia in aduerſarios trahi ſolere. Porro in ſtatu paucorum, cum plures uirtuti incumbant in publicum, uehementiora priuatim odia excitari conſueuerunt. Cum enim quiſq; princeps eſſe optet, & in dicẽda ſententia uincere, ad ingentia inter ſe odia euadunt. Ex quibus ſeditiones exiſtunt, è ſeditionibus cædes, è cædibus ad unius imperium deuenitur. Vnde intelligi datur, quãto ſit hoc illo præſtantius. Iam uero plebe imperante, abeſſe non poteſt quin malitia exoriatur: exorta malitia in republica inter malos, non odia fiunt, ſed amicitiæ ualidæ. Qui eñ aduerſus rempublicam facinoroſi ſunt, mutuo ſe occultant: idq; tam diu ſit, dum aliquis populo præpoſitus, tales homines compeſcat, is uidelicet, quem populus inter cæteros admiretur. Hic cum admirationi eſt, tunc uere monarchus oſtenditur, declarans in hoc monarchiam eſſe omnium præſtantiſſimum. Atq; ut in ſumma omnia colligam, unde nobis libertas extitit, & à quo data, à populó ne, an ab holigarchia, an à monarcho? Ego ſentio, cum ſitis per unum uirum liberati, uos debere talem rem complecti: ne alioqui leges patrias diſſoluatis bene conditas, quod nequaquam ſatius eſt. Hæ tres fuerunt dictæ ſententiæ, quarum ultimæ quatuor reliqui aſſenſerunt. Otanes, qui iuris æquabilitatem facere Perſis ſtudebat, ubi ipſius ſententia reiecta eſt apud alios, ita in medium locutus eſt: Viri ſeditioſi, quoniã conſtat neceſſe eſſe unũ aliquem è nobis regem fieri, ſiue per ſortem, ſiue ꝑmiſſu Perſaꝝ per multitudinis electionem, ſiue qua alia ratione, equidem ego uobis non refragor: quippe ꝗ neq; præeſſe uolo, neq; ſubeſſe. Et hac lege cedo uobis ius meum imperĳ, ut nulli ueſtrũ, aut ipſe ego, aut nullus unquam meorũ ſubſit. Otane hæc locuto, cæteri ſex eius poſtulatis aſſenſerũt. Ita hic alĳs nõ refragatis, è medio abĳt alió ſeſſum. Cæteris ſeptẽ de iuſtiſſimo rege deligẽdo conſultantibus, uiſum eſt, ſi ad aliquem ex ipſorum numero regnũ perueniret, Otanem donari debere peculiariter, eiuſq; deinceps poſteros cũ omĩ alio magnificentiæ gñe apud Perſas honorificentiſſimo, tũ Medica quotãnis ueſte. Quæ ideo decreuerunt eis donanda, ꝙ primus rẽ agitauerat, & ipſos in cœtum coegerat: Et hæc quidem peculiariter in Otanẽ decreuerunt. Illa uero in cõmune, ut regiã introire unicuiq; è ſeptẽ ſine internuncio liceret, niſi forte cum uxore cubaret rex, neue regi fas eſſet aliunde quã è familia coniuratorum uxorem ducere. De regno aũt hunc in modum: Vt ſub ortum ſolis conſcenſis equis, dũ in ſuburbanis uectarentur, cuius equus uocem primus edidiſſet, is regnum Cambyſis obtineret. Erat Dario quidam equiſo, uir ſolers noĩe Oebares: ad quẽ Darius poſtquam è cœtu digreſſi ſunt, ita inquit: Oebares, de regni negocio ſic inter nos conuenit. Sub ipſum ſtatim ſolis ortum equis conſcenſis, ut cuius equus uocem primus ediderit, is regno potiatur. Quare ſi qd ſolertiæ habes, nunc cõminiſcere, ut nos obtineamus hoc decus, & nemo alius. Ad eum reſpondens Oebares: Here, inquit, ſi in hoc uerſatur, rex ſis necne, huius rei cauſa confidere te iubeo, & bonũ habere animũ, ante te fore regẽ neminem. Eiuſmodi habeo medicamenta. Si igitur, inquit Darius, habes iſtiuſmodi cõmentũ, adeſt tẽpus cõminiſcendi, nec differendi rẽ, utpote craſtino die nobis futuro certami

Optimorum optima conſilia.

Darij ad monarchiam exhortatio.

Monarchia uincit.

Otanes ius ſuum ea conditiõe ceſſit alĳs, ut nec ipſe nec ſui imperio ſubderentur.

Perſarum inſtituta peculiaria.

Oebares Darij equiſo.

ne. Hæc ut audiuit Oebares, ita ſibi faciēdum putauit: Vbi nox aduenit, unam equarum quam equus Darij maxime adamabat, in ſuburbana adducit, ibiq́; alligat. Tum equum Darij eodem ducit: eumq́; circumagens, identidem equæ admouet, ac tādem admittit. Poſtero die ſimul atq; illuxit, ſex Perſæ ex conuento affuerunt equis aſſidentes. Et cum in ſuburbanis ultro citroq́; uectarentur, ubi ad locum ꝑuenerunt, ubi ſuperiore nocte equa fuerat alligata, ibi Darij equus accurrens hinnitum edidit: & hinnitu edito, protinus fulgur ſereno cælo tonitruq́; extitit. Hæc cū Dario tanq̄ ex compoſito accidiſſent, eum compotem uoti fecerunt. Nam cæteri ex equis deſilientes, Darium adorauerunt.

Darius quo machinamento imperio potitur

Sunt qui hoc dicant Oebarem fuiſſe machinatum, ſunt qui aliud. Vtroque enim modo refertur à Perſis. Volūt nanq; Oebarem attrectatis manu huius equæ genitalibꝰ, ipſam manum intra ſubligaculum tenuiſſe abditam: & ſub ipſum ſtatim ſolis ortum, cum eq degreſſuri eſſent, eam naribus equi Dariani admouiſſe, equumq́; ad odoris ſenſum infremuiſſe, atq; hinniſſe.

Darius rex declaratur.

Darius itaq; Hiſtaſpis filius declaratus eſt rex: eiq́; omnes Aſiani audientes dicto fuerūt, præter Arabes, qui à Cyro, & rurſus à Cambyſe populos ſubigente, nunquam tamen in ſeruitutem redacti ſunt, ſed hoſpites extiterunt: Cambyſi aduerſus Aegyptum præſto fuerant, quibus inuitis haudquaquam fuiſſent ingreſſi Perſæ Aegyptum. Darius matrimonia ex Perſis auſpicatus eſt, ductis duabus Cyri filiabus, Atoſſa, quæ Cambyſi fratri & rurſus Mago nupſerat, & Artyſtona uirgine. Præterea altera Smerdis Cyri filia, nomine Parmis. Necnon filiam Otanis duxit, quæ Magum prodidit. Idem uiribus omni ex parte ſtabilitis, ante omnia ſimulacrum è lapide factum ſtatuit hominis equo inſidentis, inſcriptis in hæc uerba literis: DARIVS HYSTASPIS TVM EQVI VIRTVTE, cuius nomen legebatur, TVM OEBARIS EQVISONIS, PERSARVM REGMVM ADEPT.

Satrapes Perſarum.

His apud Perſas actis, uiginti prouincias (quas ipſi ſatrapeias uocant) conſtituit: earumq́; ſingulis præſides præfecit: taxato quod penderet tributo per nationes, alijs finitimos tranſcribens, alijs transferens, alijs remotiores gentes attribuens. Diſtributo prouincijs hunc in modum tributo, quod exigebatur cum hoc edicto, ut qui argētum, hi Babylonici talenti pondere: qui aurum, hi Euboico pondere afferrent.

Talentum Babylonicum.

Euboicum pōdus.

Valet autem Babylonicum talentū ſeptuaginta mnas Euboicas. Etenim ſub Cyro atq; deinde ſub Cambyſe, nihildum fuerat circa tributa inſtitutum, ſed munera afferebantur. Ob hanc tributi ordinationem & alia huiuſmodi, Perſæ aiunt Darium fuiſſe inſtitorem, Cambyſem autem dñm, Cyrum uero patrem: Quoniam Darius res omnes quæſtui habebat, Cambyſes aſper erat ac moroſus, Cyrus mitem agens, & omni ratione de illis bene mereri ſtudens. Ab Ionibus igitur & Magnetis, q in Aſia incolūt, & Aeolibus & Caribus & Lycijs & Melyenſibus & Pāphylijs (unum enim erat idemq́; impoſitum his tributum) pendebantur quadringenta argenti talenta: Hæc erat ab eo prima portio inſtituta.

Prima ſatrapeia.

A Myſis & Lydis & Alyſonijs & Cabalijs & Hygennenſibus quingena talenta: Secunda portio hæc erat.

Secunda.

Ab Helleſpontijs, qui ad dexteram illuc̄ nauigantium ſiti ſunt, & Phrygibus, & Thracibus qui Aſiam incolūt, & à Paphlagonibꝰ, & Mariādenis, & Syris, trecēta & ſexagena talēta: Hæc erat tertia portio.

Tertia.

A Cilicibus equi albi triceni ſexageni, in dies ſingulos ſinguli, necnō talenta argenti quingena: quorum centena & quadringena erogabantur in eam Ciliciæ regionem, quæ equos ꝓducebat: trecena autem & ſexagena ad Darium ibant: Hæc quarta portio.

Quarta.

Ab urbe Poſideo, quam coloniam Amphilochus Amphiarai filius deduxit in finibus Cilicum ac Sytiorum, ab hac ad Aegyptum uſque, præter Arabum partem (hæc enim erat immunis) trecenta & quinquagena erat tributum: Quinta portio hæc.

Quinta.

Cui annumeratur omnis Phœnicia, & Syria, quæ dicitur Palæſtina, & Cyprus.

Ab Aegypto & Aphris Aegypto cōterminis, & Cyrena, & Barca (in portione nanq; Aegypti iſtæ ordinantur) ſeptingenta ꝑueniebant talēta, præter pecuniam è piſcario prouentu lacus Mœrios. Excepta hac pecunia, & certo frumenti numero, ſeptingenta talenta obueniebāt. Nam centum uiginti millibus Perſaꝝ, qui in albo muro Memphitico ſtationem habent, & eorum auxiliarijs admetiuntur illi frumentum: Sexta portio

Sexta.

dineis nauigijs exceptant. Singula autem naulgia è ſingulis arũdinis internodijs fiunt. Iſti ex Indis ferunt ueſtem è tegete: quam ubi è flumine meſſuerunt incideruntq́;, plectentes in modum ſtoreæ, tanquam thoracem ſibi induunt.

Indorum mores.

His finitimi aurorã uerſus ſunt. Indi pecuarij, carnibus crudis ueſcentes, nomine Padæi, qui talibus uti moribus narrantur: Quoties ciuium aliquis aliquá ue ægrotar, uirum quidem ſui maxime familiares interimunt: ꝙ dicant illum morbo tabeſcentem, carnes ipſis corrupturum: Et licet ſe neget ille ægrotare, nihilominus iſti non ignoſcentes necant eũ, epulanturq́;.

Aegrotos epulantur Indi.

Mulieri uero ſuæ maxime neceſſariæ, idem quod uiri uiro faciunt. Qui autem ad ſenium peruenit, eo itidem mactato paſcuntur. Ideoq́; cum hac de cauſa, tum quia omnes qui in morbum incidunt, necantur, non multi ſane eorum ad ſenectutem perueniunt.

Senes mactantur.

Eſt aliorum Indorum hæc diuerſa conſuetudo, ut nullam animantem interimant, utq́; nihil ſerant, nec domos parandas exiſtiment, atq; herba uictitent. Eſt eis ſemen quoddã milij inſtar, ſua ſponte naſcens è terra, ſuo in calice: quod cum ipſo calice lectum coquunt, eduntq́;. Quorum quiſquis in morbum incidit, is in locum deſertum pergit, ibiq́; decumbit, eius uel diſcumbentis uel defuncti curam gerente nemine. Horum omnium quos recenſui, Indorum coitus in propatulo eſt, ſicut pecorum.

Coitus in propatulo.

Color ſimilis ac proximus Aethiopico. Genitura quam in mulieres emittunt, non alba quemadmodum cæterorum hominum, ſed atra, ut color corporis: qualem Aethiopes quoq; emittunt.

Genitura Indorum atra.

Hi Indi longius à Perſis abſunt, & uento auſtro obnoxij: eoq́; Dario neutiquam obtemperabant. Cæteri Indi Caſbatyro urbi & Pactyicæ regioni contermini ſunt, ad uentum aquilonem habitantes. Ex omnibus Indis ij qui proximam Bactrianis uitam degunt, pugnaciſſimi ſunt, & qui ad auſtrum præcipue mittunt. Circa hanc enim plagam uaſta ſunt propter arenam loca. In qua ſolitudine arenoſa formicæ gignuntur, canum quidem magnitudine minores, uulpium uero maiores.

Formicæ Indicæ.

Earum nonnullæ & apud eos & apud regem Perſarum uiſuntur, hinc uenatu captæ. Hæ formicæ in faciendis ſub terra domicilijs egerunt arenam, ut apud Græcos formicæ, atq; eodem modo, ipſa ſpecie corporis ſimilima. Ea autem quæ egeritur arena, auracea eſt: pro qua in deſertũ mittentes Indi, ternos ſinguli camelos iungunt: mares à lateribus, quos frenatos trahunt, fœminam in media, in quam ipſi aſcendunt: data opera, ut à recentiſſimis fœtibus abſtractas iungant. Etenim apud eos cameli cum nihilo ſunt minori pernicitate quàm equi, tum uero ad ferenda onera multo ualétiores. Qualem habet camelus ſpeciem, Græcis utpote ſcientibus, non puto ſcribendum: ſed quod ex eo animali neſcitur. Camelus in poſterioribus cruribus gerit quatuor femora, & totidem genua, & ueretrum inter poſteriora crura caudam uerſus ſpectans.

Cameli forma.

Hunc in modum iunctis camelis, Indi ad aurum legendum tendunt: ut cum feruentiſſimus fuerit æſtus, ſint in rapina. Siquidem præ æſtu formicæ ſub terra ſe occultas tenent. Eſt autem illis hominibus ſol ardentiſſimus matutino, non quemadmodum alijs meridie, eouſq; efferueſcens, dum tempus eſt à foro diſcedendi, per quod ſpatium multo magis urit quàm meridianus in Græcia: adeo ut dicantur illi tum in aqua ſe abluere. Meridies ferè Indos urit peræque atq; alios homines: declinante meridie, talis eſt illic ſol, qualis alibi matutinus. Ac deinceps magis ac magis frigeſcens, dum ad occaſum peruenit: quo tempore præcipue friget. Vbi ad locum Indi peruenere, culleis (quos attulere) arena cõpletis, raptiſſime retro ſe recipiunt. Quos protinus formicæ (ut à Perſis fertur) olfactu perceptos inſequuntur tanta pernicitate, quanta in alio eſt nullo: ita ut niſi uiam, ad quam formicæ congregantur, anticipent Indi, nemo ſit ipſorum inde euaſurus.

Arena auraeea quibus modis diripiatur.

Ideoq́; camelos mares, ꝙ impares fœminis ſunt in currendo, ne trahantur, diſſoluunt: ſed non utrunq; pariter. Fœmina uero pulli (quem reliquit) memor, nihil ſibi remittit. Hac ratione Indi maiorem auri partem nanciſcuntur, ut Perſæ memorant. Nam quod effoditur in eadem regione aurum, rarius eſt. Et ſane pulcherrimas quodammodo res extrema orbis habitati pars ſortita eſt, quemadmodum Græcia (quod præſtantiſſimum iudicatur) pulcherrimas regiones. Nam, ut paulo antè dixi, ultima plagarum, quæ ad orientem uergentes habitantur, Indica eſt: in quã

& animantes tam quadrupedes, quàm uolucres, multo ſunt grandiores, quàm cæteris
in locis, præterquam equi (nam ab equis Medicis uincuntur qui Niſæi uocantur) & in
[Lana arborea.] finita uis auri, partim effoſſi, partim per flumina deuecti, partim (ut indicaui) ſurre-
pti. Præterea agreſtes arbores pro fructu lanam ferētes, ouillæ tum pulchritudine tum
[Ledanum.] bonitate præcellentem, qua in ueſtiarium Indi utuntur. Ad meridiem ultima ē regio-
nibus quæ habitantur, Arabia eſt: in qua ſola omnium naſcuntur thus, myrrha, caſia,
[Storax.] cinnamomum, & ledanum. Cuncta hæc facilia ad nāciſcendum, præter myrrham. Nā
thus Arabes ſtorace ſuffiētes, legūt ea, quam Phœnices ad Græcos exportant. Hac ſuf-
fitum thus capiunt. Etenim thuriferas arbores obſeruant colubri ſubalati, exiguo cor-
pore, diſcolori ſpecie, permagno numero circa ſingulas arbores, ijdem uidelicet qui ad
uerſus Aegyptum facto exercitu tendunt. Nec ullo alio ab arboribus, quàm ſtoracis fu
[Naturæ ſolertia.] mo ſubmouentur, uniuerſam terram oppleturi (ut Arabes aiunt) niſi ut ijdem narra-
bant, ſimile quiddam iſtis contingeret ei, quod nouimus cōtingere uiperis, idq; (ut cre
[Leporis fœcunditas.] dere debemus) ſolerti diuinitatis prudentia. Nam quæ & timido animo ſunt & eſcu-
lenta, ea omnia fœtuoſa fecit, ne aſſiduo eſu deperirēt: contrà, quæ ſæua & maligna ſunt,
[Lege Plini. lib. 8. cap. 55.] ea uoluit parum eſſe fœtuoſa. Vnde fit, ut lepus, quem omnia uenantur, fera, ales, ho-
mo, tam ferax ſit: ſola quæ ex omnibus beſtijs cum grauida eſt, etiam impleatur, & aliū
fœtū in utero geſtans pilis ueſtitum, aliū nudum, aliū tantū non formatum, alium con
cipit. Et lepus quidem talis eſt. At leæna ualidiſſimum ferociſſimúmque animal, ſemel
[Vide Gelli. lib 13. cap. 7. & Ariſto. 6. ani.] in uita unum parit. Nam unà cum fœtu uterum emittit. Cuius rei cauſa eſt hæc: quod
catulus leoninus, ubi moueri in utero incipit, cum habeat ungues longe acutiſſimos
ex omnibus feris, uterum lacerat, augeſcénsque magis ac magis, ungues inprimendo ex-
hulcerat: ita ut ad poſtremum, dum partꝰ adeſt, nihil uteri relinquatur incolume. Qua
re ſi uiperæ & alati Arabiæ ſerpentes ita gignerentur, ut ipſorum natura fert, non eſſet
[Viperæ coitus partuſq;.] hominibus uiuendi facultas. Nunc autem cum libidine agitantur, & per paria coeunt,
fœmina collum maris in emittenda genitura comprehendit, ſorbensq; non prius di-
mittit, quàm deuorauerit. Et mas quidem hoc modo perit. Fœmina uero talem luit ma
ſculo pœnam: quod filij dum adhuc intra uterum ſunt, patrē ulciſcētes, matricē ambe-
dunt: eiusq; aluo ambeſa, ita partū faciunt. Cæteri ſerpentes qui non ſunt hoībus pnici-
[Serpentes alati.] oſi, oua pariunt, & magnam uim fœtuū excludunt. Atq; uiperæ p uniuerſum orbē ter-
[Caſiæ collectio.] raꝝ uiſunt: alati uero ſerpentes nuſquam alibi, niſi in Arabia, aut certe nō adeo frequē-
tes: Hunc in modum Arabes thus comparant. Caſiam autem ſic: Poſtquam ſibi cum cæ
terum corpus, tum faciem præter oculos obligauerunt corijs alijsq; pellibus, ad caſiam
pergunt. Ea naſcitur in palude non alta, circa quam & in qua degunt feræ alatæ, ueſper
tilionibus ſimilimæ, ſtridore diro, & uiribus præualentibus, quas ab oculis arcentes
[Cinnamomi collectio.] Arabes, ſic caſiam metunt. Cinnamomum etiam quàm ſuperiora mirabilius legunt.
Nam aut quo modo, aut qua in terra gignatur, illud nequeunt dicere: niſi quod proba-
[Hæc tanquam fabuloſa confutat Plinius.] bili ratione utuntur, quod qdam uolunt id gigni in his regionibus, ubi Dionyſius edu-
catus eſt: & ipſas cinnamomi feſtucas afferri à grandibus quibuſdam alitibus ad nidos,
è luto conſtructos in præruptis montium, & homini inacceſſis. Contra quas hoc Ara-
bes excogitauerunt: Boum aſinorumq; defectorum, & aliorum iumentorum membra
minutatim conciſa, in ea loca portant: & ubi iuxta nidos poſuere, procul abſcedunt. Ad
hæc fruſta delapſæ uolucres, ad nidos ſuos carnem comportant: cui ſuſtinendæ impa-
[Ledani collectio.] res nidi, ad terram diſciſſi labuntur. Tunc Arabes ad eos colligendos accedunt. Hac ra-
tione cinnamomum ab illis legitur, & illinc in alias regiones dimittit. At ledanū, quod
Arabes ladanum uocant, etiam cinnamomo mirabilius comparatur. Quippe quod in
graueolentiſſimo loco naſcens, tamen fragrantiſſime olet. In barbis hircorum inue-
[Ouium genera mira.] nitur innatum, ueluti mucor ligni, cum ad conficienda multifaria unguenta utile, tum
[Caudarum mirum.] præcipue ad ſuffitionem qua Arabes utitur: Hactenus de thymiamatis dictum ſit. Re-
dolet Arabica regio mirifice iucundo quodam odore. Suntq; in ea ouium duo genera
admiratione digna, quæ nuſquam alibi uiſuntur, quorum unum caudas habet tam lon-

gas, ut non ſint tribus breuiores cubitis. Si quis trahi ſinat, hulcera contracturæ, dū per terram atteruntur. Nunc unuſquiſq; paſtorum hactenus eſt doctus arte fabrili, ut ploſtella faciant, quæ ſingula ſ ouium caudis ſubligent, ſuperq; ploſtella caudas ipſas alligent. Alterum genus ad cubitalem latitudinem caudas gerit. Huic, qua parte meridies ad ſolem occidentem uergit, contermina eſt Aethiopia terrarum habitata ſ ultima. Hæc & auri multum fert, & uaſtos elephantes, prominentibus utrinq; dentibus: & cum agreſtes omnes arbores, tum uero ebenum, necnon uiros maximos pulcherrimosq; & æui longiſſimi. Atq; hæc quidem extrema ſunt Aſiæ Africæq;. De extremis autem Europæ, quod pro cōperto referam, non habeo. Neque enim aſſentior fluuium quendam eſſe, Eridanum à barbaris uocitatum, qui ſubijt mare ad ſeptentrionem ſpectans, unde electrum uenire narratur. Ne Caſſiteridas quidem noui inſulas, hoc eſt, ſtannarias, unde ad nos uenit ſtannū. Quam rē uel ipſum coarguit nomē Eridanus, quod Græcū eſt, non barbarū, ab aliquo poetarū fictum. Sed etſi hoc ſtudioſe quæſiui, à nemine qui ipſe uiderit, accipere potui, quomodo ſe habeat mare ad illam Europæ partem. Ab extremis itaq; ad nos uenit ſtannum electrumq;. Cæterum ad ſeptentrionem Europæ quàm plurimam auri uim eſſe conſtat. Sed quomodo fiat, ne hoc quidem pro comperto dicere queo. Dicuntur tū id à gryphibus auferre Arimaſpi, uiri unoculi, quod nec ipſum crediderim, ut uiri naſcantur unoculi, cæteram naturam habentes alijs hominibus parem. Porro extrema terrarum concludunt aliam regionem, intusq; cohibēt ea, quæ nobis pulcherrima putantur, illisq; rariſſima. Eſt in Aſia planities quædam undiq; cincta monte, quinq; in locis interciſo, quæ aliquando fuit Choraſmiorum cum ipſorum finibus, & Hyrcanorum, & Parthorum, & Sarangæorum, & Thomaniorū. Sed poſteāq Perſæ rerum potiti ſunt, facta eſt regis. Ex hoc circumiecto monte ingens amnis profluit, nomine Aces, qui quondam per ſingulas undiq; interciſiones ductus ac diſtributus, totidem quas dixi gentium regiones irrigabat. Vbi uero in poteſtatem regis Perſæ uenerunt, hoc ab illo ſunt paſſæ, quod anfractibus montium ab regē abſciſſis, & ad eorū ſingulos portis inditis aqua ab exitu interclu ſa eſt, interfluenteq; introrſum amne planities, quæ intra montes erat, pelagus facta, cum fluat in interiora, amnis nulla ex parte exitum habens: atque ita ipſæ gentes priſtino aquæ uſu frandati, afficiuntur permagno detrimento. Nam hyberno tempore deus illis quemadmodum alijs hominibus pluit. Sed æſtate cum ſerant piſum & ſeſamum, aquam deſiderāt. Igitur cum nihil eis aquæ tribueretur, ad Perſas uenerunt uiri atque mulieres, ſtantésque pro foribus regis, cum eiulatu uociferabantur. Tunc rex his qui maxime indigebant, portas reſerari iuſſit, utique eas, quæ ad illos ferrent, eaſdem cum illorum terra humore hauſto ſatiata eſt, rurſus obſerari: ita deinceps alias, ut quiq; cæterorum populorum maxime aqua indigerent. Id faciens, quantum ego auditu cognoui, pecuniæ exigendæ gratia præter tributum: Atque hæc quidem ita ſe habent. Cæterum rex unum è ſeptem uiris, qui aduerſus Magum conſpirauerāt, Intaphernē cepit, ac capite damnauit ob hanc noxam: Intaphernes ſtatim poſt oppreſſos Magos regiam ingreſſus, uolebat admitti ad colloquium regis. Etenim hac lege conuentū erat inter Magi oppreſſores, ut eis ad regem foret aditus ſine internuncio, niſi cubanti cum uxore. Itaque non oportere ſibi interuenire nuncium cenſens Intaphernes, quia foret unus è ſeptem, introire utiq; uolebat. Sed cum ianitor & qui à reſponſis erat, introire non finerent, quod regem dicerent rei uxoriæ dare operam, eos mētiri ratus, educto acynace, aures utriq; nareſq; præcidit, ac loro freni equini ad ceruices ipſorum alligauit, homineſq; dimiſit. Qui cum ſeſe regi exhibuiſſent, & cur id paſſi fuerant expoſuiſſent, Darius ſigillatim q̄nq; Perſas accerſiuit, ueritus ne id communi ſex Perſarum conſilio factum eſſet, explorauitq; nunquid id quod actū foret comprobarent. Vbi comperit ſine horum cōſenſu Intaphernem hæc feciſſe, hominem comprehendit, eiusq; liberos atq; omnem familiam, multis de cauſis credens illis cum ſuis cognatis rebellionem fuiſſe molituros: hos comprehenſos ad necem uinciri iuſſit. Tunc uxor Intaphernis ad regias fores accedens, plorabat atq; lamentabatur. Id aſſidue facien-

Europæ extrema.

Electrum.

Eridanus.

Arimaſpi.

Intaphernis facinus.

do,ad ſui miſericordiam Darium cum adduxiſſet,miſſo ad eum nuncio,rex inquit:Mu
lier,offert tibi Darius unius electionem, ex uinctis domeſticis tuis quem uelis liberari.
Illa poſtquam ſecum deliberauit,ita reſpondit:Si unius omnino animam rex mihi gra-
tificatur,eligo ex omnibus fratrem.Hæc audiens rex, miratus huius orationem, miſſo
Frater mari- nuncio,inquit: Percontatur te rex, qua de cauſa uiro filijsq; prætermiſſis, fratrem dele-
to præfertur giſti ut supereſſet,qui & remotiori abs te eſt gradu quàm filij,& minus iucũdus quàm
maritus.Cui illa reſpondens:Rex,inquit, maritus mihi alius,ſi dæmon uoluerit,atque
alij liberi,ſi hos amiſero,eſſe poſſunt:alius frater parẽtibus meis iam uita defunctis,nul
la ratione poteſt eſſe. Hanc ſecuta cauſam, ita locuta eſt, uiſaq; eſt Dario probe dixiſſe.
Itaque ea re delectatus rex, & eum quem mulier optauerat miſſum fecit,& filiorum na
tu maximum,cæteris omnibus interfici iuſſis.Ita unus è ſeptem Perſis intra initia occu
buit. Enimuero illud ferè circa Cambyſis ægrotationem contigit.Erat Sardibus præ-
ſes quidam à Cyro præfectus,noĩe Orœtes, uir Perſes, cui nefariæ rei cupido inceſſit:
ſiquidẽ Polycratẽ Samium, à quo nullo nec facto nec dicto quantulocunq; læſus eſſet,
quemq; ne uidiſſet quidem unquam, tamẽ cõcupiuit capere ad interimendum, ob hác
Polycratis (ut pleriq; aiunt)cauſam. Cum aliquando pro foribus regis conſiderent Orœtes & al-
cædis occaſio ter quidam Perſes,nomine Mitrobates, præfectus gentis quæ eſt in Daſcylio,è uerbis
ad iurgia peruenerunt. Et cũ de uirtute diſceptaretur, Mitrobates obijciens Orœti in-
quit: Tú ne in precio uirorum es, qui inſulam Samum tuæ prouinciæ adiacentem,regi
non acquiris, ita facilem captu, ut quidam è popularibus quindecim armatis fretus oc
cuparit,eiuſq; tyrannide potiatur? Hoc iurgium audienti Orœti adeo doluiſſe quidam
aiunt, ut affectauerit nõ de obiurgante uindictam, ſed Polycratem prorſus occidere,ꝓ-
pter quem male audiſſet. Alij,ſed pauciores,inquiunt caduceatorẽ in Samum ab Orœ-
te miſſum cuiuſdam rei rogandæ cauſa:cuius autem,non dicitur:Polycratem tunc for-
tè in conclaui cubantem fuiſſe,aſſiſtente ei Anacreonte Teio. Idq; ſiue conſultò, quod
res Orœtis contemptui haberet, ſiue forte aliqua huiuſmodi factum. Ad quẽ accedens
Orœtis caduceator, cum mandata exponeret, Polycratem neq; ſe ad hominẽ conuertiſ
ſe(erat enim ad parietem uerſus) neq; quicq̃ reſpondiſſe. Hæ bifariæ cauſæ mortis Po
lycratis fuiſſe memorantur,quaꝝ utrilibet accõmodare fidem quis poteſt.Itaque Orœ-
tes in urbe Magneſia degens,quæ eſt ad Mæandrum flumen ſita,miſit Myrſum quẽdam
Lydum, Gygis filium, cum nuncio in Samum ad Polycratem, cuius animum noue-
rat.Etenim Polycrates primus extitit Græcorum, duntaxat eorum quos nouimus,ſe-
cundum Minoem, & ſi quis alius iſto prior maris imperio potitus eſt, qui in animũ in-
duxerit ut mari potiretur. Primus inquam,extitit ex eo gñe,quod humanum uocatur,
qui multam conciperet ſpem Ioniæ atq; inſulis dominandi. Hoc igitur cum in animo
habere certior Orœtes factus,miſit nũcium in hæc uerba: Orœtes Polycrati ita inquit:
Audio te res excellentes agitare aĩo, ſed propoſito rem pecuniariã nõ ſuppetere.Quod
ſi ita feceris,ut ſuadeo, proſpexeris & tibi & ſaluti meæ. Nam rex Cambyſes,ut mihi ꝑ
comperto renunciat,de me interficiendo cogitat. Nunc igitur meipſum recipito, atq;
pecunias,earum partem tibi habiturus,partem mihi permiſſurus: & ipſarum pecunia
rum beneficio omni Græciæ imperaturus.De quibus ſi mihi fidem non habes,mittito
quempiam tibi fidiſſimum, cui ego fidem faciam. Quo audito, Polycrates gauiſus eſt,
atq; obſequi uolebat. Maiorem enim in modum pecuniam auebat.Mittit itaq; prius ad
rem inſpiciendam quẽdam è popularibus ſuis Mæandrium Mæandrij filium, ſcribam
Orœtis dolus ſuum, qui non longo pòſt hoc tempore ornatum conclauis Polycratis, ſpectatu di-
gnum,templo Iunonis omnem dicauit. Hunc Orœtes cognito ſpeculatorem eſſe circũ-
Scrinia lapi- ſpectum,ita ſibi agẽdum putauit.Octo ſcrinia lapidibus implet,præter admodum par-
dibus referta uam partem circa ipſas oras, ac ſupficiem lapidum auro inducit, eaq; ſcrinia alligata in
expedito habet. Quæ aduenĩens Mæandrius cum inſpexiſſet, Polycrati renunciauit.
Somnium fi- Enimuero ne illuc ſeſe conferret,magnopere dehortabãtur tum oracula & amici, tum
liæ Polycra. præcipue ſomnium hoc,quod eius filia uiderat. Videbatur ſibi cernere patrem in aere

ſublimem eſſe, qui à Ioue quidem lauaretur, à ſole autem inungeretur. Hanc uiſionem conſpicata, inſtabat omnino diſſuadere patri, ne à patria proficiſceretur ad Orœtẽ: quin etiam ad biremem eunti male ominabatur. Cui cum ille minitaretur, ſi ſoſpes rediret, fore ut hæc perdiu maneret uirgo: ipſa ut ita cõtingeret, ſibi imprecata eſt. Malle enim ſe diutius uirginem eſſe, quàm patre orbari. Polycrates omne conſilium pro nihilo habens, ad Orœtem nauigauit, cum alios ſecum ducẽs, tum uero Democedem Calliphontis Crotonienſem medicum, qui eam artem apud ſuos præclariſſime omnium exercebat. Vbi Magneſiam peruenit Polycrates, tetra morte eſt affectus, indignaꝗ; aut ſua perſona aut ſuis cogitationibus. Nam neꝗ; eorum qui Syracuſis tyranni extiterunt, neque aliorum Græciæ tyrannorum ullus eſt magnificẽtia cum Polycrate comparandus. Eũ Orœtes, quod indignum relatu eſt, cruci ſuffixit. Eorum uero qui illum comitati fuerant,

Polycrates cruci ſuffixus.

Samios quidem dimiſit, iubens eos gratiam ſibi habere, quod liberi eſſent: hoſpites autem atꝗ; ſeruos iure captiuitatis ſibi uẽdicans, retinuit. Polycrates ergo ſuſpenſus, oẽm filiæ uiſionem exoluit. Nam ab Ioue quidem cum plueret lauabatur: à ſole autem, exudante è membris abdomine, ungebatur. Hunc exitum habuerunt tot proſpera Polycratis, quem uaticinatus ei fuerat Amaſis rex Aegypti. Verum non multo pòſt tempore,

Fortunæ Polycratis cataſtrophe.

Polycratis ultio Orœtem excepit. Quippe poſt Cambyſis obitum occupato à Magis regno, Orœtes cum eſſet Sardibus, nihil admodum de Perſis, qui è Medis imperio fraudati erant, meritus eſt: ſed in ea perturbatione Mitrobatem à Daſcylio præfectum (qui illum de Polycrate exprobrauerat) interemit: & eius filium Cranapẽ, ſpectatos in Perſis uiros: & cum alia quoꝗ; omnifaria flagitia commiſit, tum quendam à nuncijs, qui ad ipſum à Dario uenerat, quod parum iucunda nunciaſſet, trucidandum curauit, ſummiſſis quibuſdam, qui redeuntem aggrederentur, quiꝗ; trucidatum cum ipſo equo occultarent. Darius ubi principatu potitus eſt, Orœtem ulciſci cum ob alia ſcelera, tum præcipue ob Mitrobatem, filiumꝗ; cupiebat. Sed aduerſus eũ è profeſſo mittere copias cõſilij non erat, utiꝗ; rebus nondum ſatis fundatis, & imperio recens parto: cum præſertim audiret Orœtem multa ui nixum, cũ mille Perſarũ ſatellitibus ſtipatus eſſet. Nam ſuæ prouinciæ habebat Phrygiam, Lydiam, Ioniam. Itaꝗ; Darius aduerſus hæc, hanc rationem iniuit. Accitis Perſarum ſummis quibuſꝗ; proceribus, his locutus eſt uerbis:

Orœtes indignam Polycratis mortem luit.

Orœtis ſatellitium.

Perſæ, ꝗs hoc ueſtrũ mihi repromittat executurus prudẽtia duntaxat, nulla ui, nulliſꝗ; copijs? Vbi enim opus prudentia eſt, ibi ui agere nihil attinet. Ergo qui ueſtrum mihi Orœtem uel adducat uiuum, uel interficiat, qui de Perſis nihil omnino meruit, ſed multa ſcelera admiſit, uel hæc duo: unum, quod duos è nobis, Mitrobatem eiuſque filium interemit: alterum, quod à me miſſos ad ſe accerſendum necandos curat, facinus profecto non tolerandum. Ideóque priuſquam maiora in Perſas ſcelera admittat, comprehendendus eſt ad necem: Hec Darius interrogabat Perſas. Eorum triginta extiterunt, qui repromitterent, ſinguli uolentes ipſi id exequi. Quos inuicem contendentes Darius reprehendens, ſortiri iuſſit. Id cum feciſſent, ſors Bagæum Artontis filium ex omnibus contigit. Hic ſorte delectus, hac ratione uſus eſt: Complures literas uarijs de rebus ubi ſcripſit, ſigilloꝗ; Darij impreſſit, cũ his profectus eſt Sardis. Eas poſteaquàm in cõſpectum Orœtis uenit, dedit ſeparatim recitandas regio ſcribæ. Regios autem ſcribas cuncti præſides habent. Reddebat ſeparatim Bagæus literas, explorandi gratia animos ſatellitum, nunquid annuerent ad rebellandum ab Orœte. Quos animaduertens magnopere uenari literas, & ea quæ in illis dicerent, etiam uehemẽtius reddidit aliam epiſtolam in hæc uerba: Perſæ, Darius rex interdicit uobis, ne apud Orœtẽ fungamini ſatellitũ officio. Hoc illi audito, lanceas depoſuerũt. Tũc Bagæus cernẽs illos obtẽperantes epiſtolæ, ſumpta fiducia reddidit ſcribæ ultimum libellum, in hæc uerba ſcriptum: Rex Darins mandat Perſis, qui in Sardibus ſunt, ut Orœtem interimant. Id ubi audiere doryphori, id eſt, haſtati ſatellites, eductis acynacibus ſine mora Orœtem interemerunt. Ita uindicta Polycratis Samij Orœtem perſecuta eſt. Traductis, atque comportatis Suſa bonis Orœtis, contigit non diu pòſt, ut in uenatu ferarum Darius rex, dum

Bagæus.

Scribæ regij Perſarum.

Orœtis cædes.

ab equo deſilit, pedem intorſerit,uehementerq́; luxauerit. Nam talus è iuncturis amo-
tus eſt. Exiſtimans itaq; apud ſe, ut prius, habere ex Aegyptijs eos qui primi putaren-
tur arte medicinæ,eorum opera utebatur. At iſti retorquendo pedem,ac uiolenter tra
ctando,plus mali faciebant, adeo quidem,ut ſeptem dies totidemq́; noctes Darius præ
moleſtia,qua afficiebatur,tranſegerit inſomnes. Octauo die eidem male habenti, qui-
dam Democedis Crotonien̄ſis mētionem facit. Cuius de artificio prius iam inde in Sar
dibus audiſſet, Darius hominem q̃ celerrime accerſi ad ſe iubet. Ille ut inter captiuos

Democedes à Dario accerſitur.

Oroetis inuentus,ubi pro neglecto habebatur, in medium adductus eſt, ſicut erat pan-
noſus,ac compedes trahens. In medio poſitum Darius interrogauit,nunquid eam noſ-
ſet artem. Democedes ueritus,ne ſi ſe proderet,uſq;quaq; Græcia priuaretur,diſſimu
lare. Sed cum uideretur notitiam artis præ ſe ferre,Darius iuſſit eos qui hominem ad-
duxerant,uerbera & tormenta afferre in medium. Tunc ille diſſimulatione miſſa,ſe pla
ne ſcire artem illam negauit,ſed aliquantulum ob eius conſuetudinem, quam cum me-
dico habuiſſet. Factaq́; ei poteſtate curandi, Græcis medicamentis utens, & leuia,poſt
acria admouens,Darium compotem ſomni fecit, & breui tempore incolumem reddi-

Democedes ſplendidis muneribus donatus.

dit, cum iam ſe poſthac ualidum fore ad incedendum deſperaſſet. Ob quam curatio-
nem, poſtea cum eum Darius duobus aurearum compedum paribus donaſſet,inter-
rogauit Democedes,nunquid ideo ſe duplici malo remunerandū putaret, quod ab eo
ſoſpes ipſe foret effectus? Hoc dicto Darius delectatus,ad ſuas uxores hoīem miſit. Eu-
nuchi q eum deduxerunt ad fœminas,dicebant hunc eſſe qui reſtituiſſet animam regi.
Tunc earum ſingulæ auream phialæ thecam ſuffringentes, Democedem donauerunt
tam amplo munere,ut excidentes ex percuſſione phialarum ſtateres,famulus qui ſeque

Democedis in medicina profectus.

batur,noīe Scitona duertēs,collegerit nō paruam auri ſummam. Hic Democedes hūc
in modum è Crotone profectus,cum Polycrate conſuetudinem habuit. Cum à patre ſa
ne iracundo Crotone cohiberetur, nec eum tolerare poſſet, illo relicto abijt in Aegi-
nam. Vbi commoratus unum annum,primos medicos tranſcendit,etſi imparatus erat,

Medici clari.

& nihil inſtrumentorum habens quæ ad artem medicinæ pertinerent: Ex quo factum
eſt,ut in ſequenti anno Aeginetæ conduxerint eum talento, Athenienſes tertio anno
centum mnis,Polycrates quarto anno talentis duobus. Ita in Samum profectus eſt. A
quo uiro non minimum medici Crotonienſes primi numerabantur,ſecundi Cyrenæi.

Muſici Argiui.

Qua etiam tempeſtate Argiui cæteris Græcis præſtare muſica ferebantur. Tunc itaque
Democedes Dario ſanato, Suſis maximas ædes obtinebat, & cum rege ad menſam ſe-
debat,omnibus rebus affluens,præter hanc unam, quod in Græciam redire non pote-
rat. Quinetiam Aegyptios medicos regem curare ſolitos,cum eſſent paibulis ſuffigen
di,q; à Græco medico ſuperati forent,impetrata ab rege uenia,liberauit. Itē uaticinum
quendam Heleum,qui Polycratem ſecutus fuerat, & inter captiuos pro neglecto reli-
ctus. Deniq; maximi apud regem momenti Democedes erat. Interiecto deinde breui
tempore,inter alia contigit,ut Atoſſæ Cyri filiæ (quæ erat Darij uxor) in mamilla hul-
cus exoriretur,deinde reſciſſum porrò graſſaretur: quod iſta quoad fuit exiguum, præ
pudore occultās,nemini indicauit. Sed ubi male iam habebat,accerſito Democedi rem

Atoſſæ conſilium apud Darium è ſuggeſtione Democedis.

oſtēdit. Ille ſe redditurum ſanam affirmās,adiurat eam,ut ſibi uiciſſim ipſa inſeruiat in
eo quod orauerit. Oraturum autem nihil,unde dedecus redūdaret. A quo poſteaquam
curata eſt edocta,Darium, dum cum eo cubat, his uerbis allocuta eſt: Rex,cum tantum
tu habeas copiarum,deſides,nullam neq; gentem neque potentiam Perſis acquirens. At
qui par eſt uirum & iuuenem,& magnarum opum dominum, aliquid operis edendo
ſe oſtendere,quo etiam Perſæ cognoſcāt ſibi uirum præeſſe. Quod ut facias, duabus de
cauſis intereſt,ut Perſæ & eum qui ipſis præeſt uirum eſſe intelligant, & bello atteran-
tur: ne ocium agentes,ſibi inſidias tendant. Nunc ergo aliquod opus edas,quoad in æta-
te iuuenili es. Nam augeſcēte corpore,ingenium pariter augeſcit: & conſeneſcēte conſe

Darij propoſitum.

neſcit, & ad res oēs elangueſcit. Hæc Atoſſa ex admonitu Democedis. Ad quam Dari-
us reſpondēs; Quæ, inquit, uxor ipſe facere deſtinaueram, ea oīa dixiſti. Ego enim cōſti

tuerant Scythis bellum inferre, iuncto mari è noſtra continente in alteram pōte, quod breui tempore perficeretur. Ad eum Atoſſa: Animaduerte inquit, nunc, omitte primū bellū Scythis inferre, qui quandocunq; uoles tui erunt, aduerſus Græciam mihi tu eas in expeditionē. Concupiſco enim Lacænas, & Argiuas, & Atticas, & Corinthias fando cognitas, mihi fieri ancillas. Et ad hoc habes uirū ex omnibus maxime idoneum ad demonſtrandas Græciæ res, atq; exponendas, hunc qui pedem tuum ſanauit. Cui Darius: Quandoquidē, inquit, uxor tibi uidetur, nos primū Græciam tentare debere, mihi uidetur ſatius, ante omnia mittendos illuc exploratores Perſas, unà cum iſto quem dicis, qui percepta omnia illic & uiſa renuncient: & mox ego ab illis edoctus, aduerſus Græcos tendam: Hæc locutus Darius, id quod locutus, re quoque aggreſſus eſt. Nanque ubi primum illuxit, accitis quindecim uiris Perſarum ſpectatis, præcepit ut ſequentes Democedem, omnia Græciæ maritima colluſtrarent, neue committerent, ut Democedes ab illis aufugeret, ſed rurſus eum omnino reducerent: Hæc illis ubi præcepit, ſecundo loco Democedem ipſum ad ſe accerſitum orat, ut expoſita atq; demonſtrata Perſis omni Græcia, rurſus redeat: iubetq; eum dono ferre patri ac fratribus omnia ſua utenſilia, affirmans ſe alia multo plura illi in uicem donaturum. At præter dona, miſſurum ait, quæ unà iter faciat, onerariam nauim, omnifariis bonis refertam. Hæc Darius nullo doloſo conſilio (ut mea fert opinio) mandauit. Ille tamen ueritus ne ſe Darius tentaret, tanq; fugitiuum, ſi cuncta ſibi oblata caperet: reſpondit ſe quidem ſua illic uelle relinquere, ut ea reuerſus ſibi haberet: uerum nauim onerariam, quam Darius promitteret, dono fratribus accipere. Darius poſtquam hæc Democedi præcepit, homines ad mare dimiſit. Iſti cum in Phœnicem deſcendiſſent, & ex Phœnice in urbem Sidonem, confeſtim duas triremes inſtruxerunt, & ſimul ingentem onerariam omnifariis bonis impleuerunt. Comparatisq; omnibus, in Græciam traiiciunt. Et adeuntes maritima eius loca, intuebanť atque deſcribebant. Tum pleraq; ac celeberrima Græciæ loca contemplati, in Italiam Tarentum tranſmiſerunt. Ibi Ariſtophilides Tarentinorum rex, & ipſe Crotonienſis, gubernacula Medicarum nauium reſoluit pariter & ipſos Perſas detinuit, tanquam certos exploratores. Interea dum iſti patiuntur hæc, Democedes Crotonem abiit ad domum ſuam. Quo abeunte, Ariſtophilides Perſas miſſos fecit, reſtitutis his quæ de manibus abſtuliſſet. Illinc Perſæ nauigantes, ac Democedem perſequentes, Crotonem perueniunt, nactiq; in foro Democedem præhendunt. Eum Crotonienſium quidam, rem Perſicam reformidantes, tradere parati erant: quidam iniectis è diuerſo manibus, Perſas fuſtibus cædebant, his uerbis commonefacientes: Viri Crotonienſes, conſiderate quid facitis, qui hominem regis fugitiuum eripitis. An ex uſu erit uobis hanc iniuriam regi Dario intuliſſe, ac uobis bene cedet iſta feciſſe, ſi uos dimiſeritis? Cui enim primum quàm huic urbi bellum inferemus, aut quam priorem diripere conabimur? Hæc dicendo nihil magis Crotonienſibus perſuaſerunt. Quinimo non modo Democede, ſed etiam oneraria naui, quam unà duxerant: priuati ſunt, atque in Aſiam reuerſi, omiſſo iam ſtudio diſcendi ulteriora Græciæ, duce fraudati. Quibus tamē in digreſſu iſte mandauerat, ut Dario dicerēt, Democedem ducere uxorem Milonis filiam. Erat enim apud regem celebre nomen Milonis luctatoris. Quas nuptias uidetur mihi eo tempore properaſſe magna erogata pecunia, ut ipſum etiam in patria ſua ſpectatum eſſe Dario appareret. Profecti Crotone Perſæ ad Iapygiam, in quaſdam naues inciderunt. A quibus in ſeruitutem redactos, Gillus quidam Tarentinus exul redemit, & ad regē Darium reportauit. Ob quod meritum cum rex paratus eſſet donare ei quicquid uellet, optauit ſe in patriam reduci, expoſita prius ſua calamitate, dicens ne omnem Græciam conturbaret, ſi claſſis ingens ipſius cauſa in Italiam mitteretur, contentum ſe eſſe ut per ſolos Cnidos reduceretur, exiſtimans pro amicitia, quæ Cnidis erat cum Tarentinis, ſe præcipue reductum iri. Id Darius pollicitus, effecit. Nam miſſo Cnidum nuncio iuſſit, ut Gillum Tarentum reducerent. Cnidi Dario obſequentes, id tamen à Tarentinis non impetrauerunt. Nam ad uim inferendam inualidi erant. Atque hæc

Democedes in Græciam cum exploratoribus ablegatur.

Ariſtophilides rex Tarentinorum.

Milo Crotoniates luctator.

hunc in modum adminiſtrata ſunt. Hicq; Perſæ primi extitere, qui in Græciam traiecti ſunt ſpeculandi gratia, & ob hanc rem.

Sami euerſionis cauſa.

Samum uero poſt hæc rex Darius, omnium urbium tam Græcarum, quàm barbararum primam, euertit, ob hanc cauſam: Dum Cambyſes in expeditione aduerſus Aegyptum ageret, permulti ſe illuc Græcorum conferebant, partim (ut credibile eſt) negociandi, partim militandi, partim ipſius regionis oculis ſubijciendæ gratia. E quibus fuit Syloſon Aeacis filius, Polycratis germanus, extorris patria. Huic Syloſonti felicitas huiuſmodi contigit: Sumpto hic amiculo rutilo, ac ſibi circundato, apud forum Mempheos ſpatiabatur.

Darius Cambyſis ſatelles. Syloſontis amiculũ prouerbium.

Quem cum uidiſſet Darius Cambyſis ſatelles, nullius admodum conditionis uir, captus amore amiculi, adit hominem, ut mercetur amiculum. Syloſon animaduertens Darium magnopere cupere amiculum, diuina quadam fortuna uſus: Ego, inquit, amiculum hoc nulla pecunia uendo, ſed tibi largior, ſi modo tuum perpetuo debet eſſe. Hæc approbans Darius, accepit indumentum. Syloſon, qui putaret ſibi illud ſtulte periſſe, interiecto tempore cum Cambyſes deceſſiſſet, & ſeptem illi Magum oppreſſiſſent, & ex ſeptem Darius regnum adeptus eſſet, ubi certior factus eſt, ad eum uirum perueniſſe regnum, cui ipſe precanti dediſſet in Aegypto ueſtimentum, Suſa aſcendit, ſedensq; in ueſtibulo regiæ, ait ſe eum eſſe qui de rege ſit benemeritus. Hæc audiens ianitor, regi nunciauit, ad quem admirabundus rex. Et quis eſt, inquit, Græcorum, qui in me beneficus extiterit, cui ego reuerentiam debeam recens regno potitus, necdum multi aut nulli eorum ad nos aſcenderunt: nec ullo Græcorum quicquam ut ſic dicam opus habeo: tamen hominem introducite, ut ſciam quid hæc dicendo uelit ſibi. Vbi à ianitore introductus eſt Syloſon, ac ſtatus in medio, interrogatur ab interpretibus quiſnam eſſet, aut quo facto beneficus in regem extitiſſet. Ipſe rem omnem geſtam circa amiculum refert, ſeſeq; illum eſſe qui id donaſſet.

Darius ad Syloſontem.

Ad hæc reſpondens Darius: O, inquit, uirorum generoſiſſime, túne ille es, qui mihi nullam dum potentiam habenti donaſti ea, quamuis parua, tamen perinde grata, ac ſi nunc aliquid magnum acciperem. Qua de re immenſo te auro argentoq; remunerabor, ut nunquam pœniteat te liberalem in Darium Hyſtaſpis extitiſſe. Cui Syloſon. Mihi, inquit, rex neque aurum neque argentum dederis, ſed patriam meam Samum, ubi eam liberaueris, quam nunc poſt necem fratris mei Polycratis ab Orœte interfecti, occupat ſeruus noſter, hanc mihi donato citra cædem atque direptionem. His Darius auditis, miſit exercitum duce Otane uno è ſeptem uiris, iuſſo, ut quæ Syloſon rogaſſet, ea effecta redderet. Otanes ad mare deſcendens, contrahebat exercitum.

Mæandrius Sami procurator.

At Sami imperium obtinebat Mæandrius Mæandrij, acceptum à Polycrate, ut illud procuraret, cui iuſtiſſimo uirorum uolenti eſſe, non licuit. Nam ubi de Polycratis interitu allatus eſt nuncius, ante omnia Ioui liberatori ſtatuit aram, eiq; fanum in circuitu deſignauit, & quod nunc quoque in ſuburbanis extat. Deinde ubi hoc perfecit, aduocata omnium ciuium concione, ita uerba fecit. Mihi ſceptrum atque omnis potentia Polycratis (ut uos etiam noſtis) demandata fuit: in meo quoque arbitrio ſitum eſt uobis dominari: ſed quod in uicino reprehendo, id ipſe quoad potero non faciam. Nam neque Polycrates placebat mihi, in uiros ſibi ipſi pares dominatum habens, neq; alius quiſpiam talia faciens. Et Polycrates quidem fatum ſuum expleuit: ego aſſt depoſito in medium dominatu, iuris æquabilitatẽ ſuadeo, poſtulans iure optimo mihi ipſi hoc honoris tantum modo, ut è pecunia Polycratis ſex demum talenta peculiariter mihi cedant. Et præterea Iouis liberatoris (cui ego templum extruxi) ſacerdotium tam meis in perpetuum liberis, quàm mihi, qui libertatem uobis reſtitui. Hæc Mæandrius à Samijs poſtulabat. Tunc eorum quidam ſurgens: Tu uero, inquit, indignus es, qui nobis imperes, tu qui malus extitiſti ac funeſtus, ſed dignus potius, qui pecuniarum, quas interuertiſti, rationem reddas.

Teleſearchus

Hæc Teleſearchus, ita enim uocabatur, dixit, qui inter ciues erat expertæ uirtutis. Quæ Mæandrius in animum accipiens, reputansq; fore, ut ſi dominatum ipſe deponeret, alius quiſpiam in eius locum tyrãnus conſtitueret, nõ deponendũ ſibi

dominatum ſtatuit:ſed in arcem regreſſus, accitum unumquenque eorum, tanquam
rationem pecuniarum redditurus, comprehendit,alligauitq́;.Poſt hæc,dum hi in uin-
culis ſunt, Mæandrius morbo corripitur: quem deceſſurum credens frater ſuus,nomi-
ne Lycaretus,quo facilius Sami rerum potiretur,omnes uinctos interemit. Neq; enim
uidebãtur uelle liberi eſſe.Igitur ubi Samum tenuere Perſæ Syloſontem reducentes,ne
mo aduerſus eos manum leuauit. Atq; hi qui contrariæ Mæandrio factionis erant, de-
ditionem ſe facere uelle dixerunt: quin ipſe Mæandrius ex inſula diſcedere.Approban-
te hæc Otane,atque inito fœdere,eminentiſſimi quiq; Perſarum poſitis ſellis è regione
arcis ſedebant.Erat Mæandrio germanus uecordiuſculus,nomine Charileus,qui quod
delinquere ſolebat,in superterraneo loco erat alligatus. Hic cum audiſſet quæ ageban-
tur,& per ſpecum ſuſpiciens uidiſſet Perſas quiete ſedẽtes,uociferando dicebat, uelle ſe
in colloqum uenire Mæandrij.Eũ audiẽs Mæandrius,iuſſit ſolutũ ad ſe adduci. Vbi ad
ductus eſt,cõfeſtim conuiciando maledicendoq́; illi ſuadebat,ut imperium daret in Per
ſas.Hæc ingens:Ne tu ò deterrime uirorum,qui ſum tuus frater,quiq́; nihil uinculis di
gnũ peccaui,in ſupterraneo carcere alligandũ putaſti:Perſas autẽ quos cernis te adori-
entes, atque extorrem facientes, ultum ire non audes, tam faciles tibi ad capiendum?
Quos ſi tu reformidas, præbe mihi auxiliares tuos, ut iſtos ob ſuum huc aduentum ul-
ciſcar,paratus teipſum ex inſula admittere: Hæc Charileus. Quem ſermonem Mæan-
drius admiſit,quantum ego ſentio, non quia eò inſipientiæ ueniſſet,ut putaret ſuas ui-
res regijs ſuperiores eſſe:ſed quia inuidens Syloſonti,ſi ciuitatem & integram & ſine la
bore eſſet accepturus,maluerit res Samias debilitari Perſis irritatis,atque ita tradi: p-
be intelligens, Perſas prius iniuria laceſſitos,ſæuituros eſſe in Samios, & ſibi tutum ex
inſula exceſſum eſſe quandocunq; uellet.Foderat enim ſibi occultum cuniculum, ex ar
ce ferentem ad mare.Itaque ipſe quidem Mæandrius è Samo profectus eſt. Charileus
autem armatis cunctis auxiliarijs,patefactisq́; portis,egreditur in Perſas nihil tale ex-
pectantes, ſed omnia pacata exiſtimantes. In hos Perſas qui ſellas attulerant,& plurimi
momenti erant,dato impetu auxiliarij graſſabantur. Dum hæc iſti agunt, cæteræ Perſa
rum copiæ auxilio ueniunt: à quibus repulſi auxiliarij, rurſus in arcem ſe recipiunt.
Otanes imperator cernens tantam cladem accepiſſe Perſas,etſi memor erat præcepto-
rum Darij,dum ipſum mittebat,ne quem Samiorum aut occideret,aut caperet,ſed in-
ſulam immunem malorum Syloſonti traderet:tamen horum præceptorũ oblitus eſt:
iuſſitq́; milites,ut quenq; Samium adipiſcerentur,occidere,uirum pariter & puerum.

Otanes Darij præceptorũ oblitus.

Tunc pars copiarum arcem obſidebat, pars obuium quẽque ſine diſcrimine trucida-
bat,tam in delubris, quàm extra delubra. Mæandrius è Samo profugiens,Lacedæmo-
nem nauigauit.Eò ubi peruenit,habens quæ in diſceſſu exportauerat,dat negocium fa
mulis,ut pocula argentea & aurea proponant.Dum illi ea promunt, interea ipſe Cle-
omenem Anaxandridæ filium,Spartæ regem,colloquendo deducit ad ædes ſuas. Cle-
omenes ubi pocula inſpexit, præ admiratione attonitus erat. Mæandrius eum iubere,
quæcunq; liberet,illinc aſportaret.Idq́; cũ etiã atq; etiam Mæandrius diceret, tñ Cleome
nes uirorum iuſtiſſimus extitit: qui ea quæ ſibi donabantur, recipienda non putauit.

Samus Syloſonti traditur.

Cleomenes rex Spartæ.

Sed cum ſenſit eadem nonnullis ciuium Mæandrium elargiri, quomodo puniri debe-
ret excogitauit.Aditis enim ephoris,hoc eſt,tribunis plebis,ait,ſatius eſſe Spartæ hoſpi
tem Samium è Pelopõneſo ablegari,ne quem Spartanorũ aut ipſum aut alium quem-
piam perſuadeat fieri malum.Illi Cleomeni obſequentes, Mæandrium ablegarũt.Per
ſæ ubi diripuere Samum,Syloſonti tradiderunt,uiris deſolatam.Interiecto tamen tem
pore Otanes imperator frequentem incolis effecit, è uiſione per quietem morbo corre
ptus,quo laborauit circa pudenda. Dum Samum nauticus proficiſcitur exercitus,in-
terea Babylonij rebellauerunt,rebus probe admodũ comparatis. Nam quãdiu Magus
imperauit,& ſeptem coniurati rem aggrediũtur,per hoc omne tempus, & per occaſio
nem rerum turbatarũ,ſe ad ferendam obſidionem inſtruxerunt, & in his apparãdis uſ-
q; latuerunt. Verũ ubi è pfeſſo deſciuerunt, hæc ſibi facienda ſtatuerunt, Matres expel-

Strabo in 14 tradit Samũ hominibus uiduatam, Syloſontis opera acerbius imperantis.

Babylonij rebellantes mulieres ſtrangulant.

lunt: mulierum unam, quam ſibi quiſq; uoluit, è domeſticis delegit, & hanc ad panem ſibi faciendum: cæteras in unum contractas ſtrangulant. Hoc idcirco facientes, ne rem frumentariam ipſorum illæ abſumerent. His rebus cognitis, Darius aduerſus eos contractis omnibus copijs contendit. Et poſtquam peruenit, urbem obſidione cingit. Sed illi nihili pendere obſidionem. Nam conſcenſis propugnaculis, tripudiare, probraq; ingerere Dario atq; exercitui: quorum quidam ita inquit: Quid iſtic deſidetis Perſæ, quin potius abſceditis, tunc expugnaturi nos, cum pepererint mulæ. Hoc quidem Babylonio rum dicebat, credens nunquam parere mulam. Anno ac ſeptem menſibus in obſidione conſumptis, iam Darium atque uniuerſum exercitum tædere, quòd Babylonios expugnare non poſſet: etſi aduerſus illos omnia machinamenta atque omnes inſidias expertum, cum alias, tum illas, quibus eoſdem Cyrus expugnauit. Omnia hæc fruſtra fuerunt, quia Babylonij uehementer excubijs incumbebant. Sed cum ne ſic quidem capi poſſent, uiceſimo quàm circumualiati ſunt menſe, Zopyro Megabyzi filio, unius è ſeptem qui Magum ſuſtulerunt, hoc contigit portẽtum, ut quædam mularum eius, quæ frumentum ſubuectabant, pareret. Quod ei renunciatum cum nõ crederet, ipſe fœtum inſpicere uoluit. Eo uiſo, uetuit ſeruos cuipiam rem aperire, reputans illius Babylonij uerba, qui inter initia dixiſſet, poſtq̃ mulæ parerent, fore, ut muri exupugnarentur. Ex hac fama Zopyro uiſa eſt expugnabilis Babylon. Diuino enim numine & illum locutum, & ſuam mulam eſſe enixam. Igitur ubi uiſum eſt fatale eſſe iam Babylonem capi, adiens Darium ſciſcitatus eſt, nunquid perquam magni faceret, expugnare Babylonẽ? Audiens perquam magni ab illo fieri, aliud conſultat, quo modo ipſe foret urbis expugnator, & ſuum hoc opus (beneficia enim apud Perſas permultum ad incrementa honorum conſequenda ualent.) Eoq; nemini expromens, ſe ſuffecturum rei faciendæ, ſi ſeipſum cũ mutilaſſet, ad hoſtes transfugeret: ſeſe deformiſſima mutilatione affecit, pręſus cum id minimi faceret. Quippe nares ſibi præcidit auriculaſq;: comam deformiter circumtondit, plagas impoſuit: atq; ita ad Darium perrexit. Quem ille intuens, uirum ſcilicet ſpectatiſſimum ſic truncatum, adeo grauiter tulit, ut exiliens è ſolio exclamaret, interrogando, quis eum ob quod facinus mutilaſſet. Ad eum reſpondens Zopyrus: Nemo, inquit, rex præter te, cuius tanta potentia eſt, ita me potuiſſet afficere. Neq; alienus quiſpiam hoc mihi fecit, ſed ipſe ego: quòd indigno animo fero, Aſſyrios Perſis illudere. Cui rex: O uirorum miſerrime, inquit, turpiſſimo facto pulcherrimum nomẽ impoſuiſti, ingens, ꝓpter eos q obſidenť, temetipſum indigne laceraſſe. Nunq̃d ô demẽs te mutilato protinus hoſtes deditionem facient? Quid in teipſum laniando ſenſus amiſiſti? Ad eum Zopyrus: Si, inquit, tecum cõmunicaſſem quæ eram facturus, tu me non permiſiſſes. Nunc memet ego adhibens in conſilium, id feci. Itaq; iam Babylonem capiemus, niſi tu tuis parces. Ego enim ita uti ſum, ad muros ut transfuga fugiam: dicamq; ad illos me hæc abs te eſſe paſſum: & ut, opinor, ex hoc corporis habitu fidẽ eis faciẽs, conſequar exercitus præfecturam. At tu decimo die, quàm muros fuero ingreſſus, mille milites ex eo genere, cuius amiſſione nihil admodũ damni fiat, colloca aduerſus portam, quæ uocatur Semiramidis. Rurſus interiectis ſeptem dieb⁹, colloca duo millia ad portas quæ dicuntur Niniorum. Atq; tertio, uiginti diebus interiectis, è regione portarum quæ dicuntur Chaldæorum, alios ſtatue, numero quatuor millia: dum neq; priores, neque poſteriores habeant, quo ſe defendant, præter gladios: hæc tantum ſinas eos habere. Poſt diem uiceſimum reliquas copias iube rectà muros undiq; ſubire. Verum ad portas, quæ Belides ac Ciſſiæ uocantur, Perſas mihi ſtatuito. Etenim ut ego ſentio, Babylonij mihi, qui magna opera ediderim, committent, cum alia, tum uero portarum claues. Illinc mihi atq; Perſis curæ erit operam nauare. Hæc ubi mandauit, ad muros perrexit, ſubinde reſpectans tanq̃ uere pfuga. Eo conſpecto, q in turribus ad id diſpoſiti erãt, deorſum decurrerũt, & alterã portã aliquantulũ reclinantes, ſciſcitabanť quiſnam eſſet, & cuius rei indigẽs ueniret. Cumq; hic dixiſſet ſe Zopyrũ eſſe, & ſe ad illos transfugere, eũ ad Babyloniorũ magiſtratus deduxerũt. Ante quos ubi ſtetit Zopyrus, conditio

Mulæ partus

Theophraſtus tamẽ mulas uulgo parere in Cappadocia dicit, vide Plinium in 8. libro cap. 44.

Zopyrus ipſe ſe mutilat.

Græce tamen legitur χαλκιδίων

Zopyri uaſrũ ad Babyl. profugium.

netu ſuam miſerebatur, referens à Dario ſe paſſum, quæ à ſemetipſo paſſus eſſet: idq́; ob
eam cauſam quod ſuaſiſſet illi diſcedere cum exercitu, quoniam nulla uia oſtenditur ur
bis expugnandæ. At nunc, inquit, ad uos uenio Babylonij, futurus uobis in maximo
bono, Dario autem & copijs eius maximo malo. Neque enim quòd ita me mutilauit,
feret impune, cum habeam exploratos omnes conſiliorum eius exitus. Hæc Zopyrus
commemorabat. Quem Babylonij utique uirum apud Perſas ſpectatiſſimū cernentes,
naribus atq; auribus priuatum, uibicibus ac ſanguine cōſperſum, ſperantes omnino ue
re loqui, & ad ipſos uenire ſocium, inducti ſunt ad permittenda ei quæcunq; poſtulaſ-
ſet. Iſte poſtulauit copias militū, quas ut accepit, perfecit ea quæ cū Dario cōpoſuerat.
Siquidem decimo die eductis Babyloniorum copijs, mille Darianos quos collocari pri
mos mandarat, circumuentos trucidauit. Eum Babylonij aduertentes conſentanea uer
bis facta præſtare, maiorem in modum lætabâtur, parati omni iure homini parêre. Iſte
rurſus interiectis diebus, de quibus erat cōuentum, cum delectis Babyloniorum egreſ-
ſus, duo millia Darianorum militum interfecit. Babylonij cernētes hoc alterum opus,
nihil aliud quàm Zopyrum in ore habere, cum laudibus tollere. Hic rurſus conſtitutis
diebus ſuperſedens, ad prædictum locum copias educit, circumuentaq́; quatuor millia
occidit. Quo tertio opere edito, Zopyrus apud Babylonios erat, ut & dux exercitus, &
murorum cuſtos declararetur. Vbi uero è compoſito Darius copias undique muris ad- *Babylon ſe-*
mouit, ibi Zopyrus omnem dolum patefecit. Nam cum Babylonij conſcenſis muris co *cūdo capitur*
pias Darij adorietes arcerēt, ipſe apertis Ciſſijs ac Belidibus portis, Perſas in urbem in-
troduxit. Quod factum qui Babyloniorum uidebant, hi in puluinar Iouis Beli confu- *Iouis Beli pul*
gerunt. Qui non uidebant, hi in ſuo quiſq; loco permanſerunt, donec & ipſi ſe prodi- *uinar.*
tos intellexerunt: ita Babylon iterum capta eſt. Qua potitus Darius muros eius circun
cidit, & portas omnes amolitus eſt: quorum neutrum Cyrus fecerat prius eidem à ſe
captæ. Babyloniorum quoque procerum tria millia patibulis affixit, data cæteris uenia
urbem incolendi. Atq; ut ijdē uxores haberent, unde ſuccreſceret ſoboles, puidit. Nam
fœminas Babylonij (ut ſuperius demonſtratum eſt) rei frumentariæ conſulentes ſtran
gulauerant. Itaq; Darius uicinis undiq; populis negocium dedit, ut fœminas Babylo-
ne repræſentarent pro iniūcto quiſque numero. In ſumma igitur quinquaginta millia
fœminarum conuenerunt. Ex quibus qui ſunt Babylonij, originem duxerunt. Darij iu
dicio nemo Perſarum Zopyri præſtantia facta ſupergreſſus eſt: neq; eorum qui prius,
neq; eorum qui poſterius extiterunt, præter unum Cyrum, cui nullus unquam Perſa-
rum ſe dignum qui illi compararetur exiſtimauit. Ferturq́; Darius hoc dictum ſæpenu
mero uſurpaſſe, præoptaturū ſe Zopyrū nihil eſſe cladis paſſum, q̄ uiginti ſibi Babylones
ultra illam quam haberet acqri. Eum tñ egregie remuneratus eſt, cum dando quotan- *Darij cele-*
nis quæ apud Perſas ſunt honorificentiſſima, atq; alia permulta: tum tradita Babylone *bre de Zopy*
immuni, quoad uiueret, in peculiarem portiōem. Huius Zopyri filius fuit Megabyſus: *ro elogium.*
qui dux exercit' extitit in Aegypto aduerſus Atheniēſes & ſocios. Atq; huius Megaby
zi filius Zopyrus ille, qui ad Athenienſes transfugit à Perſis.

HERODOTI HALICARNASSEI HISTORIARVM LIBER QVARTVS, QVI INSCRIBITVR MELPOMENE.

POſt Babylonis expugnationem, Darius aduerſus Scythas fecit ex *Darij in Scy*
peditiōem. Nam cum floreret uiris Aſia, & magno pecuniæ pro- *thas expedi-*
uentu, cupido inceſſit ei Scythas ulciſcendi: quippe qui priores in *tio.*
iuriam intuliſſent ingreſſi Mediam, & his qui occurrerant prælio
uictis. Etenim Scythæ (quemadmodum ſuperi' à me dictum eſt) *De his libro*
duodetriginta annos ſuperiori Aſiæ imperitauerunt. Siqdem pſe *prim.*
quētes gentē Cimmeriā, ingreſſi Aſiā, abrogarūt impio Medos,

quí ante ipſorum aduentum Aſiam obtinuerant. Scythas, cum octo & uiginti annos
peregre affuiſſent, in patriam reuertentes, excepit non minor, quàm Medicus fuerat, la-
bor. Offenderunt enim non exiguum exercitum contra ipſos uenientem. Vxores nan-
Serui Scytharũ quare oculis orbentur. que eorum diuturna uirorum abſentia ad ſeruos acceſſerant uiſu orbatos. Orbant au-
tem Scythæ ſeruos omnes lactis gratia, quod potant, ita id facientes: Sufflatoria oſſea fi-
ſtulis ſimilima ſumuntur, eaq; genitalibus equarum impoſita ore inflantur. Hoc alijs
facientibus, alij equas emulgent. Hoc ideo ſe facere aiunt, quòd uenæ equarum ſufflatæ
implentur, & mammæ deſcendunt. Poſteaquam emulxere lac, in concaua uaſa lignea
Lactis emulgendi modus apud Scythas diffundunt. His circũpoſiti cæci, lac agitant. Cuius quod ſummum eſt delibatur, precio-
ſiusq; habetur: uilius autem quod ſubſidit. Huius rei gratia Scythæ quemcunque capi-
unt, uiſu orbant. Non enim agricolatores ſunt, ſed paſtores. Ex his igitur ſeruis ac mu-
lieribus Scytharum progenita eſt iuuentus: quæ ſuorum natalium conditione cognita,
obuiam perrexit his qui reuertebãtur à Medis: Et primum regionem interſepſit ducta
lata foſſa, quæ à Tauricis montibus pertingebat ad Mæotim paludem omnium maxi-
mam. Deinde in his conſiſtens, Scythis introire conantibus repugnabat. Sæpe commiſ-
ſa pugna, cum nihil tñ Scythæ ꝑficerent, quidam ex eis inquit: Quidnam rei facimus ui-
ri Scythæ, cum noſtris ipſorum ſeruis dimicantes: qui & cum interficimur, ipſi paucio-
res efficimur: & illos interficiendo, paucioribus deinceps imperabimus? Mihi uidetur
Scythæ feſtiuum conſilium. haſtis arcubusq; omiſſis ſumenda flagella, quibus equos uerberamus, & ad illos propi-
us eundum. Nam quoad uident nos arma habentes, arbitrantur ſe ſimiles nobis, atque è
ſimilibus eſſe: ubi nos ꝑ armis uerbera tenentes uiderint, tunc ſe noſtros ſeruos eſſe in-
telligentes, atq; id agnoſcentes non perſtabunt. Hoc Scythæ cum audiſſent, ita ſibi faci-
endum putauerunt. Qua ex re perculſi illi, pugnæ immemores, fugam capeſſerunt. Ita
Scythæ imperio ſunt Aſiæ potiti: & rurſus à Medis eiecti, ad terram ſuam hunc in mo-
dum reuerſi. Hac de cauſa Darius ulciſcendi cupidus, comparauit exercitum. Scythæ
Scytharum origo. gentem ſuam omnium nouiſſimam eſſe aiunt, idq; hoc modo extitiſſe: Virum quen-
dam in hac terra cum deſerta eſſet, primum fuiſſe, nomine Targitaum, & eius parentes
(quod tamen mihi non probatur) Iouem, Boryſthenisq; fluuij filiam. Tali genere or-
tum aiunt Targitaum, eiusq; treis liberos fuiſſe, Lipoxain, Arpoxain, & nouiſſimũ Co-
laxain. His regnãtibus, demiſſa cœlitꝰ in Scythicam regionem ex auro facta aratrũ cum
iugo, ſecurim, phialam. Quæ cũ primus cũm inſpexiſſet natu maximus, acceſſiſſe, & iti-
dem animo illa ſumendi: ſed eo accedente, aurum arſiſſe. Hoc digreſſo, ſecundum ac-
ceſſiſſe, & itidem aurum arſiſſe. Ambobus ab ardenti auro ſummoris, tertio loco cũ mi-
nimus natu accederet, aurũ fuiſſe extinctũ, & ab illo deportatũ. Eaq; re maiores fratres
animaduerſa, totum regnum ad minimum detuliſſe. Et à Lipoxai quidem progenitos
Auchatæ. eſſe Scythas, quorum genus Auchatæ appellantur. Ab Arpoxai uero qui medius fuit,
Catiari. eos qui Catiari & Traſpies nominãtur. A minimo autem natu reges qui Paralatæ uo-
Paralatæ. cantur, & omnibus nomen eſſe Scolotis regis cognomen. Sed Scythas Græci appella-
Scolotis. uere. Hunc in modum ſe extitiſſe Scythæ memorãt, & ex quo extiterunt à primo rege
Aurum ſacrũ Targitao, uſq; ad Darij aduerſus ipſos tranſitũ, annos omnino mille nõ amplius fuiſſe. Au-
rum uero illud ſacrum in primis cuſtodiri à regibus, placariq; maioribus hoſtijs, & adi-
ri quotannis ſolenniter: & qui aurum ſacrum habet, die feſto dormire ſub dio, & eum
nunquam peramare: & ob id dari ipſi tantum ſoli, quantum uno die uectus equo pera-
grare poteſt. Et cum regio ſit ingens, Colaxain conſtituiſſe trifariam filijs ſuis regnum.
Vnum quidem (quæ maxima portio eſt) ubi aurum aſſeruatur. Supiora autem ad uen-
tum aquilonem uergentia, ultra quam regionem nulli incolere poſſint, neq; proſpice-
re, neq; tranſire, propter interfuſas pennas. Pennis enim tum terram, tum aerem opple-
Hercules. Geryonis uaccæ. tum eſſe: & has præſepire uiſum. Hæc Scythæ de ſeipſis, pariter ac de regione ſuperio-
re narrant. Sed Græci qui Pontum incolunt, ad hunc modum: Herculẽ Geryonis uac-
cas agentem, in hanc perueniſſe terram, quæ deſerta eſſet, quam nunc Scythæ incolunt.
Geryonem autem habitaſſe extra Pontum in terra quam Græci inſulam Erythriam,

contra Gades, quæ ſunt extra columnas Herculis in oceano. Oceanum uero ab ortu
ſolis incipientem, circunfluere terram, uerbis quidem affirmant, ſed re tamen non de-
monſtrant. Illinc Herculem, cum ad regionem quæ nunc Scythica uocatur, ueniſſet, ſub-
tracta ſibi pelle leonis obdormiſſe: Deprehenderat enim eum uehemens pluuia & ge-
lu: Et dum dormit, interea equas eius à curru paſcentes, diuina quadam ſorte amotas,
non comparuiſſe. Eas experrectus cum indagaret, omnem regionem colluſtrans, tan-
dem in terram quæ dicitur Hylæa deueniſſe: ibiq; in antro quandam inueniſſe uirginẽ
ancipitis naturæ, humanæ ac ſerpentinæ: ſuperne quidem femorum tenus fœminam,
inferius autem uiperam. Eam conſpicatum Herculem atq; admiratum interrogaſſe, *Fœmina ſemi*
nuncubi ſuas equas errabundas uidiſſet. Illamq; reſpõdiſſe, ſe quidem illas habere: ſed *uipera.*
non prius reddituram ei, quàm cum ipſa coiiſſet: Herculem ſub ea mercede cum fœmi-
na concubuiſſe. Sed cum illa differret reddere equas, cupida diutiſſime cum Hercule
concũbendi, & hic cuperet receptis eqs abire, ad poſtremum illis redditis mulierem di
xiſſe: Has ego tibi equas, quæ huc uenerant, ſeruaui, tu earum ſeruatarum precium mi-
hi perſoluiſti. Concepi enim ex te filios tres: qui ubi adoleuerint, expone quid facere *Herculis filij.*
debeam, nunquid hic habere domicilium (nam ipſa huius regionis imperium teneo)
an ad te mitti: Hæc percontatæ reſpondiſſe: Poſteaquam eos in uirilem ætatem adole-
uiſſe uideris, ſi ita facies, non delinques. Quẽ animaduerteris eorum hũc arcum ita ten-
dentem, & hoc balteo ita percinctum, eum tu huius regionis incolam effice. Qui autem
his operibus quæ mando non erit par, eum hinc ablegabis. Hæc exequendo & ipſa læ-
taberis, & præceptis meis obtemperaueris. Atq; ita locutum Herculem, tetendiſſe alte- *Herculis ar-*
rum arcum (duos enim geſtabat) & balteum præmonſtraſſe, atq; utrũq; mulieri tradi *cus.*
diſſe arcum & balteum, qui balteus in commiſſura haberet auream phialam: & his do-
natis abiiſſe. Illam pueris natis nomĩa impoſuiſſe, uni Agathyrſo, ſequenti Gelóno, no-
uiſſimo Scythæ. Et cum in uirilem ætatem adoleuerunt, eandem mandatorum memo-
rem illa peregiſſe: & duos quidem filiorum, Agathyrſum ac Gelónum, qui propoſito *Agathyrſus.*
certamini non ſuffeciſſent, à matre ablegatos è regiõe exceſſiſſe: Scytham uero, qui rem *Gelonus.*
compleſſet, ibidẽ remanſiſſe: & ab hoc rege progeneratos deinceps reges Scytharum: *Scytha.*
eoq; ab illa phiala Scythas ad hanc uſq; ætatem phialas in balteis ferre: & id ſolum Scy *Phiala in bal*
thæ matrem excogitaſſe. Hæc Græci qui habitant in Ponto, referũt. Fertur & alius ſer- *teis Scytha-*
mo, ita habens, cui ipſe præcipuè aſſentior: Scythas pecuarios, qui Aſiam incolũt, cum *rum.*
à Maſſagetis bello uexarentur, Araxe tranſmiſſo, in Cimmeriã abiſſe. Nam regio quam
nũc Scythæ incolũt, ea fert olim fuiſſe Cimmeriorũ. Sed inuadẽtibus Scythis Cimme- *Cimmerij.*
rios, cum deliberarent, ut qui magno inuaderent exercitu, in ſententia diſcrepaſſe, hinc
reges, inde plebem, utraq; quidem ualida, ſed regum meliore. Nam populus ſentiebat
abſtinendum bello, nec oportere cum multis adire periculum: reges autem pro regio-
ne cum inuaſoribus dimicandum. Ita cum neutris alteri obtemperare uellent, & popu
lares cenſerent ſine prælio demigrandum, tradita inuaſoribus regione, reges in ſua po
tius patria occumbendum, nec una cum plebe fugiendum reputantes, quod bona ha-
buiſſent, & quod mala euidentia habituri eſſent patria profugi. Hæc illis è diuerſo ſen-
tientibus inter ſe decertaſſe, utroſq; numero pares: & omnes qui mutuis ictibus conci- *Cimmeriorũ*
diſſent, fuiſſe à plebe Cimmeriorum ſepultos ad flumen Tyram, quorum adhuc ſepul- *ſepulchrum.*
chrum extat. His humatis, cæteri è regione migrarunt: quam deſertam ſuperuenientes
Scythæ occupauere. Extantq; adhuc in Scythia tum muri Cimmerii, tũ portoria Cim *Cimmerij mu*
meria, tum loco cuidam nomen Cimmerio, tũ Boſphorus qui Cimmerius appellatur. *ri.*
Conſtat autem Cimmerios in Aſiam fugiſſe Scythas, qui Cherſonneſum condiderunt, *Boſphorus*
ubi nunc Sinope Græca urbs ſita eſt. Apparet etiam Scythas in perſequẽdis Mediam *Cimmerius.*
intraſſe, uia aberrantes. Nam Cimmerii quidẽ fugiẽtes iter ſemper ſecundũ mare tene-
bant: Scythæ autem eos ad dexteram Caucaſum habentes inſequebantur, ingreſſi Me-
diam, itinere in mediterranea conuerſo. Alia quoque fertur communis Græcorũ bar- *Ariſteus uer*
barorumq; narratio: Ariſteus quidã Proconneſius, uerſificator, Caſtrobii filius, memo *ſificator.*

Arimaſpi.
Hyperborei.

tat ſe Phœbo inſtinctum ueniſſe ad Iſſedonas: & ſupra hos incolere Arimaſpos, uiros unoculos: & itē ſupra hos eſſe grypas, qui aurum aſſeruent: hác ſuper hos eſſe Hyperboreos, id eſt, ſuperaquilonares ad mare pertingentes. Hos autem omnes, præter Hyperboreos, Arimaſpis autoribus aſſidue finitimis bellum inferre, & ab Arimaſpis, exterminari Iſſedones, ab Iſſedonibus Scythas, à Scythis uaxatos Cimmerios, qui ad auſtrale mare incolebant, regionem relinquere. Itaque ne Ariſteus quidem cum Scythis de ea regione conſentit: qui unde fuerit, qui hæc retulit, dictū eſt à me. Dicet item quænam

De Ariſteo miraculo.

de eodem uiro in Proconneſo & Cyzico audierim. Ariſteum aiunt, qui nullo ſuæ ciuitatis eſſet inferior genere, ingreſſum in Proconneſo fullonicam officinam deceſſiſſe: Fullonemq́ occluſa officina, abiſſe denunciatum rem propinquis defuncti. Diſſipatoq́ iam per urbem rumore, Ariſteum eſſe uita functum, ſuperueniſſe ſermoni de hac re diſputantium quendam Cyzicenum, ex urbe Artacia profectum, qui diceret ſeſe fuiſſe congreſſum cum Ariſteo apud Cyzicum, atq; collocutum. Et cum id iſte contēdendo aſſeueraret, propinquos mortui ad fulloniam præſto fuiſſe, habentes quæ ad efferendos homines expediunt. Aperta domo, Ariſteum nec uiuum apparuiſſe, nec mortuum: ſeptimoq́ deinde anno, cum in Proconneſo apparuiſſet, eos uerſus feciſſe, qui nunc à Græcis Arimaſpei uocantur: quibus conditis, rurſus euanuiſſe: Hoc iſtæ ciuitates cōmemorant: quod ſcio congruiſſe cum Metapontinis, qui ſunt in Italia, trecentis & quadraginta annis poſtquam iterum euanuit Ariſteus, quemadmodum conijciens & in Proconneſo & apud Metapontinos inueni. Metapontini aiunt, Ariſteum cum apud ipſos apparuiſſet, iuſſiſſe aram Apollinis extrui, quæ cognomen haberet Ariſtei Proconneſii: & iuxta eam erigi ſtatuam, quod diceret Apollinem ad eos ſolos ex Italicis in ipſorum terram ueniſſe, illum ſe aſſectante. Et qui nunc Ariſteus eſſet cum deum aſſectatur, tum eſſe corui: Et hæc locutum, è conſpectu abiſſe. Eoq́ aiunt Metapontini ſe Delphos ad deum miſiſſe ſciſcitatum, quodnā illud hominis eſſet proloquium, ſibiq́ iuſſiſſe Pythiam, ut dicto audientes eſſent. Melius enim cum ipſis actū iri, ſi parêrent: & hæc ſe admittētes perfeciſſe. Et nunc ſtatua extat cognomīe Ariſtei, iuxta aram ipſam Apollinis, in foro extructam, circunſtantibus utrinq; lauris: Hæc hactenus de Ariſteo. Regionis autem, de qua nos dicere inſtitueramus, quænam ſint ulteriora, nemo exploratum habet. Neq; enim id ego ab aliquo audire potui, qui ſe diceret noſſe quod ipſe uidiſſet. Ac ne Ariſteus quidem ipſe (cuius paulo antè feci mentionem) in his quos fecit uerſibus, ait ſe ultra Iſſedonas proceſſiſſe: ſed ulteriora fando ſibi eſſe cognita, quod Iſſedoñes diceret iſta commemorare. Verum nos, quoad longiſſime rē inueſtigare potuimus, omnē referemus:

Boryſthenitarū emporiū.

Ab emporio Boryſthenitarum (hoc enim ex maritimis totius Scythiæ eſt maxime mediū) primi incolunt Callipidæ,

Callipidæ.

qui ſunt Græcoſcythæ, id eſt, è Græcis facti Scythæ, ſuper hos aliud genus eorum, qui uocantur Halizones. Horum utriq; cum in cæteris ſeruant ritum Scytharum, tum in ſerendo atq; ueſcendo cepe, allio, lente, milio. Supra Halizones incolunt Scythæ aratores, qui non ad panē conficiendum ſerunt triticum, ſed ad illud torrendum.

Neuri.

Supra hos incolunt Neuri: quorum tractus qui ad aquilonē uergit, quantū nos ſcimus, uaſtus eſt. Atq; hæ quidē nationes iuxta flumē Hypanim colunt, ad occidentalē partē Boryſthenis. Verū tranſmiſſo Boryſthene à mari in primis eſt Hylæa. Dehinc habitāt Scythæ agricolæ, quos Græci qui ſub Hypane incolūt, Boryſthenitas appellāt, Ipſi uero ſe Olpiopolitas. Hi igit agricolatores Scythæ colunt eū quidem tractū, qui uergit ad aurorā, trium dierū itinere pertingentes ad flumē nomine Panticapem. Eum uero qui ad uentum aquilonem, undecim dierum nauigatione Boryſthenē uerſus. Nam tractus qui ulterior eſt, in multū ſane ſpatiū deſertus eſt. Vltra quam ſolitudinem Androphagi habitant, id eſt, uirorum carne ueſcentes, ſeparata natio, ac nequaquam Scythica.

Androphagi

Et ſupra hos uaſta iam proculdubio omnia: nec ulla gens quantum nos ſcimus. At horum Scytharum qui agricolæ ſunt, plagam quæ ad auroram uergit, tranſmiſſo flumine Panticape, Nomades, id eſt, pecuarij Scythæ incolunt,

Nomades.

neque ſerentes quicquam, neq; arantes, Nuda arboribus eſt omnis hæc plaga præ-

ter Hylæam. Nomades iſti incolunt tractum quatuordecim dierum lõgitudinis, auroram uerſus, ad Gerrhum uſq; flumen. Trans Gerrhum aũt ſunt ea quæ uocantur regia, & Scythæ optimi pariter & plurimi, & q ſuos ſeruos eſſe cæteros Scythas arbitrantur: à meridie quidem ad Tauricam regionem pertingentes, aurora uero ad foſſam, quam dixerunt illi qui è Græcis geniti fuerant Oryxam, & ad emporium paludis Mæotidis, quod uocatur Cremni, id eſt, prærupta. Quorum pars ad flumen Tanaim porrigitur. Quæ ſuperiora ſunt ad uẽtum aquilonem Scytharum regionũ, eo incolũt Melanchlæni, alia non Scythica gens. Et ſupra Melanchlænos paludes ſunt, & deſerta hominibus regio, quantum nos ſcimus. Trans flumen aũt Tanaim non eſt regio Scythica, ſed prima Laxiorum, Sauromatarum, qui à ſeceſſu Mæotidos paludis incipientes, incolũt tractum qui ſpectat aqlonem, itinere dierum qndecim, uacuum prorſus arborib' tã agreſtibus quàm fructiferis. Supra hos habitant (quæ ſecunda portio eſt) Budini, terram eõlentes, totam omni arborum genere frequentem. Supra Budinos ad aquilonem ſtatim excipit ſolitudo octo dierũ itineris. Poſt hanc ſolitudinem declinando potius ad uentum ſubſolanum, incolunt Thyſſagetæ, natio copioſa & propria, & è uenatu uictitans. His cõtigui, & in eiſdem habitantes locis his, quibus nomẽ inditum eſt Iyrcæ, & ipſi è uenatione uictitantes, hunc in modum: Conſcenſis arboribus, quæ per omnem regionem frequentes ſunt, inſidiantur. Singulis adeſt canis: & item equus, in uentrem cubare edoctus humilius, ſubſidendi gratia. Vbi quis ab arbore feram uiderit, ſagittaq; percuſſerit, conſcenſo equo illam perſeqtur, comitante cane. Super hos quà uergit ad auroram, incolunt alij Scythæ, qui à regijs Scythis deficientes, ita in hunc locum peruenerũt. Ad hos uſq; Scythas omnis regio Scythica eſt campeſtris, & ſpiſſi ſoli. Reliqua hinc lapidoſa atq; ſalebroſa. Cuius regionis magno tranſmiſſo ſpatio, incolũt ſub excelſorũ montiũ radicibus hi hoĩes, qui ab ipſo natali dicuntur eſſe calui, mares pariter & fœminæ, ſimis quoq; naribus, & ingenti mento, proprio quodam oris ſono, Scythicam geſtantes ueſtẽ, ex arboribus uictitantes, cui generi arboris nomen eſt Ponticũ, magnitudo ferè eadem quæ fico, fructus fabæ ſimilis, inſtarq; nucleum habens. Id ubi mite fuerit, ueſtibus exprimũt, & quod ab eo craſſum & nigrum defluit, nomine aſchy, id aũt lingũt, aut lacte commixtum potant. Ex ipſius quoq; craſſitudinis fece maſſas ad eſum componunt. Neq; enim multum eſt eis pecorum, utpote non ſtudioſis rei pecuariæ. Sub arbore quiſq; cubat, per hyemem quidem, ubi arborem pileo albo firmoq; contexerint, per æſtatem uero, ſine hoc pileo. His nemo mortalium iniuriam infert. Sacri eñ dicuntur eſſe, nihilq; Martiorum armorum poſſident. Iidem finitimorum cõtrouerſias dirimũt: Ad quos quiſquis confugit, is à nemine læditur. Nomen eis eſt Argippæi. Ad hos uſq; caluos ingens quoquò uerſus pſpectus eſt regionis, & gentium, quæ in conſpectu ſunt ex Boryſthenis atq; ex alijs Ponticis emporijs. Scythæ qui ad hos commeant, p ſeptem interpretes totidemq; linguas perueniunt. Horum tenus notitia rerum habetur. Quod ſupra caluos eſt, nemo pro comperto referre poteſt. Nam montes editi atque prærupti tranſitum interdicunt, quos nemo tranſcendit. Iſti tamen calui referunt, quæ apud me fidem non habent, incoli montes ab hominibus Capripedibus, quos ubi tranſieris, eſſe alios qui ſenos menſes conſopiantur, quod ego in primis non admitto. Sed tractum illum qui ad auroram caluis eſt, ab Iſſedonib' habitari ſine ambiguitate compertum eſt: Ille uero ſuperior, qui uergit ad aquilonem, tam Iſſedonibus quàm caluis ignotus eſt, niſi quatenus iſti ipſi dicunt. Iſſedones talibus moribus uti feruntur. Quoties pater alicui deceſſit, omnes eius ppinqui pecora adducunt, quæ ubi mactauerunt conciderũtq;, concidunt & mortuum patrem illius, à quo in conuiuium accipiuntur, commixtiſq; omnibus carnibus conuiuium exhibent. Caput tum defuncti denudatum purgatumq; inaurant, eoq; pro ſimulacro utuntur, agentes illi quotannis maiores hoſtias cæremoniaſq;. Hæc filius patri facit, quemadmodum Græci natalitia. Dicuntur præterea & iſti iuſti eſſe, & ipſorum uxores peræque fortes ac uiri. Hi & ipſi cognoſcunt. Quod ſupra hoc eſt, ibi aiunt Iſſedones eſſe homines unoculos, & grypes auri cuſtodes. Hoc ab eis

In græco exẽplari legitur ἐκ τοφλῶν, id eſt, ex cæcis.

Cremni.

Melanchlæni

Laxij.

Sauromatæ.

Venandi modus.

Calui à natali.

Ponticum arboris genus.

Aſchy liquoris genus.

Argippæi

Capripedes

Iſſedonum mores.

acceperunt Scythæ, à Scythis nos cæteri accipiẽtes ueꝛ putamus, ac Scythice eos appellamus Arimaſpos. Nã arima Scythæ unum uocant, ſpu uero oculum.

Arimaſpi unde appellat.

Omnis aũt quam dixi regio, adeo infeſtatur hyberna ſæuitia, ut octo menſibus tolerari non poſſit, tale illic gelu eſt. Sicubi aquã effundas, modo ſacias ibi lutum: facies aũt, ſi illic ignem accẽderis. Ibidem quoq; mare glaciatur, & om̃is Cimmerius Boſphorus, ſuper quã glaciem, oẽs

Frigoris mira uis.

qui intra foſſam incolunt Scythæ, exercitus ducunt, & plauſtra agũt trans mare uſq; ad Indos. Ita uis hyberna octo menſibus perſtat, quatuor tñ menſibus reliquis frigora illic ſunt. Vbi etiam aliam, quàm in cæteris regionibus, conditionem habet hyems. Nã cum tempus pluendi eſt, nihil ibi quod ſit ullius momenti, pluit. Aeſtate pluere non ceſſat. Quinetiam tonitrua cum alibi, tum ibi nulla exiſtunt, æſtas nubila eſt. hyeme ſi fiant tonitrua, pro oſtento habetur. Terræmotus in Scythia ſi exiſtat, ſeu æſtate ſeu hyeme, tanquam prodigium admirantur. Eam uim hyemis equi perferunt, muli aſiniq; neq; incipientem quidem ferunt, cum tñ alibi ſtantes in gelido equi labefiant, aſini uero ac muli durent. Et hæc mihi uidetur eſſe cauſa, cur omnino cornua bouino generi non ſuccreſcant, aſtipulante ſententiæ meæ Homeri carmine in Odyſſea, quod ita habet:

Bobus ubi cornua ſuccreſcant.

Odyß. 4.

Et Libyen, ubi ſunt cornuti protinus agni.

Cornua quibus in locis cur maturius proueniant aut ſerius.

Quod recte dicunt, in locis calidis mature cornua exiſtere. Nam in uehementibus frigoribus aut non oriuntur ſtatim pecoribus cornua, aut ſi oriuntur, uix oriuntur. In Scythia itaq; hoc propter frigora contingit. Quo magis miror (ab initio enim oratio mea indagare inſtituit) cur in omni Heleo agro muli nequeunt gigni, cum neq; locus ſit frigidus, neq; ulla alia cauſa appareat. Aiunt Helienſes ipſi ex imprecatione quadam id ſibi contigiſſe. Cumq; tempus aduentat conceptus equarum, ſe in loca finitima illas educere. Ibi poſtquam admiſerint aſinos, dum quæ conceperint, tunc rurſus eas reducere.

Mulos apud Helienſes nõ gigni.

Pennis oppletus aer.

De pennis autem, quibus aiunt Scythæ oppletum eſſe aerem, & idcirco non poſſe proſpici longius continentem, nec ulterius tranſiri, hæc eſt mea ſententia: Quod ultra eam regionem aſſidue ningit, & (ut credibile eſt) minus æſtate q̃ hyeme. Nam prout cuilibet eminus intuenti cadentem niuem copioſam liquet, quod dico, nix pennis aſſimilis eſt: & propter hanc talem hyemem inhabitabilia ſunt eius continentis loca, ad aquilonem ſpectantia. Eoq; opinor, pennas niuem eſſe interpretantes, Scythas ac circũiectas gentes ita loqui. Verum hæc quæ repetiuntur, longiſſime dicta ſunt.

Hyperborei.

De Hyperboreis aũt hoĩbus neq; Scythæ quippiam, neq; aiĩ ulli illic incolentium memorant, præter Iſſedones, nec ipſi quidem (ut mihi uidetur) dicentes aliquid. Dicerent enim & Scythæ de hoc, quemadmodum de unoculis dicunt. Quanq̃ & ab Heſiodo de Hyperboreis mentio fit, quinetiam ab Homero in Epigonis, ſi tamen Homerus re uera fecit hos uerſus.

Heſiodus.

Homeri Epigoni.

Sed multo plurima de his Deliĩ memorant, ſacra alligata in triticea ſtipula ex Hyperboreis delata ueniſſe ad Scythas: à Scythis deinceps finitimos accepiſſe, gradatimq; per ſingulos ad occaſum uſq;, atq; illinc meridiem uerſus dimiſſa, à primis Græcorum Dodonæis eſſe accepta, & ab his deſcendiſſe ad Melienſem ſinum, peruaſiſſeq; in Euboiam, & oppidatim uſque ad Caryſtũ, & illinc reliquiſſe Andrum. Caryſtios enim eſſe, qui in Tenum portarint, Tenios uero in Delum, atque ita hæc ſacra in Delum aiunt perueniſſe.

Sacra Hyperboreorum.

Sed primum Hyperboreis miſiſſe duas puellas, quæ ferrẽt hæc ſacra, quas Deliĩ aiunt Hyperocham & Laodicem, & cum his tutelæ gratia quinq; è ſuis popularibus, qui eas deducerent, nunc Periphereεs uocatos in Delo, ubi in magno honore habentur. Et cum iſti ab Hyperboreis miſſi rurſus non redirent, indigne ipſos Hyperboreos tuliſſe, ſi eos quos aſſidue mitterent, non reciperent. Ita miſiſſe qui ferrent ad confines ſuos ſacra in ſtipula tritici ligata, iuberentq; illos confiderate mittere ad aliam nationem. Atque ita hæc gradatim miſſa, aiunt deueniſſe in Delum.

Deliæ puellæ ſacræ.

Thraiciæ fœminæ.

Pæoniæ mulieres.

His ergo ſacris ſimile quiddam fieri animaduerti à fœminis Thraĩciĩs, atque Pæoniĩs, quæ in ſacrificando regiæ Dianæ, non ſine ſtipula triticea id faciunt, atq; ipſe uidi eas facientes.

Dianæ regiæ ſacra.

Cæterum his uirginibus Hyperboreis uita functis in Delo, parentant puellæ Deliæ ac pueri, tonſis utriq; crinib⁹, quos puellæ quidem fuſo inuolutos, ſupra monumentũ aliarum depo

nunt: pueri autẽ ad quandam herbam applicantes, & ipſi ſepulchro imponũt. Eſt autem
monumentum intra Artemiſium ad ſiniſtram intrantibus, olea illic ſuperenata. Hoc ho
nore ab incolis Deli afficiuntur hæ uirgines. Aiunt ijdem Argin & Opin uirgines ex
Hypboreis, eorundem hoim ætate in Delum ueniſſe, etiam priores Hyperocha & Lao *Argis. Opis.*
dice: & has quidem ueniſſe ad reddendum Lucinæ tributum, ꝓ partu maturando quod
inſtituerant. Argin uero & Opin unà cum ipſis deis aduenïſſe, & honoribus alijs ante *Lucinæ tributum.*
illas fuiſſe donatas. Ad eaſdẽ congregari cœtũ mulierum quæ hymnum canãt ab Ole-
ne Lycio conditum, in quo hymno nomina Argis & Opis nuncupanẽ. Deinde à Delijs
edoctos inſulanos & Iones, cœtus agere inſtituiſſe, & noiatim Argin & Opin decanta- *Olen*
re. Hic Olen è Lycia profectus, alios quoq; uetuſtos fecit hymnos, qui cantantur in Delo *Lycius.*
dum cinis qui ſupra ſepulchrum eſt Argis & Opis, diſpergitur ſuper infinitam ægro-
toꝶ turbam, qui ad aram ſunt. Eſt autem ſepulchrum earũ poſt Artemiſium, ad aurorã
ſpectans, proxime Ceiorum cœnaculum: Hacten9 de Hypboreis dictum ſit. Nam de fa *Ceiorum cœnaculum.*
bula Abaris, qui fertur eſſe Hyperboreus, nihil dico: q ſagittam dicitur ꝑ uniuerſam ter *Abaris fabula.*
rã circuntuliſſe, nihil comedens. Quod ſi q ſunt Hypborei, id eſt, ſupaquilonares, erunt
alij & Hypnotij, id eſt, ſupauſtrales. Nempe rideo, cum multos uideo iam deſcripſiſſe
ambitum terræ, nullum habentes in exponendo ſenſum. q Oceanum ſcribũt circunflu
ere terram, tanq̃ tornum factam eſſe orbiculatam, & Aſiam facientes Europæ parem.
Nam ego ſingularum magnitudinem breui patefaciam, & quanta ſint ſingula ad deſcri *Orbis partitio.*
bendum. Vbi Perſæ incolunt, id ad auſtrale ꝓtenditur mare, quod dicitur rubrum. Su-
per hos ad uentum aquilonem habitant Medi, ſuper Medos Sapires, ſuper Sapires Col
chi ad ſeptentrionale ꝑtingentes mare, in quod influit flumen Phaſis. Hæ quatuor natio
nes à mari ad mare incolunt. Dehinc ueſperam uerſus, ab ea duæ oræ terrarum ad mare
protendunẽ, quas ego exponam. Hinc quà ad aqlonem uergit, ora una à Phaſi incipiẽs,
porrigitur ad mare per Pontum & Helleſpontum, uſq; ad Sigeum Troicum. Quà ue-
ro ad auſtrum uergit, eadem ora à ſinu Mariandico, q Phœnici adiacet, tenditur ſecun-
dum mare ad promontorium uſq; Triopium. Incolunt aũt in ora hac hoĩm nationes
triginta. Talis eſt in una ora. Altera uero à Perſis incipiẽs, porrigitur ad rubrum mare,
quod & Perſicum uocatur: deinde gradatim Aſſyria, atq; inde Arabia, definitq; in ſinu
Arabico: & ſi non definerer, niſi ob id, ꝙ Darius è Nilo riuos in illũ ſinum induxit. A Per
ſis ad Phœnicẽ tract9 amplus eſt ac mult9. A Phœnice hæc ora tendit ſecundũ hoc ma-
re ꝑ Syriam Palæſtinam & Aegyptum, in qua terminatur: intra quam tres ſunt omni-
no nationes. Atq; hæ ſunt quæ à Perſis occaſum uerſus in Aſia cõtinenẽ. Quæ ſupra Per
ſas ſunt, & Medos, & Sapires, & Colchos, aurorã uerſus & ſolem orientẽ hinc mari ru
bro abluuntur: aquilonẽ uerſus, à mari Caſpio & flumine Araxe qui contra ſolẽ orien
tem fluit. India tenus habitatur Aſia. Illinc iam auroram uerſus deſerta ſunt: nec qualia *Aſia.*
ſint, dicere quiſq̃ poteſt. Et Aſia quidem talis & tanta eſt. Africa autem ab altera ora eſt,
ab Aegypto eñ iã excipitur. Hæc ora circa Aegyptũ iam anguſta eſt. Nam ab hoc ma-
ri ad rubrum, intercapedinis eſt centũ milliũ ulnaꝶ, quæ mille ſtadia. Ab his deinceps
anguſtijs ſpatioſa ſanè ora excipit, quæ Africana dicitur. Itaq; admiror eos, qui diſtermi
narunt atq; diſtinxerunt Africam, Aſiam, Europam: inter quas non parum eſt differen
tiæ. Siquidem Europa longitudine quidem cæteras aſſequiẽ, latitudine uero non uidetur *Europa.*
mihi cõparari digna. Nam Africa ſeipſam mõſtrat circũfluã mari eſſe, excepto dũtaxat
ubi Aſiæ contermina eſt, Neco Aegyptiorũ rege, eorũ quos nouimus primo in hoc de
monſtrando. Is poſtq̃ deſtitit à deprimenda foſſa, à Nilo ad Arabicũ ſinũ, miſit nauibus
quoſdam Phœnices, præcipiens ut tranſuecti columnas Herculeas penetrarẽt ad ſepten
trionale uſq; mare: atq; ita ad Aegyptũ remearent. Phœnices igiẽ è rubro mari ſoluen- *Phœnices ad*
tes, abierunt in mare auſtrale: qui poſtq̃ autumnus aduenerat, applicitis ad terram naui *Africam co-*
bus ſementẽ faciebant: ut aſſidue Africani legerent, ac meſſem expectarent. Deinde meſ- *gnoſcendam*
ſo frumento nauigabant. Ita biennio cõnſumpto ad Herculeas columnas, anno tertio de *miſsi.*
clinantes in Aegyptũ remearunt, referentes quæ apud me fidẽ non habent, forte apud
aliquem alium: prætereuntes Africam, ſe habuiſſe ſolem ad dextram. Atq; hunc in mo

dum Africa primum eſt cognita. Secundo loco fuere Carthaginenſes, q dixerũt quendam Sataſpem, Teaſpis filium, uirum Achæmenidem, q Africam non ꝑnauigauit cū in eſſet ad hoc ipſum miſſus: ſed cū nauigationis longitudine, tū terræ ſolitudine deterrit⁹ retro rediјt, non impleto labore, quem ei mater iniunxerat. Etenim uitiauerat filiam uir
Zopyri filia. ginem Zopyri, filiј Megabyſi, quem ob hanc cauſam à Xerxe rege ſuffigendum cruci mater ſua, quæ fuerat Dariј ſoror, liberauit: q; diceret ſe magis illi ſupplicium irrogaturam, q̃ rex pararet. Quippe neceſſe ei fore, ꝑnauigare oẽm Africam, dum perueniret ad Arabicum ſinũ. His annuẽte Xerxe, Sataſpes in Aegyptũ abiјt, ſumptaq; illinc naue ac ſociјs, nauigauit ad columnas Herculis: qbus tranſmiſſis, circumuectus Africæ promontoriũ, noĩe Syloes, in meridiem curſum tenebat. Emenſusq; ꝑmultum maris intra cõplures menſes, cū aſſidue pluri tẽpore opus eſſet, conuerſo curſu in Aegyptũ rediјt. Et illinc ad regẽ Xerxẽ regreſſ⁹, aiebat ſe in ꝑnauigãda remotiſſima ad quam ierint ora, uidiſſe homines puſillos, Phœnicea utentes ueſte, qui quoties ipſi terræ nauim applicarent, ad montes ſe fuga ꝑriperent relictis urbibus. Ipſos autem illos ingreſſos nihil iniuriæ intuliſſe, pecora tñ illinc excepiſſe. Quod autem totam Africam non ꝑnauigaſſent,
Sataſpes cruci ſuffixus. hanc cauſam afferebat, ꝙ nauigiũ ulteri⁹ ꝓcedere non poſſet, ſed retineret. Hunc Xerxes negans locutum uera, ꝙ certamen ſibi ꝓpoſitum non exoluiſſet, in crucem ſuſtulit, irrogata quam deſtinauerat pœna. Huius Sataſpis eunuchus audita dñi nece, Samum cum magna pecunia ꝓfugit, quam Samius qdam interuertit. Eius nomen cum ſciam, tñ uolẽs obliuiſcor. Aſiæ bona pars à Dario inueſtigata eſt. Is cupid⁹ cognoſcendi ubinam Indus (qui ſecund⁹ oĩm fluminum crocodilos ꝓſtat) mare influat, miſit nauibus cum aliјs quoſdam, quos uera renunciaturos cõfidebat, tū Scylacem quendam Caryandem. Iſti è Caſpatyro urbe, & è terra Pactyia ſoluẽtes, ſecundo flumĩe aurorã uerſus atq; ſolẽ orientẽ nauigantes in mare: dehinc ꝑ ipſum mare, triceſimo demum menſe tenuerunt cum locũ, unde rex Aegyptioꝝ eos Phœnices, quos antea dixi, miſerat ad Africam ꝑnauigan
Indi à Dario ſubacti. dam. Poſt horum ꝑnauigatiõem Darius Indos ſubegit, & eo mari potit⁹ eſt. Ita Aſiam
Aſia. (ꝑter eam quæ orientem ſolem ſpectat) comptum eſt parẽ Africæ eſſe. Europa à nemi
Europa. ne inueſtigata eſt, neq; quà ad oriẽtem, neq; quà ad aqlonem uergit, an mari claudatur. Longitudine tñ cognoſcit ad utranq; accedere. Neq; poſſum coniectura colligere, unde ſit, & cū una ſit terra, trifaria ſint ei noĩa indita è mulierum cognominib⁹: eiuſq; fines ponant Nil⁹ fluuius Aegyptiacus, & Phaſis Colchidic⁹. Aliј aiũt eſſe fines Tanaim & Mæotidem, fretũq; Cimmerium: ſed negant ſe audiſſe noĩa eoꝝ, q hæc diſtinxerunt, & unde noĩa impoſuerint. Iam enĩ Libya qdem, id eſt, Africa, à pleriſq; Græcorum fertur ſorti
Libya unde. ta nomẽ à Libya quadam muliere indigena. Aſia uero ab uxore Promethei: quanq̃ Ly
Aſia unde. di hoc ſibi nomẽ uendicant, aſſerentes ab Aſio Manei filio Aſiam appellatam, nõ ab uxo
Europa unde appellata. re Promethei. Vnde & Sardibus familiam quandam eſſe uocatam Aſiadem. Europa aũt neq; an ſit mari circũflua, neq; unde hoc nomẽ acceperit, neq; quis nominis autor ex
**Aliter, Syria.* titerit, ab aliquo mortalium comptum eſt, niſi quod dicimus ab Europa *Tyria nomẽ accepiſſe regionẽ: nec antè, ſicut cæteras nomẽ habuiſſe. Tamẽ illã ex Aſia fuiſſe cõſtat, neq; in hanc cõmeaſſe terrã quæ nunc à Græcis uocat̃ Europa ſed è Phœnice tñ in Cretã, & è Creta in Africã: Hæc hacten⁹ de his dicta ſunt. Nã quæ ſentimus de his, hæc dicimus,
Pontus Euxinus. Pontus Euxinus, in quem Darius fecit expeditionẽ, nationes exhibet omnium imperitiſſimas, Scythica dũtaxat excepta. Nullius enĩ nationis eoꝝ quæ ſunt intra Põtum, aut aliquid ad ſapientiã ꝑtinens, ꝓferre poſſumus, aut aliquem uiꝝ ꝑ eruditio habitum nouimus, ꝑter Scythicã gẽtem & Anacharſim. In gente Scythica ex omnibus humanis nego
Anacharſis. Scytharum mores. ciјs unũ maximum, quantũ nos ſcimus, excogitatũ eſt. Nam cætera nõ admiror. Quod maximũ ab eis excogitatũ, id eſt, ut neq; qſpiam q ad eos ſe contulerit, aufugere: neq; ipſi capi poſſint, aut ne inueniri qdem, ſi nolint, atq; deꝑhẽdi. Siqdem nullæ ſunt eis urbes, nulla mœnia extructa. Domos ſecũ ferunt ſinguli: equeſtreſq; ſunt ſagittariј, non pane uictitantes, ſed ex pecoribus: ꝓ domibus plauſtra habentes: quidni, imbelles alioqui futuri, & ad dimicãdũ inhabiles? Hæc ſunt ab eis inuẽta, cũ opportunitate terræ, tum fluminũ beneficio. Nam hæc terra cum ſit campeſtris, ſua ſponte uliginoſa eſt & humida,

tamq́; interfluunt flumina nõ multo pauciora numero, q̃ in Aegypto foſſæ. Quorũ quæ
ſunt celeberrima, & à mari nauigabilia, ea recenſebo. Iſter quinq; oſtia habens, poſt hunc *Flumina*
Tyres, & Hypanis, & Boryſthenes, & Panticapes, & Hypacyris, & Gerrhus, & Tanais: *Scythiæ.*
Iſti horſum fluunt. At Iſter, oĩm quos nouimus fluuiorũ maximus, ſemp ſibi ipſi par, tam
æſtate q̃ hyeme, fluit ab Heſperio, primus oĩm q ſunt in Scythia. Ob id oĩm maximus,
q alij in eum influunt, q ipſum ingentem reddunt, p Scythiam delapſi numero quinq;.
Vnus quem Porata Scythæ appellant, Græci Pyreton, alter Tiarantus, tertius Ararus,
quartus Napares, quintus Ordiſſus: Horũ primo loco dictus, fluuius magnus eſt, ad auro-
ram fluens, cum Iſtri aqua cõmunicat. Minor eſt Tiarantus, ad heſperũ magis uergens.
Inter quos cæteri fluentes, Ararus, Naparis, & Ordiſſus, in Iſtrum infundũtur. Hi ſunt
uernaculi Scythiæ amnes, q illum augent, in quẽ etiam euoluuntur. Ex Agathyrſis qui-
dẽ fluens unus, Maris: ex Hæmi uero iugis tres alij ingentes ad aqlonem uentum, Atlas
& Auras, & Tibeſis. Per Thraciã uero & Crobyzos Thraces, Athres, & Noas, & Atar- *Noas.*
nes. Et ex Pæonijs ac monte Rhodope, medium interſcindens Hæmũ, Cius. Quin ex Il-
lyris in aqlonem tendens Angrus, planitie Triballiam interfluẽs, Brongũ intrat, Bron- *Triballiæ*
gus iſte Iſtrum. Ita utrunq; p ſe magnum Iſter excipit. Præterea ex Vmbricorũ regione *planities.*
Carpis, & alius ad uentum aqlonem Alpis in Iſtrũ exeũt. Oẽm eñ Europam Iſter eme-
titur (ſumpto ex Celtis initio, q oĩm in Europa ad ſolis occaſum extremi ſunt poſt Cy-
netas) totamq́; pmenſus Europam, ex trãſuerſo ingreditur Scythiam. His quæ dixi flu-
minibus, & alijs aquas ferentibus, Iſter fit oĩm maximus. Quod ſi alterius cum alterius *Celtæ.*
aqua cõparetur, pfecto Nilus copia aquæ anteit, q in eum nullius neq; fluuiꝰ neq; fons
ingrediens, ad incrementum aquæ cõfert. Quod aũt Iſter ſibi ſemp par fluit, tam æſtate *Iſter ſemper*
q̃ hyeme, ob id fit (ut mihi uidet) q hyeme eſt, quãtus eſt, aliquantulo maior q̃ ſua natu- *par.*
ra fert. Nam p hyemem paululũ in ea regione pluit, ſed ubiq; ningit. Aeſtate uero nix,
quæ ſub hyemem decidit pmulta, undiq; in Iſtrum liquefacta dilabit, eumq́; implet, nec
ipſa ſolum, ſed cũ ea imbres multi atq; uehementes. Quippe p æſtatẽ pluit, quo tẽpore
quãto plus aquæ ſol ad ſe attrahit q̃ hyeme, tanto plus aquæ cũ Iſtro miſcetur æſtate q̃
hyeme. Ita cũ paria faciat Iſter datis aqs & acceptis, fit ut ſemp uideatur ſibi eſſe ſimilis.
Ex fluminibus ergo quæ apud Scythas ſunt, unũ eſt Iſter. Poſt hunc Tyres, q ab aqlone
means, ortũ trahit ex ingenti palude, quæ Scythicã terrã à Nebride ſeparat. Ad oſtiũ
huius incolunt Græci, q Tyritæ uocant. Tertiũ flumen eſt Hypanis, ex Scythia ueniẽs, *Equi ſylue-*
& ex magna palude pfluens, circũ quã paſcũtur eq ſylueſtres candidi, recteq́; uocatur *ſtres candidi.*
hæc palus mater Hypanis. Ex hac igitur ortus Hypanis, fluit ferè quinq; dierũ nauigatio-
ne, anguſtus, & adhuc dulcis, ſed mox quatuor à mari dierũ nauigatione ſane q̃ amarus,
pp̃ter amarũ, q in eum fluit, fontẽ: adeo inquã amarũ, ut cũ ſit exiguus magnitudine, tñ
inficiat Hypanim flumen, in paucis magnũ. Eſt aũt hic fons in finibus regionis Scytha- *Aratores*
rum Aratorũ, & Alizonum, eodem noĩe quo locus unde emanat, Scythica lingua Ama- *Scythæ.*
xampeus, id eſt, ſacræ uiæ. Apud Alizonas cõtrahunt terminos ſuos Tyres & Hypanis, *Alizones.*
mox deinde in diuerſum abeũtes, mediã intercapedinẽ laxant. Quartus fluuius eſt Bory-
ſthenes, ſecundũ Iſtrũ oĩm maximus, & nr̃a ſententia, nõ modo Scythicorũ fluuiorũ lon- *Boryſthenes.*
ge huberrimus, ſed etiã cæteris huberior, pter Aegyptiũ Nilum, cũ quo nõ licet aliũ cõ-
parare. Cæterorũ huberrimꝰ eſt Boryſthenes, paſcua pbens amœniſſima, & accõmoda-
tiſſima pecoribus, necnon optimorum ac ſingularium affatim piſciũ, idẽ ad potandum
ſuauiſſimus, liqdus inter turbidos fluẽs, iuxta quẽ ſementis optima fit, & herba nõ ſati- *Sal ſua ſpõte*
ua, etiã altiſſima. In cuius quoq; oſtio ingẽs uis ſalis ſua ſpõte cõcreſcit. Præbet idẽ ingen- *concreſcens.*
tia cete, ad ſalſurã ſpinis carẽtia, quæ antacæos appellant. Alia pterea pſtat admiratione
digna. Quadraginta dierũ nauigatiõe uſq; ad locũ noĩe Gerrhũ, cognoſcitur ab aqlone
fluere. Supiora p quæ fluit, nemo hoĩm eloq poteſt. Apparet tñ fluere p ſolitudinẽ ad *Nili fontes.*
Scytharum agricolantium plagam. Nam hi Scythæ decem dierum nauigatione ac-
colunt hoc flumen. Cuius tantum ac Nili fontes, nec ipſe poſſum, nec ullum Græco-
rum reor poſſe dicere. Idem cum ad mare adueniat, Hypanis cum eo miſcetur, eodem
in loco mare irrumpens. Quod inter hos amnes in confluentem tendentes interca-

pediuis eſt,Hyppoleo ꝓmontorium uocitat,ubi delubrum Cereris extructum eſt. Vl
Cereris delubrum. tra quod delubrũ ſub Hypani incolunt Boryſthenitæ.Hactenus quæ ab his fluuijs.Poſt
hos alius,q quintus eſt,noĩe Paticapes,& ipſe ab aquilone fluẽs,atq; ẽ palude.Inter quẽ
Scythæ agricolatores. & Boryſthenem incolunt Scythæ agricolatores.Idem in Hylæam ingreditur,qua trãſ-
miſſa,Boryſtheni immiſcetur.Sextus eſt Hypacaris, qui ẽ palude manãs,medioſq; Scy
thas pecuarios influens,in mare uoluitur, iuxta Carcinitim oppidum, ad dexteram co-
ercens Hylæam,& curſum,q dicitur Achillis.Septimus eſt Gerrhus, nomen à loco ob-
Achilleius curſus. tinens,q ẽ Boryſthene dirimitur circa ea loca, apud quæ Boryſthenes cognoſcitur: cui
loco nomen eſt Gerrho,diſterminatq; regionem Scytharũ pecuariorũ ac regiorum.Et
dum in mare fluit,in Hypacarim dilabitur.Octauus eſt Tanais,qui ſupius ẽ uaſta palu-
de profluens,in aliam uaſtiorem diffundit,noĩe Mæotim, quæ diſcludit regios Scy-
thas à Sarmatis.In hũc Tanaim alius influit,noĩe Hyrgis.Ita Scythæ celeberrimis amni
bus muniti ſunt.Gramen quod in Scythia germinat, oĩm quæ nos nouim⁹ germinum
aridiſſimum eſt,quod ita ſe habere diſſectis pecoribus licet diſcernere. Et ea quidem ut
quàm maxima ſunt,ita apud eos abundant. Cætera autem uulgaria ſunt.Atq; hunc in
modum res ſunt eis inſtitutæ.Deorum hos ſolos propiciantur: Veſtam ante omnes,de-
Tellus dea. inde Iouem ac Tellurem, exiſtimantes Tellurem Iouis coniugem eſſe. Poſt hos Apolli-
Venus celeſtis. nem,& cæleſtem Venerem & Martem, & Herculem.Hos cũcti Scythæ deos arbitran
Veſta. tur.Sed q regij Scythæ uocantur,etiam Neptuno ſacrificant, appellantes Veſtã lingua
ſua Tabiti,Iouem Papæum,mea ſententia rectiſſime.Tellurem Apiam,Apollinem Oe-
toſyrum,cæleſtem Venerem Artimpaſam,Neptunum Thamimaſadem.Simulacra &
aras & delubra facienda non putant,præterq̃ Marti.Idem ſacrificium prorſus apud oĩa
Victimæ cædendæ ritus. templa fieri,eodem modo eſt inſtitutum,qui talis eſt: Victima ipſa primoribus implicſ
ta pedibus ſiſtitur,cuius à tergo ſtãs immolator, amota in primis infula, pecudem ferit,
eaq; concidente deum inuocat, cui illam mactat, deinde circundat laqueum collo, tum
iniecto baculo circũducit,hoſtiamq; ſtrangulat non incenſo igni,non uotis nuncupatis,
non ſumptis libamẽtis,ſed ubi pecudem ſtrangulauit,eiq; pellem detraxit,ad cocturam
Scythia lignorũ inops. ſe cõuertit. Verũ cum Scythica regio lignorũ ſit admodũ inops,hoc ab illis ad carnẽ co-
quẽdam excogitatũ ẽ: Vbi uictimã pelle denudarũt,denudãt quoq; oſſa carnib⁹,dehinc
illas in lebetes eius gentis,Lesbijs crateribus aſſimiles,niſi q; ſunt multo capaciores,in-
ijciunt. Subiectis atque ſuccenſis oſſibus hoſtiarum,coquunt.Si autẽ nõ adfuerit lebes,
oẽs carnes hoſtiarũ in aluos illarũ,& cum aqua commiſcent,atq; oſſa ſuccẽdunt. Quibus
pulcherrime ardentibus,& aluis facile capientib⁹ carnes oſſibus ſeparatas,ita fit,ut bos
ſe ipſe coquat,& item cætera pecora immolata,ꝑ ſemetipſum quodq; elixum fit.Coctis
Coquẽdi modus citra lebetem. carnibus,is q immolauit, carnũ atq; inteſtinorũ libamẽta ante ſe porricit.Immolant aũt
cũ alia pecora,tũ ꝑcipue equos.Et alijs qdẽ dijs hũc in modũ & alias pecudes immolãt.
Marti uero ſic priſco ritu apud quoſq; tale extruitur templum: Sarmentorũ faſces agge
runtur trium in longum latumq; ſtadiorum,minoris tamen ſublimitatis,deſuper qua
drata planities efficitur,tria latera prærupta ſunt,quartũ accliue, ꝑ quod ãſcẽdatur. Eo
quotannis cõparant centum qnquaginta plauſtra ſarmentorũ.Nã ſemꝑ ꝓpter cæli tẽpe
ſtatẽ illa marceſcunt. Sub hoc aggeſtu ferreus Acinacis, q ſingulis uetuſtus eſt, ſtatuit.
Martis ſimulacrum Acinacis. Idq; eſt Martis ſimulacrum,cui annuas hoſtias offerunt cũ aliorũ pecorũ,tũ equorũ,&
plus huic Acinaci q̃ cæteris dijs.Ex captiuis centeſimũ quẽq; immolant,non eodẽ quo
pecora modo,ſed diuerſo.Nã ubi eorũ capitibus uinum libauerũt, ipſos ad quoddã uas
mactant: dehinc eiſdẽ in congeriẽ ſarmentorũ ſublatis, Acinacẽ cruore ꝑfundunt.Hæc
qdem ſupra cõferunt,inferius aũt ad tẽplum illa faciunt. Virorũ interemptorũ oẽs hu
meros dextros ꝑcidunt, quos unà cũ manibus in aerẽ iaciũt, quocũq; deciderit manus,
ibi iacet,& ſeorſum mortuus.Cæteris deinde ſolennib⁹ cõfectis,abeũt. Et ſacrificia qui
Sues apud Scythas. dem hæc ab eis ſunt inſtituta.Sues ꝓ nihilo putant, quos nec alere oĩno in ſua regione
uolunt.Quæ uero ad bellũ attinent,hunc in modũ ſunt ab eis comparata.Quẽ primum
Scytharum mos in hoſtes uirum ceperit uir Scytha,eius ſanguinem potat:quoſcunq; in prælio interemerit,eorũ
capita regi offert,Nã capite allato,fit prædæ quãcũq; ceperit particeps,alioq exps.Ca

put hoc modo ꝓcidit. In orbem illud amputat circa aures, uerticeq́; ſumpto excutit, de-
Mantilia Scytharum.
inde pellẽ detrahit: & ubi ſicut bouis coriũ manibus molliuit, tanq̃ mãtile poſſidet, eaq́;
& habenis equi ſui appẽſa gloriatur: qualia mantilia ut quiſq; plurima habeat, ita uir iu
dicat̃ præſtantiſſimus. Sunt quoq; multi, qui coria hæc humana tanq̃ brutoꝝ conſuant,
Coria humana.
q̃bus ꝑamiculis induant̃. Multi etiam cæſoꝝ hoſtiũ manus dextras cũ unguibus exco
riant, eiſq; opercula pharetrarũ integũt. Eſt aũt inter oĩa coria humanũ fere & craſſum
maxime & cãdore ſplendidũ. Multi totos hoĩes excoriatos, & ſuper ligna extẽtos, ſupra
equos circũferũt. Hæc ab illis in mores ſunt recepta. Nõ tñ de oĩm, ſed de inimiciſſimoꝝ
capitib' hoc faciũt, ut illud quiſq; infra ſupcilia reciſum prorſus excuteret: & crudo tñ
bouis corio, ſi paup ſit: ſin diues, nõ modo exterius inducat bouino corio, ueꝝ etiã inte-
rius inauret, & ſic uterq; ꝓ poculo utatur. Idem agunt de familiaribus, ſi inter eos extite-
Homicidæ familiarium, ac diſſoſorũ habentur ſtrenui.
rint diſcordiæ, dũ apud regẽ uictoria ſint potiti. Hæc capita hoſpitibus, q ad eos ueniũt
uiri alicuius exiſtimationis, exhibent: referuntq́; illos, cũ eſſent domeſtici, & ad pugnam
laceſſiſſent, ab ipſis eſſe ſuperatos, id ſtrenuitatis loco ponentes. Semel quotannis ſinguli
regionum principes miſcent uinũ crateri: de quo Scythæ oẽs hoſtiũ homicidæ bibũt,
nemo guſtat q nihil ꝑclari opis ediderit, ſed ſine honore ſeorſum ſedet: quæ res apud eos
maximæ eſt ignominiæ. Qui uero cõplures cædes fecerunt, hi duobus pariter quos hñt
Vaticinatores cum ſalignis uirgis diuinantes.
calicibus potant. Apud eoſdẽ ꝑmulti ſunt uaticinatores, qui cũ pluribus uirgis ſalignis
diuinant, ad hunc modũ: Grandes uirgarum faſces cum attulerunt, humi poſitos diſſol-
uũt, ac ſeparatim ponentes illarum ſingulas uaticinãtur: Ad hæc dicendo, uiceuerſa uir
gas prehendunt, ac rurſus ſigillatim componunt. Hæc eſt illis tradita à maioribus diui
natio. Sed Enaries, qui ſunt androgyni, aiũt ſibi à Venere traditã diuinationẽ, tiliæ fron
de uaticinantes. Tiliam ubi quis trifariam ſciderit, digitis ſuis eam implicando ac reſol
uendo tractat, atq; hunc in modum uaticinantur. Hoꝝ tres maxime ꝓbatos accerſit rex
quoties ægrotat: cui iſti ſemp ferè dicunt hũc aut illũ ciuẽ (nominãt autẽ hoĩem de quo
loquunt̃) peieraſſe, iurantẽ ꝑ regium ſolium. Eſt autẽ Scythis mos plerũq; iurãdi ꝑ re
Scytharum iuſiurãdum.
gium ſolium, cum maximum uolunt interponere iuſiurãdum: ꝓtinusq́; is quẽ dixerint
peieraſſe, adductus, coarguitur ſcientia diuinandi, tanq̃ compertus falsò deieraſſe per re
gium ſoliũ, & ob id regẽ ægrotare. Si ille inficians ſe negat peieraſſe, atq; rem grauiter
fert, rex duplum uaticinoꝝ accerſit. Qui inſpecta diuinãdi ratiõe, ſi & ipſi hoĩem periu-
Vaticinorum falſorum pœna.
rij conuicerint, ſine mora caput excidunt: eiuſq́; facultates inter ſe partiunt̃ primi uati-
cini. Sin uero illi, q ſuperuenerũt, uaticini hoĩes abſoluerĩt, alij atq; alij præſto ſunt: quo
rũ ſi plures abſoluerint, decernit̃ primis illis uaticinis eſſe pereundũ, eoſq́; hũc in modũ
necãt: Plauſtrum concameratum ubi ſarmentis referſerunt, bobuſq́; iunxerunt, uatici-
nos pedibus implicatis, & manibus poſt tergum reuinctis, atq; ore obſtructo, extẽdunt
in medium ſarmentorum: incenſiſq́; ſarmentis territando agitant boues. Quorum bo
um multi cum uaticinis concremant̃, multi ambuſti utiq; cremato plauſtri temone au-
Pſeudomãtis
fugiũt. Hoc, quem dixi, modo uaticinos cõburunt, etiam ob alias cauſas, appellantq́; ψευ
δομάντιας, id eſt, falſos uaticinos. Sed quos morte rex afficit, eoꝝ ne liberos quidẽ relin
quit, ſed uniuerſos mares interficit, fœminis nihil læſis. Fœdera cũ quibuſcunq; ineunt
Scytharum fœdera.
Scythæ, hoc modo ineunt: Infuſo in grandẽ calicem fictilẽ uino, cõmiſcent eoꝝ ſangui
nẽ qui feriunt fœdus, percutiẽtes cultello aut incidẽtes gladio aliquantulum corporis.
Deinde in calice tingunt acinacẽ, ſagittas, ſecurim, gladium. Hæc ubi fecerunt, ſeſe mul
tis uerbis deuouent: poſtea uinum epotant, non modo ij, qui fœdus fecerunt, ſed etiam
Regum ſepulchra.
comites hi, qui ſunt maximæ dignitatis. Regum ſepulchra apud Gerrhos ſunt, ubi Bo
ryſthenes iam nauigabilis eſt. Ibi cum rex eorum deceſſit, ingentem ſcrobem effodiunt
forma quadrata. Hoc ubi ꝑpararũt, accipiũt mortuũ corpore incerato, aluo euulſa atq;
expurgata, quã ſilere cõtuſo & thymiamate, apij q́; ſemine & aniſi, cũ expleuerũt, reſuũt
Luſtratio regij cadaueris.
rurſus, impoſitũq́; plauſtro cadauer, ad aliã gentẽ ferunt. Quod q excipiunt, eadẽ agũt
quæ regij Scythæ: aurẽ decidũt, crinẽ circũtondent, brachia circũcidũt, frontẽ naſumq́;
conſauciant, ſiniſtrã manũ ſagittis traijciunt, Poſtmodum regis cadauer carpento ferũe

ad aliam gentem, cui imperitant, quæ ipſos comitatur ad eos unde primum uenerant.
Vbi iam mortuum circunferentes, luſtrauerunt ſingulas gentes quibus imperauit,
apud eos deponunt, qui in extremis Gerrhis habitant & in ſepulchris. Quem poſtquam
ſuper tor̃ in loculo uiderunt, haſtis hinc atq; hinc defixis, deſuper ligna diſponunt: dein

Sepulchra regũ Scytharũ.

de pallio contegunt. In reliqua loculi ſpatioſitate aliquam eius pellacum ſtrangulatam
ſepeliunt, & eum qui uina miſcebat, & cocum, & equi agaſonem, & miniſtrum, & qui

ἱπποκόμον

erat à nuncijs, necnon equos, & aliarum rerum omnium primitias, quinetiam phialas

Argentum atq; æs Scythæ in uſu nõ habent.

aureas. Nam argenteum aut æreum nihil in uſu habent. His actis, humum certatim atq;
auide inijciunt, cupientes tumulum quammaximum efficere. Circumacto anno, rur
ſus hoc agunt: E famulis regis intimos ſumunt. Sunt autem famuli regũ ingenui Scy
thæ, & quos ipſe rex iuſſerit. Nam nullus uenalitius ei miniſtrat. Horum miniſtrorum

Famuli regũ Scytharum.

quinquaginta cũ ſtrangulauerunt, ac totidem præſtantiſſimos equos, eductis inteſtinis,
expurgatis paleis implent ac conſuunt. Et ubi dimidium fornicis ſuper duo ligna reſu
pinatum ſtatuerint, alterumq; dimidium ſuper altera duo ligna, & item alia multa hui
uſcemodi defixerint, tum ſuper ea equos imponunt, craſſis tignis in longum ad cerui
cem uſque traiectos, ita ut priores fornices ſuſtineant armos equorum, poſteriores uero
iuxta femora ſuſcipiant uteros, utriſque cruribus ſuperne pendentibus. Equos infre
nant, corúmque habenas ad palos extentas alligant. Dehinc ſuper eorum ſingulos ſtatu
unt, ſingulos quinquaginta iuuenum ſtrangulatorum, hunc in modum: Vnicuique eo
rum rectum ſtipitem per ſpinam ad ceruicem uſque transfigunt: quod inferius ſtipitis
extat ultimum, infigunt tigno illi, quo equus tranſiectus eſt. His equitibus ſepulchro
circumpoſitis abeunt. Hunc in modum reges ſepeliunt. Alios autem Scythas cum de
ceſſerunt, proximi quique in plauſtris collocatos ad amicos circunferunt. Eos ſinguli

Funerum luſtratio apud Scythas.

amicorum excipientes, epulum cadauer comitantibus præbent, tam propinquis quàm
cæteris. Ad hũc modum quadraginta diebus priuati homines circumaguntur: dehinc
humantur, tali tamen ratione prius purgati: Vbi caput exinaniuerunt, ablueruntq;, cir
ca corpus ita agunt: Tria ligna ſtatuunt mutuo inclinata, circa hæc prætendunt lanea
pilea, quammaxime poſſunt cõſtipantes, & in ſcapham, in medio lignorum pileorumq;
poſitam, lapides conijciunt ex igne perſpicuos. Naſcitur autem apud eos cannabis li
no ſimilima, præterquam craſſitudine ac magnitudine. Sed quàm noſtra eſt multo præ

Thracum ueſtimenta cannabacea.

ſtantior, uel ſua ſponte naſcens, uel ſata: ex qua Thraces ueſtimenta conficiunt, lineis
ſimilima: quæ niſi quis admodum terat, linea ſint an cannabacea, non queat dignoſce
re: & qui non uiderit cannabem, exiſtimet lineum eſſe ueſtimentum. Huius cannabis
ſumptum ſemen Scythæ ſub pileis occulunt, ſupra lapides igne perſpicuos: unde fit
thymiama, tantum reddens uaporem, quantum apud Græcos nullum thuribulum red

Thymiamatis genus.

dit. Hoc odore ſtupentes Scythæ, eiulant, quod apud ipſos loco lauacri eſt. Neque enĩ
lauant omnino corpus, ſed uxores eorum infundentes aquam, corpora ad lapidem ali
quem ſcabrum conterunt cypreſſo & cedro & thuris ligno. Deinde perfrictum corpus
cum intumuerit, illud faciemq; medicamentis oblinunt. Id eas ſimul bene olentes facit,
ſimul poſtero die, medicamentis amotis, mũdas ac ſplendidas. Externis hi ritibus uti
magnopere cauent, ne mutuo quidem inter ſe: ſed Græcorum præcipue, utiq; poſteaq̃

Scyles.

deprehenderunt Anacharſim, & deinde iterũ Scylem. Siquidem Anacharſis cum mul
tum orbis terrarum contemplatus eſſet, & multum in ſapientia profeciſſet, eam ad mo
res Scytharum pertulit. Is dum in Helleſpontum nauigans tenuiſſet Cyzicum, uouit
matri deorum (offendit enim Cyzicenos eius diem feſtum magnifico ſane apparatu ce
lebrantes) ſi ſaluus ſoſpesq; domum reuertiſſet, ſacrificaturum ſe eodem ritu, quo Cyzi
cenos ſacrificãtes uidiſſet, & peruigilium noctis inſtitutum. Cum abijſſet in Scythiam,

Achillis curſus.

uenit ad locum qui dicitur Hylæa, iuxta Achillis curſum ſita, ubique omnifarijs arbori
bus referta. In hanc abſtrudens ſe Anacharſis, omnẽ feſti ceremoniã deæ perſoluit, tym
panum tenens, exutisq; ſimulacris. Hæc eum agentem quidam Scytha animaduer
tens, indicium detulit Saulio regi, Rex cum & ipſe contuliſſet ſe eò, & Anacharſim ea

faciẽtẽ inſpexiſſet,excuſſa ſagitta,necauit. Et nunc ſi quis de Anacharſi interrogat, Scythæ negant ſe nouiſſe hominem,ob id,quod in Græciam peregrinatus eſt,externosq; ſit mores ſectatus. Licet (ut ego accepi) tutor fuerit Timnis,filij Spargapithis, patruusq; Indathyrſi Scytharum regis,filius Gnuri,nepos Lyci, pronepos Spargapithis. Itaq; ſi ex hac familia extitit Anacharſis, conſtat eum à patruele fuiſſe interemptum. Indathyrſus enim fuit filius Saulij, Saulius autem fuit, qui Anacharſim interemit. Quanquam & aliud quiddam Peloponnenſes audiui referentes, Anacharſim ab rege Scythaꝝ miſſum, Græciæ factum eſſe diſcipulum, & cum rurſus rediſſet, dixiſſe ad eum qui ſe miſerat, cunctos Græcos eſſe in omnia ſapientia occupatos, Lacedæmonijs exceptis, qui ſoli rationẽ haberẽt dandi & accipiẽdi prudẽter. Veꝝ hæc narratio aliter ab ipſis Græcis deluſa eſt. Hic igitur uir (quẽadmodum antea dictum eſt) mortẽ oppetijt, & ipſe quidem ita egit propter externos ritus, & Græcorum conſuetudinem.

Anacharſis cædes.

Multis autem ſane annis poſtea interiectis, ita paſſus eſt Scyles, Aripithis filius. Etenim Aripithes Scythaꝝ rex, cũ alios filios multos, tũ Scylẽ ſuſtulit ex uxore Iſtrina, haudquaquam indigena, quæ filium Græcam linguam literasq; edocuit. Interiecto deinde tempore, Aripithe per dolum occiſo à Spargapithe Agathyrſorum rege, Scyles regnum ſuſcepit, & uxorem patris, nomine Opœam. Erat autem Opœa hæc ciuis, ex qua erat Aripithi filius Oricus. Scyli regnum Scytharum obtinenti, Scythicus tamen uiuendi mos nihil prorſus cordi erat, ſed Græcus, in quo ſuerat imbutus à puero. Ideoq; multo magis ad hunc exercendum ſe conuertebat.

Scyles inſtitutus Græcis.

Vtiq; tum ad urbem Boryſthenitarum Scythicum ducebat exercitum. Boryſthenitæ autem ſe à Mileſijs aiunt eſſe oriundos. Ad hos quoties Scyles ueniebat, relicto in ſuburbanis exercitu, ipſe muros ingreſſus portas obſerabat, depoſitaq; Scythica ſtola, Græcum ſumebat ueſtimẽtum, & eo indutus per forum ſpatiabatur, nullo neq; ſatellitum, neq; populi comitatu, appoſitis q portas cuſtodirẽt, ne quis Scytharum cerneret eum geſtantem huiuſmodi ſtolam, & cum cæteris Græcorum inſtitutis utebatur, tum in faciendis deorum ſacris. Et cum ibi tempus mẽſtruum, aut amplius triuerat, abſcedebat, induta ſibi Scythica ſtola. Idq; ſæpenumero faciebat, extructis ſibi ædibus illic, & uxore illinc accepta.

Græcis ritibus delectatur Scyles.

Dionyſij Bacchanalis ſacra.

Sed cum foret ei male euẽturum, ex hac occaſione male euenit. Affectanti ei Dionyſium Bacchanalem initiari, ac hoſtiam initiationis iamiam ſumpturo in manibus, oblatum eſt ingens oſtentum. Erant ei in urbe Boryſthenitarum circum ædes ſuas, quarum paulo antè habui mentionem, magnas atque magnificas, è lapide candido ſphynges & grypes ſtãtes. In has ædes deus fulmen iaculatus eſt, totæq; deflagrauerunt. Scyles nihilominus intiationem peragit.

Portentum.

Bacchinandi conſuetudo.

Enimuero Scythæ Græcis probro dant bacchanandi conſuetudinem, negantes eſſe credibile deum inueniſſe, quo homines ad dementiam adigantur. Poſteaquam Bacchanalibus ſacris initiatus eſt Scyles, quidam Boryſthenitarum Scythis indicium detulit, inquiens: Vos quidem Scythæ nos irridetis, quod Bacchanalia agamus, quodq; nos deus occupet. At nunc demum hic ueſtrum quoq; regem occupauit. Nam Bacchanalia exercet à deo in dementiam actus. Quod ſi mihi non habetis fidem, ſequimini me rem uobis oſtenſurum. Primores Scytharum hominem ſecuti ſunt, quos Boryſthenita ille deductos clanculum in turri collocauit. Vbi affuit Scyles cum thyaſo, id eſt, cum choro illo, bacchabundus, Scythæ eo conſpecto, rem ingentis calamitatis eſſe duxerunt, digreſſiq;, ea quæ uiderant, omni exercitui indicarunt.

Thyaſus.

Poſt hæc ubi ad lares ſuos redijt Scyles, defecerũt ab eo Scythæ, delecto fratre eius Octamaſade, ex filia Teris genito. Scyles cognito quid de ſe fieret, & quam ob cauſam, profugit in Thraciam. Id cum audiſſet Octamaſades, cum exercitu aduerſus Thraciam cõtendit, cui ad Iſtrum progreſſo, Thraces occurrerunt. Et dum conflicturi erant, Sitalces ad Octamaſadem miſit caduceatorem, cum his mandatis: Quid opus eſt inter nos tentare fortunam? Tu quidem ſororis meæ es filius, ſed habes germanum meum, quem ſi mihi reddideris, ego uiciſſim Scylem tradam tibi. Ita neque tu, neque ego periclitabor exercitu. Erat autem apud Octamaſadem frater Sitalcis ab eo profugus, Hanc à Sitalce oblatam conditionem Octamaſades accepit,

Octamaſades.

Sitalces.

redditoq́; Sitalci fratre, eodemq́; auunculo ſuo, Scylen recepit fratrem. Et Sitalces qui-
Scylis mors. *Scythæ ſuorum inſtitutorum obſeruantiß.*
dem recepto fratre reduxit exercitum. Octamaſades autē eodem die caput Scyli dem-
pſit. Adeo ſua inſtituta Scythæ obſeruant: & his qui externos ritus aſciſcunt, tales irro-
gant pœnas. Multitudinem Scytharum non potui exacte indagare, cum de eius nume-
ro uaria referētes audiam, & permultos illos, & rurſus paucos eſſe utiq; Scythas. Quan
tum autem ſub aſpectum meum uenit, eſt inter Boryſthenem & Hypanim flumina lo
Exampæus locus.
cus, nomine Exampæus, cuius etiam aliquanto antea habuimus mentionem, cum dice-
bam fontem in eo eſſe aquæ amaræ, Hypanim in quem fluit, impotabilem reddentis.
Ahenum Exampæi. *Crater in oſtio Ponti.* **Alias ſcire.*
Hoc in loco iacet ahenum ſexies tantum, q̄ crater, q eſt in oſtio Ponti, à Pauſania Cleō-
broti filio dedicatus, quod ſi quis non inſpexit, hunc ei in modum declarabo: Sexcen-
tarum eſt amphorarum facile capax, craſſitudine digitorum ſex. Id aiunt indigenæ ex
aculeis ſagittarum eſſe factum. Regem enim ſuum, nomine Ariantem, cum numerum
Scytharum* inire uellet, iuſſiſſe ſingulos Scythas conferre ſingulos ſagittarum aculeos,
popoſita morte ei qui non ferret. Ita magnam uim collatam eſſe aculeorum: & ex his
aliquod confectum opus, placuiſſe ei pro monumento relinquere, atq; inde feciſſe id ahe
num, & in hoc Exampæo dedicaſſe. Hoc de multitudine Scytharum audiebam. Hæc re
gio miracula nulla habet, præter flumina cum multo maxima, tum numero plurima.
Si quid tamen præter flumina, & magnitudinem cāpi exhibet̃ admiratione dignum,
Herculis ueſtigium. *Tyres fluuius.*
id dicetur: Veſtigium Herculis oſtendunt, petræ impreſſum, uirili ueſtigio ſimile, bicu
bitali magnitudine, iuxta fluuium Tyrem. Et hoc ita ſe habet. Redeo ad eam quam ab
initio inſtitueram orationem: Dario aduerſus Scythas exercitum comparanti dimiſ-
ſis nuncijs ad imperandum, alijs ut peditatum, alijs ut claſſem præſtarent, alijs ut Boſ-
phorum Thracium iungerent: Artabanus Hyſtaſpis filius, Darij frater, nolebat illum
ullo pacto Scythis inferre bellum, commemorans Scytharum inopiam, utilia ſuadens.
Cum tamen non perſuaderet illi, deſtitit à diſſuadendo. Darius ubi omnia ei in expedi
to fuere, copias eduxit ex urbe Suſis. Ibi cum Oeobazus qdam Perſa, cui tres filij erant,
omnes in militiam eūtes, obſecrabat, ut unum ſibi ex illis relinqueret: Cui Darius tanq̃
amico & modeſta obſecranti, rñdit, ſe oēs eius liberos relictuꝝ. Eo rñſo Oeobazus ma
Oeobazi liberi.
gnope lætabat̃, ſperans liberos ſuos miſſionem habere militiæ. At ille præpoſitos filijs
Oeobazi iuſſit, ut oēs eos interimerent. ita filij Oeobazi, obtrūcati, illic ſunt relicti. Dari
Darij crudele factum. *Cyaneæ.* *Ponti amplitudo.* *Boſporus.* *Propontis.*
us Suſis mouens, ꝑuenit ad Boſphorꝝ Calchedonis, ubi pons iungebat̃. Illic cōſcenſa na
ui, tranſmiſit in inſulas nomine Cyaneas, quas Græci prius errabundas fuiſſe aiunt. Ibi
ſedens in templo, ſubijciebat oculis Pontum, rem ſpectaculo dignam. Nam inter oīa
maria eſt maxime admirabile. Cuius lōgitudo eſt undecim millium ac cētum ſtadioꝝ:
latitudo qua latiſſimum eſt, trium millium ducentorum. Huius pelagi os latitudinis eſt
quatuor ſtadiorum, longitudo oris, quod eſt collum, quæ Boſphorus dicitur, ubi pons
connectebatur, circiter centum uiginti ſtadia, ad Propōtidem uſq; pertingens. Propon
tis autem quingentorum ſtadiorum eſt, mille & quadringentorum longitudinis, influ
Helleſpontus.
ens in Helleſpontum. Ipſe Helleſpontus ubi anguſtiſſimus, ſtadijs ſeptem quadringen-
tis longus, intrans pelagi uaſtitatem, quod Aegæum uocatur. Hæc autem ita dimenſa
ſunt. Nauis fere meat omnino ſeptuaginta millia paſſuum lōgo die, nocte uero ſexagin
ta. Itaque è faucibus Ponti ad Phaſim, hoc eſt enim Ponti longiſſimum, nouem dierum
eſt nauigatio, & octo noctium, quæ fiunt mille centum ac decem millia paſſuum, hoc
Themiſcyra.
eſt, ſtadiorum undecim millia ac centum. E Scythica autem ad Themiſcyram, quæ eſt
ſuper flumen Thermodontem (hic nanq; Ponti latiſſimum eſt) trium dierum, duaꝝq́;
noctium eſt nauigatio, quæ fiunt paſſuum trecēta ac tria millia, ſtadiorum uero tria mil-
lia & trecenta. Hunc igitur in modum Pontus ac Boſphorus & Helleſpontus à me di-
menſa ſunt, & ſecundum ea quæ dixi, ſitum habent. Quin etiam Pontus hic paludem
Mæotis.
habet, influentem in ſe, non multo, quàm ipſe eſt, minorem, quæ Mæotis appellatur, &
mater Ponti. Darius ubi pontem contemplatus eſt, renauigauit ad pōtem, cuius archi-
Mandrocles.
tectus extitit Mandrocles Samius. Contemplatus item Boſphorum, duos ſuper eum

cippos erexit è candido lapide, literis inciſis, unum quidem Aſſyrijs, alterum uero Græcis, omnes gentes quas ſecum ducebat. Ducebat autem omnes gentes quibus imperabat, continentibus numero ſeptingenta millia hominum cum equitatu; præter claſſem quæ conſtabat è nauibus ſexcentis. His poſtea cippis Byzantij in urbem ſuam tranſlatis, uſi ſunt ad aram Dianæ erectæ, præter unum lapidem, qui iuxta Bacchi delubrum eadem urbe relictus eſt literis Aſſyrijs oppletus. Boſphori locus, quem rex Darius ponte commiſit, coniectanti mihi uidetur medius inter Byzantium & templum quod ſupra fauces eſt. Poſt hæc Darius ponte ſublicio delectatus, autorem eius Mandroclem Samium donauit decuplo. Ex cuius primitijs Mandrocles pictis animalibus commiſſionem Boſphori & regem Darium Medico ſolio ſedentem, ac ſuas copias traducentem, effinxit, eamq́ picturā templo Iunonis dedicauit, cum hac inſcriptione:

Cippi Darij in Boſporo erecti. *Dianæ ara.* *Byzantium* *Mandroclis monumētum.*

Qui rate piſcoſum coniunxit Boſphoron, implens
 Darij regis uota iubentis opus,
Iunoni Mandrocles hæc monumenta dicauit,
 Eſſet honor Samijs unde, corona ſibi.

Hæc igitur monumenta extiterunt eius, qui pontem compegit, quem ubi remuneratus eſt Darius, tranſmiſit in Europam, iuſſis Ionibus nauigare in Pontum uſque ad Iſtrum, atque ubi eò perueniſſent, ſe illic præſtolari, fluuium ponte iungentes. Ducebant enim claſſem Iones & Aeoles & Helleſpontij. Hi præteruecti Cyaneas, rectà ad Iſtrum nauigarunt, ſubuectiq́ duorum dierum itinere à mari ad fauces fluminis, ubi in diuerſa ſcinditur, illud ponte iungunt. Darius tranſmiſſo per ratem Boſphoro, faciebat per Thraciam iter, & cum ad fontes Teari amnis peruentum eſt, triduo hic habuit ſtatiua. Tearus fertur ab accolis omnium amnium eſſe optimus, cum ad alios morbos, tum ad ſcabiem curandam uel hominum uel equorum. Eius fontes duodequadraginta ſunt, ex eadem petra manantes, partim frigidi, partim calidi. Ad hos tantundē uiæ eſt à Iunonis tēplo eius urbis, quæ iuxta Perinthum eſt, & Apolloniæ, quæ eſt in Pōto Euxino, duorū dierū utraq́. Fluit autem Tearus hic in flumē Contadeſdum, Contadeſdus in Agrianē, Agrianes in Hebrum, Hebrus in mare iuxta urbem Aenum. Ad hunc igitur amnem cū perueniſſet Darius, caſtraq́ poſuiſſet, oblectat᷒ amne, cippum erexit, his literis inſcriptum: TEARI AMNIS CAPITA OPTIMAM AQVAM ATQVE PVLCHERRIMAM CVNCTORVM AMNIVM CONTINENT, ET AD EA PERVENIT, EXERCITVM DVCENS ADVERSVS SCYTHAS, VIR OPTIMVS ATQVE PVLCHERRIMVS CVNCTORVM HOMINVM DARIVS, HYSTASPIS FILIVS, PERSARVM CVNCTAEQVE CONTINENTIS REX. Hæc ſunt illic inſcripta. Darius hinc mouēs, uenit ad aliū amnē, noīe Artiſcum, q̄ p̄ Odryſes fluit, quò ubi p̄uenit, ita agendū ſibi putauit: Oſtēſo certo loco copijs ſuis, iuſſit illic ſingulos quoſq́ prætereuntes ponere ſingulos lapides. Id cū omis exercitus feciſſet, grandes acerui lapidum effecti ſunt, q̄bus relictis, Darius illinc mouit. Sed priuſq̄ ad Iſtrum perueniret, primos ſubegit Getas, q̄ immortales agunt. Nam Thraces q̄ Salmydeſum, quiq́ ſupra Apolloniam & Meſambriam urbem incolunt, & qui Cyrmyanæ & *Nipſæi uocantur, ſine pugna ſeſe Dario dediderunt. Getæ uero per imperitiam reſiſtētes, in ſeruitutem redacti ſunt, cum ſint fortiſſimi Thracum atq́ iuſtiſſimi. Immortales autem agunt hoc modo, q̄ ſe mori nō putāt: ſed eum q̄ defunctus eſt, meare ad Zamolxin dæmonem, quē nonnulli eorū opinantur eundē eſſe Gebeleizem. Ad hunc mittunt aſſidue eum naui quinq́ remigum nuncium quēpiam, ex ſe ipſis ſorte delectum, præcipientes ea quibus ſemper indigent, eumq́ ita mittunt: Quibuſdam eorum datur negocium, ut tria iacula teneant: alijs ue, comprehenſis eius qui ad Zamolxin mittitur, manibus pedibuſq́, hominem agitantes in ſublime iactent ad iacula. Qui ſi inpræſentiarum extinguitur, p̄picium ſibi deū arbitrantur: ſin minus, ipſum nuncium inſimulant, aſſeuerantes malum illum eſſe uirum. Hoc inſimulato, alium mittunt, dantes adhuc uiuenti mandata. Iidem Thraces, dum tonat fulguratq́, in cælum ſagittas excutiunt, deo minitan-

Tearus flu. *Teari fontes.* *Cōtadeſdus.* *Agrianes.* *Hebrus.* *Cippi inſcriptio ad Tearum.* *Artiſcus flu.* *Odryſes.* *Lapidū aceruus à Dario congeſtus.* *Getæ ἀθανατίζοντες.* *Σκυμιάδας Stepha.* **Alias Mypſæi.* *Zamolxis.* *Gebeleizes.* *Getarum ad Zamolxin nuncij.* *Thraces aduerſus tonitrua ſagittas excutiunt.*

tes,quod nullum alium præter ſuum eſſe arbitrātur. Verum (ut ego à Græcis accepi,
Helleſpontum & Pontum incolentibus) Zamolxis hic homo fuit, Samiiq́; ſeruitutē ſer
uiuit Pythagoræ Mneſarchi filio. Illinc nactus libertatem, cum multum pecuniæ com
paraſſet, in patriam rediit. Qui cum animaduerteret Thraces male uiuentes & inſcite,
ipſe edoctus Ionicum uiuendi genus & mores, quod Thracum liberaliores,ut qui con
uerſatus eſſet cum Græcis,cũq; Pythagora nō infirmiſſimo inter Græcos ſophiſta,do-
micilium extruxit,in quod primos quoſq; popularium in conuiuium accipiebat,& in-
ter conuiuādum docebat,ne ſe neque ſuos conuiuas, neq; illos q illic aſſidue gignerent,
interire:ſed in eum locum ire,ubi ſuperſtites omnium bonorũ compotes eſſent. Dum
ea quæ cōmemorata ſunt,agit atque dicit,interim ſubterraneum ædificium ſtruit.Quo
prorſus abſoluto,è Thracum conſpectu ſe ſubducit,deſcendens in illud ſubterraneum
ædificiũ. Vbi circiter triennium degit, deſiderātibus eũ Thracibus,ac deflentibus tanq̄
mortuũ,quarto anno ſe eiſdē in conſpectũ dedit. Atq; ita credibilia ſunt effecta,quæ il-
lis expoſuerat: Hæc Zamolxim aiũt feciſſe. Cui⁹ ſubterraneo ædificio neq; ualde credo,
ſed multis eũ ante Pythagorā annis extitiſſe,q ſiue quiſpiā fuerit homo,ſiue dæmō Ge-
tarum indigena,ualeat. Getæ hoc ritu utētes,ubi ſunt à Perſis ſubacti,cæterum ſunt ex-
ercitum ſecuti. Darius ubi ad Iſtrum peruenit, & unà pedeſtres copiæ,cunctiq́; flumen
trāſmiſerunt: tunc uero iuſſit Iones, poſtquam ratem ſoluiſſent,ſequi ſe pedeſtri itinere
cum nauticis copiis. Qui cum ratem ſoluturi eſſent,& imperata facturi, Coes Erxandri
Coes. filius, Mitylenæorum præfectus, ita apud Darium uerba facit, ſciſcitatus antea, nun-
quid ei gratum foret audire ſententiam dicere uolentis: Cum aduerſus eam terram rex
facias expeditionē,in qua fertur nihil arari,nullas urbes coli,finito nunc pontem hoc lo
ci ſtare,relictis ad eius tutelam cuſtodibus iis,qui eum contexuerũt: per quem ſiue ex ſen
tētia rē geremus Scythis inuentis,ſiue illos inuenire nequibimus,tutus nobis ſit reditus.
Neq; enim uereor, ne prælio cōmiſſo, à Scythis uertamur in fugam: ſed potius eis non
inuētis,aliquid patiamur erratici. At enim credat me quiſpiam meipſius cauſa hæc di
cere,ut hic ſubſiſtam: ego uero quod in tuam rē eſſe ſentio,rex,id in medium profero.
Ipſe te ſequi uolo,neq; hic relinqui. Delectatus admodum eo cōſilio Darius,ita reſpon-
dit: Hoſpes Lesbie, fac omnino cum ſoſpes domum rediero, præſto mihi ſis,ut te ob
egregium conſilium egregiis factis remunerem. Hæc locutus, ubi ſexaginta nodis lorũ
innodauit,accitis ad colloquium tyrannis Ionibus, ita locutus eſt: Viri Iones,quam pri-
Nodi à Dario nexi. us habueram de ponte ſententiam, eam miſſam facio. Vos ſumpto loro, hæc ita uelim
agatis. Quo ex tempore uideritis me raptiſſime iter intendentem in Scythas, ex eo tem
pore incipientes,ſoluite ſingulis diebus ſingulos nodos. Intra quod tempus niſi affuero,
ſed dies nodorũ exierit,uela facite in patriam ueſtram: interea qm̄ conſilium mutaui,agi
te cuſtodiam ratis,& omne ſtudium illi & conſeruandæ & tuendæ adhibētes: quod fa
cientes,maiorē in modum mihi gratificabimini: Hæc locutus Darius,promouet exer-
citum. Thracia tellus in mare intendens, Scythicæ prætendit, qua ſinum faciente Scy
Thracia tellus. thica excipit:& illic Iſter mare ſubit oſtio in uentum eurũ cōuerſo. Quod autem ab Iſtro
ſoli Scythici ſecũdum mare eſt, id metiendo indicare aggrediar: Ab Iſtro hæc iam ue-
Scythia uetus. tus Scythia eſt ad meridiem,uerſus auſtrum propoſita uſq; ad urbem Carcinitidē. eiuſ-
Trachea gēs dem deinceps quod ad mare fert montoſæ regionis, & in pontum porrectum,incolit
Thorica tribus. gens Taurica Cherſoneſo tenus,nomine Trachea,id eſt,aſpera. Hæc ad mare pertingit,
quod ad uentum ſubſolanum uergit. Sunt autem finium Scythicæ partes duæ,ferentes
Anaphlyſtia tribus. ad maria,una ad meridianum,altera ad orientale,quemadmodum Atticæ regionis atq;
ſimilium, quod ſic partem Scythiæ Tauri incolunt, ut & Atticæ iugum Suniacum alia
Iapygia, id eſt, Apulia. gens non Athenienſis incoleret,quod à tribu Thorica uſque ad Anaphlyſtam magis in
Pontum porrigit promontorium. Talis eſt,ut parua cum magnis cōparem,Taurica re
Iapyges. Apulia. gio. Qui autem non eſt hanc Atticæ partem præteruectus, huic alio modo planum fa-
Brūduſium. ciam. Vt ſit Iapygiæ non Iapyges,ſed alia gens imperans, eam diuiſa terra à Brunduſio
Tarentum. uſq; Tarentum promōtorium incoleret, Cum hæc duo dico, multa alia millia dico, qui

bus Taurica gens eſt comparanda. A gente Taurica deinceps Scythæ ſupra Tauros, &
orientale uerſus mare incolunt, quæ Boſphori Cimmerij ſunt ad ueſperam uergentia, *Taurica gẽs*
& quæ paludis Mæotidos Tanai tenus, q̃ influit in huius paludis ſeceſſum. Itaq; ab Iſtro *Boſphorus*
iam quæ ſuperiora ſunt ferentia in mediterranea, diſcludunt Scythiam ab Agathyrſis; *Cimmerius.*
deinde à Neuris, deinde ab Androphagis, poſtremo à Melanchlænis. Itaque Scythiæ *Agathyrſi.*
ueluti formæ quadratæ duæ partes, quæ ad mare pertingunt, altera ad mediterranea fert, *Neuri.*
altera maritima, uſquequaq; ſunt pares. Nam ab Iſtro ad Boryſthenem decem dierum *Androphagi.*
eſt iter, tantundem à Boryſthene ad Mæotidem paludem. A mari mediterranea uerſus,
uſque Melanchlænos, uiginti dierum iter. Supputatur autem à me in ſingulos dies iti-
neris ducena ſtadia. Ita tranſuerſa Scythiæ erit quatuor millium ſtadiorum, recta quæ ad
mediterranea ferunt, totidem ſtadiorum. Tantæ eſt hæc terra magnitudinis. Scythæ
inter ſe collocuti, cum ſoli impares eſſent copijs Darij prælio repellendis, nuncios ad fi-
nitimos miſere. Eorum reges ubi conuenere, conſultabant (ut fit) ingenti exercitu inua-
dente. Erant autem qui conuenerant reges Taurorum, & Agathyrſorum, & Neuro-
rum, & Androphagorum, & Melãchlænorum, & Gelonorum, & Budinorum, & Sau-
romatarum. E quibus Tauri huiuſmodi moribus utuntur: Virgini naufragos immo- *Taurorum*
lant, & quoſcunque Græcos illuc delatos. Hoc modo poſtquam preces peregerint, hõ- *mores.*
minis caput claua feriunt, truncum eius quidam aiunt perturbari è rupe. Nam in rupe
prærupta templum eſt eorum ſitum. Cruci affigunt caput. Quidam de capite ſuffigen-
do conſentiunt, ſed truncum è præcipitio deijci negant, ſed humo contegi dicunt. Dæ- *Iphigenia*
monem, cui immolant ipſi Tauri, aiunt eſſe Iphigeniam, Agamemnonis filiam. In ho- *apud Tauros*
ſtes quos ceperint, hoc agunt: Amputatum quiſque caput hoſtis domum reportat, fu- *colitur.*
ſti ſuffixum admodum ſublime ſupra tecta ſtatuit, & plerunq; ſupra fumarium. Ideo *Agathyrſorũ*
in ſublimi locantes, quod dicant eos totius domus eſſe cuſtodes. Viuunt autem è rapto *mores.*
& ex bello. At Agathyrſi excultiſſimi uiri ſunt, & aurum plerunque geſtantes, in com- *Amicitia in-*
mune cum mulieribus coeunt, ut inter ſe germani ſint ac domeſtici omnes, nihil neq; li- *ter Agathyr*
uoribus, neq; odijs mutuo exercentes, cætera ad Thracum conſuetudinem accedentes. *ſos cõmunis.*
Neuri Scythicis utuntur moribus, qui unà ante Darij expeditionem æſtate coacti fue- *Neurorum*
rant ſolum uertere, propter ſerpentes. Nam ſerpentum cum magna uis ex ipſorum ſo- *mores.*
lo eſt edita, tum maior ſuperne è locis deſertis ingruerat, quibus uſque adeo infeſtati,
ut relicto ſuo ſolo cum Budinis habitauerint. Iidem periculum faciunt, ſe homines eſſe
maleficos, quod dicuntur à Scythis, & ab ijs qui in Scythia incolunt Græcis, ſemel quo-
tannis ſinguli ad aliquot dies effici lupi, & rurſus in priſtinum habitum redire, quod *Lupi ex ho-*
tamen dicentes mihi non perſuadent. Nihilo minus ipſi tamen aiunt ita eſſe, ac deierãt. *minibus.*
Androphagi agreſtiſſimos omnium hominum mores habent, non iudicijs, nõ legibus *Androphago*
utentes, pecuariam exercentes, ueſtem Scythicæ ſimilem geſtantes, propriam linguam *rum mores.*
habentes. Melanchlæni omnes indumenta nigra gerunt, unde & cognomen habent, *Melanchlæno*
qui ſoli ex his humana carne ueſcuntur, inſtitutis Scythicis utentes. Budini ingẽs natio *rum nomen-*
atq; numeroſa, uehementer cæſijs oculis omnis ac rufa, quorum urbs nomine Gelonus, *clatura &*
è materia conſtructa eſt, muro alto è materia toto, cuius ſingula latera tricenorum ſta- *mores.*
diorum ſunt magnitudinis. Aedes quoq; cum priuatæ tum ſacræ, ſunt è materia. Nam *Budinorum*
uiſuntur ibi deorum Græcorum templa, græcanice extructa, ſimulacris, aris, delubris *mores.*
ligneis. Libero trieterica, id eſt, triennalia agunt, & bacchanalia exercent. Quippe Gelo-
ni quondam Græci fuere, ſed ſummoti inter Budinos habitauerunt, lingua partim Scy-
thica, partim Græca utentes. Budini à Gelonis & lingua & uictu ſunt diſpares. Nam
cum indigenæ ſint, pecuariæ operam dant, ſoliq; eius regionis pedunculos edunt. Ge- *Gelonorum*
loni agriculturæ operam dantes, frumento uictitant, & hortos poſſident, nihil illis ne- *mos.*
que aſpectu neque colore ſimili. Budini à Græcis Geloni uocantur, non recte uocanti-
bus. Horum regio omnis eſt arboribus frequens, & ubique plurimum conſita, ubi eſt
lacus ingens, & multus, & palus, ac multum circa arundinis. Ex quo lacu lutræ capiun-
tur, & caſtores, & aliæ feræ, forma oris quadrata, quorum pelles ad renones faciendos

conſuuntur,& teſticuli ad curanda poſteriora ſunt:De Sauromatis ita memoratur.

Dum Græci præliati ſunt cum Amazonibus,quas Scythæ æorpata uocant, quod nomen poteſt transferri uiricidæ (æor enim uirum uocant, pata autem occidere) feruntur poſt uictoriam prælij ad Thermodontem facti, abijſſe, portantes tribus in nauibus quaſcunq; potuere ex Amazonibus capere:quibus illæ in pelago inſidiatæ,cunctos trucidauêre. Sed cum naues haberent incognitas, nec gubernaculo aut uelis aut remis uti ſcirent, interfectis uiris,ferebantur ſecundum tempeſtatem & uentum. Delatæq; ſunt ad paludis Mæotidis prærupta, quæ Scytharum liberorum telluris ſunt. Ibi è nauibus egreſſæ Amazones ad loca habitata, inter habentes quam primam nactæ ſunt equorũ polyam,diripiunt cõſcenduntq;:& obequitantes,è Scythis prædas agunt.Scythæ quid hoc rei eſſet, conijcere nequibant, cum neq; uocem,neq; ueſtem, neq; gentem agnoſcerent: admirabundi unde uenirent, rati cunctos eſſe uiros eiuſdem ætatis. Sed commiſſa cum eis pugna potiti cadaueribus illarum,ita demum nouerunt fœminas eſſe. Itaque conſilio habito uiſum eſt eis, nullo pacto poſthac quampiam illarũ eſſe occidendam:ſed ex ſe qui maxime iuuenes eſſent,ad eos mittendos,eodem numero quo illos eſſe coniectabant, qui ſua propè earum caſtra haberent,& eadem quæ illæ facerent. Si inuaderentur,pugnarent,neu ſubterfugerent:ubi ſubſiſterẽt illæ,& ipſi proxime accedẽtes caſtra ponerent. Hoc Scythæ iccirco decreuerunt, quod prolem ex illis ſuſcipere cupiebant. Adoleſcentes qui miſſi ſunt, mandata peregerunt. Quos ubi Amazones intellexerunt neutiquam ad ſe lædendas ueniſſe,ualere ſinebant. Quotidie tamen caſtra caſtris propius admouebantur. Ne ipſi quidem adoleſcentes aliquid habebant,quemadmodũ Amazones,præter arma & equos,& eandem uitam quam illæ uiuebant uenando atque prædando. Circa meridiem Amazones ſolebant aut ſingulæ aut binæ ſeparatim à reliquis ad uentrem leuandum longius uagari. Ea re Scythæ cognita, & ipſi itẽ faciunt. Quorũ cuidam una illarum,quæ ſoliuaga erat,propinqua cum fuiſſet, non ſe auertit,ſed de colloquendo deliberabat, nec appellare poterat eum quod cum non eſſet prius congreſſa; tamen manu ſignificauit, ut ad eundem locum poſtridie rediret,adducto ſecum altero, ut duo eſſent, ſe quoque alteram adducturam. Digreſſus ab ea adoleſcens, hæc enarrat cæteris: poſteroq; die ſocium ſecum ducens,ad locum præſto fuit, ac reperit Amazonẽ expectantem ſociam. Eius rei certiores facti reliqui adoleſcentes,& ipſi ſeducunt cæteras. Poſt hæc commixtis caſtris pariter habitant: eam quiſque uxorem ,cum qua primum coierat,habẽtes. Earum uocẽ cum ipſi diſcere nõ poſſent, ipſorũ illæ diſcebant. Et cum utrique inter ſe conueniſſent,uiri ad Amazones ita dixerunt:Nobis parentes ſunt, pariter & facultates. Proinde non agamus diutius hanc uitam, ſed hinc digreſſi in hominum frequentia degamus,ubi uos habebimus uxores,nequaquam alias. Ad hæc illæ reſponderunt: Nos uero non poſſumus ueſtris cum fœminis habitare,quibus non iidẽ qui nobis ſunt mores. Nos enĩ arcu tela excutimus,& iaculamur,& equitamus,muliebria opera indoctæ. Veſtræ fœminæ nihil eorũ quæ recenſuimus,ſed opera muliebria factitant:deſidẽtes in plauſtris,non ad uenationem atq; alia huiuſmodi prodeuntes. Proinde non poſſumus illis eſſe ſimiles. Quod ſi uobis cordi eſt habere nos coniuges, & uiros uideri eſſe iuſtiſſimos, ite ad parentes ueſtros,& facultatum ſortiti partem rurſus redite,ita ſemoti ab illis habitabimus. Id approbantes ita facere adoleſcentes,acceptaq; facultatũ,quæ ipſis contingebat, portione, rurſus ad Amazones redierunt. Ad quos illæ: Duplex,inquiunt,metus nos tenet in his locis habitandi:unus,ꝙ nos parentibus ueſtris uos priuauimus:alter,ꝙ terram ueſtram magnopere uaſtauimus. Sed quoniam dignamini nos habere uxores,hoc unà nobiſcum agatis. Agedum ꝓficiſcamur è regione hac, & Tanai tranſmiſſo illic habitemus. Huic quoq; rei obtemperauere adoleſcentes. Traiectoq; Tanai,& à Tanai triũ dierũ orientẽ uerſus,totidemq; à Mæotide palude & aquilonem itinere confecto,peruenerunt ad eum locum,quem nunc incolunt, ubiq; ſubſederunt. Ideoq; priſca conſuetudine uiuendi fœminæ Sauromatarũ utuntur. Venatum unà cum uiris ac ſine uiris eunt,equis inſidentes,atq; adeo in prælium eandem quam ui

Fabuloſa de Amazonibus memorari credunt aliqui.

Amazones.

Sauromatarum cũ Amazonibus commixtio.

Amazonum ſedes.

ri ſtolam ferunt. Sauromatæ putantur lingua Scythica ſolœcizare, id eſt, corrupte uti, quod eam ab initio non probe didicere Amazones. Quod ad coniugia pertinet, ita ab eis eſt inſtitutum: Nulla uirgo nubit priuſquam aliquem hoſtium interemerit. Ideoq; nonnullæ earum decedunt iam uetulæ, antequam nubant, q; legi ſatiſfacere nequeant.

Solœcizātes Sauromatæ.

Ad harum igitur quas dixi gentium coactos reges, nunc Scytharum cum perueniſſent, certiores eos fecerunt, Perſam ubi omnia quæ ſunt in interiore continente, in ſuam ditionem redegit, faucibus Boſphori põte iunctis, in citeriorem traiecitſſe continẽtem: Subactiſq; illic Thracibus, fluuium Iſtrum iunxiſſe, animo hæc omnia in ſuã redigendi poteſtatẽ. Proinde uos (inquiunt) nolite ullo pacto de medio cedere, ſinentes ad perniciem nos deuenire, ſed idem ſentientes, obuiam eamus inuadenti: Quod niſi fatitis, nos in ultimum diſcrimen adducti, aut regionem deſeremus, aut manentes deditionem faciemus. Quid enim cladem ſubeamus, nolentibus uobis auxilio nobis eſſe? quanquam non cõmodius agetur uobiſcum, aduerſus quos non minus uenit Perſa, quàm aduerſus nos: neque nos ſubegiſſe contentus, à uobis abſtinebit. Cuius rei magnum hic accipite documentum, quod ſi nobis ſolis inferret ille bellum, animo ſuperioris ſeruitutis ulciſcẽdæ, debebat à cæteris hominib' abſtinere, & ſic in noſtram tẽdere regionem, oñdens omnibus ſe aduerſum alios ire. At nunc ubi primum traiecit in hãc cõtinentem, ut quiſque ſibi occurrit, pacat: cæteros, ueluti Thraces & nobis confines Getas, ſuo ſubiectos imperio habet. Hæc cum Scythæ denunciaſſent, ij qui è nationibus uenerant, reges deliberabant, ſed diſcordes eorum erant ſententiæ. Nam Geloni quidẽ & Budini, & Sauromatæ concordi animo receperunt ſe Scythis auxilio futuros. Agathyrſus autem & Neurus & Androphagus, & Taurorum Melanchlænorumq; reges ita Scythis reſponderunt: Si uos iniuria inferenda ac laceſſendo, bello priores non fuiſſetis, recte uideremini precari quæ precamini: & nos ueſtris precibus morem gerentes, idem quod uos ageremus. Nunc ſine nobis illorum terram ingreſſi, uos imperitaſtis Perſis, quoad deus uobis induſit: & illi, qñquidem eos idẽ deus in uos excitat, uicẽ uobis reddũt. At nos neq; tunc quicq̃ intulimus iniuriæ his uiris, neq; nunc quicq̃ conabimur priores inferre. Quod ſi hic noſtram regionẽ inuaſerit, & prior iniuriam fecerit, nos haudquaq̃ tolerabimus. Id donec cernamus, apud noſmetipſos manebimus. Neq; eñi in nos uenire Perſæ uidentur, ſed in eos qui fuerant autores iniuriæ. Scythæ ubi hæc relata audiere, ſtatuerunt nullam ſibi pugnam recta atq; ex aperto conferẽdam, quando ipſis iſti ad ſocietatẽ non accedebant. Itaq; digreſſi, clam ac longius progreſſi, puteos quos ipſi offenderant ac fontes, obſtruunt, bifariamq; diuiſi herbam è regionẽ atterũt. Et ad unam è partibus, ubi regnabat Scopaſis, iubent Sauromotas pergere, qui ſe ſubducerent, ſi eò Perſa declinaret, fugientes recta ad flumẽ Tanaim, ſecundũ Mæotidem, ijdem Perſam abſcedẽtem inuadẽdo pſequerent. Hæc erat una pars regni ordinata ad hãc uiam, quemadmodum dictũ eſt. Reliquarũ duarũ unam, cui imperabat rex Indathyrſus, quæ magna eſt, & tertiam in qua regnabat Taxacis, in unum coeuntes, accedentibus Gelonis atq; Budinis, iubent hos uno die prægreſſos exercitum Perſarũ ſeducere, hoſtem laceſſendo, & ea quæ decreuiſſent exequendo, & ante omnia hoſtem ſeducere in agros illorum, qui ſocietatẽ ipſorũ habuiſſent: ut eos ſi minus uolentes bellum aduerſus Perſas ſuſciperent, certe inuitos redderent iſtis hoſtes. Deinde in ſuam terram deflectere & tẽtare, ſi quid ipſis tentandum eſſe uideatur ac libeat. Hæc ubi decreuere Scythæ, copijs Darij ex occulto occurrebant, præſtantiſſimis equitũ præcurſoribus miſſis. Carros aũt in quibus eorũ f.lij uxoresq; omnes degunt, unà cum pecoribus, præterq̃ ad uictũ ſuppetentibus, præmiſerant, dato ſuis mandato, ut ſemper aquilonem uerſus tenderẽt. Hoc cum præparaſſent Scythæ, eorum emiſſarij, poſteaquam cõpererunt Perſas ab Iſtro trium ferè dierum, & ante ſe unius diei itinere abeſſe, poſitis caſtris, germina terræ uaſtant. Perſæ ubi Scytharum equitatus in conſpectũ ſe dedit, cum inſequi maturant à uia ſeſe ſemper ſubducentem: & cum ad unam partium uentum eſt, auroram uerſus & Tanaim. & Scythis tendentibus, & inſequentibus Perſis, Scythæ Tanaim trãjciunt. eò & Perſæ traiecto, illos inſequuntur, donec peragrata Sauromatum plaga, perueniunt in Budinorum. Quam

Scytharum regum cum confinibus deliberatio.

Getæ.

Scopaſis.

Indathyrſus. Taxacis.

diu Perſæ fuerunt in Scythica ac Sauromatide regione, nihil ei detrimenti inferre po-
Mœnia lignea. tuerunt, utpote uaſtæ. Vbi uero Budinicam ingreſſi ſunt, ibi nacti lignea mœnia à Bu-
dinis deſerta, & omnibus rebus uacua, incenderunt. His actis, ipſo itinere ire porrò ten-
Thyſſagetæ. dunt, dum eam regionem peruagari, in uaſtam ſolitudinem deueniunt. Hæc ſolitudo
Mæotei. à nemine hoĩm colitur, poſita ſupra Budinoꝝ regiõem, ſeptem dierum itineris magni
Lycus. tudine: ultra quã Thyſſagetæ incolunt, à quibus quatuor ingentes amnes per Mæoteos
Hoarus. fluunt, & in paludem nomine Mæotim ſe inſinuãt, qbus hæc ſunt indita nomina: Lycus,
Tanais. Hoarus, Tanais, Syrges. Darius ut ad ſolitudinem peruenit, curſu omiſſo copias ſuper
Syrges. fluuium Hoarum locauit. Poſt hæc octo urbes, eaſq; ingentes condidit, pari inter ſe ſpa-
Vrbes à Dario in Scythia conditæ. tio diſtantes, ſexagenorum fere ſtadioꝝ, quarum ad meam uſq; memoriam adhuc rui-
næ extabant. Dum in his Darius occupaſ, interim Scythæ, quos ille inſequebatur, cir-
cũitis locis ſuperioribus, reuerterunt in Scythiam. Quibus è conſpectu omnino ſemo-
tis, nec ſe amplius exhibentibus, ita Darius urbibus illic relictis, dimidiatis, conuertit
iter ad occaſum, ratus & hos eſſe cunctos Scythas, & ad occaſum fugere. Proinde cum
exercitu maturans ire Scythiam, eò deuenit, ubi in duas Scytharum incidit partes. Hos
nactus inſequebatur unius diei ſpatio, nunquam intermittens ſubterfugiẽtes. Subter-
fugiebant aũt de induſtria in terram eorum, qui ſocietatẽ ipſoꝝ reſpuerant, & primum
Scythæ hoſtẽ in confines pelliciunt. in Melanchlænorum. Quos cum perturbaſſent, tam Perſæ quàm Scythæ eorũ terram
ingreſſi, Scythæ in loca Androphagoꝝ Perſas adducũt. Perturbatis aũt Androphagis,
hoſtem in Neuridẽ ducunt. Neuris quoq; conſternatis, tendunt ſubterfugiendo ire ad
Agathyrſos. Agathyrſi cernentes fugari finitimos à Scythis ac perturbatos, priuſquam
à Scythis ager ipſorum inuaderetur, miſſo caduceatore, Scythis ingreſſu ſuorum fini-
um prohibent, p̄dicentes, ſi conarentur inuadere agrum ſuum, cum eis primum ſe p̄li-
um commiſſuros. Hoc interminati Agathyrſi, in fines ꝑcurrunt, animo arcendi ingredi
uolentes. At Melanchlæni & Androphagi & Neuri inuadentibus Perſis unà cum Scy-
this, neq; uirium neq; minarum memores, ſed timore perculſi, fugam capeſſerunt aqui
lonem uerſus ac ſolitudinem. Scythæ partim ad Agathyrſos iam non recuſantes ſocie-
tatem ſe conferebant, partim è Neuride regione in ſuas, Perſas præibant. Id cum diu fa
Darius Indathyrſo. ctitaretur, neque deſiſteretur, Darius ad Indathyrſum Scytharum regem miſſo equite,
inquit: Virorum dæmonie, id eſt, beate, quid aſſidue fugam facis, cum liceat tibi horum
facere alterutrum? Si tibi uideris idoneus ad reſiſtẽdum negocijs meis, ſiſte diſcurſum,
Terra & aqua munera. ac perſtans mecum fac prælium: ſin agnoſcis te imparem eſſe, ſic quoque ſiſte curſum,
& hero tuo munera offerens terram atq; aquam, in colloquium ueni. Ad hæc Scytha-
Indathyrſus ad Darium. rum rex Indathyrſus ita reſpondit: Sic res meæ habent, o Perſa, ut neq; ullum mortali-
um ego metuens ante fugerim, neq; nunc fugiam te, neq; quicquam faciam diuerſum
nunc, atque in pace facere conſueueram. Quod autem non protinus tecum ineo præli-
um, huius rei te certiorem faciam: Nobis neq; oppida ſunt neq; agri culti, quorum uel
amittẽdorum uel uaſtandoꝝ metu, properemus uobiſcum conferre pugnam: ad quam
ſi opus eſt continuo deuenire, ſunt paterna ſepulchra: quæ age dum inueneritis, tenta-
te labefactare: & tunc intelligetis, pugnaturi uobiſcum ſimus pro ſepulchris, nec ne:
prius aũt (niſi nos ratio traxerit) tecum prælium nõ cõſeremus. Hactenus, quod ad pa-
Heri Scytharum. cem pertinet, dictum ſit. Quod autem ad cætera, ego ſolos mihi heros arbitror Iouem
progenitorem meum, & ſolium Scytharum regium. Tibi autẽ pro terra & aqua quæ
dono poſcis, mittam quæ decet ad te uenire dona, pro eo quod herum te meum eſſe di-
xiſti, iubeo te flere. Hoc à Scythis rñſum eſt, quod caduceator reuerſus Dario renunci-
auit. Scytharum reges audito nomine ſeruitutis, indignatione perfuſi, partem illã quæ
cum Sauromatis ordinata erat, cui præerat Scopaſis, mittunt ad colloquẽdum cum Io-
nibus, q Iſtrum ponte iunctum aſſeruabant. At Perſæ non amplius ſibi uagandum eſſe
ſtatuerunt, ut hoſpitibus, qui ipſorum commeatum eripiebant, inſidias tenderent, diſtri
butis qui aduerſus ereptores frumentariæ rei iuſſa exequerentur. Enimuero equitatus
Scytharum ſemper in fugam uertebat equitatum Perſarum, ſed fugiẽtes incidendo in
peditatum, ab eo defenſabantur, Ita Scythæ ſummoto equitatu, hoſtili tamen metu pe-

ditum abſcedebant, & nihilo minus noctibus quoq; incurſiones faciebant. Aduerſus quos quid Darianis auxilio fuerit, referam, res in primis admirabilis, aſinorum nox ac mulorum ſpecies. Nam (ut ſuperius à me demonſtratum eſt) nullus in terra Scythica, neq; aſinus neque mulus gignitur, ac ne ullus quidem uiſitur propter frigora. Itaq; tudentes aſini perturbabant Scytharum equos, & cum Scythæ ſæpenumero Perſas adorirentur, eoq; equi exaudita aſinorum uoce, cōſternati auertebantur, arrectis auribus ſtupefacti, utpote inſolentia tum uocis, quā prius nō audiſſent, tū formæ quā nunq̃ inſpexiſſent. Atq; hoc qdem paululum qddam momenti ad bellum afferebat. Cæterum Scythæ ubi aīaduertunt Perſas tumultuantes, quo diutius in Scythia illi cōmorarent̄, & cōmorantes ad oīm neceſſariarū rerū inopiam redigerent̄, faciendum ita ſibi putarūt, ut pecoribus ſuis unà cum paſtoribus relictis, in alium ipſi abſcederēt locū. Perſæ illuc ſe cōferentes, excipiebant pecora. Quo facto cum ſæpius idem tentarent, ad ultimum Darius inopia rerum laborauit. Id reges Scytharum intelligentes, mittunt ad eum cū muneribus caduceatorem, aue, mure, rana, & quinq; ſagittis. Perſæ eum qui munera ferebat, percontabantur quid illa ſignificarēt. Iſte negare ſibi aliud eſſe mandatum, niſi cum illa tradidiſſet, celerrime rediret. Iubere tamen ipſos Perſas, ſi ſolertes forent, interpretari quid ſibi dona uellent. Hoc cum audiſſent Perſæ, conſultabant. Et Darij quidem ſententia erat, Scythas ſeipſos ei donare, & terram atq; aquam, hac ratione cōiectans, quod mus quidem in terra gignatur, & eodem quo homines uictitet, rana autem in aquis naſcatur, auis uero ſit equo aſſimilis, ſagittis dandis, quod ſeipſos tradere uideantur. In hāc ſentētiam Darius interpretabatur. At Gobryas unus è ſeptem qui Magos ſuſtulerunt, hoc dicere dona coniectabat: O Perſæ, niſi effecti ut aues ſubuoletis in cælum, aut mures ſubeatis terram, aut ranæ inſiliatis in paludes, non remeabitis unde ueniſtis, his ſagittis confecti. Et Perſæ quidem munera interpretabantur. At una pars Scytharum, cui datum ante erat negocium Mæotidis paludis cuſtodiendæ, tunc autem cum Ionibus q ad Iſtrum erant colloquendi, ubi ad pontem uenit, ita uerba fecit: Viri Iones, libertatem uobis afferentes uenimus, ſi modo nos exaudire uolueritis. Accepimus enim Darium uobis præcepiſſe, ut ad ſexaginta duntaxat dies cuſtodiam pontis ageretis, & niſi intra id tempus ipſe non afforet, domum abiretis. Itaque ſi id feceritis, & apud illum & apud nos culpam deuitaueritis. Proinde cum ad præſtitutam diem permanſeritis, iam licet abſcedatis. Hæc ſe facturos recipientibus Ionibus, Scythæ raptim retro abiere. At cæteri Scythæ poſt miſſa Dario dona, cum peditatu ac equitatu aduerſus Perſas in acie inſtructi ſteterunt, tanquam conflicturi. Cum interim lepus in medium proſilijt, quem ut quiſque uidit inſequebatur. Perturbatis Scythis ac uociferantibus, ſciſcitabatur Darius, unde hoſtium tumultus exiſteret, & cum audiſſet illos leporem inſectari, inquit ad eos Perſas, cum quibus cætera colloqui conſuerat: Hi uiri uidentur mihi magno nos habere contemptui, & nunc Gobryas recte dixiſſe de Scythicis donis, quo magis cum mihi quoque ipſi res ita ſe habere uideantur, bono conſilio eſt opus, ut tutus nobis eò unde uenimus, ſit receptus. Ad hæc Gobryas equidem, inquit: O rex, horum ego uirorum inopiam uidebar mihi ferè fama habere cognitam, ſed ubi adueni, euidentius intellexi, animaduertens eos habere nos ludibrio. Proinde mihi uidetur, cum primum nox aduenerit, incenſis è more ignibus, & alijs quæ conſueuerunt fieri actis, imbecilliſſimis quibuſq; militum ad hoſtem fallendum relictis, aſiniſq; oībus alligatis abeundum, priuſquam ad Iſtrum rectà pergāt Scythæ ad pontem ſoluendum, aut Ionib' ſoluere libeat, quod nobis factu facile erit. Hoc Gobryas conſilium dabat. Cui aſſentiēs Darius, ubi nox affuit, reliquit in caſtris uiros languore præditos, & eos quorum amiſſio minimi facienda eſſet, necnon omnes aſinos alligatos: aſinos quidem, ut uocem ederent: infirmos autem homines hoc titulo, ut dum ipſe cum flore copiarum adoriretur hoſtem, iſti interea caſtra tutarentur. Hæc perſuadens his qui relinquebantur, Darius accenſis ignibus quàm maturrime ad Iſtrum contendit. Aſini, quod multitudine deſtituti eſſent, eo magis rudere. Quos audientes Scythæ, credere omnino Perſas in eiſdem permanere caſtris. Verum ubi illuxit, ij qui relicti erāt, cognito ſe proditos eſſe

Scytharum munera ad Darium. Auis. Mus. Rana. Sagittæ.

Munerum Scytharum interpretatio.

Gobryæ conſilium.

à Dario, manus extendere ad Scythas, & quæ contigerant referre. His illi auditis repente retractis duabus Scytharum partibus, & una Sauromatarum cum Budiniſq; ac Gelonis, Perſas recta ad Iſtrum uia perſequuntur, utpote pleroſq; pedites & itinera neſcientes, ea præſertim quæ diuortia habebant, ipſi equites & compendia uiarum ſcientes. Sed cum utriq; ab alteris aberrarent, multo priores ad pontem Scythæ peruenere quàm Perſæ. Ibi cognito ſe præuertiſſe Perſas, ita ad Ionas, qui in nauibus erant, uerba fecere ſic:

Ionum deliberatio de ponte Darij deſerendo.

Viri Iones, cum dierum numerus iam pertrãſierit, iniurij eſtis qui adhuc permanetis, ſed quoniam hactenus timore manſiſtis, nunc ſoluite quàm celerrime traiectum, atque abite ſoſpites liberiq;, dijs pariter ac Scythis gratiam habentes. Nam eum, qui antea dominus ueſter erat, ita tractabimus, ut aduerſus nullum mortalium ſit facturus expeditionem. De hac re cõſultantibus Ionibus, Miltiadis quidem Athenieñſium ducis & Cherſonenſium, qui ſunt in Helleſponto, tyranni ſentẽtia erat, Scythis obtemperãdum eſſe, & Ioniam ſeruitute liberandam. At Hiſtiæi Mileſij diuerſa, quòd diceret nunc quidem eos ſuæ quenq; urbis tyrannos eſſe ob Darium. Potẽtia uero Darij ſublata, neq; ſe Mileſijs, neque alium quenquã uſquam præeſſe poſſe. Fore enim, ut ſingulæ ciuitates popularem ſtatum, quàm tyrannicum mallent. Hanc ſententiam cum dixiſſet Hiſtiæus, omnes conſeſtim, qui Miltiadi aſſenſi fuerant, in eam tranſierunt. Fuere aũt qui diſceptauerũt, duntaxat alicuius apud regem exiſtimationis, Helleſpõtinorum quidam tyranni, Daphnis Abydenus, & Hippoclus Lampſacenus, & Erophantus Parienus, & Metrodorus Proconneſius, & Ariſtagoras Cizicenus, & Ariſton Byzantius, & iſti quidem ex Helleſponto.

Hiſtiæi ſententia.

Ab Ionia autem Stratias Chius, & Aeacides Samius, & Laodamas Phocẽſis, & Hiſtiæus Mileſius, cuius ſententia prælata eſt ſententiæ Miltiadæ. Aeolum uero unus affuit, qui eſſet autoritatis, Ariſtagoras Cymæus. Hi poſteaquam Hiſtiæi probauere ſententiam, hoc ſibi agendum dicendumq; cenſuerunt, ut pontem quidẽ ab ulteriore ipſa eatenus ſoluerent, ut extra ſagittæ iactum eſſent, ne nihil facere uiderentur, cum tamen nihil facerent, néue Scythæ uim afferre tentarent, & Iſtrum ponte tranſire, ſed ſoluentes illinc pontem, quaſi omnia ad uotum Scytharum facerent. Hoc ſententiæ Hiſtiæi addendum cum decreuiſſent, ita pro uniuerſis ad Scythas Hiſtiæus uerba fecit:

Hiſtiæus ad Scythas.

Viri Scythæ, iucundam nobis rem attuliſtis, & opportune inſtatis. Atque ut uos nobis probe uiam oſtendiſtis, ita nos uobis obſequenter obtemperabimus. Vt enim cernitis, traiectum reſcindimus, adhibituri omnem diligentiã, cupiditate aſſequendæ libertatis. Cæterum dum nos hæc diſſoluimus, interea uos illos ingrere tẽpus admonet, & inuentos tam ueſtro quàm noſtro nõie ita ulciſci, ut merent. Scythæ Ionibus iterum fidem habentes tanquã uera elocutis, ad inquirendos Perſas reuerterunt, atq; ab om̃i illorum itinere aberrarũt, ipſi ſibi huius rei cauſa, quòd pabula equorum illis in locis corruperant, fonteſq; obſtruxerant, quod niſi feciſſent, facile ſi uoluiſſent Perſas inuenturi: nunc ita faciendo, uiſi ſibi ſunt optime cõſuluiſſe, ob quæ tñ eos res fruſtrata eſt. Quippe in ſua regiõe eam partem cõſectantes, in qua cibaria eqs atq; aquæ forent, hoſtem indagabant: rati illum eadẽ parte fugam intẽdiſſe. At ille obſeruato quod prius tenuerat itinere, abierat, atq; ita quoq; ægre traiectus reperit locum. Et cum noctu perueniſſet, nactus pontem ſolutũ, aio prorſus concidit, ueritus ne ſe relicto Iones abiiſſent. Erat apud Darium Aegyptius quidam, oĩm hoĩm uocaliſſimus.

Vocaliſſimus quidã Aegyptius.

Hunc Darius ſupra ripam Iſtri poſitum iubet inclamare Hiſtiæum Mileſium: Hiſtiæus eũ ſæpius inclamantem, ad primam tñ inclamationem exaudiens, oẽs naues admouit, & ad traijciendũ exercitum põtem iunxit. Atq; hunc in modũ Perſæ profugerunt, quos indagantes Scythæ, iterum aberrauerunt, & ob id Iones tanquã non liberos, ſed peſſimos & ignauiſſimos omnium hominum iudicant, deq; eis tanquã de ſeruis loquentes, mancipia dños amantia eſſe aiunt, & inſectatione digniſſimos. Hæc in Iones Scythæ probra iaciũt.

Iones à Scythis hominũ ignauiſſimi iudicantur.

Darius per Thraciam iter faciẽs, Seſtum Cherſoneſi peruenit, atq; illinc Aſiam nauibus ipſe tranſiuit, relicto in Europa exercitus duce Megabyzo, uiro Perſa, cui Darius aliquãdo hũc honorem habuit, ut hoc uerbum inter Perſas diceret, cum eſſet eſurus mala punica, ſimul ac primum malũ aperuit, interrogatus à fratre Artabano, nunquid tantum hominum ſibi optaret, quantum illic eſſet acinorum, reſpondit, ſe præoptare tot ſibi eſſe Megaby-

zos ĝ Græciã ſubditam. His uerbis apud Perſas hoĩem honorauit:quẽ tunc prætorem
reliqͭ cum octoginta millib⁹ militũ. Megabyzus aũt hic immortalẽ ſui memoriã apud
Helleſpontios reliqͭ,hoc dicto, ꝙ cum apud Byzantiũ agens audiſſet Chalcedonios de
Megabyzi elogium.
cem & ſeptem annis ante Byzãtios urbẽ cõdidiſſe, inqͭ Chalcedonios eo tẽpore cæcos
fuiſſe, q cũ pulchrior adeſſet locus ad urbẽ condendã,nequaĝ turpiorem elegiſſent,niſi
cæci fuiſſent.Hic igiẽ Megabyſus in Helleſpontia plaga ꝑ prætore relictus,eos q diuer-
ſaꝝ à Medis partium erant,ſubigebat:& iſte qdem talia agebat.Per idem autẽ tempus,
alia ingẽs aduerſus Pœnos extitit expeditio,ob eam quã ego cõmemorabo cauſam, his
pri⁹ expoſitis: Argonautaꝝ poſteri cũ à Pelaſgis qui fœminas Athenienſiũ,& ex Brau
rone prædati ſunt, eſſent eiecti à Lemno, Lacedæmonem nauigauerunt , conſidentesq́
apud Taygetum ignes accenderũt. Quos Lacedæmonij cũ aſpexiſſent, nũcium miſere,
Minyæ.
ſciſcitatum qnam & unde eſſent.Illi nuncio ſciſcitanti rñderunt,ſe Minyas eſſe,ab his he
roibus oriundos,q in Argo nauigaſſent:quiq́ cum Lemnum appuliſſent, illic eos ꝑcre-
aſſent.Hanc oronem ſtirpis Minyaꝝ cum audiſſent Lacedæmonij,miſſo iteꝝ nuncio ſci
ſcitanẽ,qd ſibi uelit ipſoꝝ aduentus,atq ignis accenſio.Illi uero ſe rñdent,à Pelaſgis eie
ctos,redire ad parentes (æqſſimum eñ id factũ eſſe) orareq́ ut ſibi liceret unà cum eis
habitare,tum bonoꝝ,tum agroꝝ participes. Eos recipe in ea quæ ipſi uellent,Lacedæ-
monijs placuit, cum ob alia ad hoc faciendum inductis,tum ꝑcipue, ꝙ Tyndaridæ Ca-
ſtor & Pollux in Argo nauigauerant.Receptos Minyas & agris impertierunt, & in tri
Lacedæmonii ori in mos in iumendis noctu ſupplicijs
bus coaptarunt.Ibi confeſtim in alios ablocatis,quas in Lemno duxerant uxoribus,ma-
trimonia contraxerunt.Lõgo deinde interiecto tẽpore,ſtatim elati ſuperbia, cũ alia fla
gitioſa ꝑpetrarunt,tum regnũ affectarunt.Quo noĩe eos Lacedæmonij morte mulctan
dos cum cenſuiſſent,compꝛhenſos in carcerem coniecerunt. Quoſcunque Lacedæmonij
morte plectendos cenſent,eos noctu plectunt,interdiu neminem. Cum uero eſſent in il
los animaduerſuri,exorati ſunt ab eoꝝ uxoribus,quæ ciues erant, & primoꝝ Spartano
rum filiæ,ueniam ingrediendi carcerem, & cũ ſuo cuiuſq; uiro colloquendi,nullũ in il
lis dolum eſſe ſuſpicantes. Hoꝝ permiſſu Minyaꝝ uxores ingreſſæ carcerem,cũ ſui ueſte
Minyæ uxorum commento liberati.
quã geſtabant uiris tradita,illorum ueſtem illæ ſumpſerunt.Ita Minyæ muliebri ueſte
amicti,ueluti mulieres,è carcere ꝑdierunt,rurſusq́ apud Taygetum conſederunt. Hac
eadem tempeſtate Theras Auteſionis filius,Thiſameni nepos,Therſandri ꝑnepos,Poly
nicis abnepos, miſſus eſt in coloniã Lacedæmonis,genere Cadmeo, auunculus Ariſto-
demi filiorum Euryſthenis & Proclis, quorum cum pupilli eſſent,tutelam gerebat re
gni Spartani.Adultis mox pupillis,ac recepto imperio,Theras ita grauiter tulit ſibi ab
alijs imparĩ,qm̃ impium deguſtaſſet,ut negaret ſe Lacedæmone moraturum,ſed ad co
gnatos nauigatuꝝ.Erant aũt in inſula,quæ nunc Thera,quondã Calliſta uocabatur,uiri
Phœnices à Membliare Pœcilis filio oriundi.Cadmus eñ Agenoris Europã quæritans
in inſula,quæ nunc Thera uocaẽ,appulſus cum eſſet,ſiue regiõis amore captus,ſiue qua
alia uoluntate,reliquit illic cum alios quoſdã Phœnices,tum Membliarẽ conſanguine-
um ſuum.Iſti ante aduẽtum Theræ Lacedæmone octo ætatibus hoĩm inſulã (quæ Calli
ſta,id eſt,pulcherrima uocabatur) incoluerũt. Ad quos, Theras cum multitudine tribu
lium miſſus eſt,nequaĝ ad illos eijciendos,ſed ad unà habitandum, & ad inſulam ualde
frequẽtandam.Poſtea uero ĝ Minyas è carcere elapſos,& apud Taygetum conſidentes,
Lacedæmonij tũ necare ſtatuerant,Theras necem eoꝝ deprecabatur,recipiens ſe illos ex
ea regione abducturum. Et huic poſtulato Lacedæmonijs aſſentientibus,cum tribus bi
Ouem lupis relinquere prouerbium.
remibus ad poſteros Membliaris nauigauit,ducẽs ſecum non uniuerſos Minyas (Pleri-
q; eñ ex ipſis ad Parorcatas Cauconasq́ diuerterũt) ſed paucos,quos in ſex partes diſtri
buerunt,& totidẽ illic oppida cõdiderunt,Lepreũ, Magiſtũ,Trixas,Pyrgũ,Epiũ,Nu
diũ.Quoꝝ plana Helei memoria mea deleuerũt.Inſulæ aũt à conditore Thera nomẽ eſt
inditũ.Hic filio,ꝙ negaret ſe nauigatuꝝ cũ eo,relinquã ergo,inqͭ,ouẽ lupis. Ex quo di
Oilycus unde appellatus.
cto nomẽ adoleſcenti impoſitũ eſt Oilycus,id eſt,oui lupus, & id nomen alteri præua-
luit.Oilyco natus eſt filius Aegeus,à quo uocantur Aegidæ,in Sparta ingens tribus.Ex

hac tribu uiri, cum ſibi nõ permanerent filij ex Erinnyum oraculo,delubrũ Laio & Oe
Laij delubrũ. dipodæ extruxerũt:quod poſtea apud eos Theræos manſit,qui ex his uiri procreati fu-
& Oedipodæ delubrum. ere. Hactenus Lacedæmonij cum Theræis conſentiunt: quod deinceps exutit, ſoli The
ræi factum hoc modo eſſe memorant: Grinus Aeſanij filius ab hac Thera oriundus,
cum eſſet Theræ inſulæ rex, contulit ſe Delphos, ducens ex urbe ſolennes hoſtias cum
alijs eum ciuibus comitantibus, tum uero Batto, qui erat de genere Polymneſti, apud
Mynias gratioſus. Conſulenti Grino Theræorum regi de alijs rebus,Pythia reſpondit,
ut urbem in Africa conderet. Cui uiciſſim iſte: Equidem, inquit,ego ô princeps ſenior
ſum & grauis ad moliendum, tu uero quempiam horum iube iſta facere:ſimul hæc di-
Battus. cens,Battum oſtendebat:Hæc hactenus. Tunc ubi reuerſi ſunt,pro nihilo habuere reſpõ
ſum: neque ubi terrarum Africa eſſet gnari, neque ex incerto oraculo coloniam mitte-
re audentes. Septem poſt hæc annos in Thera cum non pluiſſet,& omnes(præter unã)
arbores exaruiſſent, conſulentibus Theræis Pythiam, reſpondit, mittendam in Afri-
cam eſſe coloniam. Illi,quoniam nullum mali remedium erat,mittunt in Cretam nun-
cios inueſtigatum, ſi quis aut indigenarum aut aduenarum illic eſſet,qui in Africam na-
Itanus oppi. uigaſſent. Nuncij cum Cretam pererraſſent, & ad urbem Itanum perueniſſent, in ea
Corobius. contraxerunt cum purpurario quodam,cui nomen erat Corobio. Is aiebat,ſe uentis ab-
reptũ in Africam applicuiſſe,& ad Platæam inſulam Africæ. Hunc nuncij mercede in-
ductum in Theram duxerunt. Verum non multi ad rem explorandam,ex Thera initio
profecti ſunt,duce ipſo Corobio:quo in ea inſula relicto cum aliquot menſium cibarijs,
ipſi quamcelerrime reuerterunt ad cæteris de inſula renunciandum. Quibus ultra præ
Colæus. ſtitutum tempus redire differentibus,omnia Corobio deficiebant. Sed appulſa eò naui
Samia,quæ ab Aegypto redibat,cuius gubernator erat Colæus: Samij,omni re geſta à
Corobio audita,in annum homini cibaria reliquerunt. Ipſi ex hac inſula cum ſoluiſſent,
Herculeæ columnæ. Aegyptum optantes uento ſubſolano abrepti ferebantur, nec intermittente flatu,Her-
culeas tranſuecti columnas peruenerunt in Tarteſſum, pompam ferentes ad rem diui-
Tarteſſus. nam. Erat ea tempeſtate id emporium,id eſt,nundinæ,intemeratum,adeo,ut inde reuer
tentes iſti ex mercibus quæſtum maximum fecerint, inter omnes quos nouimus Græ-
Soſtrates. cos, duntaxat poſt Soſtratem Laodamantis, cum quo nemo poſſit contendere. Ex hoc
Ahenum Samiorum. quæſtu Samij decima(id eſt, ſex talentis)ſelecta, fecerunt ahenum ad exemplum crate-
ris Argolici, gryphinis capitibus in circuitu altrinſecus obuerſis: & in templo Iunonis
collocarunt,ſuſtinentibus illud tribus coloſſis,id eſt,humanis ſimulacris,ſeptenûm cu-
bitorum,genu nixis:& hoc primum facto ingens amicitia Cyrenæis Theræiſq; cum Sa
mijs cõtracta eſt. Theræi,ubi relicto in inſula Corobio,ad Therã reuerſi renũciarũt eſſe
illis inſulam è regione Africæ ſitam,placuit Theræis, ut è ſingulis oppidis quæ ſeptem
erant,uiri mitterentur,fratribus inter ſe ſortitis,quis potius mitteretur,duce eorum re
ge Batto:Ita duas biremes in Platæam miſerunt: Hæc Theræi memorant. Cætera iam
Theræorum colonia. Theræis cum Cyrenæis conſtant. Nam quod ad Battum pertinet,Cyrenæi nequaquam
Cyrenæi. cum Theræis conſentiunt. Sic enim narrant:Eſt in Creta oppidum Oaxus,in quo fuit
Oaxus. Etearchus rex. Hic amiſſa uxore, induxit filiæ nomine Phronimæ, nouercam, quæ do-
Etearchus. mum ingreſſa,ut erat, ita re ipſa ſe nouercam præſtitit, cum lædendo, atque omne ge-
Phronima. nus iniuriarum excogitando, tum ad extremũ impudicitiam impingendo: idq; ita rem
habere uiro perſuaſit. Iſte ab uxore deceptus,rem de filia nefariam commentus eſt. Erat
in Oaxo negociator quidam Theræus,noĩe Themiſon:hũc in familiaritatem acceptum
Themiſon. Etearchus adiurat,ut quam rẽ oraret,in ea ſe miniſtrum pberet. Vbi hominẽ iureiurã-
do adegit,adductam ei tradidit filiam ſuam:iubens,ut eam abductam in mari demerge
ret. Themiſon ancipiti animo inter nefas operis & hoſpitij perfidiam, ita ſibi faciẽdum
putauit. Accepta puella mare ingreſſus,cum in alto fuit,ut iuriiurando Etearchi ſatiſfa-
ceret, reuinctam funibus puellã demiſit in pelagus: ea deniq; retracta, Theram perue-
nit. Ibi Polymneſtus uir inter Theræos ſpectatus, in concubinatũ Phronimam accepit,
ex qua interiecto tempore natus eſt ei filius, ſono uocis exili, ac balbutienti, cui nomen

impoſitum eſt Batto, ut Theræi & Cyrenæi aiunt. Vt aũt ego ſentio, aliud aliqd, ſed cũ
cognominatũ, Battum, poſtq̃ in Africã abijt, cũ ꝑpter oraculũ apud Delphos ſibi red- *Batto nomen unde inſitutum.*
ditum, tũ ꝑpter honorem quẽ aſſecut⁹ eſt. Battũ enĩ Pœni regẽ appellãt, & ob id reor
Pythiã lingua Punica, quam nouerat, cũ oraculũ reddidit, uocaſſe Battũ, ꝗ futurus rex
eſſet in Africa. Hic ubi in uirilem adoleuit ætatem, Delphos adijt, ob linguæ uitium.
Cui conſulenti Pythia reſpondit:

Batte uenis uocis cauſa, dux te iubet ire
Lanigeram in Libyen habitatum Phœbus Apollo. *Apollinis oraculum.*

Ad hæc Battus ſic uiciſſim inqt: O princeps, ego ad te ueni gratia cõſulendi de uoce, tu
de alijs mihi rñdes, quæ nequeunt fieri, iubens migrare in Africã, qua copia, quá ue ma-
nu? Hæc loquens nõ ꝑſuaſit illi ut alia rñderet, ſed eadẽ quæ prius rñdente Pythia, illinc
digreſſus abijt in Therã. Mox deinde cũ & huic ipſi, & cæteris Theræis male cõtingeret,
nec mali cauſa depꝛehenderet, ob hæc mittunt Delphos ſciſcitatum. Quib⁹ cũ rñdiſſet Py
thia, meli⁹ cũ ipſis actũ iri, ſi Cyrenẽ in Africa cõderent cũ Batto, miſerunt Theræi Bat
tum cum duab⁹ biremibus. Iſti Africã ꝑfecti (qñqdem nõ aliud habebant quod agerẽt)
retro ad Therã ſe receperunt. Sed eos Theræi arcentes acceſſu terræ repellebant, ac rur-
ſus reuerti iubebant. Ita neceſſitate adacti, remenſo iterũ mari, condiderunt oppidum in
inſula Africæ adiacẽti, noĩe ut prius dictum eſt, Platæa, quæ fertur par eſſe Cyrenæis ma
gnitudine. Hãc biẽnio incolẽtibus, cum nihilo melius ſecum ageret, uno è ſuis relicto,
cæteri Delphos nauigarunt ad oraculum cõſulendum. Eò poſtq̃ uenerunt ſciſcitanti- *Platea oppidum.*
bus qd ita ſecum in Africã ꝑfectis, nihil tñ melius ageretur, Pythia rñdit his uerbis:

Lanigeræ Libyes ſcis quam nec adiueris urbem.
Me melius tuum ego ingenium mirabor euntis.

His auditis, ij q cum Batto erãt, rurſus redierunt. Neq; enĩ ſinebat eos deus aliò migra *Aziriſtus locus.*
re, priuſq̃ in Africã cõceſſiſſent. Reuerſi ad inſulã, recepto quẽ reliquerant, incoluerunt
locum in Africa, è regione inſulæ, noĩe Aziriſtum, amœniſſimis collib⁹ utrinq; conclu
ſum, & utrinq; flumine præterlabente. Hunc locum ſex annis cum incoluiſſent, ſepti-
mo deſerẽdũ putauerunt, admonitu Pœnorũ, ut in meliorẽ tranſirẽt. Ita illinc eos Pœni
ueſpum uerſus, & ad locorũ ſpecioſiſſimum abduxerunt, & qdẽ noctu, ne Græci inter-
diu faciẽtes iter, diurnum ſpatium metiẽdo aĩaduerterẽt. Eſt autẽ huic loco nomẽ Ira-
ſa. Eos ubi ad fontẽ q Apollinis eſſe fert, duxerunt, inqunt: Viri Græci, hic uobis inco-
lere cõmodum eſt, ubi cælum uocaliter ſonat. Sub Batto igitur (q cõdidit Zoam, & an *Iraſa locus.*
nos q̃draginta regnauit, & ſub eius filio Arceſilao, q regnauit annos ſexdecim) Cyre- *Apollinis fons.*
næi habitauerũt tot oĩno, quot in coloniã initio miſſi fuerãt. Sub tertio autẽ Batto, q fe
lix eſt appellat⁹, cũctos Græcos ad nauigandũ in Africã cũ Cyrenæis habitatũ induxit *Pœni Aegyptijs ſe ſubdunt.*
Pythia. Nam accerſebant eos Cyrenæi ad agri partitionẽ. Induxit aũt hæc uerba rñdẽs:

Serior in Libyen quiſquis peruenerit almam,
Diſcernendi agri mox hunc affirmo pigebit.

Cum ergo ingẽs multitudo Cyrenam ſe cõtuliſſet, finitimorũ Pœnorũ agros uaſtabat,
atq; inter ſe partiebantur. At illi eorũq; rex noĩe Adicran, agris exuti à Cyrenæis, miſſis *Adicran.*
in Aegyptum qbuſdam, ſeſe dediderunt Aprij Aegyptiorũ regi. Iſte comparatum gran
dẽ Aegyptiorũ exercitum, miſit aduerſus Cyrenas. Cyrenæi inſtructa apud Iraſa locum *Apries rex.*
& ad fontẽ Theſtin acie, cum Aegyptijs cõflixerunt, eoſq; ſuperauerunt, utpote inexptos *Theſtis fons.*
antea atq; cõtẽptores Græcorũ: adeoq; ꝓfligarunt, ut pauci ex eis in Aegyptũ redirent.
Qua de re Aegyptij ſuccẽſentes Aprij, ab eo deſciuerunt. Huius Batti filius extitit Arce *Barea oppidum.*
ſilaus, q regnũ adeptus, inter initia cũ frĩbus ſuis ſeditiões exercuit, donec illi relicto eo,
in aliũ Africæ locum migrauerunt, ubi cõtracti urbẽ hãc cõdiderunt, quæ ut tunc Bar *Arceſilai regnum.*
ca nunc appellatur. Et inter cõdendum Pœnos ſolicitabant ad deficiẽdum à Cyrenæis.
Arceſilaus tã ſuis defectoribus, q̃ eorũ receptoribus bellum intulit, quem reformidan-
tes Pœni, fugam ad orientales Pœnos intenderunt. Sed fugientibus Arceſilaus uſq; in-
ſtitit inſequẽdo, dum ad Leuconẽ Africæ ꝑueniret, & Pœnis uideretur opportunus ad *Leucon.*

inuadendum. Itaque congreſſi eò Pœni, adeo ſuperauere Cyrenæos, ut ex illis ſeptem-
millia ceciderint. Poſt hanc cladem, Arceſilaum ægrotantem epoto medicamēto frater
ſuus Aliarchus ſtrāgulauit. Sed eum dolo uxor Arceſilai interfecit, nomine Eryxo.
Aliarchus. *Battus claudus.* Arceſilao acceſſit in regno Battus, pedibus non ualens, ſed claudus. Cyrenæi ob acce-
ptam calamitatem, Delphos miſerunt, per quoſdam interrogatum, quam rationem ine-
untes præclariſſime habitarent. His Pythia reſpondens, iuſſit ex Mantinea Arcadum ad
Cyrenenſium diſtributio. ducerent moderatorem. Itaq; petentibus Cyrenæis, Mantinei dederunt quendā nomi-
ne Demonacē, uirum inter populares probatiſſimum. Hic igitur uir Cyrenen profe-
ctus, ubi ſingula quæq; edoctus eſt, in tres tribus diſtribuens illos ita digeſſit, ut unam
quidem partem faceret Theræorum atq; confinium, alteram autem Peloponnenſium
atq; Cretenſium, tertiam uero cunctorum inſulanorum. Qui etiam huic Batto regi cū
alia omnia quæ ſuperiores reges obtinuerant contulit, tum uero peculiaria fana ac ce-
remonias in media ciuitate inſtituit: quæ inſtituta ſub hoc quidem Batto ſyncera per-
manſerunt. Verum ſub eius filio Arceſilao uehementer ſunt perturbata, negante Ar-
Pheretima. ceſilao Batti illius claudi & Pheretimæ filio ſe laturum quæ Mantineus Demonax con-
Arceſilaus eijcitur. ſtituiſſet, ac repoſcente honores ſuorum maiorum: hinc ſeditione orta, eiectus profugit
in Samum, mater eius in Salaminem Cypri. Obtinebat ea tempeſtate Salaminis impe-
Salamin. Euelthon. rium Euelthon, qui Delphis dedicauit thuribulum ſpectaculo dignum, quod in the-
ſauro Corinthiorum ſitum eſt. Ad hūc profecta Pheretima precabatur, ut ſe filiúmque
Cyrenen cum exercitu reducerent. Ille omnia potius quàm exercitum huic dabat. Phe-
retima id quod dabatur accipiens, dicere bonum id quidem eſſe: ſed melius facturum
Colus cum fuſo fœminæ tractanda. eum, ſi quod obſecraretur daret exercitum. Cumq; identidem ad omnia quæ dabantur,
hoc diceret, tandem miſit ad eam Euelthon dono fuſum aureum, atq; colum penſo cir-
cūdatam: dicentiq; quæ conſueuerat uerba, Pheretimæ, inquit, talibus rebus donari fœ-
minas, non exercitu. Arceſilaus interea Sami agens, unumquenque ſolicitabat ad ſpem
rei agrariæ: coactoq; ingenti exercitu, miſſus eſt Delphos ad conſulendum de redi-
tu in patriam. Cui Pythia ita reſpondit: Ad quatuor Battos ac totidem Arceſilaos octo
hominum ætates dat uobis Apollo Cyrene regnare, ulterius uos conari dehortatur.
Tibi uero ſuadet, ut ingreſſus in domū tuam, quietem agas. Quod ſi fornacem inueneris
plenam amphorarū, ne eas excoquas, ſed ad auram emittas. Sin fornacem incenderis,
ne committas ut circūfluum introeas: alioqui peribis tu pariter & taurus optime opus
faciens: Hæc Arceſilao Pythia reſpondit. Iſte ſumptis ijs quos contraxerat, è Samo, re-
Arceſilaus Cyrenen recuperat. dijt Cyrenen: recuperatoq; reꝝ ſtatu, immemor oraculi factus, uocatis ad dicendā cau-
ſam ijs, qui contra ipſum in partibus fuerāt, obiecit culpam fugæ ſuæ. At illoꝝ alij exi-
lio ſolum uertebant, alij ab eo comprehenſi, in Cyprum ad necem mittebantur, quos
Cnidij ad ſuam terram appulſos liberauerunt, ad Theramq; dimiſerunt. Quoſdam, qui
in grandem quandam & priuatam Aglomachi turrim refugerant, circūdata materia
Arceſilaus igni cremauit. Hoc perpetrato, agnoſcens id eſſe oraculum, quo Pythia non
ſinebat eum inuentas in fornace amphoras excoquere, exceſſit ultro ex urbe Cyrene, ex-
timeſcens necem oraculo prædictam, & quod Cyrenen exiſtimaret eſſe circunfluam.
Alazer. Contulitq; ſe ad regem Barcæoꝝ nomine Alazerim, cuius filius in matrimonio habe-
bat cognatam ſuam. Et quidam tunc Barcæi, tum Cyrenæi exules cum in foro agētem
animaduertiſſent, obtruncarunt, & inſuper eius ſocerum Alazerim. Ita Arceſilaus, ſiue
Arceſilai mors. uolens, ſiue inuitus, oraculo non obſecutus, fatum ſuum impleuit. Mater eius Phereti-
ma, dum filius ſuus mali ſui ſibi autor Barcæ agit, ipſa interea honoribus filij Cyrene
fungebatur, ac munera obibat cum alia, tum in ſenatu præſidēdo. Vbi cognouit filium
Pheretima principis obit munera. in urbe Barca oppetiſſe mortem, fuga ſe proripuit in Aegyptum. Nam Arceſilaus fue-
rat de Cambyſe Cyri benemeritus: ꝙ is extitiſſet qui Cyrenen Cambyſi tradiderat, ac
tributum inſtituerat. Hæc in Aegyptū cum perueniſſet, ſupplex Aryandi aſſedit: hor-
Aryandes. tanſq; eum ad ſe ulciſcendā, prætendens titulum, quod ideo filius ſuus, quia cum Medis
ſentiret, interemptus eſſet. Erat hic Aryandes Aegypti prætor à Cambyſe conſtitutus,

qui aliquanto poſt tempore cum æmulari Darium uellet, ab eo eſt interfectus. Siquidem audiens atq; animaduertens Dario cordi eſſe memoriã ſui relinquere opere, quod à nullo alio regum factum eſſet, id ſibi imitandum putauit, donec mercedem accepit. Etenim Darius ex auro quàm potuit purgatiſſimo monetam percuſſit. Idem Aryandes Aegypti prætor ex argento fecit. Et nunc quoq; extat puriſſimum argẽtum Aryandicum. Ea re comperta, Darius inſimulatum quaſi rebellare uellet, morte affecit. Tunc tamen Aryandes hic miſertus Pheretimæ, omnes ei copias Aegypti tradidit, pedeſtres ſimul & nauticas, præpoſito quidem pedeſtribus Amaſi uiro Maraphio, nauticis aũt Badra generis Paſargadi. Sed priuſquam copias mitteret, caduceatore Barcam miſſo percontabatur, quiſnam percuſſor Arceſilai extitiſſet: Barcæi ſe omnes extitiſſe reſpõdent: multa enim ſe ab illo mala eſſe perpeſſos. His auditis Aryandes ita exercitum unà cum Pheretima mittit. Atque hic quidem titulus inferendi belli extitit. Verum (ut mea fert opinio) exercitus mittebatur ad Pœnos ſubigendos. Pœnorum multæ ſunt & uariæ nationes, quaꝝ paucæ regi obtemperabant, pleræq; Darium contemnebant. Colũt autem Aegyptum uerſus, ut hinc incipiamus, Pœnorum primi Adyrmachidæ, qui eiſdem fere, quibus Aegyptij, moribus utuntur. Veſtem geſtant qualem & alij Pœni, uxores eorum in utroq; crure armillam æreã. Eædem capitis comã alũt, quaꝝ quæq; ſuos (quos capit) pedunculos præmordet, atq; ita abijcit. Hoc iſti ex omnibus Pœnis ſoli factitãt, ſoliq; uirgines nupturas regi exhibent, quæ illi placita fuerit, eam deuirginat. Pertingũt hi Adyrmachidæ ab Aegypto ad portum uſq; nomine Plynum. His confines ſunt Gygamæ, locum qui occaſum ſpectat incolentes, Aphrodiſiade tenus inſula. In huius loci medio eſt inſula Platæa, ubi urbem condidere Cyrenæi. Atq; in continente eſt portus Menelai & Aziris, quam Cyrenæi incoluere. Et dehinc Silphium incipit, ab inſula Platæa pertingens uſq; ad fauces Syrtis. Apud hos idem penè ritus, qui apud alios ſunt. Gigamas ab occaſu contingunt Asbyſtæ, qui ſupra Cyrenen incolentes, pertingũt ad mare. Nam maritima Cyrenæi colunt. Iidem non poſtremi, ſed p̃cipui Pœnoꝝ ſunt, q quadrigis uehantur, ſtudioſi in Cyrenæorum moribus maxima ex parte imitandis. Horum ſunt occaſum uerſus cõfines Auſchiſæ, qui ſupra Barcam incolentes ad mare, pertingunt ad Euheſperidas. Circa mediam Auſchiſarum plagam habitant Cabales, exigua natio, ad mare pertingentes ad Tauchiram oppidum agri Barcæi, eiſdem quibus ij qui ſupra Cyrenen ſunt, moribus utentes. Auſchiſarum quod ad occaſum uergit, contingunt Naſamones, grandis natio, qui ſub æſtatem relictis ad mare pecoribus, conſcendunt ad locum Aegilen, decerpturi palmulas. Nam palmæ illic & permultæ ſunt & ſpatioſæ, & fructiferæ omnes. Ex quibus ubi palmulas præmaturas decerpſerunt, ad ſolem ſiccantes maturefaciunt, deinde lacte maceratas ſorbillant. Vxores plures ſinguli è conſuetudine habent, & cũ his in propatulo coeunt, eodem penè quo Maſſagetæ modo, prius ſcipione prætento. Naſamonibus mos eſt, cum qs primum ducit uxorem, prima nocte ut ſponſa ſingulos conuiuas obeat Veneris gratia, & ut quiſq; cum ea concubuit, donum det illi quod ſecum habet domo allatum. Iureiurando ac diuinatione tali utitur per eos uiros, qui iuſtiſſimi atq; optimi apud illos fuiſſe dicũtur, iurant illorum ſepulchra tangentes. Diuinant ad ſuorum accedentes monumenta, & illi, ubi preces peregerunt, indormiunt. Vbi quodcunq; per quietem inſomnium uiderunt, eo utũtur. Fidei dandæ conſuetudo hæc eſt: De manu alterius uterq; ſumpto inuicem poculo bibit. Quod ſi nihil humoris habuerint, ſumptum è terra cinerem lingũt. Naſamonibus confines ſunt Pſylli, qui hunc in modum interciderunt: Auſter eis omnia receptacula aquarum arefecerat. Erat autem omnis eorum regio, quæ intra Syrtim eſt, aquarum inops. Ob id iſti publico colloquio atq; conſilio expeditionem fecere aduerſus auſtrum. Quæ Pœni memorant refero. Hos, cum ad arenas ueniſſent, auſter ſpirans illic obruit. Pſyllis extinctis, eorum terram Naſamones obtinent. Super hos auſtrum uerſus in loco feris frequenti, Garamantes habitant, qui omnium hominum cõmercium aſpectumq; refugiunt, nihil bellicæ armaturæ habentes, ac ne defendere quidem ſeſe audentes. Hi ſu-

Darij moneta. *Aryandicum argentum.* *Badra.* *Pœnorum uariæ nationes.* *Adyrmachidæ.* *Pedunculorum præmorſus.* *Virgines à rege deuirginantur.* *Aphrodiſias inſula.* *Gigamæ.* *Asbyſtæ.* *Euheſperides* *Cabales.* *Tauchira.* *Naſamones.* *Aegile.* *Coitus in propatulo.* *Sponſa conuiuis proſtituitur.* *Fidei dandæ conſuetudo.* *Pſylli.* *Pſyllorum aduerſus auſtrũ expeditio.*

pra Naſamones incolunt. Circa maritima uero occaſum uerſus, confines ſunt Macæ, q ſummum capitis uerticem radunt, in medio capillos creſcere ſinentes, hinc atque hinc in orbem tondentes. In bellum pelles ſubterraneoꝝ ſtruthionum ferunt pro tegumento. Per eos flumen Cinyps è colle, qui uocatur Gratiaꝝ, fluens in mare influit. Hic collis Gratiarum nemoribus frequens eſt, cum cætera (cuius memini) Africa ſit arboribus nuda, ducenturum ab ea ad mare ſtadiorum intercapedinis. Horum Macarum finitimi ſunt Gindanes, quorum uxores ferũt fimbrias pelliceas ſingulæ multas, ob hoc (ut me moratur) quod ut à quoq; uiro uenerẽ paſſa eſt, fimbriam orat, & ut quæ plurimas habet, ita præclariſſima cenſetur, tãquam à pluribus uiris adamata. Horum Gindanorum oram in mare porrectam incolunt Lotophagi, qui è ſolo loti fructu uictitant, qui fructus eſt inſtar fructus lentiſci, ſuauitate aſſimilis fructui palmarum. Ex hoc fructu Lotophagi uinum conficiunt. Lotophagis ſecundum mare uicini ſunt Machlyes, loto & ipſi ueſcentes, ſed minus quàm ſuperiores. Pertingunt autem uſq; ad ingẽtem amnem, nomine Tritonem, qui in grandem paludem Tritonidem influit, in qua eſt inſula, quæ dicitur Phla. Hanc inſulam aiunt dici à Lacedæmonijs habitari debere. Aiunt aũt hunc in modum, Iaſonem poſteaquam ſub Pelio Argo exædificauit, impoſitis in ea cum alijs ſolennibus hoſtijs, tum uero tripode æreo, circuiſſe Pelopõneſum animo Delphos eũdi, eumq; cum teneret curſum circa Maleam, abreptum à uento aquilone, & abductum in Africam, & priuſquam tellurem cerneret, in aſpretis paludis Tritonidis aſtitiſſe, eiq; hæſitanti de egreſſu apparuiſſe Tritonem, ac iuſſiſſe dari ſibi tripodem, quod diceret oſtenſurum ſe illis exitum, atq; incolumes remiſſurum. Aſſentiente Iaſone, ita demum Tritonem oſtendiſſe, qua ratione è breuibus enauigarẽt, & tripodem ab illis in templo poſitum eſſe, in eoq; tripode oraculum reddidiſſe, & ijs qui cum Iaſone erant, omnem rationem indicaſſe. Fore enim, ut cum quis tripodem accepiſſet ex omnibus qui in Argo nauigarent, neceſſario centum Græcæ ciuitates accolerẽt paludem Tritonidẽ. Hæc cum audiſſent Pœni qui montem Gratiarum colunt, tripodem occultaſſe. Iuxta hos Machlyes habitãt Auſes, circum Paludem Tritonidem. Ita utrique habitant, ut medio Tritone dirimantur. Quorum Machlyes quidem occiput crinitum geſtant, Auſes uero anteriorem capitis partem. Horum uirgines anniuerſario Mineruæ feſto in honorem ipſius deæ, indigne inter ſe bifariam diuiſæ præliantur lapidibus fuſtibuſq;, dicentes ſe morem patrium ſeruare ei, quam Mineruam nominauimus: & quæ uirgines è uulneribus decedunt, eas falſas uirgines appellant: ſed priuſquam à pugnando deſiſtant, hoc faciunt: Quæ uirgo in pugnam optimam operam nauauit, eam ſemper communi conſenſu cæteræ uirgines exornant cum cætera armatura Græca, tum criſta Corinthia, & currui impoſitam circa paludem circunferunt. Quibus autem rebus ornabantur olim uirgines antequam accolerent Græci, non habeo dicere. Arbitror ornari ſuetas armis Aegyptijs, nam ab Aegypto affirmari & ſcutum & galeam ad Græcos eſſe tradita. Mineruam aiunt Neptuni eſſe filiam, ac paludis Tritonidis, eamq; neſcio quid à patre reprehenſam, donaſſe ſe ipſam Ioui, & Iouem ſibi illam aſciuiſſe filiam. Hæc illi aiunt. Iidem promiſcue cum mulieribus non unà habitantes, ſed pecudum more concumbunt. Vbi apud mulierem puer robuſtꝰ eſt factus, apud quem uirum habitare ſuſtinet (nam tertio quoq; menſe uiri conueniunt) eius filius cenſetur. Iſti maritimi Pœnorum paſtoralium, qui Nomades dicuntur. Supra hos in mediterraneis Africa feris eſt frequens. Supra hanc partem efferatam ſupercilium ſoli ſabuloſum eſt, porrectum à Thebis Aegyptijs ad columnas Herculis. In hoc ſupercilio ferme decem dierum itinere ſunt grumi grandes ſalis, iucundi in collibus, & ſingulorum collium uertices è medio ſale eiaculantur aquam dulcem pariter & gelidam. Circa quam homines habitant ultimi, ſolitudinem uerſus, & ſupra plagam feris inacceſſam, à Thebis itinere dierum decem, primi Ammonij, habentes templum ad Thebani Iouis effigiem. Etenim Thebis quemadmodum à me memoratum eſt, aſpectu arietino, Iouis ſimulacrum eſt. Apud hos eſt alia quoq; aqua fontana, quæ ſub matutinum quidem tepet, ſub horam qua forum frequen-

Verticis raſura — *Garamantes.* — *Macæ.* — *Africa arboribus nuda.* — *Gindanes.* — *Gindanarum mulierum fimbriæ.* — *Phla inſula.* — *Iaſon.* — *Argus ædificatio.* — *Auſes.* — *Virginum anniuerſarius conflictus.* — *Nomades.* — *Ammonij.*

tiſſimum eſt, frigeſcit, ſub meridiem multò frigidior eſt. Eaq; hora hortos irrigant. Declinato iam die remittitur frigus, donec ſol occidit: tunc tepeſcit, magis ac magis caleſcens ad mediam uſq; noctem, quo tempore feruens exæſtuat: prætermiſſa nocte media, ad auroram uſq; refrigeſcit. Cognominatur autem fons ipſe ſolis. Poſt Ammonios per ſupercilium ſabuli, decem rurſus dierum itinere eſt collis ſalis, & aqua illi Ammoniæ par, hominibus circùm habitantibus, cui loco nomen eſt Aegila, ad quem locum Naſamones pergunt palmulas decerptum. Rurſus decem dierum ſpatio ab Aegilæis alius collis eſt ſalis & aqua, & palmularum fructiferarum magna uis: quemadmodum apud alios incolentibus illic hominibus, quibus nomen eſt Garamantibus, natione ſanè magna, q inducta ſuper ſalem humo, ita ſerunt. Ab his ad Lotophagos breuiſſimum iter. A quibus triginta dierum ſpatium eſt ad eos, apud quos gignuntur boues præpoſtere paſcentes. Ideo autem præpoſtere paſcuntur, quod cornua inflexa anterius habent, & ob id ceſſum euntes paſcuntur. Nam offenſantibus in terra cornibus, progrediendo paſci nequeunt, alioqui nihil differentes à cæteris bobus, præter craſſitudinem pellis atq; duritiam. Garamantes hi Troglodytas Aethiopes quadrigis uenantur. Nam Troglodytæ Aethiopes, omnium quos fando cognouimus, perniciſſimis pedibus ſunt, ſerpentibus, lacertisq; & alijs id genus reptilibus ueſcẽtes, lingua nulli alteri ſimili utentes, ſed ueſpertilionum more ſtridẽtes. A Garamantibus decem quoq; dierum itinere alius collis eſt ſalis, & aqua, accolentibus hominibus, quibus nomen eſt Atlantibus, ſolis omnium hominum, quos ipſi nouimus, innominatis. Nam ſales quidem apud eos uocantur atlantes, ſingulis autem eorum nullum nomen imponitur. Hi ſolem tranſcendẽtem execrantur, eiq; præterea omnia conuicia ingerunt, quod torridus & ipſos & regionem perdat. Poſt totidem dierum iter, alius tumulus ſalis eſt, cum aqua, & hominibus accolentibus. Cui confinis eſt mons nomine Atlas, exilis, & undiq; teres: & (ut fertur) adeo celſus, ut eius cacumen nequeat cerni, quod à nubibus nunquam relinquatur, neq; hyeme neque æſtate. Columnam cæli illum eſſe indigenæ aiunt. Ab hoc monte cognominantur hi homines, nam Atlantes uocantur: dicunturq; nec ulla animante ueſci, nec ulla ſomnia cernere. Ad hos uſq; Atlantes poſſum recenſere nomina eorum qui in ſupercilio Africæ habitant, poſt hos nihil amplius. Porrigitur autem id ſupercilium ad columnas uſq; Herculeas, atq; ulterius. Intra quod eſt metallum, id eſt, effoſſio ſalis, decem dierum itinere, & hoĩes incolentes domicilia ſua facientes ex micis ſalis. Iſti enim iam tractus Africæ uacant imbribus. Nam ſi plueret illic, non poſſent manere parietes ſalis. • Supra hoc ſupercilium, auſtrum uerſus ac mediterranea Africæ, deſerta etiam plaga eſt, & ſine aqua feriſq;, ſine pluuia ac lignis, omni prorſus humore uacans. Ita ab Aegypto ad Tritonidem lacum, paſtoritij Afri ſunt, carne uictitantes ac lacte, nihil uaccinum guſtantes, quia nec Aegyptij guſtant ſuem, nec alentes quidem uaccam. Nec Cyrenææ fœminæ ferire ſibi fas putant, ob Iſidem quæ eſt in Aegypto, cui etiam ieiunia & dies feſtos agunt ſtudioſe. At mulieres Barcææ non modo guſtu uaccinæ carnis, ſed etiam ſuillæ abſtinent. Atque hæc quidem ita habent. Ad occaſum uero Tritonidis lacus iam non ſunt paſcuales Pœni, neq; eiſdem moribus utentes, neq; idẽ circa infantes (quod paſcuales ſolẽt) factitantes. Nam Pœnorum qui paſtorales ſunt, an omnes, non queo pro certo dicere, ſed pleriq; hoc faciunt. Vbi filij ipſorum quadrimi effecti ſunt, uenas uerticis illorum lana ſuccida inurunt, nõnulli uenas tẽporum, eã uidelicet ob cauſam, ne ullo unq̃ tẽpore phlegma, id eſt, pituita defluẽs è capite, officiat, eaq; de re ſe aiunt eſſe optima ualetudine. Et ſunt re uera Pœni inter omnes quos nos nouimus hoĩes ſaluberrimo corpore, incertum mihi an ob hanc cauſam, certe optima ualetudine ſunt. Quod ſi pueris inurẽdis ſpaſmus exiſtat, inuẽta eſt ab eis medicina. Vrina enim hirci aſperſa eos liberãt. Ea refero quæ ipſi Afri narrant. Apud paſtoritios Afros talia ſunt ſacrificia: Vbi ꝑ primitijs aurẽ pecudis p̃ciderunt, eam ſupra domũ abijciunt: hoc acto, ceruicẽ eius retorquent. Solis omnium deorum immolant Soli & Lunæ, & his quidem uniuerſi Pœni ſacrificant. At qui circa Tritonidem paludem incolunt, etiam Mineruæ Tritoniq; ac Ne-

Fons ſolis.
Salis collis.
Garamantes.
Troglodytæ.
Serpentibus ueſcentes.
Atlantes.
Solem execrantes.
Atlas mons.
Atlantes unde appellati.
Metallũ ſalis.
Domus ex ſale.
Imbribus uacantes.
In græco additur, ὁ δὲ ἅλς αὐτόθι λευκὸς καὶ πορφύρεος τὸ εἶδος ὀρύσσεται, id eſt, ſal ibidem & albus & nigricans foditur.
Cyrenæarum fœminarum ob Iſidem ſuperſtitio.
Vaccinum nõ guſtantes.
Sue abſtinentes.

Mineruæ ægis.

ptuno,ſed Mineruæ præcipue. A quibus Afris Græci ueſtem & ægidas ſimulacrorum Mineruæ mutuati ſunt,præterq̃ quod apud Afros pellicea ueſtis eſt,& pendentes ex eius ægidibus fimbriæ non ſunt ſerpentes,ſed è loris factæ. Cætera uero omnia ad idem exemplar effecta ſunt, nomine quoque ipſo teſtificante, ueniſſe ex Africa Palladiorum ſtolam. Quippe Afræ mulieres ſuper ueſtem amiciuntur nudis pellibus caprinis fim-

Aegis unde appelletur.

briatis,ac rubrica delibutis,à quibus ægeis,id eſt,caprinis pellibus,ægidas denominaue re Græci. Quinetiam hinc primum mihi uidetur eiulatus in templis extitiſſe,quod eo Africanæ mulieres uehementer utuntur,ac belle.Et ab Afris quadriiugos equos iunge

Naſamonum cadauera.

re Græci didicere. Sepeliunt autem paſtorales Afri defunctos ut Græci, præter Naſamones,qui illos ſedentes ſepeliunt,obſeruantes ut dum quis cœpit agere animam,eum ſedentem conſtituant, ne ſupinus expiret. Domicilia eorum ſunt uirgultis compacta, ſuſpenſis circa lentiſcos, & ea quoquò uerſus uerſatilia. Et iſti quidem talibus utuntur

Auſes aratores.

Maxyes.

moribus. Contingunt autem hos ab orientali parte Tritonis fluminis hi Auſes, q ſunt aratores:qui uero Pœni,domos poſſidere conſueuerunt,iis nomen impoſitum eſt Maxyes,qui dextram capitis partem comatam geſtant,ſiniſtram radunt,corpus minio tingunt, aſſerentes ſe à Troianis eſſe oriundos. Regio hæc & reliqua ad occidentem uergens,multo frequentior eſt feris ſyluiſq; quàm regio paſtoralium. Nam quæ ad auroram reſpicit,quam paſtorales incolunt,Tritone flumine tenus, & depreſſior eſt & areno ſa.Hinc deinceps quæ aratorum eſt,ueſperam ſpectans,montana ualde eſt ac nemoroſa

Cynocephali Acephali. Oculos in pectoribus geſtantes.

feriſq; frequens.Siquidē apud hos & ſerpētes ſunt , ſupra modum grandes ac leones., elephantes quoq; & urſi,& aſpides, & aſini cornibus præditi.Et cynocephali, id eſt,capita canina habentes,& acephali,id eſt,non habentes capita,ſed in pectoribus oculos,ut ab Afris memoratur,necnō uiri fœminæq; agreſtes,& aliæ permultæ feræ haud ementitæ. Quorum nihil apud paſtorales eſt, ſed alia, ueluti pygargi & capræ & bubali & aſini,non illi quidem cornua habentes, ſed alii impoti, nunquam enim bibunt , & oryes, quibus ulnales palmæ pro cornibus fiunt. Huius feræ magnitudo eſt ad æquiparationē bouis:& baſſaria,& hyenæ,& hyſtriches, & arietes agreſtes , & dictyes, & thoyes, id eſt, ex hyæna & lupo geniti, & pantheræ, & boryes, & crocodili tricubitali ad ſummum magnitudine,terreſtres lacertis aſſimiles,& ſtruthii ſubterranei, & ſerpentes puſilli cum ſingulis cornibus.Hæ ſunt illic feræ, & item quæ alibi, præter ceruū & aprū.

Tria murium genera.

Ceruus enim & aper prorſus in Africa nullus eſt. Sunt ibidem quoq; tria murium genera,quorum alii bipedes uocantur,alii zegeries Punica lingua, quod in noſtra pollet idem quod colles,alii echines. Sunt p̃terea muſtelæ, quæ in Silphio naſcuntur, murænis ſimilimæ. Tot habet feras Pœnorum paſtoralium regio,quantum nos maxime ſcrutando longiſſima inueſtigare potuimus. Maxyum Pœnorum cōfines ſunt Zabeces, ubi fœminæ auriganrur currus in bellum. His finitimi ſunt Zygantes, ubi magnā uim mel

Zygantes

lis apes conficiunt,ſed multo plus opifices uiri facere dicuntur. Omnes minio inficiuntur,ac ſimiis ueſcuntur,quarum affatim gignitur iis,qui in montibus degunt. Iuxta hos

Cyranis.

aiunt Carthaginenſes ſitam eſſe inſulam nomine Cyranem,ducentorum ſtadiorum longitudine, arctam in latum,in quam pergi è cōtinente poteſt, oleis refertam ac uitibus. Et in ea eſſe portum,unde uirgines indigenarum pennis uolucrum pice illinitis ramēta auri referūt è limo. Hæc an uera ſint, haud equidem ſcio:ſed quæ narrantur, ſcribo. Fuerit autem totum , ut ipſe ego in Zacyntho uidi , picem è lacu referri. Sunt eò loci complures lacus,quorum qui maximus, ſeptuaginta quoquò uerſus pedum eſt,altitudinis duūm paſſuum.in hunc uirgines contum,cuius in ſummitate myrtus alligata eſt, demittunr,deinde referunt myrto picem , odorem quidem aſphalti habentem,ſed cætera præſtantiorem pice Pieria, eámque in ſcrobem quem iuxta lacum foderunt , ef-

Pix Pieria.

fundunr,& ubi multū illius aggeſſerunt,ita è ſcrobe in amphoras transfundunt. Quicquid autem in lacum decidit,id ſub terram means redditur in mari,quod à lacu quatuor ſtadiis abeſt. Ita id quod de inſula adiacenti Africæ dicitur , conſentaneum eſt ueritati. Aiunt præterea Carthaginēſes,locum eſſe Africæ extra columnas Herculis habitatum

hominibus: eò quoties ipſi applicuere ſe, merces è nauibus exponere, easq́; in crepidine terræ deinceps collocare: tum conſcenſis nauibus fumum excitare: fumo autem conſpecto, indigenas ad mare contendere: dehinc auro pro mercibus depoſito, rurſus illinc abſcedere, ſed non extra conſpectum: tum ſe illinc è nauibus egreſſos precium conſiderare, & ſi dignum mercibus uideatur, eo ſumpto abire: ſin minus, conſcenſis iterum nauibus conſpicere. Illos uero accedentes, plus auri ad id quod depoſuerunt addere, donec perſuadeant. Neutros autem alteris iniuriam inferre: neque enim aut ſe contingere merces prius, quàm ipſi ſumpſerint aurum. Atque hi ſunt Pœnorum, quos nominare poſſum: quorum plerique neque tunc de rege Medorum curabant quicquam, neque nunc curant. De qua regione eatenus queo dicere, à quatuor eam nationibus (quantum nos ſcimus) non amplius incoli: quarum duæ ſunt indigenæ, totidem non indigenæ. Indigenæ quidem Pœni atque Aethiopes, quorum alteri ad aquilonem Africæ, alteri ad auſtrum incolunt. Aduenæ uero, Phœnices & Græci. Neque uero uidetur mihi bonitas Africanæ terræ cum bonitate Aſiæ atque Europæ comparanda, præter unam Cinypē, quæ tellus fluuio cognominis eſt. Hæc optime cuique telluri par eſt prouentu fructus cerealis omnino cæteræ Africæ. Eſt enim pulla & uda fontibus, ac ſecura ſiccitatis aeris, ac ne imbre quidem, qui fit uehementior, læditur. Nam in eo tractu Africæ pluit ex prouētibus fructuum terræ, totidem menſuræ illic quot è Babylonica tellure percipiuntur. Bonum ſolum & illud eſt, quod Euheſperitæ colunt. Nam quoties id eximie ſeipſum hubertate ſuperat, centuplum reddit. At illud Cynipum, circiter trecenta.

Pœni atque Aethiopes indigenæ.

Phœnices & Græci aduenæ.

Cinypis fœcunditas.

Euheſperitæ.

Porro Cyrenaica regio, quæ huius Africæ editiſſima eſt, quam paſtorales incolūt, treis in ſe plagas continet admiratione dignas. Primam, quæ maritima eſt, quod in ea iam fructus maturi metuntur, uindemianturq́. His compoſitis, in plaga quæ ſupra maritimam eſt, medios fructus legunt, quos colles appellant, dum hi fructus adornantur, ij qui ſunt in editiſſima plaga, coquuntur atque matureſcunt. Itaque dum primi fructus bibuntur atque eduntur, ultimi aduentant. Atque hunc in modum ad octo menſes perceptio fructuum Cyrenæos occupat. Hæc hacten' de his dicta ſunt. Perſæ ad ulciſcēdam Pheretimam ab Aryande miſſi ex Aegypto, Barcem peruenerunt, oppidum obſederunt, miſſis ilico qui denunciarent dedi autores necis Arceſilai. Eos oppidani, ut qui cædis omnes participes eſſent, in colloquium non admiſerunt. Ita octo menſes Barcem cum obſediſſent Perſæ, nono menſe cuniculos ſuffoderunt ad murum ferentes, & ualida tormenta admouerunt. ſed cuniculos quidem faber quidam ærarius deprehendit æreo ſcuto hunc in modum: Circunferens illud intra murum, admouebat pauimento urbis: quod ubicunque admouebatur alibi, illinc è ſolo nihil ſoni redddebatur: ad locum autem qui ſuffodiebatur, æs clypei reſonabat. Vbi è diuerſo fodiētes Barcæi, Perſas ſuffoſſores interemerunt. Tormēta autem Barcæi ipſi repulſabant. Verum cum multum temporis contriuiſſent, & multi utrinque caderent, nec pauciores ex Perſis, Amaſis dux peditatus talem rem commentus eſt: Animaduertens Barcæos ui non poſſe ſuperari, ſed dolo, latam foſſam per noctem depreſſit, eiq́; fragilia ſuperſtrauit ligna: & ſuper ea humū induxit, reddens ſolum cætero æquabile. Simul atq; illuxit, Barcæos in colloquium euocat. Illi libenter obtemperauere, quod eis cordi erat ad pactionem deuenire. Pactionem autem in hanc formulam ineūt, ferientes fœdus ſuper occultam foſſam. Quoad humus ea ita haberet, tandiu fœdus in ea regione ratum foret. Barcæis quod æquum foret ſe penſuros regi promittentibus, & Perſis ſe nihil rerum nouarum aduerſus Barcæos eſſe molituros. Barcæi dehinc fœderibus freti, & ipſi ex urbe prodibant, & ex hoſtibus cuicunque libebat intrandi urbem faciebant poteſtatem, patefactis omnibus portis. At Perſæ reſciſſo ponte occulto, in urbem proruperūt. Ideo autem pontem quem fecerant reſciderunt, ut fœdus ſoluerent, quod cum Barcæis percuſſerant, tandiu ratum fore fœdus, quandiu maneret terra, ut tunc manebat. Refracto enim ponte, non manere fœdus in ea regione amplius. Pheretima traditos ſibi à Perſis Barcæos qui faciendæ cædis principes fuerant, ſudibus ſuffixit per ambitum mu-

Cyrenaicæ regionis fœcunditas.

Cuniculi deprehenſio.

Foſſa occulta

Barcæorum fœdus.

Barces expugnatio. Pheretimæ in Barcæas crudelitas.

rorum. Fœminarum quoq; deciſas mamillas circa muros appendit. Cæteros Barcæos Perſis ut diriperent imperauit, præter Battiadas, & qui cædis affines nõ extiterant. His urbem permiſit, reliquis in ſeruitutem abreptis Perſæ redierũt, qui cum ad urbem Cyrenen rediſſent, Cyrenæi eos, oraculi cuiuſdam ſeruandi gratia, per urbem deduxerũt. Sed inter tranſeundum præfectus naualis exercitus Bares illis præcepit, ut urbem diriperent, recuſante Amaſi peditum duce, ſe enim aduerſus unam Barcem Græcam ciuitatem eſſe miſſos. Verum poſtq̃ tranſierunt, & ad rupem Lycæi Iouis ſubſederunt, pœnitentia eos ſubijt, quod Cyrenen non occupaſſent, eamq́; iterum adoriri conati ſunt, Cyrenæis eos contemptui habentibus. Et licet nemo contra ferret arma, tamen inceſſit eis metus: illincq; curſu ſe proripientes, ſexaginta circiter ſtadia conſederunt. Vbi ſtatiua habentibus, ab Aryande nuncius aduenit ad eos reuocandos. Cum à Cyrenæis commeatum ſibi præberi precarentur, eo accepto, in Aegyptum reuertebantur. Quos deinde Pœni excipientes, ueſtitus atq; utenſilium gratia, ut quiſq; relinquebatur trahebaturq́;, interficiebant: donec in Aegyptum peruentum eſt. Hic Perſarum exercitus in Africam longiſſime ad Euheſperidas proceſſit. Quos autem Barcæorum cepere, quosq́; ex Aegypto eiecere ad regem, ijs Darius rex ad incolendum dedit uicum Bactrianæ regiõis, cui uico nomen impoſuere Barcæ, ad meam uſq; memoriam etiam incolis frequẽtem.

Barce uicus.

Verum ne ipſa quidem Pheretima probe uita exceſſit. Nam poſteaquam ultra Barcæos celerrime in Aegyptum redijt, male perijt. Vt enim exiſtunt acres admodum & inuidioſæ ultiones deorum in homines, uiuens uermibus computruit. Talis ac tanta Pheretimæ Batti filiæ in Barcæos uindicta extitit.

Deorũ acres uindictæ.

HERODOTI HALICARNASSEI HISTORIARVM LIBER QVINTVS, QVI INSCRIBITVR TERPSICHORE.

Megabyzus.

Perinthij. Peones.

AT Perſæ, qui in Europa ſub Megabyzo relicti à Dario erant, primos ex Helleſpontijs Perinthios, Dario ſubeſſe recuſantes, ſubegerunt, antea quoque à Pæonibus male affectos. Siquidem Pæones qui ſunt à Strymone, admoniti diuino reſpõſo, ut bellum Perinthijs inferrent: & ſiquidem à Perinthijs ex aduerſo conſidentibus prouocarẽtur, nominatim compellantibus, eos inuaderent: ſin minus, ab inuadendo abſtinerent, ita fecerunt. Enimuero conſidentibus Perinthijs è regione Pæonum in ſuburbanis, ibi ſingulare certamen ex prouocatione cõmiſſum eſt, uiri cum uiro, equi cum equo, canis cum cane. Et cum uictores duobus certaminibus Perinthij præ gaudio carmen Pæana cantarent, tunc Pæones hoc ipſum eſſe reſponſum dei coniectantes, inter ſe dixere: Nunc oraculum dei perfectum eſt, nunc noſtrum eſt opus. Atque ita in Perinthios canẽtes impetum fecere, egregieq́; uincentes, ex illis paucos reliquere. Quæ quõdam à Pæonibus geſta fuerant, hunc in modum geſta ſunt. Tunc autem Perinthij pro libertate ſtrenue pugnantes, tamen multitudine à Megabyzo ſuperati ſunt; Perintho capta, Megabyzus per Thraciam arma circũferens, omnes eius urbes atq; omnes nationes pacatas regi reddebat. Hoc enim illi à Dario fuerat imperatum, ut omnem Thraciam ſubigeret.

Pæan carmẽ.

Perinthi expugnatio.

Gens Thracum ſecundum Indos omnium maxima eſt, quæ ſi aut unius imperio regeretur, aut idem ſentiret, ut mea fert opinio, inexpugnabilis foret, & omnium gentium multo ualidiſſima. Sed quia id arduũ illis eſt, & nulla ratiõe contingere poteſt, ideo imbecilles ſunt, Habent autem multa nomina ſingularum regionũ ſingula, Moribus ta

men ac opinionibus conſimilibus imbuti ſunt, præter Getas & Trauſos, & qui ſupra
Greſtonæos incolunt. Ex quibus, quod Getæ ſe pro immortalibus gerant, à me com-
memoratum eſt. Trauſi uero in cæteris quidem omnibus idem quod Thraces: uerum
circa natalia ſuorum atque obitus hoc factitant: Edito puero, propinqui eum circunſi-
dentes cum ploratione proſequuntur, recenſentes quaſcunque neceſſe eſt illi, quod ui-
tam ingreſſus ſit, perpeti humanas calamitates. Hominem fato functum, per luſum atq;
lætitiam, terræ demandant, referentes quot malis liberatus in omni ſit felicitate. At qui
ſupra Greſtonæos incolunt, iſta agunt: Singuli plures uxores habent, quorum ubi quis
deceſſit, diſceptatio magna fit inter uxores, acri amicorum circa hanc rem ſtudio, quæ-
nam dilecta fuerit à marito præcipue. Quæ talis iudicata eſt, & hunc honorem ad-
epta, ea à uiris ac mulieribus exornata, ad tumulum à ſuo propinquiſſimo mactatur, *Vxorum mactatio ad mariti funus.*
unaq; cum uiro humatur, cæteris uxoribus id ſibi pro ingente calamitate ducentibus.
Nam id eis ſummo dedecori datur. Reliquis Thracibus hic mos eſt: Liberos in mercato
uenundant. Virgines non aſſeruant, ſed quibus libuit, cum uiris concumbere ſinunt:
Vxores aſſeruant uehementer, eaſq; magno ære à parentibus coemunt. Punctas notis
eſſe frontes, nobile iudicatur: non eſſe notatas punctis, ignobile. Ocioſum eſſe, pro hone
ſtiſſimo habetur. Agriculatorem uero, pro contemptiſſimo. E bello atque rapto uiuere,
pulcherrimum. Atque hi quidem ſunt eorum inſigniſſimi mores. Deos autem hos ſo- *Agricolationem eſſe contemptui.*
los colunt: Martem, Liberum, Dianam: ſed reges præter populares etiam Mercurium:
eumq; è dijs præcipue, per quem ſolum iurant, à quo progenitos quoque ſe aiunt. Opti
matibus eorum tales ſunt ſepulturæ: Prolato triduum cadauere, mactatiſq; omnifarijs
hoſtijs, conuiuantur. Illudq; defletum prius, deinde combuſtum ſepeliunt, aut aliter hu-
mo contegunt. Aggeſtoq; deſuper tumulo, cum alia omnis generis certamina propo- *Monomachia ad ſepult.*
nunt, tum præcipue certa cum ratione monomachiam, id eſt, ſingulare certamen: Et ſe *Thracum ſepulturæ.*
pulturæ quidem Thracum huiuſmodi ſunt. Quod autem huius regionis ad aquilonem
uergit, nemo poteſt pro comperto referre quinam homines eam incolãt, ſed illam quæ
trans Iſtrum plaga eſt, conſtat uaſtam eſſe atque ignotam, ubi ſolos audio habitare ho-
mines, nomine Sigynas, ueſte Medica utentes, eorumq; equos toto corpore hirſutos *Sigynæ po.*
eſſe, ad quinque digitos altitudine pilorum, eoſdemq; puſillos ac ſimos, inualidoſq; ad
uiros geſtandos, ſed currui iunctos, eſſe perniciſſimos: atque his curribus indigenas in-
uehi. Horum fines proxime accedere ad Henetos, qui ſunt in Adria. Eos quoque ſe co- *Heneti. Adriæ*
lonos Medorum dicere, qui quo pacto coloni Medorum fuerint, equidem non queo di-
cere: ſed fiat quidlibet intra longum tempus. Sigynas Pœni qui ſupra Maſſiliam inco-
lunt, inſtitores appellant: Cyprij iacula. Verum ut Thraces aiunt, apes loca Tranſiſtrana
obtinent, & ob illas ulterius pergi non poſſe: quæ cum dicunt, haud credibilia apud me
dicunt, quoniam hoc animal conſtat frigoris intolerans eſſe. Mihi tamen loca quæ ſe-
ptentrionibus ſubſunt, uidentur ob gelu inhabitabilia eſſe. Hactenus de hac regione:
cuius orã maritimã Megabyzus Perſis obedientem reddidit. Darius tranſmiſſo rapidiſ
ſime Helleſponto, poſtquam Sardis uenit, recordatus eſt beneficij in ſe ab Hiſtiæo col-
lati, & conſilij Cois Mitylenæi. Quibus accerſitis Sardis, obtulit electionem. Hiſtiæus ut *Hiſtiæus.*
qui eſſet Mileti tyrannus, nullam ſibi tyrannidem popoſcit, ſed Myrcinum Hedonidem *Myrcinus.*
animo urbis in ea condendæ. Et iſte quidem hanc elegit. Coes autem ut qui non tyran- *Coes.*
nus, ſed priuatus eſſet, optauit Mitylenes tyrãnidem. Imperrato uterq; quod optauerat,
eò ſe contulit. At Dario res huiuſcemodi oblata eſt, ut illam uidenti inceſſerit cupido iu
bendi Megabyſo, ut Pæonas ex Europa è ſedibus in Aſiam tranſportaret. Erãt Pigres *Pigres. Maſtyes.*
& Maſtyes uiri Pæones, qui poſtquam Darius tranſmiſit in Aſiam, & ipſi Sardis uene-
re, cupidi tyrãnnidis apud Pæonas potiũdæ, ducẽtes unà ſororẽ ꝓcera ſtatura atq; ſpeci
oſam. Hi obſeruato tẽpore dũ in ſuburbanis Lydorum Darius ꝑſideret, talẽ rem ſibi agen
dam putarunt: Sororẽ q̃ optime poterant cũ exornaſſent, ad aquam mittunt, uas capite
continentẽ, equumq; è brachio trahentẽ, linumq; nentẽ. Eã ꝑtereuntem Darius attente

conſiderabat, ꝙ neq; Perſica erant illa quæ ageret mulier, neq; Lydica, neq; ullarum ex
Aſia fœminarum. Hæc conſiderans, miſit quoſdam ſuorum ſatellitum, iuſſos obſeruare
in quam rem uteretur mulier equo. Iſtis obſequētibus, fœmina ubi peruenit ad flumē,
equo ſatisfecit, uas aqua impleuit. His actis, eadē uia regreditur, aquam capite ſuſtinēs,
equum è brachio trahens, ac fuſum uerſans. Admiratus Darius tum ijs, quæ ab explora
toribus audiſſet, tum ijs quæ ipſe uidiſſet, adduci coràm fœminam iubet. Ea adducta,
adoleſcētes fratres qui aderāt, nō ꝑcul rē ipſam ſpeculantes, interroganti Dario cuias
Peonia illa eſſet, aiunt ſe Pæones eſſe, & illam ſuam ſororē. Ad quos Darius, ꝗnam hoīes eſſent
Pæones, & ubi locorum habitarēt, & cuiꝰ rei gratia illi ueniſſent Sardis, ꝑcontari. Ado
leſcētes ſe uero ueniſſe dicere, ut ſeſe ei donarēt. Pæoniam autem eſſe ad flumē Strymo
Strymon. nē ſitam, qui Strymon non procul abeſſet ab Helleſpōto, Pæones eſſe coloniam Teucro
rum qui è Troia fuerunt. Hæc ſingulatim illi referebant. Interrogantiq; Dario, nūquid
oēs illic fœminæ tam laborioſæ eſſent, affirmare prompte id ita habere. Huius eñ rei
Megabyzus gratia illud fiebat. Ibi Dariꝰ literas ad Megabyzū dat, quē in Thracia ꝓfectum relique-
in Pæones ex rat, iubens è ſedibus ſuis Pæones ad ipſum transferri, cum liberis pariter & uxoribus.
ercitū ducit. Eques cum hoc nuncio cōfeſtim ad Helleſpontum cucurrit. Helleſpontoq; tranſmiſſo,
literas Megabyzo reddidit. Quibus ille lectis, ſumpto è Thracia duce, aduerſus Pæoni-
am exercitum ducit. Pæones cognito Perſarum in ſe aduentu, contractis copijs ꝓceſſere
ad mare, rati illac Perſas ingreſſuros ad dimicandum. Et Pæones quidē ad arcēdum ex-
ercitus Megabyzi ingreſſum parati erāt: Perſæ autem certiores facti, Pæonas cōueniſ-
ſe ad intercludēdum ab ora maritima ingreſſum, ſumptis ducibus iter ad ſupiora cōuer
tunt, hoſtemq; latētes in eius oppida irrumpunt, & illa, utpote uacua, facile occupant.
Syropæones. Quod ubi reſciuere Pæones, protinus diſperſi ad ſua quiſq; dilabuntur, ſeq; Perſis de-
Pæoplæ. dunt. Ita è Pæonibus Syropæones & Pæoplæ, & qui ad Praſiadem uſq; paludem inco-
Praſias. lunt è ſuis ſedibus emoti, in Aſiam ſunt abducti. Qui uero circa Pangæum montem in
Pāgæus mōs. colunt, Doberasq; & Agrianas & Odomantos, & ipſam Praſiadem paludem, à princi-
Doberæ. pio non cepit Megabyzus, tentauit tamen expugnare eos qui paludem incolunt. Inco-
Agrianæ. lunt autem hunc in modum: In media palude compactæ erant ſublicæ, tenuem à con-
Odomanti tinente ingreſſum uno ponte habentes. Has ſublicas tabulata ſuſtinentes, olim com-
Paludis Praſiadis inhabit. muniter omnes ciues ſtatuebant. Mox è lege hunc in modum ſtatuendum cenſuerunt,
ut pro ſingulis uxoribus quas quiſque duceret (ducunt autem ſinguli multas uxores)
ternas defigeret ſublicas è monte ſumptas, cui nomen eſt Orbelus. Hoc habitantes mo-
do, obtinent ſinguli ſuper ea tabulata tugurium in quo degunt, & fores inter tabulata
compactas, deorſum ad paludem ferentes. Paruulos liberos per pedem reſte illigant,
metuentes ne illi in aquam deuoluantur. Equis autē & ſubiugalibus, piſces pro pabu
Piſcium co- lo præbent. Porro piſcium tanta eſt copia, ut quoties quis ianuam compactam reclina
pia mira. uerit, demiſſam fune ſportam uacuam, aliquanto pòſt retrahat piſcium plenam. Quo-
Papraces rum duo ſunt genera, unum quod uocant Papraces, alterum Tilones. E Pæonibus ij qui
piſces, capti fuere, in Aſiam ſunt abducti. Pæonibus captis, Megabyzus nuncios in Macedo
Tilones pi-
ſces. niam ſeptem Perſas, qui poſt eum erant in exercitu ſpectatiſſimi, miſit ad Amyntam pe
tituros regi Dario terram & aquam. Eſt autem è palude Praſiade breuis admodum in
Macedoniam uia. Nam in primis paludi confine eſt metallum, id eſt, foſſa æris. Vnde
poſt ea tempora Alexandro in ſingulos dies ſingula talenta prouenicbant. Poſt metal-
lum, ſuperato monte quem uocant Dyſorum, Macedonia intratur. Eò Perſæ ubi perue
nere, & in conſpectum Amyntæ, ad quem mittebantur, regi Dario terram & aquam
Amyntas. petiere. Amyntas & ea dedit, & hoīes in hoſpitium uocauit. Inſtructaq; ſplēdide cœna,
ꝑcomiter accepit. Perſæ poſtq̄ à cœna ad potum ꝑuenere, hoſpes, inquunt, Macedo, no-
Perſarum bis Perſis conſuetudinis eſt, quoties magnā exhibuimus cœnam, tunc etiam concubinas
conuiuia. & adoleſcētulas uxores ad aſſidēdum introducere. Proinde tu nunc, quoniam libenter
excepiſti nos, & liberali hoſpitio proſecutus es, regiq; Dario & terram das & aquam,
ſectare conſuetudinem noſtram. Ad hæc Amyntas: Nobis, inquit, Perſæ iſta con-

ſuetudo non eſt, ſed uiros à fœminis ſemouendi. Verum quandoquidem uos exigitis
qui domini eſtis, hoc quoque uobis præſtabitur: Hactenus locutus Amyntas, fœminas
accerſit. Illæ ut iuſſæ præſto fuerunt, & è regione Perſarum deinde conſederunt. Quas
Perſæ conſpicati formoſas, Amyntam alloquuntur, negantes omnino id factum eſſe ſa-
pienter. Satius enim futurum fuiſſe, ab initio non uenire fœminas, quàm poſtquam ue-
nerant non aſſidere, ſed ex aduerſo ſedere in oculorum dolorem. Ita coactus Amyntas,
illas aſſidere iuſſit. Quæ cum obtemperaſſent, ilico Perſæ mamillas illarum tractare, ut-
pote pluſculo uino temulenti: nonnulli etiam tentare ſuauiari. Hæc Amyntas intuens,
etſi iniquo ferebat animo, tamen præ metu Perſici nominis quieſcere. Verum eius fili-
us Alexander cum adeſſet, atque hæc ſuſpiceret, utpote adoleſcens, & malorum inex-
pertus, nequaquam amplius tolerare poſſe. Itaq; grauiter ferens, ad Amyntam inquit:
Tu uero pater cede ætati, abiq; hinc ad requieſcendum, neque indulgeas nimium pota-
tioni. Ego hic remanens, omnia hoſpitibus quæ oportet exhibebo. Amyntas cum rei
nouæ aliquid facturum animaduertens, ad hæc reſpondit: Fili, inquiens, uerba tua hinc
me ſummouentis penè intelligo. Ideo enim me dimittis, quod aliquid noui agere in ani
mo habes. Quare nolo te quicquam noui in hos uiros perpetrare, futurum in pernici-
em noſtram, ſed tolera ſpectans quæ geruntur. Nam quod ad diſceſſum meum ptinet,
parebo: His reſponſis, Amyntas abijt. Et Alexander ad Perſas: Vobis, inquit, hoſpites,
cum his fœminis uel omnibus, ſi libet, facilime licet concumbatis: ſed cum qua earum
concumbere libeat, indicate. Nunc enim fere tempus cubandi aduentat, & uos bene po-
tos eē temulētosq; uideo. Proinde has fœminas, ſi uobis cordi eſt, ſinite ire ad ſe lauādū;
quas cū lotæ fuerint, accipiatis: Hæc locutus Alexander, approbantibus Perſis, egreſſas
fœminas in muliebre remittit cōclaue: ac totidē uiros leues malas habētes, muliebribus
ueſtib9 exornat: traditisq; pugionibus introducit, admonetq; Perſas, inquiens: Vos uero
Perſæ, à nobis in conuiuium eſtis omni munificentia accepti: quippe quibus & quæ ha-
beamus, & quæ inuenire potuimus, ea omnia repſentauimus: & quod omnium maxi-
mum eſt, etiam noſtras ipſorum matres & ſorores liberaliter exhibemus: ut omni hono
re affecti à nobis, intelligatis quibus rebus digni eſtis: utiq; regi qui uos miſit, renuncie-
tis, à Græco quodam Macedonum principe uos & menſa & lecto bene acceptos eſſe:
Hæc locutus Alexander, ſingulos Macedonas quos fœminas eſſe aiebant, aſſidere iuſſit
ſingulis Perſis. Qui poſteaq̄ à Perſis attrectari cœpere, illos obtruncauere: Et hac quidē
morte affecti ſunt Perſæ ipſi, pariter & eorum comitatus. Comitabantur eñ eos & ue-
hicula & familia, & omnis generis apparatus, quæ cuncta cum illis omnibus pariter in
tercepta ſunt. Non multo deinde interiecto tempore, cū magna horum uirorū inter Per
ſas inquiſitio fieret, Alexander illos prudenter occupauit, tum multa alijs pecunia, tum
ſorore ſua nomine Gygæa Bubari data, uiro Perſæ, uni ex inquiſitoribus interfectorū. Ita
horū Perſarū cædes dep̄hensa, ſed ſilentio ſuppreſſa eſt. Eſſe aūt Græcos, q hæc fecere, à
Perdica progenitos, quemadmodum ipſi aiunt, & ego aſſentior in ijs, quæ poſtea dicā.
Id ita eſſe probatur: & ij qui in Olympia certaminibus Græcorum præſunt, cōſentiunt.
Nam cum Alexander certādi gratia ad hoc ipſum deſcendiſſet, à cōcurſorib9 phibebat,
q negarent barbarorū id eſſe certamē, ſed Græcorū. At ubi palam fecit ſeſe Argiuū, Græ
cus eſſe iudicat9 eſt: & ſtadiū currens, pximus primo extitit: Et hæc qdem ita geſta ſunt.
Megabyzus aūt Pœonas ducēs, abijt in Helleſpontum: & illo trāſmiſſo, puenit Sardis.
Cum interim Hiſtiæus Mileſius iam muris cingeret locū, quo à ſe petito donat9 à Dario
fuerat in pcium ſeruatæ ratis, q locus eſt ad flumē Strymonē noīe Myrcinus. Megaby
zus cognito quod fiebat ab Hiſtiæo, cum primū uenit Sardis, primū ducēs Pœones, ita
eſt Darium allocutus: Rex, quidnam tu rei feciſti, dato loco ad urbē cōdendam in Thra
cia uiro Græco, eidemq; ſolerti atq; induſtrio: ubi affatim materia eſt ad naues ædifican
das, multūq; remigū atq; pecuniæ, multis etiam cū barbaris, tū Græcis incolentibus:
qui nacti ducē, facient quicquid ille uel die uel nocte pceperit: Nunc tu uirū hunc ita fa-
uentem inhibe, ne domeſtico bello affliĉteris: Inhibe autē miti modo accerſitū, quē cum

Fœminæ à uiris ſemouentur.

Viri pro mulieribus exornati.

Perſarum cædes in conuiuio.

Gygæa. Bubaris. Perdica.

Megabyzus Hiſtiæus.

Myrcinus.

In Aldi hoc loco & deinceps Megalaſus legitur.

Amicus ſolers precioſiſſimum omnium poſſeſſionum.

Artaphernes Otanes. Siſamnes.

acceptis,da operam nequando in Græciam reuertatur. Hæc locutus Megabyzus, perfacile Dario pſuaſit, tanq̃ probe proſpiciēs quod eſſet euenturū. Dari' miſſo in Myrcinū nuncio,ad Hiſtiæum hæc inquit: Hiſtiæe,rex Darius hæc dicit: Mihi rebusq; meis melius conſulentem quàm te,inuenio neminē,quod non uerbis,ſed factis cōpertum habeo. proinde cum res magnas agere deſtinem, præſto mihi ſis,ut ea tibi aperiam. His uerbis fide habita, Hiſtiæus, & ſimul magnifaciens conſiliarium regis fieri, Sardis pfectus eſt. Cui aduenienti Darius: Hiſtiæe, ego (inquit) ea de cauſa te accerſiui, q̃ poſteaq̃ à Scythis redire maturaui,& tu ab oculis meis abfuiſti,nullius rei deſiderium tam me tenuit breui, q̃ ut tu in aſpectum & colloquium meum uenires: cum ſcias oīm poſſeſſionum pcioſiſſimam eſſe uirū amicū,ſolertē,bene ſentiētem: quæ tibi ambo adeſſe,ego teſtimonio eſſe poſſum è rebus meis. Quare tibi ego q̃ feciſti pbeq; ueniſti,hoc gratificandū putaui, ut omiſſa Mileto,& recēs condita in Thracia urbe,me ſequaris Suſa,eadem quæ ego habitaturus,meusq; conuictor ac conſiliarius futur'. Hæc locutus Darius,unà ſecū Hiſtiæum ducens,Suſa uerſus iter intendit,pfecto Sardibus Artapharne,fratre ſuo ex eodem patre. Item pfecto Otane oræ maritimæ: cuius patrē Siſamnem,unum è regijs iudicib', q̃ iniuſte ob pecuniam iudicaſſet,rex Cambyſes interemerat,interēptoq; detractum corium in lora cōcidit,qbus tribunal in quo ille ſedēs iudicarat intendit: ibidēq; eius filium Otanem ſedere iudicem præcepit,atque in memoria habere in quo tribunali iudicaret.

Iudicis corrupti iuſtæ uindictæ exemplum.

Hic igitur Otanes in eo tribunali ſedens,tunc Megabyzi ſucceſſor exercitus, Byzantios ac Chalcedonios cepit. Cepit item Antandrum,q̃ eſt in terra Troade,cepit quoq; Lamponium. Sumpta etiam à Lesbijs claſſe,cepit Lemnum & Imbrum,à Pelaſgis tūc quoq; utranq; habitam. Sed Lemnij quoniam prælio contenderant,& aliquandiu repugnauerant,mala perpeſſi ſunt: quorum qui ſuperfuere,ijs præfectum Perſæ impoſuere Lycaretum,Mæandri eius,qui Sami regnauit,germanum. Hic Lycaretus cum Lemno præeſſet,hac de cauſa mortem oppetijt,quòd omnes in captiuitatem redigebat, atque euertebat, alios inſimulans deſertores Scythicæ expeditionis,alios uexatores copiarum Darij à Scythis reuertentium: Hæc iſte in ſua præfectura perpetrabat. Sed non diu in malis faciendis delituit:& cœperūt iterum è Naxo atque Mileto calamitates Ionibus fieri. E Naxo quidem,quòd inter inſulas felicitate præſtabat: è Mileto autem,quòd ea tempeſtate prope ſeipſam ſuperata maxime florebat: erátque Ioniæ prætextum,cum laboraſſet duabus ſuperioribus ætatibus morbo ſeditionis,donec eam ſeditionem Parij ſedauerint,ex omnibus Græcis correctores à Mileſiis delecti. Hunc autem in modum eos Parij correxere:

Parij Mileſios correcturi ueniunt.

Cum Miletum ueniſſent uiri inter Parios præſtantiſſimi,cernerentq; domos uehementer labefactatas,dixerunt uelle ſe regionem ipſorum peragrare. Id facientes & omnem agrum Mileſium luſtrantes, ut quenque fundum animaduertebant bene cultum fructúmque emittentem,conſcribebant domini nomen. Peragrata omni regione,cum paucos huiuſmodi fundos cōperiſſent, quàm maturrime ad urbē deſcenderunt. Coactoq; cœtu,decreuerunt urbē ab ijs eſſe incolendam,quorum fundos bene cultos inueniſſent. Videri enim illos ita curaturos publica,ut ſua ipſorum curauiſſent. Cæteros Mileſios, qui prius ſeditioſi fuiſſent,iuſſerunt horum dicto audiētes eſſe. Ita Mileſios Parij correxerūt. Ex his tunc urbibus hoc modo cœperunt Ioniæ mala contingere:

Ioniæ rebellionis occaſio.

Ex Naxo quidam locupletes è plebe in exilium miſſi,Miletum ſe cōtulerunt. Miletum aūt procurabat Ariſtagoras Molpagoræ,idemq; gener ac cōſobrinus Hiſtiæi Lyſagoræ,quem Darius Suſis diſtinebat. Nam Hiſtiæus Mileti erat tyrannus,& per id tempus Suſis degebat, dum Naxij Miletum uenere. Iam pridem Hiſtiæi hoſpites,cum Miletum Naxij aduenere,obſecrarunt Ariſtagoram,ut aliquantulum copiarum ipſis præſtaret ad redeundum in patriam. Ille colligens, ſi per eum iſti in patriam redirēt,fore ut Naxo imperaret: tamen prætendens Hiſtiæi hoſpitium, ita eos eſt allocutus: Meæ quidem uires ad tantum copiarum præbendum non ſuppetūt,ut inuitis his qui Naxum tenent,uos poſſim reducere: cum audiam octo millia ſcutatorū Naxijs,ac multum longarū nauium eſſe: tñ omne ſtudium ad iſtud efficiendum adhibeo, hoc ſcilicet in animo uerſans: Eſt mihi

amicus Artaphernes Hyſtaſpis filius, Darij regis frater, qui præſes eſt omnium in Aſia maritimorũ, multo exercitu præditus ac multa claſſe. Hunc ergo uirum opinor factu- *Artaphernes*
rum omnia ex animi noſtri ſententia. His auditis, Naxij iuſtare Ariſtagoræ, ut rem quã optime poſſet conficeret: utq; munera homini pollicerentur, dicere, & ſe exercitui ſum ptũ ſuppeditaturos, ut ipſi paciſcerent, magnã uidelicet ſpem habentes, cũ ipſi in Naxo apparuiſſent, Naxios omnia quæ iuberentur eſſe facturos, atq; adeo cæteros inſulanos. Nulla dum enim Cycladum inſularum ſub Dario erat. Profectus Sardis Ariſtagoras, ait ad Artaphernem, eſſe inſulam Naxum, non ſpatioſam illam quidem, ſed pulchram alioqui & bonam, Ioniæq; uicinam, multis præterea & pecunijs & ſeruitijs præditam. Proinde tu aduerſus hanc regionem ducito exercitum, per cauſam illuc exules reducen di. Quod facienti tibi magnæ ſunt penes me in expedito pecuniæ, ꝑter illas quæ in exer citum erogabuntur. Has enim æquum eſt nos præbere, qui aduentus noſtri autores ſu- mus, & te inſulas regi acquirere ipſam Naxum, & quæ ex hac pendent, Parum & An- *Naxus.*
drum, cæteraſq; quæ Cyclades nominantur. Vnde proficiſcens, haud difficile inuades Eubœam, inſulam magnam ac beatam, nec inferiorem Cypro, ac facilem ſane ad capi- endum, centum omnino nauibus ad has occupandas ſuffecturis. Huic reſpondens Ar- taphernes: Tu uero, inquit, quæ ſunt ex utilitate regiæ domus exponis, & probe iſta ſua- des omnia, ꝑterquam de numero nauium. Nam pro centum nauibus, ducentæ tibi ine- unte ſtatim uere in promptu erunt. Oportet tamen de his rebus autoritatem quoq; re- gis accedere. His auditis, Ariſtagoras lætus Miletum redijt. Artaphernes autem miſſo Suſa ad Darium nuncio, per quem de rebus ab Ariſtagora dictis, eum certiorem face- ret, ubi ille rem approbauit, ducẽtas naues inſtruxit, tum Perſarum, tum aliorum ſoci- orum, magna ſane multitudine, præfecto eis duce Megabate, uiro Perſa, familia Achæ- menidarum, ſuo ac Darij conſanguineo: qui (ſi uera ſunt quæ poſt hoc tempus geſta) fi liam deſponderat Pauſaniæ Lacedæmonio, Cleombroti filio, Græciæ tyrannidem affe- *Pauſanias.*
ctanti. Delecto itaq; duce Megabate, exercitum Artaphernes ad Ariſtagoram miſit è Mileto. Megabates Ariſtagora ſumpto atq; Iadum exercitu cum Naxijs profectus eſt, per ſimulationem eundi in Helleſpontum. Atq; ubi Chium peruenit, claſſem continuit apud Caucaſa, ut illinc uento aqlone traijceret in Naxum. Sed quoniam non erat fatale Naxios ea claſſe deleri, hoc negocij contigit: Megabates in circumeundis nauium excu- bijs offendit nauem Myndiam à nemine cuſtodiri. Quam rem indigne ferens, iuſſit ſa- *Myndia na-*
tellites inuentum eius nauis principem, nomine Scylacem, uincire traiectum per thala *uis.*
miam, id eſt, per foramen per quod remus extat: ita ut caput extaret, corpus intus eſſet. *Scylacis ſup-*
Ariſtagoras à quodam factus certior, hoſpitem ſuum Myndum à Megabate uinctum *plicium.*
afflictari, Perſam adit, hominem excuſat, repoſcit, cum nihil exoraret, ipſe accedens Scy *Thalamia qd*
lacem ſoluit. Id ubi reſciuit Megabates, grauiter admodum ferens, Ariſtagoram inua- ſit: cui Ariſtagoras: Quid tibi, inquit, eſt cum iſtis negocijs? Nonne te miſit Artapher- nes ut me ſequereris, atq; eò nauigares, quocunq; ego iuberem? qd multa agis? His uer bis indignatus Megabates, ubi nõ adfuit, miſit Naxum quoſdam cum naui, ad rem Na- xijs quæ impenderet exponendã. Naxij, ut q nihil minus quàm hãc aduerſus ſe claſſem uenturam expectabant, ubi id audierunt, omnia confeſtim ex agris in urbem compor- tare: & ſe tanq̃ obſidendi eſſent, inſtruere cibarijs, potu, murorum refectione. Et iſti qui dem tanquam inſtante ſibi bello, ſeſe apparabant: illi uero, poſteaq̃ è Chio in Naxũ tra- iecerunt, iam præmunitos aggreſſi ſunt. Conſumptiſq; quatuor in obſidione menſibus, abſumptaq; quam ſecum attulerant pecunia ab Ariſtagora maxima, cum plura deſidera ret obſidio, ubi mœnia Naxijs exulibus ædificauerunt, in concionem reuerterunt male affecti. Ariſtagoras (quando quod Artapherni receperat, præſtare non poterat, nec ex- ercitui ſtipendium exigenti dare, præſertim Megabate inſimulante, apud milites male affectos, præterea ne regno Mileti fraudaretur) his de cauſis trepidus de defectiõe con- ſultabat. Contigit enĩ è Suſis ab Hiſtiæo uenire quendam compuncto notis capite, qui- bus Hiſtiæus Ariſtagoram cõmonefaciebat, ut ab rege deficeret. Id nanq; uolens Hiſti-

æus Ariſtagoræ indicare, quia alia ratione facere non poterat, utpote itineribus cuſtodi
Literæ capiti impreſſæ. tis, fideliſſimo è ſeruis caput eraſit, literasq́; impreſſit, & hominem retinens, quoad ca-
pilli refruticarent: ubi illi renati ſunt, raptiſſime dimiſit Miletum, nihil aliud mandans,
niſi ut cum Miletum perueniſſet, iuberet Ariſtagoram eraſo ſuo capite inſpicere: Ea aũt
Defectionis ſignificatio. ſtigmata ſignificabant (ut à me ſuperius dictum eſt) defectionem. Hoc ideo Hiſtiæus
faciebat, q̃ magnam ſibi iacturam ducebat ſe Suſis diſtineri; etiam atq; etiam ſperans fo
re, ut ſi ab Ariſtagora rebellaretur, ad mare proficiſceretur. Sin Miletus nil noui moli-
retur, nullam ſibi uiam amplius eſſe ad eam reuertendi intelligebat. Eum Hiſtiæus qui-
dem hæc conſiderans, nunciũ mittebat. Ariſtagoras autem, cum ei hæc omnia cõſenta-
nea per idem tempus contigiſſent, retulit ad ſeditioſos, tam de ſua ſententia, quàm de Hi
Hecatæus. ſtiæi mandatis. Cui cum cæteri omnes aſſenſiſſent, iubentes ut rebellaret, Hecatæ' tamē
λογοποιός, id eſt, ſermonũ autor, initio diſſuadere bellum ſumi aduerſus regē Perſarum,
enumerans cunctas nationes quibus Darius imperaret, omnemq́; illius potentiam. Sed
cum hoc perſuadere non poſſet, ſecundo loco ſuadere ut claſſe mare occuparent, negans
ſe uidere qua alia ratione id eſſet euenturum. Scire enim ſe Mileſiorum uires eſſe imbe
cillas: ſi tamen pecuniæ è templo, quod eſt in Branchidis, tollerentur, quas Crœſus Ly-
Crœſi pecuniæ. dus repoſuiſſet, multum ſpei recipere maris potiundi, atque ita pecuniam & ipſos habi
turos ad utendum, nec hoſtes ſpoliaturos. Erant autem hæ ingentes pecuniæ, quemad-
modum à me in primo libro demonſtratum eſt. Verum ne hæc quidem ſententia obti-
nuit, ſed illa, ut omnino rebellaretur: utq; un' eorum Myſitem nauigaret ad exercitum,
Iatragoras. qui è Naxo reuerſus illic agebat, ut conaretur duces claſſiariorũ cõprehendere. Miſſus
Oliatus. *Coes.* ad hoc ipſum Iatragoras, dolo cepit Oliatum Ibanolis Mylaſſenſem, & Hyſtiæi Tymnis
Termenēſem, & Coem Erxandri, quem Darius Mitylenē donauerat, & Ariſtagorã He
raclidis Cymæum, compluresq́; alios. Ita ex pfeſſo Ariſtagoras defecit, omnia in Dariũ
commentus. Et primum quidem, uerbo duntaxat tyrannidem immutans, ſtatim reipu
blicæ Mileti conſtituit, ut ſecum libenter Mileſii rebellarent. Idem dehinc in reliqua Io-
nia fecit, tyrannorum alios eijciens, alios uti quos ceperat è nauibus ijs, quæ aduerſus
Naxum unà ierant, ut ciuitatib' gratularetur, alium in alia urbe diuendēs, ex qua quiſq;
illorum erat. Quorum Coem Mitylenæi ut acceperunt, ſine mora productũ lapidibus
Coes lapidibus interemptus, interemerunt: Cymæi ſuum dimiſerunt. Poſteaquam & alij complures tyranni fuga ſo
lum uertere, paſſim per ciuitates tyrannorum abdicatio facta eſt. Tyrannis ſummotis,
Ariſtagoras Mileſius ſecundo loco iuſſit in ſingulis ciuitatibus conſtitui ſingulos magi-
ſtratus: moxq́; ipſe Lacedæmonem triremi pro legato miſſus eſt. Opus enim erat ma-
gnam aliquam comparare ſocietatem. Spartæ regnum iam nõ tenebat Anaxandrides,
Anaxandrides. Leontiæ fili', q nõ ſuperſtes erat, ſed eius obitu filius Cleomenes regnabat: nõ ille qui
dem propter uirtutis ſpecimen, ſed propter genus. Etenim Anaxandrides ducta in ma
trimonio ſororis filia, quæ etſi cordi erat, tamen ex ea liberos non ſuſcipiebat. Id cum ita
eſſet, Ephori his eum uerbis incuſauerunt: Si tu tibi non proſpicis, certe nobis hoc non
Euriſthæi genus. eſt deſpiciendum, Euriſthæi genus labefieri. Tu quandoquidem uxorem habes quæ nõ
concipit, aliam ducito, gratiſſimam rem ex hoc Spartiatis facturus. His ille reſpondens,
negat ſe earum rerum alterutram eſſe facturum: ſed hos non recte conſulere, qui ipſum
hortentur repudiata (quam haberet) uxore innoxia, alteram ducere: eoq́; ſe non eſſe pa-
riturum. Cui Ephori atque optimates, conſilio inter ſe habito retulerunt: Quoniam te
Ephori. cernimus amore coniugis quam habes implicitum, facito quod dicimus, ac noli repu-
gnare, ne quid de te Spartiatæ grauius conſulant. Coniugem quam habes, ut repudies,
non poſtulamus: quæcunque ei præſtas nunc, ea omnia præſtato: alteram tamen duci-
to præter hanc uxorem, quæ ſit fœcunda. Hæc dicentibus aſſenſus eſt Anaxandrides,
Anaxandridæ uxores. duas dehinc uxores habens. Binis ædibus habitabat, haudquaquam Spartiatice faciens.
Cleomenes natus. Non longo interiecto tempore, uxor quæ poſterius ducta eſt, parit hunc Cleomenem,
quem mater ſucceſſorem regni Spartiatarum nuncupabat. At uxor prior, quæ hacte-
nus ſterilis fuerat, & ipſa concepit, hoc fato uſa, quæ cum re uera prægnans eſſet, dome-

ſticī tamen poſterioris uxoris id audientes, ac moleſte ferentes, dicere, lactari hoc ab il-
la, animo ſubijciendi ſibi partum. Itaque his indigne ferentibus, exacto tempore pari-
endi, Ephori increduli fœminæ parturienti cuſtodes aſſederunt: quæ Dorieum pepe- *Dorieus.*
rit, moxq́; Leonidem, & poſt hunc gradatim Cleombrotum. Sunt qui dicant Cleom- *Leonides.*
brotum atq; Leonidem fuiſſe geminos. Quæ Cleomenem peperit ſecundo loco in ma- *Cleombrotus*
trimonium ducta, Perinetade Demarmeni filia, alterum filium amplius nō genuit. Et *Perinetades.*
Cleomenes quidem non compos, ut fertur, ſed inops mentis: Dorieus autē inter æquā
les omnes primus erat: meritoq́; putans ſe ob uirilitatē regno potiturum: Hic ita opi-
nione præſumēs, defuncto Anaxandrida, cum Lacedæmonij Cleomenem ex lege, quod
maximus natu eſſet, creaſſent, indigne tulit id, ſibiq́; à Cleomene imperari. Igitur pe-
tita à Spartiatis plebe, coloniam duxit, neq; Delphico uſus oraculo, in quam terram ad
urbem condendam tenderet, neq; quippiam conſuetorum executus, adeo rem indigne
ferebat. In Africam nauigans ducibus Theræis ad Cynipem delatus, locum cōmunijt *Cinyps.*
totius Africæ pulcherrimum, iuxta flumen. Sed illinc tertio eiectus anno à Macis &
Afris & Carthaginenſibus, in Peloponneſum abijt. Vbi Antichares uir Cleonius ei cō *Antichares.*
ſilium dedit ex Laij oraculis, ut Heracleam in Sicilia conderet, affirmans Erycis regio-
nem eſſe Heraclidarum, ipſo Heracle, id eſt, Hercule cōditore. Hoc ille audito, Delphos
ſe contulit ad oraculum conſulendū, nunquid regione ad quam mittebatur, potitu-
rus eſſet. Pythia eum potiturum reſpondit. Sūptaq́; Dorieus claſſe, quam & in Afri
cam duxerat, Italiam prætervehebatur. Ea tempeſtate, ut ferunt, Sybaritæ cum Tely re *Sybaritæ.*
ge ſuo bellum Crotoniatis erant illaturi. Id metuentes Crotoniatæ, Dorieū ut ſibi opem *Telys rex.*
ferret orauere. Hic precibus inductus, unà cum illis aduerſus Sybarin contendit, eamq́;
cepit. Hæc Sybaritæ Dorieum, & qui cum illo erant, feciſſe aiunt. Crotoniatæ negant
quempiam ſe peregrinum in bello aduerſus Sybaritas aſciuiſſe, præter unum Calliam
Heleum Iamideorū uaticinum: & hunc à Tely Sybaritarum tyranno ad ipſos tranſfu- *Callias*
giſſe, hoc modo, quòd ſacrificans de eundo aduerſus Crotonem non litaret: Hæc iſti aiunt, *Heleus.*
quarum rerum utrique teſtimonia hæc adferunt: Sybaritæ quidem fanum ac templum
prope Craſtin, lapidum maceria, quod Dorieum capta urbe aiunt extruxiſſe Mineruæ, *Craſtia Mi-*
cognomine Craſtiæ. Et hoc ipſius Dorieī necis uolunt eſſe maximū teſtimonium, quòd præ *nerua.*
ter uaticinia agens interemptus eſt. Si enim nihil niſi id ad quod mittebatur feciſſet, nec
tranſgreſſus eſſet, Erycinam regionem obtinuiſſet, & obtentā poſſediſſet, non ipſe cum
exercitu abſumptꝰ eſſet. At Crotoniatæ multa mōſtrāt peculiariter donata Calliæ He
leo in agro Crotonienſi, quæ etiam ad meam uſq; memoriam pronepotes Calliæ colebant:
Dorieo autem & eius poſteris nihil omnino fuiſſe donatum. Cui, ſi in bello Sybarita-
no fuiſſet Crotoniatis auxilio, multo plura q̃ Calliæ fuiſſe donanda. Hæc pro ſe utrique
eorum teſtimonia referunt: quorum utris accedere ut quiſq; mauult, his accedat, licet.
Nauigarunt aūt cum Dorieo & alij duces, coloniæ Spartiatarū deducendæ, Theſſalus,
& Parabates & Celeas, & Euryleō, q cum omni claſſe Siciliā tenuerāt, ſuperati à Phœ *Theſſalus.*
nicibus atq; Aegeſtanis, in prælio occubuerunt uno tantum ex hac aduerſa pugna ſup- *Parebates.*
ſtite Euryleonte. Qui collectis eorum reliquijs occupauit Minoam Selinuſiorum colo *Celeas.*
niam, Selinuſiosq́; liberauit monarchia Pythagoræ. Hunc cum ſuſtuliſſent, ipſe tyran- *Euryleon.*
nidem Selinuntis inuaſit. Sed breui monarchus, id eſt, unicus princeps extitit. Nam Se *Selinuſii.*
linuſii impetu in eū facto, cum ad Iouis forenſis aram confugiſſet, obtruncarunt. Do- *Minoa.*
rieo & uitæ & mortis cōmunis fuit Philippus Butacides, uir Crotoniata: qui deſpon- *Pythagoras monarchus.*
ſa ſibi filia Telyes Sybaritæ, Crotone profugerat, abnegatoq́; matrimonio tranſmiſit Cy- *Iouis foren-*
renen. Ex hac diſcedens, ſectatus eſt familiarem triremem, ac familiarium uirorū ſum- *ſis ara.*
ptum, quòd eſſet olympionices id eſt, uictor certaminis ad Olympia, & omnium illinc Græ
corum ſpecioſiſſimus. Ob quam corporis ſpeciem ab Aegeſtanis ea quæ nemo alius re
portauit. Nam ſepulturæ eius heroico monumento extructo, Aegeſtani hoſtias offerūt. *Aegeſtani.*
Hunc in modum Dorieus uita functus eſt. Qui ſi in animum induxiſſet ſibi ferendum *Cleomenis re-*
eſſe Cleomenis regnum, & in Sparta permanſiſſet, regno fuiſſet Lacedæmoniorum po *gnum.*

titus. Neque enim diu Cleomenes imperauit, ac ſine liberis deceſſit, una dũtaxat relicta filia, nomine Gorgo. Cleomene igitur imperium tenente, Spartam uenit Ariſtagoras Mileti tyrannus, Cleomenemq́ allocuturus conuenit, habens (ut Lacedæmonij aiunt) æream tabellam, in qua totius terræ ambitus erat inciſus, cunctumq́ mare, atq; omnia flumina. Huius in colloquium ubi uenit, ita ad eum inquit: Studium meum Cleomenes qui huc aduenerim, ne mireris. Non enim ab te hoc fit. Prolem Ioniam pro libera ſeruam eſſe, cum nobis ipſis dedecus dolorq́ maximus eſt, tum uero uobis, & eo maior, quo magis cæteros in Græcia antecellitis. Proinde nunc per deos Græcos eripite Iones à ſeruitute conſanguineos ueſtros, quod facile eſt ad præſtandum. Nam neque barbari ſunt uiri ſtrenui, & uos in ſummum rei bellicæ per uirtutẽ euaſiſtis, & genus pugnãdi eorum huiuſcemodi eſt: Breues arcus, ac breuia ſpicula, longasq́ in capitibus criſtas, unde faciles captu ſunt, gerentes in pugnam eunt. Ad hæc tãtum bonorum eſt his, qui eam incolunt continentem, quantum non eſt cæteris uniuerſis, tum auri (ut ab hoc incipiamus) tum argenti, tum æris, tum uariæ ueſtis, tum iumentorum, tum mancipiorum: quibus uos ſi potiri libuerit, potiemini. Sunt quoque inter ſe confines, ut ego diſſeram. His Ionibus confines ſunt Lydi, qui terram incolunt tum aliarum rerum, tum uero argenti feraciſſimam. Hæc autem dicebat, oſtendens ex ambitu terræ in tabella quam attulerat deſcripto. Lydis uero, dicebat Ariſtagoras, cõfines ſunt hi Phryges auroram uerſus, pecorum copia & terræ hubertate, omnium, quos ego noui, lõge beatiſſimi. Phrygibus confines ſunt Cappadoces, quos nos Syros appellamus. His confines ſunt Cilices, huius maris accolæ, ubi hæc Cyprus inſula eſt ſita, qui tributum annuum regi pendunt quingena talenta. His Cilicibus confines ſunt ij Armenij, & ipſi re pecuaria abundantes. Armeniorum hanc regionem cõtingunt Matieni, quorum terræ Ciſſia hæc confinis eſt. In qua iuxta fluuium hunc Choaſpem ſita ſunt hæc Suſa, ubi rex magnus domicilium habet, atq; hic pecuniarum theſauri ſunt. Hanc uos urbem ſi animoſe ceperitis, iam cum Ioue de diuitijs licet certetis. Neq; uero operæprecium eſt, uos ſuſcipere prælia pro terra neq; multa neque ita feraci, & pro exiguis finibus aduerſus Meſſenios ueſtros conſortes, & Arcades & Argiuos, quibus nihil eſt neq; auri neque argenti, quarum rerum cupiditate quis inducitur ad mortem periclitandum. Ergo cum offeratur occaſio totius Aſiæ facile potiundæ, aliud quippiam præoptabitis? Hæc Ariſtagoras dicebat. Cui reſpondens Cleomenes: Mileſie, inquit, hoſpes, in triduum tibi differo reſpondere. Tunc quidem hactenus proceſſum eſt. Vbi uero dies reſponſioni præſtituta affuit, & ad locum de quo conuenerant, uentum eſt, interrogauit Ariſtagoram Cleomenes, quot dierum ab Ionio mari ad regem ſit iter. Ariſtagoras alioqui ſolers, & ualde illum antecellens prudentia, in hoc tamen lapſus eſt: qui cum non deberet rem, ut ſe habebat, illi aperire, uolens Spartiatas in Aſiam educere, dixit trium mẽſium neceſſe iter. Cleomenes interpellata huius quam ordiri inſtituerat oratione de itineris ſpatio, inquit: Hoſpes Mileſie, abſcede è Sparta ante ſolem occidentem. Nihil enim rationis dicis, cũ iſtud facile nõ ſit Lacedæmonijs, qui uis eos trimeſtri itinere abducere à mari: Hæc locutus Cleomenes, domum abijt. Ariſtagoras ſumpto oleæ ramo, ad domũ Cleomenis ſe contulit, eamq́ ingreſſus iubebat precabundus, ad ſe audiendum mitti illius filiam. Aſſiſtebat enim Cleomeni filia cui nomen erat Gorgo, unica proles, eaq; octo aut nouẽ annos nata. Cleomene iubente eum dicere quæ uellet, filiolæ enim gratia nolle prohibere. Tunc Ariſtagoras incepit polliceri illi undecim talenta, ſi precibus ſuis annueret. Abnuente Cleomene, ſubinde adijciendo eò peruenit, ut quinquaginta talenta polliceretur. Ad quod puella: Pater, inquit, hoſpes te corrumpet, niſi hinc abis. Conſilio puellæ delectatus Cleomenes, in aliud conclaue abijt: & Ariſtagoras è Sparta prorſus abſceſſit, non facta ei amplius poteſtate indicandi itineris, quod erat uſq; ad regem: ea nanque itineris ratio ita habet: Vbique ſunt regij ſtathmi, id eſt, manſiones, ac diuerſoria pulcherrima. Iter omne per loca culta atque tutum, id nunquam intermiſſum per Lydiam & Phrygiam uiginti manſionum, hoc eſt uicenorum caſtrorum eſt, paraſangæ nona-

Tabella totius orbis

Ariſtagoras Ionicæ defectionis autor

Pecuniæ auiditate nos morti objicimur.

Ariſtagoras ſapiẽs lapſus eſt.

Cleomenis ad Ariſtagorã reſponſio.

Puellæ mirũ dictum.

Stathmi regij

gintaquatuor & dimidiatus. E Phrygia excipit fluuius Halys, cui imminent portæ,
quas tranſire omnino neceſſe, atque ita fluuium tranſmittere, & præſidium quod ſu-
pra illum eſt. Tranſgreſſo in Cappadociam, & eam permetienti uſque ad fines Ciliccs,
duodetriginta ſtathmi ſunt, paraſangæ centumquatuor. In horum montibus poſitas
duplices portas ac totidem ꝑſidia pertranſis. Hæc tibi tranſgreſſo, & per Ciliciam iter
facienti, tres ſtathmi ſunt, paraſangæ quindecim ac dimidiatus. Ciliciam autem ab Ar- *Euphrates.*
menia diſterminat flumẽ, quod nauibus tranſitur, nomine Euphrates. In Armenia ſta-
thmi ſunt diuerſoriorũ quindecim, paraſangæ quinquaginta ſex & dimidiatus, in qui-
bus & ꝑſidium eſt. Eam fluuĳ, qui nauibus tranſeuntur, quatuor influunt, quos tranſ-
mittere prorſus neceſſarium eſt. Primus Tigris, ſecundus dehinc ac tertius eiuſdem no
minis, etſi non idem fluuius, nec ex eodem fluens loco. Nam horum quos enumeraui,
primus Tigris ex Armenĳs fluit, alter ex Mantienis. Quartus fluuius nominatur Gyn-
des, quem Cyrus aliquando in trecentos ac ſexaginta diduxit alucos. Ex hac Armenia
in terram Mantienam tendenti ſtathmi ſunt quatuor, unde in regionem Ciſſiam tranſ-
eunti ſunt undecim ſtathmi, paraſangæ uero quadraginta duo & dimidiatus, ad fluui-
um Choaſpem, & eum non niſi nauibus tranſmittendum. Supra quem urbs Suſa eſt
ſita. Omnes autem hi ſtathmi, ſunt centum undecim. Tot diuerſoria ſtathmorum ſunt
aſcendenti Sardibus Suſa. Quod ſi iter regium recte metiamur paraſangis, & paraſan- *Paraſanga.*
ga ualet quantum triginta ſtadia, ut ualet, ſunt è Sardibus ad regiam, quæ dicitur Me- *Memnonia*
mnonia, tredecim millia ſtadiorum & quingenta: cum ſint paraſangæ quadringenti- *Regia.*
quinquaginta. Itaq; peragrando ſingulis diebus centena & quinquagena ſtadia, conſu-
muntur ſolidi nonaginta dies. Hunc in modum ab Ariſtagora Mileſio apud Cleome-
nem Lacedæmonium dicente trium mẽſium iter eſſe, recte dicebatur. Quod ſi quis ex
ploratius iſta in quirat, hoc quoq; ego indicabo. Nam iter ab Epheſo ad Sardis, hac rati
one decet computari. A Græco mari ad Suſa (hæc enim urbs Memnonis uocatur) di-
co eſſe tredecim millia ſtadiorũ & quadraginta. Ex Epheſo ad Sardis, quingenta & qua
draginta ſtadia, atq; ita tribus oĩno diebus producitur iter trimeſtre. Digreſſus è Spar
ta Ariſtagoras, Athenas contendit, tyrannis liberatas hoc modo: Poſtquã Hipparchum
Piſiſtrati filium, Hippiæq; tyranni fratrem, qui in ſomnis uiſionem cladis ſuæ euiden-
tiſſimam uidiſſet, interfecere Ariſtogiton & Harmodi⁹, priſco genere Gephyræi: poſt
hæc nihilominus Athenienſes, imò magis quàm prius, tyrannidem quadriennio per- *Hipparchi in-*
tulerunt. Viſio autem inſomnĳ Hipparchi hæc erat: Pridie panathenæorum uidebatur *ſomnium.*
Hipparchus cernere uirum aſſiſtentem ſibi, procerum atque ſpecioſum, hos uerſus per
ænigma dicentem:

Intoleranda leo tolera tolerans animo ægro. *Gephyræi,*
Nemo uiris pœnas iniuſtis iure rependet. *id eſt põtani,*

Vbi dies illuxit, confeſtim præ ſe ferebat, referre hæc uelle ad ſomniorum coniectores: *q & Thana-*
ſed mox ſpreta uiſione miſit pompam, ubi mortem oppetĳt. Gephyræi, è quibus erant *græi dicũtur,*
percuſſores Hipparchi, ut ipſi aiunt, fuere à principio ex Erethria oriundi. Verum ut *inqt Strab*
ego interrogando comperio, fuere Phœnices ex his, qui cum Cadmo in terram quæ *in nono.*
nunc uocatur Bœotia uenere, atq; eam incoluere, ſortiti Tanagricum tractum. Vnde
Cadmeis primum per Argiuos exactis, iterũ ꝑ Bœotios hi Gephyræi expulſi, Athenas
diuerterunt. Ab Athenienſibus recepti ſub conditionibus ſunt, ut ciues inter eos eſſent,
multis nec memoratu dignis, quas agerent rebus impoſitis. Phœnices iſti qui cum Ca-
dmo aduenerunt, quorum Gephyræi fuere, dum hanc regionem incolunt, cum alias *Cadmus.*
multas doctrinas in Græciam introduxere, tum uero literas, quæ apud Græcos, ut mi *Literæ apud*
hi uidetur, antea non fuerant. Et primæ quidem illæ extiterunt, è quibus omnes Phœ- *Græcos ex*
nices utuntur. Progreſſu deinde temporis, unà cum ſono mutauerunt modulum priſti *Phœnicibus.*
num. Et cum ea tempeſtate in pleriſque circà locis eorum accolæ Iones eſſent, qui lite- *Phœnices li-*
ras à Phœnicibus diſcendo acceperant, eas illi cum ſuis pauculis collocantes, in uſu habu *teræ.*
erunt, & in utẽdo confeſſi ſunt, ut ratio ferebat, uocari Phœnices, quia eſſent à Phœnici

Bibli quid ſo nibus. bus in Græciam illatæ. Priſcaq; conſuetudine biblos appellant pelles, quod aliquando
Cadmea lite penuria liberoꝝ, hoc eſt, ſirporum, pellibus caprinis ouilliſq; utebantur. Adhuc quoq;
ræ. ad meã uſq; memoriã multi barbaroꝝ talibus in pellibus ſcribunt. Quin ipſe uidi apud
Thebas Bœotias in Iſmenij Apollinis tẽplo, literas Cadmæas in tripodibus quibuſdam
inciſas, magna ex parte cõſimiles Ionicis. Quoꝝ tripodũ unus habet hoc epigrãma:

Obtulit Amphitryon me gentis Theleboorum.

Hæc fuere circa ætatem Laij, qui fuit filius Labdaci, nepos Polydori, pronepos Cadmi.
Alter tripus hexametro carmine ait:

Scæus in aſſueto pugilum certamine uictor,
Me tibi ſacrauit ſpecioſum munus Apollo.

Scæus hic Hippocoõtis fili⁹ fuit, q tripodẽ dedicauit, niſi alius fuit, idẽ quod hic nomẽ
Scæus. habẽs, circa ætatẽ Oedipodis Laio geniti. Tertius tripus, & is hexametro carmĩe ait:

Laodamas ipſum tripodem ſua in urbe monarchus,
Hoc inſigne decus tibi magne dicauit Apollo.

Sub hoc Laodamante Eteoclis filio, qui monarchus fuit, id eſt, ſolus principatu eſt po-
titus, eiecti ſunt Cadmæi ab Argijs, & ſe ad Encheleas contulerunt. Gephyræi autem
poſtea in ſuſpicionem Bœotiorum cum ueniſſent, Athenas commigrarunt: ubi ſunt
ab eis templa extructa ſeorſum à cæteris cum alia quædam, tum Cereris Acheæ, & tẽ-
Ceres Achea plum, & orgia. Quod fuerit uiſum Hipparchi in ſomnis, & unde fuerunt oriundi Ge-
phyræi, ex quibus fuere percuſſores Hipparchi, à me cõmemoratũ eſt. Vnde oportet
ad eum redire ſermonem, quem à principio inſtitueram, qua ratione ſint Athenienſes
liberati tyrannis. Hippia tyrannidem obtinente, & infenſo eis propter cædem Hip-
Orgia. parchi, Alcmæonidæ, qui gñe ſunt Athenienſes, profugi patria propter Piſiſtratidas,
Alcmæoni-dæ. quoniam ipſis unà cum cæteris exulibus res de redeundo tentata, om̃i ope fruſtrata fu-
it: conatiq; Athenas reuertẽdo liberare, uehementer deciderant. Lipſydrium ſuper Pæ
Athenarum tyranni. oniam communierunt. Dehinc omnia aduerſus Piſiſtratidas comminiſcendo, mercede
Hippias. conduxerunt ab Amphictyonibus templum Delphis ædificandum, id quod eſt, tunc
Lipſydrium. autem non erat. Enimuero cum bene nummati eſſent, ac uiri ſpectati iaminde à ſuis ma
Amphictyo-nes. ioribus, extruxerunt templum exemplari pulchrius, ac cætera omnia. Nam cum ex la-
pide Porino conuentum eſſet ut illud facerent, tamẽ anteriora eius Pario lapide effece-
runt. Vt igitur Athenienſes aiunt, hi uiri Delphis ſedentes Pythiam pecunia perſuaſe
runt, ut & quoties uiri Spartiatæ uenirent, ſiue priuato ſiue publico agmini petentes
oraculũ, pponeret ipſis liberare Athenas. Lacedæmonij aũt poſtq̃ ſibi idẽ ſemper dice
retur, mittunt Anchimolium Aſteris, inter populares eximium, cũ exercitu ad expellẽ
Anchimolius dos Athenis Piſiſtratidas, tametſi hoſpites ſuos, & in primis amicos. Antiquiora enim
Scite dictum. duxerunt quæ ad deum, quàm quæ ad homines pertinent. Hos itaque mari nauibus mi
ſerunt, cum quibus Anchimolius ad Phalerum appulſus, copias eduxit. Id præſciſcen-
tes Piſiſtratidæ, auxilia Theſſalia euocauerunt. Societatẽ eñ cum Theſſalis fecerant. Qui
bus rogantibus, communi decreto Theſſali miſerunt mille equites cũ ſuo rege Cinea,
Cineas rex. uiro Conieo. Hos ſocios ubi habuere Piſiſtratidæ, hoc excogitauere: Planitiem Phale-
rorum detergunt, eumq; locũ equitabilem reddũt, atq; illac equitatum in caſtra hoſtiũ
immittũt. Equitatus in Lacedæmonios irruens, cum alios multos, tum uero Anchimo-
lium interemit. Cæteros qui ſuperfuere, ad naues repulit: Hunc in modũ primus Lace-
dæmoniorũ exercitus abceſſit. Extat in Alopecis Atticæ buſtũ Anchimolij, iuxta Her-
Alopeca. culis templũ, quod eſt in Cynoſargi. Poſt hæc Lacedæmonij maiores copias cõtra Athe
Anchimolij cædes. nas miſerunt, nõ mari, ſed terra, pfecto illis duce Cleomene, Anaxãdridæ filio: cũ qui-
bus oram Atticam inuadentibus cõgreſſus primũ Theſſalorũ equitatus, non diu poſt in
fugam uerſus eſt, fuſis ſupra quadraginta è ſuis. Qui ſuperfuere, qua quiſq; potuit, recta
in Theſſaliam rediere. Cleomenes ad urbem pergens, unà cum ijs Athenienſibus, qui li
beri eſſe cupiebant, obſedit tyrãnos intra murũ Pelaſgicum redactos. Neq; tamẽ oĩno
Piſiſtratidas eiecere Lacedæmonij, quippe qui de facienda obſidione non cogitauerant,

& Piſiſtratidæ cibo potuq; bene inſtructi erant. Itaq; cum aliquot dies Lacedæmonij tyrannos obſediſſent, Spartam abiere. Hic tamen caſus qui alijs infauſtus, idem alijs fauſtus extitit. Nam filij Piſiſtratidarum, qui clam extra regionem ſeponebantur, intercepti ſunt. Quo ex facto omnes eorum res perturbatæ ſunt, & pro redimendis filijs ad uoluntatem Athenienſium transegerunt, ut quinq; dies ex Attica excederent. Moxq; in Sigeum, quod eſt ſupra Scamandrum, conceſſerunt, cum ſex & triginta annos regnaſſent, oriundi è Pylo atq; à Nelo, ex eiſdem prognati, ex quibus ij qui fuere cũ Codro ac Melantho, qui prius aduentitij, tamen Athenienſium reges euaſere. Eaq; de re Hippocrates Piſiſtrati pater, repetita memoria Piſiſtrati, filij Neſtoris, idem nomen filio ſuo impoſuit: Hoc Athenienſes modo tyrannis liberati ſunt. Qui recepta libertate, quæcunq; aut fecere, aut paſſi ſunt memoratu digna, antequam Ionia defecerit à Dario, & Ariſtagoras Mileſius Athenas oratum auxilia uenerit, hæc prius ediſſeram: Athenæ cum magnæ fuiſſent antea, tunc tamen tyrannis liberatæ, extitere maiores. In quibus duo uiri præpollebant, Cliſthenes uir Alcmæonides, qui (ut fama fert) Pythiam perſuaſerat, & Iſagoras Tiſandri, illuſtri quidem familia, ſed quàm uetuſta non queo affirmare: eius tamen cognati Ioui Cario immolant. Hi uiri per factiones de potentatu contendebant.

Piſiſtratidæ Athenis pulſi

Hippocrates

Athenæ tyrãnis liberatæ.

Cliſthenes cum uinceretur, populum amplectendo ex quatuor tribubus mox decem effecit, cognominibus Iouis filiorum, Peleontis & Aegicoris & Argadei & Hopletis, in alia commutatis, quæ ipſe inuenit, aliorum heroum indigenatum, præterquam Aiacis, quem etſi hoſpitem, tamen adiecit, utpote finitimum ac ſocium. Qua in re uidetur mihi Cliſthenes hic auum ſuum maternum Cliſthenem Sicyonis tyrannum fuiſſe imitatus. Ille enim, quia cum Argijs bellum geſſiſſet, ſummouit è Sicyone certamina canentium poëmata, ob Homeri carmina, in quibus Argos atq; Argij tantopere celebrantur. Neq; hoc modo ſummouit, ſed etiam optauit monumentum Adraſti calamitoſi, quod erat in ipſo Sicyoniorum foro, quia fuerat Argius, exterminare. Ideoq; Delphos adijt ad oraculum conſulendum, nunquid Adraſtum eijceret. Cui Pythia reſpondens, inquit: Adraſtum quidem Sicyonum regem eſſe, ipſum uero lapidatorem. Id non concedente ſibi deo, Cliſthenes reuerſus excogitabat quo pacto Adraſtus ipſe demigraret. Quod ubi excogitaſſe ſibi uiſus eſt, miſit ad Bœotias Thebas nunciatum, uelle ſe afferre Sicyonem Menalippum Aſtaci filium. Eumq; tribuentibus Thebanis, in urbem intulit: atq; ei fanum in ipſa curia deſignatum exædificauit munitiſſimo iam loco, in quem intulit Menalippum. Quod factum deberet exiſtimari inimiciſſimum Adraſto, quod & Meceſtem fratrem eius, & Tydeum generum Menalippus interfeciſſet. Cliſthenes ubi fanũ extruxit, hoſtias & dies feſtos Menalippo dedit ab Adraſto ereptos, quibus illum Sicyonij magno cum honore proſequi conſueuerãt. Etenim regio Polybi fuerat, qui cum ſine liberis decederet, imperium Adraſto legauit nepoti ſuo ex filia. Eum Sicyonij cum alijs honoribus proſequebant, tum uero tragicis choris, ita ut nõ Dionyſium, ſed Adraſtum uenerarentur. Cliſthenes choros quidem Libero, cæteras uero ceremonias Menalippo dicauit: Hæc ille in Adraſtum egit. Tribus autem Dorienſium, ne forent eædem Sicyonijs quæ Argijs, in alia nomina commutauit: ex quibus Sicyonios plurimum ridiculos reddidit. Quippe ſuis & aſini ultima cognomina ꝑ priſtinis impoſuit, præterquã tribui ſuæ, cui à ſuo ipſius imperio nomen indidit, id eſt, ab Archæ. Itaq; hi tribules Archelai uocabantur. Cæterorum alij Hyatæ, id eſt, ſuales, alij Oneatæ, id eſt, aſinales, alij Chœreatæ, id eſt, porcales. His tribuum noībus Sicyonij & Cliſthene imperante, & eo defuncto, ad ſexaginta annos uſi ſunt, quæ poſtea inter ſe reputãtes in alia tranſtulerũt, Hylleas, Pamphylos, Dyamanates: quartæ tribui quam adiecerunt, impoſito cognomine Aegiales ab Aegialo Adraſti filio: Hæc Sicyonijs Cliſthenes & ipſe (ut mihi uidetur) præ contemptu Ionum, ne forent eædem ipſis & Ionibus tribus, Cliſthenẽ ſibi cognominem imitatus eſt. Cum eñ populus Athenienſis fuiſſet antea exagitatus, poſteaq̃ omnium autoritatem ad ſuam unius redegit: tum tribuum nomina cenſuit immutanda, & plures ex paucioribus faciendas, decem pro quatuor, & totidẽ Phylarchos, id eſt,

Peleon.
Aegicores.
Argadeus.
Hoples.

Adraſtus calamitoſus.

Rhapſodi Homericorũ carminũ exploſi.

Menalippus (Vide nũ legendũ ſit Melanippus) Aſtaci filius.
Meceſtes.
Tydeus.
Polybus.

tribunos à tribuum præfectura. Ita populo in tribus diſtributo atque compoſito, erat multo ſuperior his qui erãt contrariæ factionis. Superatus in partibus Iſagoras, hoc inuicem excogitauit, ut Cleomenem Lacedæmonium aduocaret, iam inde ab obſidione Piſiſtratidarum ſibi hoſpitem factum, qui tamen culpabatur, ꝙ ad uxorem Iſagoræ uentitaret. is miſſo primum Athenas caduceatore Cliſthenem eiecit, & cum eo alios complures Athenienſes, quos piaculi inſimulabat, uidelicet admonitu Iſagoræ hæc dicens. Nam Iſagoras atq; amici eius non erant affines cædis, cuius inſimulabantur Alcmæonidæ & qui erant enagees: ita nominabantur qui Athenienſium piaculo obſtricti erant. Cylon quidam Athenienſis uir Olympionices, affectatæ tyrãnidis compertus eſt. Simulato nanque æqualium ſodalitio arcem occupare conatus, Id cum efficere non potuiſſet, aſſedit ſimulacro dei ſupplex ipſe ac ſocij. Hos illinc ſummouerunt quidem magiſtratus Naucratiorum, qui tunc Athenas incolebant, data fide, puniendi eos citra mortem. Sed culpa horum mox interfectorum fuit penes Alcmæonidas. Hæc ante Piſiſtrati ætatem geſta ſunt. Vbi Cleomenes per nuncium eiecit Cliſthenem atque piaculares, quamuis

Cliſthenes atq; piaculares Athenis eiecti.

Cliſthenes ipſe profugiſſet, nihilo ſecius Athenas uenit, non magna cum manu, atque illinc ſeptingentas familias militares Athenienſium, tanquam piaculo contaminatas, relegauit, quas ei ſuggerebat Iſagoras. Hoc acto conabatur ſecundo loco ſenatum diſſoluere, & magiſtratus trecentis Iſagoræ militibus mandare. Verum reluctante ſenatu atque obtemperare nolente, Cleomenes Iſagorasq; cum ſuæ factionis hominibus arcem occuparunt. Quos cæteri Athenienſes cum ſenatu ſentientes, biduo obſederunt. Tertio

Arcis Athenienſis occupatio.

die quicunq; Lacedæmonij ibi erãt, accepta fide, regione diſceſſerunt, rato effecto quod Cleomeni dictum eſt. Nam ei ad occupandam arcem aſcendẽti, & ad dei penetrale cõſulendi gratia eunti, exurgens è ſella ſacerdos, antequam ille ualuas reſeraret, Lacedæmonie, inquit, hoſpes, rurſus redeas, néue templum introeas. Non enim Doribus hic introire fas eſt. Cui Cleomenes: Ego, inquit, mulier, Dores non ſum, ſed Achæus. Itaque admonitu uti nolens, atque in conatu pergens, tunc quoque iterum à propoſito cum Lacedæ-

Timeſitheus.

monijs decidit. Cæteros ad necem uinxere Athenienſes, & in ijs Timeſitheum fratrem eius, cuius manualia opera atque ſtrenuitatem in primis referre habeo. Atque hi quidem in uincula coniecti, mortem oppetiere. Atheniẽſes autem poſt hæc reuocatis cum

Athenienſes legati ad Darium.

Artaphernes Sardium prætor.

Cliſthene ſeptingentis militum familijs, quos Cleomenes exagitauerat. Sardis mittunt ad contrahendam cum Perſis ſocietatem. Intelligebant enim ſibi cum Cleomene atque Lacedæmonijs eſſe bellandum. Vt Sardis uenere nuncij, mandataq; expoſuere, percontatus eſt eos Artaphernes Hyſtaſpis filius, Sardium prætor, quinam homines eſſent Athenienſes: & ubi terrarum incolentes, qui ſocij Perſarum fieri orarent. Vbi id ex nuncijs audiuit, ita eis ingenue reſpondit: Si regi Dario terram darẽt & aquam, ſe contracturum cum eis ſocietatem: ſin minus, illos abſcedere præcepit. Nuncij inter ſe collocuti, quod ſocietatem facere cuperent, daturos ſe eſſe dixerunt. Quo nomine ubi reuerſi ſunt domum, uehementer accuſati ſunt. Cleomenes intelligens ab Atheniẽſibus ſe & uerbis & factis lædi, ex omni Peloponneſo copias coegit, diſſimulans quem ad finem,

Oenoẽ Bœotij occupant.

Hyſies.

cum haberet in animo tum populum Atheniẽſem ulciſci, tum Iſagoram conſtituere tyrannum, qui unà cum eo ex arce deceſſerat. Comparato exercitu ingenti, ipſe Eleuſina inuaſit, & ex compoſito Bœotij Oenoem occuparunt: & Hyſies ultimos Atticæ populos, & ab altera parte Chalcidẽſes oræ Atticæ loca populabantur. Athenienſes etſi ancipiti bello diſtricti, Bœotiorum & Chalcidenſium ultione dilata, arma contra Peloponnenſes in Eleuſine agẽtes, ferunt. Dumq; ambo exercitus conſerturi prælium eſſent. Corinthij primi omnium ſecum reputantes iniuſte à ſe agi, auerterunt ſe, atque abſceſſe-

Demaratus rex.

Spartiatarũ rex.

runt. Secundum hos idem fecit Demaratus Ariſtonis filius, qui & ipſe erat rex Spartiatarum, & è Lacedæmone copias cõtraxerat, nec à Cleomene ſuperiori tempore diſſenſerat. Ob quam regum diſſenſionem lex apud Spartam lata eſt, non licere utrique regi cum exercitu prodire. Nam prius prodibant, & his ſeiunctis, alterum quoque è Tyndaribus relinqui. Qui & iſti antehac ab eis euocati, exercitum ambo comitabantur.

Tunc cæteri ſocij qui erant in Eleuſine, cernentes non conuenire inter reges, & Corinthios aciem deſeruiſſe, & ipſi dilapſi abierunt. Quarto nunc Dores in Atticam profecti ſunt, bis ad bellandum ingreſſi, bis ob Athenienſium multitudinis commodum: Primo, quia Megaram coloniam deduxerant, quæ expeditio recte uocetur ſub Codro Athenienſium rege. Iterum ac tertio, dum ad expellendos Piſiſtratidas ex Sparta uentum eſt. Quarto, dum Cleomenes Peloponnenſes ducens, Eleuſinem inuaſit. Ita quarto tunc Dores aduerſus Athenas expeditionem ſumpſerunt. Dilapſo igitur indecore hoc exercitu, ibi Athenienſes uolentes ultum ire iniurias, primam expeditionem fecerunt aduerſus Chalcidenſes, quibus Bœotij ad Euripum iere ſuppetias. His conſpectis, Athenienſes putarunt ſibi cum eis prius quàm cum Chalcidenſibus pugnam conſerendam. Itaque cōgreſſi cum illis, egregie ſuperant, permultisq́ eorum cæſis, ſeptingentos capiunt. Eodem die tranſgreſſi Euboiam, cum Chalcidenſibus conflixere: quibus etiam uictis, quatuor millia colonorum in prædijs equitum reliquerūt. Equites autem apud Chalcidenſes uocabantur locupletes. Horum quoſcunq; ceperunt, unà cum Bœotiorum captiuis uinctos in carcerem coniecerunt, quos aliquanto poſt, binis mulctatos mnis ſoluerunt, eorumq́ quibus alligati fuerant, uincula in arce ſuſpenderunt, quæ ad meam uſque memoriam extabant, pendentia è muris, à Medo ambuſtis, è regione cœnaculi ad occaſum ſpectantis. Decimam quoque redemptionis conſecrarunt, facta ærea quadriga, quæ ad ſiniſtram manum intrantium ſtatim in propylæa arcis ſtabat, cum hac inſcriptione: *Dorum in Atticam expeditiones.*

Attica perdomitis acri ſub Marte iuuentus
Bœotûm populis Chalcidicaq́; manu,
Damna rependerunt uinclis & carcere cæco,
Quorum hæc de decima ſtant tibi Pallas equæ.

Et Athenienſes quidem augeſcebant. iuris autem æquabilitatem eſſe rem bonam, non ex uno tantum, ſed undique datur intelligi. Siquidem Athenienſes quandiu tyrannis ſubiecti fuerunt, nullis finitimorum in bello præſtantiores erant. Liberati uero tyrannis, multo omnium primi extitere. Vnde liquet, eos dum tyrannis parebant, de induſtria peccaſſe, tanquam domino laborantes: at libertate parta, ſibi ipſi quiſq; rem gerere properabat: Athenienſes ita agebant. Thebani autem poſt hæc ulciſcendi illos cupidi, ſciſcitatum ad deum miſerunt. Quibus reſpondens Pythia, negabat per ſeſe eos poſſe illos ulciſci, iubebatq́ ut ad famæ celebritatem referentes rogarent ſibi proximos. Reuerſis qui miſſi ad oraculum erant, ac reſponſum exponentibus, Thebani illud nihili facientes, quod referebatur ut rogarent proximos, dicebant: Nunquid non proxime nos incolunt Tanagræi Coronæiq; & Theſpienſes, qui noſtri aſſidue commilitones, alacri atque concordi in partes animo bella nobiſcum tolerant? Quid hos rogari oportet? nunquid potius hoc non habendum pro oraculo? Hæc illis ratiocinantibus, quidam re audita, inquit: Ego quid ſibi uelit oraculum, uideor mihi intelligere. Aſopi duæ filiæ fuiſſe traduntur, Thebe & Aegina, quæ quoniam ſorores ſunt, opinor deum reſpondere nobis, ut Aeginetas rogemus, qui uicem noſtram ulciſcentur. Thebani, quoniam nulla quàm hæc uiſa eſt dicti potior ſententia, protinus miſere ad Aeginetas orandos auxilia, tanquã proximos ex dei oraculo. Illi petentibus his auxilia, dixere ſe mittere cum eis Aeacidas. Societate Aeacidarum freti Thebani, cum laceſſiſſent Athenienſes, accepta offenſione aduerſæ pugnæ, iterum auxilia uirorum remiſſis Aeacidis orauerunt. Quorum prece moti Aeginetæ, tum magnitudine opum inflati, tum priſtinæ inimicitiæ quam geſſere cum Athenienſibus memores, bellum illis haud indictum intulerunt. Nam cum Athenienſes Bœotijs incumberent, ipſi longis nauibus in Atticam traijcientes, cum alios multos populos in cætera ora maritima, tum Phalerum diripuerunt, magnam ex hac re calamitatem Athenieſibus afferentes. Inimicitia autem, quam Aeginetæ aduerſus Athenienſes habebant, ex hoc initio extitit: Epidaurij, cum ſua ipſis terra nihil redderet, de hac calamitate Delphicum cōſuluere oraculum. Quibus Pythia *Athenienſium præſtantia.* *Thebanis oraculi redditum.* *Aſopus*

Aeginetarum odia in Athenienſes. Iuſſit,ut Damiæ & Auxeſiæ ſimulacra erigerent: & poſtquam erexiſſent, melius ſecum
actum iri. Sciſcitantibusq; Epidaurijs, utrum ex ære facerent illa, an ex lapide, reſpon-
Damiæ & Auxeſiæ ſimulacra. dit ſe è neutro fieri ſinere, ſed è ligno oleagino, oleæ tamen, non oleaſtri. Rogabant igit
Epidaurij Athenienſes, ſibi permitterent oleam incidere, qui ſcilicet oleas illas ſacrifica
tiſſimas eſſe exiſtimarent. Fertur etiam nuſquam gentium niſi Athenis, illa tempeſtate
Oleæ tantum Athenis eſſe dicebantur. olcas fuiſſe. Athenienſes ſe uero dixerunt conceſſuros, hac duntaxat lege, ſi quotannis illi
ſacra Mineruæ urbanæ & Erechtheo afferrent. Accepta conditione Epidaurij quæ ro
gabant impetrauerunt, & ſimulacra ex his oleis fabricata ſtatuerunt: terraq; ſua fructũ
Simulacra ex oleis. eis ferente, quod conuenerat, Athenienſibus perſoluebant. Eo tpe atq; ſupiori, Aegine-
tæ Epidaurijs parebant tũ in alijs, tũ uero in litibus, quas Aeginetæ inter ſe uel actores,
uel rei illuc ſe conferentes agebant. Verum ex eo tempore fabricatis nauibus, nullo con
ſilio uſi, ab Epidaurijs deſciuerunt. Factiq; hoſtes, ac mari potiti, cum alias clades infere-
bant, tum ſimulacra Damiæ & Auxeſiæ ſurripuerũt: eaq; aſportata, in regionis ſuæ me
Chori mulierum Aeginetarum. diterraneo loco ſtatuerunt, cui nomẽ eſt Oeæ, uiginti ferme procul ab urbe ſtadijs. Hoc
in loco illis erectis, ſupplicabant ſacrificijs atq; iocabundis choris mulierum, denis uiris
utriq; dæmonum aſſignatis, qui choris præeſſent. Nam chori neminem uirum nuncu-
pabant, ſed indigenas fœminas: quæ ceremoniæ apud ipſos quoq; Epidaurios fuerant.
Surreptis ſtatuis, Epidaurij quod fuerant pacti Athenienſibus, non ſoluebant, cuius rei
Athenienſes Aeginam ad repetenda ſimulacra miſſi. cum à nuncijs Athenienſium admonerentur, reddere rationem cur iniurij non eſſent:
Se enim quandiu apud ſe ſtatuas habuiſſent, quod conuentum erat exoluiſſe, eiſdẽ iam
uiduatos non debere exoluere, ſed Aeginetas, qui illas haberent, à quibus id exigi iube
bant. Ad eas repetendas Aeginam Athenienſes miſere. Aeginetæ negare quicquam ne
gocij eſſe cum Athenienſibus. Poſt repetita ſimulacra, Athenienſes aiunt triremem miſ
ſam publice cum ciuibus quibuſdam: qui Aeginam cum uenerunt, ſimulacra, tanquam
è ſuis lignis facta, conatos eſſe ſuis ſedibus emoliri ut aſportarent. Cumq; eo pacto pe-
Mutua Athenienſium cædes nè nequirent, circundatis funibus trahere tentaſſe. Sed dum trahunt, tonitruũ, & cum
tonitruo terræmotum extitiſſe: eaq; de re illos remiges, qui trahebant ſimulacra, ab his
in amentiam eſſe conuerſos: & hoc morbo ſeſe tanquam hoſtes mutuo trucidaſſe, do-
nec unus ex omnibus relictus eſt, qui ad phalerum ſe recepit. Athenienſes ita rem geſtã
eſſe memorant. Aeginetæ negãt illos una cum naui ueniſſe. Facile enim ſe unam nauim,
atq; adeo cõpluſculas, etiãſi ſibi nullæ fuiſſent naues, fuiſſe propulſaturos: ſed cũ cõplu-
ribus in ipſorũ terrã inuaſiſſe, ſe uero ceſſiſſe, nec pugna nauali cõtendere uoluiſſe: qui ta
men planũ facere nequeunt, an q̃a impares ſe eſſe ad pugnandũ agnoſcerent, ceſſerint:
an uolentes permiſerint illos facere quod fecerũt. Athenienſes quoq;, q̃m nulli propu-
gnatores obſtarent, egreſſos è nauibus ad ſimulacra ſe cõuertiſſe: & cũ ea è ſuis ueſtigijs
amoliri nequirent, ita circũdatis reſtibus trahere conatos, donec illic ambo ſimulacra cõ
trahuntur, fecere rem apud me fide carentẽ, alicui alteri credibilẽ. Aiunt eñ illa procu
buiſſe ſibi in genua, atq; ex eo tpe ſemper genu nixa permanſiſſe: Et hæc quidẽ Athenië
ſes feciſſe. Se uero, q̃ audirẽt ſibi bellũ ab Athenienſibus illatũ iri, præparaſſe Argios, ut
ſibi aduerſus Athenienſes in Aeginam deſcẽdentes adeſſent auxilio. Eoſq; cũ latuiſſent
hoſtẽ in traijciendo ex Epidauro in inſulã, Athenlẽſes, q nihil præſciſſent, à nauibus diſ-
cluſos irruiſſe: & interea tonitruũ ipſis terræmotumq; extitiſſe: Hæc ab Argis Aegine
tiſq; cõmemorant. Atheniẽſes quoq; cõfitẽt, unũ oĩno è ſuis incolumẽ in Atticã reuer
Vxores maritos repetẽtes tiſſe, quẽ tñ Argij aiunt ſuperſtitẽ fuiſſe ex Attico exercitu, quẽ ipſi pfligaſſent. Eundẽ
Atheniẽſes dæmonio incolumẽ nihilo ſecius perijſſe referunt, hũc in modũ: Cum Athe
nas ſe recepiſſet, cladẽq; renũciaſſet, uxores eorũ qui aduerſus Aeginã profecti fuerãt, in-
digne ferẽtes unũ ex oĩbus eſſe reducẽ, circũfuſas hoĩem p̃hẽdiſſe, ac fibulis ueſtimen-
Doricum ueſtimentum. torũ pupugiſſe, percõtantes ſingulas, ubi ſuus uir eſſet, atq; hoc modo hũc fuiſſe cõfectũ.
Idq; factũ mulierũ, uiſũ eſſe Atheniẽſib' ipſa clade triſtius. In q̃s cũ alia rõne aĩaduertere
Corinthia ueſtis. nõ poſſent, ueſtẽ illarũ in ladẽ mutauerũt. Nã antea Doridẽ ueſtẽ gerebãt Atticæ fœĩæ,
ſimilimã Corĩthiæ. Itaq; mutauerũt in lineã, ne fibulis uterẽt, quãq̃ reuera ſi rõne uta

ſtitut,nõ las olim ueſtis fuit,ſed Caira,q̃m omnis priſca ueſtis fœminarũ Græcarũ eadem *Caira ueſtis.*
erat quæ nunc,quã Doridem appellamus.Præterea Argiui & Aeginetæ idẽ adhuc facti
tant, apud quorũ utroſq; mos eſt fibulas faciẽdi ſeſcuplas q̃ tũc mẽſura cõſueuerat:quas
præcipuæ fœminæ eorũ tẽplis deorũ conſecrare ſolẽt, neq; aliud quicq̃ Atticũ illic offer
re,ne urceũ quidem,ſed ex ollis gentilibus in poſterũ ibidẽ potare.Eoq; cõtentionis pro-
ceſſere Argiæ atq; Aeginetæ mulieres cum Atticis, ut ad meam uſq; ætatem fibulas ge
ſtauerint,quàm antea grãdiores.Odiorũ principiũ Aeginetarũ in Atheniẽſes hoc,quem-
admodum cõmemoratum eſt,extitit. Cuius rei circa ſtatuas geſtæ,memoriã retinentes *Aeginetarũ*
Aeginetæ, libenter Thebanorũ rogatu auxiliũ tulere Bœotijs: Qui cum maritima Atti *in Athenẽſes*
cæ uaſtarẽt, Atheniẽſeſq; aduerſus Aeginam expeditionem inirent, aduenit è Delphis *odiorũ prin-*
oraculum, ut ab Aeginetis lædẽdis triginta annos abſtinerẽt, triceſimo anno cum fanũ *cipium.*
Aeaco dicaſſent, bellum cũ Aeginetis inchoarent,ad uotum eis re ſucceſſura. Sin bellũ
continuo inferrent,fore ut inter ea multa detrimẽta acciperent & inferrẽt,ſed ad extre-
mum illos ſubigerent.Hoc oraculũ ad ſe Athenienſes allatum ubi audiere,eatenus ei ob
temperandum cenſuerunt,ut Aeaco fanũ dicarent,quod nunc in foro extructũ uiſitur: *Aeaci fanum.*
ſed triginta annis nõ eſſe abſtinẽdũ,quod uidelicet audiſſent eſſe fatale, multa ſe paſſuros in
digna ab Aeginetis, ſi bello abſtinerent.His tamen ad ulciſcendum ſe parantibus, Lace-
dæmonium factum extitit impedimento. Siquidem Lacedæmonij,audito commento
Alcmæonidarum erga Pythiam,& quæ egiſſet Pythia in ipſos atq; Piſiſtratidas,dupli-
cem ſe iacturam feciſſe animaduertebant: quòd & ſuos hoſpites in patriam eieciſſent,
& nulla ſibi ex hoc facto gratia ab Athenienſibus haberetur.Præterea oraculis urgeban
tur,denunciantibus multa ipſis & indigna ex Athenienſibus futura,quorũ antehac ſecu-
ri fuiſſent,præſertim ex eo,quod à Cleomene Spartã reuerſo didicerant.Etenĩ Cleome
nes potitus eſt ex arce Athenienſium oraculis, quæ à Piſiſtratidis prius poſſeſſa,cum ex
pellerentur,relicta fuerant in templo.Ea Lacedæmonij ubi per Cleomenẽ accepere,&
animaduertebant Athenienſes augeſcentes,nec ad ipſis obtemperãdum ullo modo eſſe
animatos: præterea genus Atticum quod ſub tyrannis fuiſſet infirmũ,& ad parendum
promptũ,nunc parta libertate ipſis par exiſteret. Hæc omnia conſiderãtes,accerſierunt
Hippiam Piſiſtrati à Sigeo Helleſponti,quò Piſiſtratidæ confugerant.Poſtq̃ Hippias ac *Hippias ac-*
cerſitus adfuit, accitis etiam aliorũ ſociorum nũcijs,ita Spartiatæ apud eos uerba fecere: *cerſitur à La*
Agnoſcimus uiri ſocij nos haud recte egiſſe, qui emẽtitis oraculis inducti,uiros q erant *cedæmonijs.*
noſtri in primis hoſpites, quiq; in animũ inducebãt præbere nobis Athenas obnoxias,è pa
tria eiecimus: Et cũ hæc fecerimus, tũ ingratam populo urbẽ tradidimus: qui poſteaq̃
per nos liberatus,deſpexit nos,pariter ac regem noſtrũ per dedecus detrimẽtumq; eiecit:
inflatuſq; ſuperbe, famam auget: præcipue quidem,Bœotios ſuos finitimos atq; Chalci-
denſes didiciſſe qui ipſi ſint:ſed fore fortaſſis,ut ali⁹ quis ſi peccauerit,idem diſcat.Qua-
re, q̃m in illis agendis peccauimus, nunc demus operam, ut illuc unà uobiſcum euntes,
ſupplicium de illis ſumamus.Hac enĩ de cauſa Hippiam & uos è ſua quoſq; urbe accer-
ſiuimus,ut publico conſenſu & communi exercitu reducentes hunc Athenas,reddamus ei
quæ abſtulimus:Hæc Spartiatæ.Quæ cum alij ſocij non probarẽt,cumq; ſilentium age
rent,Corinthius Soſicles ita locutus eſt: Eo tempore cælum ſub terra,ac terra ſuperior *Soſiclis ora-*
cælo erit, hominesq; domicilium in mari habebunt,quo tempore uos Lacedæmonij re *tio.*
bus publicis euerſis,tyrãnides in urbes introducere conabimini:nihil eſt in rebus huma
nis neq; iniuſti⁹,neq; magis mortiferũ.Quod ſi bonũ uobis uidetur ciuitates ſubeſſe tyrãni *Tyrannidis*
di, ipſi nobis principes tyrannũ cõſtituite:atq; ita,ut alijs cõſtituatis operam date. Nũc *incommoda.*
ipſi tyrannorũ expertes,& ne id in Sparta cõtingat uehemẽtiſſime cauentes,hoc in ſoci-
os ſtudetis efficere,q ſi eſſetis ut nos ſumus experti,meliorẽ (quã nunc facitis)de hac re
diceretis ſententiam. Nam iſta res apud Corinthios ciuitatis perturbatio fuit,cum eſ-
ſet apud eos paucorum regimen, & hi qui Bacchiadæ uocantur,urbem incolerẽt,ultro ci
troq; inter eos matrimonia contrahebantur. Horum uni nomine Amphioni nata eſt fi *Amphion.*
lia claudã, cui nomen erat Labda: quam quoniam nemo Bacchiadarum ducere uole- *Labda.*

bat,duxit Eetion Echecratis,è Petra quidē tribu,ſed oriūdus à Lapithe ac Cænide.Qui cū neq; ex hac muliere,neq; ex alia tolleret liberos, miſſus eſt Delphos,ad conſulēdum de prole.Eum introeuntem ſtatim Pythia his uerſibus compellauit:

Petra tribus
Oraculū Corinthijs.

Eetion te nemo(licet ſis tantus)honorat.
Conceptum pariet ſaxum graue Labda,monarchos
Qui cadet in ciues,emendabitq; Corinthum.

Hoc oraculum quod Eetioni redditum eſt, eōdem tēdebat quò alterum antea Bacchiadis redditum,haud prius intellectum,quàm hoc renunciatum eſt,in hæc uerba:

Concipit in Petris aquila enixura leonem
Robuſtum,ſænum,genua & qui multa reſoluet.
Hæc bene nunc animis uerſate Corinthia proles,
Qui colitis pulchram Pallenē,altamq; Corinthum.

Id oraculum cum ad eam diem fuiſſet indeprehenſum, ſimul atq; ex hoc Eetionis patuit,eōdem utrunq; pertinere,ſilentio ſuppreſſere, animo futurum Eetionis filium extinguendi.Et ut primum mulier enixa eſt,miſerunt è ſuo numero decem uiros ad tribum, in qua habitabat Eetion,qui puerū extinguerent.Iſti poſtq̄ ad Petram puenere,& ad Eetionis atrium acceſſere,puerū petunt.Labda cur ueniſſent ignara,paternæq; beneuolentiæ cauſa ueniſſe eos rata,affert filium,& in unius eorum manum porrigit. Erat autem inter uiam conſtitutum,ut qui primus eorum puerum cepiſſet,is humi illum allideret. Verum diuina quadam fortuna, puer ei uiro cui à Labda traditus erat,arriſit. Quam rem illi conſideranti miſeratio ſubijt pueri occidendi.Sic miſertus alteri tradidit,& ille tertio,atq; ita deinceps per manus traditus infans, per omnes decem tranſijt, ac nemine interimere uolente,rurſus matri eſt redditus. Illi egreſſi, atq; ante ianuam ſtantes,alius alium incuſabant,caſtigabantq;,ſed primum p̄cipue,qui ex conuēto non feciſſet, donec interiecto tēporis ſpatio placitum eſt,ut rurſus introgreſſi,oēs fierent participes cædis, ſed neceſſe erat ex Eetionis ſtirpe germinari Corintho perniciē. Nam Labda ſtans pro foribus,hæc omnia exaudiebat.Eoq; metuens,ne illi immutata uoluntate acceptum rurſus puerum interimerēt,aſportauit,& in mēſura frumentaria occuluit,qui locus uiſus eſt minime inueſtigabilis,cum ſciret illos,ſi redirēt ad inueſtigandum puerum, omnia ſcrutaturos,ut & contigit. Nam introgreſſis & ſcrutantibus, ubi non apparuit, uiſum eſt eis abeundum, atq; ijs à quibus miſſi eſſent dicendum , ſe cuncta quæ illi mandaſſent perpetraſſe,atq; ita reuerſi dixerunt.Poſt hæc Eetionis filio creſcenti impoſitum eſt nomen Cypſelo,ob periculū hoc quod deuitauerat in cypſela,id eſt,menſura frumentaria. Vbi in uirilem adoleuit ætatem,conſulēti oraculum Delphis,anceps eſt redditum,quo fretus,Corinthum aggreſſus occupauit.Oraculum autem hoc erat:

Labdæ filius
Cypſelus unde appellatus

Vir locuples noſtras hic qui deſcendit ad ædes
Cypſelus Eetides,claræ rex eſto Corinthi
Ipſe,& eo gnati,ſed nulli deinde nepotes.

Et oraculum quidem hoc erat.Cypſelus uero tyrannide potitus,talis extitit, ut Corinthiorū multos inſecutus ſit, multos pecunia,lōge plurimos anima priuauerit. Cui cum triginta regnaſſet annos,bn̄ uita defuncto ſucceſſit in tyrannide filius Periander,q inter initia mitius agebat q̄ pater,ſed ubi per nuncios conſuetudinem habuit cum Thraſibulo,Mileti tyranno,multo magis quàm pater cruētus effectus eſt. Miſſo eñ p̄cone,Thraſybulum interrogauit,qua rōne ipſe rebus tutius conſtitutis, ciuitatē pulcherrime gubernaret. Thraſybulus,eo q à Periandro miſſus erat,extra oppidū educto, ingreſſus eſt rus quoddā ſatū:& unà cū nuncio ſegetē interambulás,ſciſcitabat̃ hoīem de ſuo aduentu è Corintho, detruncans atque abijciens , ut quamq; uidebat ſpicam inter alias extantem,donec ſegetem formoſiſſimam atq; dēſiſſimam hunc in modum corripit,p̄diumq; illud peruagatus,nullo uerbo reddito præconem remiſit.Reuerſus Corinthum præco, auido præceptionis audiendæ Periandro, negauit ſibi quippiam reſpondiſſe Thraſybulum,mirari,quòd ſe ad uirum ueſanum Periander miſiſſet,& ſua ipſius deſtruentem,

Periander.
Thraſybulus
Spicarum detruncatio.
Simile eſt apud Liuium de papauerū decuſſione.

exponitq; quæ ex Thraſybulo uidiſſet. Periander id quodã Thraſybulo actum erat intelligens, atq; interpretans ſibi ab illo præceptum, ut eminentiſſimos quoſq; popularium interimeret, tunc uero omnem in ciues ſæuitiam exercuit, interficiendo ac perſequẽdo, cõſummans id quod à Cypſelo fuerat omiſſum: adeo quidem, ut uno die uniuerſas mulieres Corinthias exuerit, propter Meliſſam uxorem ſuam. Nã cum ad Theſprotos, qui ſunt ad flumen Acherontẽ, miſiſſent nũcios, ſciſcitatum mortuorum oraculum de hoſpitis depoſito, Meliſſa apparẽs negauit ſe indicaturam aut dicturam, ubinam depoſitum eſſet collocatum, quoniam ipſa algeret, quia nuda eſſet. Nihil enim ſibi ꝓdeſſe ueſtes cum quibus ſepulta fuiſſet, utpote non concrematas. Cuius rei, quod uera loqueretur, teſtimonio foret quod Periãder in frigidũ furnũ panes ingeſſiſſet. Hæc Periãdro renũciata, ob illud argumentũ fidẽ fecere, ꝙ ipſe cũ Meliſſa q̃uis defuncta coierat. Itaq; ſtatim poſt eũ nũcium ꝑ p̃conem edixit, ut oẽs Corinthiæ mulieres ad Iunonis tẽplum ꝓdirent. Eò tanq̃ ad diẽ feſtum, q̃ ornatiſſime poterant cũ iſſent mulieres iſtæ, diſpoſitis clam ſatellitibꝰ, eas oẽs ſine diſcrimine exuit, ingenuas pariter & ancillas, atq; eas ueſtes ad foucã cõportatas Meliſſam p̃cando cremauit. Hæc ubi fecit, & nuncios iterũ eoſdẽ miſit, tunc ei Meliſſæ idolũ, hoc eſt, inanis imago, expoſuit, ubinã depoſitum hoſpitis collocaſſet. Huiuſmodi eſt tyrannis, Lacedæmonij, uobis & taliũ operũ. Eóq; nos Corinthios cũ magna admiratio cepit, ſimul atq; uidimus uos accerſiſſe Hippiã, tũ uero maior nunc dũ iſta dicitis. Propterea deos Græcorum inuocantes teſtamur apud uos, ne uelitis tyrannides in ciuitatibus cõſtituere, quas nõ extinguitis, ſed excitatis p̃ter æquitatem, dum Hippiam reducitis, in quo ſcitote Corinthios uobis nõ aſſenſuros: Hæc Soſicles Corinthiorũ legatus. Quem excipiens Hippias, eoſdem quos ille deos inuocando dixit, cum cæteros, tum p̃cipue Corinthios deſideraturos Piſiſtratidas, dum ueniſſent dies quibus expiare ſe ab Athenienſibus nequirent. Hactenus r̃ndit Hippias, q̃m oracula illa ipſe p̃ cæteris nota haberet. Cæteri ſocij, q antea ſilentium tenuerunt, audito Soſicle, liberius ꝓ ſe quiſq; in uocem erumpentes, accedere ſententiæ Corinthiorũ, obteſtariq; Lacedæmonios, ne q̃d agerent noui aduerſus Græcam ciuitatem. Ita ab ea re ceſſatum eſt. Hippias illinc ꝓfectus, offerente ſibi Amynta Macedone Anthemũtem, & Theſſalis Iolcon, neutrum accipe uoluit, ſed rurſus ad Sigeum cõceſſit, quod armis Piſiſtratus à Mitylenæis eripuerat. Eóq; capto, tyrannum ibi cõſtituit Hegeſiſtratũ filium, nothũ ex muliere Argia, q tñ, quæ à Piſiſtrato acceperat, non tenuit ſinè prælio. Nam dum inter Mitylenæos ac Athenienſes pugnatũ eſt, hos ex oppido Achilleo, illos è Sigeo ꝓdeuntes, hos repetentes regionẽ, illos refellẽtes hac rõne, ꝙ dicerent nihilo magis iuris eſſe Aeolibus in agrũ Ilienſem, q̃ ſibi ac cæteris Græcis, q Menelao in raptu Helenes opam nauaſſent. His aſſidue bellantibus, cum alia in prælijs geſta ſunt, tum illud, quod Alcæus poeta in prælio, q̃d collatis ſignis gerebatur, uincentibus Athenienſibus, ipſe q̃dẽ fugæ ſe mãdãns euaſit: ſed armis eius potiti ſunt Athenienſes, quæ apud templum Mineruæ in Sigeo ſuſpenderunt. Hanc rem Alcæus carmini mandans, in Mitylenen repoſuit, indicans Menalippo ſodali ſuam calamitatẽ. Mitylenæos tñ atq; Athenienſes reduxit in gratiam Periãder Cypſeli, q delectus arbiter, ita eos reconciliauit, ut utriq; ea colerent quæ haberent. Atq; hoc modo Sigeum factum eſt Athenienſium. Hippias, poſteaquam Lacedæmone in Aſiam abijt, cuncta agitabat inſimulando Athenienſes apud Artaphernem, atq; oẽm operam dando, ut Athenæ in illius ac Darij uenirent poteſtatẽ. Quæ agitantem Hippiã cũ accepiſſent Athenienſes, mittunt Sardis nuncios, ad diſſuadendum Perſis fidem habere exulibus Athenienſibus. Sed Artaphernes iubere, Athenienſes (ſi ſalui eſſe uellent) rurſus Hippiam recipent. Athenienſes eam cõditionem recuſare, & malle profeſſi eſſe Perſarum hoſtes. Dum ita apud Perſas inſimulãtur, atque ita animati ſunt Athenienſes eam conditionem recuſare, hoc interim tempore Mileſius Ariſtagoras à Cleomene Lacedæmonio reiectus è Sparta, Athenas uenit. Nam ea ciuitas inter cæteras præpollebar. Ad quam ciuitatem ubi uenit Ariſtagoras, eadem quæ in Sparta commemorauit de commodis quæ eſſent in Aſia, deq; Perſico bello, ꝙ neq; ſcutum neq; lanceam in uſu

Epiſtola thraſibuli ad Periandrum extat apud D. Laertium in primo.

Meliſſa.

In frigidum furnum panes ingererẽ.

Periander cũ defuncta concubuit.

Corinthiæ mulieres denudatæ.

Hippiæ reſponſum & cõuitus.

Sigeum.

Amyntas.

Hegeſiſtratus.

Ilienſis agerõ

Alcæus poeta

Menalippus Alcæi ſodalis

Athenienſes nuncij ad Artaphernem.

Artaphernis ad Athenienſes reſponſio.

Perſarũ bellica arma.

haberent, facileſq; eſſent ad capiendum: Hæc ille referens, ea quoque addebat, Mileſios
eſſe Athenienſium colonos, quos æquum eſſet ab eis liberari, qui multum pollerẽt. De-
niq; nihil non pollicebatur, omnibus precibus obſecrans, quod tantopere cupiebat, do-
nec eos induxit. Facilius enim ei uiſum eſt multos decipere quàm unum. Qui ſi Cleome
nem ſolum fallere non potuit, id tamen in triginta millibus Athenienſium effecit. Itaq;
Melanthius. Athenienſes perſuaſi, decreuere uiginti naues Ionibus auxilio mittendas, Melanthio il-
lis præfecto, uiro inter populares omni in re ſpectato. Hæc claſſis initium malorum ex
titit Græcis pariter & Barbaris. Ante cuius egreſſum Ariſtagoras reuectus Miletum,
excogitauit conſilium, quod in nullam Ionum utilitatem erat redundaturum: quan-
quam ne ille quidem hac ratione faciebat, ſed ut regi Dario moleſtiam afferret. Etenim
Pæones. miſit quendam in Phrygiam ad Pæones, qui à flumine Strymone erant in captiuita-
tem abducti à Megabyzo, locum atq; uicum per ſeſe incolẽtes: Ad quos ut peruenit nun-
cius, ita uerba fecit: Viri Pæones, miſit me Ariſtagoras Mileti tyrannus, ad oſtẽdendam
uobis (ſi obtemperare uelitis) ſalutem. Nunc enim cuncta Ionia ab rege defecit, eadẽq;
uobis præſtat facultatem ſalutis parandæ ad patriam noſtram: per uos quidem uſq; ad
mare, deinceps nobis iam curæ erit. His auditis, Pæones magnam ſane uoluptatem ac-
ceperunt: ſumptiſq; liberis atq; uxoribus, ad mare fuga ſe proripuerunt: nõnullis eorũ
præ metu illinc remeantibus. Vbi ad mare peruenere, illinc in Chium tranſmiſere. Quò
poſtq̃ applicuere, eorum ueſtigia inſecutus adfuit ingens equitatus Perſarum: & quia
eos aſſequi non potuit, miſit in Chium ad illos, ut eodem redirent. Cuius oratione re-
pudiata, à Chijs ſunt in Leſbum tranſportati, mox à Leſbijs in Doriſcum, unde terre-
Athenięſium ſtri itinere ſe in Pæoniam recepere. Poſt hæc ad Ariſtagoram Athenienſes uiginti cũ
naues ad Ari nauibus uenere, ducentes unà quinq; triremes Frethriorum: qui nõ Athenienſium gra
ſtagoram. tia commilitium præſtabant, ſed debitam ipſis Mileſiis gratiam reddebant. Nam Mile-
Erethrij. ſii aliquando pro Erethrijs in bello Chalcidenſi præſtiterant, cum Samij contra Erethri
os atq; Mileſios Chalcidenſibus opem tuliſſent. Ariſtagoras, ubi iſti atq; alij ſocij ad-
fuere, expeditionem fecit aduerſus Sardis, non tamen ipſe proficiſcens, ſed Mileti rema
Charopinus. nens, præfectis alijs ducibus Mileſiorum fratre ſuo Charopino, cæterorũ ciuium Her-
Hermophan mophanto. Hac claſſe Iones ubi peruenere Epheſum, relictis nauibus apud Coreſum,
tus. quod eſt agri Epheſii, ipſi cum ingenti manu ſumptis uiæ ducibus Epheſiis, ad ſupe-
riora tendebant, ſecundum flumen Cayſtrum tenẽtes iter. Illinc ſuperato Tmolo Sardis
Sardis captæ adueniunt, eaſq; occurrente nemine capiunt, omniaq; eius urbis loca, præter arcẽ, quam
Artaphernes ipſe tutabatur, habens non exiguas uirorum copias: quæ res fuit impedi-
mento, quo minus qui ingreſſi erant urbem, diriperent. Erant Sardibus domus pleræq;
Sardis crema arundinaceæ, ſed quæ lateritiæ, tamen ex arundinibus lacunaria habebant. Harũ unam
tæ ſunt. quidam è militibus cum incendiſſet, repente ignis è domo in domum elapſus, totam ur-
bẽ abſumpſit. Ardente urbe, & uaſtante iam extrema incendio, nec habente regreſſum,
Pactolus. Lydi & Perſarum quicunq; in urbe erant, undiq; circumuenti, ex urbe in forum conflu
Hermus. un: & ad amnem Pactolum, qui medium forum interfluens, æramenta auri è Tmolo
Tmolus. illis defert, deinde flumini Hermo immiſcetur, & ille mari. Ad hunc amnem, & ad hoc
forum conglobati Lydi pariter & Perſæ, ſeſe defendere adigebant. Iones uidentes ho-
ſtium alios ſeſe tutantes, alios magna multitudine ſe obuiam ferentes, metu perculſi, ad
montem, qui dicitur Tmolus, ſeſe recipiunt, atq; illinc noctu ad naues. Cremaris Sar-
Ionum fuga dibus, deflagrauit unà templum Cybeles indigenæ deæ: Cuius prætextu poſtea Perſæ,
templa quæ in Græcia erant, cremauerũt. Hoc ubi Perſæ, qui intra Halym domicilia ha
bebant, reſciuerunt, tunc uero ad ferendam Lydis opem conuenerunt: nec adepti Sardi
bus Iones iam illinc profectos, eadem uia inſecuti, comperiunt Epheſi: congreſſiq; cum
illis ex aduerſo inſtructis, in fugam eos uertunt, multoſq; occidunt, & in his cum alios
Eualcides. illuſtres uiros, tum Eualcidẽ Erethriorum ducem, qui donatus laurea in certaminibus
Simonides po fuerat, & à Simonide Ceio maiorem in modum celebratus. Ex ea pugna qui euaſere,
eta. per urbes fuere diſſipati. Et tunc quidem ita dimicatum eſt. Athenięſes autem poſt hæc

deſertis prorſus Ionibus, etſi per nuncios Ariſtagoræ magnopere rogabantur, negauerunt ſe auxilio futuros. Quorũ ſocietate fraudati Iones, tamẽ quoniam iſta aduerſus Darium egerant, nihilo ſegnius bellum aduerſus regem parabant: Helleſpontumq́; inuecti, Byzantium ac cæteras circà urbes in ſuam poteſtatem redegerunt. Inde euecti magnam Cariæ partem in belli ſocietatẽ aſciuerunt. Nam Caunus, quæ prius ſocietatem facere recuſauerat, ubi Sardis cõflagrarũt, & ipſa Ionibus acceſſit. Præterea Cyprij oẽs ultro exceptis Amathuſiis. Defecerunt aũt Cyprij à Medis in hunc modũ: Erat Oneſilus ꝗdam Gorgi Salaminiorum regis frater, natu minor, Cherſis filius, Siromi nepos, Euelthontis ꝓnepos. hic uir, cum ſæpe numero antea Gorgum ſolicitaſſet ad rebellandum à rege, tunc audiens Ionas rebellaſſe, uehemẽtius urgere hominem inſtitit. In quo quia nihil ꝓficiebat obſeruato tẽpore, dum Gorgus oppidum egrederet, unà cum ſuis militibus eum portis excluſit. Gorgus oppido exutus, ad Medos tranſfugit. Eo potitus Oneſilus, omnibus Cyprijs ut rebellarent ſuadebat: ꝑſuaſis cæteris, Amathuſios rebellare obnuentes obſidione circũdedit. Dum hic Amathuntem obſidet, Darius, ut ei nunciatum eſt Sardis captas incenſasq́; ab Athenienſibus atq; Ionibus, & huius cõparandæ claſſis atq; rei contexendæ fuiſſe autorem Ariſtagoram Mileſium, fertur cum primum hæc audiuit, dixiſſe Iones nihil feciſſe: probe ſciens, nõ fuiſſe illos ꝑ contẽptu ſui rebellaturos: deinde interrogaſſe quinam eſſent Athenienſes. Id cum audiſſet, tum arcum popoſciſſe, eoq́; ſumpto ſagittam quam impoſuerat in cælum excuſſiſſe: & ea in aerem excuſſa dixiſſe, ô Iupiter, cõtingat mihi ut Athenienſes ulciſcar. Atq; hæc locutus, cuidam famuloꝝ ꝓcepiſſe, ut ſibi ſemꝑ appoſita cœna, ter diceret: Here, memẽto Atheniẽſiũ. Et cum hoc præcepiſſet, accito ad ſuũ conſpectum Hiſtiæo Mileſio, quẽ ipſe diu diſtinuerat, ita eum fuiſſe allocutus: Audio Hiſtiæe ꝓcuratorem tuum, cui tu Miletum demandaſti, nouas aduerſum me res eſſe demolitum. Viros eñ ex altera continente ꝑſuaſit, ut Iones ſequerent, q mihi cõmiſſoꝝ pœnas dabunt, eosq́; induxit ad me Sardibus priuandum. Num igitur uidentur hæccine tibi bene habere? Quorum quidnam ſine tuis conſilijs actum eſt? Proinde uide ne rurſus teipſum in culpam induas. Ad hæc Hiſtiæus: Quodnam, inquit, rex protuliſti uerbum? Méne conſulere rem, quæ tibi ſit quippiam ſiue multum ſiue parum moleſtiæ allatura? Quid mihi quærẽs iſta facerẽ? aut cuius rei indigens, cui oĩa adſunt quæ tibi, quẽ tu omnium conſilioꝝ tuorum cõmunione dignaris? Quod ſi iſtud quod ais, egit procurator meus, ſic habeto, id eum feciſſe ſuo conſilio. Principio rationẽ iſtam non admitto, Mileſios ac meũ procuratorem quippiã rerum nouarum feciſſe aduerſus ſtatum tuum. Si quid tñ huiuſmodi faciunt, & tu id quod eſt audiſti, rex, intellige quid rei egeris, quod me à mari ablegandũ putaſti. Nam Iones id agere aggreſſi ſunt, poſtquam ego ex ipſoꝝ cõſpectu ſum amotus, cuius aggrediendi iampridẽ libidine tenebantur. Quod ſi ego in Ionia fuiſſem, nulla profecto ſe ciuitas commouiſſet. Proinde nunc propere dimitte me, ut in Ioniam contendã, illic oĩa negocia tibi in integrũ reſtituturus: & hunc Mileti procuratorẽ, harum reꝝ machinatorem, in tuã poteſtatẽ redacturus. Hæc cũ ex animi tui ſñia cõfecero, iuro ꝑ deos regios me non prius exutuꝝ hãc ueſtem, qua indutus in Ioniam deſcendam, q̄ Sardiniam inſulam maxĩam tibi tributariam reddam: Hæc Hiſtiæus fallendi gratia dicebat. Quibus perſuaſus Darius, hoĩem dimiſit, præcipiẽs, ut poſteaquam ea quæ ſpopõderat præſtitiſſet, ad ſe Suſa reuerteretur. Dum nũcius de Sardib⁹ ad regem uenit, Dariusq́; illam rem arcu fecit, & Hiſtiæum eſt allocutus, Hiſtiæusq́; ab eo dimiſſus, ad mare ſe contulit, hoc interea omĩ tẽpore hæc geſta ſunt: Oneſilo Salaminio Amathuſios obſidẽti nuncius afferẽ, Artybium uirum inter Perſas eximium cum magna ui Perſarũ curſum tenere in Cyprum. Quo accepto, Oneſilus legatos paſſim in Ioniam dimittit ad Iones euocandos: qui non diu in deliberando cunctati, cum magna claſſe ad eum ſe contulerunt. Et cum Cyprum tenuiſſent, Perſæ eõdem ẽ Cilicia traiecerunt, terreſtriq; itinere Salaminem contenderunt, Phœnicibus claſſe circũeuntibus promontorium, quæ claues Cypri uocantur. His ea facientibus, Cyprij tyranni conuocatis Ionum ducibus dixere:

Cyprij. Oneſilus. Gorgus. Oneſili dolus. Sagitta ad Iouem excuſſa. Memineris Atheniẽſium. Darius Hiſtiæo. Hiſtiæus ad Darium. Callida ad fallendum regẽ oratio. Hiſtiæi abitio. Artybius. Claues Cypri.

Cypriorum oratio. Viri Iones, uobis nos Cyprij optionem damus cum utris dimicare uelitis, cum Perſis,
an cũ Phœnicibus. Si terra mauultis cũ Perſis acie cõfligere, iã tẽpus eſt è nauibus egre
diendi, & in acie ſtandi, ut nos ueſtras ingreſſi naues, cũ Phœnicibus dimicemus: Sin cũ
Phœnicibus fortunã tentare mauultis, facite: quẽ alterutrũ opus eſt eligatis, ut quantum
in nobis ſitũ eſt, Ionia atq; Cyprus in libertatẽ uindicent. Ad hæc Iones: Cõmune, inqui
Ioniæ cõciliũ. unt, Ioniæ cõciliũ nos miſit ad mare tutandũ, nõ ad naues tradẽdas, quo ipſi cũ Perſis in
terra cõfligeremus. Itaq; quidem ubicũq; collocabimur, ut optimam nauem⁹ enitemur. Vos
uero debetis, q̃lia ab imperantibus Medis paſſi eſtis reminiſcẽtes, uiros egregios uos oſten
dere. Hæc Iones rñderũt. Poſt hæc Perſis in campũ Salaminiũ tendẽtibus, Cyprij reges
aduerſus alios hoſtes conſtituerũt alios Cyprios: aduerſus Perſas, optimũ quẽq; Salami
niorũ ac Soliẽſiũ, aduerſus Artybiũ Perſarũ ducẽ Oneſilus ultro cõſtitit. Inſidebat Artybi
Artybij equus. us equo, in armatũ erigere ſe docto. Quod audiẽs Oneſilus, ad ſatellitẽ ſuũ (erat eñ ei ſa
telles ſaneq̃ peritus rei bellicæ, & alioq; ſolertiæ plenus.) Audio, inqt, Artybij equũ edo
κατεγγάζεσθαι. ctum ſe erigere, & pedibus ſimul atq; ore eum in quem agitur, perficere, proinde tu ꝓpe
re inita rõne dicito, utrũ malis obſeruare, equũ ne tibi feriendũ, an ipſum Artybiũ. Ad
quẽ ſeruus ſuus: Ego uero, inqt, rex parat⁹ ſum & utrũq; & alterutrũ, & oĩno qcqd im
perauer is, facere. Promã tñ quod rebus tuis eſſe cõducibilius ſentiã, regẽ ac ducẽ oporte
re cũ rege ac duce certare. Siue eñ talẽ occidas, decori tibi fore: ſiue à tali, quod abſit, oc
cidaris, quod ſecundũ eſt, dimidiũ mali eſſe: Hos uero famulos cũ famulis hoſtiũ debe
re cõfligere. Nã quod ad equũ attinet, nõ eſt cauſa cur eius artificiũ extimeſcas. Recipio
eñ tibi eũ poſthac aduerſus neminẽ ſe erecturũ. Hæc illo locuto, mox exercitus cõflixe
re, terreſtres naualeſq;. Et claſſe qdẽ Iones eo die ſtrenue pugnãtes ſuperauere Phœnices.
Samiorũ tñ pcipua uirtus extitit. In terra ubi cõcurſum eſt, dũ acies dimicãt, circa impera
tores hoc actũ eſt: Vbi Artybius equo cui inſidebat, in Oneſilũ inuectus eſt, Oneſilus, uti
cõuenerat cũ ſatellite, ipſe inuadẽtẽ Artybiũ ferit, eius ſatelles eq; ſublatos pedes in One
ſili ſcutũ iactãtis falce percutiens abſcidit. Quo ictu Artybius Perſarũ imperator illic unà cũ
equo corruit. Cæteris pugnãdo occupatis, Steſenor Curij tyrãnus, nõ parũ circa ſe copi
Artybij cædes. arũ hñs, prodidit ſocios Curiẽſes. Hi Argiorũ coloni dicũtur eſſe. Poſt horũ proditionẽ,
Curienſes. ſtatim Salaminij, q curribus uehebãtur, idem fecere. Quo ex facto Perſæ Cyprijs ſupio
Oneſili mors. res extitere. Horũ acie in fugã uerſa, cũ alij multi occubuere, tũ uero Oneſilus Cherſis, q
Ariſtocyprus Cyprios ad defectionem induxerat, & Soliorũ rex Ariſtocyprus Philocypri, eius in
Philocyprus. quam Philocypri, quem Solon Athenienſis Cyprũ profectus inter tyrannos maxime
uerſibus celebrauit. Oneſili caput Amathuſij, qm̃ ipſos obſederat, exciſum in oppidum
Oneſili caput retulerunt, ac ſupra portas ſuſpenderunt. Quod ſuſpenſum cum iã exinanitum eſſet, in
greſſum apum examẽ fauo referſit. Ea de re oraculũ Amathuſijs (nam oraculũ cõſuluere) redditũ eſt, ut depoſitũ caput humarẽt, Oneſiloq; quotannis tanq̃ heroi ſacrificarẽt.
Hoc facientibus, melius cum eis actũ iri. Quod Amathuſij ad meam uſq; memoriã faci
ebant. Iones & alij, q ad Cyprum pugna nauali dimicauerant, ubi didicere res Oneſili ꝑ
ditas, & cæteras Cyprij urbes obſeſſas, præter Salaminem, eam aũt Gorgo priſtino re
gi Salaminios reſtituiſſe, in Ioniam redire maturauerunt. Ciuitatum Cypriarum diu
Soli urbs. tiſſime obſidionem Soli pertulit, ſed eam Perſæ quinto menſe quàm obſidere cœperũt,
Cyprij in ſeruitutem redacti. circum ſuffoſſo muro expugnauerunt. Ita Cyprij cum annũ liberi fuiſſent, denuo in ſer
uitutem ſunt redacti. Ac Dauriſes, q filiam Darij in matrimonium habebat, Hymeesq;
& Otanes, atque alij Perſarum duces, & ipſi filias Darij in matrimonio habẽtes, perſecu
Dardanus urbs capta. ti eos Iones, qui aduerſus Sardis expeditionem fecerant, poſtq̃ in naues repulerunt præ
Abydus. lio uictos, dehinc inter ſe partiti ſunt urbes quas expugnarent. Dauriſes quidem con-
Percotes. uerſus ad urbes in Helleſponto ſitas, cepit Dardanũ, cepit Abydũ & Percotẽ, Lampſa
Pæſus. cũ & Pæſon, ſingulas diebus ſingulis. Cui à Pæſo ad urbẽ Parion contendenti nuncius
Parius. adfertur, Cares cum Ionibus ſentientes, à Perſis defeciſſe. Igitur conuerſo itinere ex Hel
leſponto, aduerſus Cariam copias duxit, Sed anteq̃ perueniret, de eius aduẽtu certiores fa
Columnæ albæ. cti Carij, ad colũnas (quæ albæ dicũtur) conueniunt, atq; ad amnẽ Marſyam, qui ex Hy

driadæ regione defluit in Mæandrum. Ibi coactis Carijs, multæ ſunt à multis dictæ ſententiæ: ſed optima omnium meo iudicio à Pixodora Mauſoli, uiro Cindyenſi, qui Syenneſis Cilicum regis filiam in matrimonio habebat. Ab hoc ſententia dicebatur, ut trâſmiſſo Mæandro Cares flumen à tergo habentes, ita demum cum hoſte congrederentur, ut ſublata ſpe retro ſugiendi, atque ibidem manere coacti, redderentur meliores quàm natura eſſent. Verum hæc ſententia non peruicit, ſed illa, ut Perſis potius à tergo Mæander eſſet; ut ſi Perſæ fugam facientes euaderent, tamen in flumen incidentes abire non poſſent. Poſt hæc cum adeſſent Perſæ, ac Mæandrum tranſiſſent, ibi ſuper amnem Marſyam Cares prælium conſeruere cum Perſis acre atq; diuturnum. Ad poſtremum multitudine hoſtium terga uertunt. Quo in prælio Perſarum cecidere duo millia, Carum decem millia. Ex quibus qui effugerũt ad Labrandem, in Iouis militaris templum ſe receperunt, in magnum atque ſacrum lucum platanorum. Sic autem ex his (quos nouimus) Cares ſunt, qui Ioui militari hoſtias offerũt. Huc Cares cum ſe recepiſſent, de ſalute conſultabant, utrum ſeſe Perſis dedere, an Aſiam penitus relinquere ſatius eſſet. De hac re conſultantibus, ſubſidio uenere Mileſij cum ſocijs. Ibi Cares immutata priori uoluntate, rurſus ad bellum inſtaurandum animantur, & cum inuadentibus Perſis cõcurrunt: & cum diutius quàm prius dimicandum eſſet, fugantur multis cæſis, Mileſiorum præcipue. Poſt acceptam calamitatem hanc Cares copijs reparatis repugnauerunt. Audientes enim urbes ſuas inuaſum iri à Perſis, inſidias illis in uia quæ in Mylaſſa fert collocauerunt, autore Heraclide Ibanoleo uiro Mylaſſenſi. In eas inſidias Perſæ noctu incidentes, obtruncati ſunt cum ducibus ſuis Dauriſe & Amorge & Siſamace, necnõ Myrſe Gygis filio. Hũc in modum interiere hi Perſæ. Hymees autem qui & ipſe erat ex inſequentibus Ionas, qui aduerſus Sardis militauerant, ad Propontidem conuerſus cepit Cion ac Myſiam. Hac expugnata, audiens Dauriſen relicto Helleſponto tendere aduerſus Cariam, omiſſa Propontide, in Helleſpontum ducit exercitum, cepitq; Aeoles oẽs qui oram Iliadem incolunt. Cepit item Gergithas, qui à priſcis Teucris relicti fuerant. Has gentes cum cepiſſet Hymees, morbo deceſſit Troade, & hic quidem ita mortẽ obiit. Artaphernes autem Sardium præfectus, & Otanes tertius dux, aduerſus Ioniam confinemq; Aeolidem delecti imperatores, cepere ex Ionia quidem Clazomenas, ex Aeolia uero Cumam. Quibus oppidis captis, Ariſtagoras Mileſius ubi hoc accepit, non erat compos mentis, ut qui perturbaſſet Ioniam, & magna negocia confudiſſet. Itaq; cernẽs hæc, ubi conſtitit ei rem effici non poſſe, nec Darium regem ſuperari, de fugiendo deliberabat, conuocatiſq; ſuæ factionis hominibus, conſulebat ſatius fore eis, ſi Mileto expellerentur, in ſeptentrionalia loca aliqua profugere, ducẽtes coloniam uel in Sardiniam uel in Myrcinum Hedonum, quam Hiſtiæus à Dario donatus mœnibus ſtruxerat: Hæc Ariſtagoras percontabatur. Verum Hecatæus Hegeſandri, uir logopœos, negabat coloniam alterutro deducendam, ſed ſi Mileto eijcerẽtur, mœnia in Lero inſula ædificanda, atque illic quieſcendum. Deinde illinc Miletum eſſe remeandum: Hoc conſulebat Hecatæus. Sed Ariſtagoras, cuius ſententia præcipue erat abeundi in Myrcinum, demandata Mileto Pythagoræ uiro inter populares probato, procuratore Mileti, ipſe ſumptis ſecum omnibus uoluntarijs in Thraciam nauigauit, regionemq; obtinuit ad quam conceſſerat. Ex ea profectus cum urbem obſidet, tam ipſe quàm eius exercitus à Thracibus, tametſi illic accepta fide excedere uolentibus, interemptus eſt: Et Ariſtagoras quidem, qui Ioniam ad defectionem induxerat, ita oppetijt.

Hydrias.
Pixodoras.
Syenneſis.
Carum cũ Perſis conſertum prælium.
Lucus platanorum.
Iouis militaris templum.
Mileſij & Cares fugãtur.
Heraclides.
Dauriſes.
Amorges.
Myrſes.
Siſamaces.
Gergithæ.
Hymee obitus.
Hecatæus.
Leros.
Pythagoras Mileti procurator.
Ariſtagoræ mors.

HERODOTI HALICARNASSEI HISTORIARVM LIBER SEXTVS, QVI INSCRIBITVR ERATO.

ARISTAGORAS quidem Ionicæ rebellionis au
tor, ita oppetijt. Hiſtiæus autem Mileti tyrannus,
à Dario commeatum adeptus, Sardis uenit. Eò
cum ueniſſet è Suſis, interrogatus ab Artapherne
Sardium præfecto, quidnam ei uideretur, Iones
ad rebellandum induxiſſe. Et cum negaret ſe id
ſcire, quinimò mirari quod actum eſſet, tanquam
eius rei prorſus ignarus, Artaphernes qui eum
fuiſſe artificem comperiſſet, id ipſum intuens, in-
Prouerbium. quit: Hiſtiæe, ſic res hæc ſe habet. Hunc calceum
tu quidem conſuiſti, Ariſtagoras autem ſibi indu
it. Hoc Artaphernes ad rebellionem pertinens di
xit: Quem Hiſtiæus tãquam rei gnarum ueritus,
prima ſtatim nocte fuga ſe ad mare proripuit, regem Darium fruſtratus, cui Sardini-
am inſulam maximam in illius poteſtatem redacturum ſe pollicitus, ſubijt primas par
tes Ionici belli aduerſus Darium gerendi. Is cum in Chium tranſmiſiſſet, à Chijs in uin
Hiſtiæus à cula coniectus eſt, exploratum habentibus eum à Dario illuc iſſe ad res nouas molien-
Chijs in uin- das. Sed ubi omnem cognouere rationem, quod regi hoſtis eſſet, hominem ſoluerunt.
cula cõiectus Ibi interrogatus Hiſtiæus ab Ionibus, cur ita prompte ut à rege deficeret Ariſtagoræ de
legaſſet, & tanta clade Iones affeciſſet, non dixit cauſam penes illos merito fuiſſe, ſed re-
gẽ Darium conſtituiſſe, Phœnices è ſedibus ſuis amotos in Ioniam trãsferre, & Ionas in
Phœnicen, & hac cauſa literas ſe miſiſſe. Cum nihil omnino rex conſtituiſſet, ipſe Ionas
Hermippus. terrefaciebat. Poſt hæc ad Perſas qui Sardibus erant, literas dat, tanquam ſecum antea
Literæ Hiſti de rebellione collocutos, quas literas fecit per nuncium quendam Hermippum Arta-
æi produntur. niteum. Eas Hermippus non ijs ad quos dabantur reddidit, ſed Artapherni. Ille omni-
bus quæ agebantur cognitis, iubet Hermippum & eas reddere quibus Hiſtiæus mitte-
bat, & quæ uiciſſim à Perſis ad Hiſtiæum reſponderentur, ſibi dare. Ita rebus palam fa-
ctis, Artaphernes de multis Perſarum ſupplicium ſumpſit, & Sardibus quidem tu mul
tus extitit. Hiſtiæus autem hac ſpe lapſus, exoratis Chijs Miletum reductus eſt, ſed Mile
ſij libenter etiam Ariſtagora liberati, nullo pacto animum inducebant ad alium tyran-
num illuc recipiendum, utpote guſtata libertate. Hiſtiæus ſub noctem conatus introire
Libertas gu- Miletum, à quodam Mileſio in femore uulneratus eſt. Ita reiectus à patria ſua, rurſus
ſtata. ſe recepit in Chium, atque illinc quoniam Chios ad tradendas ſibi naues inducere non
Hiſtiæi uul- poterat, traiecit Mitylenen: Lesbijsq́ʒ ut ſibi traderent naues perſuaſis, octo illorum tri-
nus. remibus armatis Byzantiũ remigauit. Ibiq́ʒ ſubſidẽs, nauigia quæ è Ponto prodibant in
tercipiebat, pter eorũ q ſe paratos obſeq ſibi aſſentiebantur. Hiſtiæo & Mitylenæis hæc
agentibus, aduerſus ipſam Miletum ingens exercitus hoſtium, claſſiarius pariter & ter
reſtris in expedito erat. Duces enim Perſarum coactis in unum copijs cuncti in eã con-
tendebant, minoris cætera oppida facientes. Inter claſſiarios promptiſſimi erant Phœni
ces, cum quibus militabant & Cyprij recens ſubacti, & Cilices, & Aegyptij. Hos aduer
Legendũ for ſus Miletum & cæteram Ioniam uenturos cum accepiſſent Iones, miſerunt ſuos quiq́ʒ
taſſe pro uiri primores ad commune Græciæ concilium. Quibus in eum locum coactis, atque de-
bus, proco liberantibus, uiſum nullas debere terreſtres copias aduerſus Perſas contrahi, ſed Mileſi
ound è græce os mœnia per ſeipſos futuri tutari, cæteros claſſem inſtruere nulla naui prætermiſſa.
ἀνδράσιν, ἀνατορ. Inſtructaq́ʒ claſſe, primo quoq́ʒ tempore contractos apud Ladam ante Miletum pugna
Lada inſula. nauali decernere. Lada autem parua quædam eſt inſula, urbi Mileſiorum obiacẽs. Poſt
hæc impletis ijsdem nauib' ad locum præſto fuerunt, comitantibus Aeolibus, qui inco-
lunt Lesbum: Atque ita aciem inſtruxerunt: Cornu quod erat auroram uerſus, ipſi Mi-
leſij cũ octoginta nauib' tenebãt. His cõtigui Prienẽſes erãt duodecim cũ nauibus: Miu
ſij cũ tribus nauibus. His contigui Theij decem & ſeptem nauibus, Chij cum centum.
Vltra hos locati erant Erythræi & Phocenſes. Erythæi quidem cum octo nauibus,

Phocenſes uero cum tribus. Phocenſibus adhærebant Lesbij cum nauibus ſeptuagin-
ta. Vltimo in loco erant Samij cum ſexaginta nauibus, tenentes cornu occaſum uerſus.
In ſumma omnium numerus, trecentæ ſexaginta tres triremes: Tot fuere Ionicæ naues.
Barbaræ uero numero ſexcentæ. Quæ ubi & ipſæ in agrum Mileſium uenere, omnisq́
ei peditatus affuit, tum uero duces Perſarum audita multitudine nauium, iamdum exti-
muerunt ne illos ſuperare, néue Miletum niſi mari potiti eſſent, capere non poſſent, &
ob id apud Dariū adirent pi͞culum pœnæ ſubeundæ. Hæc reputantes, cōtractis Ioniæ
tyrannis, q ab Ariſtagora Mileſio deiecti principatu, ad Medos perfugerant, & tūc ad-
uerſus Miletum militabant, hoꝝ quicunq; aderant conuocatis, ita uerba fecerunt: Viri
Iones, qui ueſtrum de domo regia bene meritus eſt, nunc appareat. Suos enim popula-
res quiſq; ueſtrum conetur adducere, ab reliquis ſocijs eliciendo illos hac promiſſione,
nihil eos quod rebellarint moleſtiæ ſenſuros, nullas eorum uel ſacras uel priuatas ædes
incenſum iri, nihil uiolentius quàm antea paſſuros: Sin minus iſta facere, ſed omnino
decernere prælio uoluerint, hæc eis damna dicite euentura, quæ certe euenient. Ipſos
prælio uictos in ſeruitutem rapiendos, liberos eorū à nobis caſtrandos, uirgines in Ba-
ctra aſportandas, terram alijs tradendam. Hæc locutis Perſarum ducibus, Ionum ty-
ranni ſub noctem ad ſuos quiſq; populares denunciatum miſerunt. Iones ad quos hi nū-
cij peruenerunt, contemnere hæc, nec animum ad ꝑditionem faciendam inducere, ſibi
quiſque ſoli illa à Perſis denunciari exiſtimantes. Hoc ſimul atq; Miletum Perſæ appli-
cuere, geſtum eſt. Mox cum ad Ladam Iones coacti eſſent, conciliaq́ haberētur, & aliæ
ab alijs ſententiæ dicerentur, Dionyſius Phocenſis dux ita locutus eſt: Quoniā in ſum-
mo ancipiti res noſtræ ſunt uiri Iones, ut aut liberi ſimus, aut ſerui, & quidem tāquam
fugitiui: ſi uultis deuitare calamitates, ſubeundus eſt nobis in præſentiarum labor, ita
ſuperatis hoſtibus liberi eſſe poteritis: ſin autem ignaui fueritis, & ab ordine receſſeri-
tis, nullam ueſtri ſpem habeo, quo minus pœnas regi rebellionis detis. Sed aſſentiami-
ni mihi, & uoſipſos mihi permittite, & ego dijs & equo iuuantibus, recipio uobis aut
non concurſuros hoſtes, aut ſi occurrent, multo inferiores futuros. His auditis, Iones
ſeſe Dionyſio permiſere: Ille claſſem aſſidue in cornua producens, ut remiges exerce-
ret, ſubinde loca inter nauigandum uariare cogitabat, quinetiam propugnatores ar-
matos eſſe, & reliquum diei naues in ancoris ſtare, quotidie laborem Ionibus exhibens
ad ſeptimum uſque diem, obtemperantibus, atque imperata facientibus. Poſt eum
diem Iones, utpote talium laborum inſueti, tum defatigatione, tum ſole afflictati, inter
ſe dixere: Quo nos deorum offenſo iſta patimur, qui deſipientes ac mēte capti, uiro Pho-
cenſi ſuperbo treis naues habenti, omnino nos permiſimus, eûmque toleramus. Quos
ille ſumptos perdit intolerabilibus ærumnis, quorum multi in morbum inciderunt,
multi idem paſſuri uidentur, quibus ſatius eſt quiduis aliud quàm hæc mala pati, atque
adeo ſeruitutem, ſi qua futura eſt, expectare, quàm præſenti afflictari. Agite deinceps
huic ne obtemperemus. Hæc inter ſe locutis, mox deinde nemo illi parere uelle, ſed
tentorijs more militari in Inſula defixis, frui umbraculis, ac nolle naues ingredi, neque
ad munia ſua redire. Id animaduertentes Samiorum duces, & magnam Ionum confu-
ſionem, putauerunt ſibi admittendam orationem Perſarum, quam per nuncium ape-
ruerat Aeaces Syloſontis, rogans ut à ſocijs deficerent, cum præſertim non fieri poſſe
uideretur, ut regis potentiam ſuperarent, ac probe ſcirent, ſi præſentem Darij claſſem
ſuperaſſent, aliam quincuplo maiorem affuturam. Nacti igitur occaſionem, ubi pri-
mum uiderunt Ionas negantes ſe in officio futuros, lucrifaciendam putauerunt ſuórum
ſacrorum atque priuatorum conſeruationem. Aeaces autem, cuius orationem admi-
ſere Samij, filius Syloſontis Aeacis, fuit Sami tyrannus, ab Ariſtagora Mileſio exutus
principatu, quemadmodum alij Ioniæ tyranni. Itaque poſteaquam Phœnices nauiga-
re aduerſus Ionas cœperunt, Ionéſque & ipſi naues in cornua digeſtas producere, ac
propius uentum eſt, prælíumque conſertum, tunc quinam Iones ignaui, quíue egre-
gij fuerint, haud queo pro comperto ſcribere, quia alius in alium reijcit culpam. Di-

Ionicarū nauium catalogus.

Perſæ ad Ionū tyrannos.

Perſarum minæ Ionibus intentatæ.

Dionyſius Phocenſis.

ἐπὶ ξυροῦ ἀκμῆς.

Labor ſubeūdus.

Iones laborū inſueti.

Aeaces Samius.

adeo non id quod ſui duces erga Medos fecerāt, probatur: ut inito ſecundū pugnam na-
ualem cōſilio, uiſum ſit prius quàm eò tyrannus Aeaces ueniret, in coloniam proficiſci,
ne manentes & Medis ſeruirent & Aeaci. Etenim per hoc idem tempus Zanclæi (qui *Zanclæi.*
ſunt Sicilienſes) miſſis in Ioniam nuncijs, ſolicitabant Iones ad pulchrum littus, cupien-
tes illic urbem Ionum condere. Hoc autem littus quod pulcherrimum dicitur, Siculorum
quidem eſt, ſed ad Tyrrhenum Siciliæ uergit. His ergo ſolicitantibus, ſoli ex Ionibus Sa- *Littus pul*
mij cum ijs (qui effugere) Mileſijs eò conceſſerunt. Quibus in Siciliam tendentibus *chrum.*
iamq; appulſis Locros, qui ſunt in zephyris, hoc rei cōtigit, ut interea Zanclæi unà cum *Locri epize-*
ſuo rege (cui nomen erat Scythes) obſiderent urbem Siculorum ut eam expugnarent. *phyrij.*
Idq; cum audiſſet Anaxileus tyrannus Rheginus, quod erat Zanclæorum hoſtis, adiens *Scythes rex.*
Samios, ſuaſit ſatius eſſe ut pulchrum littus, ad quod nauigarent, ualere ſinerent, & Zan- *Anaxileus.*
clam occuparent uiris deſertam. Samij perſuaſi, Zanclam occuparunt. Id Zanclæi cum
audiſſent, urbi ſuæ ſuppetias ferunt, aduocato Hippocrate Gelæ tyranno. Erat enim is *Hippocrates.*
eorum ſocius. Qui poſteaquam ad illos iuuandos cum exercitu uenit, Scythæ Zanclæ-
orum monarcho, tanquam urbis deſertori, & fratri eius Pythogeni, uincula indidit, *Pythogenes.*
eosq; in oppidum Inycum relegauit, ac cæteros Zanclæos Samijs (cum quibus publice *Inycū oppi.*
locutus fuerat) dato & accepto iureiurando, prodidit, pacta mercede ut dimidium o-
mnis prædæ urbicæ atq; captiuorum ipſe haberet: item omnia quæ in agris eſſent, quan
quam pleroſq; Zanclæorum titulo captiuorum in uinculis habebat, quorum ſummos
quoſque trecentos Samijs occidendos tradidit, quod tamen illi facere noluerunt. Cæte-
rum Scythes Zanclæorum monarchus, ex Inyco profugit in Himeram, atq; illinc tranſ-
miſit in Aſiam, aſcēditq; ad Darium regem, quem Darius iuſtiſſimum uirorum omni-
um cenſuit, qui è Græcia ad ſe aſcendiſſet. Nam cum exorato rege in Siciliam abijſſet,
rurſus è Sicilia ad regem redijt, donec natu grandior ac beatus apud Perſas exceſſit è ui-
ta. Samij itaque Medis liberati, Zanclam urbem pulcherrimam nullo negocio adepti
ſunt. Poſt nauale prælium pro Mileto geſtum, Phœnices iubentibus Perſis Aeacem Sy-
loſontis tanquam de ipſis bene meritum, & qui egregiam operam nauaſſet, Samum re-
duxerunt. Quæ ciuitas ſola ex omnibus quæ à Dario rebellauerunt, ea fuit, cuius neque
urbs, neque templa incenderētur, quod in pugna nauali à ſocijs defeciſſet. Statim expu-
gnata Mileto, Perſæ Cariam cepere, ciuitatibus partim ſe ultro dedentibus, partim ui
adactis: Et hæc quidem ita geſta ſunt. Hiſtiæo autem Mileſio, dum circa Byzantium *Caria capta.*
agit, & Ionum onerarias naues, quæ è Ponto curſum tenebant, intercipit, affertur nun-
cius de rebus ad Miletum geſtis. Itaque negocijs ad Helleſpontum pertinentibus, Biſal-
tæ Apollophanis Abydeno delegatis, ipſe habens Lesbios Chium nauigat, & apud lo- *Concaua re-*
cum quendam agri Chij, ubi uocant concaua regionis, quod ab eius præſidio non reci- *gionis.*
peretur congreſſus, permultos interficit, tam eorum quàm cæterorum Chiorum: & ex *Signa uentu-*
oppido quodam progrediens cum Lesbijs, Chios utpote ex pugna nauali male affe- *ræ calamita.*
ctos, ſubegit. Sed uidelicet quoties ingentes ſunt euenturæ calamitates uel ciuitati uel *Chorus iuue-*
nationi, ſolent ſignis prænunciari: Etenim Chijs ante hanc cladem ingentia ſigna con- *num peſtilen-*
tigerant: Vnum, quod ex choro centum iuuenum, quos miſerant Delphos, duo omni- *tia abſūptus.*
no rediere, nonagintaocto peſtilentia abſumptis: Alterum, quod ſub idem tempus,
paulo antè naualem pugnam, tectum ſupra pueros literas diſcentes corruit, ita ut ex *Scholæ tectū*
centumuiginti pueris unus omnino euaſerit: Hæc eis ſigna deus præmonſtrauit. *in pueros*
Poſt hæc excepit pugna naualis, quæ ciuitatem in genua deiecit. Acceſſit ad cla- *corruens.*
dem pugnæ Hiſtiæus cum Lesbijs, qui Chios iam exhauſtos facile ad excidium de-
duxit. Hiſtiæus illinc cum multa Ionum & Aeolum copia aduerſus Thaſum conten-
dit. Cui Thaſum obſidenti, cum eſſet nunciatum Phœnices à Mileto in reliquam Io- *Thaſus.*
niam profectos eſſe, Thaſum inexpugnatam reliquit, atque in Lesbum traiecit cum
omnibus copijs: & illinc quod copias ſuas formidabat, traijcit in prouinciam Atarnis,
tanquam frumentandi gratia, tam illinc quàm ex agro Caico, qui erat Myſorum.
Erat in ijs locis fore Harpagus, uir Perſa, non parui exercitus dux: qui cum Hiſtiæo *Harpagus.*

egreſſo in terram, certamine commiſſo, & ipſum Hiſtiæum uiuum cepit, & maiorem
Hiſtiæus capitur. exercitus eius partem occidit. Hunc autem in modum captus eſt Hiſtiæus: Dum Græ-
ci cum Perſis pugnarent apud Malenam regionis Atarnitidis, ac diu præſtarent, mox
equitatus emiſſus, in Græcos impetum dedit. Quo ex facto uerſis in fugam Græcis, Hi
ſtiæus haud credens ob præſentem noxam ſe interfectum iri ab rege, ob quandam uitæ
cupiditatem captus eſt: qui ut fugiẽs capiebatur à quodam Perſa, utq; ab eodẽ erat tranſ
fodiendus, ſeſe Mileſium Hiſtiæum eſſe, lingua Perſica utens indicauit. Quem, opinor,
ſi ſeruatus ad regẽ Darium perductus fuiſſet, nihil tale fuiſſe paſſurũ, remiſſa ei à Dario
culpa. Nunc ne id cõtingeret, néue fuga elapſus rurſus apud regẽ magnus exiſteret, Ar
Hiſti. in crucem ſublatus taphernes Sardium prætor, & Harpagus qui ceperat eum, Sardis pductũ in crucẽ ſuſtu-
lerunt tamen truncum. Nam caput ſale conditum, Suſa ad regem Darium detulerunt.
Ea re audita, Darius obiurgatis qui id fecerant, ꝙ hoſtem uiuum in cõſpectum ſuum nõ
attuliſſent, iuſſit Hiſtiæi caput eos elotum atq; obuolutum ſepelire, tanq̃ de ipſo uiri ac
de Perſis bene meriti: Ita res Hiſtiæi habent. Perſarum nauticæ copiæ circa Miletum hy
bernantes, altero à profectione anno haud difficulter inſulas continenti adiacentes cepe
runt, Chium, Leſbum, Tenedum: quarum inſularum ut quamq; capiebãt, euerriculabãt.
σαγηνεύουσι • Euerriculant autem hunc in modum: Viri manum mutuo tangẽtes, à mari aquilona
ri ad auſtrale pertranſeunt. Poſt hæc omnẽ inſulam peragrant, uenando homines. Cepe
runt quoq; in continente urbes Iades eadem ratione, præterq̃ ꝙ non euerriculabant ho
mines. Neq; enim poterant, ut nõ falſò ceſſerint ea quæ duces Perſarum minati ſunt Io-
nibus, cum ex aduerſo caſtra haberẽt. Nam poſteaquam potiti ſunt urbibus, formoſiſſi
Perſarum minæ. mos quoſq; puerorum ſeligentes caſtrauerũt, exectis teſtibus facientes eunuchos. Vir-
gineſq; ſpecioſas ad regem tranſportarunt: & ſuper hæc, urbes cum ipſis templis cre-
Caſtratio iuuenum. mauerunt. Ita tertio Iones ſunt in ſeruitutẽ redacti, primum à Lydis, bis deinceps à Per
Iones tertio in ſeruitutẽ acti. ſis. Profectus ab Ionia naualis exercitus, omnia quæ ad læuam ſunt in Helleſpontum na
uigãtibus, ſubegit. Nam quæ ſunt ad dexteram, iam ſubacta erant à Perſis per continen-
tem. Helleſponti autem hæc in Europa ſunt, Cherſoneſus, in qua frequẽtes ſunt urbes,
& Perinthus, & ſuper Thraciam muri, & Selymbria, & Byzantium. Quorum Byzan-
tij, & qui ulteriori in littore ſunt Chalcedonij, nec expectauerũt quidẽ aduentum Phœ
niciæ claſſis: ſed relictis ſuis urbibus, in interiora Euxini ponti receſſerũt. Ibiq; urbem
Meſambriam condiderunt. His urbibus, quas cõmemoraui incenſis, Phœnices ad Prœ
cõneſum & Artacem conuertuntur. Quibus & ipſis igni traditis, rurſus in Cherſone-
ſum reuehunt, euerſuri cæteras urbes, quas ſuperiore acceſſu non euerterant. Nam Cy
zicum ab initio ne acceſſerãt quidem, quòd ipſi Cyziceni iam ante aduentũ hunc claſſis
Phœnicum ſub rege erant: cum ſe Oebari filio Megabyzi, qui Daſcylij præſes erat, de-
Miltiades Cimonis filius. diſſent. Cæteras Cherſoneſi urbes, præter Cardiam, Phœnices ſubegerunt: quarum ad
id tempus tyrannus fuerat Miltiades, filius Cimonis, nepos Steſagoræ: cuius imperij au
Abſinthij. tor fuerat Miltiades Cypſeli filius, ad hunc modum: Dolonci Thraces, qui Cherſone-
Doloncorum oraculum. ſum hanc tenebant, cum ab Abſinthijs bello uexarentur, reges ſuos ut de bello conſule-
rent, Delphos miſerunt. Quibus Pythia reſpondit, ut coloniæ in ſuam terram deducen-
Piſiſtratus. dæ eum autorem aſciſcerẽt, qui primus eo templo abeuntes hoſpitio inuitaſſet. Dolon-
Thetrippotrophus. ci ſacram uiam ingreſſi, per Phocenſes atque Bœotios iter fecerunt. A quorum nemine
Miltiades Cypſeli. inuitati, Athenas diuertunt. Ea tempeſtate Athenis omne quidem imperium tenebat
Philæus. Piſiſtratus: dominabatur tamen & Miltiades Cypſeli, è familia Thetrippotrophi, ab
Aeaco & Aegina oriundus, nuper familia facta Athenienſi, cuius autor extitit Philæus
Aeaci filius. Miltiades hic, ut ſedebat in domus ſuæ ueſtibulo, cernẽs Doloncos præte
reuntes, non illius loci ueſtem gerentes neque tela, homines inclamauit: accedentibuſq;
obtulit domicilium & hoſpitium congiarium. Illi in domum excepti, & hoſpitaliter
accepti, aperuerunt ei oraculum, preceſque addiderunt ut deo obſequeretur. Miltia-
des ea oratione audita, confeſtim perſuaſus eſt, ut qui pertæſus imperium Piſiſtrati, cu-
peret illinc emigrare: protinuſq; Delphos ſe contulit oraculum conſulturus, nunquid

faceret quod à Doloncis rogaretur. Iubente Pythia, ita Miltiades Cypſeli, qui quadrigario curriculo prius Olympiacam palmam reportauerat, unà cum Doloncis nauigauit, ſumptis Athenienſium uoluntarijs quibuſque ad expeditionem ineundam: & ubi locũ tenuit, ab ijs qui ſe deduxerant, tyrannus creatus eſt. Is ante omnia Cherſoneſi Iſthmũ, id eſt, breuem inter duo maria intercapedinem, ab urbe Cardia ad Pactyam muro præſepſit, ne ab Abſinthijs regionem incurſantibus infeſtari poſſet. Eſt autem Iſthmus hic ſex ac triginta ſtadiorum. Ab Iſthmo introrſus, omnis Cherſoneſus quadringentorum uiginti ſtadiorum eſt longitudinis. Interſeptis igitur faucibus Cherſoneſi Miltiades, atq; hoc modo Abſinthijs cohibitis, primis cæterorum Lampſacenis intulit bellum. Illi diſpoſitis inſidijs eum uiuum excepere. Ea re Crœſus Lydus audita (erat autem Crœſo Miltiades charus) per nũcios Lampſacenis præcepit, ut hominem miſſum facerent: alioqui ſe illos in morem pini extriturum comminatus eſt. Hac oratione nutantibus Lampſacenis quid ſibi uellet, quod Crœſus minabatur ſe illos in morem pini extriturum, uix tandem quidam è maioribus natu intelligens, quid illud eſſet, expoſuit, inquiens, pinum ex omnibus arboribus ſolam eſſe quæ exciſa nullam ſobolem remittat, ſed prorſus emoriatur. Ea propter ueriti Crœſum Lampſaceni, ſolutum Miltiadem remiſerunt. Ita Miltiades ob Crœſum euaſit: qui poſtea ſine liberis moriens, imperium atque opes tradidit Steſagoræ, Cimonis ſui è matre germani filio. Ei defuncto, Cherſonitæ (ut mos eſt) conditori urbis ſacrificant, certamenq; equeſtre ac gymnicum ſtatuto tempore celebrant, in quo nulli Lampſacenorum certare permittitur. Durante cum Lampſacenis bello, contigit ut Steſagoras quoq; liberis orbus decederet, apud curiam percuſſus ſecuri in capite à quodam, qui ſe tranſfugam uerbis ſimulabat, ſed re ipſa q̃ hoſtis erat atrocior. Steſagora hunc in modum defuncto, tum Piſiſtratidæ Miltiadem Cimonis filium fratrem defuncti, cum trireme ad ſuſcipiendas in Cherſoneſo res dimiſerunt: in quem etiam Athenis beneficia contulerant, tanquam non ſane conſcij mortis Cimonis patris eius: de qua morte alio in libro qualis fuerit commemorabo. Miltiades ut uenit in Cherſoneſum, domi ſeſe cõtinebat, in honorem uidelicet Steſagoræ fratris. Quod audientes Cherſonitæ, undiq; ex omnibus ciuitatibus principes contraxerunt ad lugendam cum Miltiade fratris necem. Hi poſtquam uenerunt illuc, in uincula coniecti ſunt: & Miltiades Cherſoneſum obtinuit conductis auxiliarijs: filiamq; Olori regis Thraciæ Hegeſipylam duxit uxorem. Quem etſi nuper illuc profectum, tamen non mediocria, ſed grauia ſane negocia exceperunt. Nam tertio q̃ hæc geſta ſunt anno, è Cherſoneſo profugit, non auſus expectare uenientes Scythas Nomades: qui ab rege Dario irritati, coactis copijs ad hanc uſq; Cherſoneſum proceſſerunt. Illis digreſſis, eum rurſus Dolonci reduxere, tribus annis antẽq̃ alijs curis implicaretur. Tunc Phœnices apud Tenedum eſſe cum audiſſet, quinq; cum triremibus (quas præſentibus facultatibus implicauerat) Athenas nauigauit, ſoluens ex urbe Cardia. Quidẽ per ſinũ nigrum trãſmiſſa Cherſoneſo curſum tenet, & Phœnicũ claſſe circũuentus, ipſe quidem cum quatuor triremibus ad Imbrum euaſit: quintã tamen Phœnices inſecuti ceperunt: cui præerat Miltiadis filius, natu maximus Metiochus, non ex filia Olori Thracum regis, ſed ex alia muliere. Eum Phœnices cum Miltiadis filium eſſe cognouiſſent, ad regem perduxerũt, rati ſe magnam apud eum gratiam inituros: quoniam Miltiades in dicẽda apud Iones ſententia ſuaſiſſet, ut Scythis rogantibus Iones ſoluta rate, domum abire obtemperarent. Oblato tamen ſibi Metiocho, Darius tãtum abeſt ut quicquam mali fecerit, ut permultis eum bonis affecerit. Donauit enim domo, facultatibus, uxore etiam Perſide: ex qua liberi geniti ſunt qui inter Perſas cẽſentur. Miltiades autem ex Imbro Athenas peruenit: neq; hoc anno quicquam eſt à Perſis amplius in Ionas ſæuitum, ſed benigne ſanè cum eis actum. Hoc anno Artaphernes Sardium præſes, accitis hoſtium nũcijs, adegit Iones ad pactiones inter ſe faciendas, de tradendis mutuo ijs, qui iniurias intuliſſent: néue quid inuicem ferrent, aut agerent. Ad hoc adactis Ionibus, per paraſangas (ita enim Perſæ tricena ſtadia appellant) regiones diuiſit: regionatimq; uectigal inſtituit, quod ro-

Miltiades uictor in olympico certamine.
Iſthmos.
Miltiades capitur.
Crœſus.
Pini in morẽ extriturus.
Reprehendit hoc loco Herodotum Aulus Gel. ca. 3. libro. 8.
Pini natura.
Steſagora cædes.
Olorus rex.
Hegeſipyla.
Miltia. Cherſoneſo potitur.
Niger ſinus.
Metiochus.
Paraſangæ.

gi penderent: quod uectigal ab Artapherne inſtitutum, ad meam uſq; ætatem qui illic
Artaphernes Ionibus uectigal impoſuit. fuere pependerunt, eadem penè qua prius conditione inſtitutum: Et hæc quidem illis
pacata erant. Cæterum ineunte ſtatim uere, alijs ducibus ab rege abdicatis, Mardonius
Artozoſtra. Gobryſ filius, adhuc adoleſcens & recens, in matrimonium accepta Darij filia Artozo-
ſtra, ad mare deſcēdit, permagnas ducēs peditum claſſiariorumq; copias. Quo cum ex-
ercitu poſtquam in Siciliam peruenit, ipſe conſcenſa naui cum claſſe abijt, alijs ducibus
pedeſtres copijs in Helleſpontum ducentibus: ubi præteruectus Aſiam, in Ioniam per-
uenit Mardonius. Miram hic rem ego referam ijs Græcis, qui nō aſſentiuntur Otanem
Mardonius. inter ſeptem Perſas ſuaſiſſe potiorem eſſe Perſis ſtatum popularem, abdicatis tyrannis.
Otanis ſententia. Mardonius ſtatum popularem in ciuitatibus conſtituit. His actis, in Helleſpontum ire
contendit: ubi coacta ingenti ui nauium ac peditatus, eas copias traiecit Helleſpontum,
Thaſij ſubacti. perq; Europam iter Eretriam uerſus atq; Athenas faciebat. Hæ igitur ciuitates prætextu
Macedones ſubacti à Dario. Dario erant belli inferendi: ſed in animo habebat quàm plurimas poſſet Græcarum ci-
uitatum ſubigere. Nam & claſſe Thaſios, nec manum ex aduerſo leuantes ſubegit: & pe
ditatu Macedonas, ultra eos qui iam ſeruiebāt, in ſeruitutem redegit. Etenim quæ intra
Macedones ſunt nationes, iam ſubactæ erant. Hæc claſſis è Thaſio tranſmittens, ac terrā
legens ad Acanthum uſq; proceſſit: & ex Acantho ſoluens, dum Athon circuuertit, uen
tus aquilo uehemens, atq; admodum atrox & intolerandus dicitur in eam ingruiſſe:
nauiumq; pleraſq; in Athon propulſas, ad trecentas afflixiſſe, ut ſupra uiginti millia ho-
minū interierint: partim q; à feris rapti, partim q; natare neſcirent, partim q; petris alli
ſi (nam ſæuiſſimum circa Athon eſt mare) partim gelu abſumpti. Et cum nautico qui-
Brygi. dē exercitu ita actum eſt. Mardonium aūt cum pedeſtribus copijs in Macedonia ſtatiua
Mardonius uulneratus. habentē, Thraces Brygi ſub noctem inuaſere: & cum alios multos ex eis occiderunt, tū
ipſum Mardonium uulnerauerunt. Sed non iccirco ſeruitutē Perſarum deultare potue
runt. Nam Mardonius non prius ex ijs locis deceſſit, q̃ illos in ſuam redegit poteſtatē.
His ſubactis rurſus reduxit exercitum, tū ob acceptam apud Brygos calamitatē in exer
Thaſiorum prouentus. citu terreſtri, tū ob maiorē in claſſe ad Athon. Ita hic exercitus pugna turpiter geſta re-
dijt in Aſiam. In ſequenti anno Darius ante omnia Thaſios à uicinis inſimulatos tanquā
defectionem molientes, miſſo nuncio iuſſit diruere muros, & naues in Abdera recipe-
re. Nam Thaſij, ut qui ab Hiſtiæo Mileſio fuerant obſeſſi, & prouētus magnos habebāt,
pecunia multa utebantur cum in cōpingendis nauibus longis, tum ualidioribus muris
urbi circundandis. Erat autem eis prouētus ex continēti atq; ex metallis. Ex foſſitia qui-
dem metallorum aureorum materia, ſeptuaginta talentorum: ex Thaſiis autē metaliis
Thaſus inſula à Thaſo eius cōditore minus: ſed tamen frequēter ita, ut ſi Thaſij forent immunes tributorū, fuerint eis in ſum-
mā prouētura quotannis ex cōtinenti atq; ex metallis ducēta talēta, & quādo plurimū
Mons ingens euerſus indagandis metallis. trecenta. Quæ metalla ipſe quoq; inſpexi, & tamē longe admirabiliora fuere, quæ Phœ
nices ij, qui cum Thaſo eam inſulā cōdiderunt, inuenere: quæ inſula ab hoc Thaſo Phœ-
nice nomē obtinuit. Hæc autē Thaſi Phœnicea metalla ſunt, inter locū qui uocatur Ae-
nyrorum & Cœnyrorum ſita: atq; è regione Samothraciæ ingēs mons indagādo euer
Abdera. ſus eſt: Et hoc quidem huiuſcemodi eſt. Thaſii autem iubēte Dario, & muros ſuos dirue
græce. runt, & naues omnes in Abdera receperunt. Poſt hæc Darius, quid in animo Græci ha-
ἱππαγωγὰ berent, pugnarēnè ſecum, an ſeſe dedere, tentandum ratus, legatos per Græciam dimit-
Hippophoræ tit, alios aliò iuſſos petere terram & aquam: Hos in Græciam, alios item ad tributarias
naues. ſibi maritimas ciuitates mittit, imperans longas naues fieri, & hippophoras, id eſt, na
Legati Darij in Græciam. ues quibus equi feruntur. Dum hæc iſti cōparant, legatis per Græciam euntibus, & quæ
Perſes præceperat petentibus, terram multi in continente populi dederunt. Inſulani
quoque, cum alij omnes, ad quos eadem petituri legati acceſſere, tum uero Æginetæ.
Qua de re continuo Athenienſes irritati ſunt, quòd putarent hoſtili in ipſos animo de-
Cleomenes diſſe terram & aquam Æginetas, ut unà cum Perſa aduerſus Athenas militarēt. Itaq; il
rex. lēter occaſionē cōtra Æginetas amplexi, Spartā profecti illos inſimulauerunt, q; ex eo
quod fecerant, Græciam prodidiſſent. Ad hanc delationem Cleomenes Anaxandridæ

Spartiatarum rex, Aeginam tranſmiſit, animo præcipuos eius rei autores comprehendendi. Conanti illos comprehẽdere, cum alij Aeginetæ ineeſſere, tum præcipue Crius Policriti, negãs eum gauiſurum ſi quem abduceret Aeginetarum. Nam id eum facere ſine communi conſilio Spartiatarum, ſed ab Athenienſibus pecunia corruptum. Alioqui eum altero rege uenturum fuiſſe ad ſe cõprehendendos. Hoc autem dicebat ex epiſtola Demarati. Eum Cleomenes ab Aegina diſcedẽs interrogauit, quod ei nomẽ eſſet. Ille reſpondit quod erat, Crios, id eſt, aries. Cui Cleomenes: Crie, inquit, iam nunc præferrato cornua, tanquam occurſurus magno malo Spartæ.

Crie præferrato cornua.

Per id tempus Demaratus Cleomenem inſimulabat, & ipſe rex Spartiatarum, nulla re alia niſi familia inferior Cleomene: (ab eodem enim oriundi) ſed familia Euryſthenis, qui primigenius fuerat, nõ nihil honoratior erat. Etenim Lacedæmonij nulli poetarum aſſentiẽtes, negant ſe in eá quam nunc poſſident regionem deductos à filijs Ariſtodemi: ſed ab ipſo Ariſtodemo regnante, qui fuit Ariſtomachi, qui fuit Cleodæi, qui fuit Hilli filius.

Demaratus. Lacedæmoniorum de ſe opinio.

Nec multo poſt Ariſtodemi uxorem nomine • Aegiuam, quam dicunt fuiſſe filiam Auteſionis, qui fuit Tiſameni, qui fuit Therſandri, qui fuit Polynicis filius, peperiſſe geminos: eiſq; natis Ariſtodemum morbo deceſſiſſe. Lacedæmones autem qui cum erant, initio conſilio creaſſe regem è pueris eum, qui eſſet primigenius, ut lex iubebat. Sed neſcientes utrum puerorum eligerent, cum eſſent ſimiles ac pares: id cum nequirent ipſi decernere, prius fuiſſe percontatos genitricem, eaq; negante ſe dignoſcere: ſed diſſimularet, q uidelicet (ut credibile eſt) magnopere cuperet ambos effici reges: ita hæc ſitibundos Lacedæmonios Delphos ſciſcitatum, quid in ea re agerent, & ijs Pythiam reſpondiſſe; ut utrunq; puerorum ducerent ad regem, ſed primi ingenium magis honorarent.

Argia aliàs.

Primigenius ex lege ſuccedit regno.

Hoc reſponſo à Pythia edito, Lacedæmonios nihilominus incertos quo pacto primigenium reperirent, admonitos fuiſſe à quodam Meſſenio nomine Panite, ut obſeruarent, utrum puerorum mater priorem lauaret, cibarétque: quam ſi deprehenderent eodem ſemper modo factitare, habituros id omne quod quærerent, & inuenturos quod uellent: ſin illa alternando erraret, palàm fore ne ipſam quidem quippiam magis noſſe, & iſti aliam rationem inirent. Ibi'que Spartiatas ex admonitu Meſſenij obſeruantes matrem puerorum, ignaram cur obſeruaretur: animaduertenteſq; illam præferentem alteri primigenium, tum cibando, tum lauando, accepiſſe puerum qui magis honorabatur à matre, tanquã primigenium, publiceq; alendum curaſſe, impoſito ei nomine Euryſthene, iuniori Procle.

Panitis conſilium in geminis diſcernendis.

Euryſthenes unde appellatus.

Hos autem fratres, ubi adoleuerunt, per omne uitæ tempus inter ſe diſſenſiſſe, & itidem eorum poſteros perſeueraſſe: Hæc ſoli Græcorum Lacedæmonij aiunt. Nam quæ commemorantur à Græcis, ego ſcribo: hos Dorienſium reges uſq; ad Perſeum Danae à deo genitum, recenſeri recte à Græcis, & oſtendi Græcos eſſe. Iam tum enim iſti inter Græcos cenſebantur. Ideo autem dixi, uſque ad Perſeum, nec altius repetij, q nullum Perſeo cognomẽtum fuit mortalis patris, quemadmodum Herculi Amphitryon. Itaq; à me rectam rationem ſequente, dictum recte eſt, uſq; ad Perſeum. A Danae uero Acriſij filia, retrorſum patres eorum recenſendo, conſtabit principes Dorienſium ex Aegypto oriundos. Hæc generis recenſio ex commemoratione Græcorum facta eſt. Vt autẽ à Perſis fertur, Perſeus ipſe cum eſſet Aſſyrius, factus eſt Græcus, non tamen progenitores eius. Nam progenitores Acriſij recenſere, ad progeniem Perſei nihil attinet: eoſq; (quemadmodum Græci aiunt) Aegyptios fuiſſe: Hæc de his hactenus.

Dorienſium principum origo.

Perſeus Aſſyrius.

Acriſius.

Quod autem regnum Dorum, cum Aegyptij eſſent, ſibi traditum acceperint, hoc (quoniam ab alijs dictum eſt) omittemus. Quæ uero alij non attigerunt, eorum faciemus mentionem. Has dignationes regibus Spartiatæ tribuerunt: duo ſacerdotia, Iouis Lacedæmonij, & Iouis cæleſtis, & ius belli in quãcunq; libuerit regionem inferendi, ut id nulli Spartiatarum prohibere fas ſit, alioqui piaculari crimine teneatur: ut in expeditionibus adeundis primi eant reges, in abeundo poſtremi ſint. Centum delecti uiri eis in militia cuſtodes adſint. In egreſſibus utantur quotcunq; pecoribus libuerit: quorum immolatorum pelles omnes ac terga accipiant: Bellica hæc. Alia ſunt quæ pacis tempore eis tribuunt; Quo-

Spartanorũ regum dignatio atq; iura.

ties aliqua publica euiſceratio fit, primi in cœna reges diſcumbant: & ijs primis diſtri-
bui incipiat utriq; eorum duplum oim, quàm cæteris conuiuis: libaminaq; immolatorum
& coria, eorum ſint. Singulis quoq; calendis inſtantis menſis, ſingula pecora utriq; è pu
Medimnus. blico dentur Apollini immolanda: & farinæ medimnum, id eſt, ſex modia: & uini Laco
nicus quartarius: & in ſpectaculis ſingulorum certaminum certis locis præſideant. Li-
Pythij q ſint ceatq; quibuſcunq; libeat ciuibus inniti, & utriq; binos eligere Pythios. Sunt autem Py
thij, qui Delphos ad conſulenda oracula mittuntur, quiq; publice cum regibus paſcun-
Chœnices tur. Regibus ad cœnam non euntibus, mittantur binæ chœnices, id eſt, ſemodia farinæ,
Cotylæ & uini ſingulæ cotylæ, id eſt, ſextarij: præſentibus dupla dentur omnia. Eadem ratione
ne à priuatis quoq; inuitati ad cœnam, honorentur. Vaticinia, quæ de uirgine pupilla
utri danda ſit, ei ne cui mater, an cui pater deſpōderat: necnon de uijs publicis: & ſi quis
adoptiuum filium facere uelit inuitis regibus. Liceat quoq; eis pro ſuo arbitrio aſſidere
in ſenatu, qui conſtat ex duodetriginta ſenibus: Si eò non acceſſerint, eorum maxime pro
Senatus Spar pinqui duo ſenatores, ius regum obtineant duos calculos ponendi, tertium pro ſeipſis.
tanorum. Viuentibus hæc regibus à republica Spartiatarum tribuuntur, illa defunctis. Equi-
tes per uniuerſam Laconicam obitum regis enunciant: fœminæ per urbem circume-
Ollas pulſan untes, ollas pulſitant. Cumq; hoc fit, neceſſe eſt ex ſingulis domibus duos ingenuos, ma-
di mos. rem ac fœminam, luctu fœdari, magnis pœnis (niſi hoc faxint) impoſitis. Eadem cir-
ca funus regum conſuetudo Lacedæmonijs eſt, quæ barbaris Aſianis. Nam plerique
barbarorum eodem ritu in mortibus regum utuntur. Siquidem poſteaquam mor-
Lacedæmoni tem obijt Lacedæmoniorum rex, oportet eius exequijs adeſſe ex omni Lacedæmonis re
orum regū fu gione neceſſarios quoſq; Spartiatarum, qui ſunt numero uicinorum. Quorum & item
nera. ſeruorum atq; ipſorum Spartiatarum poſteaquam multa millia in unum coacta ſunt,
promiſcue cum mulieribus frontes ſuas intrepide pungunt, & ululatu immenſo utun-
Vltimus qſq; tur, ultimum quenque regum dicētes ſemper fuiſſe optimum. Qui uero regum in bel-
regū ſemper lo perijt, eius ſimulacrum cum expreſſerunt, in toro bene ſtrato efferunt. Cuius tumu-
optimus. latione decem dies iuſtitium eſt: nullusq; magiſtratuum conſeſſus, ſed luctus continens.
In hoc quoque cum Perſis iſti conueniunt, quod defuncto rege alter qui ſuccedit, libe-
Paternorum rat ære alieno, quicunque Spartiata aliquid aut regi aut reipublicæ debebat. Apud Per
opificiorum ſas qui rex creatus eſt, omnibus ciuitatibus tributum quod debebant, remittit. Cum Ae
ſucceſſio. gyptijs etiam Lacedæmonij in hoc congruunt, ꝙ eorum præcones & tibicines & co-
qui, in paterna artificia ſuccedunt: & coquus è coquo, & tibicen ex tibicine, & præco ex
præcone gignitur. Neque ulli propter uocalitatem alijs inſidiantes ſeipſos ingerūt, ſed
in paterno opere perſeuerant: atque hæc quidem ita fiunt. Cleomenem tunc, cum apud
Aeginam eſſet, communi Græciæ bono operam dantem inſimulabat Demaratus, non
tam Aeginetis ſtudens, quàm inuidia & odio ductus. Quem Cleomenes ab Aegina re-
uerſus conſultabat, ut regno ſummoueret, ob hanc rem intendens in eum actionem:
Ariſton rex. Ariſton Spartæ regnum obtinens, cum è duabus uxoribus liberos non ſuſciperet (ne-
Demarati ge que enim in ſe culpam eius rei eſſe agnoſceret) tertiam duxit uxorem, & duxit hunc in
nitura. modum: Erat ei amicus quidam Spartiata, cuius opera ex omnibus ciuibus maxime
utebatur. Cui uiro erat uxor ſpecioſiſſima, ex turpiſſima talis facta. Siquidem hanc ma-
la forma præditam eſſe cernens nutrix ſua, idq; parētes eius, utpote locupletes ægre fer
Mulier ex re, hoc excogitauit, ut puellam ſingulis diebus baiularet ad Helenæ templum, quod eſt
turpiſſima in loco, qui dicitur Therapne, ſuper fanum Phœbi. Eò quoties nutrix intulerat puel-
ſpecioſiſſima. lam, ſtans ante ſimulacrum, deam precabatur, ut alumnam deformitate liberaret. Cui
aliquando exeunti de templo, mulier quædam apparuiſſe fertur, atque interrogaſſe il-
lam quidnam in ulnis geſtaret: & cum nutrix ſe infantem geſtare reſpondiſſet, iuſſiſſe
ſibi oſtendi. Cumq; negaret nutrix ſe id facturam, quod infantem parentes ſui uetuiſ-
ſent oſtēdi cuipiam, inſtitiſſe iubere prorſus ut ſibi oſtenderetur: magni enim facturam
illam, ſi à ſe infans conſpiceretur. Ita nutrice puellam oſtendente, demulcentem caput
puellæ dixiſſe, futuram eam omnium Spartanorum formoſiſſimam. Atque ab eo pri-

ſtinam ſpeciem decidiſſe: quam cum ad nubilem peruenit ætatem, duxit uxorem Age-
tus Alcidis filius, ille amicus Ariſtonis. Eius mulieris amore titillat' cum eſſet Ariſton,
hanc rem commentus eſt: Ageto ſodali ſuo, cuius illa erat uxor, recepit ſe dono daturū *Ageti uxor.*
unam è ſuis rebus quamcunq; ille optaret: atq; inuicem iuſſit illum ſimile munus ſibi da
re. Agetus nihil de re uxoria ſuſpicatus, cum uideret Ariſtoni quoq; uxorem eſſe, acce-
pit conditionem: & in eam rem iuſiurandum interpoſuit. Cui mox Ariſton è ſuis rebus
precioſis donauit quam ille elegit. Ipſe uiciſſim, cum eius partes petendi muneris ab il-
lo fuerunt, ibi optauit uxorem eius adferri. Agetus dicere, ſe præter unum cætera annu
iſſe: iureiurando tamen adactus ac dolo ſeductus, ad eam ducendam abijt. Ita tertiã hãc
Ariſton, repudiata ſecunda, duxit uxorem: quæ circa legitimum pariẽdi tempus, non-
dum exactis decem menſibus, hunc ei genuit Demaratum. Ariſton, cum ei ſedenti in ba
ſilica cum Ephoris quidam famulus nuncium nati filij attuliſſet, ſciens quo tempore du
xiſſet uxorem, deductis in digitos menſibus, dixit iureiurando, hic non eſt filius meus.
Quod audientes Ephori, haud magni fecere in præſentiarū. Sed poſteaquam puer ado-
leuit, pœnituit Ariſtonem dicti, opinãtem utiq; filium ſuum eſſe Demaratum: cui ideo
nomen impoſitum eſt Demaratus, id eſt, à populo uotis petitus: q, ante eum natum oĩs *Demarati no*
populus uota fecit, ut Ariſtoni omnium ante id tempus regũ probatiſſimo filius gigne *men.*
retur: ea de re id nomen impoſitum eſt. Interiecto deinde tempore Ariſtone uita fun-
cto, Demaratus obtinuit regnum: ſed uidelicet neceſſe erat, ut id quod auditum fuerat,
hominem regno priuaret. Ea propter à Cleomene uehementer inſimulabatur: cum an
tea quod ab Eleuſine abduxiſſet exercitum, tum eo tempore, cum aduerſus Aeginetas
cum Medo ſentientes traiecit Cleomenes. Ergo ingreſſus eum urgere Cleomenes, com
ponit cum Leutychide Menaris filio, Argis nepote, ex eadem qua erat Demaratus fami
lia, ea pactione, ut ſi eum regem in locum Demarati conſtituiſſet, ſe aduerſus Aeginetas
comitaretur. Erat autem Leutychides Demarato inimicus, ob hanc præcipue cauſam, *Leutychides*
quod cum Percala filia Chilonis filij Demarmeni ei deſponſata eſſet, Demaratus inſidi-
oſe hominem coniugio priuauit, præoccupata & prærepta uxore, ac retenta: Ob hanc *Percala.*
cauſam Leutychidi inimicitiæ cum Demarato extitere. Is tunc Cleomene ſolicitante
contra Demaratum iurauit, negans eum rite Spartanorum eſſe regem, quod Ariſtonis
filius non eſſet: deinde quod iurauerat inſtitit confirmare, quod Ariſton aliquando di-
xiſſet, cum ei nũciaſſet famulus ſuus filium ei natum, & menſes conferens, iureiurando
negaſſet illum eſſe filium ſuum. Huic uerbo inſiſtens Leutychides, pronunciabat Dema
ratum neq; Ariſtonis filium eſſe, neq; rite Spartæ regnare: ciſdem Ephoris adhibitis
teſtibus, qui Ariſtoni aſſidentes tunc hæc ab illo audierant. Tandem re in contentionẽ
deducta, uiſum eſt Spartiatis oraculum (quod Delphis eſt) conſulendum, an foret De-
maratus Ariſtonis filius necne. Ibi Cleomenes, cum ex ipſius erga Pythiam prouiden- *Cobon.*
tia nihil ſuſpicionis eſſet, ſubornat Cobonem quẽdam Ariſtophanti, maxima apud Del *Perialla.*
phos autoritate, ut perſuadeat Periallam mulierum uaticinãrium antiſtitem, dicere ea
quæ Cleomenes uolebat dici. Ita Pythia ſciſcitantibus ijs, qui ad oraculum erant miſſi,
negauit Ariſtonis filium eſſe Demaratum. Quæ tamen res ſequenti tempore palam fa- *Demarat. re*
cta eſt, & Cobon è Delphis profugit, & Perialla honore abdicata: Hactenusq; ad depo- *gno priuat…*
nendum regno Demaratum acta ſunt. Is è Sparta ad Medos profugit, ob hanc contu- *Sciti De*
meliam, quòd cum eiectus regnó gereret magiſtratum, adeſſetq; ſpectaculo gymno *rati reſp…*
pædiarum, id eſt, nudorũ puerorum palæſtræ, miſit ad eum Leutychides, in locum De- *ſum.*
marati rex factus, deridendi inſultandiq; cauſa, miniſtrum, qui interrogaret qualis eſſet *Leut… rex*
præfectura poſt regnum. Eam interrogationem ægre ferens Demaratus, reſpondit, ſe
utrunq; expertum, illum uero non: & eam interrogationem Lacedæmonijs futuram ini
tium plurimæ aut calamitatis aut felicitatis. Hæc locutus, uelato capite è theatro dom…
abijt, confeſtimq; præparatum Ioui bouem immolauit, quo immolato, matrem acce…
ſijt: quæ cum aduenisſet, poſitis in eius manus extis, mulierem his uerbis obſecra…
Per ego te mater cum alios deos, tum Iouem hunc domeſticum quem tango pr…

promas mihi ueritatem, quiſnam re uera meus eſt pater? Nam Leutychides inter con-
uicia obijcit, te è priore uiro grauidam, ita ad Ariſtonem ueniſſe. Alij etiam dementius
referentes, aiunt, te ad domeſticum aſinarium uentitaſſe, illiusq́ me filium eſſe. Qua de
re ego te adiens obſecro, ut uerum dicas. Si quid enim eorum quæ dicuntur feciſti, non
ſola feciſti, ſed quod multæ. Et multus de hac re Spartæ ſermo eſt, negantium Ariſtoni
fuiſſe genituram ad filios procreandos. Nam ſi fuiſſet, priores uxores fuiſſe conceptu-
ras: Hæc Demaratus. Cui mater ita reſpõdens: Fili, inquit, quoniam precibus mecum
Simulacrum agis ut dicam ueritatem, omne tibi uerum exponetur: Vt me domum Ariſton duxit,
cũ matre De- tertia quàm me duxerat nocte, ſimulacrum tanquã Ariſtonis ad me uenit, quod poſteaq̃
marati. mecum cõcubuit, corona quam geſtabat, me circundedit atq; abijt. Dehine Ariſton ad-
uenit, qui cernens me coronas habentem, ſciſcitabatur quiſnam me illis donaſſet. Ego
ipſum reſpondi, eoq; id abnuente, iuraui aſſerens, non bene illũ facere qui negaret. Quip
pe qui paulo antè ingreſſus, ubi mecum coiſſet, coronis me donaſſet. Ariſton cernens
Heroicum cõ me iurantem, intellexit eam rem diuinam fuiſſe. Compertumq́ eſt, illas coronas fuiſſe
ditorium. ſumptas ex heroico conditorio, quod eſt iuxta ianuam aulæ extructum, quod uocant
Aſtrobaci: & uates id eſſe hunc eundem heroem reſponderunt. Habes igitur fili, ita ut
uolebas audire. Aut enim ex hoc heroe genitus es, paterq́ tibi eſt Aſtrobacus heros, aut
ex Ariſtone. Nam ea te nocte concepi. Verum hoc tibi præcipue exprobrant inimici,
Partus tem- quod Ariſton, cum ei te ortum nunciatum eſt, multis audientibus negauit te ſuum eſſe,
pore. quia tempus decem menſium non exiſſes, per inſcitiam talium rerum illi hoc uerbum
excidit. Nam mulieres etiam nouem menſium ac ſeptem menſium partum edunt, non
omnes decimum menſem explentes. Ego te fili ſeptimeſtrem genui. Ipſe quoque Ari-
ſton, non diu pòſt agnouit ſe per imprudentiam id uerbum extuliſſe. Itaq; alias oratio-
nes de tua genitura noli admittere. Omnia enim uerissime audiſti. Nam quod ad aſina-
rios attinet, ipſi Leutychidi, & ijs qui talia loquuntur, ſuæ uxores de aſinarijs pariant fi-
lios: Hæc illa dixit. Demaratus auditis quæ uolebat, ſumpto uiatico per ſpeciem eun-
di Delphos ad oraculum conſulendum, Helim contendit. Eum ſuſpicati Lacedæmonij
fugam capeſſiturum, inſecuti ſunt. Sed Demaratus iam ex Heli Zacynthum traiecerat,
quem illuc trangreſſi Lacedæmonij prehenderunt, eiusq́ famulos: ſed Zacynthijs eum
dedere abnuentibus, Demaratus illinc in Aſiam ad regem Darium traiecit: à quo ma-
Demarati elo gnifice exceptus eſt, territorioq́ ac urbibus donatus: Ita in Aſiam Demaratus abijt, ac ta
gium. li fortuna uſus eſt, uir cum alijs in multis factis dictisq́ apud Lacedæmonios illuſtris,
tum quod illis olympiadem palmam quadrijugo certamine reportauerat, rem eius ſo-
lius ad ea tempora regum Spartiatarum. Leutychidi Menaris, qui in regnũ amoti De-
marati ſucceſſerat, natus eſt filius Zeuxidemus, quem nõnulli Spartiatarum Cyniſcon,
id eſt, catulum uocabant. Is Spartæ non regnauit, ante Leutychidem defunctus, relicto
Euridame. filio Archidemo. Leutychides orbatus filio, alteram duxit uxorem Eurydanem, Menij
Lampito. ſororem, Diactoris filiam, ex qua nullam prolem uirilem ſuſcepit, ſed filiam nomine
Zeuxidemus. Lampito: quam Archidemus Zeuxidemi in matrimonium accepit, ab ipſo Leutychide
Archidemus. datam. At ne Leutychides quidem ipſe Spartæ conſenuit, ſed has pœnas Demaratus re
pendit: In expeditione Pharſalica dux cum omnia faciẽdi ius haberet, multum pecuniæ
…ychidis per corruptelam dono accepit: ipſeq; in re deprehenſus cum ſederet in caſtris, utraque
manu pecuniam tenens, in iudicium delatus è Sparta profugit, domusque eius exci-
ſa. Et Tegeæ in quam profugerat, mortem obijt. Sed hæc in ſequenti tempore acta ſunt.
Tunc autem Cleomenes, cum ſibi res in Demaratum bene ceſſiſſet, deſumpto proti-
nus Leutychide, contendit aduerſus Aeginetas, maiorem in modum illis propter igno
miniam infenſus. Ita Aeginetæ utriuſque regis contra ſe aduentu, non repugnandum
…m ſibi eſſe putauerunt. Ex quibus reges adduxere decem, quos delegere, diuitijs ac
…enere eminentiſſimos, cum alios, tum Crium Polycriti, & Caſambum Ariſtocra-
… qui plurimum habebant potentiæ. Eos in Atticam adductos, penes inimiciſſimos
… inctis Athenienſes depoſuerunt. Poſt hæc Cleomenes, cum eum ſubijſſet metus

Spartiatarum, iam manifeſtus maleficij in Demaratum excogitati, in Theſſaliam ſub-
terfugit: atq; illinc in Arcadiam profectus, res nouas moliebatur, ſolicitans Arcadas ad-
uerſus Spartam: adigensq; eos iureiurando ad ſe ſequendum, quocunque ipſos educeret.
Quinetiam in animo habebat, primores illorum ad urbem Nonacrim ductos adigere
ad iuſiurandum, per aquam Stygis. In hac autem urbe ab Arcadibus fertur eſſe Stygis
aqua: & eſt uidelicet talis ea aqua: E petra emanat aquula, diſtillans in uas quoddam, in *Nonacris*
gyrum maceria præſeptum. Nonacris autem ubi fons hic uiſitur, urbs Arcadiæ eſt, an- *op.*
te Pheneon urbem. Talia molientem Cleomenem Lacedæmonij cum animaduertiſſent, *Per aquã Sty*
timentes ſibiipſi, Spartam reuocarunt ad priſtinam dignitatem. Sed cum reuerſum ſta- *gis iurare.*
tum morbus inſaniæ cepit, & iam antea ſubinſanum. Nam ut cuique Spartiatarum ob- *Cleomenis*
uius erat, in eius faciem infligebat ſceptrum. Hæc illum facientem, ac deſipiſcentem, *inſania.*
propinqui ſoleis ligneis illigauerunt. Qui cuſtodem, digreſſis alijs, ſolum remanſiſſe cer- *De Cleome-*
nens, petijt ab eo gladium. Cuſtode abnuente dare, ab initio comminabatur, quæ mox *nis morte ali*
ei faceret, donec minis conterritus cuſtos (erat enim ſeruus quidam) gladium tradidit. *ter tradit*
Eo accepto, Cleomenes à furis incipiens ſeſe detruncabat. In longum nanque diſcindẽs *Plutarchus.*
carnes, è tibijs ad femora proceſſit, è femoribus ad coxarum uertebra atq; ilia, quouſq; *Cleomenes*
peruenit ad uterum, in quo reſcindendo ſic expirauit. Vt plerique Græcorum memo- *ſeipſum lani-*
rant, quia Pythiam corruperat ad ea dicenda, quæ circa Demaratum acta ſunt. Vt ſoli *at.*
Athenienſes, quod adortus Eleuſinam, fanum deorum fuerat depopulatus. Vt Argij,
quia eos qui è pugna fugerant, Argios ex Argij templo ipſorum abductos obtrunca-
rat: & ipſum lucum quem in Argia occupaſſet, incẽderat. Etenim Cleomeni Delphis
oraculum poſcenti, reſponſum fuerat, eum Argos eſſe capturum. Qui poſteaquam ad
flumen Eraſinum copias Spartiatarum duxit, quod flumen è lacu Stymphalio mana-
re fertur. Hunc enim lacum in uoraginem condi, & Argis poſtea exoriẽtem apparere, *Eraſinus flu.*
illincq; iam eam aquam uocari Eraſinum. Ad hoc igitur flumen poſteaquam peruenit, *Stymphalius*
ei hoſtias immolauit: & cum læta non eſſent exta de flumine tranſmittendo, ait delecta- *lacus.*
ri ſe quidem Eraſino, nolle prodere ciues ſuos, nõ tamen ideo Argios gauiſuros. Moxq;
illinc motis caſtris ad Thyream uenit, & mari taurum cum mactaſſet, nauibus copias
ad regionem Tirynthiam ac Naupliam duxit. Id audientes Argij, ad eos arcẽdos obuiã
tendunt ad mare. Et cum aduentarent Tirynthum, in loco cui nomen inditum eſt Se-
pia, relicta non magna inter duas acies intercapedine, conſederunt è regione Lacedæmo *Sepia locus.*
niorum. Neque uero illic pugnam ex aperto reformidabant, ſed ne dolo exciperentur.
Nam ad hanc rem attinebat oraculum, quod Pythia ediderat communiter eis atq; Mi-
leſijs, in hæc uerba:

Verum quando marem præuertet fœmina uictrix,
Inter & Argiuos referet præluſtris honorem,
Tunc Argiuarum reddet pleraſq; gementes:
Vt uenturorum aiat quis quandoq; uirorum,
Telo ſæuus obit ſinuoſo corpore ſerpens.

Hæc omnia Argijs cum contigiſſent, metum incutiebant. Ideoq; eis uiſum eſt, præcone
hoſtium eſſe utendum. Atque ita eſſe faciẽdum, quoties præco Spartiata quippiam La
cedæmonijs denunciaret, idem facerent ipſi. Cleomenes animaduertens Argios facien
tes quicquid apud Lacedæmones præco denunciaſſet, præcepit ſuis, ut cum præco de-
nunciaret prandendum, tunc raptis armis tenderẽt in Argios. Hoc executi Lacedæmo
nij, in Argios è uoce præconis prandentes impetum faciunt, eorumq; cum multos oc-
derunt, tum plures in lucum Argi fuga elapſos circunſederunt. Qui dum aſſeruant,
Cleomenes hoc ſibi faciendum putauit: Sciſcitatus quoſdam, quos ſecum habebat, ex *Redemptio*
fugas, miſit præconem ad euocandũ nominatim eos Argios, qui in luco præcluſerant *apud Laced.*
ad ſe redimẽdos. Eſt aũt apud Lacedæmonios redemptio in ſingulos uiros, bin minæ.
Ita Argiorum quinquaginta, ut quiſque euocatus fuerat, Cleomenes interemit: quod
faciens, latebat cæteros qui in fano erant, utpote denſo luco intericcto, nec cernentes

quid illi extrinſecus agerent: niſi poſtq̃ quidam conſcenſa arbore, quod fiebat inſpexit. *Cleomenes lucum Argiũ incendit.* Vnde non amplius qui euocabantur prodiere. Ibi Cleomenes iuſſit unumquenq; ſeruorum lucum materia circundare: atq; illis obtemperantibus, lucum incendit. Eoq́; iam ardente, percontatus eſt quendam perfugarum, cuiuſnam deorum eſſet ille lucus. Perfuga Argi eſſe reſpondit. *Argi lucus.* Quo audito, Cleomenes uehemẽter ingemiſcens: O Apollon, inquit, uates quantopere me fruſtratus es, dicens me Argos eſſe capturum, conijcio iam exitum habuiſſe oraculum. Poſt hæc maiore copiarum parte Spartam redire permiſſa, ipſe cum mille delectis perrexit ad templum Iunonis, illic ſacrificaturus. Sed ſacrificare ſuper aram uolens, cum à ſacerdote uetaretur, negante fas eſſe externo illic ſacra facere, iuſſit ſeruos abductum uerberare. Ac poſteaquam immolauit, Spartam abijt. Reuerſum inimici ad Ephoros citauerũt, crimini dantes, quod pecunia corruptus, Argos cum facile poſſet non cepiſſet. Quibus reſpondit Cleomenes (incertum mihi uere an falſo) ſe poſteaquam templum Argi cepiſſet, putaſſe dei expletum eſſe oraculum, & proinde non prius tentandam urbem, quàm ſacris operatus ſciret an ſibi deus illam traditurus eſſet, an impedimento futurus. Sibi autem apud Iunonis templum litanti effluxiſſe flammam è pectoribus ſimulacri: atq; ita ipſos intelligere, proculdubio eum non eſſe Argos expugnaturum. *Flamma è Iunonis ſimulacro.* Si enim è capite ſimulacri flamma extitiſſet, fore ut urbem ab arce caperet. Cum uero è pectoribus fulgur extiterit, id omne fuiſſe confecti ſi quod deus cõfici uoluiſſet. Hæc dicẽs, credibilia ac probabilia Spartiatis dicere uiſus eſt, multoq; maiore parte ſentẽtiarum abſolutus. *Argos à ſeruis occupatur.* Cæterum Argos ita uiris deſolatum eſt, ut ſerui eorum res omnes ſuſceperint, atq; magiſtratus adminiſtrarint, dum filij cæſorum ad puberem adoleuere ætatem. *Tiryns.* Qui ſeſe in ſuum ius aſſerentes, ac reuerſi Argos, mancipia eiecere. *Cleander uates.* Serui eiecti, prælio Tirynthem obtinuere, eatenus quidem, dum fuit in eis mutua beneuolentia, & donec ad eos uenit uates quidam Cleander genere Phygaſeus ab Arcadia. *Cleomenis inſania unde.* Is perſuaſit ſeruis, ut dominos adorirẽtur. Vnde bellum inter eos diuturnum extitit, donec Argij ægre euaſere uictores. *Intemperantia meri.* Ob hoc igitur aiunt Argi Cleomenem ad inſaniam redactum, male periſſe. *Scytharum intẽperantia.* Ipſi autem Spartiatæ negant ab ullo dæmonio Cleomenem ad inſaniam redactum: ſed conuerſatione Scytharum, intemperantem meri eſſe factum, & icciirco furioſum. Scythas enim Nomades, poſt illatum ſibi à Dario bellum, ad illum ulciſcendum perſtitiſſe: miſſiſq; Spartam nuncijs ad ſocietatem faciendam, ita pepigiſſe, tanquam ex utrorunq; utilitate foret, ut ipſi quidem Scythæ iuxta flumen Phaſim conarentur Medicam regionem inuadere: Spartiatæ uero ab Epheſo aſcendere, & ad certum locum utriq; occurrerent. Cum ijs Scythis qui ad hoc miſſi ſunt, conſuetudinem habuiſſe Cleomenem aiunt, atque ex eo nimiam didiciſſe potandi intemperantiam: atq; ob id inſaniſſe ſe arbitrari. Vnde quoties intemperantius bibere uolũt, aiunt: *Scythiſſato.* ſcythiſſato, id eſt, age Scytham. Ita de Cleomene referunt Spartiatæ. Mihi uero uidetur ille has pœnas Demarato pependiſſe. Eum defunctum ubi audiere Aeginetæ, Spartam nuncios miſere, uociferatum contra Leutychidem de obſidibus, qui Athenis tenerentur. His Lacedæmonij, conſilio inito, multum iniuriæ ab Leutychide illatum eſſe cenſuerunt, hominemq́; dedendum, quem illi Aeginam deportarent pro ijs qui Athenis tenerentur. Hunc cum eſſent ducturi Aeginetæ, tunc ad eos Theaſides Leoprepis, uir *Theaſides.* Spartæ probatus: Quid, inquit, uiri Aeginetæ facere uultis, regem'ne Spartiatarum deditum à ſuis ciuibus abducere? Si nunc præ iracundia Spartiatæ ita decreuerunt, cauete ne quod exitiale malum in ueſtram regionem (ſi hoc feceritis) inferant. His auditis, Aeginetæ ab illo abducendo ſuperſederunt, hac tamen conditione, ut ſecum profectus Athenas Leutychides, redderet ſibi uiros, qui illic depoſiti eſſent. Vbi Athenas uenit Leutychides, ac depoſitum repopoſcit, Athenienſes (ut qui reddere nollent) tergiuerſari: quod dicerent duos in deponendo reges fuiſſe, ideo'que iniquum eſſe id alteri ſine *Leutychidis oratio de depoſito reddendo.* altero reddi. Quibus negantibus ſe reddituros Leutychides: Facite, inquit, Athenienſes utrum ipſi uultis, ſi redderis ſancte facturi: è contrario, ſi non redditis. Qualis autem res circa depoſitum contigit Spartæ, uolo referre: Dicimus nos Spartiatæ fuiſſe ter-

tia ab hinc ætate quendam Glaucum Epicydidis filium, qui cum alijs ſummis laudibus excellebat, tum iuſtitia inter omnes optime audiebat, qui per id tempus Lacedæmonem incolebant. Et huic procedente tempore contigiſſe, ut uir quidam Mileſius Spartam uenerit, hominis conueniendi gratia, atq; ita ſit allocutus: Ego ſum uir Mileſius, qui ad tuam Glauce fruendam iuſtitiam uenio. Nam cum eſſet tua fama celebris cum per omnem aliam Græciam, tum uero per Ioniam, apud memetipſum ratiocinatus ſum: Ionia quidem ſemper obnoxia periculis eſt, Peloponneſus autem tuto fundata, & ob id uidere licet eoſdem homines nihil habere pecuniarum. Hæc reputanti mihi atq; conſultanti, uiſum eſt dimidium mei cenſus in pecuniam redactum deponere penes te, quod probe intelligo hæc penes te depoſita mihi incolumia fore. Tu uero has pecunias accipe, & hàc notam, quam unà cuſtodi: quam notam quiſquis habens repoſcet pecuniam, ei reddito: Hæc hoſpes qui Mileto uenerat, dixit: atq; ea conditione depoſitum Glaucus accepit. Multo deinde tempore interiecto, filij eius qui pecuniam depoſuerat, Spartam ueniunt, Glaucum conueniunt: exhibitaq; nota pecuniam repoſcunt. Ille enimuero repellere homines, atqui his uerbis è contrario reſpondere: Neque iſtius rei quicquam reminiſcor, neque ad me pertinet ſcire quæ dicitis. Volo tamen reminiſcens quicquid iuſtū fuerit facere, & ſi accepi, iure optimo reddere: ſin à principio non accepi, Græcorum legibus in uos uti. Ad quod confirmandum, præſtituo uobis tempus hinc ad quatuor menſes. Ita Mileſij facta iactura, tanquam fraudati pecunia, diſceſſere: & Glaucus Delphos ſe contulit ad oraculum conſultandum. Cui conſultanti an ὅρκῳ, id eſt, iureiurādo, pecuniam prædaretur, Pythia reſpondit his uerſibus:

Glauce Epicydides equidem expedit ad breue tempus,
Sic orco uiciſſe, interuertiſſeq; nummos:
Deiera & euorcum, quoniam manet exitus idem, *Orci filius.*
Aſt orci natus, qui nomine, qui manibus, qui
Nullis eſt pedibus, rapide aduenit, uſq; adeo, dum
Conuoluens omnem perdat polemq; domumq;, *Tentare deū*
Cum ſobole euorci melius ſed poſtea agetur. *& facere, idē*

His auditis, Glaucus ueniam ſibi eorum quæ dixiſſet ut daret, deum obſecrabat. Cui Pythia inquit, idem pollere, tentare deum & facere. Tunc Glaucus accitis Mileſiis hoſpitibus pecuniam reddidit. Cur autē hæc oratio apud uos inſtituta eſt, dicetur: Glauci nunc nulla ſupereſt neq; ſoboles neq; domus, quæ illius cenſeatur: ſed ex Sparta radicitus extrita eſt. Ita bonū eſt, nihil aliud de depoſito cogitare, quàm ut repetentibus reddatur. Leutychides hæc locutus, cum nihilo magis ab Athenienſibus audiretur, diſceſſit. At Aeginetæ priuſquam ſuperiorum iniuriarum, quas Athenienſibus intulerant, gratificantes Thebanis darent pœnas, hæc fecere: Cum Athenienſibus ſuccenſerent, quod ſibi ab illis iniuriam fieri arbitrarentur, ſe ad ulciſcendum apparabant. Erat enim Athenienſium in Sunio biremis quædam, quam Delum iam inde à Theſeo quotannis mittebant. Hanc Aeginetæ locatis inſidijs intercepere, plenam primoribus Athenienſium, uiroſq; alligauere. Ea clade ab Aeginetis accepta, Athenienſes non amplius differendum putauerunt, quin omnia in illos excogitarent. Etenim erat quidam Nicodromus Cnœthi appellatus, uir in Aegina ſpectatus. Hic ſuam ipſius priorem abitionem Aeginetis imputans, querebatur qui prius ſua de miſſione cum tranſegiſſet, cognito Athenienſes eſſe animatos ad nocendum Aeginetis, quibus ipſe infenſus eſſet, compoſuit cum illis de prodēda Aegina ad certam diem, quo eſſet rem aggreſſurus ipſe, & illos oporteret uenire ſubſidio. Atq; ita ex compoſito urbem (quæ uetus uocatur) occupat. Sed Athenienſes ad idem non affuerunt, quia claſſis eorum par Aeginetanæ nondum erat comparata. Qui dum à Corinthijs commodari ſibi naues rogant, interea res corrupta eſt. Corinthij per id tempus Athenienſibus amiciſſimi, dedere rogantibus naues uiginti, ſed dantes uendiderunt ſingulas quinis drachmis: quoniam eas dono dare uetabātur lege. His acceptis Athenienſes, & ſuis inſtructis in ſummam ſeptuaginta numero, Aegi-

pollere.
Glauci ſtirps extrita.
Delū miſſa biremis quotannis ab Athenis.
Nicodromus
Naues quinis drachmis addictæ.

nam nauigauerunt,perueneruntq; poſtridie eius diei qui erat deſtinatus. Qui cum ad di
em non adeſſent,conſcenſo nauigio Nicodromus ex Aegina profugit,alijs nõnullis Ae-
ginetarum eum comitantibus,quibus Athenienſes Sunium incolendum dederunt. Vn
Prouerbium. de iſti procedentes, eos qui in inſula erant Aeginetas, & ferebant & agebant. Sed hæc
poſterius acta ſunt. Proceres Aeginetarum ſuperata plebe, quæ unà cum Nicodromo
tumultum fecerat,mox eos quos ceperant,ad necem exegerunt. Vnde piaculum admi-
ſere, quod nullo ſtudio expiare potuerunt, præoccupatiq;, prius ex inſula ſunt deiecti,
quàm deum ſibi propiciarent. Nam cum ſeptingentos è plebe quos uiuos ceperant,ad
Cereris tẽplo necem educerent,unus eorum è uinculis elapſus, fugit ad Cereris legiferæ ueſtibulum,
adhærẽs ma- eiusq; cardinibus prehenſis adhærebat: quem illi cum auellere non poſſent, abſciſſis ui-
nibus trunca ri manibus ita deduxerunt,quæ manus cardinibus conſertæ manſerunt. Hæc cum apud
tur. ſe feciſſent Aeginetæ, claſſe ſeptuaginta nauium cum Athenienſibus qui ſuperuenere
Aeginetæ ab congreſſi,ſuperantur. Victi nauali prælio, eoſdem quos prius Argios in auxilium uoca
Athen. ſupe- uerunt, ſed illi noluere eis amplius auxilio eſſe,cauſati, quod & naues Aeginetæ neceſſa
rantur. rio ſumptæ à Cleomene oram Argolidẽ tenuiſſent,& ipſi cum Lacedæmonijs in terrã
deſcendiſſent,ut nonnulli quoque è Sicyonibus nauibus deſcenderent in eadem contra
ipſos expeditione. Quo nomine utriſq; mulcta ab Argijs iniuncta eſt mille talentorum,
quorum quingena uterq; populus ſolueret. Et cum Sicyonij ſuam culpam agnoſcen-
tes,centum talentis cum Argijs decidiſſent,Aeginetæ ne agnoſcere quidem culpam no
luere: Erant enim ſuperbiores. Ea propter rogantibus eis, nemo amplius Argiorum
publice auxilium tulit: ſed uoluntariorum circiter mille,duce quodam,cui nomen erat
Eurybates. Eurybates,quinque palmarum uiro. Quorum plerique non remeauere, ſed in Aegina
ſub Athenienſibus occubuere. Et ipſe dux Eurybates ſingulari certamine ter uictor,
quarto ſub Sophane Decelis oppetijt. Verum Aeginetæ ſua claſſe adorti incompoſitos,
Vide ſup. ad Athenienſes ſuperauere, eorumq; naues quatuor cum ipſis pugnatoribus cepere. Et
finẽ li. quinti. Athenienſes quidem bellum cum Aeginetis contraxerunt. Perſa autem quæ ipſius
partes erant exequebatur,cum famulo aſſidue in memoriam redigente,ut reminiſcere-
tur Athenienſium: tum Piſiſtratidis aſſidentibus, Athenienſesq; criminantibus, tum
cupiditate per hunc prætextum, quod natus erat ſubigendi Græcos, quicunq; ſibi ter-
Mardonius à ram & aquam denegaſſent. Itaq; Mardonium, qui male rem naualem geſſerat, præfe-
præfectura ctura amouit,alioſq; deſignatos duces aduerſus Eretriam & Athenas mittit,Datim ge-
ſemotus. nere Medum, Artaphernem Artaphernis fratris ſui filium,datis mandatis,ut Athenas
Datis. atq; Eretriam diriperent,captiuoſq; in conſpectum afferrent. Poſtquam hi duces decla
rati ab rege digreſſi, ad planitiem Ciliciæ maritimam deuenere cum ingenti ac bene
inſtructo exercitu, & ibi caſtra poſuere, aduenerunt nauticæ copiæ omnes, ut ſingulis
erant imperatæ. Ad hæc hippagogæ naues, quas ſuperiore Darius anno mandauerat
tributarijs ſuis præparandas. In has introductis equis, atq; terreſtri peditatu, ſexcentis
cum triremibus in Ioniam contenderunt. Hic non recto curſu ſecundum continentem
in Helleſpontum, etiam Thraciam uerſus nauigabant, ſed è Samo unde ſoluerant, præ-
ter Icarium, interq; inſulas, præcipue (ut ego ſentio) metu circumeundi Athon, quem
ſuperiori anno circunnauigantes, magnam iacturam fecerant. Præſertim coacti pro-
pter Naxon, quam antea non cepiſſent: ad quam poſteaquam ex Icario pelago appulſi
ſunt (in hanc enim ut primum copiæ ducerentur, Perſæ urgebant) Naxij memores pri
orum, fuga ſe in montes concitauerunt, non auſi reſiſtere. Eorum quos adepti ſunt Perſæ
in ſeruitutem raptis, delubra atq; urbem incenderunt. His actis, ad cæteras inſulas rede
unt. Hæc dum iſti agunt, Delij relicta & ipſi Delo, fuga in Tenum abeunt. Eò tenden-
tes naues præcedens Datis, non ſinebat ad Delum habere ſtationem, ſed trans Delum
apud Rheneam. Et ſimul cognito ubi Delij eſſent, miſſo caduceatore his eos uerbis affa-
tus eſt: Viri ſacri, quid fuga abiſtis, non pro merito de me male opinantes? Ego enim
Datis ad De- & ipſe mea ſponte animatus ſum, & ab rege iuſſus, quo in loco duo dij geniti ſunt, ne
lios oratio. quid aut eum locum, aut eius incolas lædam. Redite igitur ad ueſtra ipſorum, & incoli-

te inſulam: Hæc Delijs per caduceatorem dixit. Mox treceutas thuris libras ſuper aram geſtas adoleuit. His actis aduerſus Eretriam primum nauigauit, ſimul omnem claſſem, ſimul Iones, pariter atque Aeoles agens. Statimq́ ab illius digreſſu Delos tremuit (ut Delij aiunt) ad meam uſq; ætatem tunc & primum & poſtremum commota, deo mala uentura hominibus portēdente. Nam ſub Dario Hyſtaſpis, & Xerxe Darij, & Artaxerxe Xerxis filio, tribus his deinceps ætatibus plus malorum paſſa eſt Græcia, quàm uiginti alijs ante Darium ætatibus: partim à Perſis, partim ab ipſis primoribus de principatu bellantibus: ut non ab re Delos commota ſit, prius immobilis; de qua in oraculis ita ſcriptum erat: *Delus tremuit.*

Et Delon, quamuis ſit adhuc immota, moucbo.

Et ſane in noſtra lingua pollent hæc nomina: Darius, quod coercitor: Xerxes, quod bellator: Artaxerxes, quod magnus bellator. Barbari poſtquam à Delo ad alias inſulas profecti ſunt, ſumebant illinc tum copias, tum liberos inſulanorum obſides. Vt uero inſulas prænauigantes Caryſtum appulerunt, Caryſtijq́ negarent ſe uel obſides daturos uel militaturos aduerſus uicinas ciuitates, uidelicet Athenas & Eretriam ſignificantes, Caryſtij tam diu obſeſſi ſunt, eorumq́ ager uaſtatus, donec in deditionem Perſarum uenerunt. *Caryſtus capta.* Eretrienſes audito Perſarum exercitu aduerſum ſe uenire, auxilia ab Athenienſibus implorauere. Quibus non deneganda auxilia rati Athenienſes, miſerunt ſubſidio illis ea quatuor millia hominum, qui Chalcidenſium equitum obtinuerant prædia. Sed Eretrienſium haudquaquam ſyncerum erat conſilium; qui tametſi accerſebant Athenienſes, tamen ancipiti ſententia uacillabant: quibuſdam eorum cenſentibus urbem deſerendam, & in cacumina Eubœæ eundum: quibuſdam qui propria lucra à Perſis expectarent, proditionem molientibus. Horum utrorunque animos animaduertens Aeſchines Nothonis filius, Eretriēſium primarius, patefecit Athenienſibus omnem præſentium rerum ſtatum, orauitq́ ut domum abirent, ne unà cum illis occumberent. *Aeſchines.* Hæc conſulenti Aeſchini obtemperantes Atheniēſes, illinc in Oropum tranſgreſſi, ſalutem ſibi pepererunt. *Oropus.* At Perſæ eò aduecti, naues oræ Eretricæ ad fanum & Chœreas & Aegilia applicuerunt: *Chœreæ.* *Aegilia.* potitiq́ his locis, continuo equos expoſuere, & tanquam eum hoſtibus conflicturi ſe inſtruxere, aduerſus quos non decreuerant Eretrienſes ſibi eſſe prodeundum. Sed quandoquidem ſententia de urbe non deſerenda euicerat, merito dabant operam ut mœnia cuſtodirent. Adorientibus ea Perſis, acri pugna per ſex dies certatum eſt: multiſq́ utrinque cadentibus, ſeptimo die Euphorbus Alcimachi, & Philagrus Cynei, inter populares ſuos uiri ſpectati, urbem hoſtibus prodidere: *Euphorbus Philagrus proditores.* Quam ingreſſi Perſæ, poſtquam templa ſpoliauere, incenderunt, in ultionē eorum templorum quæ Sardibus deflagrauerāt, hominibus iuſſu Darij in ſeruitutem captis. Potiti Eretria, aliquot illic dies morati, in Atticam nauigauerunt, tuncq́ magnam partē uaſtauerunt, rati idem facturos Athenienſes quod Eretriēſes feciſſent. *Eretria capta.* Etenim erat locus Atticæ Marathon, proxime Eretriam, ad equitandum opportuniſſimus, quò illos Hippias Piſiſtrati filius deducebat. *Marathon.* Eôdem Athenienſes & ipſi re audita ad nim arcēdam proceſſerunt, decem præfectis ſibi ducibus, quorum decimus erat Miltiades, cuius patrē Cimonē Steſagoræ fugere ex Athenis Piſiſtratum Hippocratis contigerat: & dum fugit, obtinere Olympiadē quadrijugo certamine: quam uictoriam muneris gratia tranſtulit in Miltiadē ex matre germanum: proximaq́ Olympiade eiſdem equabus aliam Olympiad ē cum uiciſſet, à filijs Piſiſtrati interfectus eſt, nō iam uiu[illegible] Piſiſtrato. Interfectus eſt autē ad Prytanæū, noctu ſummiſſis percuſſoribus: ſepultu[illegible] ante urbem trans uiam, quæ uocatur Diacœle: & è regione ſepultæ ſunt equ[illegible]læ, quæ treis Olympicas uictorias reportarant. *Cimonis ſepulchrum.* *Diacœle.* Idem quod iſtæ, iam aliæ equ[illegible]ecerunt, quæ fuerunt Euagoræ Lagonis. *Equæ Olympici uictrices.* *Euagoras.* Aliæ præterea nullæ. Per idem temp[illegible] maior natu filiorum Cimonis Steſagoras, apud Miltiadem patruum in Cher[illegible]oneſo educabatur: Minor autem apud ipſum Cimonem Athenis erat, nomen h[illegible]ocns à Miltiade Cherſoneſi

conditore.Hic igitur Miltiades è Cherſoneſo tunc profectus,dux Athenienſium erat,è
duplici cæde elapſus:ſemel,cum eum Phœnices uſq; ad Imbrum perſecuti ſunt,magni
facientes capere hominem ut ad regem perducerent:iterum,cũ ab ijs elapſum, domum
ſuam reuerſum, ac ſe reducẽ eſſe exiſtimantẽ,inimici ſui exceperũt, & ad iudiciũ dedu
xerunt,accuſantes occupatæ in Cherſoneſo tyrãnidis.Hoc reatu liberatus,ſuffragijs po
puli dux declaratus eſt.Duces cũ adhuc in urbe eſſent,ante omnia legatũ Spartam mit-
Phidippides. tunt Phidippidẽ, illum quidem Athenienſem, ſed tabellariam operam factitantem.
Parthenius mons. Huic Phidippidi,ut ipſe refert,& Athenienſibus renunciauit, circa Parthenium mon-
tem, qui ſupra Tegeam eſt, obuius fuit Pan: compellatóque nominatim Phidippide,
iuſſit nunciari Athenienſibus, quid ita Athenienſes nullam gererent curam ſui q bene
ipſis uellet,quiq; iam ſæpenumero de eis benemeritus fuiſſet, atque etiam futurus eſſet.
Panos templum. His uerbis fide habita Athenienſes,quod eorum iam ſtatus erat bene cõſtitutus, extru-
xerunt ſub arce templum Panos:illiq; annuis hoſtijs,ex quo nuncium accepere, ſacrifi-
cant,& ardenti candelabro ſupplicant.Phidippides autem hic,qui ſibi Pana dixit appa
ruiſſe,tunc cum à ducibus miſſus eſt, iterum Athenis egreſſus, Spartam peruenit, adi-
ensq; magiſtratus:Lacedæmonij,inquit,orant uos Athenienſes,ut ſibi opem feratis, nec
ciuitatem inter Græcos uetuſtiſſimam contemnatis in diſcrimen adductam,ne Barba
ris uiris ſeruiat.Etenim Eretria direpta eſt,inſigniq; ciuitate Græcia imbecillior reddi
Lacedæmoniorum lex. ta.His mandatis à Phidippide expoſitis,placebat qdem Lacedæmonij opẽ ferre Athe-
nienſibus,ſed id ſibi impoſſibile confeſtim facere uidebatur, nolentibus legem rũpere.
Nam erat nonus dies inſtantis menſis, quo die negabant ſe progreſſuros, nec niſi orbe
lunari impleto.Et iſti quidem plenilunium expectabãt. Hippiæ autem Piſiſtrati filio,
qui Barbaros in Marathonem perducebat,uiſum hoc in ſomnis ſuperiore nocte obla-
Hippiæ ſomnium. tum eſt:Videbatur ſibi Hippias cum matre concumbere. Quo ex ſomnio coniectabat
fore,ut reuerſus Athenas,ac recepto dominatu ſenex domi ſuæ obiret:Hũc in modum
interpretabatur uiſum ſuum ei.Tũ(dum pdam Eretrienſem,quam depoſuerat in inſu
la Styreorum nomine Aegileam reportat:dũq; naues ad Marathonẽ appulſas in ſtati-
onibus locat,ac Barbaros in terram egreſſos diſponit)talia adminiſtranti contigit ſter
nutatio,tuſſisq; ſolito uehementior. Vnde cõcuſſis eius,utpote ſenis, pleriſq; dentibus,
Dens Hippiæ tuſsiendo excuſsus. unus illorum ex uiolentia tuſſiendi excuſſus eſt, & in arenam delapſus: qui magna adhi-
bita ad inueniendum diligẽtia,cum tñ nõ appareret, ſuſpirans Hippias, ad eos q ade-
rant,ait:Hæc terra nõ eſt noſtra,nec eam poterimus nobis ſubiectam efficere:ſed iſ mo
do partẽ,quantũ ſpatij dens,q mihi aderat,obtinet:Huc Hippias ſuam uiſionem inter p
tabatur euaſiſſe.Athenienſibus apud Herculis fanum inſtructis ſupuenere auxilio Pla-
tæenſes,cũ oĩ cũ populo,q ſeſe Athenienſibus dediderant,& pro quibus frequentes iam
labores ſuſcepant Athenienſes.Dediderant autem ſeſe hoc modo:Cum à Thebanis p-
Platæenſes. merẽtur Platæenſes, primum Cleomeni Anaxandridæ, q interuenerat, atq; Lacedæ-
monijs ſeſe dediderunt:à quibus tñ recepti non ſunt,hac oratione utentibus:A nobis,q
procul habitamus,frigidum quoddam fuerit uobis auxiliũ. Nam priuſquam noſtrum
quiſquam audiat,poſſitis occupati ab hoſtibus ſæpe expugnari.Suademus autem ut uos
ipſos Athenienſibus dedatis,uicinis pariter & ad tutandum nõ inualidis. Hoc Lacedæ-
monij non tam cõſulebant Platæenſibus,quòd eis bene uellẽt,quàm quòd optarẽt Athe
Duodecim dij Athenienſium. nienſes defatigari Bœotio bello. Id ſuadẽtibus Lacedæmonijs nõ aduerſati Platæenſes,
adiuis Athenienſibus, dum rẽ diuinam duodecim dijs faciũt, eis ad aram ſuppliciter ſe-
dẽtes ſe dediderũt.Aduerſus quos Thebani re audita exercitũ duxerũt,in eorumq; auxili
um Athenienſes uenerunt. Sed dum conſerturi plium eſſent, Corinthij haud contẽnen
dam ſibi rẽ putantes,ad eos recõciliãdos interuenere:atq; utrorũq; pmiſſu regionẽ hũc
in modum terminantes,ut Thebani eos Bœotios q nollẽt inter Bœotios cẽſeri, finerẽt
facere quod uellẽt.Hoc ubi decreuere Corinthij,abſceſſere.Abſcedẽtes quoq; Atheniẽ
ſes aggreſſi Thebani ſunt,cõmiſſaq; pugna,repulſi. Vñ Athenienſes tranſgreſſi quos Co
rinthij ſtatuerunt terminos,Aſopum fecerunt limitẽ Thebanis. Ergo Platæẽſes Athe

nienſibus ſeſe cum dedidiſſent,ad Marathonem tunc auxilio uenerunt. Erant autem in
Atheniẽſium ducibus ancipites ſententiæ,alijs uetantibus fieri prælium, pauciores eñ
ſe eſſe,q̃ ut cum Medis confligerent:alijs,quoꝝ erat Miltiades, ad pugnandum hortanti
bus.Itaq; cum eſſent bifariæ ſentẽtiæ,& deterior uinceret, ibi Miltiades Callimachum
Aphidnæum adijt,tunc forte polemarchum, id eſt,belli principẽ: qui magiſtratus per
ſuffragia electus in danda faba,hoc eſt,in declaranda ſententia,undecimus eſt. Nã quon
dam Athenienſes in dicenda ſententia parem ducibus faciebãt polemarchum. Adhuc
Miltiades,in te,inquit,nunc Callimache ſitum eſt,utrum in ſeruitutẽ Athenæ redigan
tur,an tu eas liberando memoriam tui in omne æuum relinquas,qualem ne Harmodi-
us quidem atque Ariſtogiton reliquerunt. Nam Athenienſes nunc in maximũ omni-
um(ex quo nati ſunt)uenere diſcrimen: q ſi Medis ſuccumbant, palam eſt quæ paſſuri
ſint traditi Hippiæ:Sin autem ſuperent,poterit hæc ciuitas urbium Græciæ effici pri-
ma. Quo autem pacto hæc fieri poſſint,& quomodo ad te harum rerum arbitrium re-
deat,nunc exponam: Noſtræ,qui duces ſumus, bifariæ ſunt ſentẽtiæ de prælio commit
tendo:alijs id ſuadentibus,alijs diſſuadentibus. Qui niſi prælium committimus,uereor
ne magna exiſtat ſeditio, quæ mentes eorum ſolicitet ad ſentiendum cum Medis. Si pu
gnamus antequam aliud uitij in nõnullis ſubeat,poſſumus dijs æquis cum uictoria diſ-
cedere. Hæc omnia ad te tendunt,& abs te dependent: qui ſi meæ ſententiæ acceſſeris,
erit & tibi patria libera, & ciuitas omnium Græcarum princeps: Sin acceſſeris ſenten
tiæ diſſuadentium pugnam,eorum quæ recẽ ſui bonorum tibi contraria exiſtent. Hæc
dicens Miltiades,Callimachum induxit. Ita accedente ſententia polemarchi, obtentum
eſt ut confligeretur. Poſt hæc ij duces quorum ſententia de confligẽdo fuerat, ut cuiuſ-
que dies imperitanti uenerat,uicem ſuam Miltiadæ dabant:quam ille accipiens, non ta-
men prius decertandum putauit,q̃ dies imperij ſua aduenit. Itaque ubi uices eius fuere,
tunc Athenienſes hunc in modum inſtructi ſunt ad confligẽdum: Dextro cornu præ-
erat Callimachus polemarchus. Ita enim lex apud Athenienſes tunc poſtulabat,ut po-
lemarchus dextrum cornu teneret. Hoc duce ſequebantur deinceps cæteræ tribus, ut
quæq; ordine erat. Nouiſſimi ſunt collocati Platæenſes, ijdem ſiniſtrum cornu tenen-
tes. Quo factum eſt,ut ab huius pugnæ tempore, quoties Athenienſes ferunt hoſtias
apud panegyrias,id eſt,publicos conuentus,quæ quinto quoq; anno fiunt, Athenienſis
præco conceptis uerbis precetur bona Athenienſibus pariter & Platæenſibus. Igitur
Athenienſium acies tunc apud Marathonem inſtructa idcirco ſic erat, q aciem Medi-
cam imitabat:ſed in medio paucis conferta ordinib⁹,ideoq; illic debilior:utroq; autem
in cornu confertior,quæ poſteaquam ita inſtructa eſt,ac ſacrificium litatum eſſe Athe-
nienſes audirẽt,tunc curſum in Barbaros tendunt. Erat aũt inter utranq; aciem nõ mi-
nus octo ſtadiorum intercapedinis. Quos curſu ferri in ſe uidentes Perſæ, aptabant ſe
tanq̃ illos excepturi:inſaniæ dãtes id,quòd cernerẽt curſu tẽdere, cum pauci eſſent,nõ
eq tatu,non ſagittis fretos: Hoc ita Barbari interp̃tabantur. Athenienſes,poſteaq̃ cõfer-
ti cõflixere cũ Barbaris,pugnã memoratu dignã edebant. Quippe primi oĩm Græcoꝝ
(quos ipſi nouimus)curſu in hoſtẽ uſi ſunt:primi ſuſtinuerũt cernere Medica ueſte in-
dutos:cũ añ hac uel audire nomẽ Medoꝝ Græcis terror fuiſſet. In Marathone cũ diu pu
gnatũ eſſet,Barbari circa mediã aciẽ uicerũt,ubi Perſæ ſtabãt & Sacæ: eãq; p̃rũpentes,
hoſtẽ in mediterranea pſequebant. At in utroq; cornu uicere Atheniẽſes Platæenſeſq;
ac Barbaris,q terga dederãt,fugere pmiſſis,cõtrahũt cornua,& cũ ijs q mediã ip-ſ-ſæ aci
em pfregerãt,dimicãtes ſupant,fugiẽtes Perſas urgẽt,cædũtq;,donec ad ma- perue nien-
tes,petito igne naues corripuere. Quo i certamine Callim ach⁹ polemar- us interficit,
egregia nauata opa. Occubuit quoq; è ducib. Steſileus Thraſyli:& Cynægyrus Eupho
rionis,dũ ſummã puppim apphẽdit,abſciſſa bipẽni manu ceci-dit. Necnõ alij Atheni-
enſes multi & clari. Septẽ qdẽ naues obtinuerũt Atheniẽſe-s, hoc mõ: Cæteris Barbaris
retractis,receptaq; pda Eretriẽſi ex inſula, ubi reliquer- circũuecti Suniũ, aĩo puertẽ
di Atheniẽſes eueſtigio abeũtes. Cæteꝝ Alcmæoni-dæ ab Athenienſib⁹ inſimulati ſunt,

Callimachus. Aphidnæus. Polemarchus magiſtratus Athenien.

Miltiades.

Athenien exercitus ordo.

Curſus in aciem hoſtilem.

Medicum nomen, Græcis terrorem incutere ſolebat.

Athenien. ad Maratho. uictoria.

Callimachi cædes. Steſileus. Cynægyrus. Sunium.

ꝙ uidelicet ex compoſito Perſis adhuc apud inſulam a gentibus ſcutum oñderint. Dum
Scutum Athenienſe. illi Sunium circũuehuntur, Athenienſes eueſtigio abeuntes celerrime ad ferendã urbi
opem ꝑperarunt. Barbarosq́ȝ eôdem tendentes ꝑuerterunt, ꝑgreſſiq́ȝ ex Herculis tem
Herculis fanũ Phalerum plo, quod eſt in Marathone, in aliud Herculis fanum, quod eſt in Cynoſargi, caſtra poſu
erunt. Barbari ſupata claſſe in Phalero (hic em̃ Athenienſium naualia tunc erant) ſuper
eum locum aliquandiu ꝑpter tempeſtatem morati, rurſus in Aſiam abierunt. Quoꝝ in
Marathonia clades. hac pugna apud Marathonem geſta, occubuere circiter ſex millia trecenta. Athenienſi
um uero centum nonagintaduo: Tot ex utriſq; cecidere. In qua pugna hæc res mira con
tigit, ut Athenienſis q̃dam Epizelus Cuphagoræ, dum ſtante acie pugnat ſtrenue, lumi-
nibus capetur, neq; ſaucius ulla parte corporis neq; ictus, atq; ita cæcus in reliquum ui-
tæ tempus ꝑmanſit. Quem audiui dicere ſolitum de ſua clade, uiſum ſibi eſſe ante ſe ſta-
Epizeli prodigioſa cæcitas. re uiꝝ quendam armatum ꝑcero corpore, cuius mentum oẽm clypeum inumbraret:
& hanc laruam ipſum ꝑtergreſſam, ſed ſe illũ q ſibi aſſiſteret occidiſſe: Hæc Epizelum
ſolitum cõmemorare audiui. Datis in Aſiam cum claſſe rediẽs, ubi Myconem tenuit, ui
Datis. dit in ſomnis uiſum. Id tñ quod fuerit, nõ traditur. Vbi primũ dies illuxit, naues rima-
Apollinis ſimulacrum. tus eſt: compertoq́ȝ in naui Phœnicea ſimulacro Apollinis inaurato, ſciſcitatus eſt quo è
templo ſublatum eſſet. Et ubi audiuit ex quo templo, nauigãs ſua naui in Delum (Iam
Delius Thebanorum. em̃ Delij in inſulam redierant) ibi ſimulacrum in templo depoſuit, præcepitq́ȝ Delijs,
ut illud in Deliũ Thebanoꝝ referrẽt, quod eſt ſupra mare è regiõe Chalcidis: Hoc ubi
præcepit Datis, uela illinc fecit. Delij tñ hãc ſtatuã nõ reportauerũt, ſed uiceſimo pòſt
anno, eam Thebani ex oraculo in Delium cõtulerunt. Datis & Artaphernes, poſteaq̃ in
Aſiam nauigauere, captiuos Eretrienſes Suſa ꝑduxere. Quos Darius rex, etſi in eos ante
captiuitatem uultum cõtraxerat acerbitatis, ꝙ ſe priores iniuria laceſſiſſent, tñ ut in con
ſpectum ſuum adductos uidit ac ſibi ſubiectos, nullo alio malo affecit, ſed in ſuo Ciſſiæ
Puteus triſarias rerũ ſpecies exhibẽs. regionis ſtathmo collocauit, cui nomen eſt Anderica, ducẽtis ac decem ſtadijs ꝑcul à Su
ſis, quadraginta à puteo, q exhibet triſarias reꝝ ſpecies. Nam ex eo aſphaltum (id eſt, bi
tumen) & ſalem & oleum hauriunt, ad hunc modum: Hauritur q̃dem celoneo (id eſt,
inſtrumento ciconia) ꝑ fitula autem dimidiato utre ad ciconiã alligato, quo in puteum
decuſſo, qcq̃d hauritur, mox in ciſternã diffunditur, atq; hinc aliò effuſum, triplici uarie
Rhadinace. tate cõcreſcit. In aſphaltum quidem & ſalem, ꝑtinus. Hoc aũt oleũ Perſæ Rhadinacem
appellant, atrum ac grauiter olens. Hoc loci rex Darius locauit Eretriẽſes: quem ad me
am uſq; memoriam tenuere, ſeruantes priſtinam linguam. Quod ad Eretrienſes atti-
Lacedæmoniorũ poſt bellum auxiliũ. net, ita habet. Poſt plenilunium duo millia Lacedæmoniorum Athenas uenerunt, tan-
ta feſtinatione adipiſcẽdi hoſtem, ut triduo quàm ex Sparta diſceſſere, in Atticam per
uenerint: & licet ſetius ad pugnam ueniſſent, tamẽ intuendi Medos cupidi, ád illos in-
tuendos in Marathonem perrexerunt. Quibus uiſis, laudatisq́ȝ Athenienſibus ob præ-
clarum facinus, rurſus redierunt. Tenet admiratio me, nec rationem inire poſſum, Al-
Alcmæonidæ an ſcutũ Perſis prodiderint. cmæonidas unquam Perſis ex cõpoſito oſtẽtaſſe parmam, quòd uellẽt Atheniẽſes Bar-
baris atq; Hippiæ ſubeſſe: quippe quos conſtat in habẽdis odio tyrannis, uehementio-
res quàm ſimiliores fuiſſe Calliæ Phænippi, qui fuit pater Hipponici. Nam Callias
Callias. cum alia omnia in Piſiſtratum inimiciſſime commentus eſt, tum uero ſolus Atheniẽſi-
um omnium illius Athenis eiecti, cum publice ſub præcone uenderẽtur bona, emere
auſus eſt. Huius Calliæ mẽtionem crebro pleriq; omnes habere debẽt, cum ob ea quæ
dicta ſunt, ut uiri ſummope patriam liberãtis, tum ob hæc quæ in Olympia fecit. Nam
& in equeſtrium curſu palmam obtinuit, & in quadrigario fuit ſecundus: & in ludis Py
thijs cum primas obtinuiſſet, & in uniuerſos Græcos ſumptuoſiſſimus extitit: tum ob
Filiæ Calliæ. id qualem ſe in filias ſuas, quæ tres fuerunt, exhibuit. Nam poſteaquam nubiles extite-
re, hoc eis magnificẽtiſſimum munus eſt gratificatus: ut quem ſibi unaquæq; uellet ex
omnibus Atheniẽſibus, eum deligeret: atque ita eam illi nuptum dedit. At Alcmæoni-
dæ aut perinde, aut nihil minus q̃ Callias peroſi tyrannos fuere. Quo maior me admi-
ratio ſubit, minusq́ȝ admitto criminationem, eos parmam Perſis oſtẽtaſſe: qui ꝑ omne

tempus tyrannos effugerunt, & quorum aſtutia Piſiſtratidæ tyrannidem reliquerunt.
Atq; ita multo magis Athenarum liberatores extiterunt meo iudicio q̃ Harmodius &
ariſtogiton. Illi enim Hipparcho interẽpto, non tam cæteros Piſiſtratidas ab affectanda
tyrãnnide repreſſerunt, q̃ ad illam irritauerunt. Alcmæonidæ autẽ proculdubio Athe
nas liberauerunt: & modo ipſi fuere, q Pythiam pſuaſere ad Lacedæmonios commone
faciẽdos ut Athenas liberarẽt, quẽadmodum ſupius à me commemoratum eſt. At eñ
aliqui forſitan ſuccẽſentes, ꝙ Atheniẽſi in populo patriam pdiderunt. Imò nulli erant
eis inter Atheniẽſes uiri illuſtriores, neq; q magis eſſent honorati. Neq; uero ſermo ob
tinuit, clypeum ab his eſſe oñtatum, ſed tantummodo fuiſſe oñtatum: Quod nihil eſt,
quam ſi id demum diceref, oñſus qdem eſt, ſed à quo oñſus, incertũ. Quanq̃ Alcmæo-
nidæ iam pridẽ extiterant Athenis clari ſane uſq; ab Alcmæone, atq; etiá Megacle. Et-
eñ Alcmæon Megaclis filius, ĳs Lydis, q Sardibus à Crœſo Delphos ad oraculũ ierát,
adminiſtrũ ſe præbuit, eoſq; comiter accepit. Cuius bñficentiam Crœſus à Lydis quos
ad oraculũ miſerat cum audiſſet, hominẽ acceſſĳt, & ubi aduenit, eum donauit tanto au
ro, quáto ſemel corpore ſuo ferre poſſet. Ad iſtá doni conditionẽ Alcmæon hanc aſtuti
am attulit: Pergrandem tunicam amictus, ingẽti in ea ſinu relicto, cothurniſq; (quos la
xiſſimos reperit) calceatus, ad theſaurum prexit, ad quẽ ducebatur. Ibi in aceruũ ramẽ
torum procumbẽs, primum cothurnos qbus erat indutus, auro quantum ferebant re-
ferſit. Deinde oẽm ſinum ſuum, atq; etiam crines ramẽtis ſubigẽs, & parte in os deſum
pta, è theſauro proceſſit, ægre trahẽs cothurnos, cuiuis alteri rei q̃ homini ſimilis: cuius
os cum turgidũ eſſet, & oĩa onuſta, id cernẽs Crœſus, in cachinnumq; erumpẽs, ea oĩa
illi donauit: nec minora his alia dona dedit. Ita domus hæc uehemẽter locupletata eſt.
Et Alcmæon quadrĳugos equos alẽs, uicit Olympia. Sed eam deinde ſecũda ætate, Cli-
ſthenes Sicyonis tyrannus ſuſtulit: ut multo magis q̃ prius inter Græcos celeber extite
rit. Erat eñ Cliſtheni Ariſtonymi filio, Myronis nepoti, Andrei pronepoti, filia nomi-
ne Agariſta: quam pater deſtinabat nuptum dare ei, quẽ præſtantiſſimum Græcorum
omnium compiſſet. Cum igitur ludi Olympici celebrarẽtur, & ex eis Cliſthenes curri-
culo quadrigali uictor extitiſſet, nunciari iuſſit uoce præconis, ut qſqs ſeſe dignũ puta
ret q Cliſthenes gener eſſet, is ad ſexageſimum diẽ aut prius Sicyone præſto foret: qm̃
Cliſthenes intra annum à ſexageſimo die inceptur⁹ exequi nuptias deſtinaſſet. Itaq; oẽs
Græci, aut ſua ipſorum, aut familiæ claritate ſibi confidentes, eò proci contenderunt: q
bus Cliſthenes & curriculum, & palæſtram ad certandum præparauerat. Ex Italia illuc
ſe contulit Smindyrides Hippocratis Sybarita (florebat aũt maxime Sybaris ea tempe
ſtate) q unus uir in plurimum deliciaꝝ proceſſerat: & Siritanus Damas Samyris fi-
lius, eius qui ſapiens appellabatur: Et hi quidem ab Italia uenerunt. Ab Ionio autem ſi
nu Amphimneſtus Epiſtrophi Epidãnius. Aetolus uero Males, germanus Titormi il-
lius, qui Græcos robore fuerat ſupergreſſus, & in extrema Aetoliæ homines fugerat.
E Peloponneſo Leocides Phidonis, Argiorum tyranni filius, eius unquam Phidonis,
qui ſpatia Peloponnenſibus ſtatuit, longe omnium Græcorum inſolentiſſimus: q ſum-
motis Heliẽſium agonothetis, id eſt, munerarĳs, ipſe agonotheta extitit in Olympia, id
eſt, certamẽ præmiumq; propoſuit: Necnon Amiantus Lycurgi Arcas, ex Trapezunte:
& Laphanes Azenus, ex urbe Pæo, filius Euphorionis eius, q (ut in Arcadia fertur fa-
ma) in domum ſuam excepit Caſtorem & Pollucem, & ob id in oẽs homines hoſpi
talis: & Heleus Agæi, uir præclarus. Iſti ex ipſa Peloponneſo uenerunt. Ex Athenien-
ſibus autem Megacles Alcmæonis eius filius, qui ad Crœſum ſe contulerat: & alter
Hippoclides Tiſandri, diuitĳs ac forma inter Athenienſes præcipuus. Ex Eretria, quæ
per id tempus florebat, Lyſanias: ſolus hic ab Eubœa. E Theſſalia à Scopadeis Diacto-
rides Cranonius. Ex Moloſſis Alcon: Tot proci fuere. Qui cum ad diem præſtitutam
adfuiſſent, Cliſthenes ante omnia patriam ſingulorum familiámque percontatur. De-
inde eos annum apud ſe detinẽs, explorauit uniuſcuiuſq; & uirilitatem & iracundiá, &
eruditionẽ, & mores: nunc cũ ſingulis, nunc cũ uniuerſis congreſſus, & iuniores in gy

Scutum quomodo obtentatum Perſis.

Alcmæonidarum gen. tis claritas.

Crœſi in Alcmæonidem munificentia.

Alcmæõis in auro auferẽdo callidum commentum.

Cliſthenes.

Agariſtæ proci.

mnaſia educens, præcipue tamen in conuiuijs experiebatur. Quandiu enim eos apud
ſe tenuit, hoc facere, ac magnifice accipere. Sed ei inter procos præcipue cordi erāt Athe
nienſes: & illorum magis Hippoclidem Tiſandri ſtrenuum eſſe iudicabat, cum præſer-
tim eius maiores, Cypſelis Corinthijs propinqui fuiſſent. Cum autem deſtinatus nupti
is dies illuxit, quo ipſe Cliſthenes edixerat iudicaturum ſe, quem ex omnibus deligē-
ret, mactatis centum bobus, in conuiuium tum ipſos procos, tum oēs Sicyonios ac-
cepit. Poſtea uero quàm cœnatum eſt, proci certamen de muſica habere cœperunt, pa-
Hippoclidis riter & de oratione habenda in medium. procedente potatione, Hippoclides cum lon-
proci præſtā ge alios antecederet, iuſſit tibicinem ſibi canere ἐμμέλειαν, id eſt, ſedatum quoddam ſal-
tia. tationis genus. Tibicine obſequente ſaltauit, ſibi quidem placens, ſed Cliſthenes oēm
rem cernens diſſimulabat. Poſt hæc aliquantulum interquieſcens Hippoclides, iuſſit ali
quam ſibi inferri menſam. Qua illata, primum ſuper eam Laconicos ſaltauit modulos,
mox alios Atticos, tertio ſuper menſam capite ſtatuto, cruribus ueluti brachijs modula
batur. Ad cuius primam ac ſecundam ſaltationem, etſi ſtomachabatur Cliſthenes tam
impudentem ſibi generum fieri, tñ ſeſe continebat, nolens in eum erumpere. At ubi ui
dit cruribus ueluti manibus geſticulantem, iam ſe ultra continere non ſuſtinens, inquit:
Fili Tiſandri, deſaltaſti matrimonium. Cui excipiens ille ait: Non eſt iſtud curæ Hippo-
Prouerbium, clidæ. Vnde prouerbium factum eſt, Non eſt iſtud curæ Hippoclidæ. Tunc Cliſthenes
Non eſt iſtud ſilentio impoſito, in medium hæc protulit: Viri proci meæ filiæ, uos equidem omnes
curæ Hippoclidæ. laudo, uobiſq; omnibus ſi fieri poſſet gratificarer, neque unum è uobis præcipuum pro
bans, neq; cæteros improbans. Verum fieri non poteſt, ut de unica uirgine deliberans,
omnium uoto ſatiſfaciam. Itaq; ſingulis ueſtrum, qui compotes huius matrimonij non
eſtis, tanquam dignis meæ filiæ nuptijs, quodq; domo peregre abfuiſtis, ſingula argen-
ti talenta dono do: Megacli autem Alcmæonis filio, meam filiam Agariſtiam deſpon-
Megacles deo ritu Athenienſium. Annuente conditioni Megacle, nuptiæ apud Cliſthenem cele-
Alcmæonis bratæ ſunt: Hactenus quæ iudicandis procis geſta ſunt. Atq; hunc in modum Alcmæ-
gener Cliſthe onidæ per Græciam celebrari cœperunt. Porrò ex horum coniugio, cū Cliſthenes auo
nis factus. materno cognominis procreatur, qui Athenienſium tribus populariumq; ſtatum inſti
Megacles Hip- tueret, tum Hippocrates, ex Hippocrate uero alius Megacles & alia Agariſtia, ab Aga-
pocratis. riſtia Cliſthenis nomen habens, quæ nupta Xanthippo Ariphronis cum prægnás eſſet,
uiſa eſt ſibi in ſomnis parere leonem, paucoſq; poſt dies peperit Xanthippo Periclem.
Cliſthenes Miltiades cum antea probatus apud Athenieſes, tum uero poſt rem bñ geſtam in Mara
duo. thone, maioribus incrementis auctus, petit ab Athenienſibus ſeptuaginta naues cum p
pugnatoribus & pecunia, non promenseis cui regioni bellum eſſet illaturus, ſed tan-
tummodo ſe illos locupletaturum, ſi ſe ſequerentur. Ad eam enim regionem ſe illos
ducturum, unde affatim aurum nullo negocio reportarent. His uerbis Athenienſes, ere
ctis animis, naues (ut petierat) tradiderunt: Quibus Miltiades acceptis, in Parum naui-
gat, per ſpeciem ulciſcendæ iniuriæ quam intulerant Parij, quòd triremi in Maratho-
nem unà cum Perſis ueniſſent. Hoc colore oratiōis utebatur. Cum autem infenſus eſſet
Miltiades ob Parijs ob Lyſagoram Tiſei filium, genere Parium, qui ipſum apud Hydarnem Perſam
ſidet Parum. accuſauerat, eò poſtquam peruenit Miltiades, Parios intra mœnia coactos obſedit, miſ-
Lyſagoras. ſoq; caduceatore popoſcit centum talenta, negans ſi ea ſibi non darent, ſe non prius illinc
Hydarnes abducturum copias, q̃ eos euertiſſet. Parij non ut quicquam pecuniæ Miltiadi dent co
Perſa. gitant, ut cuſtodiant urbem excogitant, cum alia loca interſepientes, tum maxime unde
ea oppugnari poterat, adeò, ut noctu laborantes, murum duplo quàm olim fuerat ex-
citarint. Hactenus Græci de hac re commemoranda conſentiunt. Deinceps geſta ipſi
Parij referunt hunc in modum: Miltiades cū inops conſilij eſſet, adiſſe atque allocutum
Timo ſacer- fuiſſe mulierem captiuam, genere Pariam, nomine Timum, quæ eſſet indigenarum de-
dotiſſa. orum adminiſtra: Hanc cum in conſpectum ueniſſet, conſilium ei dediſſe, ſi magniface-
ret, Parum capere, exequeretur quæ à ſe præciperentur. Eius deinde præceptis audi-
tis, Miltiadem acceſſiſſe ad macceriam quandam ante urbem, qua in macceria ſepitur tem

plum Cereris legiferæ:eamq́;, quia fores aperire nõ poterant, trãſiliſſe: & illum tranſ-
greſſum,ſolariũ aſcendiſſe ad aliquid intus faciendũ, ſiue ad mouendum aliquid quod
moueri nefas eſt,ſiue ad aliquid quodcunq; ſit agendum. Et cum pro foribus eſſet,ſub-
eunte horrore præoccupatum, eadem uia reuertiſſe: deq́; maceria deſilientẽ femur cõ-
uulſiſſe:alij in genua procidiſſe aiunt. Ita Miltiades male habens,domũ remeauit, neq;
pecuniam Athenieſibus portans,neq; Paro parta:urbe tñ per ſex & uiginti dies obſeſ-
ſa,& agro populato. Parij,cognito ꝙ miniſtra deorum Timo Miltiadem admonuiſſet,
uolentes ob id de ea ſuppliciũ ſumere, poſtquam obſideri deſierint, Delphos miſerunt
ſciſcitatum, nunquid miniſtram deorum condemnarent, quæ rationem capiendæ pa-
triæ hoſtibus detexiſſet:quæq́; Miltiadi expoſuiſſet ſacra,quæ ad uirilem ſexum efferri
nefas eſſet. Id Pythia fieri non permiſit,negans Timum earum rerum eſſe autorem: ſed
quia Miltiadæ non bene obeundum eſſet,ideo ei ducem malorum apparuiſſe:Hæc Pa- *Miltiades accu,atur.*
rijs Pythia reſpondit. Miltiadẽ è Paro reuerſum cùm alij Athenienſes in ore habebant,
tum præcipue Xanthippus Ariphronis:qui eum apud populum accuſauit, ꝙ Atheni-
enſes circũſcripſiſſet. Cui accuſationi Miltiades nõ per ſe ipſe reſpondit (neq; enim po-
terat, quippe qui putreſcente femore iaceret in lecto) ſed pro eo amici ſui:allegantes
cum alia multa & Lemnum expugnatã,quam ultus Pelaſgos Athenieſibus tradidiſſet,
tum uero pugnam in Marathone geſtam. Interuentu tamen populi ne capitis damnare
tur,quinquaginta talentis culpa mulctata eſt. Poſt hæc Miltiades diſſoluto atq; marce- *Miltiadis obitus.*
ſcẽte femore deceſſit. Quinquaginta aũt talenta Cimon filius exoluit. Porrò Lemnum
Miltiades hunc in modum obtinuerat. Pelaſgi poſteaquam ex Attica ab Athenienſibus *Pelaſgi ex Attica exacti.*
exacti ſunt,ſiue iure,ſiue iniuria: nam de hoc nihil habeo præter relata: quia Hecatæ-
us Egeſandri in ſermonibus ait,iniuria. Athenieſes enim cum uiderent regionem quæ *Hecatæi ſermones.*
erat ſub Hymeſſo,quam illis habitandam dederant, mercede muri circa arcem proce-
dendi bene excultam, quæ prius mala fuiſſet, & à nemine accipi digna, liuore captos
fuiſſe,& libidine terræ potiundæ:& ita illinc exegiſſe illos,nulla alia re in excuſatiõem
allata. Vt autem Athenieſes aiunt, iure eiecti: quippe cum eſſent ſub Hymeſſo habi-
tantes,illinc prodire ſolitos hanc iniuriam intuliſſe: Quoties filiæ ac filij Athenieſium
ad Nouẽ fontes aquatum pergerẽt (nulla dum enim aut eis aut ullis Græcis per id tem *Nouẽ fontes.*
pus mancipia erant) Pelaſgos eis per contumeliam & contemptum uim attuliſſe: neq;
hoc feciſſe contentos,ad extremum manifeſtò deprehẽſos de inuadẽdis Athenienſibus *Athenieſium uxores raptæ.*
conſilia agitaſſe: Se uero adeo meliores quàm illi fuerant uiros fuiſſe,ut cum haberẽt fa-
cultatẽ interimẽdi eos,quos ſibi inſidiatos deprehendiſſent,tamẽ noluerint:ſed eis præ
ceperint,ut è regione excederẽt: atq; ita illos ſolum uertentes, tum alia loca, tum uero
Lemnum obtinuiſſe: Illa Hæcatæus,hæc Athenieſes aiunt. At Pelaſgi hanc Athenien-
ſium iniuriam ulciſcẽdi auidi,ij qui Lẽnum incolebant,gnari quãdo dies feſti Atheniẽ-
ſium celebrarentur,biremibus inſtructis, inſidias manipulatim collocarunt uxoribus
Athenieſium, diẽ feſtum Dianæ apud Brauronẽ agẽtibus: permultisq́; illarum illinc
raptis abierunt,& in Lemnum delatas pro concubinis habuerunt. Hæ fœminæ poſtea
quàm filijs abundauere,lingua eos Attica ac moribus Athenienſium imbuerunt. Et il-
li conſuetudinẽ cum Pelaſgidum filijs habere abnuebant: & ſi quis è ſuis ab illorum ul-
lo uapularet,cuncti auxilio aderant, & mutuo ſeſe tutabantur: ac dignos ſe qui alijs pu-
eris dominarẽtur,exiſtimabant,atq; adeo longe præualebant. Qua re animaduerſa Pe *Atticarũ mulierũ una cũ liberis cædes.*
laſgi inter ſe collocuti ſunt,conſiderantesq́; rem eſſe indignam,atq; inter ſe dicebant: Si
nunc,dum pueri ſunt,dignoſcunt ſibi opitulari aduerſus filios uxorum legitimarum,
quas uirgines duximus, & eis continuo præeſſe conantur,quidnam faciẽt in uirilẽ ad-
ulti ætatẽ? Itaq; cum id eis altius inſediſſet, placitum eſt, ut eos filios è matribus Atti-
cis ſuſceptos necarẽt. His necatis,addunt & cædes matrum. Ex hoc facinore & illo ſu-
periore fœminarum,quæ uiros ſuos unà cum Thoante interemerunt,uſu receptum eſt ꝑ
Græciam,ut teterrima quæq; facinora Lẽnia appellẽtur. Pelaſgi cum eis poſt necem *Lemnia facinora.*
liberorum atq; uxorum neq; tellus fructum reddere, neq; uxores, neq; pecua ut prius

gignerēt, pariter fame & liberoꝝ orbitate uexati, Delphos miſerũt petitũ aliquod la-
xamentũ pſentium maloꝝ. Iuſſi à Pythia pœnas Atheniēſibus quas illi uellēt pendere,
Athenienſes ad Pelaſgos. Athenas iere, pollicitiq́; ſunt daturos ſe pœnas illis oĩs iniuriæ. Atheniēſes ſtratis in cu-
ria toris q̃ poterant ſplēdidiſſime, appoſitaq́; mēſa oĩm bonoꝝ refertiſſima, iuſſerũt Pe-
Pelaſgorum reſponſio. laſgos ita ſe habentē regionē ſibi traderēt. Tunc Pelaſgi excipientes dicere: Si nauis uen-
to aquilone atq; uno die nos è ueſtra regiõe in noſtrã puehet, ita demũ uos quod petitis
trademus. Hoc dixere, quod ſcirēt fieri nõ poſſe. Nã Attica multo magis ad auſtrũ uer-
git q̃ Lẽnus: Hæc hactenus. Tũc compluribus deinde interiectis annis, ubi Cherſoneſus
(quæ eſt in Helleſpõto) Athenienſiũ ditiõis fuit, Miltiades Cimonis, uẽtis eteſijs pflan-
tibus, ex Eleunte (quæ eſt in Cherſoneſo) ſoluẽs in Lemnum delatus eſt, pcepitq́; Pelaſ-
gis, ut ex inſula excederent: redigens eis in memoriam oraculum, quod nunquam illi
expletum iri ſperaſſent. Quorum Hephæſtienſes quidem obtemperauerunt: Myrinæi
Myrinæi. autem non agnoſcentes Cherſoneſum eſſe Atticam, tamdiu obſeſſi ſunt, donec in dedi-
Lẽnos capta. tionem uenerunt. Ita Lemno potiti ſunt Athenienſes atq; Miltiades.

HERODOTI HALICARNASSEI HISTORIARVM LIBER SEPTIMVS, QVI INSCRIBITVR POLYMNIA.

POSTEA uero quam nũcius pugnæ ad regem Da-
rium Hyſtaſpis filium allatus eſt, ad Marathonem
geſtæ, etſi antea uehemẽter infenſus eſſet ille Athe-
nienſibus, quod Sardis inuaſiſſent, longe infenſior
factus eſt, ac propenſior ad bellum Græciæ infe-
rẽdum: miſſisq́; continuo nuncijs ad ciuitates, edi-
xit ut ſingulæ multo quàm antea maiores copias,
nec non naues, nauigia, equos, rem frumentariam
cõpararent. His nũcijs Aſia trienniũ exagitata eſt.
Aegyptiorũ à Perſis defectio. Vbi cum delectus agitur optimi cuiuſq; aduerſus
Græciam militaturi, & apparatui opa datur, quar-
to anno Aegyptij (qui fuerãt à Cambyſe ſubacti)
Darij liberi de imperio diſceptantes. defecere à Perſis: quo magis aduerſus utroſq; Dari-
us expeditionẽ ſumere properabat, Aegyptios atq; Athenienſes. Dum hæc comparat,
interea ingens inter eius liberos de principatu exorta diſſenſio eſt, quoniam ex inſtitu-
Lex Perſarũ. to Perſarum, oportebat ita demum ire in expeditionem, cum regni ſucceſſorem decla-
raſſet. Erant aũt Dario iam ante q̃ regnaret liberi tres, è priore uxore Gobrys filia ſuſ-
cepti, & poſt partum regnum alij quatuor, ex Atoſſa Cyri filia. Superiorum maximus
natu erat Artabazanes, poſteriorum Xerxes. Qui cum ex eadem matre non eſſent, diſce-
ptabant: Artabazanes quidem ꝙ omnis paternæ ſobolis ipſe maximus natu foret, cum
apud uniuerſos homines ſit inſtitutum, ut maximus natu liberorum obtineat principa-
tum: Xerxes uero ꝙ ipſe Atoſſa genitus eſſet, filia Cyri, qui Perſis libertatẽ acquiſiſſet.
Dario nondũ ferente ſententiam, aderat forte Demaratus Ariſtonis, q per id tempus al-
tercationis Spartano regno exutus, ac Lacedæmone profugus, Suſa aſcẽderat. Hic uir
audita liberorum Darij controuerſia, adijt (ut fama fertur) Xerxem, admonuitq́; ut ad
cætera quæ pro ſe dicebat, hoc adderet: ſe qdem genitum è Dario iam rege, *&* Perſaꝝ
imperium obtinente: Artabazanem uero è Dario cũ erat priuatus: proinde neq; æquum,
neq; iuſtum eſſe alium quẽpiam potius quàm ſe illam dignationem adipiſci. Quoniam
Succeſſionis ius. Spartæ quoq; ſic uſurparetur, ut ſi cui antequam regnet filij naſcantur, deinde regi iam
alius naſcat, huius poſtea nati ſucceſſio regni ſit. Hac à Demarato ſubiecta ratiõe uten-
Xerxes rex declaratur. tem Xerxem, tanquam iuſte dicentem, Darius regem declarauit: quanq̃ etiam citra p-
ceptum Demarati Xerxes (ut mea fert opinio) regnauiſſet: quippe cum omnis poten-

tia penes Atoſſam eſſet. Declarato Darius Xerxe rege cum conaretur rebus apparatis,
exire in expeditionem, altero ab defectiõe Aegyptiorum anno ſupremum diem obijt,
ſex & triginta annis regni expletis, haud compos uoti, ut Aegyptios & Athenięſes ul- *Darij obitus.*
ciſceretur. Eius morte regnum ad Xerxem filium deuenit, qui ab initio nequaquã ani
matus erat ad bellum Græciæ inferendum, ſed Aegypto. Cæterum Mardonius conſo *Mardonius.*
brinus ſuus, Gobrys & ſororis Darij filius, eum adiens his uerbis eſt allocutus: Domi-
ne, haud decorum eſt Athenienſes tam male iam de Perſis meritos, non dare pœnas eo-
rum quæ perpetrauerunt. Tu uero quod in manibus habes perfice, tamen ubi Aegy-
ptum, quæ dignitati tuæ iniuriam fecit, domueris, ſume aduerſus Athenas expeditio-
nem: ut & bene de te loquantur homines, & poſthac abſtineat alius à bello tibi inferen
do. Et hæc quidem erat ratio ultionis exigendæ. Illa autem rationis acceſſio, Europam *Vltionis exi-*
eſſe regionem admodum ſpecioſam, omniaq; genera felicium arborum ferentem, ac ſum *gendæ ratio.*
mæ bonitatis, & dignam quæ à ſolo inter mortales rege poſſideatur. Hæc Mardonius *Europæ lau-*
dicebat, ut iuuenis ac nouarum rerum cupidus, imperijq; Græciæ pro rege adminiſtran- *des.*
di, quod etiam regi perſuaſit, conditione temporum adiutus. Nam alia, ut rex ad hoc fa-
ciendum induceretur, adiumento fuere. Primum è Theſſalia nuncij ab Alebadis, ad re-
gem inuocandum aduerſus Græciam, ſe enim omne obſequium præſtituros. Alebadæ
autem iſti erant Theſſaliæ reges. Deinde ij Piſiſtratidæ, qui Suſa aſcẽderant, qui cum ea *Alebadæ.*
dem uerba habuerunt, quæ Alebadæ, tum uero prætẽdebant Onomacritum quẽdam *Onomacritus*
Athenienſem, quem ſecum habebant, ſortilegum, & Muſæi ſortium ediſſertatorem. *ſortilegus.*
Aſcenderant autem cum eo reuerſi in Græciam. Nam Onomacritus ab Hipparcho Pi-
ſiſtrati Athenis fuerat eiectus: quod per Laſum Hermionis manifeſto deprehenſus fuiſ-
ſet, inter Muſæi ſortes hanc etiã inſeruiſſe, fore ut inſulæ Leno adiacẽtes, mari ſubmer-
gerẽtur. Ob id Hipparchus hominem eiecerat, cum familiariſſime illo antea uteretur: *Muſæi ſortes*
& tunc cũ eodẽ, ut in conſpectum regis ueniret, aſcẽderat: deq; eo honorifice cum alijs
Piſiſtratidis loquebatur. Onomacritus, ſi quæ ſortes cladem Barbaro nunciabãt, earum
nullam recitauit. Itaq; accedente hoc ſortilego, & Piſiſtratidarum & Alebadarum ſua-
ſionibus, Xerxes ad inferendum Græciæ bellum inductus. Sed altero à morte Darij an *Xerxes cur Græciæ bellũ*
no, primam expeditionem fecit aduerſus Aegyptios, qui rebellauerant: quos ſubactos, *intulit.*
& in arctiorẽ q̃ ſub Dario fuerant ſeruitutẽ redactos, tradidit gubernãdos Achæmeni
fratri ſuo Darij filio, quẽ pſidem Aegypti interiecto deinde tempore interemit Inarus
Pſammetichi, uir Pœnus. Xerxes recepta Aegypto producturus aduerſus Athenas ex-
ercitum, præſtantiſſimos quoſq; Perſarum in concilium uocauit, ut & illorum ſententias
audiret, & ipſe diceret quæ liberet. Quibus coactis, ita locutus eſt: Viri Perſæ, equi- *Xerxis ora-*
dem ego non ero huius inſtituti autor, ſed ab alijs traditi imitator. Nam quẽadmodum *tio ad Perſas*
à maioribus natu accipio, ex quo imperium hoc à Medis eripuimus, Aſtyage per Cy- *de bello Græ*
rum amoto, nunquam conquieuimus, ſed ita deus agit, & multa nobis ſibi obſequenti- *cis inferẽdo.*
bus in melius confert: atque ea quidem quæ Cyrus Cambyſesq; ac pater meus fecere,
quas gentes imperio addidere, non attinet referre apud probe ſcientes. Ego poſteaquam
hanc ſedem accepi, dedi operam, ne ab ijs qui hoc honore ſunt functi degenerarem,
neue minus potentiæ Perſis acquirerem. Quod animo uerſans, inuenio nobis acceſſu-
ram gloriam pariter ac honorem, & regionem neque inferiorem neque deteriorem ea,
quam recuperauimus, ſed feraciorem, unà cum ultione iniuriæ atque uindicta. Ideoq;
nunc ego uos contraxi, ut id quod agere conſtitui, uobis exponerem: Conſtituo iuncto
Helleſponto copias per Europam traducere in Græciam, ut Athenienſium ulciſcar in
iurias, quas cum Perſis alijs, tum patri meo intulere. Noratis autem & Darium aduer
ſus hos uiros bellum mouere deſtinaſſe: uerum ei morte præuẽto non contigit ut illos
ulciſceretur. Ego uero eius uicem aliorumq; Perſarum ulciſcens, non prius deſinam,
quàm expugnauero incenderoq; Athenas: cuius ciues & me & patrem meum priores
iniuria affecerunt. Semel cum Sardis unà cum Ariſtagora Mileſio ſeruo noſtro uenien
tes cremauerũt lucosq; ac delubra. Iterum in nos quid fecerunt terram ſuam ingreſſos,

cum Datis & Artaphernes duces fuere, oẽs ſcitis. Harum gratia rerum irritor ad in-
ferendum eis bellum: quos atque ipſorum finitimos, regionem Pelopis Phrygis inco-
lentes, ſi in poteſtatem redegerimus, tot bona futura eſſe ratiocinando comperio, ter-
Xerxis ratiocinatio. ram Perſidem ætheri Iouis conterminam reddemus. Nullam enim regionem ſpecta-
bit ſol finitimam noſtræ, ſed ego omnem permenſus Europam, unà uobiſcum cunctas
regiones in unam redigam. Nam ita rem habere audio, nullam reliquã eſſe hominum
neque ciuitatem, neque gentem, quæ nobiſcum dimicare poſſit. Ita ſubactis his quos di
xi, & qui nos laceſſierunt, iugum ſeruile ſuſtinebunt. In quo ſi mihi uos gratificari uolu
eritis, ubi tempus uobis indicauero, quo uos præſto eſſe oportet, tunc unuſquiſq; debe
bit impigre adeſſe. Quorum qui ornatiſſimis cum copijs aderit, cum donabo his quæ
in noſtra domo precioſiſſima habentur: Et hæc quidem ita agenda ſunt. Sed ne ſolus ui
dear in concilio ſententiam dicere, rem pono in medio, iubens unicuiq; quam libet ſen
Mardonij ſententia. tentiam dicere: His dictis loquendi finem fecit. Poſt quem Mardonius: Domine, in-
quit, tu uero non modo ſuperioribus Perſis, ſed etiam uenturis es præſtantior: qui cum
alia & optima & ueriſſima commemoras, tum uero quod Iones qui Europam incolũt,
non ſinis habere ludibrio nos, minuſq; ipſis ſunt ludibrio dignos. Etenĩ res indigna eſt,
ſi Sacas & Indos & Aethiopes & Aſſyrios, aliaſq; multas ac grandes nationes, quæ ni-
hil Perſas læſere, tamen potentiæ prolatandæ gratia in prouincias redegimus: Græcos
qui nos laceſſere iniuria inceperunt, non ulciſcemur? Quidnam metuentes, quas illorũ
copias, quã pecuniarũ uim? Eorum pugnam nouimus, eorum nouimus uires eſſe im-
becilles, eorum quos ſubegimus liberos penes nos habemus: hos qui domi noſtræ habi
tantes, Iones & Aeoles & Dores appellantur. Quos ipſe quoque expertus ſum, dum
eis iuſſu patris tui intuli bellum, dumq; in Macedoniam uſque proceſſiſſem, & pene uſ-
que ad ipſas Athenas nemo mihi pugnaturus occurrit: & ſane conſueuere Græci (ut
audio) inconſultiſſime inire bella, propter imperitiam ac ſiniſteritatem. Nam cum bel
lum inter eos indictum eſt, in locum quem pulcherrimum planiſſimumq; inuenere de
ſcendentes, ibi prælia faciunt, ita ut magno cum ſuo malo uictores inde diſcedant. De-
uicti (ne longius repetam) ad internecionem deueniſit. Quos oportebat, cum ſint eiuſ-
dem linguæ, interpoſitis caduceatoribus ac nuncijs tollere controuerſias, & omnia alia
potius agere quàm pugnare: aut ſi neceſſe habẽt inter ſe omino pugnare, locũ aliquem
inuenire utriſque difficilimum, & ibi fortunam belli tentare. Hoc itaq; ritu haud pro-
bo utentes Græci, nunquam mecum uerbis egerunt de dimicando, cum Macedonia
tenus promouiſſem. Tibi autem rex, quis obuiam uenturus eſt bellandi cauſa, copias
Aſiæ atq; omnem claſſem agenti? Non eò audaciæ procedent (ut reor) Græcorum res.
Quod ſi me fallit opinio, & illi uecordia elati ad pugnandum nobiſcum uenient, diſcãt
Experimenti compendia. nos eſſe in re bellica præſtantiſſimos hominum. Nihil igitur ſit quod non experiamur.
Nam ſua ſponte nihil fit, ſed omnia ab experimento hominibus fieri conſuêrunt. His
Mardonius ſententiæ Xerxis aſſentatus, loqui ceſſauit. Tum ſilentibus alijs Perſis, nec
diuerſam ei quæ dicta eſſet ſententiam dicere audentibus, Artabanus Hyſtaſpis filius
Artabani grauis ſententia. Xerxis patruus, uir circunſpectus ita inquit: Rex, niſi diuerſæ inter ſe ſententiæ dican-
tur, non poteſt quis eligere meliorẽ, ſed neceſſe habet ea quæ dicta eſt, uti. At cũ plures
dictæ ſunt, licet tanq̃ aurum purum deligere: quod per ſe diſcerni cum nequeat, com-
Diuerſitatis in ſententijs dicendis utilitas. paratum cum altero diſcerni poteſt. Ego patri tuo Dario, eidémque fratri meo ſuade-
bam, ne ſumeret aduerſus Scythas expeditionem, uiros nulla uſquam oppida incolen-
tes. Sed ille ſperans Scythas Nomades ſe ſubacturum, mihi non eſt aſſenſus. Itaq; ſum-
pta expeditione, multis & egregijs uiris de exercitu amiſſis abſceſſit. Tu uero rex bel-
lum inferre deſtinas uiris multo quàm Scythæ ſunt præſtantioribus, quiq; & mari &
terra optimi eſſe dicuntur, quibus in rebus quid durum ſit, hoc me tibi iuſtum eſt pro-
Coniectura è præteritis. mere. Iuncto pontibus Helleſponto, ais te copias per Europam in Græciam deductu-
rum, atque eos conuenit aut in terra aut in mari aut utrobique abs te ſuperari. Siqui-
dem feruntur uiri eſſe fortes, cuius rei licet hinc argumentum capi: Si tot copias ductu

Datis & Artaphernis Atticam regionem ingreſſas, ſoli Athenienſes profligauerunt, ergo non utraque in parte ſucceſſit. Quod ſi ĳdem conſcenſis nauibus pugna nauali uictores ad Helleſpontum nauigẽt, ac deinde pontem ſoluant, hoc durum fuerit rex. Neque uero hoc ex mea unius priuata prudentiá coniecto, ſed eo caſu, quo aliquando parum abfuit qn opprimeremur, cum pater tuus iuncto Boſphoro Thracio, ac flumine Iſtro pontibus commiſſo, traiecit ad Scythas. Eum traiectum, Scythæ omnino inſtitere precari Iones, quibus cuſtodia pontium delegata erat, ut interſcinderent. Quo tempore ſi Hiſtiæus Mileti tyrannus aliorum ſententiæ acceſſiſſet, ac non contradixiſſet, actum erat de rebus Perſarum, res dictu quoq; horribilis, omnem regis ſtatum in uno uiro poſitum fuiſſe. Quare noli tu ullum tale adire diſcrimen, nulla ſubſiſtente neceſſitate, ſed mihi potius obtempera. Hũc cœtum in præſens miſſum facito, iterumq; dum tibi uidebitur, re apud teipſum cõſiderata, edicito quod optimum eſſe arbitraberis. Bene enim conſultare, comperio maximum eſſe lucrum. Nam etiam ſi quid è contrario euenturum eſt, nihilo tamen minus bene conſultum eſt, ſuperauitq; fortuna conſilium. At qui turpiter conſultauit, ſi ei fortuna obſecundauit, ille eſt quidem uoti compos, nihilo tamen minus male conſilium cepit.

Diſcrimen ſine neceßitate nõ adeundũ.

Conſultationis uſus.

Vides ut prægrandia animalia fulmine deus ferit, nec ſinit inſoleſcere, parua uero nihil lædit. Vides ut magna ſemper ædificia magnasq; arbores, huiuſmodi fulminum tela percutiunt. Gaudet enim deus eminentiſſima quæq; deprimere. Vnde & ingẽs exercitus ab exiguo profligatur, quoties deus his quibus inuidet, aut metum incutit, aut tonitruum. Propterea quidam ſecus ac dignitas ſua poſtulabat, in calamitatem inciderunt, quia deus neminem alium quàm ſeipſum ſinit magnifice de ſe ſentire. Omnis res properando parit errores, unde magna detrimẽta fieri adſolent. In cunctando autem bona inſunt: ſi non talia quæ ſtatim uideantur eſſe bona, certe quæ ſuo tempore bona quis eſſe comperiat. Et hoc quidem tibi rex ſuadeo.

Deus neminẽ alium quã ſeipſum ſinit de ſe magnifice ſentire.

Mora cõpẽdia.

Tu uero Gobrys fili Mardoni, deſine loqui ſtulta de Græcis, haud dignis qui male audiant. Nam Græcis detrahendo, ipſum regem uis excitare ad bellum illis ferendum: ad quod tu omni auiditate contendis (quod abſit) ut fiat detractio. Nanque importuniſſima res eſt, in qua duo ſunt qui iniuriam faciunt: Vnus cui iniuria fit. Qui enim detrahit, iniurius eſt, quod nõ præſentem accuſat. Item qui huic credit, iniurius eſt, quod prius credit quàm rem compertam habeat. Et illi cui abſenti detrahitur, ob id fit iniuria, quod ab altero inſimulatur ut malus, ab altero talis putatur.

Detractio.

Quod ſi omnino bellum his uiris inferre oportet, agedum rex ipſe permaneat domi apud Perſas, noſtrum amborum liberi deponãtur, tu in expeditionem ito, delectis (quos uelis) uiris ac quantiſcunque copĳs: & ſi ex ſententia tua res ſuccedent regi, interimantur liberi mei, & inſuper ego: ſin ſuccèdent, ut ego dico, interimantur tui, & inſuper tu, ſi redieris. Quod ſi hanc ſubire conditionem recuſas, cupisq; in Græciam prorſus deducere exercitum, affirmo fore, ut aliqui eorum qui hic relinquentur, audiant Mardonium poſt allatam Perſis magnam aliquam calamitatem, à canibus uolucribusq; diſcerpi, aut in Athenienſium ſolo, aut in Lacedæmoniorum, niſi forte antea inter uiam tunc agniturum, aduerſus quales uiros ſuades regi ut moueat bellum.

Hæc Artabano locuto, Xerxes ira percitus, his uerbis excepit: Artabane, quod patris mei frater es, hoc te ſubleuat, ne dignam ſtulta oratione mercedem recipias. Hac tamen te notabo ignominia, quia inſtrenuus es & ignauus, ne comes ſis meæ in Græciam expeditionis, ſed hic unà cum fœminis maneas. Ego etiam ſine te (quæ dixi) conficiam. Neque enim fuerim Darĳ, qui fuit Hyſtaſpis, qui fuit Arſamnis, qui fuit Ariaramnis, qui fuit Teiſpei, qui Cyri, qui fuit Cambyſis, qui fuit Achæmenis filius: niſi Athenienſes ultus fuero, probe intelligens ſi nos quieuerimus, non quieturos illos, ſed noſtram terram cum exercitu inuaſuros: prout colligere licet ex ĳs, quæ illi facere cœperunt, qui & Sardis incenderunt, & Aſiam incurſarunt. Itaq; neutris ſatis eſt ſeceſſiſſe, utriſq; propoſitum eſt certamẽ & agendi & patiendi, ut aut hæc omnia ſub Græcis, aut illa omnia ſub Perſis ſint. Medium enim inimicitiarum nullum eſt. Quare honeſtum erit nos iam iniuria laceſſitos exigere ultio-

Xerxis ad Artabanũ iuuenile reſponſum.

Xerxis geneálogia.

nem,ut quam calamitatẽ paſſurus ſum,intelligam:profectus aduerſus eos uiros,quos
Pelops Phryx. etiam Pelops Phryx noſtrorum maiorum ſeruus ita ſubegit, ut ad hocuſque tempus
& ipſi homines & eorum regio ab illius(qui ſubegit)cognomine appellent:Hæc hac-
tenus locutus eſt. Deinde ſub ueſperum cum fuiſſet ſtomachatus Artabani ſententia,
per noctem apud ſe conſultans, comperit prorſus non eſſe ſibi opus inferre Græciæ
bellum,immutataq; rurſus ſententia cum obdormiſſet, uiſus eſt in ſomnis (ut fertur à
Perſis)uidere quendam corpore ingenti atque ſpecioſo, qui ſibi aſtans diceret: Reuo-
Somnium Xerxis. caſti'ne ſententiam Perſa de inferendo Græciæ bello, cum prædixeris Perſis te compa-
raturum eſſe exercitum, neque ſi reuocaueris eam, bene facis,neque qui tibi aſſentiatur,
adeſt. Quare perge ire eam uiam quam interdiu ire deſtinaueris: Hæc locutus ille,
uiſus eſt Xerxi ab aſpectu euanuiſſe. Vbi dies illuxit, huius inſomnij nulla ratione ha-
bita,coacto eorundem Perſarum quos pridie coegerat concilio, Xerxes ita uerba fe-
Xerxem inſtituti incipit pœnitere. cit: Viri Perſæ, ueniam mihi date dicenti contrariam ſuperiori ſententiam. Nam &
ego nondum ad ſummum,quò perueniendum eſt mihi, prudentiæ perueni: & qui ut
illud faciam ſuadent,nullo unquam à me tempore abſcedunt. Eóque mihi Artabani
ſententiam audienti, confeſtim iuuentus efferbuit, ut uerba in uirum grandem natu ef-
funderem petulantiora quàm debui. Nunc itaq; agnoſcens erratum meum,utar illius
ſententia: & quoniam reuocaui expeditionis ſumendæ ſententiam, uos quieti eſtote.
Hæc ubi audiere Perſæ, lætitia affecti regem adorauere. In ſequenti nocte idem rurſus
inſomnium quieſcenti Xerxi aſſiſtens, inquit: Fili Darij, uideris expeditionem apud
Perſas reuocaſſe, uerbis meis pro nihilo habitis, quaſi illa à nemine audiſſes. Hoc igi-
tur nunc bene intellige, niſi extemplo inis expeditionem, hoc tibi ex ea te continget:
Quemadmodum breui magnus & amplus effectus es, ita breui rurſus humilis eris.
Hoc uiſo perterrefactus, è cubili exilijt pariter & nuncium miſit ad accerſendum Arta
banum.Qui ubi aduenit,ita ad eum inquit:Artabane, ego ſtatim cum in te bene conſu-
lentem mihi ſtultis uerbis inuectus ſum, non fui compos mentis. Sed non multo pòſt
pœnitens,cognoui id mihi eſſe faciendum, quod tu præcipiebas. Tamen id uolens ex-
equi non poſſum.Nam mihi iam animo immutato, & prioris ſententiæ pœnitenti ap-
paruit in ſomnis uiſio,diſſuadens omnino hoc quod poſterius facere cõſtitueram: quin
etiam nunc interpoſitis minis abſceſſit.Quod ſi deus eſt qui inſomnium miſit, eiq; pror
ſus eſt cordi expeditionem ſumi aduerſus Græciam, continget hoc tibi, id quod mihi
inſomnium itidem, ut mihi præcipiens. Quod ita fore coniecto,ſi omnem meum or-
natum ſumas, eóque indutus in ſella mea conſideas, & deinde in cubili meo capias ſo-
mnum: Hæc locuto Xerxi, Artabanus initio nolle obſequi, atq; negare ſe dignum qui
regio in ſolio ſederet: tandem cum cogeretur,fecit imperata, hæc prælocutus: Apud
me rex tantundem ualet bene ſentire per ſe,& alteri bonam dicenti ſententiam accede-
re,quæ ambo tibi cum adſint, malorum tamen hominum colloquia te deprauant: quem
admodum mare, quod eſt hominibus omnium utiliſſimum,ferũt ab ingruentibus uen
torum flatibus non ſini natura ſua uti.Ego uero cum ex te male audiui, non tam meam
dolui uicem quàm tuam: qui cum propoſitæ eſſent duæ ſententiæ Perſis, una quæ de-
trimentum augeret, altera quæ tolleret,dicẽs pernicioſum eſſe imbui animum uſu plu
ra ſemper expetendi:his propoſitis ſententijs, tu elegiſti eam quæ & tibi ipſi & Perſis
eſt periculoſior. Nunc autem cum ad te mutato in melius conſilio, de ſumenda aduer-
Inſomniorum ludibria. ſus Græcos expeditione ais acceſſiſſe inſomnium,alicuius dei nutu,quod te uetat dimit
tere exercitum,hoc non res diuina eſt fili.Inſomnia enim iſta ſunt, quæ adeuntia homi-
nes fruſtrantur, quemadmodum ego te docebo multis quàm tu annis natu grandior.
Conſuêrunt ipſa ſomniorum uiſa plerunque fruſtrari ob ea quæ quis per diem mente
agitauit. Nos autem ſuperiorius expeditionem hanc inter manus & quidem uehementer ha-
buimus. Quod ſi hoc non eſt cuiuſmodi ego dico, ſed aliquid diuini habens, tu ipſe
omnia in ſumma dixiſti. Apparebit enim ut tibi ita & mihi eadem iubens. Veruntamen nihilo
magis apparere mihi debebit tuum amictum gerenti,quàm non gerenti, ſed meũ:neq;

magis quieſcenti in tuo toro quàm non, ſed in meo: ſi etiam aliâs uult ſe exhibere. Neq;
eo ueſaniæ peruenit illud, quicquid eſt quod ſeſe obtulit in ſomnis, ut me cernens pu-
tet eſſe te, ducto è ueſtibus argumento. Id ſi me contemptui habebit, profecto nec aſpe-
ctu ſuo dignabitur ſiue mea gerentem ueſtimenta, ſiue tua, ſed te adibit, quod iá animad
uertendum eſt. Nam ſi frequentius acceſſerit, ipſe quoq; fatebor diuinam eſſe. Cæteꝝ
ſi ita tibi agendum uidetur, neq; id reuocari poteſt, en ad cubandum in tuo cubili per-
go. Age, mihi quoq;, cum iſta perfecero, appareat. Hac tantum conditione tuæ ſenten-
tiæ acquieſcam: Hæc locutus Artabanus, quod ſperaret ea à Xerxe ſine ullis uerbis ad-
miſſum iri, iuſſa executus eſt. Et cũ induta ſibi Xerxis ueſte, regali ſolio reſediſſet, moxq́;
recubuiſſet, idem inſomnium dormientem adijt, quod Xerxem adierat, eiq; ſuperaſſi-
ſtens, ita inquit: Tu'ne ille es, qui feſtinantem ire in Græciam Xerxem diſtines, tãquam
eius curator? Tu neque in futurum neque in præſens conſideras, qui diſſuades id quod
eſt fatale contingere? Quid autem Xerxem pati neceſſe eſt, niſi dicto audiens fuerit, ei
ipſi demonſtratum eſt. His uerbis Artabano uiſus eſt ille uir in ſomnis minitari, caden
tibusq; ferramentis conari oculos ipſi eruere. Qua de re uehementer exclamans Artaba *Artabani ſo-*
nus exilijt, aditoq́; Xerxi obſeruatam ſibi in ſomnis uiſionem expoſuit, ſecundoq́; loco *mnium.*
hæc inquit: Equidem rex, ego ueluti homo quod multa iam uideram, & magna negocia *Cõcupiſcere*
ſub Heſſonibus contigiſſe, nõ ſinebam te omni ætati indulgere, gnarus rem eſſe malam *multa malum*
multa concupiſcere, memoria tenens quomodo cum exercitu Cyri contra Maſſagetas *eſt.*
actum eſt, quomodo cum exercitu Cambyſis contra Aethiopes, qui etiam cum Dario
militaui aduerſus Scythas. Hæc ſciens ego, ſentiebam te (ſi quieſceres) omnium homi-
num beatiſſimum. Sed quoniam dæmonius quidam inſtinctus eſt, & Græcos clades
quædam (ut uidetur) miſſa diuinitus manet, ego quoq; cedo, ac ſententiam muto. Tu
uero quæ diuinitus miſſa ſunt, indicato Perſis, iubetoq́; ijs quæ ad apparatum pertinen-
tia antè præceperas, operam dent. Hoc agito, ne quid tuorum deo tribuente deſit. His di
ctis, & ſublatis uiſione animis, ubi dies extitit, ibi confeſtim Xerxes hæc Perſis exponit:
Artabano, quem conſtabat prius ſolum omnium id fuiſſe dehortatum, tunc exhortan-
te. Poſt hæc ineunti expeditionem Xerxi tertium in ſomnis uiſum oblatũ eſt: quod Ma-
gi auditum, coniectarunt ad uniuerſam terram pertinere, portendereq; omnes homi-
nes Xerxi ſeruituros. Viſum autem tale erat: Videbatur ſibi Xerxes ſurculo oleagino co *Xerxis uiſio*
ronatus eſſe, cuius oleæ ramis uniuerſa tellus occuparetur, & mox corona capiti circum
data, euaneſcere. Hæc Magis interpretatis ſine mora Perſæ, qui in concilio fuerant, ad
ſuam quiſq; præfecturam digreſſi, omni ſtudio incubuerunt ad exequenda iuſſa, cupidi
dona quæ propoſita fuerant obtinendi. Xerxes ita copias ſuas contraxit, ut omnem con
tinentis locum ſcrutaretur. Siquidem à debellata Aegypto per totum quadriennium
comparauit exercitum: atq; eius apparatum quinto anno ineunte mouit cum ingenti
copiarum manu. Nam omnium quos nouimus exercituum hic multo maximus exti- *Xerxis co-*
tit: adeo ut ad eum nihil fuiſſe uideatur aut ille Darianus, qui aduerſus Scythas ductus *piæ.*
eſt, aut ille Scythicus, qui Cimmerios inſequens Medicam regionem inuaſit, ac pene o-
mnia ſuperiora Aſiæ ſubegit ac tenuit: quo nomine Darius poſtea Scythas iuit ultum,
aut ille (ut fama fert) Atridæ aduerſus Ilium, aut ille ante Troicum bellum Myſoꝝ Teu
crorumq́;, qui per Boſphorum in Europam tranſgreſſus, omnes Thraces in ditionẽ ſuá
redegit, ad Ioniumq́; pontum deſcendẽs, ad Peneum uſq; amnem, qui ad meridiem uer
git, proceſſit. Neq; illi omnes exercitus, neq; alij ijs adiecti, cum uno hoc cõparari meren
tur. Quis enim non attulit ad Xerxem ex Aſia copias? quæ aqua præter ingentes amnes
potando non defecit? Alij nanq; naues præſtabant, alijs ut peditatũ, alijs ut equitatũ, alijs
ut nauigia ad uectandos equos eoꝝ q unà militabant, alijs ut naues longas in uſum pon-
tiũ pſtarent, iniunctum erat, alijs ut frumentũ, & naues, quæ trienio ſupiore præparatæ
erant, præcipue propter Athon, ut in quo ſuperior claſſis dũ circumuehiť afflictata eſt.
Ad Eleuntem eñ Cherſoneſi claſſis habebat ſtationẽ, illincq; omnes copiæ ſub uerberi
bus cœperunt Athon effodere per uices alijs ſuccedentibus, adiuuantibus etiam in effo-

diendo accolis,præpoſitis operi Bubare Megabyzi,& Artæo Artachæi filio,uiris Perſis. Iſt aūt Athos mons ingens ac nobilis,ad mare pertingens. Ab hac parte hoībus cultus,ad cōtinentem deſinens in ſpeciem Cherſoneſi,id eſt, peninſulæ cum iſthmo,duodecim ſtadiorum. Hæc planities atq; tumuli,è mari Acanthiorum ad mare quod eſt cōtra Toronem,nō ſunt magni. In hoc iſthmo ubi Athos finit,ſita eſt urbs Græca,noīe Sana. Quæ autem extra Sanam & intra Athon ſitæ ſunt urbes,eas tunc Perſæ è cōtinenti inſulanas facere aggreſſus eſt,quæ hæ ſunt: Dion, Olophyxus, Acrothoon, Thyſus, Cleonæ: Iſtæ ſunt urbes quæ apud Athon incoluntur: Hunc in modum Barbari locum nationatim effodiebant,recto limite iuxta Sanam. Poſteaquam depreſſa erat foſſa ab ijs qui in imo fodiebant,alij humum effoſſam aſſidue tradebant alijs ſuper ſcalas ſtantibus,& iſti excipientes tradebant deinceps alijs,dum ad ſummos perueniebatur,qui illam efferebant atq; abijciebant. Qua in re tumuli effoſſi duplicem laborem illis præterquam Phœnicibus præbebant. Nam cum eandem facerent foſſæ menſuram ſuperius in ore quam inferius in fundo,id neceſſe fuit cōtingere. At Phœnices cum alijs in rebus,tum uero in illo prudentiam ſuam declarauerunt: qui partem quæ ſibi contigerat,ita excauauerūt,ut os foſſæ duplum eſſet quàm ipſam foſſam eſſe oportebat, procedenteq; opere aſſidue illā coartantem: & cum ad imum deuentum eſſet,foſſa cæterorum paribus adæquaret. Eſt autem hoc loco pratū quoddam, ubi illorū erat & mercatus, & forium,quo multū etiā ex Aſia frumenti molliti cōportabatur. Hanc foſſam Xerres (ut ego coniectura colligo) iactantiæ gratia deprimi iuſſit,potentiæ oſtētandæ cupidus,ac memoriæ relinquendæ. Nam cū liceret nullo negocio naues per Iſthmum tranſportare,iuſſit Iſthmum intercidi,ad mare recipiendum in foſſam,tantæ latitudinis, ut duæ triremes pariter illac agitari poſſent. Eiſdem imperatum eſt, ut foſſam facerent, quibus fuerat ut flumen Strymona pontibus iungerent. Iſta Xerxes hunc in modū fecit. Comparauit item ad pontem materiā ſir pl atq; albi lini copiam, dato hoc Phœnicibus atq; Aegyptijs negocio, ut cōmeatum exercitui comportarent: ne homines,ne'ue iumenta, quæ ducebantur in Græciam,abſumerentur. Sed admonitus iuſſit illū in loca, quæ cuiq; opportuniſſima eſſent, alius alia uia cōportaret undiq; ex Aſia nauibus onerarijs & uectoriis. Verum plurimi comportarunt in oram quæ dicitur album littus, ut quibuſq; præceptum erat: Alij in Tyrodizam Perinthiorum oram,alij in Doriſcum,alij in Eiona,quæ eſt ſuper Strymonem:alij in Macedoniam. Dum iſti in imperato ſibi traiectu occupanſ, interea Xerxes, coactis omnibus pedeſtribus copijs,iter ingreſſus eſt Sardis uerſus,mouens ex Critallis Cappadociæ. Illic enim edictum erat,ut cunctæ copiæ cogerētur,quæ per continentem erant cum Xerxe ituræ. In quibus quiſnā præfectorum agmen pulcherrime inſtructū ducens,ab rege donatus eſt propoſito præmio,affirmare non poſſum,quia nec à principio,cum res in iudiciū deducta eſt,cognoui. Poſtēaquam tranſmiſſo flumine Haly,attigerunt Phrygiam,itinere per eam facto,peruenerunt Celænas,ubi fontes Mæandri exiſtunt: & alterius amnis non minoris Mæandro,nomine Cataractæ,qui ex ipſo foro Celænarum exoriens influit in Mæandrum. In qua urbe,& in quo foro uiſitur ſuſpenſa Sileni Marſyæ pellis in utrem formata: quam à Phrygibus fertur Apollo illi detractā ſuſpendiſſe. In hac urbe reſidens Pythius Atys filius, uir Lydus, omnem regis exercitum, atq; ipſum Xerxem magnificētiſſimo hoſpitio excepit: ſpopōditq; ſe pecuniā ei in bellū ſuppeditaturum. Ob quā ſponſionē, Xerxes eos qui aderant Perſas interrogauit, quiſnam eſſet Pythius: & quantū poſſidēs,q hoc polliceref. Illi,rex,inquiūt, hic ille eſt, q Dariū patrem tuū aurea platano ac uite donauit: q & nūc oīm hoīm diuitijs princeps eſt ſcdm te. Hæc ultima uerba Xerxes admiratus,ſecūdo loco percōtatus eſt ipſe Pythiū,quantū ei pecuniarum eſſet. Cui ille: neq; te,ingt,celabo rex,neq; diſſimulabo me ſcire meas ipſius facultates, ſed ſciens pinde exacte recenſebo. Etenī poſteaq; accepi celerrime te ad mare Græcū eſſe deſcenſurū,uolēs tibi ad bellū pecuniā dono dare,ſubducta ratione cōpi mihi eſſe argēti qdē duo millia talentorū, auri uero quadragies cētena millia nūmūm Daricorū,ſeptē millibus minus: quæ tibi dono do: Nam mihi ipſi uictus è mācipijs atq; ex

Thyſus. Cleonæ.

Albū littus. Tyrodiza. Eion. Critalli.

Cataracte.

Pythius Lydus.

Aurea platanus atq; uitis Pythij facultates.

agricolis ſuppetit: Hæc Pythius. Quibus uerbis delectatus Xerxes: Hoſpes Lyde, inqt,
ego ex quo Perſidem regionem egreſſus ſum, neminem adhuc nactus ſum, qui in exerci
tum meũ hoſpitalitatem exercere uoluerit: aut qui in conſpectum meũ ueniens, ſua ſpõ
te pecuniam mihi ad bellum conferret, ꝑter te: qui & exercitum meum egregia hoſpi-
talitate ꝓſecutus es, & ingentem pecuniã polliceris: ob quæ uiciſſim ego te ĳs remune-
randũ duco: Hoſpitẽ meũ te facio. & iſta quadragies cẽtena millia nũmûm meo ipſius
explebo, datis ſeptẽ millibus: ne quadringentæ myriades .i. quadragies centena millia,
ſint imperfectæ, ſed addito è meis ſupplemento ſumma ſit ſolida: quæq; poſſideas, ipſe
poſſideto, aſcito ſemper talem agere. Nam ita agentem te, neq; in præſens neq; in po-
ſterũ pœnitebit. Hæc locutus, & quæ dixerat executus, prexit aſſidue porrò ire: prætere-
greſſusq; urbem Phrygiam noĩe Anaua, & ſtagnum ex quo conficit̃ ſal, peruenit Coloſ *Anaua oppi.*
ſas Phrygiæ oppidum, ubi Lycus amnis hiatum terræ ſubiens occulit̃, deinde fere quin
que poſt ſtadia emergens, elabitur & ipſe in Mæandrum. Mouens è Coloſſis exercitus,
uenit ad oppidum Cydra, quod eſt in finibus Phrygum ac Lydorum: ubi cippus depa-
ctus atq; erectus à Crœſo eſt, indicans literis eos fines. Vbi è Phrygia in Lydiam, uentũ
eſt ad diuortia uiarum, quarum ſiniſtra in Cariam fert, dextera Sardis: quam tenentibus
neceſſe eſt prorſus Mæandrum tranſire, ut bẽq; Callatibum præterire, in qũa ſunt opi- *Callatibus.*
fices mellis è myrica & tritico conficiendi. Hanc uiam tenẽs Xerxes, comperit platanũ, *Platanus au-*
quam ob pulchritudinem aureo monili donauit, eamq; tuendam uiro immortali dele- *reo monili.*
gauit. Et ad urbem Lydorum altero die peruenit. Poſtquam Sardis aduenit, principio
caduceatores dimiſit in Græciam, petitum terram & aquam: edictumq;, ut cœnas regi
inſtruerent ad oẽs ciuitates, præter Athenas & Lacedæmonem. Eorum autem cauſa
mittebat petitum terram & aquam, qui hæc ante Dario petenti non miſerant. Hos tunc
perterritos omnino arbitrabatur. Id igitur uolens explorare, caduceatores dimiſit. Se-
cundum hæc ſeſe apparabat tanq̃ Abydum profecturus, cum interea ĳ quibus negociũ
hoc datũ erat, Helleſpontũ ex Aſia in Europam coniunxerãt. Eſt aũt Cherſoneſi in Hel *Helleſponti*
leſponto, Seſtum inter & Madytũ urbes, ora ſalebroſa, quæ in mare procurrit Abydo *pons.*
tenus regione. Vbi non longo pòſt tẽpe ſub Xantippo Ariphronis filio Athenienſium *Madytus op.*
duce, Artayctẽ uiꝝ Perſam Seſti præfectũ cepere uiuũ, ſtipitiq; ſuffixerũt: qui etiã in tẽ *Artayctes.*
plũ Proteſilai, qđ eſt in Eleunte, adductis fœminis nefanda ꝑpetrabat. Ad hãc oram ex *Xanthippus*
Abydo iungere pontẽ inchoauere ĳ, quibus hoc munus erat delegatũ: hinc Phœnices *Abydos.*
albo lino, illinc Aegyptĳ ſirpo. Eſt autem ex Abydo ad ulteriorẽ continentem ſeptẽ ſta-
dioꝝ traiectus: quẽ pontibus iunctum, ingens adorta tẽpeſtas ea oĩa dirupit atq; diſſol-
uit. Quod cum audiſſet Xerxes, indigne ferens, iuſſit trecenta Helleſponto uerbera infli *Helleſpõto cõ*
gi, & in eius pelagus par cõpedum demitti. Iam audiui, miſiſſe quoq; cũ his etiam q̃ ſti- *pedes Xer-*
gmata Helleſponto inurerent: certe mandauit, ut colaphos Helleſponto incuterent, di- *xes inijcit.*
cẽtes barbara uerba ac ueſana: O aqua amara, dñs hanc tibi irrogat pœnã, ꝙ eum læſiſti,
q̃ de te nihil male meritus erat. Te tamẽ rex Xerxes, uelis nolis'ue, tranſmittet: meritoq;
nemo hoĩm tibi ſacrificat, ut doloſo pariter & amaro flumini. Hac pœna mare Xerxes
plecti iuſſit: atq; eis q̃ ꝓpoſiti operi erant caput ꝓcidi. Et illos quidẽ pontes fecerunt ĳ,
quibus hæc ingrata merces propoſita erat. At alĳ architecti q̃ alios fecerunt, hoc modo
iunxerunt: Biremes triremeſq; trecentas ſexaginta Euxinũ uerſus Pontũ cõpoſuere. Itẽ
ab altero latere trecentas q̃tuordecim, Ponto q̃dẽ trãſuerſas, Helleſpõto aũt ſc̃dm deflu
xũ, ut ſtabiliret funes armamentoꝝ, ꝓ grãdes quoq; ancoras quas cõpoſuerãt dimiſerũt,
partim ab hoc latere contra Pontũ, uentoꝝ cauſa qui extrinſecus ſpirant: partim ab alte
ro contra ueſpeꝝ & Aegeum, euri & auſtri cauſa: relicto ad auroram tribus in locis in-
ter biremes trãſitu: ut qui uellet, in Pontũ minutis nauigĳs & extra Pontũ nauigare poſ
ſet. His actis, contẽderunt à terra armamẽta, contorquẽtes machinamentis ligneis, non
iam ſeparatim utraq;, ſed bina ex albo lino hinc, quaterna è ſirpo illinc. Quoꝝ quidẽ re
tinaculoꝝ craſſitudo hæc erat & ſpecies: ſed ꝓ portione quæ è lino robuſtiora erãt, cui-
cubitus talento appẽdebantur. Iuncto pontibus traiectu codices lignorum diſciſſos, &

ad latitudinem ratis adæquatos apte inſtrauerũt ſuper armamenta intenta. Hos ubi gradatim diſpoſuerunt, tum uero rurſus deſuper innexuerũt, Quod poſteaq̃ fecere, materiam attulerunt concinneq; impoſuerunt, deinde ſuper materiam aggerem comportarunt: quo iniecto, ſemper hinc atq; hinc, ne maris aſpectu iumenta & equi terrerentur, prætenderunt. Perfectis his quæ ad pontes pertinent, & item circa Athon aggeribus ad fauces foſſæ propter æſtuaria maris, ne ipſæ fauces aluei obſtruerentur, Xerxes nunciato ſibi prorſus alueo abſoluto Sardibus, ubi hybernauerat, ineunte uere inſtructo cum exercitu profectus eſt Abydum uerſus. cui mouenti ſol ſuam in cælo ſedem relinquẽs, apparere deſijt: cum nullæ nubes, uerum ſereniſſimus aër eſſet: & pro die nox extitit. Id animaduertenti cum cura inceſſit percontandi Magos, quid oſtentum id uellet portendere, illi reſpondent, deum ſignificare Græcis ciuitatum defectionem: q; dicerẽt ſolem Græcorum, lunam ipſorum eſſe præſidem. Ea re audita, Xerxes maiorem in modũ lætatus, ire pergebat. Quem procedentem adiens Pythius Lydus cæleſti oſtento perterritus, elato animo propter munera his uerbis allocutus eſt: Domine, indulgebis ne quidpiam quod impetrare cupio, tibi leue conceſſu, ſed mihi pro magno futurum? Xerxes nihil non potius illum quàm petebat petiturum ratus, ſe indulturum reſpondit, & ut peteret proloqui iuſſit. Pythius ubi hoc audiuit, ſumpta fiducia, Domine, inquit, quinque mihi liberi ſunt, quos omnes cõtingit in militiam tecum ire aduerſus Græciam: horum uni tu quæſo rex miſertus mei, qui huc proceſſi ætatis, indulge militiæ uacationem ei, qui natu eſt maximus: ut & mei ipſius & cenſus curam gerat, quatuor tecum unà ducas: ita confectis quæ in animo habes, rurſus reuertaris. Rex ob id admodum indignatus, his uerbis reſpondit: Homo improbe, tu'ne cum ego ipſe in expeditionem eam aduerſus Græciam, filiosq; meos & fratres domeſticos, & amicos ducam, auſus es mẽtionem filij tui facere, qui meus es ſeruus, quem oportebat cum omni familia & uxore me comitari? Probe nunc diſcito hoc, animum in hominum habitare auribus. Qui bene audit, eius corpus uoluntate perfunditur: qui uero male, is exacerbatur. Tu itaq; cum bene feciſti, & alia eiuſdem generis promiſiſti, non gloriaris te ſupergreſſum eſſe regem munificentia. Poſtea uero quàm ad imprudentiora conuerſus es, non tu quidem pro merito, ſed minora quàm pro merito accipies. Nam te & quatuor liberos liberant tua munera. Vnius autem quem præcipue complecteris, damno mulctabere: Hæc cum reſpondiſſet, ſubito imperauit his, quibus delegatum eſt iſta exequi, ut maximum natu filiorum Pythij inuentum diſcinderent medium: eiusq; diſciſſi dimidium ad dexteram uiæ, & dimidium ad ſiniſtram diſponerent, & illac trãſiret exercitus. Hoc illi ubi executi, illac exercitus pertranſiuit: in quo præcedebant ij, qui ſarcinas portabãt & impedimenta. Poſt hos omnigenarum gentium non diſtinctæ, ſed promiſcuæ copiæ, numero ultra dimidium exercitus. Poſt has intercedebat interuallum (neq; enim cum rege miſcebantur) quarum principes erãt mille equites, è Perſis omnibus delecti. Secundum hos totidem haſtati, & ij delecti ex omnibus, uerſis deorſum in terram ſpiculis. Poſt hos equi decem quàm pulcherrime ornati, qui Niſæi dicuntur, ideo ſic dicti, q; eſt ingẽs Medicæ regionis campus nomine Niſæus, qui grandes fert equos. Hos decem equos ſequebatur ſacer Iouis currus, quẽ octo equi albi trahebant, ponè auriga comitante, qui pedibus ingrediẽs habenas tenebat. Hanc enim ſellam nemo mortalium inſcendit. Poſt quem ipſe Xerxes uehebatur curru equorum Niſæorum, præcedẽte auriga, cui nomen erat Patiramphi, Otanis filio uiri Perſæ. Hunc quidem in modum Sardibus proceſſit Xerxes: ſed è curru, quoties ratio exigebat, in eſſedum tranſcendebat. Eum ſequebantur haſtati Perſarũ optimi ac nobiliſſimi mille, è more pila geſtãtes. Poſt hos alius delectus equitatus mille Perſarum. Dehinc è cæteris Perſis decem millia peditum delecta, quorũ mille in lanceis pro coronis geſtabãt mala punica argentea: gerebant item aurea, & ij q̃ in terrã uerſus ſpectãtia ſpicula habebãt, etiã mala ij, q Xerxẽ proxie ſequebãt. Hæc decẽ millia ordie ſubſequebat̃ eqtat⁹ decẽ millib⁹ Perſarũ, relicta poſt hos duorũ ſtadiorũ intercapedine, mox ibat cætera multitudo promiſcua. Ita exercit⁹ è Lydia prexit ad flumẽ Caicũ & regionẽ

Solis eclipſis · *Sol Græcorũ deus.* · *Luna Perſarũ preſes.* · *Animus in auribus hoīm habitat.* · *Pythij filij diſſecantur.* · *Xerxis crudelitas.* · *Exercitus ordo.* · *Patiramphis* · *Laurearum coronæ.*

Myſiam: à Caico aũt à læua hñs mõtem Canam, per Atarnem ad urbem Carinam. Ab
hac per campũ Thebanum ad urbẽ Atramyttium & Antandrũ Pelaſgidẽ ꝑtergrediẽs,
& Idam ad ſiniſtram manũ ſtringens, ad terram Ilienſem peruenit: cui primũ ſub Ida no
ctẽ agenti, tonitrua & fulgura ingruerũt, & cõplures ex eo exercitu exinaniuerũt. De- *Scamandri a-*
inde ad Scamandrũ eſt uentũ, q fluuiorũ oĩm primus, ex quo iter è Sardibus fieri cœptũ *qua exercitui*
eſt. Hunc ꝓfluentẽ ſua aqua deſtituit, nec hoĩbus iumẽtiſq; potãtibus ſuffecit. Eò Xerxes *Xerxis non*
poſtꝗ ꝑuenit, Priami Pergamũ aſcendit, loci uiſendi cupidus. Quod ubi cõtẽplatus eſt, *ſuffecit.*
& ſingula quæq; eorũ audiuit, Mineruæ Iliadi mille boues ĩmolauit: ꝗ̃rũ libamine Magi *Rhœtiũ urbs.*
heroibus parentauerũt. His actis, terror ꝑ noctẽ exercitũ inuaſit, ſimul atq; illuxit illinc *Ophryneus.*
mouerunt, à læua ſtringẽtes Rhœtion urbẽ, & Ophryneon, & Dardanon, quæ Abydo *Darda. urbs.*
cõtermina eſt; à dextra, Gergitas & Teucros. Vbi Abydon uenerũt, Xerxi inceſſit cupi- *Gergitæ.*
do oẽm exercitũ oculis ſubijciẽdi. Itaq; in ꝑtorio quodã, qd ei Abydeni prius ab illo iuſ *Teucros urbs.*
ſi, è candido lapide in tumulo regio ꝓ dignitate extruxerãt, reſidens ꝓſpiciebat litus, et
illic terreſtres copias atq; claſſem: Quã dũ intueẽ, ſubijt eũ cupiditas ſpectandi illius cer
tamen. Id certamẽ poſtꝗ cõmiſſum eſt, in quo Sidonij uicere, uoluptatẽ Xerxes cepit, cũ
certaminis tũ copiarũ ſpectaculo. Et cũ intuereẽ oẽm Helleſpontũ nauib⁹ obductũ, oĩa
littora atq; Abydenorũ plana hoĩbus referta, ibi ſe beatũ eſſe iactauit, & poſt hæc lachry *Xerxes uiſo*
mas fudit. Quod aĩaduertens Artabanus eius patruus, q libere ſentiens diſſuaſerat bellũ *exercitu illa-*
Græciæ inferendũ, his uerbis interrogauit: Quã diuerſa rex inter ſe nunc facis & dudũ *chrymauit.*
dixiſti? q te beatũ eſſe dixeras, nũc lachrymas fundis. Et ille: Reputantẽ me, inqt, ꝗ̃ bre- *Xerxis ſpe*
uis eſt oĩs humana uita, ſubijt horũ miſeratio: quorũ, cũ tot ſint, nemo ad centeſimũ annũ *ctaculum.*
ſuperit. Excipiẽs Artabanus: Atq, inqt, alia, ꝗ̃ iſtud eſt, uiuẽdo miſerabiliora patimur. *Vitæ humanæ*
Ita tã breui uita null⁹ hoĩm adeo felix extitit, neq; horũ neq; aliorũ, cui nõ crebro, nedum *breuitaſq; ca*
ſemel, ſubeat animo moriendi uoluntas potius ꝗ̃ uiuendi. Nam incidẽtes calamitates & *lamitaſq;.*
morbi, uitã ꝑturbant: efficiuntq;, ut cũ breuis ſit, tñ ꝓlonga uideaẽ. Ita mors optatiſſimũ *Mors opta*
eſt perfugiũ ærũnoſæ uitæ, quã deus dulci guſtu aſpergens, ob id inuidius feciſſe depre- *tiſſi. perfugiũ*
hendiẽ. Cui Xerxes: Artabane, inqt, qm̃ humanæ uitæ conditio talis eſt, qualẽ tu expo- *ærumno. æ ui*
nis, eã cõmemorare ſuperſedeamus: neq; triſtiũ faciamus mentionem, cũ iucunda in ma *tæ.*
nibus habeam⁹. Hoc mihi potius ediſſere: Niſi tibi ita euidẽs inſomnij uiſio fuiſſet obla
ta, perſtares'ne adhuc in priore ſententia, diſſuadẽs mihi aduerſus Græciam bellũ, an in
ea perſiſteres? agedum apte hoc mihi dicito. Ei rñdens Artabanus: Viſio, inqt, rex, quæ
in ſomnis obiecta eſt, ad uotũ ſuccedat amborũ. Ego tamen adhuc metuo, & adeo metu *Xerxis & Ar*
ꝑculſus ſum, ut non ſim apud me. Nam mecũ reputans cũ alia multa, tũ uero duo, & ea *tabani collo-*
oĩm maxima, uideo tibi eſſe hoſtiliſſima. Ad hæc Xerxes: Dæmonie uirorũ, inqt, quænã *quium.*
iſta ais mihi hoſtiliſſima eſſe? Vtrũ horũ tibi improbandũ uideẽ, tanquã non ſatis copio
ſum, terreſtris'ne exercitus, quaſi multo numeroſior ille Græcus futurus eſſe uideatur:
an claſſis, tanquam illorũ claſſe inferior, an hæc ambo? Nam ſi ob hoc imbecilliores tibi
uidentur noſtræ res, celerrime alterum quis exercitum compararet. Reſpondit Artaba
nus: Neq; hunc, rex, exercitum improbauerit quiſquam, qui ſit mentis compos, neque
hanc nauium multitudinem, etiamſi plures coegeris. Quæ aũt duo dico eſſe tibi multo *Duo Xerxis*
hoſtiliora, ea uero hæc ſunt, terra & mare. Neq; enim uſquam maris portus eſt eiuſmo- *hoſtiliſſima.*
di, ut ego cõiecto, qui ſurgente tempeſtate ſit capax huius tuæ claſſis, idoneuſq; ad eam
tutandam: neq; uero unum tibi portũ eſſe oportet, ſed uniuerſam continentem eſſe por
tum, quò ſe recipiant naues. Itaq; cum portus tibi opportuni deſint, intellige hoĩes in ar
bitrio fortuitorũ, non fortuita in arbitrio hoĩm. E duobus uno expoſito, pergã dicere al- *Homines in*
terũ. Terra cũ ob alia tibi hoſtilis eſt, tũ eo hoſtilior, ſi nihil obſtiterit quo longius ꝓceſſe *fortuitorum*
ris, aſſidue ulteriora ſurripiẽs. Nulla eſt hoĩb⁹ rei bene gerẽdæ ſatietas. Vnde etiã ut ne *arbitrio &*
mo tibi occurrat, dico regionẽ maiori in tpe maiorẽ famẽ eſſe allaturã. At uir ita demũ *non contra.*
fuerit optimus, ſi in deliberando qdem omnem rem, quãcunq; pati poſſet, reputans exti *Terra hoſti-*
meſcit, in re aũt agenda eſt audax. Cui Xerxes: Artabane, inquit, merito tu qdem horũ *lis.*
ſingula cõmemoraſti, Tamen non eſt ut oĩa reformides, oĩaq; peræque cõſideres. Nam *Vir optimus*

ſi uelis in rei conſultatione ſemper omnia perinde conſiderare, nunquam aliquid efficias. Satius omnia alacriter aggredientem dimidium ærumnarum pati, quàm omni in re præſumpto metu nihil omnino pati. Quod ſi repugnando omnibus quæ dicuntur, non uis committere, ut quod firmum eſt infirmetur, perinde peccas atq; is qui contraria iſtis dicat. Et hoc æqualiter ſe habet. Scire uero aliquem (cum ſit homo) qua ratione quid firmum eſſe oporteat, nequaquam arbitror. At ijs, qui facere quid uolunt, conſueuit plerunq; ſuccedere emolumentum: raro autem ijs qui penſant omnia, *&* quos agere piget. Cernis quò res Perſica potentiæ proceſſit: quò nunquam progreſſam uideres, ſi ij, qui ante me extitere reges, iſtiuſmodi conſilijs quibus tu, uſi fuiſſent: aut utentes iſtis ſententijs, non alios ſuaſores tales habuiſſent: nunc pericula contemnentes, tantopere ſtatum ſuum prouexiſſent. Magna enim negocia, magnis cum periculis ſuſcipi uolunt.

Magna cũ periculis ſuſcipi.

Quare nos illorum facta æmulantes, optimo anni tempore ingredimur: ſubactaq; om̃i Europa, rurſus reuertemur, nullam uſquam neq; famem neq; rem triſtem paſſi. Nam & commeatus affatim ipſi nobiſcum portamus: & ad quamcunq; uel regionem uel gentem ueniemus, eius re frumentaria potiemur. Nam aratoribus uiris, non paſtoribus inferemus bellum. Poſt hæc Artabanus: Quandoquidem, inquit, non finis ullam rem formidari, & tamen meum admittis conſilium, neceſſe eſt enim de multis negocijs in longius extrahi orationem: Cyrus Cambyſe genitus, omnem, præter Athenas, Ioniam Perſis tributariam reddidit. Quare ſuadeo, ne quo pacto hos uiros, aduerſus patres ſuos ducas. Nam ſine Ionibus ſatis ſuperq; ſufficimus hoſtem ſuperare: quos neceſſe eſt aut iniuſtiſſimos eſſe, ſi metropolim ſuam in ſeruitutem redigant: aut iuſtiſſimos, ſi illius libertatem adiuuent. Si iniuſtiſſimi erunt, nullo modo certe nobis magno uſui futuri: Si iuſtiſſimi, magnam poterunt ſuo exercitu afferre perniciem. Itaq; hoc uetus dictum tanquam probum, rex in mente habe: non ſtatim ab initio exitum omnem eſſe manifeſtũ.

Exitus omnis incertus.

Ad hæc excipiens Xerxes: Artabane, inquit, ſentẽtiarum (quas dixiſti) in hac præcipue falleris, qui Iones metuis ne immutentur, quorum maximum habemus commilitium: quorum & tu teſtis es, & alij, qui ſub Dario aduerſus Scythas militauerunt: cum in eorum eſſet poteſtate ſitum, uniuerſas Perſarum copias & perdere & ſeruare, fidem tamẽ iuſtitiamq; præſtitiſſe, nec quicquam nos læſiſſe. Præterea cum liberos ſuos atq; uxores in noſtra terra reliquerint, non eſt cauſa cur eos aliquid rerum nouarum moliri ſuſpicemur. Quare ne hoc quidem extimeſcas: ſed bonum habens animum, tutare meam domum atq; tyrannidem. Tibi enim ſoli ego ſceptra mea permitto. Hæc locutus Xerxes, Artabanum Suſa dimiſit, iterumq; illuſtriſſimos quoſq; Perſarum accerſit: qui poſteaquam præſto fuere, his eos uerbis allocutus eſt: Perſæ, ego uos, quorum opera mihi opus eſt, contraxi, ut uiri præſtantes exiſtatis, ne'ue res hactenus geſtas à Perſis magnas præclarasq; dedecoretis: ſed cum ſinguli, tum uniuerſi exhibeamus nos alacres: commune enim hoc hominibus bonum eſt, ſtrenuos eſſe. Eaq; de re uos cenſui præmonendos, ad bellum conſtanter tolerandum. Nam (ut ego audio) aduerſus uiros egregios rẽdimus, quos ſi ſuperauerimus, nullus unquam nobis alius exercitus obſtabit. Nunc igitur deos præſides terræ Perſidis precati, tranſeamus. Ac eodem quidem die ſeſe ad trãſeundum parauerunt. Poſtero autem tantiſper morati ſunt, dum ſolem exorientem cernerent, omnifarios odores in pontibus congerentes, ac myrto iter conſternentes. Vbi ſol exortus eſt, ex aurea phiala Xerxes libans in mare, apud ſolem uota concepit, ne quid ſibi aduerſi contingeret, quo prius deſiſteret Europam ſubigere, quàm ad illius terminos perueniſſet. Hæc precatus, phialam in Helleſpontum abiecit, aureumq; craterem, ac gladium Perſicum, quem acinacem uocant. Hoc pro comperto dijudicare non poſſum, utrũ ſoli dedicans gladium dimiſerit in pelagus: an Helleſpontum, ꝙ eum flagellaſſe pœniteret, in compenſationem gladio donauerit. His actis, per alterum pontiũ, qui uergebat in Pontum, peditatus omnis equitatusq; tranſiuit: per alterum, qui uergebat in Aegeũ, iumenta atq; ſeruitia, præcedẽtibus decem millibus Perſarum, coronatis omnibus, quos promiſcuus omnium nationum ſequebatur exercitus. Et hi quidem eo die: in ſequenti

Artaban. Suſa dimittitur.

Xerxis ad Perſas oratio

Xerxis inſtitutum.

autem primi tranſiere equites, quiq; ſpicula deorſum uerſa geſtabant, & ĳ etiam coro-
nati, dehinc equi ſacri, ac ſacer currus, tum ipſe Xerxes. Pòſt haſtati & mille equites, &
præterea alius exercitus. Quinetiam naues pariter ad ulteriora littora agebant: quanquam
hic audiui, poſtremum omnium pertranſiſſe regem. Xerxes poſteaquam in Europã ira
iecit, conſpicabatur exercitum ſub uerberibus tranſeuntem. Tranſiuit autem eius exerci
tus ſeptem per dies totidemq; noctes, nullo tempore intermiſſo. ibi iam tráſgreſſo Hel
leſpontum Xerxe, fertur quidam uir Helleſpontius dixiſſe: O Iupiter, quidnam tu ſub *Iupiter nomi*
ſpecie uiri Perſæ, & accepto Xerxis pro Iouis noĩe, Græciam è ſedibus ſuis exigere uis, *ne Xerxis,*
omnes homines ducẽs, cum etiam citra hoc tibi liceret facere id? Tranſgreſſis omnibus
& iter ingredientibus, ingens prodigium oblatum eſt, quod Xerxes nihili fecit, etſi con-
iectura diſcutiendum. Siquidem equa leporem enixa eſt, quod facile erat ad coniectan- *Lepus ex e-*
dum: Fore enim ut Xerxes exercitum aduerſus Græciam cum maximo ſtrepitu & am- *qua natus. cu*
bitioſiſſime duceret, rurſusq; pro ſeipſo ſolicitus, ad eundem locũ fuga recurreret. Alte- *ius Va e. Ma.*
rum quoq; ei prodigium, dum Sardibus foret, exhibitum eſt. Mula enim mulum edi- *li 1. c. 77. me*
dit, ancipitia genitalia habẽtem, maris & fœminæ, ſed maris ſuperiora. Quorum prodi *minit.*
giorum utrunq; pro nihilo habens, ire pergebat, comitantibus eum terreſtribus copĳs, *Oſtenta Xer*
nauticis extra Helleſpontum nauigantibus, ac terram legentibus, & è diuerſo atq; terre- *xi oblata.*
ſtres agentibus. Nam ipſi quidem ueſperum uerſus ad promontorium Sarpedonis na- *Mula mulum*
uigabãt: quò cum perueniſſent, iuſſi erant permanere. Illi uero ad auroram & ſolis exor *peperit.*
tum, iter faciebant per Cherſoneſum, dextrorſum habẽtes ſepulchrũ Helles filiæ Atha *Helles ſepul-*
mantis, ſiniſtrorſum Cardiam urbem, per medium oppidi, cui nomen eſt Agora, id eſt *chrum.*
forũ. Illinc deflectẽtibus ad ſinũ noĩe Melana, hoc eſt, nigrum, fluuius cui idem eſt nomẽ,
non ſuffecit, ſed alueum ſuum deſeruit. Hoc fluuio tranſmiſſo à quo ſinus hic cognomi-
natur, ad ueſperum uerſus contenderunt, Aenon urbem Aeolidem & lacum Strentori-
dem prætereuntes, dum ad Doriſcon peruentum eſt. Eſt autem Doriſcus Thraciæ lit- *Doriſcus.*
tus pariter & campus ingens, quem grande flumen Hebrus interfluit, ubi extructus eſt *Hebrus.*
is murus, qui Doriſcus appellabatur, cui impoſitum eſt Perſarũm præſidium à Dario,
iaminde cum Scythis inferebat bellum. Cum igitur locus digerendis recēſendisq; co
pĳs idoneus ſibi uideretur, Xerxes ita ſibi faciendum putauit. Eius iuſſu nauarchi, cũ eò
appuliſſent, omnes naues ad littus Doriſco cõtiguum receperunt, ubi Sala urbs, Samo-
thracia & Zona ſitæ ſunt: cuius ultimũ promontorium Serrium nominatur, qui locus
quondam fuerat Ciconum. In hoc littus appulſa claſſe ac ſubducta, qui in ea ſubducenda
laborauerãt, reſpirauere. Per hoc tempus apud Doriſcum Xerxes luſtrabat exercitum,
equidem quantum ſinguli attulerint copiarum, pro certo affirmare non poſſum: quo-
niam à nullis prorſus hominibus id refertur. Conſtat autem terreſtrium copiarum nu *Catalogus co*
merum fuiſſe centum ſeptuaginta myriades, id eſt, decies ſepties centena millia. Quorũ *piarũ Xerxis*
numerum hoc modo inierunt: Contraxerunt unum in locum myriadem, quæ ſunt de- *Modus ineun*
cem millia hominum: qua coartata quàm maxime poterãt, circulum extrinſecus deſcri- *di exercitus*
pſerunt loco circunſcripto: emiſſaq; illinc myriade, ſepem circundederunt, eatenus exci *numerum.*
tantes, ut umbilico tenus pertingeret. Eam ubi fecere, aliam ſubinde atq; aliam myriadẽ
introduxerunt: donec omnes connumerauerunt, connumeratos autem nationatim di-
geſſerunt. Ex quibus qui militabant hi erant Perſæ, hunc in modum ornati: Circa capi *Perſarũ or-*
ta geſtabant pilea, quas uocãt tiaras, impenetrabilia: circa corpus tunicas, uarĳs ſquamis *natus.*
è ferro conſertas in ſimilitudinem piſcium. Femoralia circa crura pro clypeis, gerra, id
eſt cetra, pharetris ſubter pendẽtibus: Haſtas breues, arcus grandes, ſagittas arundineas.
Ad dextrum femur pugiones è balteo ſuſpenſos. Hi ducem habebant Otanem patrem
Amaſtris, quæ erat uxor Xerxis. Vocabantur autem quondam Perſæ à Græcis Cephe-
nes: à ſeuero ipſis atq; ab accolis, Artæi. Verum poſteaquam Perſeus Danaes & Iouis fi
lius ad Cepheum Beli filium commeauit, & Andromedam eius filiam duxit uxorem,
tulit ex ea filium quem Perſen appellauit: cumq; illic reliquit: à quo (nam Cepheus ca- *Perſarum no*
rebat uirili prole) cognomen ſortiti ſunt Perſæ. Medi eodem ornatu inſtructi milita- *men unde.*

Medorum appellatio. *Medorum armatura.*

bant. Nam hæc armatura Medica eſt, non Perſica. Habebant autem ducem Tigranem Achæmenidem. Ii quondam ab oibus uocabantur Arij: ſed ubi ad eos cõceſſit ex Athenis Medea Colchis, immutauerunt & ipſi nomen: ita de ſeipſis Medi commemorãt. Ciſſij in militia cætero ornatu ut Perſæ ſunt armati, ſed pro pileis mitras ferunt. Eis dux erat Anaphanes Otanis filius. Hyrcani quoq; Perſica armatura ornati, ducem habebant Megapanum, qui poſtea Babylonis procurator fuit. Aſſyrij qui militabant, hunc habebant ornatum: Ferreas in capitibus galeas, barbarico quodam modo conſertas, non facile penetrabiles: clypeos, haſtas, pugiões Aegyptiacis adſimiles: & præterea ligneas clauas ferro inductas, ac lineos thoraces: Iſti Græcis Syrij uocabantur: ſed à barbaris Aſſyrij ſunt uocati, inter quos Chaldæi ſunt. *Iis* præerat Hotaſpes Artachæi filius. Bactrij capitis ornatu in acie ſimilimo illi Medico muniti erant, ſed more gentis, arundineis arcubus & haſtis breuibus. Sacæ qui Scythæ ſunt, criſtatas in capitibus caſſides geſtabant, in acutum erectas atq; compactiles, induti femoralibus: nec non arcus gentiles atq; pugiones, ad hoc dolabras ac bipennes. Hos, cum ſint Scythæ Amyrgij, Sacas appellant, q; cunctos Scythas Perſæ Sacas appellant. Bactrijs *&* Sacis præerat Hyſtaſpes Darij filius & Atoſſæ Cyri filiæ. Inde ueſtiti erant amictu è lignis confecto: arcus arundineos

Indi.

geſtabant, itẽq; arundineas ſagittas ferro præfixas: ita inſtructi Indi, erant ſub duce Pharnazatre Artabatis filio. Arij Medicis arcubus muniti erant, cæteris quemadmodum Bactrij. Is præerat Siſamnes Hydarnis filius. Parthi, & Choraſmij, & Sogdi, *&* Gandarij, *&* Dadicæ, eandem in acie quam Bactrij armaturã geſtabant. Quorum Parthis & Choraſmijs præerat Artabazus Pharnacis, Sogdis Azanes Artæi: Gandarijs & Dadicis Artyphius Artabani filius. Caſpij ſiſyris, quod eſt genus penulæ, induti, arcus gentili more arundineos geſtabant & acinaces, ducem ſui agminis habentes Ariomardum, Artyphij germanum. Sarangæ indumenta geſtantes uerſicoloria decori erant, caligasq; genuum tenus extentas, arma habebant arcus lanceasq; Medicas duce Pherendate Megabazi filio. Pactyas & ipſi ſiſyras ferebant, & uernaculos arcus atq; pugiones: quorum dux erat Atraynt es Ітramitis filius. Vtij & Myci, & Paricanij, eodem quo Pactyes armati erant. Sub his ducibus, Vtij quidem & Myci ſub Arſamene Darij, Paricanij uero ſub Siromitre Oebazi filio. Arabes ſuccincti erant ziras amiculi genus, arcusq; recutuos habilesq; geſtabãt. Aethiopes pardorum pellibus leonũq; amicti, arcus è palmarũ ſpathis factos gerebant, quatuor nõ minus cubitis longos: *&* item prælõgas ex arundine ſagittas, pro ferro præfixas eo lapide acuminato quo ſigilla ſculpunt: præterea haſtas capreæ cornu præfixas, in modum ſpiculi acuminato, & clauas præferratas. Ii cum eunt in pugnã, dimidiatum corpus gypſo, dimidiatum minio illinunt. Arabum Aethiopumq; qui trans Aegyptum incolunt, dux erat Arſames Darij filius & Artyſtonæ Cyri filiæ: quã Darius ex uxoribus maxime adamans, cum talari ex auro tunica effinxit: Arſames quidem Aethiopibus, qui ſunt trans Aegyptum, atq; Arabibus præerat. Ii autẽ Aethiopes qui ſunt

Biſtre. *Saranga.*

Aethiopum diſcrimen.

ab ortu ſolis, (nam bifariam militabant) cenſebanť cum Indis, ſpecie nihil admodũ à cæteris differentes, ſed ſono uocis duntaxat atq; capillatura. Nam Aethiopes qui ab ortu ſolis ſunt, promiſſos crines: qui ex Africa, criſpiſſimos inter omnes homines habent. Aethiopes qui ex Aſia ſunt, pleraq; arma quæ Indi geſtabant, pellesq; frõtium equinarum, cum auribus atq; iubis in capitibus, ut ipſæ iubæ pro criſtis eſſent, & hirtæ aures equinæ rigerent. In locum clypeorum pelles gruum prætẽdebant. Pœni corio armati icre, ac iaculis præuſtis, duce Maſange Aorizi filio. Paphlagones capitibus gerebant compactiles caſſides, ſcuta exigua, haſtas haud longas: præterea iacula, pugionesq;, pedibus caligas more gentis ad media crura ſubtentas. Eandem quam Paphlagones armaturam geſtabant, Lygies *&* Matieni & Mariandini, & Syri. Iſti Syri à Perſis Cappadoces uocantur. Paphlagonum & Matienorum dux erat Dotus Megaſidi filius: Mariandinorum & Lygium *&* Syrorum, Gobryes Darij filius *&* Artyſtonæ. Phryges proximã Paphlagonicæ armaturam gerunt, paulum differentes: qui (ut Macedones aiunt) tam diu uo

Maſanges.

cati ſunt Bryges, quàm diu Europei fuerunt Macedonum accolæ: Tranſgreſſiq́ in Aſi-
am, unà cum loco nomen immutauere in Phryges. Armenij horum cultu armati erant,
utiq́ Phrygum coloni. His utriſq́ præerat Artochmes, qui Darij filiam in matrimo- *Artochmes.*
nio habebat. Lydi proxime ad Græcorum armaturam accedebāt, olim Mæones uocati:
priſtinoq́ nomine ſublato, ab Lydo Atyis cognomen acceperunt. Myſi ſuper capita gen-
tiles galeas ferebant, ſcutula quoq́ ac præuſta iacula. Sunt autē Lydorum coloni, à monte
Olympo Olympieni nominati. Horum utriſq́ præerat Artaphernis filius, qui collega
Datæ apud Marathonem conflixit. Thraces è pelle uulpina caſſides geſtabāt, tunicis in- *Artaphernes*
duti, & inſuper circūdati uarijs ſagulis, pedibus ac tibijs indutis caliga è pellibus hinnu- *Thracum ar*
lorum: ferentes præterea iacula & peltas & pugiunculos. Iſti tranſgreſſi in Aſiam, uocati *matura.*
ſunt Bithyni, prius appellati (ut ipſi aiunt) Strymonij, quod Strymonē accolerent: à ſuiſq́ *Bithyni.*
ſedibus exacti. Teucris & Myſis Thracibus qui Aſiam incolunt, præerat Bagaſſaces Ar- *Bagaſſaces.*
tabani filius, geſtantibus breuia è corio ſcuta, & bina ſingulis ueruta ad lupos cōficien-
dos apta, in capitib^9 æreas caſſides, & ſuper caſſides ex ære factas aures bouis & cornua,
impoſitis etiam criſtis, cruribus panno Phœniceo indutis. Martis oraculum apud hos
uiros eſt. Cabelees Mæones qui Laſinij uocantur, eundem cultum geſtabant quem Cili- *Martis ora-*
ces: quem ego, dum ordine ad Cilices ueniam, indicabo. Milyæ lanceolas gerebāt, & ue- *culum.*
ſtes fibulis ſubſtrictas, & eorum nōnulli Lycios arcus, in capitibus galeas è pellibus fa-
ctas. Horum omnium præfectus erat Badres Hyſtanis filius. Moſchi lineas circa capita
caſſides gerebant, ſcutaq́ ac haſtilia breuia, ſed longa in haſtilibus ſpicula. Eodē quo Mo- *Badres.*
ſchi ornatu militabant Tibareni, & Macrones, & Moſynœci, quos hi regebāt: Moſchos
& Tibarenos Ariomardus Darij filius & Parmyis filiæ Smerdis filij Cyri. Macrones
& Moſynœcos Artayctes Choraſmis filius, qui Seſti in Helleſpōto pſes erat. Mares in
capitibus ligneas galeas gerebant, ſcutulaq́ è crudo bouis tergore, atq́ lanceolas, præte-
rea machæras, quibus atq́ Colchis ꝑerat Pherēdates Theaſpis filius. Alarodij & Saſpi-
res eodem quo Colchi ornatu militabant, duce Maſiſtio Sirometris. Inſulanæ gentes,
quæ rubro è mari ſecutæ ſunt ex ijs inſulis, ad quas tranſportare rex ſolet quos è ſuis lo-
cis ſummouet, gerebant proxima Medis & ueſtimenta & arma, quibus præerat Mar-
dontes Bagæi, qui apud Mycalem dux altero anno in pugna oppetijt. Hæ erant natio-
nes quæ per continentem ibant, ex quibus conſtabat pedeſter exercitus, quibus ij præe-
rant, qui commemorati ſunt, quiq́ ordinarant milites connumerauerantq́, & chiliar-
chas, id eſt, tribunos qui mille, & myriarchas, qui decem millibus præſunt, delegerunt.
Nam myriarchæ centuriones decanoſq́ creauerant. Erant & alij agminum & gentium *Xerxis impe-*
prætores: uerum ij qui nominati ſunt, duces. Horum tamen & totius exercitus impera- *ratores.*
tores Mardonius Gobryis filius, & Triintatæchmes filius Artabani, qui diſſuaſerat bel-
lum Græciæ inferendum, & Smerdones Otanis filius, ambo hi fratrū Darij filij, Xerxis
patrueles, & Maſiſtes Dario & Atoſſa genitus, & Gerges Artagi, & Megabyzus Zopy-
ri filius. Hi erant imperatores omnium copiarum, præter delecta Perſarum decem mil- *Immortales*
lia, quibus præerat Hydarnes Hydarnis filius, qui uocabātur immortales, ob hoc, quod *Perſæ.*
ſi quis eorum aut nece aut morbo numerum imminueret, alius ſufficiebatur: nec unquā
plures erant pauciores'ue decem millibus, præcipuo inter omnes cultu decori, & ijdem
præſtantiſſimi omnium, ut dictum eſt, & præterea immenſo auro conſpicui, ducentes
una carrucas cum pallacibus ac familia permulta, eaq́ belle ornata: necnon camelos ac
iumenta, præter cæteros milites, qui commeatum ſupportabant. Equitant autem hæ
nationes, ſed non omnes habebant equos, uerum hæ ſolæ: Perſæ, qui eadem erant qua pe-
ditatus armatura ornati, niſi quod quidam ſingulares in capitibus opera ex ære ferroq́
ductilia. Sunt quidam Nomades homines, qui Sagartij appellantur, & gente & uoce *Nomades.*
Perſæ: ſed cultu inter Perſicum & Pactycum, qui attulere equitatū octo millium equi- *Sagartij.*
tum, armaturam neq́ aheneam neque ferream aſſueti ferre, præter pugiones, utentes *Reſtibus in-*
reſte è loris conſerta, qua freti in prælium eunt. Eſt autē prælium eorum uirorum huiuſmo- *ſtructa pu-*
di: Vbi cū hoſte congreſſi ſunt, injiciunt eas reſtes in ſummū, laqueos habētes, qui laque- *gna.*

us cum aut equum aut hominem adeptus eſt, eum ad ſe trahunt: Ita illi illaqueati, confi-
ciuntur. Talis horum pugna eſt, ijdemq́; inter Perſas cenſentur. Medi eandem equites
quam pedites armaturã gerunt: & item Ciſſij. Indi quoq; eandem quam peditatus ſuus
geſtant armaturã. Cæterum equos deſultorios agebant & currus, quibus curribus ſub-
erant & equi & aſini agreſtes. Bactrij eodem ornatu inſtructi erãt equites quo pedites,
& item Caſpij. Pœni & ipſi eandem quam pedites armaturã gerebant: curruum quoq;
cuncti agitatores. Itidem & Caſpij & Paricani atq; ſuus peditatus inſtructi erant. Nec-
non Arabes eo quo pedites ornati cultu, agitabãt camelos, nihilo inferiores equis per-

Equeſtrium Perſarũ copiarũ numerus

nicitate. Hæ ſolæ genteſ erãt equeſtres. Fuitq; numerus equitum octo millia myriadũ,
id eſt, octoginta millium, præter camelos & currus. Et alij quidem equites in ordinem
redacti erant. Arabes autem in ultimo locati, ob id poſtremi, ne equitatus cõſternaret
equis camelos non tolerantibus. Equitatus præfecti erant Harmamithres & Tithæus fi-
lij Datis. Tertius horũ collega Pharnuches, Sardibus erat relictus ægrotus. Nam cum
Sardibus proficiſceretur, in calamitatẽ incidit inſciens. Equitante enim eo, canis ſub pe-
des equi intercurrit: quo equus improuiſo deterritus, atq; erectũ ſeſe attollens, Pharnu-
chem excuſſit. Hic collapſus ſanguinẽ euomuit: nactusq; morbũ, qui in phthiſim, id eſt,
tabem, euaſit. Equo aũt à caſu ſtatim domini, fecerunt famuli ut ille iuſſerat: Abducto
namq; in eum locum ubi dñm ſtrauerat, crura cũ genibus abſciderunt. Itaq; Pharnuches

Nauiũ Perſarũ catalogus

à præfectura ſummotus eſt. Triremes inito numero fuere mille ducentæ & octo: quas hi
attulere: Phœnices cum Syris qui Palæſtinam incolunt, trecentas, hunc in modum or-
nati: Circa capita galeas Græcanicis proximas gerunt, induti thoracibus lineis cum ſcu-
tis umbone carentibus, cumq́; iaculis. Hi Phœnices (ut ipſi memorant) quondam mare
rubrum accolebant: illinc tranſgreſſi, maritima Syriæ habitant. Is tractus Syriæ, & quic-
quid Aegypto tenus eſt, Palæſtina uocitatur. Hi circa capita caſſides forcipiculatas gerũt,
conuexa ſcuta magnis umbonibus prædita, ac grãdia pila nautica, & grandes bipennes.

Cypriorũ uariũ genus.

Eorum turba thoraces gerebat, ac magnas machæras. Hunc in modum iſti armati erãt.
Cyprij centum quinquaginta naues, hoc modo armati: Reges eorum mitris redimiti
erant. Reliqui tunicas geſtabãt, cætera ut Græci. Quorum gentes ſunt partim à Salami-
ne & Athenienſibus, partim ab Arcadia, partim à Cythno, partim à Phœnice, partim
ab Aethiopia oriundi, ut ipſi Cyprij aiunt. Cilices centum naues. Hi circa capita ferebãt

Cilices unde.

gentiles galeas, pro ſcutis parmulas è crudo bouis corio factas, laneis ueſtibus induti: bi-
na ſinguli iacula geſtantes, enſem machæræ Aegyptiacæ perſimilem, quondam Hypa-
chæi appellati: ſed à Cilice Phœnice Agenoris filio ita cognominati. Pamphylij trigin-
ta naues Græcanicis armis ornati, ab illis originem ducentes, qui cum Amphilocho &
Calchante è Troia diſiecti fuerant. Lycij præbuerunt naues quinquaginta, thoracibus
ocreiſq; armati, arcubus quoq; è cornu factis, & arundineis ſagittis ſine pennis, atque ia-
culis, gerentes ex humeris ſuſpenſas caprarum pelles, & in capitibus pilea pinnis coro-
nata, quinetiam pugiones & falces: è Creta oriundi quondam Termilæ nominati, ſed à

Dores.

Lyco uiro Athenienſi Pandionis filio, Lycij cognominati. Dores qui ſunt ex Aſia, naues
triginta. Ii Græca gerebãt arma, uti è Peloponneſo propagati. Cares ſeptuaginta naues,
cætera Græco more ornati: ſed & falces & pugiones gerebãt: quos prius appellatos fu-
iſſe hœtines, in ſuperioribus libris dictum eſt. Iones centum naues, armati Græco ritu:
qui quãdiu in Peloponneſo regionem quæ uocatur Achaia, incoluerunt, & ante aduen-

Ionum appellatio.

tum Danai & Xuthii in Peloponneſum, (ut Græci aiunt) uocabãtur Pelaſgi Aegialees,
id eſt, littorales: ſed ab Ione Xuthi filio, Iones ſunt appellati. Inſulani naues decẽ & ſeptẽ,
armati ut Græci, & ipſi Pelaſgica gens: ſed mox Ionica, ob eandem cauſam ob quam &
duodecim oppida ſunt Ionica ab Athenienſibus appellata. Aeoles ſexaginta naues, ritu
Græco armati, olim Pelaſgi (ut apud Græcos fertur) uocati. Helleſpontij centũ naues
præter Abydenos: quibus mãdatum erat ab rege, ut circa locum manerent ad pontes,
cuſtodiendos. Cæteri è Ponto erãt, Græco more armati, Ionũ ac Dorũ coloni. In omni-
bus aũt nauibus epibatæ erãt Perſæ, et Medi, et Sacæ. Quarum uelociſſimas attulere

Phœnices,& inter Phœnices optimas Sidonij.Harum ſingulis,& itē pedeſtribus coꝝ
copijs præfecti erant uernaculi duces:quorum ego (quia ratio hiſtoriæ non exigit ne-
ceſſario)non faciā mētionem. Neq; enim ſingularum nationum duces,digni memoria
fuere,quaꝝ quot urbes,tot duces extitere:ſed nō ut ductores,ueꝝ ut ſerui,quemadmo-
dum alij qui ducebātur in militiā,uenere: qm̄ duces penes quos ſumma imperij erat,ut
ſingulaꝝ gentium principes,quinam eoꝝ Perſæ fuerint,à me cōmemoratum eſt.Nau-
ticis hi præfuere.Ariabignes Darij, & Præxaſpes Aſpathinis, & Megabazus Megaba-
tis,& Achæmenes Darij filius. Iadicæ quidem claſſi & Cariæ Ariabignes,ex Dario & fi
lia Gobryis genitus:Aegyptiacæ autē Achæmenes,Xerxis ex utroq; parēte germanus:
reliquæ aūt claſſi reliqui duo.Porro biremes lembos quinquaginta aut triginta remo-
rum,& actuaria nauigia,& alia minuta cum hippagogis,quæ equos uehunt,contracta
conſtat ad trium millium perueniſſe.Eoꝝ qui in claſſe erant,ſecundum duces illuſtriſſi- Duces.
mi fuere Sidonius Tetramneſtus Alleſi filius,& Tyrius Mapen Sironi,& Aridius Ner
balus Arbali,& Cilix Cyenneſis Horomedontis, & Lycius Cyberniſcus Sicæ. Cyprij
autem Gortus Cherſius,& Timonax Timagoræ : Cariorum uero Hiſtiæus Tymnis, &
Pygres Seldomi,& Damaſithymus Candaulis filius. Aliorum nunc præfectorum mē
tionem facere ſuperſedeo,tanq̄ non neceſſe habēs. Veꝝ Artemiſiæ p̄cipua me tenet ad-
miratio mulieris,expeditionem aduerſus Græciam ſecutæ:quæ defuncto uiro,ac pupil
li filij tyrannidem obtinens, nulla adacta neceſſitate, ſed præſtantia animi atq; uirilitate
in militiam conceſſit.Nomen ei erat Artemiſiæ Lygdamis filiæ,paternum genus ex Ha
licarnaſſo,maternum è Creta.Imperans hæc Halicarnaſſeis,& Cois, & Niſyrijs, & Ca-
lydniis, quinq; cum nauibus uenit omni copia inſtructis.Ita poſt Sidonias hæ naues fue
runt illuſtriſſimæ.Eadem apud regē optimas inter omnes ſocios ſententias dixit. Quas
ciuitates recēſui ſub illius imperio fuiſſe, eaꝝ uniuerſam gentem annuo Doricam eſſe,
Halicarnaſſeoꝝ quidem Trœzeniam,cæterorum autem Epidauriam:Hactenus de nau
tico exercitu.Xerxes, inito copiaꝝ numero,militibus inſtructis, cōcupiuit illos luſtran
do oculis obire,quemadmodum & fecit.Itaq; inſcenſo curru ſingulas nationes luſtrans,
quænam eſſent percontabat: quaꝝ profeſſionē ſcribæ excipiebant, donec ad extremos
equitum peditūq; peruentū eſt. Hoc perfecto,& nauib⁹ in mare deductis,Xerxes è cur
ru in nauim Sidoniam tranſcēdit:reſidensq; ſub aureo tabernaculo,p̄teruehensq; nauiū
proras,ſciſcitabatur de ſingulis itidē ut de terreſtri exercitu fecerat, deſcribiq; iubebat.
Enimuero nauarchi productas à littore quatuor ferè iugeꝝ ſpatio,naues ſtabilierant,cō Epibatæ.
uerſis à terra proris,& in unā frontē digeſtis, epibatis quoq;,id eſt p̄pugnatoribus tanq̄
ad bellū armatis,quos Xerxes inter proras & littus nauigās,cōſpicabaſ. Vbi aūt & claſ
ſem luſtrauit,egreſſus naui accerſit Demaratū Ariſtonis,comitē aduerſus Græciam ex-
peditionis,eiq; accerſito ita inquit:Demarate,iuuat nunc me quæ cupio abs te interroga Xerxes ad
re,qui & Græcus es,& non ex minima ciuitate,ut audio tam ex te q̄ ex alijs Græcis,qui Demaratum.
me alloquendi gratia adeunt.Nunc igitur hoc mihi expone,nunquid Græci ſuſtinebūt
manus contra me leuare?Nam(ut ego opinor)ne omnes quidem Græci ac cæteri mor
tales,qui ad Heſpeꝝ incolunt,ſi congregenſ,pares eſſent noſtris armis,nec me inuaden
tē expectarent:cum hoc ſint inter ſe concordes, libet tamen mihi abs te audire,quid de Sint innume-
hoc dicās:His uerbis interrogauit.Demaratus excipiēs: Vtra,inq̄t,apud te rex utar,ue- rabiles.
ritate ne an iucunditate?Ille ut ueritate uteretur,iubere.Neq; enī ſibi ob id eū minus iu- μὴ ἐόντες ἀρ-
cundū fore,q̄ antea fuiſſet.Hoc ubi Demaratus audiuit: Qm̄, inquit, me iubes rex oīno θμιοι.
ueritatē p̄loqui,ea dicā quæ nemo niſi mentiēs apud te poſtea carpet: Græcia ſemp alu Demarati cū
mna fuit paupertatis,hoſpes uirtutis,quam à ſapientia acciuit, & à ſeuera diſciplina, quā Xerxe confa
uſurpans Græcia,& paupertatē tueſ,& dn̄atū.Ita laudo quidē oēs Græcos, qui Dorica bulatio.
illa loca uel circà incolunt, ſed non de cūctis eis uerba faciā,ueꝝ de Lacedæmonijs ſolis. Græciæ lau-
Iam primum nego fieri poſſe,ut tuam orationem admittant, afferentem Græciæ ſerui- des.
tutem. Deinde annuo uenturos tibi obuiam ad pugnandum, etiam ſi cæteri Græci o- Lacedæmo-
mnes ſentiant tecum.Neq; uero de numero eorum quæras,quot illi ſunt qui hoc facere niorū uirtus.

poſſint. Nam ſi in exercitu eorum mille fuerint, ĳ tecum congredient: & itẽ ſiue paucio
res ſiue plures. Hæc cũ audiſſet Xerxes, ſublato cachinno inquit: Demarate, quod nam
extuliſti uerbum, mille omnino uiros cum tanto exercitu cõgreſſuros? Age dum dic mi
hi, non'ne teipſum ais iſtorũ uirorum fuiſſe regem? Vis'ne igitur ſine mora tu cũ decem
uiris dimicare? Quod ſi ueſtri populares omnes tales ſunt quales tu p̃dicas, profectò ſe
cundum ueſtra inſtituta debes tu, qui illorũ es rex, duplũ præſtare, q̃ ſinguli eorũ: q ſi de
nis è meo exercitu pares ſint, iure abs te poſco ut uiginti ſis par: ita uerba quæ dixiſti, cõ
probabuntur. Atq; ſi tales ſunt illi, ac tanta ſtatura, qualis quantuſq; tu ac cæteri Græci
qui in colloquium meum uenerũt, uidete ne cum tantopere gloriamini, fruſtra id inſo
lenterq; faciatis. Nam age intelligam, quocunq; argumento, unde fieri queat, ut mille
Milites imperatoris uirtute meliores. aut decem millia, atq; quinquaginta millia hominum, qui præſertim ſint omnes liberi,
nec unius imperio ſubiecti, tanto exercitui obſiſterent, cũ ſimus nõ plures q̃ milleni ad
ſingulos eorum, ſi fuerint quinq; millia. Nam ſub uno (quemadmodum apud nos fit)
imperatore milites, illius metu, etiam cõtra ſuam ipſorũ naturam, meliores efficiuntur,
adactiq; uerberibus uel pauciores aduerſus plures eunt, ĳdẽ remiſſo libero ſibi arbitrio,
neutrum horum facerent. Adeo opinor Græcos etiam pares numero Perſis, ægre cum
eis ſolis certaturos: quinimo iſtud apud nos ſolos eſt quod ais, uerum non ita multũ, ſed
rarum. Sunt enim è Perſis meis ſatellitibus, qui uelint cum ternis Græcis pariter dimi
care, quorũ tu expertus multa blateras. Ad hæc Demaratus: Intelligebam, inquit, rex ab
initio, me uera dicentem non iucundum tibi futurũ. Sed quia tu dicere me ueriſſima co
egiſti, dixi quæ erãt è dignitate Spartanorum. Quanq̃ ipſe optime intelligis, quantope
re nunc illos ego amem, qui me honore & dignatione paterna exutum, extorrem, pro
fugumq; fecerunt: quem pater tuus exceptum, uictu ac domicilio donauit. Quare non
eſt credibile, uirũ prudentem reſpuere beneuolentiam exploratam, ſed maxime obſetua
re. Ego enim neq; cum decem promittam me poſſe dimicare, neq; cum duobus, ac ne ſin
gulari quidem certamine uolens certauerim. At ſi neceſſe fuerit, aut uehemẽs diſcrimẽ
inſtiterit, libentiſſime cum uno quolibet iſtorũ omnium dimicarem, qui ſe ſingulos aiũt
idoneos ad certandum cum ternis Græcorum. Etenim Lacedæmonĳ pugnando cum
ſingulis, non ſint illi quidem cæteris deteriores uiris: at conferti, cunctorum uirorũ ſunt
Lex domina. excellentiſſimi. Nam licet ſint liberi, nõ tñ ſunt uſquequaq; liberi, quippe quibus p̃eſt dña lex
quã multo magis metuunt, q̃ tui te. Faciunt ergo quæcunq; illa cogit. Cogit aũt idẽ ſem
per, uetans ſemper eos ex acie fugere q̃tamuis hoĩm multitudinem: ſed iubens ut ordinẽ
non deſerentes, aut uincant aut occumbant. Hæc ego loquens, ſi tibi blaterare uideor, uo
lo poſthac in cæteris ſilentium agere. Hactenus loqui coactus, tibi uero ex ſententia con
tingat rex. Hæc locuto Demarato, Xerxes ad riſum uerſus, nulla indignatione permo
tus eſt, ſed comiter hominem remiſit. Poſt Demarati colloquium, ubi Doriſco præfecit
prætorem Maſcamen Megadoſtis filium, amoto eo quem Darius p̃fecerat, ire cũ exer
Maſcamis elogium. citu aduerſus Græciam p̃git. Huic Maſcami, quẽ illic reliquit Xerxes, uni tanq̃ oĩm præ
torũ præſtantiſſimo, quos aut ipſe aut Darius conſtituiſſet, dona quotannis miſit: & item
Artaxerxes. eius poſteris Artaxerxes filius Xerxis. Etenim ante hãc expeditionẽ, in Thracia & ubiq;
in Helleſponto p̃tores fuerant, qui oẽs poſt eandẽ expeditionem à Græcis eiecti ſunt, &
è Thracia & ex Helleſpõto, præterq̃ è Doriſco. Vnde Maſcamen Græci p̃multa conati,
tñ eĳcere nequierunt. Ob id huic ab eo qui in Perſis regnat, ſemper dona mittuntur.
Eorum uero qui à Græcis expulſi ſunt, neminẽ rex Xerxes uirũ egregiũ eſſe dixit, p̃ter
Bogis laus. unũ Bogem ex Eione, quẽ laudare non deſinebat, eiuſq; (q ſuperfuere) liberos maximo
inter Perſas honore proſequebatur. Siquidem magnis ferri laudibus Boges meruit: q
cum ab Athenienſibus & Cimone Miltiadis filio obſideretur, liceretq; ei accepta fide
egredi, & in Aſiam remeare, tamen abnuit, ne regi præ metu ſuperſuiſſe uideretur, ſed
ad extremum uſq; perſtitit, atq; ubi nihil in mœnibus cõmeatus reliquum fuit, accenſo
ingenti rogo, interemit liberos, coniugem, concubinas, familiam: eoſq; in rogum deie
cit. Dehinc omne aurum urbis atq; argentum è muris diſperſit in Strymonem. His

actis, ſemetipſe coniecit in rogum. Ita hic merito à Perſis ad hoc uſque tempus præco-
nio celebratur. Xerxes è Doriſco in Græciam tẽdens, ut quoſq; populos adibat, ſecum
militare cogebat. Erat autem (ut ſuperius à me expoſitum eſt) omĩs ad Theſſaliam uſ-
que tractus in ditionem redactus, & regi tributarius effectus à Megabazo, & mox à
Mardonio. Digreſſus à Doriſco, præterijt primum Samothraces muros, quorum ulti- *Samothraces muri.*
mum oppidum ad ueſperam ſitum eſt nomine Meſambria, cui uicinum eſt oppidum *Meſambria.*
Thaſiorum Stryma: quæ oppida interfluit amnis Liſſus, cuius aqua tunc non ſuffecit
copijs Xerxis, ſed defecit. Hæc olim regio uocabatur Galaica, nunc autem Briantica:
quæ tamen optimo iure Ciconum eſt. Tranſmiſſo profluente Liſſi arefacto, Xerxes has
Græcas urbes prætergreſſus eſt: Maroneam, Dicæam, Abdera, eas inquã præterijt, &
hos qui iuxta eas ſunt, famoſiſſimos lacus, Iſmaridem qui Maroneam Strymamq; in-
teriacet, Biſtonidem Dicææ contiguum, in quem duo flumina ingrediuntur, Trauus,
& Cõpſatus, qui iuxta Abderem ſint. Nullum nobilem lacum præterijt Xerxes, ſed flu
uium Neſtum mare ſubeuntem. Poſt has regiones perrexit mediterraneas uerſus ur-
bes. In quarum una eſt lacus triginta ferme ſtadiorum in circuitu, piſcoſus & admodum
ſalſus: quem ſola iumenta cum aquarentur, exiccauere. Huic urbi nomen eſt Piſſyrus.
Has urbes & maritimas & Græcas, ſiniſtrorſum relinquens præterijt Xerxes. Per quas
autẽ gentes Thraciæ prouinciæ iter fecit, hæ ſunt: Pæti, Cicones, Biſtones, Sapæi, Der-
ſæi, Hedoni, Satræ. Quorum qui maritimi erant, nauibus ſecuti ſunt: qui uero medites-
ranei, à me ſunt commemorati, præter Satras. Cæteri omnes terreſtri itinere ſequi co-
acti ſunt. Satræ nulli olim hoĩm, quantum nos ſcimus, fuere ſubiecti: ſed ſoli è Thra-
cibus ad meam memoriam liberi ſemper perſtitere. Editos enim mõtes incolunt, omĩ
genis arboribus ac niuibꝰ obſitos: uiri in re bellica eximij: apud quos oraculum eſt Dio *Dionyſij oraculum.*
nyſij, idq; in editiſſimis montibus. Eorum qui in illo templo prophetant, id eſt, uatici-
nantur, ſunt Beſſi. Antiſtes uero qui reddit reſponſa, quemadmodum Delphis, & nihi
lo magis uarie. Peragrata quam dixi regione, Xerxes ſecundo loco tranſijt muros Pie- *Pierũ muri.*
rum, quorũ uni nomen eſt Niphrage, alteri Pergamo. Hàc iter præter eos montes facie-
ebat, à manu dextera relinquens montem Pangæum, magnum atque excelſum, in quo
aurea ſunt & argentea metalla: quem cum Pieres & Hodomanti, tum pcipue Satræ ex
ercent. Sup Pangæum ad aquilonẽ habitantes Pæones, Doberes, & Pæoples ṗtergreſ-
ſus Xerxes, ad ueſpam uerſus contendit, donec ad flumẽ Strymonem puenit, & urbem
Eionem, cuius ṗtor Boges (de quo paulo añ fecimus mentionem) adhuc uiuebat. Re-
gio Pangæo monti circũiecta, nominatur Phillis. Hinc ueſpum uerſus, porrecta ad flu
men Angiten, quod Strymonem ſubit. Hinc meridiem uerſus ad ipſum Strymo-
nem, ad quẽ Magi mactatis eqs candidis litauerunt. His & alijs compluribus medica-
mentis in flumen factis, p nouẽ uias Hedonorũ iere: iuxta quas Strymonẽ pontibus iun
ctũ inuenere. Audientes aũt eum locũ nouẽ uias Hedonorũ appellari, totidẽ illic pueros
ac uirgines puellarũ indigenarũ filios uiuos defoderũt. Perſicũ eñ, defodere uiuẽtes. Nã
& Ameſtrim Xerxis uxorẽ, iã puectæ ætatis, audio bis ſeptẽ illuſtriũ Perſarũ liberos de *Ameſtris.*
fodiſſe, ad referẽdã p ſe gratiã deo, q ſub terra eſſe ferť. Vbi à Strymõe pgreſſus ẽ exer *Viuos defodere.*
citus, illic ad ſolis occaſum uerſus eſt littus, in quo ſitã urbẽ Græcã noĩe Argilũ ṗterijt.
Hæc & quæ ſup eã ẽ regio, uocatur Biſaltia. Illic ſinũ Neptuni tẽpli à læua manu habẽs,
ptexit ad campũ noĩe Syleũ, ṗteriens Stagirũ Græcã urbẽ, puenitq; Acanthum, ducens
unà ſingulas harũ gentiũ, & itẽ accolas montis Pangæi, & earũ quas ſupius commemo
rauimus qui maritimi erant, claſſeq; pcul à mari aberant, terreſtri itinere ſequentibus.
Hanc uiam qua Xerxes duxit exercitum, Thraces neq; confundunt neq; ſerunt, ſed ad
mea uſq; tempora magnope uenerantur. Poſteaquam Acanthum peruenit Xerxes, p-
cepit Acanthijs ut hoſpitalitatem exhiberent, eoſq; Medica ueſte donauit: laudanſq;
quod alacres cerneret eſſe ad bellum, quodq; audiret foſſam eſſe abſolutam. Xerxe
apud Acanthum agente, contigit ut Artachæes, qui foſſæ faciundæ præfuerat, mor- *Artachæes.*
bo decederet, uir Xerxi ſpectatus, gñe Achæmenides, ſtatura inter Perſas pceriſſima.

Proceritas Artachæis. Quippe cui quatuor omnino digiti deerant, à longitudine quinq; regiorum cubitorum. Xerxes magno damno ducens maximum hominum fato functum, apparatiſſime cũ funerauit, exhibito etiam epulo, eiusq; tumulum omnis exercitus extruxit: cui tanquam heroi ex oraculo Acanthij ſacrificant, noīe eum nuncupantes. Et rex qdem Xerxes amiſſo Artachæ, iacturam ſe feciſſe exiſtimabat. At ij Græci q exercitum excipiebant, cũ Xerxi cœnam pberent, in oēm miſeriam deuenere, adeo quidem, ut ſuis larib9 efficerentur extorres. Dum Thaſij pro ſuis, quæ in continente ſunt urbes, Xerxianas accipiunt copias, Antipater Orgis filius, elatus animo, uir inter populares illuſtris, erogauit in cœna quadringenta argenti perfecti talenta. Eam rem ubi accepere qui præerant alijs circa urbibus (tale enim conuiuium iampridem inductum fuerat, & diu celebratum) hoc ubi accepere, præſertim præconibus paſſim prædicantibus, tunc uero oppidani frumentum, quod in urbibus erat, inter ſe diſtributũ molebant, farinamq; triticeam hordeaceamq; in cōplures mēſes faciebant. Ad hæc excogitauere ob pcium optima quæq; pecora ſaginare, & altiles aues habere, terreſtres paluſtresq; in cortibus & in uiuarijs ad accipiendũ exercitũ. Quinetiã aurea argenteaq; pocula & crateres faciebant, & cætera quæ mēſæ imponunt. Hæc oīa ipſi regi, & ijs q cũ illo ueſcebantur, fiebant: cætero aũt exercitui, quæ ad eſum duntaxat pcepta erant. Sub aduentum exercitus, tabernaculũ ubi exercitus maneret, ſtatuebatur, reliq ſub dio agebant. Vbi tēpus cœnæ aderat, tunc conuiuatores laborem ſuſtinebant. Iſti cum expleti noctem illic exegerãt, poſtero die reuulſo tentorio, & omni apparatu ſumpto ita abſcedebant, nihil relinquentes, omnibus aſportatis. *Megacreontis dictum.* Vnde Megacreontis uiri Abderitæ elegans dictum extitit, qui ſuaſit Abderitis, ut uniuerſi, mares pariter ac fœminæ, ſua delubra adirēt: ſuppliciterq; dijs aſſidentes precarentur, ut poſthac dimidium futurorum malorum à ſe propulſaretur. Nam de præteritis magnam ſe gratiam illis habere, q rex Xerxes non bis quotidie cibum capere conſueſſet. *Bis in die cibũ ſumere.* Fore enim ut Abderitæ, ſi iuberentur ut etiam prandiũ ſimile cœnæ inſtruerent, aut non præſtolarentur Xerxem aduenientē: aut pſtolati, peſſime inter oēs hoīes affligerētur. Et iſti quidem quanquam grauate, tamē quod ſibi imponebatur, exequebantur. Xerxes uero ex Acantho duces claſſis à ſe dimiſit, iuſſos ad Thermam cum claſſe ſe opperiri. *Therma.* Eſt autem Therma in Thermæo ſinu ſita, à qua ipſe ſinus habet cognomen. *Xerx. fiducia.* Hac enim compēdiariam magis uiam eſſe audiebat. Nam è Dorisco ad Acanthũ uſq;, ita inſtructus exercitus iter fecerat, tripartito diuiſus omnis iuſſu Xerxis: *Xerxis feſtinum ſtratagema.* ut una pars ſecundum mare iret pariter cum claſſe, cui parti præerant Mardonius & Maſiſtes: altera per mediterranea, cui præerant Tritatæchmes & Sergis: tertia inter has media, cum qua Xerxes ipſe incedebat, ducibus Smerdone & Megabyzo. Nauticus exercitus ubi à Xerxe diſceſſit, foſſam enauigauit in Atho depreſſam ac perductam ad ſinum, in quo Aſſa & Pidorus, & Singus, & Sarga urbes ſitæ ſunt. Ex quibus ſumpto cōmilitio, pergit ire ad ſinum Thermæum: circumuectusq; Ampelon promontorium Toronæum pernauigauit has Græcas urbes, unde & naues & cōmilitium ſumpſit, Toronam, Galipſum, Sermylam, Mecybernam, Olynthum, quæ regio nũc Sitonia nominat. Ab eo promontorio Ampeli præcidens mare uſq; ad promontorium Canaſtræum, totam fere Pallenem præteruectus eſt. Illinc quoq; & naues & commilitium ſumpſit ex Potidæa, ex Aphyſtie, Noua urbe, ex Aegea, ex Therambo, ex Sciona, ex Menda, ex Sana. Hæ ſunt urbes ſitæ in Pallena, Phlegra prius appellata. Pernauigata hac regione, ad præſtitutũ locũ peruenit, ſumptis etiam militibus è uicinis Pallenæ urbibus, ac Thermæo ſinui cōterminis, quibus hæc noīa ſunt, Lipaxus, Combrea, Liſſæ, Gigonus, Camſa, Smila, Aenea, quarũ regio adhuc Creſſæa noīatur. Ab Aenea, in qua finis enumerãdarũ urbiũ mihi factus ē, iã ad ipſum Thermæũ ſinũ curſus claſſis extitit, & ad terrã Mygdoniã, donec ad Thermã, quò pceptũ erat, puentũ eſt ad urbē Sindũ, & ad Caleſtram ſup Axiũ ſitam flumē, quod Mygdoniã terrã dirimit à Bottiæide: cuius terræ Bottiæidis arctũ ad mare locũ obtinēt urbes Ichnæ & Pella. *Pella. Ichnæ.* Hic nauales copiæ circa flumē Axiũ & urbē Thermã, & alias in medio horũ urbes ſtatiuã habuere, regem

opperientes. Huc peruenire uolens Xerxes, Acantho profectus cum terreſtribus copi
is mediterranea præcidebat, peragrans Pæonium agrum atque Creſtonicum, ſuper
amnem Chidorum: qui è Creſtonæis initio ſumpto, per terram Mygdoniam fluens,
in paludem (quæ eſt ſupra Axium) euoluitur. Hac iter faciẽte Xerxe, leones impetum
dederunt in camelos, qui commeatum portabant. Sub noctem enim relictis locis con-
ſuetis eò deſcenderunt: nulloq; alio neq; iumento neq; homine tacto in camelos graſſa-
ti ſunt. Cuius rei cauſam admiror, quod leones, quoties aliunde eis eſt quo indigẽt, abſti
nent ab inuadendis camelis, quod animal nunq̃ antea nec expti fuerãt illic, nec uiderãt.
Sunt aũt ꝑ ea loca leones multi, & boues agreſtes prægrandibus cornibus, q ad Græcos
ueniunt. Leonum terminus eſt Abderorum flumen Neſtus, & Achelous, qui per Acar
naniam fluit. Nam nemo aut ad aurorã trans Neſtum uſquam gẽtium uiſerit leonem
in Europa, aut trans Acheloum ad Heſperum in reliqua continente: ſed in horum flu-
uiorum medio leones gignuntur. Poſtquam Thermam uenit Xerxes, ibi ſubſtitit, tan-
tum maritimi ſpatij occupantibus caſtris, quantum eſt ab urbe Therma & Mygdonia,
uſq; ad confluentem Lydei & Haliacmonis: ubi agrum Bottiæidem, Macedonicumq;
diſterminant. In his locis ſtatiua habuere Barbari: quibus potantibus ſolus ex ijs (qui
commemorati ſunt) amnibus, Chidorus è Creſtonæis fluens non ſuppetijt, ſed defecit.
Xerxes è Therma proſpiciens Theſſalicos montes, Olympum & Oſſam, præcelſæ ma-
gnitudinis, audiensq; in medio eorum anfractum anguſtum eſſe, per quem fluit Pene-
us, & illic uiam eſſe quæ in Theſſaliam fert, cupidine captus eſt nauigandi ad oſtium Pe
nei inſpiciundum: quia ſuperiorem uiam tenenti erat eundum per Macedones ſuperne
habitantes ad Peræbos, præter Gonnum urbem. Nam hàc tutiſſimum iter eſſe audie-
bat. Atq; ut concupiuit, ita & fecit. Itaq; conſcenſa naui Sidonia, quam ſemper conſcen-
debat, quoties ei tale aliquid facere libebat, extulit ſignum cæteris nauibus proficiſcen-
di, relictis illic terreſtribus copijs. Eò poſtq̃ peruenit, oſtia Penei contemplantem in-
gens admiratio cum ſubiret, accitos uiæ ductores interrogauit, nunqd flumen poſſet
auerti, ut alibi mare ingrederetur? Narratur autem Theſſalia quondam lacus fuiſſe, ut-
pote concluſa undiq; præaltis montibus. Nam quod Theſſalia ad aurorã ſpectat, id Pe
lion & Oſſa iunctis inter ſe radicibus præcludunt: quod ad uentum aqlonem, id Olym
pus: quod ad Heſperũ, id Pindus: quod ad meridiem & uentũ auſtrum, id Othrys: quod
inter hos montes medium, id Theſſalia eſt, ita deuexa, ut cum alij frequentes amnes in
eam defluant, tum ij qnq; præcipue, Peneus, Apidanus, Onochonus, Enipeus, Pamiſus:
qui è montibus Theſſaliam ingentibus in eam planitiem confluentes, per unum anfra-
ctum & eum arctum in mare euadunt, in unam aquam om̃es redacti: qui ſimulac con-
fluentẽ fecerunt, Peneus retento ſuo nomine cæteros innominatos reddit. Fertur quon
dam, cum nondũ eſſet hic anfractus, ꝑ quem flumina mearent, hos fluuios, & ꝓterea la-
cum Bœbeidem, non fuiſſe nominatos quẽadmodum nunc, & tñ nõ minus q̃ nunc flu-
xiſſe: ſed ſuis fluentis oẽm Theſſaliam effeciſſe pelagus. Ipſi quidem Theſſali memorant
Neptunum feciſſe conuallem, ꝑ quam meat Peneus, haud abſurde ſentientes. Qui enim
arbitratur Neptunum terram quatere, & quæ terræ motu diſcuſſa ſunt, huius dei eſſe
opera, ei cernenti hunc locum uidetur Neptunus id feciſſe. Nanq; diductio illa monti-
um (ut mihi uidetur) terræmotus eſt opus. Xerxi interroganti, nunquid alibi eſſent in
mare oſtia Penei, productores ſui rem compertam habentes, Rex, inquiunt, nulli ſunt
huic flumini alibi in mare tendentes exitus quàm iſte hic. Cuncta enim undique mon-
tibus redimita Theſſalia eſt. Ad hoc Xerxes dixiſſe fertur: Solertes ſunt uiri Theſſali,
qui ſuæ ſibi imbecillitatis conſcij, iampridem cũ alia præuiderunt, tum uero hoc, quod
regionem habeant facilem occupatu, & mature expugnabilem. Solum enĩ hoc eſſe ne-
gocium, flumẽ obſtructo anfractu, auerſoq; alueo per quem meat, in eorum terram in-
ducatur, à quo oĩs Theſſalia ꝓter montes aquis obduceretur. Hæc ita ſe habere Xerxes
apud filios Alei dixit, qm̃ Theſſali è Græcis principes regi ſeſe tradiderant, ratus id illos
ꝑ totam nat.oẽm diuulgaturos. Hoc locutus, & locũ cõtemplatus, Thermam renauiga-

Leonum nata ra atq; loca.

Chidori aqua Xerxianis copijs non ſuffecit.

Theſſaliæ deſcriptio.

Neptunus græce ποσειδῶν παρὰ τὸ πόδον σείειν, id eſt, ſoli concußione.

uit. Vbi cõplures dies circa Pieriã eſt cõmoratus (nã montẽ Macedonicũ, ut illac in Peræbos oĩs tranſiret exercitus, tertia eius pars repugnabat) eõdẽ legati ꝗ dimiſſi in Græciam fuerant ad terrã petendam, regreſſi ſunt partim inanes, partim terrã & aquã afferentes. Quam ꝗ dederunt, eoꝝ hi fuere: Theſſali, Dolopes, Enienſes, Peræbĳ, Locri, Magnetes, Melienſes, Achæi, Phthiotæ, & Thebani, cæteriq́ꝫ Bœotĳ: ꝑter Theſpienſes & Platæẽſes: cũ ꝗbus ĳ Græci Peræbĳ ꝑcuſſerãt fœdus, ꝗ bellũ aduerſus Barbaꝝ ſumpſerãt. Fœdus aũt ita habebat: Quicunq; Græci ſeſe dedidiſſent Perſæ, nõ adacti neceſſitate, eoꝝ decimum quẽq;, rebus bñ conſtitutis, ſe deo ꝗ Delphis eſt deuoturos: Ita apud Græcos iuſiurandũ habebat. Xerxes neq; Athenas neq; Spartã legatos terrã petitũ miſerat: ob id, quod quos añ Darius ad hoc ipſum miſiſſet, eoꝝ alios iſti in barathrũ, alios in puteum deiecerant, iubẽtes eos illinc terrã & aquã ferre ad regẽ. Hac de cauſa Xerxes nullos illuc ad petẽdum miſit. Et Athenienſibus ꝗdem ꝙ ita legatos tractarint, ꝗd triſte contigerit, nõ queo dicere, niſi quod eoꝝ ſolũ cũ urbe uaſtatũ eſt: quod tñ ipſum nõ ea cauſa ſuſpicor cõtigiſſe. Lacedæmonĳs uero ira Thalthybĳ, ꝗ fuit Agamẽnonis ꝓco, incubuit. Eſt aũt Spartæ Thalthybĳ tẽplum, cũ eius poſteris, ꝗ Thalthybiadæ nominant, ꝗbus honos legatiõis Spartanoꝝ ſemꝑ tribuit. Itaq; poſt eã rẽ Spartiatæ cũ læta exta eis nõ eſſent, idq́ꝫ diu cõtingeret, præſi huius calamitatis Lacedæmonioꝝ, cœtu frequẽter coacto hoc edictũ ꝓpoſuere: Si ꝗs Lacedæmonioꝝ uelit ꝓ Sparta occumbere. Tũc Sperthius Aneriſti, & Bulis Nicolai filius, uiri Spartiatæ, & natalibus & opibus inter primos, ultro ſe obtulerũt ad ſatisfaciẽdum ſua pœna Xerxi Darĳ filio, ob legatos apud Spartã interẽptos. Ita hos Spartiatæ tanꝗ̃ mortẽ obituros, miſerũt ad Medos. Digna admiratione cũ audacia hoꝝ uiroꝝ, tũ uerba ab eis habita. Nã Suſa tendẽtes, ad Hydarnẽ Perſam Aſianæ oræ maritimæ ꝑfectum uenerunt: ꝗ eos hoſpitaliter muniſiceq́ꝫ acceptos, his uerbis interrogauit: Viri Lacedæmonĳ, ꝗd ita reſpuitis effici amici regis? Cernite em̃ ex me & meo ſtatu, ꝗ̃ ſcit honore ꝓſequi rex uiros egregios, uos itidem honoraturus, ſi uoſipſi ei dederitis. Videamini modo apud eũ eſſe uiri egregĳ: qm̃ ſinguli ueſtrũ, rege donãte, principatũ Græciæ obtinebunt. Ad hæc illi rñdentes: Hydarnes, inquit, nõ ex æquo conſilium tuũ ad nos ſpectat atq; ad te, ꝗ conditionis quam ſuades expꝑtus es, noſtræ inexꝑtus. Nã ꝗdem ea noſti: libertatẽ aũt nondum exꝑtus es, utrũ ſit dulcis an non. Quæ ſi tibi exꝑta foret, nõ ut haſtis, ſed ut ſecuribus ꝓ ea dimicaremus, nobis ſuaderes: Hæc Hydarni rñderunt. Dehinc ut aſcenderunt Suſa, & in cõſpectum regis uenerunt, principio iubentibus ſatellitibus, ac uim afferẽtibus, ut ꝓcumbentes regẽ adorarent, & ꝑ capita eos ad id agẽdum impingentibus, negauerunt ſe unꝗ̃ id eſſe facturos: neq; em̃ ſibi eſſe conſuetudinẽ hoĩem adorandi, neq́ꝫ ſe ad id ueniſſe. Poſteaꝗ̃ in hoc repugnauerant, ſecũdo loco hæc illis & his ſimilia dixere: Rex Medoꝝ, nos miſerunt Lacedæmonĳ ad luẽdam pœnam ꝓ ĳs legatis ꝗ Spartæ interiere. Hæc iſtis dicentibus, Xerxes ꝓ magnanimitate negauit ſe fore Lacedæmonĳs ſimilẽ. Illos em̃ interimendis legatis, ius oĩm hoĩm confudiſſe: ſe uero, ꝙ illis exprobraret id nõ eſſe factuꝝ: neq; eos occidẽdo, Lacedæmonios culpa ſolutuꝝ. Hac re ꝑ Spartiatas geſta, in ꝑſens ira Thalthybĳ ceſſauit: etſi Spartã reuerſis Sperthio & Bule, longo deinde tẽpore interiecto, excitatũ eſt inter Peloponnẽſes & Atheniẽſes bellũ, ut Lacedæmonĳ aiũt, quod mihi diuinitus maxime uidet́ eſſe geſtũ: ꝗa ira Thalthybĳ nuncios corripuerit, nec prius ꝗeuerit. Quod aũt ira inciderit in eorũ, ꝗ ad regẽ aſcẽderunt, filios, Nicolaũ Bulis, & Aneriſtũ Sperthĳ filiũ: ꝗ piſcatores Tirynthios in naui oneraria plena uiris nauigantes cepit, manifeſtũ eſt apud me diuinitus id factũ eſſe, ex ira dei, ꝙ nuncĳ ꝗ in Aſiam à Lacedæmoniis mittebãtur, ꝓditi à Sitalce Tyrei Thracũ rege, & à Nymphodoro Pythei uiro Abderita, excepti ſunt iuxta Biſanthẽ, quæ ẽ in Helleſponto: & adducti in Atticã ab Atheniẽſibus necati ſunt: cumq́ꝫ ĳs Ariſteas Adimanti Corinthius. Verum hæc multis poſt regis expeditionẽ annis geſta ſunt. Quæ expeditio, ut ad ſuperiorẽ orationẽ redeam, noĩe quidẽ tẽdebat contra Athenas, re tamẽ uera contra cunctam Græciam. Ea diu ante Græci cum audiſſent, non ꝑinde oẽs affecti ſunt. Nã ĳ ꝗ terrã & aquam dederãt Perſæ, fiduciã

Iuſiurandum Græcorum.

Legati Darĳ in puteum cõiecti.

Thalthybĳ ira.

Sperthius. Bulis.

Lacedæmoniorum deuotorum reſponſum ad Hydarnem Perſam.

Adorare regem.

Xerxis magnanimitas.

Legati nõ uiolandi.

Xerxis expeditio in Græcos.

animo præſumebant,tanq̃ nihil ingratum paſſuri à barbaro,q non dederant magno in metu uerſabantur:Quippe cum nulla tanta claſſis eſſet in Græcia,quæ poſſet excipe inuadentem,præſertim pleriſq; bellum detrectantibus & libenter ad partes Medoꝝ inclinantibus. Hoc ego loco neceſſe habeo ferre ſententiam apud multos quidem homines inuidioſam,non tamen quod mihi uidetur uerum diſſimulabo, an Athenienſes formidantes periculum quod impendebat patriam deſeruiſſent, an non deſerentes, ſed permanentes ſeſe dediſſent Xerxi, nihil omnino aduerſus regem in mari facere conati: an nemo mari ſe oppoſuiſſet Xerxi:atq; hæc in continenti geſta eſſent,an etiam multæ loricæ eſſent muris inductæ à Peloponnenſibus per iſthmum, an proditi à ſocijs Lacedæmonij: hiſq; non uoluntarijs, ſed per urbes à claſſe barbara occupatis ac deſerti fuiſſent: deſertiq; & magna opera aggreſſi generoſe occubuiſſent: an hæc paſſi eſſent: an priuſquam uiderent alios Græcos cum Medis ſentientes,cum Xerxe depacti eſſent:atque ita utrinq; ſub Perſis Græcia fuiſſet. Nam murorũ apud iſthmum loricatorum,quænam utilitas fuiſſet rege mari potiente,à nemine quiui audire. Nunc autem ſi quis Athenienſes Græciæ liberatores extitiſſe dicat,profecto non oberrauerit à uero. Nam utro ſe illi applicaſſent,hæ partes erant præpõderaturæ. Cum uero prætulerint Græciam præſtare liberam,nimirum ipſi fuere,qui quicquid Græciæ reliquum erat cum Medis non ſentientes,erexerunt:quiq; ſecundum deos regem repulerunt: ne oraculis quidem horrendis ac terribilibus,quæ è Delphis ueniebant inducti ad Græciam deſerendam:ſed perſiſtentes conſtituerunt excipere hoſtem ſua inuadentem. Siquidem conſultoribus Delphos miſſis,uti oraculo uolebant:nſicij factis apud tẽplum quæ ritus poſtulabat,ædem ingreſſi conſederunt. Quibus Pythia cui nomen erat Ariſtonice,ita reſpondit: *Athenienſes Græciæ liberatores.*

Ariſtonice Pythia Athenienſium oraculum.

> Quid miſerande ſedes populus? fuge ad extima terræ,
> Aedibus & globidæ deſertis collibus urbis:
> Nam caput & corpus minime ſyncera manebunt:
> Extremi'ue pedes poterunt ſupereſſe manuſue:
> Aut medium,ſed ea ignis edax deformia reddet,
> Et Mars acer equis urgens Aſiægena curru.
> Atq; alias pleraſq; tuas non ſolius arces:
> Permultaſq; deũm ſæuis dabit ignibus ædes;
> Quas ego præuidi iam nunc ſudore madenteſ:
> Atq; metu tremere, & de laquearibus altis
> Nigrantem cogente malo manare cruorem:
> Ite,ſed ex adyto atq; malis effundite mentem.

His auditis Athenienſium conſultores maximo ſunt mœrore affecti. Quibus inter ſeſe agitantibus tam triſte reſponſum, Timon Androbuli uir apud Delphos illuſtris ſuaſit hæc ferè,ut ſumptis oleæ ramis de integro reuerterentur ad conſulendum ſuppliciter oraculum. Obtemperantes ei Athenienſes dixere: O princeps,redde nobis oraculum melius de patria in honorem horum palmitum,quos geſtantes ad te uenimus. Alioqui hinc abs te non abituri,ſed in hoc adyto ad obitum uſq; permanſuri. Hæc dicentibus, antiſtes iterum hoc modo reſpondit: *Timon illuſtris.* *Athenienſium oraculum.*

> Pallas olympia cum multis hortatibus uſa,
> Et precibus blandita Iouem placare nequiuit,
> Hoc tibi ſabor item reſponſum Adamanti propinquans
> Nam captis reliquis quæ limes Cecropis oræ
> Intus habet, quodcunq; ſacer penetrale Cithæron,
> Iuppiter è ligno muris Tritonida donat:
> Qui ſoli inuicti tibi ſint natiſq; saluti.
> Tu uero aduentum peditumq; equitumq; quietus,
> Terreſtreſq; acies ne præſtolare:ſed hoſti
> Terga dato,uel ſi tibi fors erit obuius uſquam,

Diuina ò Salamis mulierum pignora perdes,
Vſquam uel Cerere ſparſa, coeunte uel uſquam.

Hæc legati ut erant ita arbitrati prioribus mitiora poſtquam conſcripſerunt Athenas redire: reuerſiq; ad populum recitauere: & cum aliæ multæ ſentētiæ eſſent oraculum interpretantium, & eæ plurimum perplexæ: quidam è maioribus natu dixere, uideri ſibi deum reſpondere ſaluam fore arcem. Olim enim Athenienſium arcem præſeptam uallo fuiſſe. Et hi quidem interpretabantur uallum eſſe hunc ligneum murum. Alij uero dicebant deum ſignificare naues: eaſq; cæteris omiſſis ædificari iubebant. Veru hos, qui aiebant naues eſſe ligneum murum, fallebant, uel Cerere ſparſa coeunte uel uſquā. Circa hos uerſus confundebatur eorum ſententia, qui claſſem uolebant eſſe ligneum murum. Nam oraculum qui interpretabantur, in eam ſententiam accipiebant, fore ut ipſi inſtructa claſſe ad Salaminem pugna nauali ſuccumberent. Erat autem inter Athenienſes quidam, qui in primores recens peruenerat, nomine Themiſtocles Neoclis filius: qui negabat interpretes omnia recta cōiectare: quod diceret, ſi clades quæ prædicitur, ad Athenienſes ſpectaret ullo modo, non ita placide nobis deum fuiſſe reſponſurum, ſed ſic, ò Salamis miſera, pro eo quod dixit, ò diuina Salamis: ſi circa eam ſui incolæ forent oppetituri. Sed recte coniectantibus ſentiendum à deo contra hoſtes editum eſſe oraculum, non contra Athenienſes. Itaq; ſuadebat ut ſeſe inſtruerent tanquam prælio nauali certaturi, & tanquam hic eſſet ligneus murus. Hanc Themiſtoclis ſententiam Athenienſes potiorem eſſe cenſuerunt: quàm illorum, qui interpretantes oraculum, diſſuadebant apparatum pugnæ naualis: ſed hanc eſſe in ſumma ſententiam dicebant, non leuandam in hoſtem manum, ſed ex Attica regione demigrandum, & aliam incolendam. Extitit & alia (ante hanc Themiſtoclis) ſententia ad tempus egregia. Cum magna uis pecuniæ è prouentu metallorum, quæ ſunt è Laurio, eſſet in ærario Athenienſiū, æquè diuidunda uiritim denis in ſingulos puberes drachmis: tunc Themiſtocles hanc diſſuaſit Athenienſibus diſtributionem, ſed ex pecunia claſſem ducentarum nauium compararent ad Aegineticum bellum. Hoc enim bellum conflatum Græciæ ſalutem attulit, cogens Athenienſes nauticos fieri. Et quanquam hæc claſſis in eum uſum in quem comparata fuerat, non uenit, tamen in utilitatem Græciæ ceſſit. Ipſa iam præparata cum præſto eſſet, & alteram exædificari oporteret, placuit Athenienſibus, inito poſt oraculum conſilio, barbarum Græciam inuadētem cum nauibus opperiri uniuerſos deo obſequētes unà cum Græcorum uoluntarijs. Et hæc quidem oracula Athenienſibus ſunt reddita. Coactis autem in eundem locum Græcis, qui per Græciam melius ſentiebant: interq; ſe collocutis interpoſita fide ibi conſilio habito, uiſum eſt ante omnia miſſas faciēdum pecunias debitas & inimicitias & hoſtilitates. Erant autem cum alia aliorum bella, tum uero maximum inter Athenienſes & Aeginetas. Poſteaquam Xerxem cum exercitu Sardibus eſſe audiere, Athenienſes decreuere cum aliquot in Aſiam mittēdos ad res regis explorandas: tū nuncios partim Argos ad contrahendam aduerſus Perſam belli ſocietatem, partim in Siciliam ad Gelonem Dinomenis: partim in Corcyram, partim in Cretam iubētes opem Græciæ ferri, eo animo, ut ſi fieri poſſet, omnis uis Græca unum eſſet: & ad idem agēdum omnes incumberent, tanquam calamitate cunctis Græcis impendēte. Ferebantur autem res Gelonis magnæ eſſe: nec multo minores quàm Græcorum. Vbi hæc eis placuere, & in Græciam inter ſe rediere, principio ſpeculatores in Aſiam tris uiros miſere. Qui cum Sardis ueniſſent, in ſpeculando regis exercitu deprehēſi ſunt: & à ducibus pedeſtrium copiarum torti deducebantur tanquam prituri, lata in eos mortis ſentētia. Id ubi Xerxes audijt, reprehēſa ducum ſentētia mittit quoſdam è ſatellitibus, iubēs ut ſi uiuos adipiſcerētur ſpeculatores ad ſeſe deducerent. Eos adhuc ſuperſtites, adepti ſatellites, prehenſos in regis conſpectum adduxerunt. Sciſcitatus rex, qua de cauſa ueniſſent: præcepit ſatellitibus, ut homines circunducerent peditatum omnem equitatumq; oſtentantes: & eos ubi contemplando illa expleti fuiſſent, ſine noxa dimitterent quocunque locorum ire li-

Athenarum arx.

Themiſtocles

Themiſtoclis ſententia.

Græcorū de conſpirando conſilium.

Gelon.

Speculatores Græcorum.

buiſſet. Hoc Xerxes ea ratiõe imperauit, ꝙ cogitabat fore, ut ſi ſpeculatores necati fuiſſent: neq; Græci ꝑſciſcerent potentiam ſuam eſſe fama maiorẽ, neq; quippiam ipſe læderet hoſtes tribus uiris interemptis, ſed iiſdem in Græciam regreſſis, Græci ut ſe opinari dicebat, auditis rebus ſuis antequàm exercitum compararent, propriã libertatem traderent: atq; ita non oporteret ſuſcipere moleſtiam de exercitu in eos ducendo. Hæc ſententia Xerxis cum altera quadam cõgruit. Nam cum Abydi ageret Xerxes, uidit naues curſum tenentes per Helleſpontum: quæ frumẽtum è ponto in Aeginam Peloponneſumq; portabant. Quas ubi audiere eius acceſſores eſſe hoſtium, ſeſe ad eas corripiendas accingebant, intuentes in regem, quando id agi præciperet. Xerxes eos interrogauit quonam illæ tenderent: qui cum reſpõdiſſent ad hoſtes tuos domine, & frumento onuſtæ. Tunc Xerxes excipiens, inquit, nónne eôdem quò iſti, & nos nauigamus tum rebus aliis, tum uero frumento inſtructi? Quid igitur hi officiunt nobis, quibus commeatum portant? Ita ſpeculatores rebus inſpectis dimiſſi in Europam rediere. Poſt quorum reditum Græci, qui contra Perſam coniurarunt, nuncios iterum Argos miſerunt. Quibus Argiui reſponderunt res ſuas ita habere, audiſſe ſe iam inde ab initio Barbarum excitaſſe aduerſus Græciam bellum: & cum accepiſſent intellexiſſentq; Græcos ſeſe colligere tẽtaturos Perſæ obſiſtere, principes fuiſſe mittendi Delphos, qui deũ conſulerẽt, quid ſibi optime facientibus eſſet euenturum (Nuper enim ſex millia ſuorum fuiſſe interempta à Lacedæmoniis & Cleomene Anaxandrida) Eaq; de cauſa ſe mittere, & iis qui miſſi fuerant interrogantibus, ſic Pythiam reſpondiſſe:

Xerxis fiducia.

Xerxis ſtratagema.

Argiuorum oraculum.

Finitimis inuiſe deis, dilecte beatis,
Interius tutamen habens impune manetò,
Et tutare caput, nam membra tuebitur illud.

Hæc illis Pythia prius reſponderat. Poſtea uero quàm nuncii Argos uenerunt, ſenatumq; ingreſſi mandata retulerunt, Argiui reſponderunt ad ea quæ dicebantur ſe promptos eſſe in triginta annos pacificare cum Lacedæmoniis, percuſſo fœdere: ſed ea conditione imperii, ut dimidium imperii penes ſe eſſet, quanquam ius imperandi ipſorum ſit, tamen dimidio imperii ſe eſſe contentos. Hoc aiebant ſuum ſenatum reſpondere, quamuis diſſuadente oraculo ſocietatem cõtrahere cum Græcis: quod etſi formidarẽt, tamen properare ut fœdus triginta annorum feriretur. Intra quos annos liberi ſui in uirilem ætatem adoleſcerent: hac uidelicet ratione, ne ſi qua calamitas ad ſuperiorem accederet in bello Perſico, niſi fœdera forent, in poſterum ſubiecti Lacedæmoniis eſſent. His dictis Argiorum à ſenatu, quidam è nunciis Spartanorum ita reſpondit: Quod ad fœdera quidem attineret, ſe ad eos qui plures eſſent relegare: quod autem ad imperium, id uero ſibi demandatum eſſe, ut reſponderent, dicerentq; Spartanis duos eſſe reges, Argiuis unum, ideo non poſſe fieri, ut alterutro Spartæ regi abrogetur imperium: & nihil obſtare quo minus cum iis duobus rex Argius parem dignitatem obtineat. Ibi Argiui negare ſe perpeſſuros inſolentiam, ſed præoptare à Barbaro imperari ſibi, quàm Lacedæmoniis cedere. At ita edixerunt nuncii, ut priuſquam occideret ſol, ex agro Argio excederent, alioqui hoſtium loco futurorum. Hoc ipſi Argiui ſic ſe habere memorant. Aliter tamen per Græciam narratur, Xerxem anteq̃ bellum Græciæ inferret, miſiſſe Argos per caduceatorem: qui cum peruenit, ita fertur uerba feciſſe: Viri Argiui, Xerxes rex hæc uobis inquit: Nos arbitramur Perſen, ex quo nos progeniti ſumus fuiſſe filium Perſei Danaes filii ex Andromeda genitum: quæ fuit Cephei filia, ita ex uobis oriundi ſumus. Quod cũ ita ſit, nefas eſt & nos ꝓpagatoribus noſtris inferre bellum, & uos alii opem ferendo nobis aduerſarios fieri: ſed potius domi ueſtræ uos conſidentes ocium tenere. Nam ſi mihi ex ſentẽtia ſuccedit, nullos pluris quàm uos faciam. Hæc Argiui cum audiſſent, rem confeciſſe dicuntur, & à principio diſſimulantes, quod actum eſſet, nihil popoſciſſe Græcos: ſed cum ab illis reprehenderentur, tunc partem imperii popoſciſſe, gnari id Lacedæmonios non conceſſuros, ut hoc prætextu ocium agerẽt: cui rei competit, quod quidam Græcoꝝ multis poſtea annis geſtum fuiſſe memorant:

Argiui Xerxi ſubdi maluerũt quã Lacedæ. eſſe inferiores.

Perſes.

Perſarum origo.

Argiuorum cum Perſis affinitas.

Cum Suſis Memnonijs alterius negocij gratia eſſent Athenienſium nuncij Callias Hipponici, & collegæ qui pariter aſcenderant, contigit ut Argij & ipſi per id tempus Suſa

Callias.
Artaxerxes.

mitterent nuncios, qui Artaxerxem filium Xerxis interrogarent, an amicitiam quam cum Xerxe contraxiſſent, putaret adhuc durare, an ab illo pro hoſtibus haberent. Quibus Artaxerxes, imò uero maxime perdurare reſpondit: nullamq́; ſibi ciuitatem amiciorem putare, quàm Argos. Verum an caduceatorem Xerxes Argos miſerit ad ea dicenda, & an Argiorū nuncij qui Suſa aſcenderunt, Artaxerxem de amicitia interrogauerint, pro comperto dicere non poſſum: nec ullam de his aliam proferre ſententiam, niſi quam Argij proferunt. Id demum ſcio, ſi omnes homines qui domeſtica mala in medium contuliſſent, cum uicinis mutare uolentes, mala uicinorum intuiti fuiſſent, libenter reportaturos rurſum ſingulos ea quæ ipſi attuliſſent. Ita non turpiſſime ab Argijs actum eſt. Ego uero quæ dicuntur dicere debeo, attamen non omnino omnibus credere: quod in uniuerſum à me dictum ſit, quoniam & hoc narratur, Argios extitiſſe, q Perſam in Græciam accerſierūt, poſteaquam cum Lacedæmonijs male pugnaſſent, pro dolore præſenti quiduis præoptantes: & de Argiuis quidem dictum eſt. In Siciliam autem ad agendum cum Gelone, tum alij nuncij à ſocijs iere, tum uero à Lacedæmonijs Syagrus. Huius Gelonis progenitor fuit Oecetor qui in Gela erat ex inſula Telo,

ἐπὶ Τριοπίῳ legitur ad Triopium.
Gela oppidū.

quæ Epitropio obiacet: qui dum Gela conderetur à Lindijs, qui ſunt è Rhodo & Antiophemo, aſſumptus non eſt. Interiecto tamen tempore, poſteri eius deorum inferorum ſacerdotes illic perſeuerauerunt, orīdi à Teline uno ex ea familia, qui eos illic collocauit hunc in modum: Quidam uiri Geloni per ſeditionem eiecti, in Mactorium urbem (quæ ſita eſt ſuper Gelam) profugerunt. Hos Telines Gelam deduxit nullis uirorum copijs adiutus, ſed horum deorum ſacris: quæ unde acceperit, an ipſe poſſederit, id uero dicere non poſſum. His ſacris fretus, eò deduxit illos, ubi poſteri ſui deorum ſacrificuli eſſent. Quæ res mihi admirationi fuit præter ea quæ audio, tantum opus Telinem effeciſſe: qualia opera non à quocunque uiro effici conſueuerunt, ſed ab eo qui ſit caſti ingenij, robuſtæq́; præſtantiæ. Quanquam ut fertur ab incolis Siciliæ, fuiſſe natura effœminatum ac uiro molliorem. Hunc in modum ille dignitatem hanc adeptus eſt,

Cleander Patareus.
Hippocrates.

Cleandro Patareo, qui ſeptem annos Gelæ tyrannide potitus eſt, uita functo: à Sabyllo autem uiro Geloo fuit interfectus. Ibi frater eius Hippocrates ſuſcepit imperium. Quo tyrannidem obtinente, erat illic Gelon prognatus Telines uaris cum alijs multis, quorum unus erat Aeneſidemus Pataici, ſatelles Hippocratis. Hic diu poſt, ob uirtutem declaratus eſt totius equitatus præfectus. Nam quibus in bellis Hippocrates obſedit Callipolitanos, Naxios, & Zanclæos, & Leontinos, pugnauitq́; cum Syracuſanis & permultis Barbarorum, in ijs bellis Gelon extitit uir præclariſſimus: adeo, ut ut nulla omnium (quas retuli) ciuitatum effugerit Hippocratis dominationem, præ-

Elorus fluuius.
Hybla urbs.

ter Syracuſanos. Quos pugna ad flumen Elorum ſuperatos, Corinthij Corcyræiq́; liberauerunt: ſub hac tamen conditione, ut Syracuſani Camarinam, quæ ipſorum quondum fuiſſet, Hippocrati traderent. Hippocrates cum totidem annos quot frater Cleander tyrannidem obtinuiſſet, illato Siculis bello, ante urbem Hyblam perijt. Ita Ge-

Cleander.
Euclides.
Gamori.
Cylyrij.
Caſmena.

lon per cauſam tuendi liberos Hippocratis, Euclidem & Cleandrum, ubi ciues, quod abnuerent dicto amplius audientes eſſe, prælio uicit, ipſe Geloorum imperium adeptus eſt, liberis Hippocratis dominatu fraudatis. Poſt hoc commentum, quoſdam Syracuſanos qui Gamori uocabantur, à plebe ſuiſq́; ſeruis qui Cyllyrij nominabant, eiectos in patriam ex urbe Caſmena reducendo, potitus etiam eſt ipſis Syracuſis. Nam ei uenienti plebs Syracuſana & urbem & ſeipſam dedit. Quam Gelon ubi accipit, Gelam quam tenebat minoris faciens, Hieroni fratri demandauit, ſibiq́; Syracuſas habuit, & quidem pro omnibus urbibus. Ideoq́; ea ciuitas confeſtim excucurrit, atq; propagata eſt. Nam

Camarina.
Megarenſes.

deductis eò Camarinæis Gelon ciuitatem dedit, Camarina euerſa, dimidio & eo amplius Geloorū itidem ut Camarinæis fecit. Necnon Megarenſium qui ſunt in Sicilia cum obſeſſi ad deditionē ueniſſent, locupletiſſimos quoſq; qui bellum ei intulerant, &

ob id ſe interfectum iri putarent, Syracuſas traduxit, ac ciuitate donauit. Nam plebem
Megarenſem quæ belli mouẽdi fuerat expers, quæq; nihil mali ſe paſſuram ſpectabat,
Syracuſas adductam uenundedit, ex Sicilia abſportandam. Idem hoc fecit Euboijs qui *Eubœi.*
ſunt in Sicilia, proceres à plebe diſtinguẽs. Hoc ideo de utriſq; fecit, ꝙ arbitraretur cõ-
tubernium plebis rem eſſe moleſtiſſimam. Ea ratione magnus tyrannus effectus eſt Ge *Græcorum le*
lon. Ad quem legati Græcoꝝ poſteaq̃ Syracuſas coramq; uenerũt, ita locuti ſunt: Lace- *gati ad Gelo*
dæmonij pariter & Athenienſes, eoꝝq; ſocij nos miſere ad te in ſocietatẽ aſſumendum *nem.*
aduerſus Barbarum, quem audiſti prorſus bellũ Græciæ inferre, iuncto pontibus Hel-
leſponto uirum Perſam ſecũ omnes Eoas ex Aſia copias ducentem, per ſimulationẽ bel
li Athenis inferendi nos inuadentẽ, cũ in animo habeat oẽm Græciam redigere in ſuam
poteſtatem. Tu igitur cui magna potentia adeſt, nec minima Græciæ portio, Siciliæ
princeps, ferto opẽ ijs q̃ Græciã à ſeruitute uindicant, eamq; unà cũ illis liberato. Coa-
cta eñ cuncta Græcia, erimus magna manus, pugnaq; pares inuadẽtibus nos. Quod ſi
è nobis alij ꝓditores fuerint, alij ocioſi ſedeãt, id ſynceꝝ quod ſuperit Græciæ exiguum
erit: unde piculum eſt ne oĩs Græcia peſſum eat. Neq; eñ ſperaueris Perſam, ſi nos p̃lio
ſupauerit, ad te nõ eſſe uentuꝝ: quinimò hoc ante caueris: nobis nãq; opẽ ferẽdo temet-
ipſum tutaris. Rei cõſilio geſtæ lætus plerũq; eſt exitus: Hæc legati dixere. Quibus rñ-
dẽs Gelon, multus in hac oratiõe fuit: Viri Græci, inqt, inſolentẽ habetis orationẽ, qui *γνώμη.*
auſi eſtis me adire hortantes ad ineundã aduerſus Barbarũ ſocietatẽ: eum ipſi me oran *Gelonis re-*
tẽ prius aduerſus exercitũ Barbaricũ recuſaueritis ſociũ. Nã dũ mihi erat cũ Carthagi *ſponſio.*
ginẽſibus certamen, incumbenti ad ultionem necis Doris Anaxandridæ de Aegeſtanis *Doris Ana-*
exigendam, offerebamq; me adiutorẽ ad liberanda emporia, unde uobis magna emo- *xandrides.*
lumenta atq; uoluptates prouenerant, uos uenire noluiſtis, neq; mei adiuuandi gratia,
neq; ultionis de nece Doriana exigendæ. Itaq; quantum in uobis eſt, omnia hæc à barba
ris poſſident. Verũ nobis hæc in melius reciderũt. Nũc qm̃ circũuenit uos atq; attigit
bellum, ita demum Gelonis memoria facta eſt. Sed cõtemptus à uobis, non ero ueſtri
ſimilis: ſed paratus ad opẽ ferendã ducentarũ triremiũ, & uiginti millium armatorum,
ac duûm milliũ eqtum, totidẽq; ferentarioꝝ, totidẽq; leuis armaturæ, totidẽ ſagittario
rum, totidem funditorum, ac rei frumentariæ cũctis Græciæ copijs ſuppeditaturæ, do
nec fuerit debellatum. Hæc me ꝓſtiturum recipio, ſed ea lege polliceor, ut ego ſim ad-
uerſus Barbarum Græcorũ imperator. Aliter neq; ipſe uenirem, neq; alios mitterem.
Ea Syagrꝰ audiẽs nõ tulit: ſed ò q̃ eiularet, inqt, Pelopides Agamẽnon, ſi audiret Spar
tiatas impium ſubdidiſſe Geloni atq; Syracuſanis. Tu uero ne feceris huius rei mentio
nem amplius. Sed ſi tibi animus eſt opem ferendi Græciæ, eſto ſub imperio Lacedæmo
nioꝝ. Si dedignaris ſubeſſe, nõ habes animũ opem ferendi. Ad hæc Gelon ubi uidit uer
ba Syagri auerſa, hanc ad extremũ protulit orationẽ: Hoſpes Spartiata, cõtumeliæ ho *γνώμη.*
mini factæ ſolent irritare indignationẽ. Verũ tu contumelioſis in me uerbis inuehens, *Gelonis ma-*
non tñ induxiſti me ad uicem cõtumelioſe reddendam. Sed qñ uos ita imperiũ ample *gna imperan*
ctimini, multo me magis q̃ uos decet illud amplecti, q multo maiorũ copiarũ ac pluri- *di libido.*
um nauium imperator ſum. Cæterum, qm̃ iſta oratio ueſtra in cõtrarium nititur, nos
aliquantũ à ſupiore noſtra oratione decedemus. Sin uos terreſtribꝰ copijs præfueritis,
ego nauticis p̃ero. Sin uos mari imperitare iuuat, ego terreſtribꝰ copijs imperitare uo
lo. Ex quo oportet uos aut alterutra harum rerũ eſſe cõtentos, aut his ſocijs deſtitutos
abſcedere. Hãc Gelon conditionẽ offerebat. Cui nũcius Athenĩẽſis Lacedæmonios añ- *Athenienſis*
uertens, ita rñdit: Rex Syracuſanorũ, Græcia nos ad te miſit nõ imperatorũ indiga, ſed *nuncij reſpon*
exercitꝰ. Tu uero p̃ te fers nõ miſſurũ te exercitũ, niſi ſis Græciæ imperator: uidelicet ut *ſio.*
illi imperes affectas. Itaq; quantum ad eã partem pertinet, ꝙ cuncto Græcorum exer-
citui præeſſe poſtulas, ſuffecerit nobis Athenienſibus ſilentium agere, intelligentibus
Laconem fore idoneum ad reddendam pro utriſq; rationem. Quantum ad illud atti-
net, quod poſcis ut uniuerſæ claſſi præſis, ita habeto: nos, etiam ut Lacon permittat, non
eſſe permiſſuros præeſſe te claſſi: noſtrum munus hoc eſt, niſi Lacedæmonij id uelint:

quibus præeſſe claſſi uolentibus, non contradiceremus, alteri uero concederemus nemini. Nam alioqui fruſtra plus nauium q̃ cæteri Græci poſſideremus. Si Syracuſanis imperium cederemus, qui ſumus Athenienſes, & antiquiſſimæ originis, ſoliq; Græcorum qui nunquam ſolum uertimus, è quibus uirum inſtruendo ornandoq; exercitu aptiſſimum Homerus uerſificator ait Ilium iſſe, ut non ſit dedecus nobis iſta commemorare. His Gelon iſta reſpondit: Hoſpes Athenienſis, apud uos qui præſint habetis, q ſubſint non habetis. Quocirca cum nihil cedere, ſed totum obtinere uelitis, q̃ celerrime hinc retro abſcedatis, renũciaturi Græciæ, uer ex anno illi exaruiſſe. Cuius dicti ſenſus hic eſt: Cum cõſtet probatiſſimam anni partem eſſe uer, talem eſſe ſuum exercitum innuebat, quo Græcia priuaretur, quaſi quodam uere: quod illi exareſceret, non inita ſecum ſocietate. Hoc reſponſo Gelonis accepto, nũcij Græcorum profecti ſunt. Poſt hæc Gelon, timens quidem ille Græciæ, ne impares Barbaro eſſent, tamen indignum atque intolerandum ſibi ratus, ut profectus in Peloponneſum ſubeſſet Lacedæmonijs, q Siciliæ tyrannus eſſet, omiſſa hac uia, aliam inijt. Nam ubi primum audijt Perſam tranſmiſiſſe Helleſpontum, miſit cum tribus biremibus Cadmum Scythæi Coum, multa cum pecunia ac placidis uerbis, ad obſeruandum quò caſura eſſet pugna: ut ſi Barbarus uinceret, ei pecuniam traderet terramq; & aquam eorum locorum, quibus Gelon imperaret: ſin uincerẽt Græci, rurſus pecuniam reportaret. Hic Cadmus, ante id tẽpus cum tyrannidem Coorum à patre accepiſſet ſatis ualidam, nullo aduerſo caſu, ſed ob iuſtitiam ſua ſpõte eam in media ciuitate depoſuit, atq; in Siciliam abijt. Vbi unà cum Samijs urbem Zanclam, cuius nomen in Meſſanam mutatum eſt, tenuit atq; incoluit. Hunc Cadmum, atq; hunc in modum eò profectum, Gelon ob iuſtitiam quam illi ex alijs rebus adeſſe nouerat, Delphos miſit: cuius hominis inter alia quæ edidit opera iuſta, hoc non in poſtremis reponitur, q tantum pecuniæ à Gelone commiſſum interuertere cum poſſet, noluit: ſed poſteaquam Græci pugna nauali ſuperiores extitere, Xerxesq; cum exercitu abijt, & ipſe in Siciliam redijt cum omni pecunia. Fertur autem & hoc ab ijs qui Siciliam incolunt, Gelonem inducto ad obtemperandum Lacedæmonijs animo, fuiſſe laturum Græcis auxilia, niſi Terillus Crimopi eiectus ex Himera, ubi erat tyrannus, à Therone Aeneſidemi Agragantinorum monarcho, acceſſiſſet per id tempus Phœnicum, & Pœnorum, & Iberorum, & Ligyorum, & Eliſycorum, & Sardonum, & Cyrniorum trecenta millia, duce eorum Hamilcare Hannonis Carthagini enſium rege: quos Terill⁹ abduxerat cum perſuaſos hoſpitij neceſſitudine, tum ꝑcipue prompta animi uoluntate Anaxilei Critenei Rhegini tyranni, qui filios ſuos Hamilcari obſides dedit, ulciſcendi ſoceri cauſa. Habebat enim Anaxileus in matrimonio Terilli filiam, nomine Cydippam: Ita Gelonẽ, cum nequiret auxilia Græcis ferre, Delphos miſiſſe pecuniã. Præterea aiunt ijdem cõtigiſſe, ut eodem die Gelon & Theron Hamilcarem Carthaginienſem in Sicilia ſuperarint, quo Græci in Salamine Perſam. Quinetiam Hamilcarem, qui à patre quidem Carthaginiẽſis, à matre uero Syracuſanus erat, & ob uirtutem Carthaginienſium rex eum conſtixiſſet prælio, uictum è conſpectu ſuiſſe ablatum audio, nec uſquam gentium aut uiuum aut mortuum cõparuiſſe. Omnia enim Gelonem indagando colluſtraſſe. Apud ipſos autem Carthaginienſes illius imaginem colentes, hæc fama eſt: Dum Barbari cum Græcis in Sicilia ab aurora ad crepuſculũ ſine intermiſſione pugnarent, (tamdiu enim extractum fuiſſe prælium) intereà Hamilcarem in caſtris permanentem ſacrificaſſe, atq; litaſſe, ſolida corpora aggerentem in ingentem pyramiſed conſpectis ſuis in fugã uerſis, ut erat in faciendis ſacris occupatus, ſeſe in ignem miſiſſe, atq; ita combuſtum è conſpectu ſublatum. Cui ſiue hoc modo ut Phœnices, ſiue alio ut Carthaginienſes & Syracuſani memorãt, ex oculis ablato, nunc Carthaginienſes ſacrificant, extructis monumentis, cum alibi in omnibus ſuis colonijs, tum præcipue in ipſa Carthagine: Hactenus quæ ad Siciliam attinent. Corcyræi aliud nuncijs reſponderunt, aliud fecerunt. Nam cum eos ijdem nuncij qui in Siciliam ierant, adiſſent, & eiſdem quibus Gelonem uerbis allocuti fuiſſent, polliciti ſunt

Athenienſes non quam ſolũ uertiſſe.

Cadmi iuſtitia.

Hamilcar.

confeſtim ſe auxilia miſſuros,ac præſidio futuros, negantes ſibi Græciam neglectui ha
bendam ſalute periclitantẽ.Quæ ſi collaberetur,nihil aliud ſibi ſupereſſe,quàm ut pri-
mo quoq; die ſeruirent.Ideoq; ſibi quoad poſſent,illam eſſe adiuuandam: Hæc illi aſpe
ctu ſpecioſa reſponderunt. At ubi ferre opem oportuit, aliud habentes in animo,ſexa-
ginta naues inſtruxere:ægreq; digreſſi,Peloponneſo applicauere,ac circa Pylon ac Tæ
naron oræ Lacedæmoniorum naues in ſtatione ſtatuere: obſeruantes & ipſi bellũ quò
caderet,deſperantes fore ut Græci ſuperarent,ſed opinantes Xerxem multum ſuperi-
orem uictæ Græciæ imperaturum. Itaq; curauere ut hæc uerba apud Perſam facerẽt:
Adhortantibus nos Græcis ad hoc bellum rex,quod nõ minimum & copiarum & na *Corcyræorũ*
uium, ſed plurimum ſecundum Athenienſes habemus, tamen aduerſum te ire nolui- *oratio ad*
mus,aut quippiam tibi moleſtiæ facere. Hæc dicendo ſperauerunt ſe plus aliqd quàm *Xerxem.*
cæteros allaturos,quod etiam(ut mihi uidetur)contigiſſet.Ad Græcos autem excuſa-
tionem parauere,qua etiam uſi ſunt.Accuſantibus enim Græcis quod opem non attu-
liſſent,dixere ſexaginta ſe triremes armauiſſe,ſed per uentos eteſias ſuperare Maleam
nequiſſe.Atque ita ad Salaminem ſe non cõtulere,nec ullius cladis pugnæ naualis par
ticipes fuere. Et iſti quidem ita Græcos à ſe ſummouerũt. Cretes poſtquam aditi ſunt
ab ijs Græcis,quibus hoc negocium datum erat,hoc ſibi faciẽdum putarunt,ut certos
homines publicitus Delphos mitterent deum conſulturos, nunquid ſibi ſatius foret
Græciam defendere. Quibus Pythia reſpondit: O ſtulti,imputate uobis quaſcunq; la-
chrymas ob defenſionem Menelai uobis Minos gemebundus immiſit. Quoniam illi q *Cretenſium*
dem non ſunt ulti cædem Minois in Camico factam. Vos autem ulti eſtis illis mulie- *oraculum.*
rem è Sparta à uiro Barbaro raptam.Hæc Cretes allata ubi audiere,ab auxilio ferendo *Minois cædes*
ſuperſedere. Siquidem fertur Minoem,cum Dædalum ueſtigãs in Sicaniam quæ nũc
Sicilia dicitur, perueniſſet, ui eius uitæ allata occubuiſſe. Interiecto deinde tempore,
omnes Cretes præter Polichnitanos & Præſios diuinitus inſtructos, cum magna claſ-
ſe in Sicaniam traieciſſe,& quinquennio obſediſſe Camicum, quam (ut mea fert opi-
nio)Acragantini incolunt.Ad extremum cum neq; illam expugnare poſſent,neq; per
manere fame enecti,ea relicta abijſſe: & dum circa Iapygiam curſum tenerent,ingen-
ti eos tẽpeſtate adorta,in terram fuiſſe eiectos: laceratiſq; nauibus,cum nullus in Cre-
tam receptus oſtenderetur,illic ſubſidentes urbem Hyriam condidiſſe:& mutato nomi
ne pro Cretibus Iapyges Meſſapios eſſe effectos, & pro inſulanis continenticos: & ab
urbe Hyria alias incoluiſſe.Quas diu pòſt Tarentini euertentes,magnam in ruinam de
uenere,ut hæc maxima cædes omnium(quas nouimus)extiterit,tum ipſorum Taren
tinorum,tum Rheginorum:qui à Micytho Chœri ad tria millia ciuium adacti opem
ferre Tarentinis,interiere. Ita ipſorum Tarentinorum qui cæſi ſunt, numerus nõ eſt in
itus.Micythus qui Anaxilei famulus erat, & procurator Rhegij relictus, ubi ex ea ur-
be excidit, Tegeam Arcadum incoluit : compluresq; ſtatuas in Olympia conſecrauit.
Sed mihi Rheginorũ & Tarentinorũ exceſſus ab oratione factus. In Cretam igitur deſo
latam Præſij aiunt cũ alios hoĩes,tum præcipue Græcos immigraſſe:tertiaq; ab exceſſu
Minois ætate, res Troianas fuiſſe, in quibus non deterrimos extitiſſe Cretenſes Mene-
lai defenſores:& ob id eos Troia reuerſos unà cum ſuis ouibus fame peſtilentiaq; corre
ptos,iterumq; deſolatam Cretam cum reliquis,nunc à tertijs Cretẽſibus habitari.Harũ
rerum memoriam refricando, Pythia illos ad ferenda Græcis auxilia animatos cohi-
buit. At Theſſali neceſſitate ſubacti,circa initia Medorum partes fouerunt, cum expe *Theſſali.*
ctarent non placere illis quæ Aleuadæ excogitaſſent.Nam cum primum audiere Per *Aleuadæ.*
ſam traijcere in Europam,nuncios ad iſthmum mittunt: ubi prouiſores Græciæ dele-
cti è ciuitatibus,coacti erant ad rebus Græciæ proſpiciendum.Ad quos poſtquam ue-
nere nuncij Theſſalorum,ita uerba fecere: Viri Græci, Olympiacum ingreſſum cuſto-
diri expedit,ut Theſſaliæ pariter atq; omni Græciæ ſit belli tutamen. Nos equidem ad
cuſtodiẽdum præparati ſumus,ſed uos quoq; debetis multum illic mittere copiarum:
quas niſi mittatis, ſcitote nos pactionem inituros eſſe cum Perſa. Neq; enim decet nos

adeo ante cæteram Græciam poſitos, pro uobis ſolos occumbere. Quibus ferre opem
ſi recuſatis, nullam poteſtis iniungere neceſſitatem. Nulla nanque fortior neceſſitas eſt
quàm imbecillitatis. Itaque per noſmet aliqua ratione ſalutem nobis comparare cona-
bimur: Hæc Theſſali. Ob quæ Græci illuc mittẽdum decreuere exercitum pedeſtrem,
ad maris ingreſſum cuſtodiendum. Exercitus ubi coactus eſt, per Euripum nauigauit.
Qui poſtquam ad Algas Achaiæ peruenit, egreſſus illic relictis nauibus, in Theſſaliam
cõtendit, & ad Tempe peruenit, ad ingreſſum qui ab inferiore Macedonia Theſſaliam
fert, iuxta amnem Peneũ, inter Olympũ & Oſſam mõtes. Ibi caſtra poſuere Græci, ad
decẽ millia armatorũ coacti, q̃bus aderat Theſſalorũ eq̃tatus, ducibus è Lacedæmonijs
Euenetus. q̃dem Eueneto Carini delecto ex polemarchis, quanquam non eſſet è regio genere: ex
Themiſtocles Athenienſibus autem, Themiſtocle Neoclis filio. Verum paucos illic dies immorati
ſunt. Aduenerunt enim ab Alexandro Amyntæ uiro Macedone nuncij, ſuaſum eis, ut
illinc decederent, ne in ingreſſu perſtantes, ab exercitu irrumpente proculcarentur, ui-
delicet multitudinem terreſtrem nauticamq́; indicando. Horum conſilio Græci (nam
& bene ſibi conſuli, & bono erga ipſos animo Macedo eſſe uidebatur) obtemperaue-
runt. Quanquam mihi uidentur metu quoque id ſuaſiſſe, quod audierant alium eti-
am eſſe in Theſſaliam ingreſſum per Peræbos, in ſuperiori Macedonia, iuxta urbem
Gonnon, quam & tranſiuit exercitus Xerxis. Ita Græci ad naues regreſſi, rurſus ad
iſthmũ ſe receperunt. Hæc fuit in Theſſaliam ſumpta expeditio, dum rex in Europam
ex Aſia tranſiturus erat, ſed Abydi iam agebat. Theſſali à ſocijs deſerti, iam nihil am-
bigentes, ita prompti ad Medos tranſiere, ut in rebus gerendis ſeſe regi præſtiterint
utiliſſimos. Græci ad iſthmum reuerſi, ob ea quæ ab Alexandro dicta erant, conſul-
tabant, & qua ratione bellum gerendum ſtatuerent, & quibus in locis. Euicitq́; hæc
ſententia, ut præſidio aditum Thermopylarum cuſtodirent: quippe qui uidebatur &
anguſtior quàm ille Theſſaliæ, & ſolus ipſorum terræ propinquior. Nam ſemitam qua
Græci intercepti poſtea fuere apud Thermopylas, haud nouerant prius, quàm duci-
bus Trichinijs ad Thermopylas hoſtis peruenit. Hunc igitur aditum ut tuerentur de-
Hiſtiæotis ora. creuere, ne Barbarus tranſiret in Græciam, utq́; claſſis perueheretur Hiſtiæotidem
Artemiſium. oram ſuper Artemiſium. Hæc enim loca inter ſe uicina ſunt, ut audiri utrinq; poſſint
quæ apud alteros gerantur: quæ loca ita ſe habent: Artemiſium quidem à pelago Thra
cio, ex laxitate in arctum cogitur, traiectum, qui eſt inter inſulam Sciathum & conti-
Sciathus inſ. nentem Magneſiæ. Ab anguſtijs autem Euboiæ, iam Artemiſium excipit littus, in quo
eſt Artemidis, id eſt, Dianæ, templum. Ingreſſus uero in Græciam per Trichinum, ubi
arctiſſimus dimidij iugeri eſt, quanquam ad dexteram regionem non eſt hic locus
arctiſſimus, ſed ante poſtq́; Thermopylas. Iuxta Alpenos à tergo ſitos, tantummodo ad
agẽdum uehiculum patet: anterius iuxta flumen Phœnicen, prope urbem Anthelam,
Thermopylæ ſolum agendo uehiculo ſufficit. Thermopylarum quod montis ad heſperũ uergit, in-
acceſſum eſt, & prealti præcipitij protentum uſq; ad Oetam. Quod autem uiæ uergit
ad auroram, id à mari excipitur ac uadoſis. In hoc ingreſſu ſunt θερμὰ λουτρὰ, id eſt, cali-
Herculis ara. da lauacra, quæ χύτρους, id eſt, ollas, indigenæ uocant: & deſuper ara Herculi extructa.
Ad hos ingreſſus murus eſt ædificatus, ſup quem olim πύλαι, id eſt, portæ, erant. Eum
autem ædificauerant Phocenſes metu Theſſalorum, ex quo illi ex Theſprotis terram
Aeolidem iere habitatum, quam nunc poſſident. Et quia Theſſali conabantur eos ſub-
ſigere, præſidio impoſito tutabantur: aquamq́; calidam ingreſſui induxere, ut eſſet lacu
noſus locus: omnia excogitantes, ne in ſuam terram Theſſali incurſarent. Hic tamen
murus quõdam extructus, maiori ex parte iam uetuſtate erat collapſus: quo rurſus ex-
Alpeni uicus citato, uiſum eſt illis faciendum, ut illic Barbarũ arcerent à Græcia. Eſt autem ꝓxime
uiam uicus nomine Alpeni, unde frumentari Græci ſtatuerant. Et hæc quidem loca ui-
ſa ſunt Græcis opportuna. Cuncta enim rimari atque ratiocinati, ut ubi Barbari neque
multitudine neque equitatu uti poſſent, ibi illos Græciam inuadentes exciperent. Poſt-
ea uero quàm Perſam in Pieria eſſe audiere, ex iſthmo digreſſi ſunt: peditatus ad Ther

moþylas inſidēdas, cæteri mare ad Artemiſium. Dum Græci (ut cuiq; præceptũ erat)
propere ad ſuccurrendum tendunt, interea Delphi deum conſuluere, de ſeipſis pariter
& de Græcia ſoliciti. His reſponſum eſt, ut uentos precarentur: illos enim maximos fo
re Græciæ auxiliatores. Delphi quod accepere oraculũ, cum ijs primum Græcis cõmu
nicauere, quibus libertas cordi erat: quo nũcio illos, quod Barbarum magnopere time
rẽt, immortali beneficio demeruere. Deinde ſtatuta uentis ara in Thyia, ubi fanũ Thyiæ *Ventorũ ara*
Cephiſi filiæ, à qua & loc⁹ hic habet nomẽ, hoſtias illis immolauere: propter quod ora
culum etiam nunc Delphi uentos propiciant. Nauticus Xerxis exercitus ex urbe Ther
ma mouens, decem ex omnibus nauibus velociſſimas rectà admiſit in Sciathum, ubi
erant tres præſidiariæ naues Græcorum, Trœzenia, Aeginetica, Attica: quæ præuiſis
Barbarorum nauibus, in fugam ſe proripuerunt. Sed ex ijs Trœzeniam, cui præerat
Praxinus, inſecuti Barbari, continuo excipiunt. Deinde ſtrenuiſſimum quenq; propu *Praxinus.*
gnatorum eius ad portam adductum, deinceps mactant. Eorum qui capti mactatí que
ſunt, & primo & ſtrenuiſſimo nomen erat Leoni, quo nomine nonnihil fortaſſe glorie
bat. Aeginetica uero, cuius trierarchus erat Aſonides, nonnihil tumultus hoſtibus præ *Aſonides.*
ſtitit, quod eius epibata erat Pythius Iſchenoi, uir eo die præſtantiſſimus: qui capta naui
tamen eouſq; pugnando reſtitit, donec totus dilaniatus eſt: quem collapſum non mor
tuum, ſed ſpirantem, Perſæ qui nauim ceperant, admiratione uirtutis, magnum operæ
precium putauerunt ut ſeruarent, uulnera ſmyrna medentes, ſindoneq; byſſina & faſcijs
obligantes: ac rurſus in caſtra ſua reuerſi, hominem uniuerſo exercitui oſtentabãt admi
rabundi, ac probe obſeruantes: cum alios quos in eadem iam naui ceperant, tanq̃ manci
pia adſeruarent. Duabus nauibus interceptis, tertia, cui præerat Phirmus uir Athenien *Phirmus.*
ſis, dum fugit ad hoſtia Penei, impacta eſt: qua ſine uiris Barbari potiti ſunt. Nam Athe
nienſes ſimulatq; nauem impegerunt, ab ea deſilientes, iter Theſſaliam intenderunt, ſeq;
Athenas receperunt. Huius rei per ignes è Sciatho editos, facti certiores Græci qui ad
Artemiſium caſtra habebant, & ob id perterriti, illinc Chalcidem conceſſerunt ad Eu
ripum tutandum, relictis per edita Euboiæ loca diurnis ſpeculatoribus, è decem Barba
rorum nauib⁹ tres ad Herma, quod eſt inter Sciathum & Magneſiam nomine Myrme *Herma.*
ca, u pectæ ſunt. Quem locum ubi tenuere Barbari, lapideum illic titulum impoſuere.
Qui ex Therma ſoluerũt, ubi littus oculos effugit, cum omni claſſe nauigabant undecim
diebus, ex quo rex à Therma diſceſſerat, inter ſe diſſipati: ſed eos Herma ducebat, quod
erat in traiectu ferè Scyris Pammoꝝ. Hinc totum diem nauigantes Barbari, oram Ma *Sepias.*
gneſiam tenuerant ſuper Sepiadẽ, & littus qđ eſt inter urbẽ Caſthanæam & orã Sepia *Caſthanæa.*
dem. Ad hunc uſq; locũ atq; Thermopylas, exors maloꝝ Xerxis exercitus fuit: & adhuc
claſſis, quẽadmodum ego ſupputando inuenio, mille ducentaꝝ ſeptem ex Aſia nauium. *Xerxiana claßis.*
In quibus à principio è ſingulis nationibus erant millia ducenta & quadraginta unum
ac quadringenti, ducenos ſupputando uiros in ſingulis: & præter indigenas propugna
tores, addendo Perſarum Medoꝝq; ac Sacoꝝ tricenos epibatas. Reliquus aũt hic exerci
tus conſtabat ex triginta ſex millibus, ducentisq; ac decẽ. Adijciam huic & ſuperiori nu
mero eos q ſunt ex biremibus: in quaꝝ ſingulis plures fecerim octoginta potius q̃ pau
ciores uiros. Quarum nauium ſumma, ut ſuperius dictum eſt, trium millium fuit. Ita in
eis fuerunt uiroꝝ uigintiquatuor myriades, id eſt, ducenta & quadraginta millia. Hæc igi *Copiarum*
tur erat claſſis ex Aſia, unius & quinquaginta myriadum uirorum in uniuerſum: & præ *Xerxianarũ*
terea ſeptem millia ſexcẽti decem. Peditatus fuit decies ſepties cẽtena millia: Equitatus *ſumma.*
octoginta millia: quibus addo Arabes, qui camelos: & Pœnos, qui currus agitabãt, quæ
facio uiginti millia. Quæ copiæ claſſiariæ & terreſtres in ſummam redactæ, fiunt ter &
uicies centena, & præterea decem & ſeptem millia, ſexcenti & decem. Has copias ex
ipſa Aſia fuiſſe contractas dictum eſt, præter ſeruitia quæ ſequebantur, & eos qui in fru
mentarijs uehebantur. Huic omni enumerato exercitui adijciendus eſt ille ductus ex
Europa, de quo ex opinione dicere oportet. Ii Græci qui ſunt è Thracia, ex inſulis Thra
ciæ obiacentibus attulerunt naues centumuiginti, quarum uiri fiunt trigintaquatuor

millia. Terreſtres copias attulerunt Thraces, & Pæones, & Heordi, & Bottiæi, & genus
Chalcidicũ, & Brygi, & Picres, & Macedones, & Peræbi, & Eniẽſes, & Dolopes, & Ma
gnetes, & Achæi, & q maritima Thraciæ habitabant. Hatũ nationum reor trecenta mil
lia hoĩm fuiſſe, quæ myriades illis Aſiaticis adiectæ, fiunt in ſummã uirorũ pugnantiũ
ducentæ ſexaginta q̃tuor, & p̃terea mille ſexcenti ac decẽ. Hoc tanto pugnatorũ numero
nõ pauciora, ſed plura fuiſſe arbitror qui hos comitabantur ſeruitia, & eos q frumenta-
rijs in nauigijs erant, & in alijs nauibus unà cũ militaribus uiris uehebantur: quos neq;
plures neq; pauciores facio, ſed totidem. Ita æquati numero pugnatorũ, explebunt toti-
dẽ myriadas: fientq; quingẽtæ & uiginti octo myriades, & tria millia ducenti & uiginti
uiri, quos Xerxes Darij duxit ad Sepiadẽ, & uſq; ad Thermopylas: Hic uniuerſus copiarũ
Xerxis numerus. Nam mulierũ pinſentiũ & pallacũ & eunuchorũ numerũ, nemo p cõ-
pto queat dicere: at ne impedimentorũ q̃dẽ, aliorũq; iumentorũ ſarcinariorũ, neq; canũ

Hũc locũ notat Budæus libro 5 de aſſe quem uide.

Indicorũ exercitũ comitantiũ, p̃ multitudine quiſq̃ inire numerũ poſſit. Quo minus mi-
tor, proditũ eſſe, fluenta quædã nõ ſuppeditauiſſe: magis miror unde tot myriadibus ci
baria ſuppetierint. Nã ſubducta rõne cõperio, ſi ſinguli quotidie ſingulas frumenti chœ
nicas. i. ſemodia non amplius accepiſſent, abſumpta fuiſſe ſingulis diebus centum millia
medimnorũ, & trecentos ac quadraginta medimnos, q ſinguli conſtant è ſenis modijs,

Formæ in Xerxe dignitas.

haud annumerando mulieres eunuchoſq;, & iumenta, atq; canes. In quo exercitu cũ tot
uirorũ millia eſſent, nemo aut ſpecie aut magnitudine corporis erat, q cũ Xerxe ipſo poſ
ſet contendere, tanq̃ dignior qui illud imperium obtineret. Nauales copiæ, poſtq̃ è ſtatiõe
ſoluerunt, prouectæq; oram terræ Magneſiæ tenuerunt, quæ eſt inter urbẽ Caſtaneam
& oram Sepiadẽ, primæ quæq; naues ad terram habuere ſtationẽ, aliæ deinceps in anco
ris ſtetere, ad octauum uſq; ordinẽ intra mare procedentes, utpote anguſtiore littore q̃
ut claſſem caperet: atq; ita p noctẽ ſtetere. Sub ipſum uero diluculũ, ex ſereno cælo & trã
quillo, cũ mare efferueſceret, incidit in eam atrox tẽpeſtas, ac uehemens uentus ſubſola

Helleſpontias uentus.

nus, quẽ Helleſpõtiam nuncupãt q circa illa loca habitabant. Eum uentũ q̃cunq; auge
ſcere aĩaduerterunt, & quibus p cõditionem ſtationis licuit, ij tẽpeſtatem p̃uenerunt, re
uulſisq; nauib⁹ ſeſe atq; illas incolumes præſtiterunt. At quas naues uẽtus exteriores na

ipni. i. furni.
Meliboea op.

ctus eſt, earũ alias ad loca quæ dicuntur ἰπνοὶ. i. furni, quæ ſunt in Pelio extulit, alias in lit
tus, alias in ipſam Sepiadem illiſit, alias in urbẽ Caſtanæam, alias in Melibœam expulit:
erat enim intoleranda uis eius. Enimuero ferunt Athenienſes Boream inuocaſſe ex ora

Boreas.
Orithyia.

culo alio, qđ eis redditum eſt, ut generũ ſuum ad ſibi opitulandũ inuocarent. Habet au-
tẽ (ut apud Græcos fertur) Boreas in matrimonio Orithyiam Atticam Erichthei filiã.
Ex hoc coniugio, ut fama eſt, Athenienſes inducti ſunt ad coniectandum Boream ſibi ge
nerum eſſe: Et dum in Chalcide pro Europa excubarent, cum intelligerent auctũ iri tẽ
peſtatẽ, inuocauere Boream, cui prius ſacrificauerant, & Orithyiã, ut ſibi auxilio eſſent,

Iliſſus flu.

& Barbarorum naues corrumperent, quẽadmodum prius fecerãt circa Athon. Num
ob id Boreas ingruerit in Barbaros apud ſtationẽ agentes, nõ queo dicere: Certe Athe
nienſes aiunt & ãn fuiſſe ſibi auxilio Boreã, & tunc illud effeciſſe. Atq; digreſſi illinc, delu
brum Boreæ extruxere ad amnẽ Iliſſum. In hac qui pauciſſimas naues, ij non pauciores
quadringentis periſſe aiunt, uiros quoq; innumerabiles, ac uim pecuniarũ immenſam.

Aminoclis fortuna.

Vt Aminocli Cratineo uiro Magneti maiorẽ in modũ fuerit fructuoſũ hoc naufragiũ:
qui aliquãto pòſt, dũ circa Sepiadẽ humũ fodit, multa pocula aurea eiecta, multa argẽ-
tea pcepit, theſauroſq; Perſarũ inuenit, affatimq; aliarum ex auro rerum lucratus eſt: &
cũ alioqui nõ eſſet fortunatus, è rebus repertitijs mirifice eſt ditatus. Nam fuit ei utilitas
quædam ingrata, ac doloris cauſa, ꝙ erat filijs orbatus. Nauium autem onerariarum,

Xerxis naues cccc. ſubmerſæ.

aliorumq; nauigiorum quæ perierunt, numerus iniri non poteſt. Vnde præfecti claſſis
ueriti, ne ſibi poſt acceptam calamitatem Theſſali incurſarẽt, excelſum ſibi uallum è nau
fragijs circundederunt. Triduo enim tempeſtas perſtitit. Quarto tandem die Magi inci-
ſiones faciendo, & ueneficijs incantando uentum, ad hæc Theti ac Nereidibus ſacrifican
do, tempeſtatem compeſcuerunt, ſiue aliter tempeſtas ipſa ſua ſponte ceſſauit. Theti aũt

ideo Magi ſacrificauere, ꝙ ab Ionibus acceperant Thetim ex eo loco raptã fuiſſe à Peleo, omnemq́ eam oram Sepiadem illius eſſe, aliarũq́ Nereidum. Et uentus quidẽ quarto die cõquieuit. Atq; Græcis diurni ſui ſpeculatores, ex Euboicis uerticibus decurrentes, altero ab exorta tempeſtate die indicarunt omnia quæ circa naufragium contigerant. Quæ iſti ubi audiere, fuſis prius liberatori Neptuno libamentis, celeberrime rurſus ad Artemiſium reuehuntur, ſperantes ſibi paucas aliquas naues fore contrarias. Ita ad Artemiſium prouecti, iterum ſtationem habuere ad templum Neptuni cognomine Liberatoris: quod nomen ab illis inditũ, ad hoc uſq; tẽpus perdurat. Barbari poſteaq̃ uentus conquieuit, & fluctus conſtrati ſunt, reuulſis nauibus ad continentem enauigabant, circũuehentesq́ promontorium Magneſiæ, rectum curſum in ſinum, qui ad Pegaſæa fert, tenebant. In hoc Magneſiæ ſinu locus quidam eſt, in quo fertur Hercules, cum è naui Argo aquatũ miſſus eſſet, derelict⁹ fuiſſe ab Iaſone atq; à ſocijs, dum in terram Colchidem ad uellus nauigarẽt. Illinc em̃ aquati in pelagus erant abituri, eaq; de re nomen loco fertur eſſe Aphetæ .i. dimiſſæ. Hoc in loco Xerxianæ naues ſtationem habuerunt: quarum quindecim, quæ longæ ultimæ appellabãtur, proſpectis Græcorum ad Artemiſium nauibus, ratæ ſuas eſſe, in medium earum & ad hoſtes delatæ ſunt, quarum dux erat Sandoces Thaumaſij, Cumæ Aeolidis præfectus: quẽ ante Darius ob hanc cauſam captum cruce affecerat, ꝙ cum è regijs iudicibus eſſet, iniquam ſententiam ob pecuniam tulerat. Sed eius in cruce ſuſpenſi Darius reputans plura peccatis eſſe beneficia, in domum regiam collata, hoc reperiens, agnoſcensq́ properantius ſe q̃ prudentius egiſſe, hominem ſoluit. Ita regem Darium elapſus ac uitæ reſtitutus, tunc in Græcos delatus, non iterum erat elapſurus. Hos ad ſe curſum tenẽtes Græci ubi uidere, cognito hominum terrore, aggreſſi repente cepere. In quarũ nauium unà captus eſt Aridolis, Alabandenſium, qui ſunt in Caria, tyrannus: in altera Penthylus Demonoi, dux Paphius, qui è Papho xij. naues cũ duxiſſet, amiſſis earum undecim tempeſtate, quæ ad Sepiadem extiterat, cum una quæ ſuperabat, tendens ad Artemiſium, captus eſt. Hos Græci quæ uolebant de Xerxis exercitu ſciſcitati, uinctos ad Corinthiorum iſthmum dimiſerũt. Cætera Barbarorum claſſis, præter quindecim naues, quibus præfuiſſe Sandocem dixi, ad Aphetas peruenit. Xerxes cum terreſtribus copijs per Theſſaliam & Achaiam iter faciens triduo, euaſit in Melienſes: cum in Theſſalia certamen curule feciſſet, ſuas equas experiendi gratia, ꝙ illic optimas Græcarum equas eſſe audiebat, in eo certamine multo inferiores Græcæ. Fluuiorum qui ſunt in Theſſalia, ſolus Onochonus potanti exercitui non ſuffecit. Xerxi ad littoralia Achaiæ tendenti, perductores ſui cuncta referre cupientes, enarrabant id, quod de tẽplo Iouis Aphlyſtij ab indigenis enarratur: Athamantem Aeoli filium, inito cum Ino conſilio necem Phryxo machinatum: Deinde Achæos ex oraculo tale certamen illius poſteris propoſuiſſe, ut qui eo genere maximus natu eſſet, huic aditu curiæ, id eſt prytanei (quam leitum Achæi uocant) interdiceretur: ipſis excubias agentibus, ſi quis adiſſet, non prius adire poſſet, q̃ mactatus eſſet. Ita multos cum iam mactãdi eſſent, eo metu in aliam profugiſſe regionem. Interiecto deinde tpe, cũ reuerſi eſſent, & in prytaneũ ingreſſi, ſi eſſent deprehenſi, toto corpore coronis coopto, & cũ põpa eductos mactari conſueſſe. Hoc poſteros Cytiſſori Phryxo geniti ob id pati, quod cũ Achæi expiatione loci facientes, ex oraculo Athamantem Aeoli eſſent immolaturi, Cytiſſorus iſte è terra Colchide ueniẽs, illũ liberauit: eoq; facto poſteris eius irã dei fuiſſe infectã. Hæc cũ audiſſet Xerxes, ubi ad lucum adfuit, & ipſe ab eo abſtinuit, & idẽ ſuis copijs imperauit: domũq; itẽ propugnatorum Athamantis ac fanũ ueneratus eſt. Hæc in Theſſalia Achaiaq;, à qb⁹ locis ꝓceſſit Xerxes in Melidẽ iuxta maris ſinũ, ubi totũ diẽ æſtus atq; reciprocatio fluctuũ fit. Huic ſinui circũiectus eſt locus cãpeſter, alibi ſpatioſus, alibi arctus admodũ. Et ipſi campo circũiecti montes editi atq; inacceſſi, oẽm Meliadem cingentes regionẽ, quæ petræ Trechiniæ nominanẽ. Prima in ſinu urbs ab Achaia euntibus eſt Anticyra, quã amnis Spherchius ꝓterlabẽs, ex Enienſib⁹ in mare defluit. A quo alter amnis xx. ferme ſtadijs abeſt, cui nomen inditũ eſt Dyras: quem fama eſt emerſiſſe ad ferendã

Thetidis raptus à Peleo.

Neptunus liberator.

Hercules ab Iaſone relictus.

Aphetæ.

Sandoces.

Cumæ.

Theſſalia equæ.

Onochonus defecit Xerxi.

Herculi opẽ. Ab hoc totidẽ ſtadiorũ intercapedine alius amnis eſt, ꝗ uocatur Melas, id
eſt, niger. Vnde urbs Trechis quinque ſtadia abeſt, ſita in ampliſſimo regionis ſpatio, à
Trechis. montibus ad mare, utpote duobus & uiginti millibus iugerum planitie montis, qui ter
ram Trechiniam circũdat. Ad Trechinis meridiẽ anfractus eſt, per quem Aſopus circa
Aſopus flu. radices montis defluit: ad cuius meridiem alius non magnus amnis eſt, noĩe Phœnix,
ex his montibus in Aſopum defluens. Iuxta Phœnicem anguſtiſſimum uiæ eſt. Quippe
Phœnix flu. qua muri coartata modo, plauſtrũ agi põt. A flumine Phœnice ad Thermopylas quin-
Anthela ui- decim ſtadiorum eſt interuallum, in quo uicus eſt noĩe Anthela: quem ꝑterfluens Aſo-
cus. pus, in mare inuoluitur: & ei locus ſpatioſus eſt circuniectus, ubi templum Cereris
Cereris Am- Amphictyonidis extructum uiſitur, & ſedilia Amphictyonibus, & ipſius Am-
phictyonidis phictyonis delubrum. Rex Xerxes quidem in Trechinia Melidis caſtra habebat, Græci
fanum. uero in tranſitu, qui locus à pleriſq; Græcorum uocatur Thermopylæ: ab indigenis au
Thermopylæ. tem atq; accolis Pylæ. Hæc erant utrorunq; caſtrorum loca, Xerxe omnibus quæ ad uen
Amphictyo- tum boream ſpectant uſq; ad Trechinem potito: Græcis, quæ per hanc continentem ad
nũ ſedilia. auſtrum & meridiem ferunt tenentibus. Qui hoc in loco Perſam Græci opperiebãtur,
Pylæ. hi fuere, Spartanoꝝ trecenti armati, Tegæitaꝝ & Mantienoꝝ mille, totidem ex utriſq;.
Græcorum Ex Orchomeno Arcadiæ centũ uiginti, ex reliqua Arcadia mille: Tot quidem ex Arca-
Perſam oppe- dia. A Corintho aũt quadringenti. A Phlyunte ducenti, & Mycenæoꝝ octoginta: Hi Pe
rientium ca- loponneſo aderant à Bœotijs: Theſpienſes ſeptingenti, Thebani quadringenti. Præter
talogus. hos euocati erant Locrenſes Opuntij cũ omni copia, & Phocenſium mille. Ipſi eñ Græ
ci eos euocauerant, miſſis nuncijs, qui dicerent ſe ꝗdem ꝓcurſores aliorum ueniſſe, cæte
ros aũt ſocios propediem expectari: tutelam uero maris eſſe in Athenienſiũ ꝓſidio Ae-
ginetaꝝq;, & eorũ ꝗbus res naualis iniũcta eſſet: Nec ſibi quippiam eſſe formidoloſum.
Non eñ deum eſſe qui bellum Græciæ inferret, ſed hoĩem: nec mortalem quempiã aut
Mali exors eſſe aut fore, qui ex quo natus eſt, mali exors ſit, & ut quiſq; maximus eſt, ita ei deberi ma
nemo eſſe põt xima. Itaq; cum mortalis ſit ꝗ bellũ inferat, ab opinione eſſe caſuꝝ. Hæc illi audientes, in
Trechinem auxilio iere. Erant his cum alij duces ſuæ quiſq; ciuitatis, tũ uero penes quẽ
Leonidis re- ſumma imperij erat quem maxime admirabantur, Lacedæmonius Leonides Anaxan-
gis Spartiata- dridæ, ꝗ Leontis, qui Eurycratidæ, qui Anaxandri, qui Eurycratis, qui Polydori, qui Al
rũ genealo- camenis, qui Telecli, qui Archelai, qui Egeſilai, qui Doriagi, qui Leobotis, qui Echeſtra-
gia. ti, qui Hegeſis, qui Euryſthenis, qui Ariſtodemi, qui Ariſtomachi, qui Cleonidæi, qui
Hilli, qui Herculis filius fuit, adeptus ex inopinato regnum. Nam cum duo forent ei fra
tres natu maiores, Cleomenes & Dorieus, aberat à cura regionis adipiſcendæ. Verum
Cleomene ſine uirili ſobole defuncto, & Dorieo iam non ſuperſtite, ſed & ipſo in Sici-
Cleõbrotus. lia uita functo, ita regnum ad Leonidem peruenit, qui Cleombroto maior natu erat. Is
enim nouiſſimus fuit Anaxandridæ liberorum, habebatq; in matrimonio Cleomenis
filiam: Qui dum ſe ad Thermopylas contulit, delegerat trecentos è primoribus uiros,
& quibus filij erant: aſſumpſeratq; eos Thebanos, quorum de numero feci mentionem,
quorum dux erat Leontiades Eurymachi. Hac de cauſa Leonides dedit operam ut Græ
cos ſumeret ſolos, ꝙ eos maxime inſimulabat, quia cum Medis ſentirent. Euocabat igi-
tur eos ad bellũ, ſciendi cupidus, an unà mitterent auxilia, an ex profeſſo adimerẽt Græ-
ciæ ſocietatẽ. Sed illi aliud ſentientes, tñ auxilia miſerunt. Eorum ꝗ cum Leonide fuere,
Carnia feſta. primos miſerunt Spartiatæ: ut his inſpectis, alij ſocij in militiam ꝓficiſcerentur, ne ue
cum Medis ſentirent, ſi eos ſuperari audirent. Ipſi autem celebratis Carnijs (hæc eñ ſa-
cra morabantur eos) relictis Spartæ cuſtodibus, erant eum omni copia illuc celerrime
ituri auxilio. Reliqui etiam ſocij ad id agendum itidem animati (nam tꝑs Olympiadis
in hæc negocia inciderat) haud ſuſpicati tam cito apud Thermopylas bello decernẽdũ,
præcurſores miſerant: Ita iſti ſibi faciendum ſtatuerant. At ij Græci, qui apud Thermo
pylas erant, ubi ad ingreſſum Perſa aduentabat, metu perculſi, de decedẽdo conſultabãt.
Cæteri Peloponnẽſes cenſebant faciendũ, ut reuerſi in Peloponneſum, iſthmi cuſtodiã
agerent, Huic ſententiæ cum infenſi eſſent Phocenſes & Locrij, Leonides ſuadebat

illic perſtandum,& nuncios ad accerſendas ſubſidio ciuitates dimittẽdos,tanq̃ ſe pauci-
oribus q̃ ut Medoꝝ exercitũ arcerent. Hæc iſtis conſultantibus,Xerxes equitẽ quẽdã ad
ſpeculandũ,quot illi eſſent,& qd agerent,mittit. Audierat enim iã tum cũ in Theſſalia
eſſet,eò loci contractam eſſe exiguam copiã,eiuſq; duces eſſe Lacedæmonios, atq; Leoni-
dem,è gñe Herculis. Eques ubi ad ſtationẽ Græcoꝝ ſucceſſit,contemplat, aſpicitq; nõ
ille quidem oẽs milites(nam eos q intra muꝝ,quẽ excitauerãt,excubabant,intueri ne-
quibat)ſed eos q extra murũ agebãt. Erant aũt eo tpe, exterius manendi in Lacedæmo
niorum ſtatione uices. Eos aĩaduertit partim ſe ludo gymnaſtico exercentes, partim co-
mã pectentes. Hæc cũ admiratione intuitus,eoꝝ numero, ac cæteris oĩbus plane cogni-
tis, per ocium ſeſe recipit. Nemo eñ illoꝝ inſequebatur, ſed hoĩem magno contẽptui
habebant. Regreſſus ad Xerxem,cuncta quæ inſpexerat refert. Quæ Xerxes audiens,nõ
poterat coniectare qdnã molirent,tanq̃ quoad poſſent perituri pariter, & hoſtẽ ꝑditu-
ri. Sed cũ ridiculã rẽ ſibi facere uiderentur,accerſit ad ſe Demaratũ Ariſtonis,q in exer
citu erat:quẽ,ut uenit,interrogauit hoꝝ ſingula,cupiens noſſe qd ab Lacedæmoniis age
retur. Et ille:Audiſti,inquit,antea me,dum aduerſus Græciã proficiſceremur,de his ui
ris Et cũ audiſſes loquẽtẽ hæc quæ euẽtura ꝓuidebã,deriſui habuiſti. Quãq̃ mihi ſum-
mum diſcrimen eſt aduerſus te rex ueritatẽ tuenti,audias tñ nunc quoq; ueritatem : Hi *Lacedæmon.*
uiri ad nobiſcũ pugnandum de ingreſſu uenere, atq; hoc apparant. Nam ita ſeſe apud *conſuetudo.*
eos habet conſuetudo:Quoties adire aĩæ periculum debent,tũc capita comũt: qd̃ ſcies,
ſi hos,& q Spartæ manſerunt,ſubegeris, nulla hoĩm gens alia eſt quæ contra te rex au-
deat tollere manus. Etenĩ nunc aduerſus regnũ inter Græca pulcherrimum, atq; uiros
ꝑſtantiſſimos tendis. Xerxe,q hæc eis admodũ incredibilia uiderentur, interrogante,
quo pacto tantillæ copiæ cum ſuis pugnaturæ eſſent,rurſus, inqt, pro uano me ducas,
niſi hoc tibi ut ego annuo,uſu uenerit. Hæc dicens, tñ Xerxi non perſuaſit. Itaq; quatri-
duum Xerxes ſuperſedit,ratus eos illinc fugam eſſe facturos. Quinto die cũ putaret im-
pudentiam illorum atq; temeritatem eſſe in permanendo,ira percitus,Medos in eos ac
Ciſſios mittit,imperans ut illos caperent uiuos,& in conſpectum ſuum abducerent. Me
di,ubi facto impetu in Græcos impreſſionem fecerunt, multi cadebant,aliiſq; ſuperue
nientibus nihil tñ promouebant,etſi uehementer ingruebant:palam facientes cum aliis
oĩbus,tum uero ipſi regi,ſe quidem multos hoĩes eſſe,at paucos uiros. Fuit autem hic
pugnæ congreſſus interdiu. Poſt ubi Medi ſe ægre tutabãtur,tum uero ipſi ſe ſubduxe-
re:Perſæq; ſubeũtes excepere ii,quos immortales rex appellabat, quoꝝ dux erat Hydar *Perſarum cũ*
nes,tanq̃ facile hoſtem ꝓfligaturi. Vbi & hi cum Græcis cõgreſſi, nihilo minus q̃ Medi *Lacedæmon.*
proficiebant,ſed eodẽ modo pugnabant, utpote longioribus haſtis q̃ Græci utentes, & *congreſſio.*
in locis anguſtis,ubi nullꝰ multitudinis erat uſus. Ibi Lacedæmonii dignam memoratu
pugnam edebant,cum aliis in rebus oſtentantes ſe perire inter imperitos pugnare, tũ ue
ro quod quoties terga uertebant,conferti fugiebant. Quos Barbari, dum fugientes cer-
nerent,cum uociferatione & crepitu ingruebant. At Græci rurſus ſe conuertentes, ad-
uerſis pectoribus eos excipiebant : & q̃uis innumera multitudine proſternebãt,aliquot
tñ illic ex ipſis Spartiatis occubuere. Perſæ, poſteaq̃ & cateruatim & uniuerſis copiis
iter occupare conati,nihil tñ promouebant,iteꝝ ſeſe receperũt. Fertur Xerxes cũ ad ſpe
ctaculum adeſſet,in ipſo cõgreſſu pugnãdi ter è ſolio reſiliiſſe, q uidelicet exercitui ſuo
timeret. Poſtero die nihilo melius Barbari præliati ſunt. Nam ſperantes fore ut illi,qui
pauci eſſent & ſaucii,nequirent manus leuare ad pugnandum,cũ conflixiſſent, eos Græ
ci excepere,inſtructis ordinibus,& in ſuo quiſq; loco ac ꝑ nationes digeſti, præter Pho
cenſes,q in mõte ad iter obſidendũ locati erãt . Perſæ ubi nihil aliud q̃ pridie agendũ ui
dent,abſcedunt. Ibi regẽ ancipitem,quodnã in re præſenti cõſilium capeſſeret, Epialtes
Euridemi allocuturus adiit,tanq̃ magna aliqua re ab illo remunerãdus,indicauit ei tra-
mitem,qui ꝑ montem ad Thermopylas ferebat: quo factionẽ eoꝝ Græcorum qui illic *Pylagoræ.*
erant,euertit. Is poſtea Lacedæmoniorum metu in Theſſaliam profugit : cuius profugi *Athenadas*
Pylagoræ Amphictyones apud Pylæam congregati , caput pecunia licitati ſunt:

qui interiecto deinde tẽpore, ab Athenade uiro Trechinio, Anticyræ (nam illuc redie-
rat) interẽptus eſt. Quẽ etſi ob aliam cauſam quam ego in ſequentibus reddam, Athe-
nades hic interemit, nihilo tamen facilius ab Lacedæmonijs præmio affectus eſt: Hunc
in modum Epialtes poſtea interijt. Eſt & alia quæ fertur fama: Onetem Phanagoræ, ui
rum Cariſtium, & Corydalum Anticyrenſem, fuiſſe qui ea dixerint regi, & circũ mon
tem Perſas deduxiſſe: quod apud me prorſus fide caret. Nam hinc licet cõiectemus, pri
Onetes. mum, quod Græcorum Pylagoræ, non Onetæ & Corydali, ſed Epialtæ Trechini caput pe
Corydalus. cuniã licitati ſunt, quod ſcilicet eum compertiſſimũ haberent: Deinde quod Epialtem ob hãc
cauſam ſcimus ſe fuga proripuiſſe: Poſtremo, quod Onetes qui non erat Melienſis, ita de-
mum tramitem illum nouiſſet, ſi in ea regione permultũ diuerſatus fuiſſet: ideoq; Epi-
altæ culpam aſſcribo, quod Perſas per montem circunduxit, & ad tramitem perduxit. Xer
xes ea quæ Epialtes ſe confecturum ſpondebat probans, maiorem in modum lætus, ſi-
Lucernarũ incenſio. ne mora Hydarnem cum ijs, quibus præerat, copijs miſit. Ille circa lucernarum incenſio-
nem, id eſt, ſub crepuſculum, è caſtris profectus eſt, & tramitem ingreſſus, & quem tra-
mitem indigenæ Melienſes ueſtigauerũt: eoq; inueſtigato Theſſalos deduxere aduerſus
Phocenſes eo tempore, quo Phocenſes interſepto muris tranſitu, ad arcẽdum bellum in
præſidio erant. Extrinſecus nihil admodum præſeptus tranſitus erat, cum nihil eſſet uti
Thermopylarum callis. lis Melienſibus. Etenim ſic ſeſe habet ille callis. Ab Aſopo fluuio, qui per montis meat an-
fractum, incipit, cui monti ac uiæ idem nomen eſt inditum Anopæa. Hæc Anopæa per
Anopæa. dorſum mõtis extenta, deſinit iuxta Alpenum urbem, quæ prima eſt ex Locridibus, Me
Alpenus. lienſes uerſus, ac iuxta lapidem nomine Melampygum, id eſt, nigrum fontem, ac iuxta
Melampygus lapis. κερκώπων ἕδρας, hoc eſt, malitioſorum ſedes: ubi anguſtiſſimus callis eſt. Hac uia atq; ita
Cercopon hedræ. ſe habente, Perſæ Aſopum tranſmittentes, iter tota nocte fecerũt, à dextra Oetæos mon
tes, ad ſiniſtram terram Trechiniorum habẽtes: ac ſub exortum auroræ in cacumẽ mon
Oetæi mõtes tis euaſerunt: quo in loco (ſicut ſuperius oſtenſum eſt) mille Phocenſium armatorum
præſidium excubabat, tum ad ſuam terram, tum ad uiam tutandam. Nam tranſitus infe
rior, à quibus dictum eſt cuſtodiebatur, quod eam per montem uiam ultro ab Leonide ac-
ceptã obſidebant, qui hoc modo Perſas aſcẽdiſſe animaduerterũt: Cum eos illi toto mon
te conſcendendo propter frequentiam quercuum latuiſſent, tamen edito multo ſtrepi-
tu (ut res poſtulat) frondium ſubter pedes conſtratarum (erat enim cæli tranquillitas)
Phocenſes recurrerunt: & dum ſibi arma induunt, confeſtim Barbari adfuere: qui con-
ſpicati uiros arma ſibi circundantes, obſtupuere: Quippe qui (ut in exercitu aſſeruatum
fuerat) neminẽ ſibi ſperabant occurſurum. Ibi Hydarnes perterritus, ne Phocenſes La-
cedæmonij forent, Epialtem percontatus eſt, quiſnã ille eſſet exercitus. Mox certior rei
factus, Perſas tanquam in aciem inſtruxit. Quorum miſſilibus multis crebriſq; Phocenſes cũ
ferirentur, fugam fecerunt in uerticem montis, gnari aduerſum ſe ab initio illos ueniſſe,
& ſe præparabant tanquam perditi: Ita iſti ſentiebant. Verum eis ſpretis, ij qui circa Epialtẽ
& Hydarnem erant Perſæ, rapidi de monte deſcendunt. At ijs Græcis, qui apud Ther-
Megiſtiæ extiſpicia. mopylas erant, primum uates Megiſtias extis inſpectis, indicauit mortem illis pariter
& ſibi impendere. Deinde transfugæ notum fecere, Perſas montem circuire: ſed hi ad-
huc per noctis tẽpus. Tertio loco ſignificauere ſpeculatores diurni, quia uerticibus mon
tis decurrerunt iam die illuceſcente. Hic inter ſe conſultantes Græci, ſententijs diſcre-
pabant. Alij enim ſtationem non deſerendam ſuadebant, alij id diſſuadentes contende-
bant. Ita diſſidentium partim abſcedunt, dilapſiq; in ſuam quiſque urbem ſe recipiunt:
Leonides. partim, qui cum Leonide erant, ad illic perſtandum ſe accingunt. Fertur autem ipſe Le-
onides eos qui abſceſſere dimiſiſſe, de illorum uita ſolicitus. Se uero & Spartiatas, qui
adeſſent, non facturos è ſua dignitate ſi ſtationem desererent, ad quam tutandam ab ini-
tio ueniſſent. Cæterum ego magis illi opinioni accedo, Leonidem poſteaquam animad
uertit ſocios ignauos, & inuitos eſſe ad periculum ſubeundum, ueniam eis abeundi de-
diſſe, ſibi uero decedere inhoneſtum putaſſe: permanenti autem illic, ingentem glo-
riam futuram, & Spartæ nunquam defuturam felicitatem ſperaſſe. Siquidem iam

ſinde ab initio moti belli Spartiatis à Pythia redditum erat oraculum, fore, ut aut Sparta euerteretur à Barbaris, aut rex eius occumberet: Quod oraculum hexametris illa uerſibus reddidit, in hæc uerba: *Spartiatarũ oraculum.*

Vobis, ampliuagæ colitis qui mœnia Spartæ,
Aut urbs clara dabit Perſa uictore ruinam,
Aut ſi non erit hoc, oriundus ab Hercule quidam,
Flebitur extinctus rex in Lacedæmonis ora.
Nam neqꝫ taurorum, neqꝫ uim feret ille leonum:
Sed Iouis, & cuius reor haud tolerabile robur,
Alterutrum donec paſſim diſcerpſerit horum.

Hæc reputantem Leonidem, cupidumq́ꝫ gloriæ comparandæ, crediderim ſolũ ex Spartiatis remiſiſſe ſocios potius, q̃ illos qui abierunt in ſententĳs diſſidentes tam deformiter abiſſe. Cui rei non minimo id mihi teſtimonio eſt, uatem Megiſtiam huius expeditionis comitem, qui ferebatur Acarnas eſſe, & à Melampode oriundus, prælocutum ex extis ea, quæ erant euentura: eundemq́ꝫ cum propalam à Leonide dimitteretur, ne ſecum periret, tamen abſcedere noluiſſe, filium modo, qui ei unicus erat, unà militantem miſſum feciſſe. *Megiſtias.* Ita ſocĳ quos Leonides remittebat, ei obtemperantes abiere. Theſpienſes tantum atqꝫ Thebani perſtitere cum Lacedæmonĳs. Thebani quidem inuiti ac nolentes, quippe quos Leonides loco obſidum diſtinebat: Theſpienſes uero libentiſſimi, qui negauerunt ſe Leonidi, & qui cum erant deſertis, abſceſſuros: Permanentesq́ꝫ unà cum illo occubuerũt, quorum dux erat Demophilus Diadromei. *Demophilus.* Xerxes ſub exortum ſolis libaminibus factis, tantiſper moratus, dum tempus eſſet, quo forum ſolet maxime frequens eſſe hominibus, è caſtris mouit. Etenim ita ab Epialta erat mandatum. Nam deſcenſus à monte compendiarius magis, ac breuioris multo ſpatĳ, quàm circuitus montis atqꝫ aſcenſus. Barbari qui circa Xerxem erant, ad Leonidem & ad Græcos, qui cum eo erant, acceſſere: & iſti tanquam ad necem iam multo magis, quam à principio fecerant, progreſſi ſunt ad fauces introitus laxiores. Nam munitiones muri eos tutabantur. Et cum ſuperioribus diebus in loca arctiora prodeuntes dimicaſſent, tunc extra anguſtias facto concurſu permulti Barbarorum cadebãt. *Spartiatarũ cædes ad Thermopylas.* Nam duces à tergo ſui quiſqꝫ agminis, uerberibus, quæ geſtabant, unumquenqꝫ cædebant, aſſidue ad procedendum adhortantes. Multi eorum in mare decidentes, abſumebantur, multo plures inuicẽ uiui proculcabantur, cum nulla prætereuntis ratio haberetur. Cumq́ꝫ ſcirent impendere ſibi necem ab ĳs qui montem circuirent, quod roboris habebant, id omne in Barbaros oſtendebant, ingruentes ac ſeſe intrudentes. Quorum pleriſque, cum iam lanceæ diffractæ eſſent, nonnulli gladĳs Perſas obtruncarent, tunc Leonides in hoc labore cecidit, nauata ſtrenuiſſime opera, & cum eo alĳ inſignes Spartani: quorum ego tanquam ſtrenuorum uirorum nomina audiui, & quidem trecentorum omnium. *Leonidæ mors.* Perſarum quoqꝫ illic cum multi alĳ tam celebres ceciderunt, quàm incelebres: tum uero duo Darĳ filĳ, Abrocomes & Hyperanthes: quos Darius ex Phrataguna Atarnis filia tulerat. *Abrocomes. Hyperanthes Phrataguna. Atarnes.* Atarnes autem Darĳ regis frater, Hyſtaſpiſq́ꝫ Arſamæi filius: qui dum Dario filiam nuptum dedit, omnem inſuper ei domum tradidit, ut qui eſſet unicæ pater. Hi duo Xerxis fratres ſuper cadauer Leonidæ pugnantes occubuere, adeo uehementi Perſarum Lacedæmoniorumq́ꝫ conflictu, ut Græci ter hoſtibus in fugam uerſis, cadauer Leonidæ uirtute ſubtraxerint: & euſque perſtiterint, dum ĳ qui cum Epialte erant, adfuere: quos ubi audiere Græci, tum uero pugnandi ardor immutatus eſt. *Græcorũ uirtus.* Nam ad anguſtias uiæ ſeſe recepere: & introgreſſi murum, tumulum quendam occupantes, addenſati inſedere cuncti, præter Thebanos. Eſt autem tumulus in ingreſſu, ubi nunc ſuper Leonidem ſtat lapideus leo. *Leo lapideus* Hoc in loco defenſantibus ſeſe gladĳs, qui adhuc eis ſupererant, Barbari circunfunduntur, & manibus & uocibus inceſſentes. Alĳ ex aduerſo urgentes, & munitionem muri ſubruentes, alĳ undiqꝫ circunuenientes circunſtantes. Lacedæmoniorum atqꝫ Theſpienſium, cum tales extiterint, præſtantiſſimus tamen extitiſſe fertur Dieneces Spartanus: quem antequam eum *Dienecis præſtantia.*

Medis cōfligeretur, hoc dixiſſe aiunt, cum à quodam Trichinio audiſſet Barbaros præ multitudine ſagittarum quas emitterent ſolem obducere, tantam eorum eſſe copiam, adeo non expauefactus eſt, ut parui faciens Medorum turbam, reſponderit: Omnia ſibi bona Trichinium hoſpitem nunciare: ſi Medi ſolem obducerēt, ſe ſub umbra cum illis, non in ſole pugnaturos. Hæc & alia huiuſmodi dicta memoratu digna, aiunt Dienecē Lacedæmonium reliquiſſe. Secundum hunc è Lacedæmonijs duo fratres præſtantiſſimi feruntur fuiſſe, Alpheus & Maron, Orſiphanto geniti. E Theſpienſibus Dithyrambus Harmatidei. His eò loci ubi ceciderunt ſepultis, & ijs qui prius, q̄ ſocij à Leonide remiſſi ſunt occubuerant, epigrammata his uerbis inſcripta ſunt:

Dienecés. Maron. Alpheus.

Epigrammata Spartiatarum.

Terdecies centum hic certarunt millibus olim
E Peloponneſo bis modò mille uiri.

Hæc uniuerſis ſuperſcripta ſunt, illa peculiariter Spartiatis

Nos Lacedæmonijs refer hic peregrine iacentes,
Exhibito illorum uocibus obſequio.

Hoc epigramma inſcriptum eſt Lacedæmonijs, illud uati:

Megiſtiæ epigramma.

Nobilis hoc buſtum eſt (Medi occidere) Megiſtæ,
Sperchion ad fluuium, non ſed inultus obit.
Qui uates obitum quamuis præſciret adeſſe,
Spartæ haud ſuſtinuit deſeruiſſe duces.

Eurytus & Ariſtodemus

Qui hos epigrammatis & cippis exornarunt, Amphictyones fuere, præter epigramma uatis Megiſtæ, quod Simonides Leoprepis filius, propter hominis familiaritatem inſcripſit. Ex his trecentis duo, Eurytus & Ariſtodemus, feruntur ob extremam lippitudinem è caſtris ab Leonida remiſſi, & in Alpenis decubuiſſe: & communicato inter ſe conſilio, cum liceret aut ſalutē ſibi parare Spartam uerſus, aut ſi reuerti recuſarent, una cum alijs occūbere, in neutro horum quæ licebat eis facere, inter ſe conueniſſe: ſed cum ſententijs diſcreparent, Ariſtodemus quidem præ ignauia remanſiſſe: Eurytus uero audita Perſarum circuitione, petiſſe arma: ſeq́ eis indutum iuſſiſſe ſeruum, ut ad pugnantes deduceret. Iſte ubi deduxit, fugæ ſe mādauiſſe: ſic dato in agmen impetu, occubuiſſe. Quod ſi uel Ariſtodemus ſolus redire Spartam neglexiſſet, aut ſi ambo reduces fuiſſent, uidentur mihi Spartiatæ nullam ijs pœnam irrogaturi fuiſſe. Nunc altero eorum extincto, in hunc, qui habens eandem occumbendi occaſionem, tamen occumbere noluerit, neceſſario debuiſſe magnopere iraſci. Quidam hunc in modum, & ob hanc cauſam Ariſtodemum ſoſpitem redijſſe Spartam aiunt: Alij enim, cum ab exercitu pro nuncio mitteretur, & poſſet pugnæ quæ fiebat adeſſe, tamen recuſaſſe, ſed moratum in uia, fuiſſe ſuperſtitem: ſociumq́ eius qui una mittebatur, in pugnam profectum oppetiſſe. Ariſtodemus Lacedæmonem regreſſus, probro & ignominia notatus eſt: probro, quod cum nemo neque igni neque alloquio impertiuit: ignominia, quod Ariſtodemus fugax appellatus eſt. Verum hic omnem ſibi obiectam culpam, in pugna apud Platæas geſta deleuit. Fertur item alius ex eiſdem trecentis ſuperfuiſſe, in Theſſaliam pro nuncio miſſus, cui nomen erat Pantitæ: ſed Spartam reuerſus, cum opprobrio eſſet, ſeſe ſtrangulaſſe.

Pantita. Leontides.

Thebani, quorum dux erat Leontides, ui retenti aduerſus regis copias, tamen à partibus Græcorum è quibus erant, dimicauerſit. At ubi res Perſarum ſuperiores eſſe animaduerterunt, ibi à Græcis qui cum fuerant, ad tumulum ire properantibus ſe diſſociantes, manus ad Barbaros protenderunt, ad eosq́ propius acceſſerunt, referentes (quod ueriſſimum erat) ſeſe cum Medis ſenſiſſe, terramq́ & aquam regi inter primos dediſſe, ac ui coactos ad Thermopylas ueniſſe, & à culpa cladis illatæ abeſſe. Hæc regi allegantes, quorum etiam Theſſalos teſtes habebant, ſeruati ſunt: non tamen uſquequaque fortunati. Nam Barbari qui eos cepere, aliquot ut accedebant obtruncauerunt: pluribus iuſſu Xerxis regias notas inuſſerunt, à duce Leontida exorſi. Cuius filium Eurimachum poſtea Platæenſes quadringentorum Thebanorum ducem, quod urbem ipſorum occupaſſet, interemere: Hunc quidem in modum Græci ad Thermopylas dimicauerunt.

Thebani manus protēdūt

Thebanis ſtigmata regia inuruntur.

Eurymachus

Xerxes autem accitum Demaratum interrogauit, hinc orſus: Demarate, uirum te bo-
num eſſe indicio ueritatis experior. Quæ enim dixiſti, ea oñia perinde euenere. Nunc
hoc mihi pandito, quotnam ſunt Lacedæmonij, quot´ue eorum tales in re bellica, an &
uniuerſi? Cui Demaratus: Multitudo rex, inquit, Lacedæmoniorum omnium magna
eſt, & ciuitates multæ. Quod autẽ diſcere uis à me, ſcies: Eſt in Lacedæmone urbs Spar *Lacedæmon. Sparta.*
ta octo millium ferme uirorum, qui oẽs his qui hic pugnauere ſunt ſimiles: cæteri La-
cedæmonij non illi quidem ſimiles, ſed tamen uiri ſunt ſtrenui. Ad hunc Xerxes: De-
marate, inquit, agedum expone quo pacto hos uiros minima cum difficultate ſubiga-
mus. Tu nanq; calles quò tendant eorum conſilia, utpote quorum rex fuiſti. Cui Dema-
ratus: Tum cum, inquit, me rex libenter conſulas, æquum eſt me tibi quod optimum ſit
expromere. Id quod uis hoc pacto fiet, ſi trecentas naues cum ſuis propugnatoribus in
oram Lacedæmonicam mittas. Adiacet autem illi inſula nomine Cythera: quam obrui *Cythera inſula.*
mari q̃ extare conducibilius eſſe Lacedæmonijs Chilon aiebat, uir apud nos ſapientiſſi-
mus: uidelicet expectans ſemper ab ea aliquid tale futurum, quale nunc ego expono: nõ
ille quidem tuam claſſem præuidens, ſed quamcunq; ſimiliter extimeſcens. Ex hac igi- *Demarati ſtratagema.*
tur inſula proficiſcentes tui Lacedæmonios territent. Ita illi domeſtico occupati bello,
neq; tibi erũt infeſti: neq; cæteræ Græciæ, cum à tuis pedeſtribus copijs expugnabitur,
auxilia ferent. Subacta reliqua Græcia, Laconici per ſe reddentur inualidi. Quod niſi fe-
ceris, hoc fore expecta: Eſt Peloponneſi arctus iſthmus: quo in loco Peloponnenſibus
omnibus coactis, alia tibi prælia ſuperioribus atrociora futura proſpicio. At ſi illud fe-
ceris, & iſthmus hic citra prælium, & cæteræ ciuitates ultro tibi ſe dedent. Poſt hunc
Achæmenes Xerxis frater, claſſis præfectus, cum ei colloquio intereſſet, ueritus ne Xer-
xes ad id agendum induceretur: Animaduerto, inquit, te rex uerba admittere uiri, qui *Achæmenis conſilium.*
tibi proſpere agenti inuidet, aut etiam res tuas prodit. His enim moribus uti Græci gau
dent, ut & fortunato inuideant, & meliorem oderint. Quod ſi è præſenti conditione, cũ *Græcorum mores.*
naues quadringentæ naufragium fecerint, trecentas alias è cætera claſſe miſeris ad obe
undam Peloponneſum, profecto fient nobis aduerſarij pares ad decertãdum. At ſi con
iuncta claſſis fuerit, inoppugnabilis reddetur, & ante omnia nobis illi impares erunt: ſi-
mulq́; omnis exercitus nauticus terreſtri, & inuicem terreſtris unà iter faciens, nautico
erit auxilio. Quos ſi diſtraxeris, neq; tu illis uſui eris, neq; illi tibi. Tu uero tua ipſius be-
ne conſtitueris, ſi aduerſariorum res apud te non agitaueris. Hic illi bellum ſiſtent, hæc
agent, tot numero ſunt. Illi enim per ſeſe ad ſibijpſis proſpiciendum ſufficiunt, & nos iti
dem ad proſpiciendum nobis. Quod ſi Lacedæmonij aduerſus Perſas in pugnam ibũt,
impendentem ſibi cladem haudquaquam deuitabũt. Ad hæc ſubijciens Xerxes: Recte,
inquit, Achæmenes mihi uideris dicere, quod & faciam. Demaratus quod optimum il
le quidem mihi ſperat eſſe, id ſuadet: eius tamẽ ſentẽtia à tua ſuperatur. Neq; uero illud
admitto, eum nolle rebus meis bene conſultum, ut ex ijs quæ antea ab hoc dicta ſunt, &
ex ipſa re coniecto. Quoniam ciuis quidem ciui ſecundis rebus prædito inuidet, eumq́;
male odit: cum tamen patrio ſolo nihil eodem cõſultante, quod optimum ſibi uidetur,
ſuadet: niſi procul abfuerit à uirtute, quales pauci ſunt. Hoſpes autem hoſpiti proſpera
fortuna utenti, omnium eſt beneuolentiſſimus, eiq; conſultanti optime cõſulit. Quapro
pter ab inſectatione, qua in Demaratum uteris hoſpitem meum, poſthac abſtinere te iu
beo. Hæc Xerxes locutus, inter cæſos tranſijt, ubi erat Leonides: quem cum audiſſet Lace
dæmoniorum regem eundemq́; ducem eſſe, iuſſit abſciſſo capite in crucem tolli: ut mi- *Leonides in crucem tollitur.*
hi cum alijs multis indicijs, tum hoc præcipue manifeſtum ſit, regem Xerxem maxime
omnium excanduiſſe in Leonidam uiuentem. Nam alioqui nunquam in defunctũ hoc
genere deliquiſſet: cum ex omĩbus (quos ego noui) hominibus Perſæ ſoleant uiros in re
militari præſtantiores, honore afficere. Illi quibus imperatum erat, id executi ſunt. Re-
deo ad eam narrationem, unde mihi diſceſſum eſt. Lacedæmonij primi regem aduer-
ſus Græciam tendere acceperunt, atq; ita Delphos ad oraculum miſerunt. Vbi reſpon
ſum eſt id redditum, cuius paulo antè memini. Acceperunt autem mirum in modum.

Demaratus enim Ariſtonis,qui profugit ad Medos,non ille quidem Lacedæmonijs be-
neuolus,ut & ego arbitror,& ratio dictat,tamen hoc fecit, ſiue in hoc bene illis conſuliũ
uellet,ut coniectare licet,ſiue quod inſultaret:Nam poſteaquam Xerxes ſtatuit aduerſus
Demarati pugillares. Græciam ſumere expeditionem, id Demaratus qui Suſis erat, cum accepiſſet, cenſuit
Græcis eſſe indicandum,ſed cum aliter nequiret,quippe periculoſum erat,ne deprehen
deretur,hanc rem commentus eſt:Sumptis duarum tabellarum pugillaribus,ceram il
Literarũ mira occultatio line eradit.Deinde in eorum ligno conſilium regis exarat.Quod literis exaratum,rur-
ſus cera inducit,ne quid negocij apud uiarum cuſtodes exhiberent pugillares qui ferren
tur.Qui ubi Lacedæmonem allati ſunt,non poterant eos Lacedæmonij interpretari,an-
tequam (ut ego accipio) Cleomenis filia,eademq́; Leonidæ uxor Gorgo, illos admo-
nuit,ipſam rem interpretata,iubens ceram effringi.Fore enim ut literas in ligno reperi
rent.Ita ei auſcultantes Lacedæmonij, literas repertas relegerunt, eaſq́; deinde ad Græ-
cos dimiſerunt.

HERODOTI HALICARNASSEI HISTORIARVM LIBER OCTAVVS, QVI VRANIA INSCRIBITVR.

ATQVE hæc quidem ita geſta dicuntur eſſe. Græ
ei autem,quibus res claſſiaria delegata erat, hi fue-
re: Athenienſes, qui naues centum uigintiſeptem
Grecorũ claſſis aduerſus Xerxem. præbuere,iunctis ſibi Platæenſibus: ꝗ etſi rei nau-
ticæ inexperti,tamẽ ſtrenue alacriterq́; pro ſe illo-
rum naues armauerant:Corinthij,qui attulere na-
ues quadraginta:Megarẽſes,ꝗ uiginti:Chalciden-
ſes totidem ſibi ab Atheniẽſibus præbitas armaue
rũt:Aeginetæ undeuiginti:Sicyonij duodecim:La
cedæmonij decẽ:Epidaurij octo: Eretriẽſes ſeptẽ,
Trœzenij quinq;: Styreenſes duas: Chij totidem:
cum totidem penteeõteris, id eſt nauigijs quinqua
genûm remorum, quibus auxiliares erant Locri:
Opuntij cũ ſeptem penteconteris.Hæ naues ad Artemiſium in ſtatione erant: quarum
quot quiq; attulerunt,mihi dictum eſt. Vniuerſarum uero,præter pentecõteros,ad Ar
temiſium coactarum numerus fuit ducentarum ſeptuaginta unius. His ducem, penes
quem ſumma imperij eſſet, Spartiatæ præbuerunt Eurybiadem Euryclidæ.Nam ſocij
Eurybiades. negauerunt ſe,niſi Lacon eſſet imperator,ſecuturos eſſe Atheniẽſes ductores,ſed exerci
tum qui futurus erat ſoluturos. Etenim iam inde ab initio,antequam in Siciliam ad ſoci
etatem ineundam mitteretur,agitatum ſermonibus erat,tanq̃ expediret rem nauticam
Athenienſibus permittere.Cæterum recuſantibus ſocijs,ceſſere Atheniẽſes,ꝙ magnifi
carent Græciam ſupereſſe,quam intelligebant eſſe perituram, ſi de principatu conten-
derent,recte ſentientes. Nam inteſtina ſeditio tanto deterior eſt bello quod concordi-
ter geritur,quanto bellum deterius eſt pace. Hoc itaq; ipſum intelligentes, non repu-
gnandum putauerunt,ſed tantiſper concedendum,quoad magnopere illis indigebant,
quemadmodum conſtituerant. Siquidem poſteaquam expulſo Perſa iam de illius terra
dijudicabant,ſuperbiam Pauſaniæ cauſati,Lacedæmonios ducatu abdicauerũt. Verum
hæc poſterius geſta ſunt. Tunc autem hi Græci qui ad Artemiſium ſe contulerant,ubi ui-
derunt & multum nauium ad Aphetas eſſe contractum,& omnia plena exercitu hoſti
li,perculſi metu,quod præter opinionem ſuam expectationemq; res Barbarorum ſuc-
cederent, conſultabant de faciẽda fuga ex Artemiſio interiorem in Græciam. Quorum
conſultatione cognita,Euboei obſecrabant Eurybiadem,ut aliquãtulum temporis præ
ſtolaretur,uſquedum ipſi liberos atq; domeſticos ſubducerent, Vbi non perſuadent,

ad ducem Athenienſium Themiſtoclem tranſgreſſi, paciſcuntur cum eo triginta talentis, ut tamdiu ante Eubœam præſtaret, donec pugna nauali decerneretur. Themiſtocles hac ratione Græcos retinuit. Eurybiadem ex hac, tanquam ex ſua ipſius pecunia, quinq; talentis impertit. Hoc perſuaſo, Adimantum Ocyti Corinthiorum ducem, qui ſolus te luctabatur, negans ſe permanſurum, ſed ab Artemiſio profecturum, ita allocutus eſt iureiurando interpoſito: Tu uero haudquaquam nos deſeres, quem ego maioribus donabo muneribus, quàm quæ rex Medorum tibi mitteret ſocios deſerenti. Hæc locutus, ſtatim ad nauem Adimanti tria miſit argenti talenta. Iſtis pecunia corruptis, cum Eubœis gratificatus eſt Themiſtocles, tum reliquum pecuniæ quam acceperat lucrifecit: quam cum interuertiſſe ideo latuit qui acceperant, quod putabant eam ab Athenienſibus ad hoc ipſum profectum eſſe. Ita in Eubœa perſtitere, ac prælium fecere, quod ita geſtum eſt: Barbari cum ad Aphetas circa diluculum ueniſſent, cumq; id quod etiam ante audierant cernerent, paucas Græcorum naues ad Artemiſium ſtationem habere, libidine tenebantur aggrediendi, ſi forte eos interciperent. Cæterum ex aduerſo inuadendum nō uidebatur, ne ſe conſpectis obuiam tendentibus Græci fugam capeſſerent, noxq; fugientes exciperet. Sed euenire oportebat, ut hi effugerent, & illorum inſidiantium ne ſacrificulus quidem euaderet. Igitur ad hanc rem tranſigendum hoc ſunt machinati: Ducentas ex omnibus nauibus delectas extra Sciathum circumagunt, iuxta Capharea & Geræſtum ad Euripum, ne circumuehentes Eubœam ab hoſte cernerentur, ſed eum circumuenirent: ducentis quidem nauibus quæ hàc irent, uiam (quæ retro ferebat) obſepientibus, reliqua uero claſſe ex aduerſo ingruente. Hoc capto conſilio quas conſtituerant naues miſerunt, non habētes in animo ipſi eo die Græcos adoriri: nec priuſquam ſignū quod conuenerat cum ĳs qui circumuehebantur, ab illis ederetur iam de ſuo aduentu. His circummiſſis nauibus, reliquarum apud Aphetas numerum inibant. In quibus recenſendis dum occupati ſunt, Scyllias quidam Scionæus, qui ĳſdem in caſtris erat, omnium ea tempeſtate hominum optimus urinator: qui etiam in naufragio ad Pelium facto, multam pecuniam Perſis ſeruauit, multa & ſibi lucratus eſt. Hic Scyllias iampridem in animo habuerat ad Græcos tráſire: ſed cum ad eam diem nō fuiſſet nactus occaſionem, tunc ad Græcos tranſfugit, ſed incertum quonam modo illine tráſierit. Demiror tamē, ſi uerum eſt quod refert. Refertur enim cum ex Aphetis mare ſubiſſet, non prius emerſiſſe, q̄ ad Artemiſium peruenit, octoginta ferme maris ſtadia emenſus. De hoc uiro & alia memorantur, partim mendacĳs ſimilia, partim uera: de quo mihi ea probatur opinio, eum nauigio ad Artemiſium perueniſſe. Is ubi eò peruenit, Græcos certiores fecit & naufragĳ facti, & nauium ad circumeundam Eubœam dimiſſarum. Hoc illi audito inter ſe collocuti ſunt: & cum multæ eſſent ſententiæ dictæ, illa euicit, ut eum diem illic maneretur, & in ſtatione perſtaretur: dehinc media nocte ſoluentes proficiſcerētur, & claſſi hoſtium quæ circumageretur, occurrerēt. Poſt hæc ubi nemo ſe ex aduerſo ferr, obſeruato diei crepuſculo, ipſi feruntur in Barbaros, animo experiundæ fortunæ cum in pugnando, tum in perrūpendo. Quos Xerxiani milites ducesq; paucis cū nauibus uenientes in ſe conſpicati, magnæ hoc illis dementiæ dantes, & ipſi naues educunt, ſperantes facile ſe illos ire interceptum. Merito ſane ſperantes, quod uiderent paucas eſſe Græcorum naues, ſuas uero multo plures atq; ueiociores. Itaq; præ contemptu illos in medio concludunt. Ex Ionibus tamen, qui cum Græcis bene uolebant, inuiti militabāt: magnæ calamitatis loco ducentes, q; uiderent circumueniri illos, quorum neminem animaduerterent eſſe rediturum. Adeo eñi infirma res Græcorum eſſe uidebat. At ĳ Iones quibus id quod fiebat uoluptati erat, pro ſe quiſq; adnitebatur, ut ipſe primus aliqua naui Atheniēſium capta, donum ab rege acciperet. Nam apud exercitum plurimus erat per hos de Atheniēſibus ſermo atq; reſpectus. Græci, ubi eis ſignum datum eſt, primum cōuerſis in Barbaros proris, puppes in medium coēgerunt. Deinde ſecundo ſigno dato opus capeſſunt: quanquam in exiguo ſpatio deprehenſi: & à frōte mox triginta Barbarorum naues excipiunt, in quibus & Philaonem Cherſis filium Gorgi Salaminiorum regis

Themiſtoclis corruptio. Adimantus.

Prouerbium Ne ignifer quidem reliquus è factis

Scyllias urinator.

Philaon.

germanum,& in eo exercitu uirum eximium.Græcorum autem primus nauem hoſtiū
Lycomedes. cepit uir Athenienſis Lycomedes Aeſchrei,idemq́; palmam rei bene geſtæ retulit.In hac
pugna cum inuicem nunc hi,nunc illi ſuperiores eſſent,interuentu noctis dirēpti ſunt:
Græcorum uictoria. & Græci quidem ad Artemiſium reuecti,Barbari uero ad Aphetas, multo maius opi
Antidorus. nione ſua certamen experti. In hoc prælio ſolus è Græcis qui cum rege erant, Antido-
rus Lemnius ad Græcos transfugit:quem Athenienſes ob eam rem tractu ſoli in Sala-
mine donarunt.Vbi nox affuit(erat autē anni tempus mediæ æſtatis) immēſa uis aqua-
rum extitit per totam noctem,& dira tonitrua à Pelio. Cadauera quoq; ac naufragia ad
Aphetas efferebantur, & circa nauium proras excipiebantur , & remorum palmulas
perturbabant. Hæc audientes qui illic erant milites, metu conſternebantur, credentes
ſe eſſe utiq; perituros, ut qui in tantum malorum deueniſſent . Quippe quos antequam
reſpiraſſent è naufragio & tempeſtate, quæ ad Pelion extiterat, excepiſſet atrox pugna
naualis,ex pugna nauali uehemens imber & ualidi aquarum in mare diſcurſus, ac dira
tonitrua. Et iſtis quidem huiuſmodi nox contigit. At ĳs quibus negocium datum erat
ut Eubœam circumirent,quanquam eadem nox,tamen multo etiam atrocior erat: tan-
to quidem,quanto maius eſt,quod eos dum in pelago ferrentur inuaſit, & triſtis exitus
fuit. Vt enim eos curſum tenentes tempeſtas ac pluuia adorta eſt, cum eſſent ad conca-
ua Eubœæ, ac flatu ferrentur, ignari quò efferebantur, ad petras impingebantur. Et id
Perſarū naufragium. omne à deo fiebat,quò Græcæ claſſi par redderet id nauium quod ſupererat,nec mul-
to plus foret. Atque hi quidem circa Eubœæ concaua periere. Barbari uero qui apud
Aphetas erant,ubi ipſis libentibus dies illuxit,naues ſuas ſtabilierunt, ſatis habentes,cū
male rem geſſiſſent, quietem agere in præſens. At Græcis auxilio tres & quinquaginta
naues Atticæ ſuperuenere: quæ ſuo aduentu illis tum animum addiderunt, tum nunci-
um attulerunt,eos Barbaros qui Eubœam circumuehebantur, tempeſtate illa quæ exti
terat,cunctos interiſſe . Itaque Græci eadem qua pridie obſeruata hora,profecti , naues
Cilicum inuaſere.Quas ubi corrupere,& nox aduenit, iterum ſe ad Artemiſium rece-
perunt. Tertio die Barbarorum duces tum indigne ferentes à tantula ſe claſſe uexari,
tum à Xerxe ſupplicium timentes,non expectandum ſibi amplius cenſuerunt,ut Græ-
ci priores pugnam capeſſerent,ſed inſtructas naues circa meridiem eduxerunt. Conti-
git autem,ut per hos eoſdem dies & hæc naualia prælia, & illa in Thermopylis terre-
Euripus. ſtria gererentur.Erat autem omne certamen his in mari de Euripo, quemadmodum il
lis q cū Leonida erant de tranſitu arcendo.Græci quidem ſeſe adhortabantur,ne Barba
ros intrare Græciam ſinerent: Barbari uero, ut Græcorum copĳs profligatis, tranſitu
potirentur.Procedente Xerxianorum claſſe in aciem ordinata, dum Græci ſe apud Ar
temiſium immotos tenerent:tunc eos Barbari ut comprehenderēt, lunata claſſe circun
dabant.Ibi Græci ex aduerſo prodeuntes,conflixere.Qua in pugna pari Marte pugna-
tum eſt.Nam Xerxiana claſſis præ magnitudine & copia ſua in ſe incidebat,pturbatis na
uibus & mutuo incurſantibus reſiſtebat: tamen neq; cedebat. Indigna cū res uidebat, à
paucis nauibus in fugam conuerti.Itaq; multæ Græcorū naues interibant,multi etiā ui-
ri,ſed multo plures Barbarorū & naues & uiri: atq; ita dimicātes,utriq; ab alteris abſceſ
Aegyptĳ. ſere.Hoc in prælio Xerxianos inter milites optimam Aegyptĳ nauauerunt operam,cū
alĳs magnis editis operibus, tum hoc quod quinq; Græcas naues cum ipſis propugna-
Athenienſes. toribus cepere.E Græcis eo die præſtantiſſimi extitere Athenienſes,& inter Athenien-
Clinias Alcibiadis. ſes Clinias Alcibiadis filius: qui domeſtico ſumptu ac propria naui, cum ducentis uiris
militabat. Vbi utriq; libenter in diuerſum abiere, ad ſuas ſtationes ſeſe recepere. Græci
dirempto prælio reuecti,etſi cæſorū corporibus ac naufragĳs potiti erant, tamen quod
male affecti eſſent , præcipueq; Athenienſes, quorum dimidium nauium uulneratum
erat,de fugiendo in ulteriora Græciæ deliberabant. Themiſtocles, reputans ſi ab amici-
Themiſtoclis cōmentū tia Barbari Iones & Cares abduceret , fieri poſſe ut reliquos ſuperarent : dum Eubœi
pecora ad mare propellunt, illuc duces contraxit: eiſq; dixit ſe aſtutiam quandam ha-

bere,qua ſperaret, optimos quoſq; ſociorum ab rege abductum iri.Hactenus rem enudauit,addiditq; ad eam tranſigendam hoc ab illis agendum eſſe,ut Euboeicorum pecorum quātum uellet quiſq; mactaret. Satius enim eſſe ſuorum copijs illos potiri quàm hoſtem.Ac monuit, ut ſuis quiſque popularibus præciperet ignem accendere:ſibi autem de diſceſſu ſub tempus opportunum curæ fore,ut ſine noxa abirent.Hoc illis probatum cum eſſet,accenſis ignibus ad pecora eſt itum.Nam Euboei contempto Bacidis oraculo tanquam nihil dicente,neque exportauerant quicq̄,neq; importauerant,uelut impendente eis bello, res ſibi quoq; ipſis obſcuras effecerant. Ita enim habebat de his oraculum Bacidis:

Dum iuga Barbaricus canabacea iactat in æquor, *Bacidis oraculum.*

Euboea capræ muglentes fac procul abſint.

His uerſibus cum nihil illi niterentur,tametſi mala tum aderant,tum impendebant,fiebat,ut in pleriſque aduerſa fortuna uterentur. Dum hæc iſti agebant,aduenit ex Trechine ſpeculator. Nam ut erat apud Artemiſium ſpeculator Polyas,genere Anticyrenſis,cui datum erat negocium cum expedito nauigio actuario, ut renunciaret his qui apud Thermopylas erant,an claſſis diſceſſiſſet. At Abronychus Lyſiclis Athenienſis, apud Leonidam,paratus cum lembo ad nunciandum ijs,qui ad Artemiſium agebant, ſi quid noui pedeſtribus copijs contigiſſet. Hic igitur Abronychus adueniens indicauit ea,quæ circa Leonidam & eius exercitum geſta erant.Qua iſti re audita,non iam ſibi differendum abitum putauerunt: ſed ut quiq; locati erant, abſceſſerunt: primi Corinthij,poſtremi Athenienſes.Quorū Athenienſium uelociſſimis nauibus delectis, Themiſtocles ad aquas potabiles conferens,in lapidibus literas incidebat:quas poſtero die Iones ad Artemiſiū uenientes legerunt in hæc uerba: Viri Iones,haud iuſte facitis, militantes aduerſus patres,& Græciā redigētes in ſeruitutē. Sed quod pcipuum fuerit, ſtate à nobis. Sin hoc facere nō poteſtis,ſaltē nunc ſitis in medio:quod & ipſi facite,& Caras nūc faciāt obſecrate. Quod ſi horū neutrū agere licet, & maiori neceſſitate eſtis obſtricti,q̄ ut poſſitis deſciſcere,in re gerēda,dū pugnā conſerimus, ſponte agatis inſtrenue,memores à nobis uos eſſe oriūdos,& inimicitiarū nobis cū Barbaro principiū à uobis extitiſſe:Hæc Themiſtocles(ut arbitror)ancipiti conſilio ſcripſit: ut ſi literæ regem laterent,Ionas induceret ab rege ad ſe deficiēdum:ſin ad eum deferrentur, darentur q; crimini,infidos eidem redderet Iones, ut à prælijs naualibus ſummouerentur. Poſtquam hæc Themiſtocles inſcripſit,extemplo uir quidam Hiſtiæus nauigio aduectus, Barbaris nūcium attulit,Græcos ab Artemiſio profugiſſe.Illi homine quod fidem non haberent,ſeruari iuſſo,naues ueloces ad rem explorandam miſerunt. Qua per iſtos renunciata, ita ſimul atq; refulſit ſol, omnis claſſis addenſata ad Artemiſium contendit. Vbi ad meridiem uſque immorata, mox ad Hiſtiæam proceſſit. Eò appulſi, urbe Hiſtiæorum potiti ſunt, & optimam portionem agri Hiſtiæi, maritimosq; uicos omnes percurſauerunt. Dum iſti hoc in loco agunt,Xerxes præparatis quæ ad cæſos pertinebant,præconem ad claſſiarios mittit. Hæc autem præparauerat: Quicunque è ſuo exercitu apud Thermopylas cæſi (erant autem uiginti millia) eorum mille ferme relictis,cæteros depreſſa foſſa humauit:& ne à claſſiario exercitu cerni poſſent,eā humum exaggerauit,folijsq; conſtrauit. Præco ubi ad Hiſtiæam peruenit, facto totius exercitus coetu hæc dixit: Viri ſocij,rex Xerxes dat ueniam cuicunq; libet, relictis ordinibus ire uiſum,quemadmodum pugnatur cum amentibus hominibus,qui ſe ſuperaturos ſperauerant copias regis.Hæc denunciante præcone, mox nihil infrequentius quàm nauigia fuit,ita multi uiſere cupiebant.Profecti eò, non om̄es Lacedæmonios eſſe ac Theſpienſes credebant,qui ſtrati iacebant,cum etiam ſeruos cernerent.Itaq; res eos q̄ tranſmiſere non latuit. Hoc Xerxes circa ſuorum cadauera fecit,rem profecto ridiculam, ut mille iacentes extarent,cæteri uero conferti eundem in locum quater milleni cōportati ſitiq; eſſent.Atq; hunc qdem diem in ſpectaculo cōſumpſerunt.Poſtero aūt claſſiarij Hiſtiæam ad claſſem remeauerunt,Reliqui qui cum Xerxe erant, iter ingreſſi ſunt, ad

Polyas. *Abronychus.* *Literæ Themiſtoclis ad Iones lapidibus inciſæ.* *Hiſtiea urbs capitur.* *Xerxis clades ad Thermopylas.* *Xerxis ridiculum.*

quos pauci quidam ab Arcadia perfugæ uenerunt, uictus inopes, & operam ſuam pſtare cupientes: qui in conſpectu regis adducti, interrogatiq; eum ab alijs Perſis, tum uero à quodam pcipue de Græcis, qdnam illi agerent, reſponderunt eos agere Olympia, & ſpectare certamẽ gymnicum atq; equeſtre. Rurſus eodem percontante, qdnam illis præmium eſſet propoſitum, propter quod certarent, Oleaginam coronam, inquiunt, eſſe qua donarẽtur. Ibi Tigranes Artabani filius, gñoſiſſimam dixit ſentẽtiam, quæ apud regem pro timida eſt habita. Audiens enim præmium illis coronam eſſe, non pecuniam, ſilentium tenere nõ potuit, quin coram oĩbus diceret, papæ Mardoni, in quos uiros induxiſti nos ad pugnandum: qui non pecuniarum certamen agitent, ſed uirtutis? Hoc ille dixit. Eo interim tempore poſt acceptam apud Thermopylas calamitatẽ, confeſtim Theſſali caduceatores ad Phocenſes mittunt, utpote ijs infenſi, cum ſemp antea, tũ pcipue poſt nouiſſimã cladem. Etẽim nõ multis añ hãc regis expeditionẽ annis, cum ipſi Theſſali & eorum ſocij omni cum copia bellum Phocenſibus intuliſſent, à Phocẽſibus fugati ſunt ac male mulctati. Nam cum ad Parnaſum uſq; proceſſiſſent Phocenſes, ſecum habentes Telliam uaticinum illum Helæum, ibi Tellias hic huiuſmodi rem eis commentus eſt: Sexcentos uiros è Phocenſibus præſtantiſſimos gypſo, tam ipſos q̃ arma illinit: eoſq; ſub noctem in Theſſalos dimiſit, dato præcepto, ut quemcũq; albicantem non cernerent, eũ obtruncarent. Hos primũ Theſſalorum excubitores, aliud quoddam prodigium eſſe arbitrati, deinde ipſe exercitus adeo exhorruerunt, ut tribus millibus cæſorum atq; ſcutorum Phocẽſes potiti ſint: quorum ſcutorum dimidium apud Abas, alterum dimidium apud Delphos dedicauerunt: & ex decima pecuniarum hui⁹ pugnæ factæ ſunt ſtatuæ grandes, quæ circa tripodem è regiõe delubri Delphis uiſuntur: & alteræ eiuſmodi, in Abis repoſitæ. Hoc Phocenſes in peditatũ Theſſalorum, à quibus obſidebantur, egerunt. Equitatum quoq; eorundem, qui in ſuum agrum incurſauerat, inſanabili clade affixit. Ad ingreſſum enim qui eſt iuxta urbem Hyampolim, depreſſa ingenti foſſa, amphoras illic inanes depoſuerunt, humumq; deſup iniecerũt, eamq; reliquo ſolo exæquauerunt: ubi eum Theſſalos expectarẽt incurſuros, in eos Theſſali impetu dato, tanquam rapturi in amphoras inciderunt, ibiq; equorum crura confracta ſunt. Ob hæc ambo Phocenſibus infenſi Theſſali, miſſo caduceatore ita dixere: Nunqd diſſimulatis amplius Phocenſes agnoſcere non eſſe uos nobis pares, qui & antehac inter Græcos, q̃diu partes illorum nobis placuerint, ſemp uobis antecelluimus, & nũc apud Barbarorum adeo pollemus, ut penes nos ſit & agro uos exuere, & in ſeruitutem redigere? Quam facultatem etſi obtinemus, tamen iniuriarum non ſumus memores, niſi ut eo nomine quinquaginta talenta rependatis: & nos uobis recipimus, omnia nos ab agro ueſtro damna auerſuros. Hæc Theſſali Phocenſibus denunciabant, q; ſoli Phocẽſes inter eius loci homines cum Medis non ſentiebant: idq; nulla alia cauſa, ut ego coniectura comperio, q̃ Theſſalorum odio, partes Medorum, ut mihi uidetur, ſecuturi, ſi Theſſali partes Græcorum fouiſſent. Hæc deferentibus Theſſalis, negarunt ſe Phocenſes pecuniam daturos: & ſibi itidem ut Theſſalis facultatem eſſe ſentiendi cum Medis, ſi aliter ſentire uellent: ſed nequaquam fore, ut ſponte eſſent proditores Græciæ. His uerbis renunciatis, adeo Theſſali ſunt in Phocenſes indignatione perciti, ut Barbaro duces itineris extiterint. & ex Trechina Doridem regionẽ incurſauerint. Nam eius regionis podion anguſtus illic, octoginta non amplius ſtadia in latum ptenditur. Inter Melidem ac Phocenſem regiões ſitus urbis olim Dryopiæ erat. Hæc aũt regio, Dorũ, q ſunt in Peloponneſo, metropolis eſt. Hãc igit̃ Doridẽ, regionẽ ingreſſi Barbari, nihil admodũ læſerunt: cũ Medis enim etſi Theſſalis nõ uidebat̃, ſentiebãt. Poſteaq̃ è Doride in Phocidẽ ingreſſi ſunt Barbari, ipſos qdẽ Phocẽſes nõ ſunt adepti: quorũ nõnulli cacumina Parnaſi cõſcenderãt (q uertex eſt iuxta urbẽ Neonẽ illic ſitã, noĩe Tithorea) eoq; ſe receperunt: ſed plures ad Locros Ozolas in urbẽ Amphiſſam, quæ ſupra Criſæũ ſita eſt campũ: oẽm tñ agrum Phocenſem incurſauerãt: Sic eñ ducebãtur à Theſſalis. Et oĩa quæ nacti ſunt, igni ferroq; uaſtarunt. Vrbes etiam ingreſſi, ignes in ſacras ædes iniecerunt. Nam pagrantes eã iuxta Ce

Olympicum premium corona oleagina.

Tigranis dictum.

Certamẽ nõ pecuniarũ, ſed uirtutis.

Tellias.

Abæ oppi.

Theſſali ad Phocenſ.

Phocẽſes ad Theſſalos.

Podion Doridis.

Criſæus campus.

phiſſum amnem cuncta populati ſunt, & hinc urbem Drymon incẽderunt, illinc Charadram, & Erochum, & Tethronium, & Amphicæam, & Neonem, & Pedieas, & Triteas, & Elateam, & Hyampolim, & Parapotameos, id eſt, fluminis accolas, & Abas, ubi delubrum Apollinis erat locuples, & theſauris donariiſq; compluribus exornatum: in quo ut tunc, ita nunc redduntur oracula. Hoc delubrum poſteaquã diripuere, incenderunt. Phocenſium etiam quoſdam per montana inſecuti ceperunt, & mulieres aliquot quas præ multitudine ſtuprantium extinxerunt. Prætergreſſi quoq; fluminis accolas, peruenere ad Panopeas. Vnde bifariam copiæ iam diuiſæ fuerunt: quorum plurima pars ac ualidiſſima, cum ipſo Xerxe Athenas uerſus tendens in Bœotios, in agrum Orchomeniorum ingreſſa eſt. Bœotii cum Medis uniuerſi ſentiebant: quorum urbes uiri Macedones in eis collocati, qui ab Alexandro miſſi fuerant, ſeruauerunt, uolentes planum facere Xerxi, Bœotios ſentire cum Medis. Et hi quidem Barbari hâc iter intenderunt. Cæteri uero cum ſuis ducibus Parnaſſum à dextra pſtringentes, ad tẽplum quod eſt Delphis proceſſerunt, quicquid agri Phocẽſis nanſciſcebantur, id omne fœdantes. Nam & Panopeorum oppidum deflagrauerunt, & Dauliorum, & Aeolidẽſium. Ideo autem hâc ab aliis ſeiũcti pgebant, ut direpto, quod Delphis eſt, tẽplo, pecunias repſentarẽt Xerxi regi: q oĩa quæ in eo tẽplo erant memoratu digna, melius norat (ut ego audio) q̃ quæ in ædibus ſuis reliquerat, pmultis aſſidue referentibus cum alia, tum præcipue Crœſi Haliattis filii donaria. Hoc Delphi cũ audiſſent, in extremam prorſus deuenere formidinẽ. Qua attoniti, deũ de ſacra pecunia conſulrarunt, nunqd ea humi defoderent, an aliũ in locum tranſportarent. Eas deus illis interdixit, ne amouerent: ſe enim ſuffecturum eſſe ad res ſuas tutandas. His auditis, Delphi de ſemetipſis curandum putauerunt, liberis uxoribuſq; in Achaiam traiectis. Pleriq; uertices Parnaſſi ſuperauerũt, & ad Corycium antrum, quidam ad Amphiſſam Locridẽ ſe ſubduxerunt: Deniq; oẽs Delphi urbẽ deſeruerunt, pter ſexaginta uiros, ac pphetam, id eſt, uaticinum. Poſtea uero q̃ Barbari ſubeuntes appropinquabant, templumq; cernebant, interim ppheta, cui nomen erat Aceratos, inſpicit ante delubrum ſacra arma prolata è conclaui, quæ intus propoſita fuerant, quæ nefas erat cuiq̃ mortali contingere: quod oſtentũ iis Delphis qui aderant perrexit nunciatũ. Vbi Barbari pperantes puenere ad fanũ Mineruæ quod eſt añ tẽplum, tum uero etiam maiora q̃ ſuperius prodigia repræſentata ſunt: res pfecto hæc ualde miranda. Nam arma Martia, ſua ſponte extra delubrum propoſita apparuerunt. Quod tñ ſecũdo loco actum eſt, ex oĩbus miraculis, maxima eſt admiratione dignũ. Cũ em̃ Barbari ad ſacellũ Mineruæ, quod eſt añ templum, accederent, interea è cælo fulmina in eos deciderunt: & à Parnaſſo duo abſciſſi uertices, magno cum fragore ſunt deuoluti, permultoſq; eorum interceperunt. Atq; ex ipſo ſacello Mineruæ uociferatio iubilatioq; extiterunt. Quibus omnibus pariter ingruentibus, terror incuſſus eſt Barbaris, ut fugæ ſe mãdarent. Ea re cognita, Delphi deſcendentes magnam eorum ſtragem edidere. Qui ſuperfuere, rectà ad Bœotios effugerunt: & cũ rediſſent, referebãt (ut ego accipio) alia ſe præter ea q̃ dixi miracula, uidiſſe duos armatos humana natura auguſtiores inſtitiſſe, ſibi cædem facientes atq; inſequentes: Hos duos Delphi aiunt indigenas heroas eſſe, Phylacon & Autonoum, quorũ fana uiſuntur. Phylaci quidem, ſecundum ipſam uiam ſuper ædem Mineruæ: Autonoi uero prope Caſtaliã ſub Hyampeo uertice. Saxa quæ à Parnaſſo deciderunt, adhuc ad noſtram uſq; memoriam integra extãt in fano Mineruæ protemplaris locata, ad quod p Barbaros deuoluta puenere. Atq; hic receptus à tẽplo horũ uirorum fuit. Græcorum claſſis ab Artemiſio profecta, rogatu Athenienſium ad Salaminem ſubſtitit. Quod ut facerent, ideo rogauerãt Athenienſes, tum ut liberos atque uxores ex Attica ſubducerent, tum ut conſultarent qd ſibi agendum eſſet. Nã in rebus quæ contigerãt, cõſilium capiendũ habebãt, tanq̃ opinione fruſtrata: qppe q putaſſent inuenturos ſe Peloponnenſes, ad excipiendũ Barbaroꝝ in Eubœa ſubſidentes: horum nihil inuenerãt, ſed audiebãt illos iſthmũ muro ſepire: hoc plurimi faciẽtes, ut ipſi ſupeſſent, & terrã ſuã obtinentes tutarentur, omiſſis

Phocenſiũ regio à Barbaris uaſtatur

Mulieres ſtuprando extinctæ.

Halyattis donaria.

Apollinis oraculum.

Aceratus propheta.

Oſtenta.

Delphorum indigenæ heroes.

Hyampeus uertex.

Protemplaris Mineruæ

cæteris. Hæc Atheniẽſes cũ audiſſent, ita ſocios obſecrarunt, ut ad Salaminem ſiſterent claſſem. Quò alijs appulſis, Athenienſes in terrã ſuam ꝓfecti ꝓpoſuere edictum, ut quãquiſq; Athenienſiũ rõne poſſet, ſeruaret liberos atq; domeſticos ſuos. Ibi plurimi eorũ ſuos in Trœzenẽ miſerunt, quidam in Aeginam, nonnulli in Salaminem, pro ſe quiſq; properantes ſua pignora exportare, q; uellent oraculo obſequi: & ante oĩa, quod Athenienſes aiunt, ingentem anguem arcis cuſtodem in templo fuiſſe obſeruatum. Et tanquam re uera eſſent quæ dicunt, ſerpenti menſtrua non ceſſant libamina proponere quæ ſint è melle confecta: quæ cũ ſemꝑ ſuperioribus temporibus depaſcerent, tunc illibata manſerant. Id cum ipſa templi antiſtes indicaſſet, eo magis Athenienſes eoq; promptius deſeruere arcem, tanquam à deo etiam deſtitutam. Exportatis itaq; rebus omnibus, ad caſtra nauigauerunt. Poſteaquam eos qui ab Artemiſio ſoluerãt, ad Salaminem ſubſtitiſſe audierant, reliqui claſſiarij qui ad Trœzeniam erant, eòdem confluxere. Nam ut in Pogonem Trœzeniorum portũ coiretur, erat edictũ. Pluresq; multo contractæ ſunt naues, q̃ ad Artemiſium decertauerant: & à pluribus ciuitatibus eòdẽ, quò ad Artemiſiũ duce Eurybiade Euryclidis, uiro Spartiata, nõ tñ è gñe regio: quæ multo plurimas ac maxime ueloces obtinebant Atheniẽſes: quæ claſſis ex his cõſtabat: Ex Peloponneſo Lacedæmonij ſedecim naues ꝓſtabant: Corinthij totidẽ quot ad Artemiſiũ ꝓſtiterant: Sicyonij quindecim: Epidaurij decem: Trœzenij quinq;: Hermionenſes tres: Hi Dorici gñis ac Macedoniæ gentis, Hermionenſibus exceptis, ex Erineo & Pindo & Driopide nouiſſime ꝓfecti. Nam Hermionenſes Dryopes ſunt, ab Hercule & Melienſibus è regione quæ Doris nunc uocatur, abducti: Hæ copiæ Peloponnẽſiũ erant. Eorũ q ſunt in exteriore continente, Atheniẽſes ſupra quã cæteri naues ꝓſtabant ſoli centũ octoginta: Quippe quibus non affuerunt in pugna ad Salaminem geſta Platæenſes, ob hanc cauſam, q; cũ Græci ab Artemiſio dilapſi ſunt, Platæẽſes, ubi iuxta Chalcidem impulſi fuere deſcendentes in Pieriam oræ Bœotiæ, ad recipiendos domeſticos ſuos ſe conuerterant. Ita dũ in ſuis conſeruandis occupantur, relicti fuere Athenienſes ſub Pelaſgis, eam, quæ nunc Græcia nuncupatur, tenentibus. Pelaſgi erant Cranai noĩati ſub rege uero Cecrope, Cecropidæ cognominati. Erechtheo aũt adepto imperium, immutato noĩe Atheniẽſes appellati: Deinde Iones, ab Ione Zuthi filio, qui dux extitit Atheniẽſis exercitus. Megarenſes tantundẽ copiarũ, quantũ ad Artemiſium attulerũt. Ampracij ſeptem cum nauibus auxilio uenerunt: Leucadij cũ tribus, Dorica gens, & à Corintho criunda. Ex inſulanis Aeginetæ triginta naues exhibuerũt, quibus aliæ quoq; erant naues inſtructæ, ſed ijs oram ſuam tutabanẽ. Verũ cum triginta omnino nauibus ꝓcipuæ uelocitatis, ad Salaminem dimicauerunt. Sunt aũt Aeginetæ Dores, ab Epidauro. Cui inſulæ nomen antea fuerat Oenone. Poſt Aeginetas eaſdem, quas ad Artemiſium, uiginti naues Chalcidenſes, & ſeptem Eretrienſes: Hi Iones ſunt. Dehinc Chij eaſdem attulere, gens ab Athenienſibus Ionica. Naxij naues attulere quatuor, quemadmodum & cæteri inſulani, à popularibus ad Medos dimiſſi: ſed illorũ iuſſa aſpernati, tranſiere ad Græcos, diſceſſu Democriti, uiri inter ciues illuſtris, & tũc trierarchi. Naxij Iones ſunt ab Athenienſibus ducẽtes originem. Styreẽſes quoq; eaſdem quas in Artemiſio naues ꝓbuere. Cynthij unam omnino, & unum penteconterum. Horũ utriq; Dryopes ſunt. Seriphij etiam & Siphnij & Melij fuere in partibus. Hi cũ ſoli ex inſulanis terrã Barbaro & aquam negauerunt. Intra Theſprotos iſti oẽs, & amnem Acherontẽ incolunt. Siqdem Theſproti cum ſint cõtermini Ampraciotis ac Leucadijs, ex ultimis regionibus in militiam uenerunt. Eorũ qui extra hos habitant, ſoli fuere Crotoniatæ, q Græciæ periclitanti auxiliũ unà naui tulere: cui ꝓerat Phayllus, uir triſpythionicus. Sunt aũt Crotoniatæ gñe Achæi: Et cæteri qdem ex hac claſſe triremes attulerunt. Melij aũt & Siphnij & Seriphij pẽtecõteros, id eſt, biremes: Melij duas, Siphnij Seriphijq; pẽteconteros, id eſt, biremes ſinguli. Melij ab Lacedæmone genus ducẽtes: Siphnij & Seriphij ab Atheniẽſibus Iones. Sũma nauiũ, ꝓter biremes, fuit trecentæ quinquaginta octo. Quæ poſteaq̃ ex ijs q̃s dixi urbib⁹ ad Salaminẽ cõuenerũt, inter eorũ duces cõſultabaẽ, Eurybi

Athenienſe, edictum.
Serpẽs Atheniẽſis cuſtos.
Pogõ portus
Eurybiades.
Hermionenſes.
Doris.
Grecia Cranai.
Athenien. unde nomen.
Iones unde.
Ampracij.
Leucadij.
Aeginetæ.
Epidaurus.
Chalcidenſes
Oenone.
Eretrienſes.
Naxij.
Styrenſes.
Cynthij.
Seriphij.
Siphnij.
Melij.
Theſproti.
Acheron.
Ampraciotæ.
Leucadij.
Crotoniatæ.
Phayllus.
τρὶς πυθιονίκης, id ẽ, qui ter olym pico certamine uictor extitit.
Penteconteri.
Nauium Græcarum ſumma ad Salaminem.

ade rogante, ut qui uellent, ſententiam dicerent, ubinam ex ĳs locis quibus ipſi poti-
rentur, commodiſſimum foret pugna nauali decernere. Iam enim Attica pro dereli
cta erat: Itaq; de cæteris deliberabatur. Pleræq; illorum ſententiæ in hæc congruebant,
ut profecti ad iſthmum, añ Peloponneſum decertarent, hac uidelicet ratione: quòd ſi
male pugnaſſent, ad Salaminē quidem ſibi in inſula obſeſſis nullum ſubſidium oſtēde
batur: ad iſthmum uero, dabatur ad ſuos effugium. Hæc ratio cum à ducibus Pelopon
nenſium redderetur, aduenit quidam Athenienſis, nũciatum iam Atticam Barbarum
eſſe ingreſſum, eamq; omnem igne uaſtare. Nam copiæ quæ cum Xerxe erant, Bœoti-
am peragrantes, incenſa tum Theſpienſium, q in Peloponneſum abſceſſerunt, tum Pla *Theſpia urbs uaſtatur.*
tæenſium urbe, Athenas peruenerant, & omnia illa peruaſtabant. Ideo autem Theſpi-
am & Platæam incenderunt, quòd à Thebanis acceperant illas ciuitates conſentire cum *Platæa urbs incenditur.*
Medis. A traiectu Helleſponti, ex quo iter ingredi cœpere Barbari, unum menſem tri *Callias.*
uere tranſeũdo in Europam, tres alios dum in Atticam peruenere, Calliade ſummum *Athe. capta.*
Athenis magiſtratum gerente: urbemq; deſertam cepere, paucis quibuſdam Athenien
ſibus in templo repertis, necnon quæſtoribus ærarĳs, & hominibus egenis, qui præſe
pta foribus atq; lignis arce, ſubeuntes arcebant, qui non exierant illinc ad Salaminem
ſimul præ inopia uictus, ſimul opiniõe oraculi ſoluẽdi, quod reddiderat ſibi Pythia, mu
rum ligneum inexpugnabilem fore: id interpretantes ex oraculo effugium eſſe, non na
ues. Hos Perſæ, caſtris ex aduerſo arcis poſitis in prominenti colle, quem Areium pa- *Areius pagus.*
gum Athenienſes uocant, hunc in modum obſederunt: Sagittas ſtupa circundatas ubi
incenderant, emittebant in illorum uallum. Athenienſes, quanquam obſeſſi, & ad ulti- *Atheniẽſium uirtus in propugnanda arce.*
mum malorum deducti, etiam conſcenſo uallo tamen reſiſtebant: ac ne uerba quidem
Piſiſtratidarum conditionem deditionis offerentium, admittebant: & cum alia ad repu
gnandum excogitarunt, tum uero hoc, quod in Barbaros portis ſubeuntes deuolue-
bant ſaxa molaria: adeo, ut Xerxes perdiu inops conſilĳ fuerit, quòd eos expugnare nõ
poſſet. Tandem ex difficultatibus, acceſſus quidam apparuit Barbaris. Neceſſe eñ erat
ſecundum oraculum, omnem Atticam, quæ in cõtinente eſt, ſubĳci Perſis. Igitur à fron
te arcis, à tergo autem portarum & aſcenſus, qua parte nemo excubabat, quaq; nemo
credebat quempiam hominum aſcenſurum, hac parte (etſi loco prærupto) quidam
conſcenderunt iuxta templum Aglauriæ filiæ Cecropis: quos ubi in arcem aſcendiſſe *Aglauria filia Cecrop.*
uiderunt Atheniẽſes, partim è muro ſeſe præcipitauerunt, atq; extincti ſunt, partim in
ædem refugerunt. At Perſæ qui aſcenderunt, primum ad portas contendunt, eiſq; pa-
tefactis ſupplices trucidant. Atq; ubi omnium ſtragem fecerunt, direpto tẽplo arcem
incendunt. Athenis omnino Xerxes potitus, equitem quendam Suſa ad Artabanũ mit
tit, nunciatum res bene geſtas, ac præſentem ſtatum. Poſtero die quàm nuncium miſe-
rat, conuocatis Athenienſium exulibus expeditionis ſuæ comitibus, iuſſit, ut conſcen-
ſa arce, hoſtias ſuo ritu immolarent: ſiue aliquo in ſomnĳs uiſo, ſiue ſua ſponte facti pœ- *Athenarum arx incenſa.*
nitens, quòd tẽplum concremaſſet. Exules Athenienſes id quod iuſſi erãt, executi ſunt. *Erechtheios templum.*
Cuius rei cur mentionem fecerim, exponam. Eſt in arce hac Erechtheios (qui fertur
fuiſſe terrigena) templum, in quo olea eſt & mare, ut apud Athenienſes ꝑdicatur, Ne-
ptuno & Mineruæ in teſtimonium poſita, quòd de regione decertaſſent. Hanc igitur
oleam unà cum cætero tẽplo contigit ut Barbari exurerent, quam Athenienſes qui ab *Olea in arce Athenien.*
rege iuſſi erant rem diuinam facere, altero ab incẽſione die cum in tẽplum aſcẽdiſſent,
aſpexerunt fruticaſſe, edito à ſtipite uirgulto, cubiti inſtar. Et hæc quidem illi narraue
runt. At Græci qui apud Salaminem erant, ubi nunciatum eſt, uti res circa Athenien
ſium arcem haberẽt, eo perturbationis deuenere, ut nonnulli è ducibus non expecta-
rent, dum propoſitum negocium conſtitueretur, ſed in naues irruerent, ac uela tollẽ
rent tanquam profecturi. Cæteriq; qui relinquebantur, ſtatuerent ſibi ante iſthmum
prælio nauali decernendum. Et cum nox adfuiſſet, digreſſi è concilio, naues conſcende
runt. Ibi Themiſtoclem pergentem ad nauem ſciſcitatur Mneſiphilus, uir Atheniẽſis, *Mneſiphilus.*
quidnam ab ipſis decretum eſſet, & cum ab eo audiſſet decretum eſſe, ut ad iſthmum

pficiſcerentur, & ante Peloponneſum dimicarent: Si iſti, inquit, à Salamine pficiſcantur, iam tu pro nulla amplius patria dimicabis. Ad ſuam enim quiſq; patriam remeabunt: ut nec Eurybiades, nec alius hoı̄m quiſpiam cohibere poſſit, quo minus copiæ dilabantur: Græciaq; peribit conſilij inopia. Quare ſi quid comminiſci poteſt, perge: & quod decretum eſt, conare irritum reddere, & Eurybiadem à ſentētia reuocare, ut hic perſtet. Themiſtocles, cum hæc admonitia ſibi admodum probarentur, nullo reddito reſponſo, ad Eurybiadis nauem perrexit. Vbi hominem conuenit, ait uelle ſe de negocio communi cum eo colloqui. Hunc ille in nauem ingreſſum iubet loqui quæ uellet. Cui Themiſtocles aſſidens, quæcunq; à Mneſiphilo acceperat, tanquam à ſemetipſo refert, & alia adijcit multa, donec Eurybiadem à ſententia reuocauit: perſuaſitq; ut è naui prodiret, & duces ad conſilium contraheret. Ii poſteaquam congregati ſunt, priuſquam ad eos Eurybiades referret id, cuius gratia ipſos coēgerat, Themiſtocles multis agebat uerbis, prout magnopere expediebat. Quem interfatus Corinthiorū dux Adi-

Adimanti dictum.

mantus Ocyti: Themiſtocles, inquit, in certaminibus ij, qui ante alios urgent colaphis cæduntur. Eum refellens Themiſtocles: Atqui, inquit, reliqui non coronantur. Comiter Corinthio cum reſpondiſſet, ad Eurybiadem conuerſus, nihil eorum dicebat quæ

Themiſtoclis conſilium.

dixerat prius: illos poſteaquam à Salamine profecti fuiſſent, dilapſuros. Præſentibus enim ſocijs, non putabat ſibi decorum quempiam accuſare: ſed aliunde oratiōe ſumpta: In te nunc, inquit, ſitum eſt ſeruare Græciam, ſi mihi accedens, nauale hic prælium facias, & non horum quibuſdam credens, claſſem ad iſthmum abducas: utrunque cum audieris, inter ſe comparato. Si ante iſthmum confliges, in patenti pelago dimicabis, ubi nobis minimum expedit, naues habentibus & grauiores & numero inferiores. Ex quo etiamſi in alijs feliciter nobiſcum agatur, tamen amittes Salaminem & Megara & Aeginam. Nam illos unà comitabitur ſuus pedeſter exercitus. Atq; ita tu eos in Peloponneſum ages, omnemq; Græciam in diſcrimen adduces. Sin autem id feceris quod ſuadeo, hæc in eo reperies commoda: Primum ſi in arcto conflixerimus nos paucæ naues cum multis, profecto ſi æqua belli contingent, multo ſuperiores erimus: quoniam in arcto óppugnare, pro nobis eſt: in ſpatioſo, pro illis. Præterea Salamis ſeruatur, ubi

Salamis Athenienſium profugium.

noſtri nunc liberi collocati ſunt & uxores. Eſt & alia hic cauſa, propter quam item debes præcipue hic manere, quód pro Peloponneſo & iſthmo pugnabis: quò caue (ſi ſapis) ne iſtos ducas, Si id quod ſpero cōtinget, ut claſſe uincamus, Barbari neq; ad iſthmū nobis aderunt, neque uſquam longius ab Attica procedent, ſed nullo ordine abibunt: unde nobis lucrifaciemus quæ ſeruauerimus Megara, Aeginamq;, atq; Salaminem, apud quam credibile eſt nos hoſtibus fore ſuperiores. Credibilia enim ſuadentibus ho-

Credibilia ſuadenti proſpere cedere.

Themiſtocles extorris dictus.

minibus fere proſpere cedit. Secus facientibus, ne deus quidem uult adeſſe, & humanæ ſententiæ indulgere. Hæc dicentem Themiſtoclem, rurſus interpellans Adimantus, iubebat ſilere eum, cui patria non eſſet: quinetiam Eurybiadem non ſinere uirum extorrem ſententiam dicere: & ita demum id ſinere, cum urbem Themiſtocles habuiſſet: uidelicet exprobrans, quod Athenæ captæ eſſent, tenerenturq; ab hoſte. Tunc Themiſtocles, & ille Corinthijs multa ingerens probra, ratione oſtendit, ſibi eſſe & ſolum, & urbem multo maiorem quàm illis, unde naues ferme ducentæ eſſent armatæ, quas nulli Græcorum inuadentes poſſent propellere. Hunc cum ratione ſignificaſſet, ad Eurybiadem tranſiens, maiori cum acrimonia loquebatur, inquiens: Tu uero ſi hic manes, uir eris egregius: ſin minus, Græciæ euerſor. totum enim belli momentum nobis naues ſuſtinent: Sed mihi crede, niſi hoc feceris, nos ſicuti ſumus, ubi domeſticos receperimus, in Sirin quæ in Italia, profecturos, quæ olim iam noſtra eſt: quanquam (ut oracula aiunt) à nobis condi oportet. Vos autem talibus ſocijs deſtituti, meorum uerborum reminiſcemini. Hæc dicente Themiſtocle, Eurybiades edocebatur: & ob id edocebatur, ut mihi uidetur, q maxime formidabat, ne ſi ad iſthmum claſſem reduxiſſet, ab Athenienſibus deſereretur, quibus deſerentibus iam reliqui non eſſent in pugnando hoſtibus pares. Ita ſententiam eam probauit, ut illic permanentes, pugna nauali de

cernerent. Quod ubi Eurybíadi placuit, ĳ qui altercationibus uelitati fuerant circa Sa-
laminem, cum illic ſeſe appararent tanquam prælium nauale facturi, dies illuxit: & ſi-
mul oriente ſole, extitit terræ motus & maris: propter quod uiſum eſt faciendum, ut
Aeacidas in auxilium inuocarent. Id ubi fecerunt, & omnibus ꝗ illinc è Salamine ſunt
dĳs uota fecerunt, & Aiacē Telamonis filium inuocauerunt: nauemq́; ad Aeacum & ad *Aiax Telamonius.*
alios Aeacidas inuocandos, Aeginam miſerunt. Narrabat autem Dicæus Theocydis,
uir Athenienſis, atq; idem exul, & apud Medos factus illuſtris, per id tempus quo Atti-
ca regio Athenienſibus deſolata, à pedeſtri Xerxis exercitu uaſtabatur, ſe forte fuiſſe
unà cum Demarato Lacedæmonio apud campum Thriaſium, uidiſſeq́; puluerem tri- *Thriaſius campus.*
ginta ferme millium uirorum capacem ab Eleuſine: & cum demirarentur, quorſūnam
hominum eſſet ille puluis, ſtatim ſe audiſſe uocem, quæ uox ipſi uideretur Iacchus mÿ-
ſticus: & Demaratum, ut qui eſſet ſacrorum quæ fierent in Eleuſine ignarus, interro-
gaſſe quidnam eſſet quod ita ſonaret: ſeq́; dixiſſe: Demarate, non aberit quin grãdis ali-
qua clades contingat regis copĳs. Hoc autem palam eſt, cum Attica ſit deſolata, nu-
men ab Eleuſine reſonans, uenire auxilio Athenienſibus ac ſocĳs. Quod ſi in Pelopon-
neſum incumbat, periculum regi erit, eiuſq; copĳs quæ ſunt in continente: Sin ad claſ-
ſem quæ ad Salaminem eſt conuertetur, periculum adibit rex, ne nauticum amittat ex-
ercitum. Hæc ſolennia Athenienſes quotannis celebrãt Cereri atq; Proſerpinæ: & his
ſacris, quicunq; uult & Athenienſium, & aliorum Græcorum, initiatur: & uox quam *Bacchãtium uox.*
audis, eſt in hoc feſto Bacchantium: Et ad hæc dixiſſe Demaratum, file: néue alteri cui-
quam hoc uerbum dixèris. Quod ſi ad regem referantur, capite plectaris, ut nec ego
te, nec alius quiſpiam hominum queat eripere. Quamobrem tene ſilentium de hac ex-
peditione: dĳs curæ erit: Hoc Demaratum admonuiſſe aiebat. Ex illo autem puluere ac
uoce factam eſſe nubem, eamq́; in ſublime elatam, Salaminem uerſus ad Græcorũ ex-
ercitum fuiſſe delatam. Ita ſe didiciſſe, nauticas Xerxis copias eſſe perituras. Hæc dicẽs
Theocydis filius referebat, Demaratum atq; alios teſtes citans. Claſſiariæ autem Xerxis
copiæ, ubi conſpecta ſtrage Laconicorum, ex Trechinia in Hiſtiæam traiecerunt, tridu-
um illic moratæ, per Euripum nauigabant, totidemq́; diebus ad Phalerum præſto fu-
erunt. Nec enim minori, ut mihi uidetur, numero, uel pedeſtres copiæ uel nauticæ
Athenas promotæ ſunt, quàm ad Sepiadem atq; Thermopylas. Nam in ſupplemẽtum
eorum, qui aut tempeſtate ad Thermopylas, aut in naualibus ad Artemiſium prælĳs
interierunt, eos ſubſtituam, qui nondum regem aſſecuti fuerant, Melienſes, Dorienſes,
Locros, Bœotios: qui cum omni copia aduenerunt, exceptis Theſpienſibus & Platæen-
ſibus: necnon Caryſtios, Andrios, Tenios, ac cæteros omnes inſulanos, præter quinque
ciuitates, quorum nominum ſuperius habui mentionem. Nam quo magis penetrabat
in Græciam Perſes, eo plures eum nationes ſequebantur. Qui omnes, exceptis Parĳs,
poſtquam Athenas uenere, & ad Phalerum (Parĳ autem in Cythno relicti, quò bel-
lum caderet ſpectabant) ibi Xerxes ipſe ad claſſem deſcendit, animo cœtum claſſiario-
rum faciendi, & eorum audiendi ſententias. Eò profectus ubi præſedit, aſſidentibus, ꝗ
acceitu eius aderant, ſuæ quoq; gentis tyrannis, ac nauium præfectis, ut cuiq; rex hono-
rem dederat, quorum primus erat Sidonius rex, tũ Tyrius, deinceps alĳ gradatim: mi-
ſit ad eos Mardonium tentandi gratia, ſciſcitatum ſingulos, prælium nauale faceret, nec-
ne. Poſteaquam Mardonius à Sidonio exorſus, ſingulos circũiens interrogauit, cæteri *Sẽtẽtia rogãtur à Xerxe de claßica ineundã pugna.*
quidem eandem dixere ſententiam, iubentes fieri prælium: Artemiſia uero: Hæc, inq̃t,
Mardoni quæ dico regi referas, me neq; in ꝑlĳs ad Eubœam geſtis ignauiſſimam ex-
titiſſe, neq; minima contuliſſe in te domine. Ideo cum talis ſit, æquum eſſe, ea quæ in
rem tuam maxime eſſe ſentio, demõſtrare. Itaq; hoc tibi ſuadeo, ut nauibus parcas, nec *Artemiſiæ conſilium.*
prælium nauale facias cum ĳs uiris, qui tanto ſunt tuis in mari præſtantiores, quanto
fœminis uiri. Quid enim neceſſe habes omnino uenire in diſcrimen pugnæ naualis?
Nonne Athenas habes, quorum gratia expeditionem ſumpſiſti? nonne reliquam Græ-
ciam? Nemo tibi obſtitit. Qui tibi obſiſtebant, ita ſummoti ſunt, ut eos decebat. Quo au-

tem ego recaſuras hoſtium res arbitror, id exponam: Si nō inſtabis pugnæ nauali com
mittendæ, ſed claſſem perges hic cōtinere ad terram, ac tendere ipſe in Peloponneſum,
tunc tibi domine ſuccedent ea quorum gratia ueniſti. Neq; enim diu tibi reſiſtere Græ
ci poſſunt, ſed dilabentur, & abs te ad ſuas quiſq; urbes defugient. Quoniam neq; com-
meatus eſt eis in hac inſula, ut ego audio, neque eſſe credibile eſt: neq; ſi tu in Peloponne
ſum pedeſtres copias duces, hic eos perſtituros qui illinc huc aduenerunt, neque de pu-
gna pro Athenienſibus facienda curaturos. Quod ſi pugnam naualem gerere appro-
perabis, uereor ne copiæ nauticæ male re geſta, pedeſtribus ſint exitio. Præterea hoc
Serui boni dominis malis. etiam rex in animum dimitte uſu uenire, ut bonis q̄dem hominibus mali ſerui ſint, ma-
lis autem boni. Ideoq; tibi (qui uirorum es optimus) ſerui ſunt mali, qui numero ſocio
rum cēſentur: Aegyptij, Cyprij, Cilices, Pamphyli, è quibus nulla utilitas eſt. Hæc lo-
quente Artemiſia, quicunq; ei bene uolebant, noxiam illi rebantur ſuam orationem, tan
quam aliud mali paſſuræ ab rege, quem uetaret pugnam facere naualem. At ij q̄dem q̄
male conſultū uolebant, inuidebantq;, utpote cui inter primos ſocioꝝ omnium honos
haberetur, gaudebant eius (quam dixerat) ſententia, tanquam perituræ. Xerxes, poſtq̄
Sentētiæ plures uincunt meliores. ad eum ſunt relatæ ſententiæ, magnopere delectatus Artemiſiæ ſententia: & cum iam
antea officioſam eſſe ſenſiſſet, tunc multo impenſius collaudauit. Nihilominus ut pluri-
bus ſtaretur, iuſſit, ratus ad Eubœam ſuos ſponte male pugnaſſe, ꝙ uidelicet ipſe abfu-
iſſet. Itaq; cōſtituit ſpectaculo pugnæ naualis intereſſe. Claſſiarij, ubi nunciatum eſt il-
linc eſſe ſoluendum, claſſem Salaminem uerſus ducunt, & per ocium in aciem ſunt di-
geſti. Sed cum eos dies defeciſſet, quo minus prælium committerent (nox enim inter-
uenit) in poſterum diem ſeſe inſtruebant: cum interim Græcos metus formidoq; ce-
pit, cum alios, tum uero Peloponnenſes: quod ipſi deſidentes in Salamine, pro Atheni
enſium terra eſſent certaturi. Qui ſi ſuperarentur, in inſula deprehenſi forent obſiden-
di, ſua terra ſine præſidio relicta. Per eandem noctem pedeſter exercitus Barbarorum
contendebat in Peloponneſum: quanquam cuncta quæ poterant, excogitata erant, ne
Barbari per continentem ingrederentur. Nam ubi Leonidam cum ſuis apud Thermo
pylas occubuiſſe accepere Peloponnēſes, celerrime ex urbibus cōcurſu facto, iſthmum
Cleōbrotus. inſederunt, duce Cleombroto Anaxandridæ filio, Leonidæ fratre. Ibi conſidentes, pri-
Scirōis uia. mum uiam Scironidem obſtruxerunt, deinde conſilio inito iſthmum muro inædifica-
bant, opuſq; perficiebant: quippe nemine (cum tot millia uiroꝝ eſſent) ceſſante. Nam
& lapides, & lateres, & ligna, & ciſtas ſabulo plenas afferebāt, nullo temporis momen-
to opus intermittentes, neq; diurno neq; nocturno. Qui è Græcis ad iſtmum auxilio
cum omni copia uenerūt, hi fuere Lacedæmonij, & Arcades, & Helei, & Corinthij, &
Sicyonij, & Epidaurij, & Phliaſij, & Trœzenij, & Hermionenſes. Hi fuerunt q̄ auxilio
uenerunt metuentes periclitanti Græciæ: Cæteris enim Peloponnenſibus id nihil ad-
Peloponneſi gētes ſeptē. modum curæ erat. & Olympia iam & Carnia præterierant. Incolunt autem Pelopon
neſum gentes ſeptem: quarum duæ indigenæ, eundem quem habitarunt olim locum
Cynurij. nunc habitāt, Arcades & Cynurij. Vna Achaica, quæ nunquam illa quidem è Pelopon
neſo exceſſit, ſed priſtino loco egreſſa alienum incolit. Reliquæ quatuor è ſeptem ad-
uentitiæ ſunt, Dorienſes, Aetoli, Dryopes, Lemnij. Dorienſium multæ ſunt & inſignes
Helis. ciuitates: Aetolorum ſola Helis: Dryopum Hermiona & Aſina, quæ ante Cardamy-
Hermiona. lam Laconicam ſita eſt. Lemnioꝝ omnes paroreitani. Cynurij, cum ſint indigenæ, ſoli
Aſina urbs. putant Iones eſſe, ſed effecti ſunt Dores, ipſa die ſub imperio Argiorum impe ſiti, eum
Cardamyle. eſſent Orneatæ & Periœci. Harum igitur ſeptem gentium, cæteræ præter eas quas re-
Orneatæ. cenſui, è medio ceſſerunt. Et, ſi ingenue loqui fas eſt, in medio ſedentes cum Medis ſen-
Periœci. tiebant. Apud iſthmum quidem in tali labore iſti occupati erant, utpote pro omni iam
curſu, quod nulla ſpes è claſſe effulgeret, currentes. Quæ audiētes illi qui in Salamine
erant, formidine afficiebātur, non tam pro ſeipſis q̄ pro Peloponneſo ſoliciti: adeo ut
alius alium adiens, ſummiſſa uoce admiraretur in Eurybiade conſilij inopiam. Tādem
res erupit in medium, conciliumq; contractum eſt, & multa de hoc ipſo dicebantur, ab

his quidem oportere in Peloponneſum nauigare, & pro illa adire periculum, non autem pro regione captiua manentes pugna nauali decernere. Ab Athenienſibus uero & Aeginetis & Megarenſibus, ſatius eſſe illic manentes dimicare. Ibi Themiſtocles poſtquam ſententia Peloponnenſium euicit, clanculum è concilio egreſſus, miſis ad claſſem Medorum nauigium, cum quodam iuſſo dicere quæ oporteret, cui nomen erat Sicino, contubernali ſuo, atque eodem pædagogo liberorum ſuorum: quem poſt has res geſtas ipſe Theſpiēſem fecit, (ubi Theſpienſes in ciuitatem ſunt recepti) atque locupletem. Is tunc nauigio ad duces Barbarorum profectus, hæc inquit: Dux Athenienſium, quod partibus regis fauet, præoptatque res ueſtras quàm Græcorum eſſe ſuperiores, miſit me iam clam alijs Græcis indicatum uobis, illos metu perculſos fugam facere uelle, & nunc offerri uobis occaſionem exequēdi rem omnium præclariſſimam, niſi p negligētiam eos dilabi ſinatis. Nam neq; inter ſe cōſentiunt, neq; uobis amplius obſiſtent, quū cernatis inter ſe dimicantes eos qui uobiſcum, & eos qui contra uos ſentiunt: Hæc re Sicinus indicata, ab illis abſceſſit. Cui fidem habentes Barbari, tum in inſulam paruam nomine Pſyttaleam, quæ inter Salaminem & continentem ſita eſt, multos Perſarum traijciunt: tum mediam circa noctem cornu quod ad ueſperam ſpectabat, producunt Salaminem uerſus, eam circumituri. Producunt item qui circa Ceon & Cynoſuram inſtructi erant, occupantes omne fretum Munychia tenus. Ideo autem & naues producebant, ne quà Græcis liceret effugere: ſed circumuenti uicem redderent præliorum ad Artemiſium geſtorum. Ad inſulam Pſyttaleam traijciebāt aliquot Perſas, ut commiſſo nauali certamine, cum plurimum & uirorum & naufragiorū eò efferretur (erat enim inſula in traiectu pugnæ ſita) ij Perſæ ſuos ſeruarent, alienos interimerent. Hoc ne hoſtis ſentiret, clanculum egere, nulla noctis parte cōceſſa ſomno. In has ego res intuens, non habeo aduerſari oraculis tanquam non ueris, uolens euidenter loquentia conari refellere:

Themiſtoclis commentum. *Sicinus.* *Pſyttalea.* *Ceos.* *Cynoſura.* *Munychia.*

Auricomæ poſtquam Dianæ littora iungent
Nauales pontes cum littoribus Cynoſuræ,
Spe ſtolida fortes, quod Athenas Marte ſubegit,
Compeſcet iuuenem meritiſſima pœna ſuperbum,
Inſtinctum furijs, ſibi cedere cuncta putantem.
Nam miſcebitur æs æri, Mars ſanguine pontum
Inficiet: Graijs tunc libera tempora reddet
Saturno genitus, ſimul & uictoria pollens.

Bacidis oraculum.

Cum ita euidenter in his à Bacide dicatur, profecto neque ipſe de fide oraculis derogandа auſim dicere, neq; ab alijs dici ſuſtineam. Inter duces qui in Salamine erant, ingens conflatus eſt tumultus nondum ſcientes à Barbarorum nauibus ſe circumueniri. Vbi autem orto ſole inſpexerunt hoſtem inſtructum, cenſuerunt ibidem ſibi manendum. Quibus congregatis, applicuit ex Aegina Ariſtides Lyſimachi, Athenienſis quidem, ſed in exilium à populo eiectus, quem ego (ut eius mores accepi) uirū optimum Athenis atque iuſtiſſimum cenſui. Hic uir concilio aſſiſtens, Themiſtoclem euocauit, non amicum ſibi, ſed in primis inimicum. Verum præ magnitudine præſentium malorum oblitus ſimultatum, euocauit hominē colloquendi gratia. præſenſerat enim Peloponnēſes maturare ad iſthmum claſſem reducere. Qui, cum prodiſſet Themiſtocles, ad eum inquit: Nos & alio tempore, & hoc ipſo contendere debemus inter nos hac de re, uter noſtrum de patria præclarius mereatur. Te uero certiorem facio, perǽquè eſſe Peloponnenſibus multa uerba facere, ac pauca de abducendis hinc nauibus. Ego tibi quod ipſemet uidi, refero: nunc, ne ſi uelint quidem, Corinthios atque ipſum Eurybiadem enauigare poſſe, quoniam circundati ab hoſtibus undiquè ſumus. Quare ingreſſus ad eos, hoc indicato. Cui reſpondens Themiſtocles: Iucunda ſane, inquit, iubes, bonum afferens nuncium. Nam quod ego precabar ut fieret, id ipſe tu conſpicatus fieri, ueniſti nunciatum. Vt enim ſcias, quæ fiunt à Medis, propter me fiunt: quoniam opus

Ariſtides. *Themiſtoclis cum Ariſtide ſimultas & colloquium.*

factofuit, ut Græci qui nolebant ſua ſponte ad pugnam deſcendere, deſcenderent inuiti. Tu uero, quandoquidem iucunda nunciatum uenisti, per teipſum nunciato. Quæ ſi ego retulero, uidebor rem commentitiam dicere, nec ipſis perſuadebo, tanquam non hoc agẽtibus Barbaris. Itaque tute ingreſſus, uti res habet ipſe referas. Quod ubi feceris, ſi tibi fidem habebunt, optime habet: ſin minus, perinde nobis erit. Neque enim ſi undique circundati ſumus, ut tu ais, amplius iſti deſugient. Ariſtides concilium introgreſſus, eadem retulit, dicens ſe ex Aegina ueniſſe, & ægre elapſum, quod latuerit ſtationem hoſtium. Omnem enim claſſem Græcorum, à Xerxis claſſe circumuentam. Ideoq; hortari ſe, ut ad defenſionem ſui, illi ſeſe præpararent: Hæc locutus Ariſtides, retro abijt. Rurſus inter duces altercatio orta, plerisque eorum fidem nuncio non habentibus: quibus non credẽtibus, aduenit triremis transfuga uirorum Teniorum, cui

Panetius.
Tenij.
Græcorum claßis ſumma.

præerat Panetius Soſimenis, quæ omnem ueritatem attulit. Cuius facti nomine, Tenij in tripode qui Delphis dedicatus eſt, inter eos qui Barbarum debellarunt, ſcripti fuere. Ex hac naui quæ ad Salaminem, & altera quæ ad Artemiſium transfugit, expleta eſt Græcorum claſſis trecentorum & octoginta nauium. Duæ nanque prius ad explendum numerum defuerant naues. Græci, ubi eis uerba Teniorum fecerunt fidem, ſeſe apparauerunt tanquam dimicaturi. Et ſub diluculum cum propugnatorum cœtum feciſſent, Themiſtocles ex omnibus quæ expedirent, præcipiebat: cuius orationis ſumma erat, meliorum cum peioribus comparatio, quæcunque in hominis natura atque induſtria exiſtunt, exhortatus ut meliora eligerent. Vbi perorauit, iuſſit illos ingredi naues. Quibus ingreſſis, redijt ab Aegina triremis, quæ profecta ad Aeacidas erat. Moxq; omnes naues Græci ſoluerunt. In quos mouentes, continuo Barbari ſunt

Aminias.

inuecti. Ibi cæteri quidem Græci cum inhiberent remos, ceſſimq; irent, Aminias Palleneus uir Athenienſis, euectus naui in hoſtilem incurrit: cui implicitus cum hæreret,

Pugnæ initium ad Salaminem.

nec abſtrahi poſſet, ita cæteri uenientes auxilio conſerti ſunt. Hunc in modum aiunt Athenienſes extitiſſe initium pugnæ, Aeginetæ uero naui, quæ ad Aeacidas abierat, feciſſe initium. Quanquam etiam hoc refertur, ſimulacrum mulieris fuiſſe eis oblatum: & cum apparuiſſet, ita illos exhortatum, ut omnis Græcorum exercit⁹ exaudierit, ſed prius his uerbis conuiciatum: O dæmonij, quouſq; remos inhibebitis? Aduerſus Athenienſes inſtructi erant Phœnices. Nam ij cornu tenebãt, quod ad Eleuſinã heſperumq; uergebat. Aduerſus Lacedæmonios inſtructi erant Iones. Hi cornu tenebant, quod ad

Piræea.

auroram ſpectabat & Piræea: quorum pauci admonitu Themiſtoclis, de induſtria ignauiter agebãt, pleriq; minime. Enimuero complurium trierarchorum nomina comme-

Theomeſtor
Phylacus.

morare poſſem, qui Græcas naues expugnauere, ſed neminem nominabo præter Theomeſtorem Androdamantis, & Phylacon Hiſtiæi, ambos Samios. Quorum duntaxat ideo mentionem facio, quod Theomeſtor ob hanc nauatam operam à Perſis tyrannus Sami creatus: Phylacus, inter bene de rege meritos aſſcriptus eſt, & multo tractu ſoli

Benemeriti.
Oroſangæ.

donatus. Benemeriti autem de rege, Perſica lingua Oroſangæ uocantur: De his quidem ita res habet. Multitudo autem regiarum nauium ad Salaminem expugnabatur, partim ab Athenienſibus corrupta, partim ab Aeginetis, utpote Græcis ſeruato ordine ac loco certantibus, Barbaris & incompoſite & inconſulte agentibus: ut non ab re fuerit talem eis rem contingere, qualis contigit: quanquam eo die fuerunt atq; extiterunt longe ſeipſis pſtantiores, & quàm ad Eubœam extiterant, pro ſe quiſq; adnitentes, ac Xerxem reformidantes, quod ab eo ſe ſinguli conſpici arbitrabantur. Et de alijs quidem uel Barbarorum uel Græcorum ſingulatim, quomodo dimicauerint, non poſſum p comperto referre: Circa Artemiſiam uero hoc rei geſtum: Ex quo impẽſius illa regi commendata eſt (nam poſteaq̃ regiæ res in multum tumultuationis deuenerant, hoc interim tempore Artemiſia cum nauem ſuam Attica inſequeretur, nullum habens effugium, quia ante ipſam naues amicorum, ſua uero proxima hoſti erat) hoc ſibi putauit facien-

Damaſithymus.

dum, quod & feciſſe profuit. Nam ut fugiebat Atticam nauem, in nauem ſociam, quæ erat uirorum Calyndenſium, impegit, quaq; rex Calyndenſium Damaſithymus uehe-

batur. Cum quo etſi huic iam inde dum eſſent in Helleſponto, contentio interceſſit, tamen incertum, an conſultò id fecerit, an fortuito nauis Calyndenſiũ oblata fuerit: Eam Artemiſia ubi incurrit, pariter demerſit; proſpero caſu uſa, & duplex hinc ſibi bonum adepta. Nam trierarchus Atticæ nauis eam conſpicatus, incurriſſe Barbarorum uirorum nauem exiſtimans, hanc aut Græcam eſſe nauem, aut è Barbaris profugiſſe: & à Græcis pugnare, ab hac ad alias ſe cõuertit. Ita ex hoc facto contigit Artemiſiæ tum ut peſtem euitaret, tum ut è malo opere præcipue ſe probatã apud Xerxem redderet. Siqdem fertur, cum rex ſpectans animaduertiſſet hanc nauem alteri incurriſſe, quendam eorum qui aderant dixiſſe: Cernis Artemiſiam domine, ut bene præliatur, utq; nauem hoſtilem depreſſit. Et regem interrogaſſe, nunquid uere id opus Artemiſiæ eſſet: & illos qui plane noſſent inſigne nauis Artemiſianæ, ita rem habere adfirmaſſe, ratos eam nauem quæ corrupta eſſet, hoſtilẽ fuiſſe. Nam præter cætera quæ mulieri (ut dictum) proſpere ceſſerunt, hoc quoq; acceſſit, quod è naui Calyndenſi nemo ſeruatus eſt, q exiſteret accuſator. Vnde Xerxem ferunt ad ea quæ narrabantur, dixiſſe: Viri quidem extiterunt mihi fœminæ, fœminæ autẽ uiri: Hæc aiunt dixiſſe Xerxem. In eo ꝑlio cum alij multi & illuſtres uiri, tam Perſarum Medorumq; ꝗ aliorum ſociorũ occubuere, tum uero dux Ariabignes Darij filius Xerxiſq; frater, è Græcis pauci. Quippe qui gnari natandi, cum ſuæ naues corruptæ eſſent, nec pugna periſſent, ad Salaminem enatabant: cuius rei quia imperiti erant Barbarorũ plerique, in mari periere. Poſteaquam eorum primæ naues in fugam uerſæ ſunt, tum uero plurimæ corrumpebantur. Nam quæ in poſterioribus locatæ erant, dum earũ propugnatores conatur præterire, ut & ipſi aliquam operam regi nauarent, undiq; in ſuorũ naues incidebant. Quo in tumultu etiam hoc actum eſt, ut quidam Phœnices quorum naues corruptæ fuerant, regem adeũtes, inſimulauerint Iones tanquam proditores, ꝙ propter eos amiſſæ naues eſſent. Vnde id contigit, non ut Ionum duces interficerentur, ſed ut ij Phœnices qui illos inſimulabant, eam acciperent mercedem. Etenim illic adhuc ea loquẽtibus, Samothracia nauis Atticæ impacta, eam demerſit: & in hanc Aeginetica impulſa, ipſam depreſſit. Verum Samothraces ut qui iaculatores eſſent, epibatas nauis quæ ſuã depreſſerat, iaculorum ictibus extulerunt: eorumq; conſcenſa naui poriti ſunt: quod factum Iones liberauit. Nam Xerxes ubi id egregiũ facinus Ionum aſpexit, conuerſus ad Phœnices, ut erat ſupra modum mœſtus, & omnes arguens, iuſſit eorum capita præcidi, ne cum ipſi imbelles eſſent, meliores criminarentur. Quoties autem ſuorum quempiam aliquod opus edentem cernebat, de eo homine percontabat, ſedens ſub monte qui eſt è regione Salaminis, nomine Aegaleo, & ſcribæ trierarchum illum à familia & urbe ſcripto annotabant. Et cladi Phœnicum qui aderant, additus eſt Ariaramnes uir Perſa, quanquam amicus regis. Et iſti quidem in Phœnices cõuertebantur. Barbaris autem in fugam uerſis, & ad Phalerum elabentibus, Aeginetæ in freto ſubſiſtentes, operam memoratu dignam ediderunt. Nam Athenienſes qdem in tumultuatione naues ſibi obſiſtentes fugientesq; expugnabant, Aeginetæ uero eas quæ elabebant: Quoties aliqua effugiebat Athenienſes, eo ipſo curſu in Aeginetas incidebat. Cum interim conflixerunt naues duæ, unà Themiſtoclis inſequẽs aliã, altera Polycriti Crio geniti, uiri Aeginetæ, dum nauim Sidoniam inuadit, illam uidelicet, quæ ſpeculatoriam in Sciatho Aegineticam ceperat, qua uehebatur Pytheas Iſcheni: quem Perſæ ſeminecem plagis, tamen admiratione uirtutis ſeruatum in naui habebant: Sidonia quæ hunc circũferebat nauis, unà cum Perſis eſt intercepta, ut Pytheas ita ſoſpes rediret in Aeginetã. Polycritus ubi inſpexit Atticam nauem, agnito ſigno nauis imperatoriæ, inclamans Themiſtoclem, iocatus eſt, exprobrans Aeginetis quod cum Medis ſentirẽt. Hoc Polycritus ſua naui incurrẽs, in Themiſtoclem iaculatus eſt. Barbari, quorum naues ſupererant, fuga ſe proripuerunt in Phalerum pedeſtres ad copias. In hac pugna nauali è Græcis optime audierunt Aeginetæ, ſecundo loco Athenienſes: è uiris Polycritus Aegineta, Athenienſesq; Eumenes Anagyraſius, & Aminias Palleneus, qui & Artemiſiam eſt inſecutus,

Artemiſiæ pugna glorioſa.

Fœminæ uirili uirtute.

Ariabignes.

Ionum præſtantia.

Aegaleus.

Ariaramnes

Aeginetarũ ſtrenuitas.

Pytheas.

Polycritus.

Eumenes.

Aminias.

non prius deſiturus, quàm aut illam cepiſſet, aut ipſe captus eſſet, ſi Artemiſiam ea naui uehi animaduertiſſet. Quippe trierarchis Atheniẽſium præceptum erat, ut eam caperẽt: propoſitumq́; præmium decem millium drachmarum ei, qui uiuam cepiſſet. Indigne enim ferebãt mulierem aduerſus Athenas militare. At illa (ut antea dictum eſt) aufugit. Fuerunt & alij, quorum naues incolumes in Phalerum euaſerunt. Adimãtum Corinthiorum ducem, Athenienſes ferunt ſtatim inter initia concurſus nauium expauefactum, atq; perterritũ ſublatis uelis fugæ ſe dediſſe: Corinthiosq́; inſpecta fuga nauis imperatoriæ, itidem abijſſe. Et eum fugiendo ueniſſent ad templum Mineruæ Sciradis, quæ eſt in Salamine, occurriſſe eis celocem diuina cum pompa: quem quiſnam miſiſſet cum non cõſtaret, ſcirentq́; neminem ſuæ claſſis ad ipſos miſiſſe, eos ob id coniectaſſe rem diuinam eſſe: & illos qui in celoce erant, ubi propiores fuerunt, ita locutos fuiſſe: Adimante, tu quidem conuerſis in fugam nauib' abſcedere uis Græcoꝝ proditor: at illi quantum uotis conceperũt, uictores hoſtium euadent. Et cum his uerbis fidem non haberet Adimãtus, hæc iterum dixiſſe: ipſos poſſe pro obſidibus ductos mortem obire, niſi conſtaret Græcos eſſe uictores: Ita conuerſa naui, Adimantum cum cæteris ad claſſem ſuorum, re iam ab alijs nauata, ueniſſe. Hic de illis apud Athenienſes rumor extitit, quod ipſi Corinthij negant, ſeq́; inter primos pugnatores extitiſſe affirmãt, pro quibus teſtimonium dicit reliqua Græcia. Ariſtides Lyſimachi uir Atheniẽſis, cuius paulo antè ut uiri optimi mentionem feci, per eum tumultum, q circa Salaminem fiebat, hoc rei geſſit: Permultis eorum qui ad littus Salaminis locati erant ſumptis, genere Athenienſibus, & in Pſyttaleam inſulam traductis, omnes Perſas qui in ea inſula erant, interemit. Defuncti nauali pugna Græci, reductis in Salaminem nauibus, potiti ſunt naufragijs, quæ illic ſupererant: parati ad aliam dimicationem, quod ſperarent regem ijs, & quæ ſibi reliquæ erant, nauibus uſurum. Porro naufragiorum pleraq; uentus zephyrus ex Attica moliẽs, aſportauit in oram nomine Coliadem: ut impletum ſit oraculum, cum de cæteris quæ ad pugnam naualem ptinent, faciens mẽtionem, tum uero de naufragijs illuc euectis, à Bacide & Muſæo multis annis antea prædictum, ac redditum Lyſiſtrato Athenienſi, uiro ſortilego, quod omnes Græcos latuerat:

Ariſtidis facinus.
Pſyttalea.
Coliadis oraculum.
Bacid. orac.

Horrebunt remis mulieres Coliadenſes.

Hoc futurum erat profecto rege. Cognita ſua clade Xerxes ueritus, ne quis Ionum à Græcis ſubornatus, aut ſua ſponte ad ſoluendos pontes in Helleſpontum nauigaret, unde ipſe in Europa deprehenſus ſalute periclitaretur, de fugiendo conſultabat: nolẽs tamen neq; à Græcis neq; à ſuis detegi, aggerem in Salamine tentabat educere, nauesq́; Phœnicum onerarias, ut pro rate ac muro eſſent, innectabat: & ſe tanquam aliam pugnam naualem facturus, ad bellum inſtruebat. Quæ agentem uidentes cæteri, pro certo habebant eum manendi animo atq; bellandi illa apparare: ſed nihil eorum Mardonium latebat, ut pbe gnarum ingenij illius. Xerxes & hæc fecit, & ſimul in Perſidem miſit qui præſentem cladem nunciarent. His nuncijs nihil pernicius tranſcurrit in rebus humanis, quod negocium hunc in modum eſt à Perſis excogitatum: Quot ex diebus tota uia conſtat, totidem equos ac uiros ferunt eſſe diſtinctos ad ſingulorum dierum iter faciendum, quos neq; uis niuium, neq; imber, neq; æſtus, neq; nox diſtinet, quin propoſitum ſibi curſum celerrime conficiant. Quorum curſorum primus mandata tradit ſecundo, ſecundus item tertio: & ita deinceps illa mandata in alium atque alium pertranſeunt, quemadmodum apud Græcos fax, quam Vulcano p uices ferre curſores pſeuerant. Hanc equoꝝ curſitationem Perſæ angareion appellant. Et primus quidem nuncius Suſa platus, Xerxẽ Athenis potitum eſſe, tanta Perſas qui relicti erant, uoluptate affecit, ut omnes uias myrto conſtrauerint, & p eas odores incẽderint, & ipſi in ſacrificijs ac gaudijs uerſarentur. Secundus autẽ ita eos conſternauit, ut uniuerſi ueſtes dilaniarent, uociferationeq́; & eiulatu irrequieto uterentur, culpam in Mardonium refundẽtes, nõ tam de claſſe quàm de ipſo Xerxe ſoliciti: idq́; tamdiu, dum Xerxes illos ita affectos redeundo ſedauit, Mardonius cũ uideret Xerxẽ magnam è pugna na-

Tabellionũ Perſarũ curſus et modus
Fax Vulcani
Angareios.
Perſarũ nuncij.
Veſtium dilaceratio.

uali iacturam feciſſe, ſuſpicans agitare fugam ex Athenis, pro ſeipſo anxius erat, tanq̃
pœnas daturus, qui regi perſuaſiſſet inferre Græciæ bellum: putabatq; ſibi conducibi-
lius eſſe periclitari, aut ſubigere Græciā, aut magna opera aggreſſum honeſte uita de-
fungi: quanquam opinio eius de ſubigenda Græcia propēſior erat. Hoc cum ſecum agi-
taſſet, regem hac oratione eſt allocutus: Dñe, noli mœrorem ob hanc rem geſtam cape *Mardonius*
re, aut pro ita magna hoc iactura ducere. Non enim certamen, quo omnia noſtra con- *ad Xerxem*
ſtant, in lignis eſt, ſed in uiris & equis. Itaq; nemo tibi aut horum qui tibi uidentur om̄ia
confeciſſe, egreſſus è nauibus, conabitur obuiam ſe ferre, aut ex hac continente: unde qui
ſe obuios tulere, pœnas dedere. Quod ſi tibi uideť faciendum, ut Peloponneſum tente-
mus, continuo tentemus: ſi uidetur ſupſedendum, ſupſedeamus licet, nec animo conſter
neris. Neq; em̄ ulla poſſunt ratione ſubterfugere Græci, quo minus rationē dent eoꝝ,
quæ & nunc & antea perpetrarunt, tuiq; ſint ſerui. Et hoc quidē præcipue tibi agendū
puta. Quod ſi tibi conſtitutū eſt, ut ipſe cū exercitu reuertaris, aliud quoq; habeo ex hac
re conſilium: Rex, ne cōmittas tu, ut Perſæ Græcis ludibrio fiant. Non em̄ res Perſarum
afflictæ ſunt: neq; tu, ubinā uiri fuerimus ignaui dicere potes: quales ſi Phœnices & Ae
gyptĳ & Cyprĳ & Cilices fuere, nihil iſta ad Perſas attinet culpa. Quare, qm̄ Perſæ hu-
ius rei inſontes ſunt, iam mihi credito. Si tibi nō uidebiť permanendum, remea ipſe ad
ſolum natale cum pleraq; parte copiarum. Ego cum delectis de exercitu triginta myria
dibus militum, debeo Græciam in tuam redigere ſeruitutem. His auditis Xerxes, ut ex
malis, gauiſus eſt, uoluptatemq; cepit: & ad Mardonium inquit, ſe, ubi ad concilium re-
tuliſſet, reſpōſurum, utrum eorum eſſet facturus. Et cum in cōcilium uocaſſet delectos
Perſarum proceres, placuit ei Artemiſiam quoq; ad conſultandum accerſi: quam ſolam
conſtabat antea quæ facienda eſſent intellexiſſe. Quæ ubi aduenit, eam Xerxes ſummo-
tis alĳs Perſarum conſiliarĳs atque ſatellitibus, hunc in modum allocutus eſt: Iubet me *Xerxes ad*
Mardonius hic permanere ad tentandam Peloponneſum, negans ullam culpam huius *Artemiſiam.*
damni eſſe penes Perſas atq; pedeſtres copias, ſed eis uolētibus hoc tentari debere. Itaq;
aut hoc me facere hortatur, aut ſibi tradere triginta myriadas delectorum militum, ad
ſubigendam mihi Græciam: me uero ad patrias ſedes cum reliquo exercitu reuerti. Tu
igitur, quæ de pugna nauali non gerenda probe conſuluiſti, utrum mihi ſuades horum,
quod eligendo bene mihi conſuluero. Hæc Xerxi conſultanti reſpondens Artemiſia: *Artemiſia*
Arduum, inquit, rex, me dicentem tibi optima, proſperum conſilium dare: tamen è ſta *conſilium.*
tu rerum præſentium mihi uidetur eſſe faciendum, ut tu ipſe domum remees: Mardo
nium uero hic relinquas cum ĳs quos uult, ſi modo uelit ille, atque recipiat ſe iſta factu-
rum. Nam ſiue ea quæ ait ſe uelle, ſubegerit, & hæc ei ex animi ſententia ſuccedant, tua
res domine agitur, quia id tui ſerui effecerint: ſiue Mardonio contra opinionem ſuam
contingat, non magna ſane calamitas erit, ſaluo & te & rerum domeſticarum ſtatu. Et-
enim ſi incolumis es & domus tua, profecto Græci ſæpenumero pro ſeipſis multa cer-
tamina curſitabunt. At ſi quid contingat Mardonio cladis, id nullius erit momenti, Græ
ci'que uincendo non uicerint, ſeruo tuo interempto. Tu uero Athenis incenſis (cuius
rei gratia expeditionem ſumpſiſti) reuerteris. Delectatus eo cōſilio Xerxes, quod idem
illa ſuaſiſſet quod ipſe haberet in animo: quippe qui (ut ego opinor) non remanſiſſet,
ſi uel cuncti atque cunctæ id ei ſuaſiſſent, adeo perterritus erat: Artemiſiam laudatam di
miſit, ducētem ſecum liberos regios Epheſum. Nam aliquot eum filĳ nothi comitaban *Xerx. liberi*
tur, cum quibus ad eorum cuſtodiam miſit Hermotimum, genere quidē Pedaſenſem, *Hermoti-*
ſed apud regem inter eunuchos nulli ſecundum. Incolunt autem Pedaſenſes ſuper Hali *mus.*
carnaſſum: apud quos hoc rei fertur contingere, ut quoties Amphictyenſibus (qui circa
eam urbem habitant) aliquid aduerſi certum intra tempus eſt euēturum, tunc antiſtiti, *Barba ſacri*
quæ illic Mineruæ eſt, grandis barba naſcatur: quæ res bis apud eos accidit. Ex his Peda- *fica emnoſa*
ſenſibus Hermotimus erat, cui maxima ex omnibus (quos quidem ipſi nouimus) ultio
contigit acceptæ iniuriæ. Siquidem eum captum ab hoſtibus ac uenalem mercatus eſt
Panionius uir, Chius, ex hoc impuriſſimo quæſtu quem factitabat, uitam ducens. Nam *Panionius.*

incendit, deorumq́ſimulacra ſubuertit: qui & mare cecidit flagellis, & compedes in illud deiecit. Sed bene nobiſcum in præſens tempus agitur. Ideoq; nunc quidem, ut & noſtri ipſorum, & noſtrorum domeſticorum curam geramus, & ut ſpatium quis ad reficiendas ædes, faciendamq́ ſementem habeat, in Græcia maneamus, Barbaro prorſus eiecto. Cum autem uer appetet, tunc in Helleſpontum & Ioniam nauigemus.

Xerxis impietas.

Hæc dicebat Themiſtocles, animo ſibi apud Perſam ſubſidium comparandi: ut ſi quid apud Athenienſes accideret aduerſi, ſibi haberet quò ſe conuerteret, prout & contigit. Hæc dicenti Themiſtocli Athenienſes, cum tamen ab eo deciperentur, aſſenſi ſunt. Nam cum antea prudens habitus fuiſſet, poſtea uero prudens ac bona conſulens compertus eſſet, prorſus ad ei aſſentiendum prompti fuere.

Themiſtoclis uafrities.

Ille, ubi Athenienſes ipſius ſententiam probauere, miſit e ueſtigio uiros quoſdam cum nauigio, ad exponenda regi mandata, iuſſos tacere, etſi in omne tormentum deuenirent: quorum unus erat Sicinus eius contubernalis. Hi poſteaquam ad Atticam peruenere, cæteris apud nauigium remanẽtibus, ipſe ad regem aſcendit, atq; ita eum allocutus eſt: Themiſtocles Neoclis filius, dux quidem Athenienſium, ſed inter omnes ſocios uir optimus ac ſapientiſſimus, miſit me tibi denunciatum: Gratia tibi inſeruiendi, ſe retinuiſſe Græcos, claſſem tuam inſequendi cupidos, pontesq́ qui ſunt in Helleſponto ſoluendi. Itaq; nunc magno cum ſilentio te illuc recipias. Hæc renunciata, iſti abiere.

Sicinus.

Græci poſteaq̃ decreuerunt neq; perſequendam ſibi ulterius Barbarorum claſſem, neq; nauigandum in Helleſpontum ad ſoluendum traiectum, Andrum obſederunt, animo illam delendi. Nam primi ex inſulanis Andrij pecunias poſcenti Themiſtocli denegauerant, eiq́; alleganti Athenienſes illuc ire duobus magnis numinibus fretos, Suadela, & Neceſſitate, & ita ſibi dandas utiq; eſſe pecunias, reſponderant Athenas proportione magnas eſſe atq; felices, & dijs propicijs bene proceſſiſſe. Nam ſe ad maximam ſoli tenuitatem redactos, Andriorumq́ inſulã totidem propicia numina nunq̃ derelinquere, ſed ſemper incolere Inopiã & Impoſſibilitatem: quibus dijs obnoxios Andrios pecuniam non daturos. Nunquam enim Andriorum impoſſibilitate ualidiorem fore Athenienẽſium potentiam.

Andrus.

Inopia.

Impoßibilitas.

Hæc illi cum reſpondiſſent, nec pecuniã dediſſent, obſidebantur. Themiſtocles uero (neque enim unquam acquirendo ceſſabat) ad cæteras inſulas minacia uerba mittẽs, pecuniam flagitabat, eiſdem nuncijs, eiſdemq́ uerbis utens, quibus apud Andrios fuerat uſus: niſi pecuniam darent quam poſcerentur, exercitum ſe Græcorum illuc adducturum, & eam inſulam obſeſſam deleturum. Hæc dicendo ingentem pecuniæ uim coegit à Caryſtijs atque à Parijs: qui audito, tum Andrum obſideri, quòd cum Medis ſenſiſſent, tum Themiſtoclem maximo in honore inter duces eſſe, hoc metu pecuniam miſere. Aliarum autem inſularum aliqua pecuniam dederit nec ne, affirmare nequeo. Reor tamen alias quoque dediſſe, non has ſolum. Quanquam Caryſtijs ne hac quidem re contigit effugere cladem ut Parijs, qui Themiſtocle pecunia delinito, hoſtem deuitarunt: Ita Themiſtocles ex Andro profectus, clam cæteris ducibus exegit pecunias ab inſulanis.

Themiſtoclis exactiones atq; auaritia.

At copiæ Xerxis illic aliquot poſt pugnam dies immoratæ, mouerunt in Bœotios, eadem qua uenerant uia. Quippe Mardonio uiſum eſt ſimul regem præmittere: intempeſtiuum enim propter anni tempus belligerari, ſimul in Theſſalia ſatius eſſe hybernare, & deinde ineunte uere tentare Peloponneſum. Is ubi in Theſſaliam peruenit, ibi ante omnia decem millia Perſarum (qui immortales uocantur) elegit, excepto eorum duce Hydarne, qui negauit ſe regẽ eſſe relicturum. Item de alijs Perſis toracatos, & mille equites: Ad hæc Medorum, Sacarum, Indorum peditatum equitatum'que. Has nationes ſibi totas deſumpſit: ex alijs autem ſocijs paucos, quorum duntaxat aut ſpeciem animaduertebat, aut aliquod egregium facinus cognouerat: Sed plurimos ex una gente Perſarum delegit torquatos & armillatos. Secundo loco Medos, qui non numero Perſis inferiores erant, ſed robore: ita, ut uniuerſi, triginta myriades una cum equitibus eſſent. Hoc interim tempore, quo Mardonius habet delectum copiarum, & Xerxes circa Theſſaliam agit, oraculum è Delphis ad Lacedæmonios uenit, ut Xerxem pœnas necis Leonidæ repoſcerent,

Hydarnes.

& quod daretur ex eo reciperent. Mittunt igitur quàm citiſſime Spartiatæ caduceato-
Leonidæ cædis uindicta. rem. Is adhuc in Theſſalia nactus exercitum, ubi in conſpectum Xerxis uenit, ita uerba
fecit: Rex Medorum, Lacedæmonij te & Heraclidæ (qui è Sparta ſunt) pœnas cædis
repoſcunt, quorum regem ipſorum interemiſti, dum Græciam protegit. Ad ea Xerxes
cachinnos tollit: ac diu reſponſo nõ reddito, hic, inquit, mõſtrato Mardonio, ut ei aſſiſte
bat Mardonius, pœnas tales dabit quales illos decet. Caduceator hoc reſponſo accepto,
diſceſſit. Xerxes Mardonio in Theſſalia relicto, ipſe ad Helleſpontum ire maturabat: in-
traq; quinq; & quadraginta dies ad traiectum peruenit, nullam propemodum partem
copiarum ducens: quæ quocunq; ueniebant, & ad quoſcunq; homines, eorum direptis
fructibus ueſcebantur. Vbi nihil fructuum reperiebant, ipſa herba ut è ſolo germina-
bat, nonnulli delibatis corticibus, & ſtrictis frondibus arborum, tam agreſtium quàm
Peſtilentia Xerxis copiã excipit. manſuetarum, nihil omnino relinquentes, hoc præ fame facere coacti. Quos deinde pe
ſtilentia excipiens ac dyſenteria, id eſt, tormina, inter uiam extinguebantur. Eorum non
multos Xerxes ægrotos reliquit, iniungens ciuitatibus, ut in quanq; ueniebat, uti illos
curarent & paſcerent: quoſdam etiam in Theſſalia, & aliquot in Siri Pæoniæ, & in Ma-
cedonia: ubi ſacrum Iouis currum, quem in Græciam tendens reliquerat, reuerſus non
Currus aureus Xerxis offendit. Eum Pæones Thracibus cum dediſſent, tamen repoſcenti Xerxi dixere, unà cũ
equis inter paſcendum fuiſſe abactum à Thracibus, qui ſuperiora Strymonis circa fon
tes incolerent. Quo in loco rex Biſaltorum ac terræ Creſtonicæ Thrax facinus exími-
um fecit. Hic & ſe duntaxat uolentem negauit Xerxi ſeruiturum: eoq́; in edita montis
Rhodope abijt: & filijs uetuit, ne aduerſus Græciam militarent. Illi patre contemptui
habito, ſiue alioqui belli libidine inſpiciundi, militauere cum Xerxe. Qui poſtquam in-
columes reuerterunt, omnibus pater (erant autem ſex) ob eam cauſam oculos effodit.
Et iſti quidem hanc mercedem acceperunt. Perſæ autem, ubi citato itinere ad traiectum
peruenere, Helleſpotum nauibus traiecere ad Abydum. Non enim intentas iam rates
inuenere, ſed tempeſtate diſſolutas. Ibi copioſiorem quàm in itinere commeatum ade-
pti, nulla modeſtia ſeſe reficientes, ac mutatis aquis permulti interibãt ex ijs, qui de exer
citu ſuperfuerant. Cæteri cum Xerxe Sardis peruenere. Narratur autem & aliter hæc
res: Xerxem, poſteaquam Athenis profectus eſt ad oram ſuper Strymonem, illinc non
De Xerxis reditu uarie narratur. amplius iter feciſſe: ſed exercitu Hydarni permiſſo, quem ad Helleſpontum deduceret,
ipſum naui Phœniſſa conſcendiſſe, ut in Aſiam ſe reciperet: & dum curſum tenet à Stry
monia, ingenti uento fuiſſe exceptum: & eo uehementius tempeſtate uexatum, ꝙ nauis
referta uectoribus erat, adeo quidem, ut ſuper contabulationes eſſent frequentes Perſæ,
qui cum Xerxe uehebantur. Ibi metu perculſum regem cum clamore interrogaſſe gu-
bernatorem, num qua ſalus eis eſſet? Et cum ille reſpondiſſet: Here, nulla admodum eſt,
niſi horum uectorum aliqua abitio: tunc Xerxem eo audito ita locutum: Viri Perſæ,
nunc aliquis ueſtrum declaret ſe curam habere regis. In uobis enim uidetur ſita eſſe ſa-
lus mea. Hæc ubi dixit Xerxes, illos eo adorato deſilijſſe in mare, atque ita leuata naui,
Xerxem incolumem in Aſiam perueniſſe. Et ubi primum in terram egreſſus eſt, hoc
egiſſe: gubernatorem, ꝙ regis quidem animam ſeruaſſet, aurea corona donaſſe: ꝙ autem
Xerxis factũ crudele. multos Perſarum perdidiſſet, decollaſſe. Hic alter modus qui narratur reuerſionis Xer
xis, haudquaquam fidem apud me habet, cum propter alia, tum propter obitum Perſa-
rum. Nam ſi id regi à gubernatore dictum eſt, tamen ex infinitis rationibus, uel ob hãc
unam, cui repugnari non poteſt, negarim hoc regem fuiſſe facturum: quin potius Per-
ſas iuſſurum è tabulatis in uentrẽ nauis deſcendere, utiq; primores Perſarum: & remi-
ges Phœnices, nequaquã Perſis numero pares, in mare deiecturum. Sed cum (ut dictũ
eſt ſuperius) itinere pedeſtri cum reliquo exercitu in Aſiam reuertiſſe. Cuius rei id
quoq; magno eſt teſtimonio, ꝙ conſtat Xerxem cum rurſus in Aſiam reciperet ſe, Ab-
dera perueniſſe, adhibuiſſeq́; conuiuio Abderitas, & acinace aureo eos, ac tiara auro in-
tertexta donaſſe: & ut ipſi oppidani aiunt, illum poſtquam ex Athenis retro fugit (quod
apud me fide caret) illic primum zonam reſoluiſſe: adeo fuerat terrore correptus,

Sunt autem ſita Abdera ad Helleſpontum, uel potius ad Strymonem, atq; ad littus, ex
quo nauim ille conſcendiſſe fertur. Græci poſteaquam Andrum expugnare nequeunt,
conuerſi in Caryſtum, uaſtato illorum agro rediere Salaminem. Ibi ante omnia dijs pri
mitias ſelegerunt cum aliarum rerum, tum Phœniſſarum triremium tres: quarum una
reponeretur apud iſthmum, quæ ad meam uſq; memoriam extabat, altera apud Suniū, *Sunium.*
tertia Aiaci illic apud Salaminem. Secundo loco prædā inter ſe diſpartiere, ex quibus
primitias Delphos miſere. Vnde ſtatua effecta eſt longitudine cubitoꝝ decē, truncā na-
uis partem manu ſuſtinens: eodem in loco ſtans, ubi Alexander Macedo aureus. Miſſis *Alexander*
Delphos primitijs, Græci publice deum percontati ſunt, nunquid perfectas & acceptas *aureus.*
primitias accepiſſent. Quibus ille reſpondit, habere ſe quidem à Græcis alijs, uerum nō
ab Aeginetis: ſed repoſcere donum optime nauatæ ad Salaminem operæ in pugna na-
uali. Id cum audiſſent Aeginetæ, aureas ſtellas tris dedicauerunt: quæ ſuper malum na-
uis æreum ſtant apud angulum, proxime Crœſi craterem. Poſt diſpartitam prædā, Græ
ci ad iſthmum nauigauerunt, daturi præcipuum præmium Græcoꝝ meritiſſimo, qui *Se quiſq; uir*
in hoc bello præclariſſime rem geſſiſſet. Eò ubi peruētum eſt, duces Græci in aram Ne- *tutis præmio*
ptuni ſuam quiſq; ſententiam ſcriptam detulere, quemnam ex omnibus primū, & quē *dignum iudi*
ſecundum iudicarēt. In ea autē ſuum quiſq; nomen inſcripſit, ſe illum qui pſtantiſſimus *cat.*
extitiſſet, exiſtimās: ſed in ſecundis partibus Themiſtocli adiudicandis, pleriq; congrue-
runt. Ita cum ſinguli in primo loco ſingulos calculos haberēt, in ſecundo Themiſtocles
multo ſuperior extitit. Et licet hanc rem Græci liuore quodam ſuperſederint indicare,
in ſuam quiſq; patriā reuecti, tamen Themiſtocles & habitus eſt & celebratus per uni-
uerſam Græciam omnium Græcoꝝ longe prudētiſſimus. Ipſe, quia non fuiſſet honore
affectus ab ijs, qui ad Salaminem dimicaſſent, ut honore afficeretur, Lacedæmonem ſe
contulit. Eum Lacedæmonij & ſplendide exceperunt, & magnifice honorauerūt. Et pri
mas quidem partes rei bene geſtæ Eurybiadæ, ſolertiæ uero ac dexteritatis Themiſtocli *Eurybiades.*
dederunt, & utriq; oleaginam coronam donarunt. Præterea huic biga (quæ apud Spar-
tam erat) præſtantiſſima: laudatumq́; uerbis ampliſſimis, trecenti ex primoribus Spar-
tiataꝝ, qui equites uocitur, diſcedentem ad Tegeaticos uſq; fines comitati ſunt. Hunc ſo
lum ex oībus, quos nouimus, hoībus Spartiatæ abeuntem deduxerunt. Eidem, poſtquā
ex Lacedæmone Athenas uenit, ibi Timodemus, unus ex inimicis eius, alioq non è claris
uiris, liuore inſaniens, crimini dabat itionem in Spartam: dicens illum Athenaꝝ reſpe- *Timodemus*
ctu, non ſui, ab Lacedæmonijs honores aſſecutum. Et cum non faceret finem talia dicen-
di, inqt ei Themiſtocles: O homo, ita res habet, neq; ego, ſi Belbinitanꝰ forem, ſic à Spar
tanis honoratus fuiſſem: neq; tu, etſi Athenienſis. Atq; hæc hactenus. Artabazus Pharna *Artabazus*
cis, uir inter Perſas cum antea illuſtris, tum ex rebus Platæenſibus factus illuſtrior, re-
gem deducebat ijs ſexaginta millibꝰ, quæ ſibi Mardonius delegerat: quem ubi traiectū
tenus comitatus eſt, & iam eſſe in Aſia ſcijt, regreſſus circa Pallenen agebat, utpote Mar-
donio per Theſſaliam Macedoniamq́; hybernante, nec alias copias obire curante. Nec è
ſua dignitate exiſtimabat non diripere rebelles Potidæatas, in quos caſu incidiſſet. Etenī *Potideatæ.*
Potidæatæ, poſtq̄ rex præterijt, & claſſis Perſica à Salamine fugiens abijt è conſpectu, à
Barbaris defecerant. Mox alij quoq;, qui Pallenen incolebant rebellantibus, tunc uero *Pallene.*
Artabazus Potidæam obſedit: ſuſpicatus etiam Olynthios ab rege defecturos, & ipſos *Bottiæi.*
obſedit. Eam autem urbem tenebant Bottiæi, qui è ſinu Thermæo fuerant à Macedoni
bus eiecti. Hos Artabazus poſtquam obſidione cepit, in paludem deductos trucidauit.
Vrbemq́; adminiſtrandam Critobulo Toronæo tradidit à genere Chalcidenſi. Ita Chal *Critobolus.*
cidenſes Olynthum obtinuere. Expugnata Olyntho Artabazus Potidææ obſidendæ *Olynthus.*
impenſius incumbebat. Hoc faciens cum Timoxeno Scionæorum magiſtratu de facien *Timoxenus.*
da proditione tranſegit, incertum mihi quonam modo ab initio. Neque enim traditur.
Ad extremum ita actum eſt: Quoties exaratum libellum aut Timoxenus ad Artabazū, *Literarū*
aut Artabazus ad Timoxenum mittere uolebat, cum ſagittæ poſtremo inuoluebat: ada- *per ſagittā*
ptatisq; deſup pēnis ad locū de quo cōuenerat, ſagittā emittebat. Sed Timoxenꝰ q Poti *tranſmiſsio.*

dæam prodebat, proditionis compertus eſt. Nam Artabazus ad conuentum locum ſa-
gittam dirigens, fruſtrante iactu humerum cuiuſdam Potidæatæ percuſſit. Ad quem
ſaucium turba (ut aſſolet in bello fieri) cum concurriſſet ſubito reuulſa ſagitta, animad
uertens libellum detulit ad magiſtratus. Aderat autem & cæterorũ Pallenenſium com
militium. Perlecto libello magiſtratus & cognito proditionis autore, nõ tamen cenſue
runt Timoxenum eſſe plectẽdum, Scionææ ciuitatis gratia: ne in poſterum ſemper Sci
onæi pro proditoribus haberentur. Atq; hunc quidem in modum Timoxenus proditi-
Artabazi mors. onis manifeſtus fuit: Artabazum uero tris iam menſes obſidentem ingens æſtus maris
excepit, & is diutius. Vnde Barbari uidentes locum factum lacunoſum in Pallenen con
ceſſerunt. Quorum cum duæ partes permeaſſent eluuiẽ, tres aliæ ſupererant, quas ubi
pertranſiſſent, oportebat intrare Pallenen. Sed eas tanta maris æſtuario inuaſit, quanta
nunquam extiterat, ut indigenæ aiunt, cum ea frequenter illic accidit. Eorum qui nan-
di erant ignari interiere. Qui erant gnari, eos Potidæatæ nauigijs adorti trucidauere.
Huius æſtus ac reſtagnationis & cladis Perſarum ferunt Potidæatæ hinc cauſam extitiſ-
Neptuni tẽplum apud Potidæatas. ſe: quòd iſti è Perſis qui ſunt à mari oppreſſi, in templum Neptuni & eius ſimulacrum,
quod ſitum eſt in ſuburbanis, impie geſſerant. Hanc fuiſſe cauſam illi uidentur uere dice
re. Eos qui ſuperauere Artabazus in Theſſaliam ad Mardonium duxit: Et cum ijs qui
regem reduxerũt ita eſt actum. Claſſiarius autem Xerxis exercitus qui ſuperfuerat, ubi
à Salamine fugiens attigit Aſiam, rege cum alijs copijs è Cherſonneſo Abydum tradu
cto, hyemauit apud Cumam. Idem primo ſtatim uere Samum conuenit, ubi nonnullæ
naues hyemauerant. Eius claſſis pleriq; epibatæ erãt ex Perſis & Medis, ducesq; ſuper-
uenerant Mardontes Bagæi, & Artayntes Artachæi: cuius patruelis Amitres ab eodem
Mardontes. Artayntes. Amitres. aſcitus erat iſtorum collega. Hi utpote magnopere percuſſi non audebant occaſum uer
ſus producere, ne unus quidem: ſed apud Samum ſubſidentes Ioniam à rebellãdo pro-
hibebant, trecentas naues cum Iadibus habentes. Neq; expectantes fore ut Græci in Io-
niam irent: ſed ut ſua tutari contenti eſſent, ducta ex hoc coniectura: quod ipſos è Sala-
mine fugientes non fuiſſent inſecuti, ſed libenter abſceſſiſſent. Atq; ut ſe uictos mari, ita
longe ſuperiorem terra Mardonium futurum arbitrabantur. Qui dum apud Samum
erant, ſimul conſultabant, ſi quid mali poſſent facere hoſtibus, ſimul ſubauſcultabãt quo-
nam res Mardonij ſpectarent. At Græcos excitabat tum ueris aduentus, tum Mardo-
nius in Theſſalia agens. Et eorum quidem exercitus pedeſtris nondum cogebat: naues
autem in Aeginam abierant numero centum ac decem, præfecto atq; nauarcho Leuty-
Leutychidis genealogia. chidi, qui fuit Menaris, qui fuit Geſilei, qui fuit Hippocratidæ, qui fuit Leutychidæ, qui
fuit Anaxilei, qui fuit Archidemi, qui fuit Anaxandridæ, qui fuit Theopompi, qui fuit
Nicandri, qui fuit Charili, qui fuit Eunomi, qui fuit Polydectis, qui fuit Prytanis, qui
fuit Euryphontis, qui fuit Proclis, qui fuit Ariſtodemi, qui fuit Ariſtomachi, qui fuit
Cleodæi, qui fuit Hylli, qui fuit Herculis filius, ex altera ab regia familia. Horum omnes
qui prius commemorati ſunt, præter duos poſt Leutychidem, reges Spartæ fuerunt.
Ariphron. Athenienſium autem duce Xantippo Ariphronis filio, hac omni claſſe Aeginam pro-
fecta, adueniunt eò nuncij Ionum ijdem, qui nuper ierant ad orandos Lacedæmonios ut
Herodotus Baſilidis. Ioniam liberarent, quorum unus fuit Herodotus Baſilidis filius, ſeptem ab initio qui
coniuratione inter ſe facta de trucidando Stratte Chiorum tyranno, poſtea conſpirati-
Strattes Chius. one patefacta per unum eorum qui rem detulerat. Cæteri qui ſex erant, è Chio ſubdu-
xerunt, Spartamq; ſe contulerunt, & tunc Aeginam oraturi Græcos, ut in Ioniam naui-
garent: ægreq; exoratos Delon uſq; perduxere. Nam ulteriora omnia Græcis formi-
doloſa erant, cum locorum ignaris, tum plena hoſtium eſſe credentibus, & tantundem
abeſſe Samum, quantum Herculis columnas. Contigitq; id rei ut neque Barbari ſupra
Samum Heſperum uerſus nauigare auderent, metu perterriti: neque Græci Chiorum
rogatu auroram uerſus ultra Delon. Ita timor medium eorum tuebatur. Dum Græci
nauigauere in Delum, Mardonius qui in hybernis apud Theſſaliam erat, inde mouens
miſit ad oraculum quendam genere Europeum, nomine Murem, iubens ut quantum-

cunq; ſibi liceret perſuaderet ad oraculum conſultandum: edocuitq; quid uellet ab ora-
culis ſcire. Quod autem fuerit, haud compertum habeo, nõ enim memoratur. Opinor ni-
hil aliud, q̃ de rebus præſentib⁹ fuiſſe. Conſtat hũc Murem in Lebadiã ueniſſe: & mer-
cede corrupto quodã indigena Trophoniũ deſcẽdiſſe, & ad Abas Phocenſiũ, & illinc ad
oraculum, quin etiã prius Thebas adiſſe. Ibiq; tum Apollinẽ Iſmenium conſuluiſſe, q͛ il-
lic quemadmodum in Olympia fas eſt in templis ſciſcitari oracula. Tum quodam non
Thebano, ſed hoſpite pecunia corrupto in delubro Amphiarai obdormiſſe. Ideo autem
nemini Thebano licet eo in loco uaticinum eſſe, quod cum Amphiaraus optionem eis
dediſſet, utrum mallent uate uti ſe, an auxiliatore, Thebani ſibi auxiliatorem cum malue-
runt. Ea propter nefas eſt ulli Thebano illic obdormiſcere. Tunc autem maximum exti-
tiſſe miraculum, ut à Thebanis mihi narratur. Murem Europeum peruestigatis omni-
bus oraculis, iſſe etiam ad fanum Apollinis Ptoi. Vocatur autem id fanum ita: ſed ipſo-
rum Thebanorum eſt, ſitum ſupra paludem Copaidem, ante montẽ, proxime urbem
Acræphiam. Ad hoc templũ poſtquam peruenit is qui Mus appellaretur, ſecutos eum
tris uiros publice delectos ad deſcribenda ea, quæ homini reſponderentur. Et ſtatim an-
tiſtitem Barbara lingua uſum: & qui eos ſubſequebantur ſtupuiſſe audiẽtes Barbaram
linguam pro Græca. Cumq; neſcirent quid in præſenti negocio agerẽt, Murem Euro-
peum pugillares ab eis quos ferebant abſtuliſſe, & in illis ea, quæ dicerentur à propheta
exaraſſe, eumq; ut dicebant lingua Caria: & ubi illa ſcripſiſſet, digreſſum in Theſſaliam
abijſſe. Ea Mardonius intelligẽs quid dicerent, nuncium dehinc Athenas mittit Alexan-
drum Macedonem Amyntæ filiũ: tum quia in eum propẽ fierãt Perſæ, (Quippe cuius
ſororem Gygæam Amyntæ filiam in matrimonio habebat Bubares uir Perſes: ex qua
genuit Amyntam in Aſia, aui materni ferentem nomen, cui a rege Phrygiæ data eſt in-
colenda urbs Alabanda) tum quia audiebat hoſpitalem atque munificum eſſe uirum,
Mardonius mittendum duxit. Hac præcipue ratione arbitratus ſe conciliaturum ſi-
bi Athenienſes, populum & multum & ſtrenuum eſſe audiens, & qui cladis Perſicæ in
mari acceptæ præcipuus autor extitiſſet. Quibus ſibi conciliatis ſpem concipiebat facile
potiundi maris, prout etiam contigiſſet. Nam terreſtribus copijs lõge ſibi ſuperior eſſe
uidebatur. Ita colligebat ſuas res fore ſuperiores rebus Græcorum. Cui fortaſſis oracu-
la illa reddita ſuadebant, ut Athenienſem ſibi ſocium aſciſceret. His obtẽperans, Alexan-
drum hunc mittebat ſeptimum à Perdicca: qui Macedonum tyrannidem obtinuit hũc
in modum: Tres fratres à Temeno oriundi, Gauanes, Aẽropus, Perdiccas ex Argo in Il-
lyricos profugerunt: & ex Illyris trangreſſi ſuperiorem Macedoniam, peruenerunt ad
urbem Lebæam. Vbi ſe ad mercenariam operam regi locauerunt, unus quidem equis,
alter uero bobus, minimus autẽ natu minutis pecoribus paſcendis. Erant autẽ priſco-
rum hominum tyrannides in re nummaria exiles, non ſolum populares facultates, adeo
ipſi regi ſua uxor coquebat cibaria. Hæc cum animaduertiſſet panẽ pueri Perdiccæ mer-
cenarij dum coqueretur, effici duplum quàm erat, idq; ſemper contingere, indicauit ma-
rito. Ille re audita illico ingreſſus eſt, ut oſtẽtum cerneret, quonam modo quid maius ex-
creſceret. Moxq; accitis mercenarijs, ut à ſua domo diſcederent, imperauit. Et cũ iſti
dicerent, ita demum ſe abſcedere iuſtum eſſe, ubi mercedem accepiſſent, tunc rex mer-
cedem nominari audiens: hunc, inquit, ſolem oſtendens, in deum cõtumelioſus, dignam
uobis mercedem reddo. Immeabat aũt in ædes per fumarium ſol. Hoc audientes maio-
res natu Gauanes & Aẽropus, ſtetere attoniti. At adoleſcẽs, accipim⁹ rex quæ das, præ-
locutus, gladioq;(nam gladium gerebat) circunſcripſit in pauimẽto domus ſolem: cir-
cunſcriptumq; cum ter in ſinum ſuum hauſiſſet, abijt cum cæteris. Quale autem eſſet,
id quod faciebat puer, & quòd data cum illorum aſſenſu accipiebat minimus natu, re-
nunciauit quidam aſſeſſorum regi. Hoc audito rex ira percitus equites ad eos interimen-
dos mittit. Eſt autem in ea regione amnis, cui tanquam liberatori immolãt poſteri illo-
rum, qui ab Argo erant. Hic amnis poſteaquam eum Temenidæ tranſierant, ita uehe-
mens effectus eſt, ut ab equitibus tranſire nequierit. Temenidæ in aliam Macedoniæ

Mus Europeus.
Abæ.
Iſmenius Apolo.
Amphiarai oraculum.
Ptoon.
Acræphia oppidum.
Alexander Amyntæ.
Gygæa.
Bubares.
Alabanda.
Alexãdri tyrannidos origo.
Panes Perdiccæ dupli effecti.
Sol pro mercede.

plagam tranſgreſſi, habitarunt prope hortos qui ferebantur eſſe Midæ Gordio geniti. Quibus in hortis ſua ſponte naſcuntur roſæ ſexagenûm foliorum fragrantiori odore q̃ cæteræ: & in quib'(ut fertur à Macedonibus) Silenus fuit exceptus. Super eos ſitus eſt mons nomine Bermius, per hyemem inacceſſus. Hinc egreſſi poſtquam eam plagam obtinuerunt Temenidæ, cæteram Macedoniam ſubegerunt. Ab hoc Perdicca hunc in modum Alexander oriundus eſt: Amyntæ filius fuit Alexander, Amyntas Alcetæ: pater Alcetæ fuit Aëropus, Aëropi Philippus, Philippi Argæus, huius Perdiccas, qui parauit imperium. Ita Amyntæ fuit Alexander filius: qui ubi Athenas uenit à Mardonio miſſus, ita uerba fecit: Viri Athenienſes, Mardonius hæc inquit: Nuncius mihi ab rege uenit in hæc uerba: Athenienſibus iniurias (quas mihi intulerunt) omnes remitto. Nunc autem Mardoni ita facito: Suam eius regionem reddito: præterea aliam pro ſuo arbitratu eligant, ſuaq; libertate potiãtur. Quinetiam eorum templa, ſi mecum fœdus inire uolent, omnia quæ ego incendi, reſtituito. Hie nũcius cum mihi allatus ſit, neceſſe habeo iſta exequi, niſi per uos ſteterit. Ego uero hæc uobis duco dicenda: quid inſanitis bellum regi inferentes, cui nec unquam præſtare, nec ſemper obſtare poteritis? Noſtis enim Xerxis & copias, & facta: auditis quoq; nunc de exercitu qui mecum eſt, quem ſi ſuperaueritis atq; uiceritis, nulla uobis (ſi ſapitis) ſpes erit, cum alius multo maior exercitus ſit affuturus. Nolite igitur æquiparando uos regi, priuari ſolo ueſtro, & pro uobiſipſis aſſidue diſcurrere. imò potius his moleſtijs uos explicate, cum adſit uobis pulcherrima explicandi facultas, quod ab rege prouocati ut ſocietatem belli nobiſcum ineatis, citra dolum & fraudem liberati eritis: Hæc me iuſſit Athenienſes apud uos Mardonius dicere. Ego uero de mea in uos beneuolentia nihil commemorabo. Neq; enim nunc primum eam cognouiſtis. Obſecro tamen ut Mardonio morem geratis, quos animaduerto non ſemper ualidos fore ad gerendum cum Xerxe bellum: quales ſi animaduerterem eſſe, nequaquam huc cum his mādatis ueniſſem. Quippe regis uires ſupra hominum ſunt, & manus prælonga. Quod niſi propere aſſentiamini magna pollicentibus, quippe ex æquo fœdus facere uolentibus, timeo ueſtram uicem, qui ex omnibus ſocijs & maxime in uia habitatis, & ſoli ſemper præcipuam cladem accipitis, poſſidentes terram inter diuerſas acies poſitam. Itaq; inducite in hoc animum quod magnopere eſt è ueſtra dignitate, cum rex magnus uobis Græcorum ſolis iniurias remittens, cupiat effici amicus: Hæc Alexander. Quem Athenas euntem ad inducendos in Barbari ſocietatem Athenienſes, cum audiſſent Lacedæmonij, id ne fieret uehementer extimuerunt, reminiſcentes oraculorum, fatale eſſe ut ipſi cum cæteris Dorienſibus è Peloponneſo eijcerentur à Medis pariter & Athenienſibus. Ideoq; ſine mora mittendos illuc cenſuere legatos. Et ſane contigit, ut concioni adeſſent Lacedæmonij. Extraxerant enim Athenienſes tempus, probe ſcientes fore ut Lacedæmonij audirent uenientem à Barbaro nuncium ad ſocietatem contrahendam. Quare de induſtria id fecere ad declarandam Lacedæmonijs ſententiam ſuam. Vbi dicendi finem fecit Alexander, excipientes nuncij Spartanorum ita locuti ſunt: Nos uero miſere Lacedæmonij oratum uos, ne quid noui in Græciam agatis: neq; uerba quæ afferuntur à Barbaro admittatis, quod neque iuſtum ſit ullo modo, neque decorum cum alijs Græcis, tum præcipue uobis, idq; multis de cauſis. Vos enim hoc bellum excitaſtis etiam nobis inuitis, & propter imperium ueſtrum eſt decertatum, quod certamen nunc in uniuerſam Græciam emanauit: cuius totius uos præcipui autores fuiſtis, & Græcis cauſa ſeruitutis, res nullo pacto toleranda. Cum præſertim conſtet Athenienſes ſemper & iam inde à priſcis temporibus uindicaſſe permultos homines in libertatem: & triſtem quidem conditionem ueſtram dolemus, quod iam bis prouentu frugum fraudati eſtis, & iam domibus quæ dirutæ ſunt caretis. Quo nomine Lacedæmonij uobis ac cæteri ſocij ſpondent ſe uxores ueſtras, & oĩa ad bellum inutilia proxime domeſticos ſuos, quoad bellum hoc ſteterit, alituros. Neque uero uos Alexander Macedo ſeducat, commendans Mardonij orationem. Facit quod ſibi faciendum eſt, Quippe qui tyrannus tyranno operam præſtat. Sed non idem ueſtra facere in

Roſæ ſexagenum foliorũ — *Alexandri progenies.* — *Mardonij poſtulata.* — *Alexandri adhortatio.* — *Longe regũ manus.* — *Lacedæmonij ad Athenienſes.* — *Tyrãnus tyranno operã præſtat.*

tereſt, ſi recte ſapitis, qui ſcitis nihil Barbaris eſſe neq; fidum neq; uerum. Hæc cum nuncij dixiſſent, Athenienſes Alexandro ita reſponderunt: Et ipſi cognitum habemus hoc, uires Medorum etiam atq; etiam maiores eſſe quàm noſtras, ut id nihil intersit exprobrare nobis. Attamen in tutanda libertate eatenus reſiſtemus, quatenus ualebimus. Vt autem ſocietatem cum Barbaro contrahamus, neq; tu perſuadere tentes, neq; nos: ſi tu tentaueris, perſuadebimur. Tu uero renuncia Mardonio Athenienſes dicere, quoad ſol eodem itinere meabit, quo nunc meat, eouſq; ſe nunquam cum Xerxe ſocietatem inituros, ſed ſe protegendo propulſaturos eum, fretos ope deorum atq; heroum, quorum ille nihil penſi habens, & templa & ſimulacra incendit. Tu quoq; poſthac cum iſtiuſmodi oratione ne committas ut Athenis uidearis, ne'ue per ſpeciem emolumentorum infanda nos facere ſuadeas. Nolumus enim te ingratum quippiã ab Athenientibus pati, quibus & hoſpes & amicus es: Hæc Alexandro reſpõderunt: nuncijs autem Spartiatarum illa: Lacedæmonios uereri ne fœdus ineamus cum Barbaro, ſane humanũ eſt, neq; hoc uerentes eos turpe eſt ueniſſe, quibus mens Athenienſium inexplorata eſſet: quoniã neque tantum auri uſquam gentium eſt, neq; religio ulla ſpecie & bonitate præſtans, quã nos accipientes, ut cum Medis ſentiremus, ad tradendam ſeruituti Græciam induceremur. Quod ne faciamus, etſi uelimus, multa & magna nos adhortantur. Primum atque idem maximum, quod deorum ædes effigieſq; incẽſæ pariter & obrutæ ſunt, quas nos in primis ultum ire neceſſe eſt potius, ꝗ cum ijs fœderari qui iſta fecerũt. Deinde, quod ſumus Græci eiuſdem & ſanguinis & linguæ, quorum & fana & ſacrificia communia ſunt, & mores aſſimiles, eorum proditores fieri Athenienſes, non bene haberet. Ex quo ſi antea neſciebatis, nunc ita accipiatis, dum uel unus Athenienſium ſupererit, nunquam nos conuenturos eſſe cum Xerxe. Veſtram autem erga nos prouidentiam, quod conſulere nobis domo carentibus ita ut domeſticos noſtros alere uelitis, gratam habemus: & licet beneficium ueſtrum cumulatum ſit, nos tamen ita illud tolerabimus, ut nihil uobis moleſtiæ afferamus. Quod cum ita ſit, copias primo quoq; tempore emittendas curate. Nam ut nos coniectamus, non diu differet Barbarus ingredi regionem noſtram: ſed ſimulatq; acceperit nũcium, nos nihil eorum eſſe facturos quæ orauit, aderit. Qui anteꝗ adſit in Attica, tempus eſt nos in Bœotiam auxilio ire.

Barbari. Athenienſiũ reſponſum.

Græci & ſanguinis eiuſdẽ & linguæ

HERODOTI HALICARNASSEI HISTORIARVM LIBER NONVS, QVI CALLIOPE INSCRIBITVR.

HOC ab Athenienſibus reddito reſponſo, Lacedæmonij Spartam reuerterunt. Mardonius poſteaꝗ regreſſus ad eum Alexander Athenienſiũ reſponſa indicauit, mouẽs è Theſſalia citato agmine Athenas ire contendit, quacunq; iter faciebat, illinc uiros ad bellum ſumens, Theſſalis ducibus. Quos adeo non pœnitebat eorum quæ hactenus egerãt, ut etiam multo ſtudioſius Perſam inducerent. E quibus Thorax Lariſſæus & Xerxem effugientem deduxerat, & tunc Mardonium propalàm deducebat in Græciam. Mardonium, ubi cũ exercitu Thebas peruenit, Thebani exceperunt: ſuadẽdo nõ ſinebant progredi longius, quod negarent illum locum ponendis caſtris opportuniorem eſſe, ꝗ illum ubi ſubſidens conſequeretur ut oẽm Græciam ſine prælio ſubigeret. Arduum enim eſſe etiam uniuerſis hominibus, ui ſubigere Græcos inter ſe conuenientes: quod & antea cognouiſſent. Si uero feceris (dicebant) quod nos ſuademus, occupabis nullo negocio ualidiſſima quæque illorum conſi

Theſſali.

Thorax.

lia. Mitte pecuniam ad eos qui præpotentes ſunt in ciuitatibus. Miſſa pecunia Græciam
ad factionem rediges. Hinc eos qui tecum non ſentient, admotis copiis facile expugna-
bis. Hæc Thebani ſuadebant: quibus ille obtemperandum non putauit, partim animi fa-
ſtu, partim acri quadam libidine Athenas iterum occupandi, præſertim ſperans incen-
ſis per inſulas ignibus declaraturum ſe regi Sardibus agenti, Athenas ab ipſo teneri. Igi
tur in Atticam contendens, cum illic Athenienſes ne tunc quidem inueniſſet, ſed pleroſq;
eorum in claſſe ad Salaminem eſſe audiret, urbem cepit deſertam decimo menſe quàm
Murichides fuerat iterum ab rege capta. Eò poſtquam uenit, mittit ad Salaminem Murichidem
quendam Helleſpontium, cum eiſdem mandatis quæ Alexander Macedo pertuliſſet.
Mittebat autem eadem mandata, gnarus ille quidem non beneuolo erga ipſum animo
eſſe Athenienſes. Sed ſperans contumaciam depoſituros, tanquam ſubacta omni Atti-
ca regione, & ſub ipſius imperio poſita. Hac de cauſa Murichidem miſit in Salaminem.
Is ubi in ſenatum uenit, Mardonii mandata expoſuit. E ſenatoribus Lycidas ſententiam
dixit, Satius uideri ſibi eſſe, ut ea quæ Murichides apud ſenatum diceret, ipſi admittẽtes
ad populum referrent. Hæc ille dicebat, ſiue quod pecuniam à Mardonio accepiſſet, ſi-
ue quod id ſibi probaretur. Quod ſimulatque audiere Athenienſes tam ii qui ex conci-
Lycidas lapi datus. lio, quàm qui extra concilium erant indigne ferentes, Lycidam circunſteterunt, lapidi-
buſq; interemerunt: Helleſpontium uero Murichidem dimiſerunt illæſum. Excitato
de Lycida apud Salaminem rumore, & cognito quod geſtum erat, Athenienſium uxo
res alia aliam exhortantes, atque prehendentes ultro domum Lycidæ adiere, hominiſq;
uxorem ac liberos lapidauerunt. Hunc in modum Athenienſes in Salaminem tranſie-
runt. Quàm diu ipſi copias è Peloponneſo uenturas ſibi auxilio expectabant, tamdiu
hoſtes in Attica habuere ſtatiua. At ubi & ſocii tardius ſegniuſq; agunt, & Mardonius
aduentans eam eſſe in Bœotia audiebatur. Ita ſupportatis omnibus rebus, & ipſi in Sa-
laminẽ traiecerunt, nuncioſq; in Lacedæmonem miſerunt conqueſtum de Lacedæmo
niis, qui neglectui haberent Barbarum eſſe Atticam ingreſſum, neq; cum ipſis ei in Bœ-
otiam occurriſſent: tum admonitum eorum quæ ſibi, ſi ad eum deficere uellent Mardo
nius ſpopondiſſet: tum prædictum, niſi præſidio ipſis eſſent, ſe aliquod per ſemet reme
dium inuenturos. Agebant autem per id tempus Lacedæmonii ſolennia quæ uocantur
Hyacinthia, quæ feſta dei celebrare plurimi faciebant. Ad hæc, murum ſibi in iſthmo
Hyacinthia ſolennia. extruebant, qui iam pinnas acceperat. Ad hos poſteaquam nuncii Athenienſium Lace-
dæmonẽ uenerunt, ducentes ſecum Megarenſium ac Platæenſium legatos, Ephoris adi
tis, ita locuti ſunt: Athenienſes ad hæc nos referẽda miſerunt: Regem Medorum cũ noſtrã
nobis regionem reddere uelle, tum ſocietatem nobiſcum æquis cõditionibus inire citra
fraudem & dolum, tum aliam regionem noſtræ addere, quã ipſi noſtro arbitrio optaue
rimus. Nos tamen pudore Græci nominis, & pro magno flagitio ducẽtes ꝓdere Græ-
ciam, annuere nolle, ſed recuſare, q̃uis iniuria affectos à Græcis ac proditos. Qui, etſi nõ
ignoremus conducibilius eſſe nobis ſocietatẽ inire cum Perſa, q̃ bellum gerere: tamen
ſponte noſtra ſocietatem nõ inibimus. Et hæc quidẽ noſtra ſunt (quæ in Græcos præſta
mus) officia. At uos qui tunc in omnem metum deueneratis ne paciſceremur cum Per-
ſa, poſteaquam compertam habuiſtis ſentẽtiam noſtrã, nequaquam prodendi Græciã,
& murum quem in iſthmo inædificabatis abſoluiſtis, nullam habetis Athenienſium ra-
tionẽ. Et cũ cõuenceritis nobiſcũ de occurrẽdo Perſæ ad Bœotiam, deſertores extitiſtis,
pro nihilo ducẽtes Barbarum Atticam eſſe ingreſſum. Itaq; uobis Athenienſes in præſens
uſq; ſuccenſent, quod nõ eſtis officio functi. Quod supereſt, ut primo quoq; tempore no
biſcum copias mittatis, iubẽt: quo Barbarum in Attica, quoniam in Bœotia defecimus,
Thriaſius cã pus. excipiamus noſtra in terra: ubi cãpus Thriaſius appoſitiſſimus erit ad dimicandũ. Hæc
ubi accepere Ephori, reſpõſum in diem poſterum diſtulerũt. Poſtero die in alterum, idq;
in decem dies fecerunt, diem de die extrahentes: intra quod tempus uniuerſi Pelopon-
nenſes magno ſtudio incumbẽtes, iſthmum muro intercluſere, ad finemq; perduxere.

Non auſim dicere hanc fuiſſe cauſam, cur iſti tantopere ſoliciti fuerint, cum Alexander
Macedo Athenas pergebat, ne Athenienſes Medorum partes ſequerētur. Nunc autem
nihil aliud curarent, quàm ut ſibi iſthmus inædificaretur, putantes non amplius quic-
quam Athenienſibus indigere. At ſub aduentum Alexandri in Atticam muro (quem
extruebant) nondum perfecto, Perſas uehementer extimeſcebant. Tandem & reſpon-
ſum & exitus fuit huiuſmodi: Pridie quàm iam ultimum concilium fieret, uir Tegeata
nomine Chileus, apud Lacedæmonios maximæ inter hoſpites potentiæ, cum audiſſet *Chileus.*
ab Ephoris omnia quæ Athenienſes dixiſſent, his uerbis eos allocutus eſt: Ita ſe habet
uiri Ephori, ſi Athenienſes non ſentiunt nobiſcum, ſed cum Barbaro, quamuis ualido
muro ſit iſthmos inædificatus, tamen magnæ fores patefactæ ſunt Barbaro in Pelopon-
neſum. Quare prius eos audiatis, quàm aliquid decernant quod cladem Græciæ adfe-
rat. Hoc Chileus conſilium dedit. Quod in animum admittentes Ephori, confeſtim ni-
hil collocuti cum nuncijs, qui à ciuitatibus uenerāt, quinq; millia Spartiatarum cum ad
huc nox eſſet, dimiſerunt, præpoſito eis Pauſania Embroti filio. Quæ præfectura erat *Pauſanias.*
quidem Pliſtarchi Leonida geniti. Sed cum is puer eſſet, Pauſanias præfectus eſt: qui *Pliſtarchus.*
eius patruelis erat & idem tutor. Nam Cleombrotus Anaxandridæ, pater Pauſaniæ
iam non ſupererat, non diu poſt, quàm copias quæ murum extruebant in iſthmo redu
xerat, uita functus. Reduxerat autem ab iſthmo copias Cleombrotus ob eam cauſam, ꝙ
ſibi inter ſacrificandum aduerſus Perſam, ſol in cælo obſcuratus eſſet. Elegit autem Pau *Sol obſcura-*
ſanias ſibi collegam Euryanactem Doris filium, ſuum gētilem. His copijs è Sparta cum *tus.*
Pauſania profectis nuncij de illarum profectione ignari, ubi dies illuxit, Ephoros adeūt, *Euryanactes*
habentes in animo abire in ſuam quiq; ciuitatem. Vbi adierunt, ita uerba fecere: Vos
quidem Lacedæmonij deſidentes hic Hyacinthia agitis, ac luditis ſocijs proditis. Athe-
nienſes uero ut à uobis læſi ob penuriam ſociorum, ita ut poterunt cum Perſa tranſigēt.
Soluta autem ſocietate uobiſcum, palam eſt nos, ſi regis fuerimus ſocij, militiæ comites
futuros, in quamcunq; regionem nos illi educent. Inde uos diſcetis quidnam uobis ex ea
re ſit euenturum. Hæc locutis nuncijs, Ephori iureiurando interpoſito dixere ſuas ſe co-
pias putare in Oreſtio eſſe, tendentes aduerſum peregrinos. Peregrinos enim Barba- *Peregrini.*
ros appellabant. Hoc illi non intelligentes, quid dicerēt, ſciſcitabātur. Sciſcitati, & rem
omnem edocti atq; ſtupefacti, quàm celerrime abire ad illos inſequēdos, & cum ijs quin
que millia finitimorum Lacedæmoniorum delecta. His iſthmum uerſus ire maturan-
tibus, Argij, ubi primum audiere copias è Sparta cum Pauſania profectas, præconem
quem optimum è diurnis curſoribus inuenerunt, in Atticam mittunt ad Mardonium:
qui uidelicet antea receperant ſe futuros impedimento, quo minus Spartiata egrede-
retur. Præco ubi Athenas peruenit, Mardoni, inquit, miſerunt me Argij nunciatum ti-
bi iuuentutem è Lacedæmone eſſe progreſſam, ſeq; ne illa progrederetur præſtare ne-
quiſſe. Ad hæc tu bonum conſilium adhibe. Hoc ille locutus, retro abſceſſit. Quo audi-
to, Mardonius iam non fidebat amplius perſtare in Attica: ubi ideo hactenus immora
tus fuerat, quod audire cuperet ac ſcire, ab Athenienſibus quid ageretur, neq; populans
neque lædens Atticum agrum, aſſidue ſperans fore ut ſecum illi paciſcerentur. Quod
ubi deſperauit re comperta, priuſquam Pauſanias cum copijs iſthmum egrederetur, *Athenarum*
ſubduxit exercitum incenſis Athenis, ſi quid aut murorum aut ædium priuatarum ſa- *incendium.*
crarumq; extabat, eo omni diruto, atque obruto. Ideo autem excedendum ſibi putauit,
quod neque adequitabilis eſſet Attica regio: neque, ſi ipſe male pugnaſſet euadi poterat
niſi per anguſtias, ubi à paucis tranſitu prohiberi poſſet. Statuit igitur recedere illinc
Thebas tum ciuitatem amicam, tum regionem equitibus opportunam. Profecto illinc
Mardonio & iam iter facienti, perfertur nuncius properans, alium exercitum mille La
cedæmoniorum Megara iter habere. Eo audito, conſultabat ſi quo pacto hos primum
poſſet excipere. Itaq; conuerſum exercitum ducebat Megara, præmiſſo equitatu, qui
omnem oram Megaridem incurſaret. Huc uſq; Europæ ad ſolem occidentem uerſus
longiſſime proceſſit hæc Perſica expeditio. Poſt hæc nuncius ad Mardonium uenit,

Decelea. Græcos in iſthmo coactos eſſe, ita retroceſſit per Deceleam. Magiſtratus enim The-
Sphendaleæ. bani accolas Aſopiorum accerſierant, qui Mardonium in Sphendaleas, & illinc in Tana
Tanagra. gram duces itineris deduxerunt. In Tanagra noctem moratus Mardonius, poſtero die
Scolos. in agri Thebani Scolon tranſuerſis tramitibus peruenit. Ibi Thebanorum rura tametſi
Medicas partes fouentium uaſtauit: non illorum odio, ſed ingenti neceſſitate adactus,
quod uellet cum caſtra communire, tum ſi ſibi in acie non cederet, ex ſententia effugium
Hyſia. compararet. Exporrexit autem caſtra ſua ab Erythræis ſecundum Hyſias Platæenſi te-
nus agro, iuxta flumen Aſopum muro communiens: ſed non pro magnitudine ca-
ſtrorum, uerum per ſingulas frontes dena ſtadia habenti. Hoc in opere Barbaris occupa
Attaginus. tis, Attaginus Phrynonis filius uir Thebanus, conuiuio magnifice apparato, Mardoni-
um ipſum & Perſarum honoratiſſimos quinquaginta inuitauit. Fiebat autem cœna
Therſādrus. Thebis. Inuitati illi hominem ſunt ſecuti. Cætera quæ referam, ex Therſandro accepi,
uiro quidem Orchomenio, ſed Orchomeni inter primos honeſto: qui ſe quoq; aiebat ad
hanc cœnam ab Attagino inuitatum cum quinquaginta Thebanis: nec utroſq; ſeorſum
diſcubuiſſe, ſed in ſingulis lectis alternos, Perſam & Thebanum. Secūdum cœnam cum
potioni daretur opera, Perſam qui eodem toro recumbebat, græce ipſum interrogaſſe
cuias eſſet: ſe uero reſpondiſſe Orchomenium eſſe: tum illum duxiſſe: Quoniam tu mi-
hi menſæ conſors & libaminum effectus es, uolo tibi relinquere ſententiæ meæ monu-
mentum, ut ipſe quoq; præſcius huius rei, queas tibi conſulere. Cernis hos Perſas in cō
uiuium acceptos, & copias quæ ad flumen in caſtris relictæ ſunt. Horum omnium par-
uo pòſt tempore pauculos cernes ſuperſtites. Et inter dicēdum multas lachrymas Per-
Quicqd ex ſam effudiſſe: admiratumq; ſe ea oratione, ad illum dixiſſe: Nónne hæc Mardonio expe-
deo fieri o- dit dicere, & ijs Perſis qui ſecundum eum in honore ſunt? Et illum ſubiecisse, Hoſpes,
portet, eſt quicquid ex deo fieri oportet, id homini ineuitabile eſt. Nam ne credibilia quidem di-
ineuitabile. centibus credere quiſquam uult. Hoc permulti Perſarum cum ſciamus, tamen Mardo-
Sapientes nō nium ſequimur illigati neceſſitate. Eſt enim hoc in hominibus acerbiſſimum, cum qui
eſſe potentes multum ſapit, minime potētem eſſe. Hæc ego ex Orchomenio Therſandro audiebam,
acerbum eſt & ideo ipſum hæc ſtatim alijs enarraſſe prius, quàm prælium ad Platæas factū eſt. Mar
donio in Bœotio ſtatiua habenti, attulerunt copias cæteri circà Græci, qui cum Medis
ſentiebant, & ad Athenas congregati ſunt, præter Phocenſes. Nam & iſti uehementer
partibus Medorum ſtudebant, non tamen uoluntarij, ſed coacti. Iidem non multis pòſt
Harmocy- diebus quàm Thebas itum eſt, & ipſi aduenere mille armati, duce Harmocyde inter po
des. pulares ſpectatiſſimo. Eos Mardonius ubi Thebas peruenere, miſſis equitibus iuſſit ſeor
ſum in campo ſubſidere: quod cum feciſſent, protinus affuit uniuerſus equitatus. Vnde
poſtea rumor exercitum Græcorum, qui cum Medis erant, perſuaſit Phocēſes ab equi-
tatu iaculis cōfodi, quinetiam per ipſos Phocenſes idem diuulgatum eſt, quod tunc dux
ſuus Harmocydes his uerbis adhortabatur: O Phocenſes, palàm eſt hos homines certe
nos neci deſtinaſſe, accuſatos (ut opinor) à Theſſalis. Quare unumquenque ueſtrum
oportet egregiū uirum eſſe, potius q̃ dedentes nos fœdiſſima morte trucidari. Ipſi quo-
que intelligant ſe Barbaros eſſe inter Græcos, quibus mortem intulerunt: His ſuos
Harmocydes hortabatur. Quos ubi concluſere equites, inuehebantur tanquam ad eos
occidendos, telis intentis ueluti emiſſuri: nōnulliq; emiſerūt. Phocenſes ex aduerſo ſtan-
tes facto orbe quoquò uerſus cum ſeſe opponerent, ibi equites digreſſi retro abiere, in-
certum an ad hos interficiendos rogatu Theſſalorum ierint equites: & poſteaquam
animaduerterunt eos ad defendendum ſe conuertere, ueriti ne ipſi uulnerarentur, ita re-
tro abſceſſerunt, tanquā à Mardonio iuſſi an experiri uoluerint num quid iſti præſtātiæ
haberent. Poſt abſceſſum equitatus miſſo ad eos præcone, Mardonius ita inquit: Bono
eſtote Phocenſes animo: uiros enim uos eſſe dediſtis ſpecimen, non tales quales ego au-
dieram. Quo magis alacri animo tolerate hoc bellum. Non enim aut me beneficijs aut
regem uincetis: Hactenus quæ circa Phocenſes ſunt geſta. Lacedæmonij ubi ad
iſthmum uenere, illic caſtra communiere. Quod audientes cæteri Peloponnenſes uti-

que ij, quibus meliora cordi erant, cernerentq́ Spartiatas egredi uolentes, indignum ſe putauerunt à Lacedæmonijs ſe in exeundo ſuperari. Itaque cum pulchre litatum eſſet, cuncti ex iſthmo profecti ſunt, & in Eleuſinem peruenerunt. Vbi cum pulchra etiam fuiſſent exta, ire perrexerunt. Quibus Athenienſes è Salamine tranſmittentes, in Eleuſine admixti ſunt. Iſti poſtaquam ad Erythras Bœotiæ uenere, cognito Barbaros ad Aſopum caſtra habere: inito de hac re concilio, è regione tetenderunt ſub Cithæronis radicibus. In quos Mardonius quod in campum non deſcenderent, omnem immittit equitatum, cui præerat Maſiſtius, à Græcis Macifius dictus, uir apud Perſas inclytus, Nyſæo equo inſidens, aureo freno & alijs inſignibus eximie ornato. Equites ubi promouere ad Græcos, per turmas egreſſi, multum detrimenti inferebant, fœminas eos compellando. Erant forte Megarenſes ea parte collocati, qua parte nulla alia magis oppugnari, nullaq́ magis ab equis adiri poterat. Hac impreſſione equitum Megarenſes quia ſatagebant, mittunt ad duces Græcorũ præconem, qui ita cum uenit, uerba fecit: Megarenſes aiunt uiri ſocij, nos ſoli excipiendis hoſtibus impares ſumus: qui tenemus eandem in qua collocati ſumus à principio ſtationem. Ibi hactenus tametſi ægre, tamen ſtrenue fortiterq́ reſiſtimus. Nunc niſi alios nobis ſubſtituatis, ſcitote nos ab acie diſceſſuros. Hæc ubi præco renunciauit, Pauſanias expediri fecit Græcos, ſi qui alij ultro ad locum irent, ut Megarenſibus ſuccederent. Recuſantibus cæteris, Athenienſes ſuſcepere hoc munus, uidelicet eorum trecenti delecti: quibus præerat Olympiodorus Lamponis. Hi fuere qui præ omnibus Græcis ad Erythras caſtra habentibus inſtructi ſucceſſere, ſagittarijs ſibi aſſumptis. Qui cum aliquandiu pugnaſſent, hic fuit pugnæ exitus: Impreſſionem faciente per turmas equitatu, equus Maſiſtij ut erat præ alijs eminens, ſagitta per latus ictus eſt: quo dolore in pedes erectus, Maſiſtium excuſſit. Collapſum confeſtim Athenienſes circũſiſtunt: equo prehenſo, hominemq́ ſeſe defenſantem interimunt, cum aliquandiu non potuiſſent. Ita enim fuerat armatus, quod ſcilicet intus gerebat thoracem aureis ſquamis conſertum, deſuper Phœniceum paludamentum. Eius thoracem cum ferirent, nõ prius aliquid profecerunt, quàm quidam re animaduerſa illum percuſſit in oculo. Ita Maſiſtius collapſus interijt, quæ res latebat alios equites. Non enim eum aut ab equo cadentem uiderant aut occumbentẽ. At ne tum quidẽ cum ſe recipiebant quod actum erat cognouere: ſed poſtquam conſtitere, quia nemo ipſis imperabat, ſtatim deſiderauerunt ducem: cognitóque (quod geſtum erat) mutuo ſe adhortati, omnes in hoſtem equos admiſere ut mortuum eriperent. Eos conſpicati non iam turmatim, ſed uniuerſos pariter irruere, cæterum exercitum inclamauerunt. Dum omnis peditatus auxilio ueniebat, interea cietur acre prælium de cadauere. At ubi præſidio uenere copiæ, non amplius perſtitere equites: ita nec mortuum eripere potuerunt, ſed alios ſuper illum è ſuis amiſere. Digreſſi illinc duo circiter ſtadia, conſultantes quid facto opus eſſet, decreuere ſibi carentibus præfecto eundum ad Mardonium. Vbi in caſtra rediere, ingens luctus cum omnem exercitum, tum uero Mardonium cepit extincti Maſiſtij uiri ſecũdum Mardonium honoratiſſimi tam apud Perſas, quàm apud regem: ita ut eiulatus eorum omnem Bœotiam peruaderet, & ſeipſos & equos & iumenta totonderint. Et Barbari quidem ſuo more Maſiſtium defunctum honorabãt. Græci autem poſtquam equitatum inuadentium excepere, & exceptũ repulere, multo ſunt audaciores effecti, & ante omnia cadauer plauſtro impoſitum per ſtatiões circuntulerunt. Erat autem ſpectaculo digna proceritatis ac formæ gratia. Quod ideo faciebant, quia cuncti relictis ſtationibus ad intuẽdum Maſiſtium pergebant. Dehinc cenſuerunt ad Platæas deſcẽdendum, quod ſibi Platæenſis ager multo eſſet opportunior habendis caſtris quàm Erythræus, cum propter alia, tum propter aquandi commoditatem. Vbi uiſum eſt in eum locũ & ad fontẽ Gargaphiũ, qui ibidem eſt, ſatius abire, & diſpoſitis ſtatiõibus illic habere caſtra, ſumptis armis abierũt p radices Cithæronis ſecundũ Hyſias in agrũ Platæẽſem. Eõ cum peruenere, ſtatiões nationatim cõ-

Erythræ. *Cithærõ inſ* *Macifius.* *Olympiodorus.* *Maſiſtij cades.* *Præliũ circa Maſiſtij cadauer.* *Maſiſtij amiſſi deploratio* *Mos tõdẽdi.* *Gargaphia ſ* *Hyſia.*

Androcratis fanum. muniſerunt, proxime fontem Gargaphium, & fanum Androcratis herois, per non edi tos tumulos & locum planum. Ibi in diſtinguendis nationibus magna ſane altercatio extitit inter Tegeatas & Athenienſes, utroſq; ſe dignos qui alterum cornu tenerent arbitrantes: & ſua facinora præclara tum recentia tum priſca referebant. Dicebant quidem his uerbis Tegeatæ: Hoc nos ſemper digni honore à ſocijs omnibus habiti ſumus, Heraclidæ. quotieſcunq; à Peloponnenſibus communiter in externas peregrinationes itum eſt, & proxime, & quondam iam inde, ex quo Heraclidæ poſt mortem Euryſthei ſunt conati in Peloponneſum redire: quo tempore hanc dignitatem aſſecuti ſumus ob hanc rem Athe. & Tegeatarũ de loci dignitate altercatio geſtam: Poſteaquam cum Achæis & Ionibus, qui tunc Peloponneſum incolebant, nos auxiliarij in iſthmum profecti conſedimus aduerſus eos, qui redire conabantur, tunc Hyllus orationem habuit, non expedire ut uterq; exercitus confligendo periclitaretur: ſed ut alijs acquieſcentibus ſecum ſingulari certamine dimicaret is, quem Peloponnenſes iudicarent è ſuo exercitu præſtantiſſimum. Accepta conditione Peloponnenſes fœ Monomachia. dus in hæc uerba percuſſerunt: Si uincet Hyllus Peloponnenſium ducem, ut Heraclidæ in paterna reuertantur: Sin uictus fuerit, retro Heraclidæ cedant, & exercitum abducant, neue per annos centum de redeundo in Peloponneſum agitent. Omnibus ſocijs ad eam rem uoluntarijs, electus eſt dux atq; idem rex noſter Echenus Eropi filius, Hyllus. Phegeos nepos, qui ſingulari congreſſus certamine Hyllum interemit. Ex quo facto nos cum alia decora inter Peloponnenſes aſſecuti ſumus, quæ adhuc obtinemus: tum hoc ut alteri cornu præeſſemus, quoties communiter itur in expeditionem. Et uobis q dem Lacedæmonij non aduerſamur. ſed optionem cedimus utri cornu præeſſe malitis. Alteri uero cornu ut præſimus nobis uendicamus, quẽadmodum fecimus. Ad hoc tempus etiam citra hoc factum, quod narrauimus, Athenienſibus digniores, qui hanc dignitatem obtineamus: quippe qui proſpere & multa uobiſcum uiri Spartiatæ certamina decertauimus, & multa cum alijs. Quo fit ut æquius ſit nos alterum cornu tenere, q̃ Athenienſes, à quibus nõ tales geſtæ res ſunt, quales nobis neq; recentes neq; uetuſtæ: Hæc Tegeatæ. Ad quæ hunc in modum reſpondere Athenienſes: Et ſi ſcimus has copias pugnandi cum Barbaro non altercandi gratia eſſe contractas, tamen q̃m Tegeata referre conſtituit præclara facinora tum uetuſta, tum noua, quæ per omne tempus utriq; fecerunt: neceſſe habemus & nos exponere apud uos, unde nobis patrium eſt: qui ſemper egregij fuimus, eſſe primos potius, quàm Arcadibus Heraclidas: quorum ducẽ iſti apud iſthmum ſe prædicant interfeciſſe: nos ſoli excepimus, eiectos prius ab omnibus Græcis, quos illi Mycenæorum ſeruitutem fugientes adibant. Et Euryſthei iniuriam unà cum eiſdem pugnando propulſauimus, uictoriæq; potiti ſumus de ijs, qui tum Polynices. Peloponneſum tenebant. Præterea Argios, qui aduerſus Thebas cum Polynice militauerant uita defunctos & inſepultos ducta in Cadmeos expeditione nobis receptos fuiſſe dicimus, & in noſtra terra apud Eleuſinem humatos. Iam uero noſtrum præclarum facinus extat in Amazonidas: quæ à flumine Thermodonte aliquando in noſtram terram excurrere. At ne in heroum qdem laboribus, qui ad Troiam bellauerunt, fuimus in poſtremis. Sed nihil admodum pertinet horum facere mentionem. Etenim ſiue qui Athe. in Marathone uictoria. tunc egregij fuere, nunc inſtrenui ſunt, ſiue tunc inſtrenui, nunc egregij ſunt, ſatis ſit de reb⁹ priſcis iſta dixiſſe. Vt nullæ res aliæ nobis geſtæ ſint, quæ multæ & præclariſſimæ ſunt, prout quorumcunq; aliorum Græcorum, certe ob rem in Marathone à nobis geſtam digni ſumus, qui hoc decus & alia inſuper obtineamus: qui ſoli Græcorum p nos cum Perſa dimicauimus, & rem tantam aggreſſi uictores euaſimus, ſex & quadraginta nationibus ſuperatis. Quo ſolo nomine digni ſumus ut hunc loci honorem conſequamur. Verum non decet hac rerum conditione de loci dignitate contendere: ubicunq; & iuſtã quoſcũq; uobis Lacedæmonij uidebitur, ap poſitiſſimum nos ſtare, illuc euntes obtemperabimus. Vbicunq; loci nos collocati fuerimus, conabimur ſtrenui exiſtere: itaq; educite nos tanquam uobis parituros. Hæc cum pro ſua parte dixiſſent Athenienſes, cunctus Lacedæmonioꝝ exercitus ſucclamauit digniores qui cornu tenerent Athe

nienſes, quàm Arcades. Ita Athenienſes Tegeatis ſuperiores habuere cornu, mex hunc
in modum inſtructi ſunt & qui ſuperuenere Græcorum, & qui à principio uenerant.
Dextrum cornu tenebāt Lacedæmoniorum decem millia, quorum quinq; millia erāt
Spartiatarum, quos cuſtodiebant leuiter armata triginta quinque millia ſeruorum, ſe-
ptenis ſeruis circa ſingulos Spartiatas collocatis. Applicauerāt ſibi Spartiatæ, & hono
ris & uirtutis ergô, Tegeatas numero mille & quingentos armatos. Secundum hos ſta
bant Corinthiorum quinq; millia, præter hos inueniebantur apud Pauſaniam ſtantes
trecenti Potidæatæ eorum, qui erant ex Pallene. Iuxta hos ſtabant Arcadum Orcho- *Arcades.*
meniorum ſexcenti: iuxta hos Sicyonum tria millia. Hos ſequebantur Epidauriorum *Orchomenij.*
octingenti, ſuper hos locati erant Trœzenij mille. Iuxta Trœzenios totidem Lepræe- *Trœzenij.*
tæ. Poſt hos Mycenæorum, & Tyrinthiorum quadringenti. Secundum hos mille Phli *Lepreatæ.*
aſij: dehine Hermionenſes trecenti. Iuxta Hermionenſes Eretrienſium & Styreorum *Phliaſij.*
ſexcenti. Iuxta hos Chalcidenſium quadringenti. Poſt hos Ampraciatarum quingen- *Ampraciatæ*
ti. Poſt eos Leucadioꝝ & Anactorioꝝ octingenti. Hos ſequebantur Pallenenſium, qui *Leucadij.*
ſunt ex Cephallenia, ducēti. Poſt hos inſtructi Aeginetarum quingenti. Iuxta hos Me-
garenſium tria millia, quos ſequebantur Platæenſium ſexcenti. Vltimi & ijdem primi
ſtabant Athenienſes, læuum tenentes cornu, octo millia, duce Ariſtide Lyſimachi. Hi
omnes, præter eos qui ſeptem circa ſingulos Spartanos ſtabant, fuerunt numero trigin
ta octo millia & ſeptingenti, omnes grauis armaturæ aduerſus Barbarum cōtracti: Le-
uiter uero armati, triginta quinque millia, ſeptem circa ſingulos Spartiatas collocati, *Græcorū ad*
unuſquiſq; ad pugnandum inſtructus. Circa cæteros Lacedæmonios ac Græcos ſingu- *Plateas ex-*
li ferme leuiter armati numero triginta quatuor millia qngenti. Summa totius leuis ar *ercitus ſum-*
maturæ, quæ pugnare poſſet, ſexaginta millia quingenti. Totus autē Græcus exercitus *ma.*
qui ad Platæas conuenit pugnæ aptus, tam leuis quàm grauis armaturæ, fuit undecim
myriades, minus mille & octingentis, id eſt, cētum octo millia ducenti. Sed numeꝝ un
decim myriadum expleuere Theſpienſes, qui aderant ad mille & octingentos, qui nec
ipſi arma habebant. Et hi quidem Græci ad flumen Aſopum caſtra diſtributi commu-
nierant. Barbari uero qui cum Mardonio erant poſteaquam Maſiſtium luxerunt, co- *Mardonius.*
gnito Græcos apud Platæas eſſe, & ipſi ad Aſopum qui illac fluit è regione ſunt à Mar
donio collocati, aduerſus Lacedæmonios Perſæ, qui numero antecedebant, eorum acies
quæ multæ erant uſq; ad Tegeatas opponebant: ita ut quod robuſtiſſimum in exercitu
erat, id omne cōtra Lacedæmonios: quod infirmius, id cōtra Tegeatas eſſet. Hæc facie-
bat Mardonius Thebanorum indicio atq; admonitu. Iuxta Perſas idem collocauit Me-
dos, ut ex aduerſo eſſent Corinthijs & Potidæatis, & Orchomenijs, & Sicyonijs. Poſt
Medos collocauit Bactrios ex aduerſo Epidauriorum & Trœzeniorum & Lepræata-
rum ac Tyrinthiorum, Mycenæorumq;, & Phliaſiorum. Secundum Bactrios colloca-
uit Indos ex aduerſo Hermionenſium & Eretricorum Styreorumq; & Chalcidēſium.
Poſt Indos ſtatuit Sacas oppoſitos Ampraciatis, & Anactorijs, & Leucadijs, & Palle-
nenſibus & Aeginetis. Poſt Sacas poſuit, ex aduerſo Athenienſium Platæenſiumq; ac
Megarēſium, Bœotios, & Locros, & Melienſes, & Theſſalos, & mille Phocēſium. Non
enim Phocenſes omnes à partibus Medorum ſtabant, ſed eorum nonnulli cum Græ- *Perſ. ad Pla*
cis ſentiebant apud Parnaſum deprehenſi, & illinc profecti deduxerant comitatiq; fue- *team copia-*
rant Mardonij copias pariter & Græcorum q cum illo erant. Cōtra Athenienſes item *rum ordo.*
poſuit Macedonas, Theſſaliæq; accolas. Hæ nationes à Mardonio in aciem inſtructæ
erant maxime celebres, maximeq; inſignes, & præcipue mentione dignæ, necnon cæte
raꝝ quoq; gentium uiri memoratu digni cū aliaꝝ, tum Phrygum, Myſoꝝ, Thracū, Pæ *Hermotybi-*
onum. Quinetiā Aethiopū & Aegyptiorum q Hermotybies, & Calaſiries noīantur gla *es.*
dio cincti: q ſoli ſunt ex Aegyptijs pugnaces, à Mardonio, cū adhuc eſſet in Phalero, è *Calaſiries.*
nauibus in qbus hi epibatæ erant, in terrā trāſlati. Nō eñ cū pedeſtribus copijs, quæ cū
Xerxe Athenas ierāt, Aegyptij cēſi fuerāt. Barbaroꝝ, ut etiā ſupius oñſum eſt xxx. myri
ades fuere, Græcoꝝ uero Mardonij auxiliarioꝝ nemo nūeꝝ, (neq; eñ nūerati fuerāt)

nouit. Vt autem coniectura colligi licet, ad qnq; myriades fuiſſe coniecto. Tot qui ex
aduerſo inſtructi fuere pedites. Equitatus uero ſeorſum erat collocatus: ita diſpoſiti na-
tionatim, manipulatimq;, utriq; poſtero die ſacrificauerunt. Apud Græcos haruſpex
erat Tiſamenus Antiochi filius. Is enim hūc exercitum uates comitabatur, Heleus qui
Clytiades. dem & ex genere Iamideorum Clytiades, ſed à Lacedæmonijs ciuitate donatus. Nam
conſultanti uaticinium apud Delphos de prole, reſpondit Pythia quinq; ipſum maxi
mas palmas è certaminibus reportaturū. Oraculo non intellecto, Tiſamenus gymna-
Hieronymus ſijs operam dabat, & tanquam gymnicas uictorias adepturus. Cūq; ſe exerceret ad quin
Andrius. que certamina in uno dum currit Olympia, uenit in cōtentionem uictoriæ cum Hie-
ronymo Andrio. Lacedæmonij interpretantes non ad gymnica certamina ſpectare Ti
ſameni oraculum, ſed ad bellica, conabantur eum mercede conducere, ut unà cum He-
raclidis bellorum dux regibus foret. Hic animaduertens Spartiatas plurimi facere ipſi
us amicitiam, abnuebat: ꝗ negaret ſe alio precio id facturū, quàm ſi Spartiatam ſe ci-
uem facerent, omnia iura ciuitatis impertientes. Id Spartiatæ cū audiſſent ab initio fe-
rentes indigne, oraculū miſſum omnino fecerūt. Tandem imminente hoc ingēti Per-
Hegias. ſici exercitus metu annuebant, impertireq; homini uolebant. Eos iſte immutatos intel
ligēs, negare iam ſe eo ſolo eſſe cōtentum: ſed oportere fratrem ſuum Hegiam etiam fi
eri Spartiatam, eadē conditione, qua & ipſe fieret. Hoc dicens imitabatur, ut cōiectare
Melampus. licet, Melampodem regnum pariter & ciuitatē depoſcēs. Etenim Melampus cum ab
Argijs mercede conduceretur, è Pylo ad compeſcendum morbum furoris mulierum
Argiarū, depoſcebat pro mercede dimidiū regni. Recuſantibus id Argijs atq; digreſ-
ſis, cum plures è mulieribus inſanirēt, ita obtemperantes quod Melampus popoſcerat
daturi, reuerterūt. Ibi ille cernēs hos eſſe immutatos plura optauit, negans ſe inducturū
Bias. quæ uellent: niſi & fratri ſuo Bianti tertiam partem regni donaſſent. Argij in arctum
redacti hoc quoq; annuerunt. Ita Spartiatæ Tiſameno, quo maiorem in modum ege-
Tiſameni bant, prorſus aſſenſerunt: & cōceſſu iſtorum Tiſamenus Heleus, Spartiata effectus quin
certamina. ꝗ maxime certamina ex oraculo illis obtinuit. Hi duo ex omnibus hominib⁹ ſoli ſunt
à Spartiatis ciuitate donati. Quinq; autem certamina hæc fuere. Vnū & id primum
hoc, quod pugnatum eſt ad Platæas. Alterum, quod in Tegea cum Tegeatis atq; Ar-
Mantinei. gijs. Tertium, quod in Dipæenſibus cū uniuerſis Arcadibus, præter Mantineos. Quar
Dipæenſes. tum, quod cum Meſſenijs ad iſthmum. Vltimum, quod in Tanagra cum Athenienſi-
bus & Argijs. Hoc ultimū conſummauit quinq; certamina. Tiſamenus igitur Spartia
tarum tūc ductor, uaticinatus eſt Græcis in agro Platæenſi. Et apud Græcos quidem
pulchre litatum eſt, ſi ſe defenderēt, nō ſi Aſopum tranſgreſſi pugnam capeſſerēt. Mar
donio autē capeſſendæ pugnæ auido nō extitere pulchra exta, niſi & ipſe ſeſe defende-
Hegeſiſtrat. ret. Nam is quoque Græcis ſacrificijs utebatur, haruſpicem habens Hegeſiſtratum ui
Telliadeus. rum Heleum, & Telliadeorum præſtantiſſimum. Hunc ante ea tempora Spartiatæ
cum cepiſſent, in uincula coniecerant morte affecturi, ut à quo multa intoleranda per-
peſſi fuiſſent. Hegeſiſtratus in hac calamitate poſitus, utpote pro anima ſolicitus, &
qui ante mortem multa ac triſtia foret paſſurus, rem perpetrauit fide maiorem. Nam
ut erat ligneis atq; ferratis ſoleis uinctus, ferro quod illatum fuit potitus, confeſtim ex
cogitauit opus omnium (quæ nos nouimus) animoſiſſimum. Commentus qua ratiōe
reliquum pedis educeretur, præcidit ſibi dimidium pedem. Hoc acto quamuis ab ex-
cubitoribus obſeruaretur, tamen ſubruto muro profugit Tegeam uerſus, noctu iter
faciens, interdiu ſyluis ſe abdens atq; immorans, ut trinoctio Tegeam peruenerit. La-
cedæmonijs eum paſſim perſcrutantibus admirantibusq; magnopere hominis auda-
ciam: cuius dimidiatum pedem iacentem cernebant, ipſum non inuenire poſſent. Ita
Hegeſiſtratus Lacedæmonijs elapſus, in Tegeam, quæ per id tempus non erat pacata
Lacedæmonijs, transfugit. Sanato uulnere & ligneo pede affícto, ex profeſſo Lacedæ-
monijs hoſtis extitit. Sed non ad poſtremum ei protractum in Lacedæmonios odium
ꝓfuit. Nam in Zacyntho cum uaticinaretur, ab his captus atq; interemptus eſt. Verum

hic Hegeſiſtrati interitus poſterior rebus Platæenſibus fuit. Tunc autem is à Mardonio nō exigua ſumma cōductus, cupide ſacrificabat cum in Lacedæmonios odio, tum lucri gratia. Cum igitur exta non eſſent pulchra ad pugnam cōmittendam, neque ipſis Perſis neq; Græcis, qui cū illis erant (habebant enim & Græci ſuū haruſpicem quendam Leucadium Hippomachum) cumq; dilaberentur multi Græci, ſuaſit Mardonio Timogenides Herpyiuir Thebanus, ut exitus Cithæronis cuſtodiēdos curaret, quod diceret aſſidue Græcos ad hoſtem quotidie tranſire, ſeq; complures deprehendiſſe. Iam dies octo abierant poſitis è regiōe caſtris, cum iſte Mardonio hoc cōſilium dedit. Mardonius admoneri ſe pbe intelligēs, primis tenebris equitatum mittit ad ingreſſus Cithæronis, qui Platæas ferunt: quæ Bœotij tria capita, Athenienſes capita quercus appellant. Equites miſſi nō fruſtra peruenere. Nacti enim ingredientia campum qngenta iumenta, quæ cōmeatum è Pelopōneſo ad exercitum ſubuehebant, diripiunt; & eos qui iumēta ſequebantur immiſericorditer trucidant, neq; iumentis neq; hominibus parcentes. In quibus occidēdis poſteaq̄ ſatis ſunt graſſati, cum cæteris quæ eripuerant, ad Mardoniū ſunt & ad exercitum reuerſi. Poſt hanc rem geſtam biduum aſſumptum eſt, neutris pugnam laceſſere uolētibus. Nam etſi Aſopo tenus Barbari proceſſerant irritandi Græcos gratia, neutri tamē ſibi tranſeundum ſtatuebant. Egratus modo Mardonij progrediebatur, & Græcos moleſtia afficiebat: quia Thebani utpote in amorem Medorum uehemēter propenſi ferebant alacriter bellum, & aſſidue prouehebantur uſq; ad prælium. Deinde excipiētes Perſæ pariter ac Medi præcipue præclara facinora edebāt. His amplius ad decem uſq; dies nihil eſt actum. Vbi undecimus dies illuxit, cum & Græci multo plures efficerentur ad Platæas caſtris è regione poſitis, & Mardonius ſtationem grauaretur, ibi uenere in colloquium Mardonius Gobryis filius, Artabazus Pharnacis, uir apud Xerxem inter paucos Perſarum uirtutis expertæ. Quorū cōſultantum hæ fuere ſententiæ: Artabazi quidem expediens eſſe contractis quamprimum copijs ire ad mœnia Thebana, quò multum rei frumentariæ ipſis, multumq; pabuli iumentis compararent: atq; ibi conſidentes per ocium rem conficerent, uidelicet cum multum auri tum ſignati, tum non ſignati haberent, multum etiam argenti ac poculorum, ne parcerent illis, ſed ea ad Græcos mitterēt, eos præcipue qui ciuitatibus pſiderent: Fore enim ut illi ſuam traderēt libertatē, neq; oportere pugnandi adire diſcrimen. Eadē Thebanorum quæ iſtius ſententia erat, tanquam aliquid ultra hoc proſpicientis. Mardonij autem ſententia ferocior pertinaciorq; & nullo modo cedens: quippe opinantis meliorem ſuum eſſe, quàm Græcorum exercitum: ſatius primo quoque tempore confligere, quàm committere ut plures, quàm coacti erant Græci, cogerentur. Hegeſiſtrati uero auſpicia ualere ſinere, nec eis uim afferre: quinimo Perſarū more ſeruato debere cōfligere. Mardonio ita opus facto eſſe cenſenti nemo contradicebat. Qui ubi ſententia ſua uicit, accitis cohortium præfectis & q ſecum erant ducibus Græcorum (penes eum nanque erat ſumma imperij, nō penes Artabazum) percontabatur, num quod oraculum ſcirēt de Perſis tanquam perituris in Græcia. Silentib⁹ euocatis, partim q; ignorarent oracula, partim quod haud tutum putarent proferre quod ſcirent, inquit ipſe Mardonius: Quoniam uos aut nihil noſtis, aut promere non audetis, ego rem proferam, tanquam bene cognitam habens: Eſt oraculum Perſis fatale eſſe, ut in Græciam profecti diripiant templum, quod Delphis eſt, utque direpto templo omnes intereant. Quocirca cum hoc ſciamus, neque diripere conabimur, neq; adibimus tēplum, ob hanc cauſam interitum deuitaturi. Quo nomine quicunq; ueſtrum bene Perſis uolunt, uoluptatem capiant, tanquam Perſis Græcos ſuperaturis. Hæc locutus ſecundo loco ſignum dedit ut omnia appararent, & corpora curarēt, ueluti ſub lucis exortum prælio futuro. Oraculum, quod ad Perſas aiebat ſpectare Mardonius, id ego ſcio non Perſis redditum eſſe, ſed Illyrijs & Encheleorum copijs. Quod autem de hoc prælio redditum eſt à Bacide, id uero hoc fuiſſe:

Gramineis ripis Aſopi ac Thermodontis,

Hegeſiſtrati interitus. *Leucadius. Hippomachus.* *Timogenides.* *Tria capita. Capita quercus.* *Artabazi et Mardonij de ineundo prælio ſentētiæ.* *Oraculū Perſis redditum*

Barbaricæ Graijs acies clamore coibunt.
Hic multi occumbent defuncti munere uitæ,
Quando ſagittiferis aderit lux ultima Medis.

Thermodon
Tanagra.
Gliſantes.

Hæc ego atq; alia his ſimilia è Muſæo noui ad Perſas ſpectauiſſe. Fluuius autem Thermodon Tanagran ac Gliſantem interfluit. In ſequēti nocte, quàm Mardonius de oraculis interrogauit, exhortatusq; ſuos eſt, excubitores diſpoſiti fuere. Eius noctis cum multum proceſſiſſet conticiniumq; in exercitu eſſet & tempus concubium, tunc Alexander Amyntæ, dux & idem rex Macedonum ad excubias Athenienſium adequitauit, efflagitauitq; ſuos ut cum ducibus colloqueretur. Id audientes excubitores plerique remanſerunt: nonnulli ad duces concurrerunt: quibus aditis, inquiunt quendam equo aduectum eſſe è caſtris Medorum: qui nihil aliud proloqueretur, niſi nominatim appellans Athenienſium duces uelle ſe in colloquium illorum uenire. Duces hoc audito, confeſtim ad locum excubiarum ſecuti ſunt. Quos Alexander ubi uenere, his uerbis allocutus eſt:

Alexāder ad Athenienſes

Viri Athenienſes, hæc ego uobis uerba depoſito trado, ne cui efferatis niſi Pauſaniæ: ne ob id me perditum eatis. Quod haudquaquam dicerē, niſi cum uniuerſa Græcia ſolicitus eſſem: quippe qui uetuſta origine Græcus ſum, nec uellē uidere Græciam pro libera ſeruientem. Itaq; uos certiores facio, Mardonium atq; exercitum litare non poſſe, alioqui olim iam conflicturum. Is nunc ſacrificia ualere ſinere conſtituit: & ubi primum illuxerit uobiſcum confligere, extimeſcens admodum (quantum ego cōijcio) ne plures ad copias ueſtras accedant. Ad hæc uos parati eſtote. Quod ſi differret Mardonius, nec committet certamē, uos pſeuerate hic manere: paucos enim dies eis ſuppeditat commeatus: Sin hoc bellum uobis ex ſententia finietur, debebit aliquis ueſtrum reminiſci mei meæq; libertatis: qui Græcorum cauſa, rem adeo temerariam, libenter tamen feci, ut ad uos conſilium Mardonij deferrem: ne ue Barbari ex improuiſo uos adorirentur. Ego autē ſum Alexander Macedo. Hæc locutus Alexander, ad exercitum ſe recepit ad ſuamq; ſtationē. Duces Athenienſium ad cornu dextrum pfecti, quæ ab Alexandro audierant, Pauſaniæ retulere.

Pauſaniæ exercitus ordo

Hac ratione Pauſanias in metum Perſarum adductus: quoniam, inquit, ſub auroram prælium fiet, expedit uos Athenienſes ſtare in acie aduerſus Perſas uobis cognitos, ut qui cum Medis in Marathone pugnaſtis: Nos uero qui eorum ſumus inexperti atq; ignari (nemo enim Spartiata Medorum periculum fecit) contra uobis oppoſitos Bœotios & Theſſalos: quorum ſumus experti, horum Græcorum gratia. Itaq; opus eſt ſumptis armis uos in hoc dextrum, nos in ſiniſtrum cornu tranſite. Ad hæc ita reſpondere Athenienſes: Nobis quoq; olim iam inde ab initio poſteaquam aſpeximus Perſas aduerſus nos eſſe inſtructos, fuit in animo iſtud dicere, quod uos dicere occupaſtis: ſed uerebamur ne non grata eſſet uobis oratio. Nunc quandoquidem ipſi feciſtis huius rei mentionem & nobis iucunda oratio eſt, parati ſumus iſtud exequi. Vbi hoc utriſq; complacitum eſt, & loca pmutauerunt, ſub auroram rem aduertentes Bœotij ad Mardonium detulerunt. Ea audita Mardonius extēplo & ipſe conatus eſt Perſas contra Lacedæmonios transferre. Pauſanias hoc fieri intelligēs, nec latere factum ſuum, rurſus in dextrum cornu Spartiatas reducit. At ubi Mardonius & ipſe ſuos in ſiniſtrum duxit: & acies priſtino in loco ſtetere, miſſo caduceatore ad Spartiatas, Mardonius ita inquit:

Mardonij in Lacedę. obiurgatio.

Lacedæmonij, uos uero fama fert omnium (qui iſtic ſunt) eſſe præſtantiſſimos: qui neq; è bello fugiatis, neq; ordines deſeratis: ſed præſtantes aut interficiatis hoſtes, aut ipſi occumbatis. Horum nihil admodū ueri eſt. Quippe antequam manus conſerantur, uos cernimus fugientes, aciemq; deſerentes: & relegato Athenienſibus periculo, conſiſtentes ex aduerſo noſtrorū ſeruorū: quod neutiquam eſt factum præſtantium uirorum. Ex quo plurimū de uobis nos fefellit opinio, quos expectabamus ex nominis gloria miſſuros ueſtra ſponte caduceatorem nos puocatum, quod cū ſolis Perſis, tanq̄ huic rei ſufficientes pugnare uelletis. At nihil tale inuenimus quale ferebatur: ſed potius eſſe uos metu perterritos. Nunc igitur quoniam ipſi nō occupaſtis hoc dicere, occupamus. Vt quandoqdem uos

inter Græcos præſtantiſſimi eſſe exiſtimamini,& nos inter Barbaros, dimicemus toti-
dē utriq; numero. Etſi uideatur ut cæteri quoq; itidem,& illi poſtmodū pugnent. Sin
hoc non uideatur,ſed ſatis eſſe nos ſolos decernere, nos ſoli decernamus, & utri è nobis
uicerint, ij totum exercitum uiciſſe cenſeantur. Hæc fatus caduceator, cum aliquandiu
expectaſſent, nemine quippiam reſpondente,retro abijt,& rem Mardonio retulit.Ille
maiorem in modum lætatus & frigida uictoria elatus, equitatum in Græcos immiſit.
Equites in Græcos inuecti, omnem illorum exercitum perturbabant, iaculis ſagittisq;
inceſſentes. Qui cum eſſent hippotoxotæ,id eſt,equites ſagittarij,cominus pugnare in- *Hippotoxo-*
ſucti,fontem Gargaphium,unde cunctus Græcorum aquabatur exercitus,confuderūt *tæ.*
obſtruxeruntq;.Eum iuxta fontem ſoli Lacedæmonij ſtationem habebant:Cæteri Græ *Gargaphius*
ci ut quiq; ſtationes habebant,maius minúſue procul illinc aberant.Erat quidem Aſo- *fons.*
pus in propinquo:ſed aquari ex eo ab equitibus miſſilibusq; prohibiti,ita ad fontem p-
gebant.Hunc in modum aqua exercitus exutus cum eſſet,& ab equitatu perturbaretur,
duces Græcorum his, tum alijs de cauſis frequentes ad Pauſaniam in dextrum cornu
ueniunt.Qui etſi tales eſſent rerum ſtatus,tamen ob id præcipue angebantur, ꝙ iam re
frumentaria deficiebantur, cum ipſorum ſerui in Peloponneſum miſſi frumētatum in-
tercluderentur ab equitatu,quo minus ad caſtra reuerterentur. De hoc deliberantibus
ducibus uiſum eſt,ſi Perſæ eo die ſuperſederent committere prælium,eſſe cundū in in-
ſulam, quæ ab Aſopo & à fonte Gargaphio, ubi caſtra habebāt,decem ſtadijs abeſt,an-
te oppidum Platæenſe ſita in continente, hunc in modum: Fluuius superne è Cithæro
ne delabens in campum diuortia facit: rurſusq; intercapedine trium ferme ſtadiorum *Oeroe inſula*
ſua fluenta commiſcet. Huic inſulæ nomen eſt Oeroe: quam Aſopi filiam eſſe indige-
næ aiunt.In hunc locum Græci tranſire decreuerant, ut & affatim aquæ ad uſum habe-
rent, neq; ab equitatu ſicuti cum ex aduerſo erant,infeſtarentur. Et decreuerunt tranſi-
re nocte ſecunda uigilia, ne ipſos proficiſcentes conſpicati Perſæ, inſequente equitatu,
in tumultū uenirent.Quin etiam cum ad eum locum uentum eſſet,ubi Aſopi filia Oe-
roe diuortio aquarum è Cithærone cingitur, mitterent ſub noctem dimidium copia-
rum in Cithæronem ad recipienda ſeruitia, quæ frumentatum conceſſerant.Erant enī
illa in Cithærone intercluſa. Hæc ubi ſtatuerunt, totum illum diem inceſſente equita-
tu immenſum laborem pertulerunt. Sub exitum diei digreſſis equitibus ea noctis ho-
ra, qua de abeundo conuenerat, pleriq; ſumptis utenſilibus abſceſſerunt, non habentes
in animo quem ad locum ut irent, conuenerant. Nonnulli ut moueri cœptum eſt, iter
Platæenſem ad urbem intendunt, cupidi equitatum effugere,in templumq; Iunonis fu-
giendo perueniunt, quod ſitum eſt ante urbem, à fonte Gargaphio uiginti ſtadijs di-
ſtans.Quò ubi peruenere,poſitis pro templo armis,circa templum ipſum caſtra poſue-
re.Hos Pauſanias cernens ab exercitu digreſſos,præcipit & ipſe Lacedæmonijs,ut ſum-
ptis armis irent quà cæteri præcederent, ratus illos tendere ad locum conſtitutum. Ibi *Iunonis tem*
ad obtemperandum Pauſaniæ cæteri præfecti parati cum eſſent, Amōpharetus Polia- *plum.*
dæ tribunus cohortis Pitanetorum negare ſe fugiturum peregrinos, neq; ultro dede- *Amōphare-*
coraturū eſſe Spartam: quin etiam mirari id quod fieri cerneret,quippe q colloquio ſu- *tus Pitaneti.*
periori interfuiſſet. Pauſanias autem & Euryanax cum indigne ferentes non parère ſi- *Euryanax.*
bi illum, tum indignius cohortem Pitanetam relictum iri tribuno repugnante, quod
erat futurum ſi ipſi eos miſſos facerent, gratia exequendi ea, quæ cum alijs Græcis con-
ſtituiſſent: hoc reputantes ſubſtiterunt cum Laconicis copijs, conabanturq; perſuade-
re homini non id facto opus eſſe: & alij quidem hortabantur ſolum Amompharetum
à Lacedæmonijs ac Tegeatis relinqui. Athenienſes autem hoc ſibi faciendum puta-
runt, ut ubi collocati erant, ibi perſiſterent, intelligentes Lacedæmoniorū ingenia aliud
ſentientium, aliud dicentium. Itaq; ubi exercitus mouere cœpit, equitem è ſuis miſe-
runt ſpeculatum nunquid Spartiatæ tentarent abire: & abire prorſus in animo habe-
rent, ſciſcitatumq; à Pauſania quidnam facere oporteret. Præco ubi peruenit ad Lace-
dæmonios, cernit in loco inſtructos, eorumq; primores tendere ad rixas. Hortātibus

enim Amõpharetum Euryanacte & Pauſania, ne Lacedæmonios qui ſoli remanebãt, in periculum traheret: necdum perſuadentibus, donec uentum eſt ad iurgia, interuenit præco Athenienſis, Amompharet o inter altercandum ſumente ambabus manibus ſaxum, & illud ante pedes Pauſaniæ ponente ac dicente, ſe illo calculo ſententiæ ſuæ cal- *Peregrini.* culum dare, non fugiendos eſſe peregrinos, appellans Barbaros. Eum Pauſanias inſanum nec potentem mentis uocans, ad præconem Athenienſium, quæ iuſſus erat percontantem reſpondit, ut illis referret præſentem rerum ſuarum ſtatum, obſecrans eos ad ſeſe uenirent, & de diſceſſu eadem quæ ipſi agerent. Præcone ad Athenienſes reuerſo, hos inter ſe altercantes aurora deprehendit. Ad id tẽpus Pauſanias moratus, dato ſigno cæteros omẽs Lacedæmonios Tegeatis ſequẽtibus per edita abduxit, ratus Amompharetum non deſerturum alios, prout & cõtigit. Horum itinere rurſus inſtructa acie Athenienſes iere: & quia Lacedæmonij prærupta occupauerant & Cithæronis radices, metu eɋtatus ipſi deorſum ad campũ deflexere. Amompharetus nõ credẽs auſuros ipſos relinquere Pauſaniam, circuire eos qui manebant, ne deſererent ordinem. At ubi ij qui cum Pauſania erant iam abibant, tunc ratus ẽ diſciplina militari ſe deſeri, ſumptis armis cohortem ſuam lento gradu ducere ad agmen, quod decem circiter ſtadia pro- *Meloïs flu.* greſſum ad amnem Meloẽntem, in loco qui dicitur Argiopius, ubi ſitum eſt templum *Argiopius.* Cereris Eleuſinæ, ſubſtiterat: oppiens Amompharetι cohortem, eo cõſilio ut ſi Amompharetus cum ſua cohorte non diſcederet loco, in quo inſtructa erat, ſed in eo perſiſteret, retro ad hominem ſuppetias iret. Itaq; & Amompharet⁹ cum ſuis ad cæteros peruenit, & omnis Barbarorum equitatus ingruebat, agens pro ſua conſuetudine. Nam cum inſpexiſſet locum, ubi ſuperioribus diebus habuerant Græci caſtra, uacuũ, admiſ- *Thorax Lariſſæus.* ſis equis aſſidue inſequi pergens, illos adeptos urgebat. Mardonius quoq; cognito hoſtium nocturno abitu, inſpectóque loco deſerto, accitis Thorace Lariſſæo & fratribus *Eurypylus.* eius Eurypylo & Thraſydio, inquit: Filij Aleuei, quidnam dicetis adhuc, cum hæc de- *Thraſydius.* ſerta cernatis à Lacedæmonijs, quos negabatis uos finitimi ex acie fugere, ſed uiros ſummos eſſe in re bellica, qui & primi, ut omnes uidimus, locum in acie immutauerunt, & nunc proxima nocte ſe fuga proripuerunt? Proripuerunt autẽ, quia neceſſe eis erat cum his prælio decernere, qui non falſò ſunt hominum præſtantiſſimi. Vnde nullius eſſe ſe precij inter Græcos & ipſos nullius precij uiros, oſtenderunt. Cæterũ uobis Perſarum inexpertis, ſane quàm ignoſcebam laudãtibus iſtos uobis expertos. Artabazum autem uehementius admirabar formidare Lacedæmonios, & præ formidine ſententiam dicere ignauiſſimam, expedire ex his caſtris nos in urbem Thebanorum concedere obſidendos. Quam ſententiam rex antea aliunde quàm ex me audiet. Sed de hoc aliàs dicetur. Nunc autẽ iſtis ita facientibus non eſt remittendum, ſed inſtandum, donec intercepti nobis dent pœnas eorum, quæ in Perſas perpetrarunt. Hæc locutus, Perſas Aſopo tranſmiſſo curſim ducit contra Græcorum agmen tanquam fugam capeſſentium, Lacedæmoniosq; ſolos ac Tegeatas adeptus eſt. Nam Athenienſes tranſuerſis tramitibus ſubter prærupta in planum digreſſos nõ cernebat. Cæteri Barbarorum agminum præfecti Perſas mouentes ad Græcos inſequendos conſpicati, ſublatis & ipſi ſignis cuncti inſequuntur, pro ſe quiſq; maturantes nulla diligentia, nullo ordine uiam *Barbarorũ uociferatio.* ingreſſi. Et iſti quidem uociferatione ac tumultu inſtabant Græcis, tanquam excepturi. Pauſanias autem, ubi equitatu premi cœpit, equitẽ ad Athenienſes mittit, qui hæc diceret: Viri Atheniẽſes, propoſita dimicatione maxima, ut aut libera Græcia ſit, aut ſeruituti obnoxia, proditi ſumus à ſocijs noctu elapſis, & nos Lacedæmonij & uos Athenienſes. Quod reliquum eſt, ita nobis uidetur eſſe faciendum, ut quàm ſtrenuiſſime poſſumus noſmetipſos defenſantes, mutuo ſimus auxilio. Si in uos priores impetum dediſſet equitatus, è noſtra dignitate erat & Tegeatarum q nobiſcum Græciam non prodiderunt, ſubſidio uobis uenire. Nunc, quoniam totus in nos equitatus contendit, de- *Sagittarij Athenienſiũ.* betis uos ad partem maxime laborantem ſuppetias ferre. Quod ſi uobis aliquo diſcrimine occupatis, fas non eſt ſubſidio uenire, ſaltem hoc gratificamini nobis, ut ſagitta-

rios mittatis,quos agnoſcimus longe omnium(qui in hoc bello ſunt) promptiſſimos
eſſe ad nos exaudiendos.Hæc ubi audiere Athenienſes,cum mouerẽt ad ferendam ſtre
nue opem,& iam aduentarent, ibi in eos ĳ Græci qui partes regias ſequebantur, ex ad-
uerſo inſtructi inuadunt. Quo factum eſt, ut Athenienſes ab ĳs urgentibus auxilium
ferre non poſſent,ægre admodum id ferentes.Ita deſtituti Lacedæmonĳ,numero cum
leui armatura quinquaginta millia, & Tegeatæ numero tria millia (hi enim nuſquam
ab Lacedæmonĳs dirimebantur) ſacrificauerunt tanquam conflicturi cum Mardonio
præſentibusq́ copĳs: & cum litare non potuiſſent, multi eorum interea cadebant;mul
to plures uulnerabantur.Confertis enim gerris Perſæ ingentem uim ſagittarum emi-
ſerunt,adeo inſtanter, ut ſatagentibus Spartiatis,& quia litari non poterant,reſpiciens
ad templum Iunonis Platæenſium Pauſanias , implorauit deam , obſecrauitq́ ne ſpes
ſua ipſos omnino fruſtraretur. Adhuc eo deam his uerbis inuocãte, Tegeatæ prius ex-
urgentes in Barbaros tẽdunt:ſtatimq́ poſt Pauſaniæ preces ſacrificantibus Lacedæmo
nĳs exta pulchra extitere, qui aliquanto pòſt & ipſi in Perſas eunt. Perſæ omiſſis arcu-
bus ex aduerſo ſtetere. Ad quorũ gerra, primum pugna atrox commiſſa eſt iuxta ipſum
Cereris templum, eaq́ pertinax, donec ad propulſionem uentum eſt. Siquidem Bar-
bari ꝓhenſantes lanceas confringebant,nec audacia nec robore inferiores: ſed inermes
erant & imperiti, nec hoſtibus prudentia pares: qui etſi deni pluréſue aut pauciores in
ſingulos irruebant,tamen quia confuſi incidebant,à Spartiatis conficiebantur. Mardo-
nius qua parte ipſe ex equo albo ciens pugnam,mille delectis Perſarum præſtãtiſſimis
ſtipatus, ea maxime parte hoſtem urgebat, qui quandiu ſuperfuit, tamdiu Perſæ reſi-
ſtentes ſeſeq́ defenſantes, ſtrauere multos Lacedæmoniorum. Poſtea uero q̃ Mardoni
us & agmen,quod circa illum robuſtiſſimũ erat,occubuit,tum demum alĳ quoq; ter-
ga uertentes ceſſere Lacedæmonĳs, quorum pleriſq; officiebat ueſtis armis uacans. In-
ermes enim cum armatis prælium faciebant. Ibi & ultio necis Leonidæ de Mardonio
peracta eſt,ſecundum oraculum Spartiatis redditum: & uictoria omnium (quas unq̃
nouimus)ſpecioſiſſima potitus eſt Pauſanias,Cleombroti filius, Anaxandridæ nepos.
Horum ſuperiora maiorum nomina in Leonida recenſui, qui & Pauſaniæ maiores fu-
ere.Oppetĳt autem Mardonius ſub Aimneſto,uiro inter Spartiatas eximio,q aliquan-
diu poſt bellum Medicum trecentos uiros ſecum habens, apud Stenyclerum cum om̃i
bus Meſſenĳs qbuscum erat,bellum conflixit, ubi ipſe & trecenti occubuere. Ad Pla-
tæas autem Perſæ poſtquam à Lacedæmonĳs in fugam uerſi ſunt, nullo ordine ad ca-
ſtra ſua contendunt, & ad murũ ligneum quem fecerant in parte quadam agri Theba-
ni. Tenet me admiratio cum iuxta lucum Cereris dimicaretur, ne unum quidem Per-
ſarũ uiſum eſſe intraſſe fanum, neq; circa tẽplum occubuiſſe, ſed pleroſq; in profano:
opinor (ſi quid de rebus diuinis opinari oportet) deam ipſam eos nõ recepiſſe, q̃ a tem-
plum quod eſt in Eleuſine , Anactorium concremauerant. Hactenus pugna hæc geſta
eſt.Artabazus Pharnacis, cui iam inde ab initio diſplicuerat Mardoniũ relinqui ab re-
ge in Græcia, quiq́ multis uerbis pugnam diſſuadẽs nihil profecerat, hoc ſibi agẽdum
putauit:Is quod ſibi non placerent, quæ à Mardonio fiebant, eos quibus præerat (præ-
erat autem nõ paruis copĳs)ad quadraginta millia hominum ducebat inſtructos,dum
prælium fiebat,quid futurum è prælio eſſet probe intelligens, iuſſeratq́ omnes ire con
fertos quacunque ipſe duceret,& quà uiderent ipſum feſtinantem. Sic iuſſas tanquam
ad pugnam copias ducebat, cernit Perſas fugientes. Ita non ſeruato amplius eodem du
cendi ordine, ſed repente effuſo curſu fugæ ſe dedit , non ligneum murum uerſus, aut
Thebana mœnia, ſed ad Phocenſes, animo celerrime perueniendi ad Helleſpõtum. Et
ĳ quidem horſum iter intenderunt. Cæteris autẽ Græcis qui ſtabant à regis partibus,
ignauiter de induſtria agentibus, Bœotĳ tamen perdiu cum Athenienſibus decertaue-
runt. Nam ex Thebanis (qui cum Medis ſentiebant) hi nõ parum ſtrenuos ſe præſtite-
runt: qui nolẽtes ultro ignauiter agere ita dimicarũt,ut trecẽti primores eorum ac for
tiſſimus quiſq; illic ſub Athenienſibus occubuerint. Vbi & iſti terga dederunt nõ quà

Gerra Perſica.
Iunonis templum.
Pauſaniæ uictoria.
Aimneſtus.
Mardonĳ cædes.
Stenyclerus.
Anactoriũ.
Artabazus.
Murus ligneus Perſarũ.
Bœotĳ.
Thebani.

Perſæ & alia multitudo, quæ aut cum nemine pugnauerat, aut non expectauerat, ſed
Thebas uerſus fugerunt. Omnem rem pependiſſe è Perſis, quanquam & ipſorum qui
dam antè quàm cum hoſte congrederentur, fugæ ſe mandauerunt, apud me fidem fa-
cit, quod ad Perſas intuebantur: atque ita cuncti illis uictis fugam capeſſerunt, præter
equitatum tum alium, tum Bœotiorum: qui hactenus profuit fugientibus, ut aſſidue
adhærẽs hoſti, arceret eum ab amicis quos Græci inſequebantur. Inſequebantur enim
Græci uictores, urgendo Xerxianos atque interficiendo. Inter hunc tumultum nun-
ciatur Græcis, qui circa templum Iunonis inſtructi à prælio aberant, geri prælium &
Corinthij. Pauſanianos uincere. Ea re audita, Corinthij, Megarenſes, & Phliaſij nullo ordine eunt.
Megarẽſes. Corinthij rectà per colles, qua itur ad Cereris templum: alij per campum, quæ planiſ-
Phliaſij. ſima uiarum eſt. Quos iam hoſti propinquos nullo ordine irruere conſpicati Thebani
equites, quorum præfectus erat Aſopodorus Timandri, equos in illos incitauerunt,
eoſq; adorti ſexcentos ſtrauerunt. Cæteros ad Cithæronem uſque perſecuti, terga ce-
ciderunt. Et iſti quidem Megarenſes atque Phliaſij nulla cum laude perierunt. At Per-
ſæ cæteraq; multitudo poſtquam ad ligneum murum effugerunt, turres antequam La-
cedæmonij aduenirent, aſcendere occupant. Illis conſcenſis, quàm commodiſſime poſ-
ſunt murum præſtruunt. Ex quo ſubeuntibus mox Lacedæmonijs, acrior extitit muri
Muri Perſarum expugnatio. oppugnatio. Nam quoad Athenięſes abfuere, non modo ſeſe Barbari defenſabant, ſed
etiam Lacedæmonijs antecellebant, utpote ignaris murorum oppugnandorum. Vt uero
Athenienſes ſuperuenere, tum atrox muri oppugnatio propugnatioq; extitit: eaq;
permagno temporis ſpatio, tandem uirtute & pertinacia Athenienſes murum tran-
ſcenderunt, ſubrueruntq;, atque ea parte ſe Græci infuderunt, quorum Tegeatæ intro-
iere principes: ijdem tentoriũ Mardonij diripuerunt. Et ex eo cum alia, tum uero equo
Præſepe rum præſepe Mardonij ex ære totum ſpectatu dignum, quod præſepe Mardonij, Te-
Mardonij. geatæ in templo Aleæ Mineruæ repoſuerunt. Nam cætera quæ cepere, in unum cum
Alea Miner. cæterorum Græcorum præda contulerunt. Proruto muro, Barbari non amplius cater
uam cogere, nemo ſtrenuitatis memor eſſe, uidelicet oppreſſi intra exiguum tempus,
In tradenda & tot myriadibus interceptis exterriti. Quos tanto ſtudio Græci trucidabant, ut ex tri
hac Barbarorum cæde, ginta myriadib9, exceptis quatuor cum quibus Artabazus aufugit, ne tria quidem mil
lia hominum cædi ſuperfuerint. E Lacedæmonijs qui Spartani eſſent, unus & triginta
diſſentiunt nonnihil autores. ſunt omnino deſiderati. Tegeatarum ſedecim, Athenienſium duo & quinquaginta. In-
ter Barbaros ſtrenuiſſimi extiterunt, è peditibus quidem Perſæ, ex equitibus autem Sa
cæ, è uiris uero Mardonius. Inter Græcos cum Tegeatæ Athenienſeſq̃ multum emi-
nuerunt, tum multo plus Lacedæmonij. Quod nulla alia re poſſum oſtẽdere, niſi quod
omnes hi, eos qui ſibi oblati ſunt uicerunt. Lacedæmonij uero (quod robuſtiſſimum fu
it) hoſtileis exercitus ſuperauerunt. Quorum lõge præſtantiſſimus extitit mea ſenten
Ariſtodemus. tia Ariſtodemus, is qui ſolus trecentorum ex Thermopylis quod euaſiſſet dedecus, igno-
miniamq; acceperat. Secundum hunc nauauere operam Poſidonius, & Philocyon, &
Poſidonius. Amompharetus Spartiata. Quanquam cum ſermo haberetur, quiſnam præſtãtiſſimus
Amompharetus. extitiſſet, hi Spartiatæ qui adfuere, cenſuerunt Ariſtodemum, etſi præclara facinora edi
dit, tamen ad eluendam eam quam contraxerat inuidiam, ordinem deſeruiſſe, & pro-
palam mori uoluiſſe: Poſidonium uero qui perire noluiſſet, ob id extitiſſe tanto præ-
ſtabiliorem uirum. Verum id fortaſſe liuore dixerunt. Qui hac in pugna mortem op-
petiere, omnes honore affecti ſunt, præter Ariſtodemum: qui ideo caruit honore, quod
ob cauſam prædictam ſibi occumbendum putauit. Hi ſunt qui ad Platæas nobiliſſimi
Callicrates. extitere. Nam Callicrates extra prælium occubuit: quo nemo tunc in caſtra Græco-
rum præſtantior uenerat, non modo Lacedæmoniorum, ſed etiam aliorum Græcorũ.
Hic, cum Pauſanias ſacrificaſſet, ſedens in ordine, ſagitta per latera ictus eſt: & cum ali-
Aimneſtus. is pugnantibus ipſe exportaretur, ſeſe morientem miſerabatur, ad Aimneſtum uirum
Platæenſem inquiens, non ſibi dolere quod pro Græcia periret, ſed quod nihil manu
uſus eſſet, nullamq; operam nauaſſet dignam ſe & ſua cupiditate nauandi. Ex Athenien

ſibus eminuiſſe fertur Sophanes Eurychidis, è tribu Decelenſi. Decelenſes autẽ rem ali
quando geſſerunt, ut ipſi Athenienſes aiunt, in om̃e æuum fructuoſam. Siquidem cum *Sophanes.*
olim ad inueſtigandam Helenam Tyndaridæ cum magnis copijs oram Atticam inua-
ſiſſent, & populos è ſedibus ſuis eijcerent, ignari quonam loci ſubducta Helena eſſet,
tunc Decelenſes feruntur, & ut quidam uolunt, ipſe Deceleus tum dolore contume- *Deceleus.*
liæ quæ Theſeo fieret, tum metu totius Athenienſium ſoli, ne uaſtaretur, expoſuiſſe il-
lis omnem rem geſtam: eosq́ deduxiſſe ad Aphidnas, quas Titacus indigena Tyndari- *Aphidnes.*
dis proderet. Quo ex facto Decelenſibus permanſit ad hanc uſq; memoriam in Spar- *Titacus.*
ta immunitas uectigalium, & dignitas præſidendi: adeo quidem, ut bello quod mul- *Decelenſium immunitas.*
tis poſtea annis inter Athenienſes atque Peloponnenſes geſtum eſt, Lacedæmonij cum
cæteram Atticam popularẽtur, à Decela temperauerint. Ex hoc populo ortus Sopha
nes, & præclariſſime inter Athenienſes nauata opera, ancipiti ſermone celebratur. Vno *Ancora Sophanis.*
fertur geſtaſſe ferream ancoram è balteo thoracis catena alligatam: quam quoties ad-
uentantibus hoſtibus propinquus erat, obijciebat: ne illi irruentes ipſum ex ordine
ſummouere poſſent. Rurſus eiſdem in fugam reuertentibus, reſumpta ancora ita fugi
entes inſequebatur. Altero ſermone à ſuperiori differente fertur geſtaſſe ancoram non
ferream ex balteo alligatam, ſed inſignitam in ſcuto, quod nunquam acquieſcens aſſi-
due rotabatur. Extat & alterum Sophanis præclarum facinus, quod obſidentibus Ae-
ginam Athenienſibus, Eurybiadem uirum Argium quinq; certaminum uictorem ex *Eurybiades.*
prouocatione interemit. Sed aliquanto poſt hoc bellum, in quo uir egregius extitit,
dum Athenienſium unà cum Leagro Glauconis duxeſſet, & de metallis aureis decer-
taret, contigit ut ſub Hedonibus apud Daton occumberet. Poſt Barbarorum ſtra- *Leagrus.*
gem ad Plataeas editam, transfugit illuc ad Græcos mulier quædam, quæ erat pallaca *Metallorum aureorũ certamen.*
Pharandatis filij Theaſpis uiri Perſæ. Hæc cum accepiſſet Perſas fuſos eſſe, Græcos ui-
ctores, tum multo auro ornata inter ancillas & ipſas ornatas cum ueſte ſpecioſiſſima *Pallaca.*
carpento aduenit: ex eoq́ deſcendens, pergit ad Lacedæmonios adhuc in cæde occupa- *Pharãdates.*
tos: & intuita Pauſaniam illa omnia adminiſtrantem, agnouit hominem: cuius & no-
men iampridem & patriam didicerat. Eius genua amplectens, Spartæ rex, inquit, libe-
ra me ſupplicem captiuitatis ſeruitute, quam etiam hoc facto demeritus es, quod iſtos
extinxiſti, neq; dæmonum neque deorum reſpectum habentes. Equidem genere ſum
Coa, Hagetoridæ Antagoræ filia: ui raptam ex Co uir Perſes habuit. Huic reſpondẽs
Pauſanias: Bono, inquit, animo eſto, tum quia ſupplex, tum quia multa loqueris uera.
Nam filia es Hagetoridæ Coi, mihi inter omnes (qui illa circa loca incolunt) hoſpitis
ſummi. Hæc locutus, eam in præſentiarum Ephoris qui aderant, commendauit. Poſt-
modum in Aeginam, quò illa uoluit, ducẽdam curauit. Poſt huius mulieris digreſſum
continuo Mantinei ſuperuenerunt re iam confecta, qui ſe animaduertentes ueniſſe ſero *Mantinei.*
ad pugnam, magnæ iacturæ loco id ſibi eſſe putauerunt, ſed idoneos ſe eſſe ad ſumẽdas
de ſe pœnas dixere. Itaque cognito Medos qui cum Artabazo erant, fugæ ſe mandaſſe,
eos in Theſſaliam uſq; perſecuti ſunt, etſi uetantibus Lacedæmonijs inſequi fugientes.
Iidem poſtea domum reuerſi, duces ſuos exilio mulctauerunt. Poſt Mantineos ad-
uenere Helei, qui itidem ut Mantinei magno id ſibi detrimento exiſtimantes, domum *Helei.*
regreſſi ſunt, ſuosq́ & ipſi duces exilio mulctauerunt. Hactenus de Mantineis & He-
leis. Erat ad Plataeas in exercitu Aeginetarum è primoribus Lampon Pythei: qui Pau
ſaniam adiens, infandiſſima uſus eſt oratione, inquiẽs: Fili Cleombroti, rem tu mirifi- *Lamponis conſilium.*
cam & magnitudine & fulgore geſſiſti, cui dij tribuerunt, ut liberata Græcia omnes
quos nouimus, Græcos gloria ſupergredereris. Quod ſupereſt in hac re agas ita, ut &
tu maiore fama celebreris, & aliquis Barbarorũ poſthac caueat nefanda facinora per-
petrare in Græcos. Etenĩ Leonidæ apud Thermopylas interempti reciſo capite, Mar-
donius ac Xerxes truncum in crucem ſuſtulerunt. Quibus ſi uicem reddes, laudem nan-
ciſceris primum ab omnibus Spartiatis, ſecundo loco ab uniuerſis Græcis. Siquidem
ſuffixo Mardonio, Leonidam patruum tuum fueris ultus. Hæc Lampon gratiam ſe ini

turum ratus apud Pauſaniam dicebat. Cui reſpõdens Pauſanias: Tuam, inquit, hoſpes

Pauſaniæ reſponſum ad Lamponem.

Aegineta beneuolentiam atq; prouidentiam amplector, tñ ab æquitate iudicando deerras. Nam & me & patriam quos in altum extuliſti, ob hæc geſta ad nihilum redigis, cum ſuades mihi ſæuire in mortuũ, aisq; me auditurũ melius, ſi iſtud fecero, quod Barbaros decet potius facere q̃ Græcos, quodq; in illis & exprobramus. Quare ego neque Aeginetis, neq; ijs quibus iſta probant̃ aſſentior: cõtentusq; ſum Spartis placere ut honeſte agam, honeſteq; dicam Leonidæ, cui me iubes parentare, affirmo & ipſi & cæteris q apud Thermopylas occubuerũt, magnifice eſſe parentatum innumerabilibus horum funeribus. Tu uero poſthac ad iſtud cõſulendum ne me adieris, quod tibi impune

Præda Græcorum è Perſarum clade

eſſe, loco bñficij ponas. Hoc cũ ille audiſſet, abijt. Pauſanias edicto ꝓpoſito, ne qs de ꝑda qd tangeret, iuſſit ſeruos oẽm cõportare pecuniã. Illi ꝑ caſtra diſperſi inueniunt tentoria auro & argento referta, lectosq; auro & argẽto cõſtratos: crateras etiã aureos, phialasq;, & alia uaſa potoria, necnõ ſaccos ſup plauſtra interlucẽtibus intus incluſis ex auro & argẽto lebetibus. Quinetiã è cæſorũ cadaueribus exuebãt armillas, & torques & acinaces aureos. Nam uarij gñis ueſtimẽta nullius momẽti habebantur, earũ rerũ multum furto ſubtrahentes ſerui Aeginetis uenundabant, multum quod occultare nõ poterãt, repræſentabant. Vnde principiũ extitit ingẽtium diuitiarũ Aeginetis, utpote aurum à ſeruis pro ære mercantibus: collata pecunia decimam ſelegerunt, ex qua tum deo qui

Tripes aureus.

Delphis eſt, tripes aureus ibi repoſitus eſt, inſiſtens ſuper tricipiti ex ære colubro, proxime ara, tum deo qui eſt in Olympia Iupiter æreus decem cubitorum, tum deo q eſt apud iſthmũ Neptunus æreus ſeptem cubitorũ. Hac parte ſelecta, cæteras inter ſe diſtribuerunt, pro ſuo quiſq; merito accipientes. Itemq; pallacas Perſarũ, & aurum, & argẽtum, & reliquam pecuniam cum iumẽtis. Quæ aũt peculiariter data ſunt, qui opti-

Pauſaniæ præda.

mam operam nauauerunt ad Platæas, refert̃ à nemine, data tamẽ fuiſſe arbitror. Certe Pauſaniæ ſunt ex omnibus dena & ea delecta dono data, ex mulieribus, equis, talẽtis, camelis, & item ex cæteris rebus. Fertur autem hæc quoq; acta eſſe, & Xerxem dum è Græcia fugit, om̃em apparatũ ſuum ex auro argentoq; & peripetaſmatis Mardonio

Perſarum luxus.

reliqſſe, & Pauſaniam dum eum apparatũ uidit, iuſſiſſe piſtores & coquos cœnam ſibi uti Mardonio inſtruerent. Quod cum illi feciſſent, tum Pauſanias lectos intuentem aureos, argẽteosq; probe inſtratos: mẽſas etiam aureas ac argenteas, magnificumq; cœnæ apparatum, propoſitis bonis ſtupefactum, imperaſſe per iocum ſuis miniſtris ut Laconicam inſtruerẽt cœnã. Id cum illi ex ſpatio multum diſtante feciſſent, ibi eundem ca-

Lacedæmoniorum frugalitas.

chinnantem acceriſſe Græcorũ duces, eisq; ubi cõuenerunt inter oſtendendum utriuſq; cœnæ apparatũ dixiſſe: Viri Græci, hac ego uos de cauſa conuocaui, quòd uolebam uobis amentiam Medorũ ducis oſtendere: qui cum talem uitam duceret, ad nos ſubigendos uenit, qui tam miſere uictitamus. Hæc Pauſanias apud Græcorum duces dixiſſe fertur. Interiecto deinde tempore complures Platæenſium repererunt loculos auri, ar-

Caput ſine ſutura.

gentiq;, & aliarum pecuniarũ. Hoc quoq; rei apparuit poſtmodum in his mortuis carne nudatis, ut cum eorũ oſſa cõportarent unum in locum Platæenſes, inuẽtum ſit caput

Dentes uno ex oſſe.

nullã ſuturã habens, ſed ex uno oſſe ſolidum. Item maxilla cum eo quod ſuper maxillam eſt, habens dentes etſi diſtinctos, tamen ex uno oſſe uniuerſos tam molares quàm cæ-

Oſſa quinq; cubitorum.

teros. Quinetiam oſſa uiri quinq; cubitorũ. Poſtero die cum Mardonij cadauer non extaret, incertũ à quibus hominibus ſubtractum. Audiui tamen iam diuerſos illum ſepeliſſe: & ob id permultos ſcio ingentia dona ab Artõte Mardonij filio accepiſſe. Quis curam ſuſceperit cadaueris Mardonij humandi, pro comperto nõ potui audire: habet tamen huius rei nonnihil famæ Dionyſiophanes uir Epheſius. Mardonius quidem hoc

Dionyſiophanes.

modo tumulatus eſt. Græci uero poſteaq̃ prædam diſpertierũt, cæſos ſeparatim quiſ-

Poſidonius. Philocyon. Callicrates.

q; ſuos tumularunt. Lacedæmonij tribus ſepulchris effectis, in eorum uno ſacerdotes, è quibus fuere Poſidonius & Amõpharetus & Philocyon & Callicrates: in altero reliquos Spartiatas, in tertio ſeruos humauerũt. Hũc in modũ Lacedæmonij ſepulti ſunt. Tegeatæ uero & Athenienſes ſuos utriq; promiſcue condiderunt: necnon Megarenſes

atq; Phliaſij ſuos ab equitatu interemptos. Horum omnium ſepulchra fuerunt plena.
Nam aliorum ſepulchra quæ ad Platæas oſtenduntur, ea ſunt (quantum ego accipio) *Græcorum*
ab ijs excitata, qui erubeſcebant ſe à pugna abfuiſſe, cũ ſero ſuperueniſſent. Quippe tu- *ſepulchra.*
mulus illic uiſitur, qui dicitur Aeginetarũ: quem ego audio decem poſt hanc pugnam
annos rogatu Aeginetarum ab Cleade Autodici uiro Platæenſi illorum hoſpite, excita- *Cleades.*
tum fuiſſe. Græcis ſtatim à cæſorum humatione in agro Platæenſi inito conſilio ui-
ſum eſt bellum Thebis inferendum, petẽdumq; eos qui cum Medis ſenſiſſent: & in pri-
mis Timegenidem & Attaginum, qui principes factionis extitiſſent: & ni eos dedidiſ- *Timegeni-*
ſent, non prius ab urbe diſcedendum, q̃ eam euertiſſent. Hoc ubi decreuere, undecimo *des*
à pugna die mouentes obſedere Thebanos, iuſſos dedere quos dicimus uiros. Abnuen *Attaginus*
tibus dedere Thebanis, agrum eorum populabant, murumq; adoriebãtur. Quibus ab
agro uaſtando non diſcedentibus, uiceſimo die Timegenides ad populares ita inquit:
Viri Thebani, quandoquidem Græcis ita cõſtitutum eſt, non prius abſcedere ab oppu
gnatione Thebarum, q̃ aut eas expugnauerint, aut nos dediderítis, abſit ut noſtra cau-
ſa Thebanus ager amplius uexetur. Sed ſiue per cauſam depoſcendi nos, pecunias cupi
unt, pecunias eis publico demus. Nam & publice cum Medis ſenſimus: nõ autem nos
ſoli. Siue reuera depoſcentes nos urbem obſident, noſipſi nos in diſceptationem ex hi-
bemus. Eum Thebani ſane probe & opportune locutum arbitrantes, e ueſtigio cadu-
ceatorem ad Pauſaniam miſere, uelle ſe uiros dedere. Ea re inter eos conuenta, Attagi-
nus ex urbe profugit, cuius liberos ad ſe Pauſanias adductos culpa abſoluit, negans pue
ros factionis Medicæ eſſe principes. Cæteri quos Thebani dedidere, ipſi quidem puta-
bant ſe crimen refutaturos, ac pecunia elapſuros. Pauſanias autem hoc ipſum ſuſpicans,
fortè ubi illos accepit, dimiſſis omnibus ſociorum copijs, Corinthum deductos ſuppli-
cio affecit. Hæc hactenus, quæ ad Platæas & ad Thebas geſta ſunt. Artabaxum Pharna- *Artabazi fu-*
cis, ut è Platæis fugiens porrò ſe proripuerat, Theſſali, cum ad ipſos uenit, hoſpitio inui- *ga*
tatum interrogabant de reliquo exercitu, ignari prorſus rei ad Platæas geſtæ. Iſte intel-
ligens ſi omnem ueritatem pugnæ referret, aditurum ſe uitæ diſcrimen cum ſuo exerci
tu (fore enim, ut omnes cognita re ipſum adorientur) ideo ne apud Phocenſes quidem
retulerat quippiam, ad Theſſalos autem ita locutus eſt: Equidem uiri Theſſali maturo
(ut cernitis) quàm celerrime peruenire in Thraciam, miſſus cum hac exercitus parte
ad quoddam negocium tranſigendum. Mardonius ipſe cum ſuo exercitu aderit, noſtria
ueſtigijs inſiſtens, cui hoſpitium & officium præſtate. Hæc enim uos in tempus præſti-
tiſſe non pœnitebit: Hæc fatus, copias feſtinabundus per Theſſaliam Macedoniamq́ue
agebat, rectà Thraciam uerſus, tanquam uere properans ac regionem mediterraneam
præcidens, peruenit Byzantium, permultis ſociorum in itinere relictis, qui uel à Thra-
cibus obtruncati ſunt, uel quod fame atque labore erant enecti. Ex Byzantio nauigijs
tranſmiſit in Aſiam: Hunc in modum iſte redijt. Quo autem die ad Platæas pugnatum
eſt à Perſis, ea die contigit hoc apud Mycalem Ioniæ geri. Cum apud Delon Græci *Mycale.*
conſiderent, ij qui unà cum Leutychida Lacedæmonio nauibus uenerant, eò appulſi
ſunt è Samo legati, Lampon Thraſyclei, & Athenagoras Archeſtratidæ, & Hegeſi- *Lampon.*
ſtratus Ariſtagoræ, miſſi à Samijs clam Perſis ac tyranno Theomneſtore Androdaman *Thraſycleus*
tis, quem Perſæ tyrannum Sami conſtituerant. Hi cum adierunt duces, uerba fecit He- *Athenago-ras*
geſiſtratus multa & uaria: Fore enim, ut ſi tantummodo hos uiderent Iones, à Perſis de- *Hegeſiſtra-*
ficerent, nec Barbari expectarent: etiam ut expectarent, tamen non aliam prædam ta- *tus*
lem iſti reperirent. Præterea deos inuocans obſecrabat, ut Græcos Græci liberarent, *Theõneſtor.*
ulciſcerenturq; Barbarum: facilia dicebat factu eſſe, quia naues illorum ſegnes eſſent
ad curſum, nec pares Græcis ad prælium. Si quid uero apud hos ſuſpicionis ſubeſſet,
ne dolo deducerentur, dicere paratos eſſe ſe, ut in horum nauibus pro obſidibus age-
rentur. In his obſecrandis cum multus eſſet hoſpes Samius, ſciſcitabatur eum Leuty- *Leutychides*
chydes, ſiue hominis gratia, uolens audire nomen, ſiue caſu, id deo agente: Samie ho-
ſpes, quod eſt tibi nomen? Ille reſpondet, Hegeſiſtrato. Leutychides interpellata reliqua

eius oratione,ſi quam inſtituerat:Accipio, inquit, pro augurio Hegeſiſtratum. Hoſpes
Samie,effice tu, ut nauigemus, data nobis parte, & iſtos qui tecum ſunt fide, Samios
promptos eſſe ad ineundam nobiſcum ſocietatem.Hæc locutus, & rem pariter exequi
aggreſſus eſt.Nam cum Samiȷ̃ extẽplo fidem,interpoſito etiam iureiurando,dediſſent,
de ſua ſocietate cum Græcis, Leutychides dimiſſis domũ cæteris legatis,iuſſit eum cui-
us nomen pro augurio acceperat, ſecum nauigare . Græci eum illic diem commorati,
poſtridie pulchre litauere,haruſpice Deiphono Eueniȷ̃ Apolloniata,ex Apollonia,quæ
eſt in ſinu Ionico.Huius patri Euenio res huiuſmodi contigit:Sunt in hac Apollonia ſa
Solis oues. cræ Solis oues,quæ interdiu ſecundum flumen paſcuntur, quod è monte Lacmone per
Apolloniatem agrum fluit in mare iuxta Oricum portum.Eas noctu ſtabulantes in an-
Euenius. tro,non procul ab urbe, cuſtodiunt delecti uiri, diuitiȷ̃s & genere inter populares ſuos
ſplendidiſſimi, ſingulis annis ſinguli, quod ex oraculo quodam Apolloniatæ eas oues
permagni faciant. Ibi Euenius hic, cum aliquando delectus ad cuſtodiendas oues non
excubaret uigilans,ſed obdormiſſet,ingreſſi antrum lupi, circiter ſexaginta oues truci-
darunt.Id ubi iſte adnimaduertit,rem ſuppreſſit,neminiq́ aperuit,habens in animo to-
tidem mercari,quas ſubſtitueret. At Apolloniatæ ubi acceperunt (neq; enim eos quod
geſtum erat latuit)adductum in iudicium I uenium condemnauerunt, ut quia uigili-
Euenius excæcatur. am edormiſſet,uiſu priuaretur.Quem poſteaquam excæcauerunt,mox eis neq; pecora
fœtificauere, neque humus pro conſuetudine fructum ferre. Erant autem illis pecora
& in Dodona & in Delphis. Interrogati prophetæ cauſam mali præſentis,reſponderūt
cauſam eſſe, quia cuſtodem ſacrarum ouium Euenium inique luminibus orbaſſent: ſe
enim immiſiſſe lupos: nec prius ab illius ultione ceſſaturos, quàm ei ſatis feciſſent ex
ȷ̃s,quæ in eum perpetraſſent, prout ipſe ſibi ſuo arbitrio ſatiſfactum putaret. His perfe
ctis,daturos ſe Euenio tale donum, quod habentem plerique hominum putarent bea-
tum:Hæc Apolloniatis ſunt reddita oracula.Quæ Apolloniatæ ſilentio ſupprimentes,
quibuſdam è ciuibus exequenda delegauerunt. Iſti hunc in modum putarunt exequen
da:Euenium in ſtatione ſedentem adeunt,eiq; aſſidentes aliȷ̃s de rebus uerba faciunt,do-
nec deueniunt ad miſerandam hominis calamitatem.Ita introducta eius rei mentione,
percontantur quam mulctam optaret, ſi eam uellent pendere Apolloniatæ. Hic qui
oraculum non audiſſet, ſe optare dixit duo prædia ciuium, quos nominabat, quorum
patrimonia omnium Apolloniatarum putabat eſſe pulcherrima, & præterea domici-
lium,quod in urbe ſciebat eſſe optimum.Horum ſi compos effectus eſſet,non infenſum
ſe poſthac fore dicebat,ſed hac ſatisfactione contentum. Hoc cum reſpõdiſſet Euenius,
tum ȷ̃ qui ei aſſidebant excipientes:Eueni,inquiunt,hanc tibi ſatisfactionem Apolloni-
atæ pro ereptis oculis tibi rependunt,ex oraculo eis reddito.Euenius,ubi omnem rem
audiuit,indigno animo tulit ſeſe fuiſſe deceptum. Ciues ea prædia à dominis mercati,
huic,qui illa optaſſet,dedere, qui mox deinde inſitam diuinationem obtinuit, unde ce-
Euenius uates. lebratiſſimus euaſit.Huius Eueniȷ̃ filius fuit Deiphonus, qui ductus à Corinthiȷ̃s exerci
tui uaticinabatur. Quanquam illud quoque audiui, Deiphono negocium in Græcia
Deiphonus uates, fuiſſe exhibitum: quòd ſe filium Eueniȷ̃, cuius non eſſet, nuncuparet. Poſtquam litaue-
re Græci,claſſem è Delo Samum uerſus ſoluerunt: quam cum Samum applicuiſſent,
ad templum Iunonis eam locauere, ſeſe ad prælium naualé apparantes. Eorum cur-
ſum ad ſe eſſe Perſæ audientes, & ipſi cæteras naues ad continentem reducunt, præter
Phœniſſas,quas abire permiſerant.Non enim cenſebãtur pugnam naualem ſibi eſſe ca-
peſſendam,cum pares hoſti non eſſe ſibi uiderentur. In cõtinentem aũt ideo nauigabãt,
ut eſſent ſub ſuo peditatu,qui apud Mycalem agebat,præcepto Xerxis ab aliȷ̃s copiȷ̃s re-
lictus ad Ioniam tutandam,numero ſexaginta millia,duce Tigrane, omnium Perſarum
Tigranes. & ſpecie & ſtatura eminentiſſimo.Ad hunc exercitum cõſtituerant refugere duces Per
Gæson. ſicæ claſſis,ſubductisq; nauibus,munimenta ualli circundare, in illarum ſuumq; præſi-
Scolopis. dium.Hoc inito conſilio,profecti ſunt ad Potnienſium templum Mycales, prætervecti
Philiſtus. ad Gæſonẽ & Scolopoentem,ubi Cereris Eleuſinæ cernitur templũ,quod Philiſtus Paſi-

Neleus Codri.

cliſs condidit, ſectans Neleum Codri in colonia Mileti locanda uenerunt. Ibi ſubductas naues munimento circundederunt: & è ſaxis ſtipitibusq́; felicium arborum, quas ipſi exciderunt, & circum munitiones depactis ſudibus ſe inſtruxerunt, tãquam & obſidendi & uictoria potituri. In utrunq; ẽm caſum ratione inita ſeſe apparabant. Hos abiiſſe in continentem poſtquam accepere Græci, tanq̃ eos Barbari effugiſſent, ægre ferebãt, incerti quid agerent, retró ne ſe reciperent, an tenderent in Helleſpontum. Tandem neutrum horum uiſum eſt eſſe faciẽdum, ſed porrò eundum in continentẽ. Præparatis igitur ad pugnam naualem tabulatis, aliisq́;, quibuſcunq; opus erat, ad Mycalem nauigant: & cum proxime caſtris hoſtium fuere, neminem ex aduerſo obuiam ferri uident, ſed naues intra murum ſubductas, & magnam uim peditatus pro littore diſpoſitam. Ibi primum Leutychides nauem littori applicans, q̃maxime appropinquare poterat, Iones p ꝑconem cõpellabat, inquiens: Viri Iones, quicunq; è uobis me exauditis, intelligite quæ dico: Nihil enim horum quæ uobis mando, intelligunt Perſæ: ubi pugnam conſeruerimus, debetis ante omnia reminiſci libertatis. Deinde teſſeræ Hebes. Hoc qui è uobis non audiit, ab eo qui audiit diſcat. Huius facti eadẽ mẽs fuit quæ Themiſtoclis ad Artemiſiũ: ꝙ uidelicet hæc uerba ſi laterent Barbaros, inductura ad obſequendum Ionas eſſent: ſin delata ad Barbaros, redderent eis Græcos infidos. His per Leutychidem admonitis, ſecundo loco Græci naues littori admouent, & ex illis in littus egreſſi, ſeſe ad pugnandũ inſtruebant. Quod facientes cum cernerent Perſæ, & ſcirent Samios fuiſſe adhortatos, arma Samiis adimunt, ſuſpicati illos ſentire cum Græcis. Quippe Samii exceptos circa Atticam Athenienſes à Xerxe, & illuc claſſe Barbarorum deuectos, redemerant omnes, Athenasq́; cum uiatico remiſerant. Quo nomine non in minimam ſuſpicionem uenerant, quod quingenta hominum capita hoſtium Xerxis liberaſſent. Præterea Mileſiis, tanquam maxime locorum gnaris, Perſæ imperant, ut compita quæ ad cacumina Mycales ferunt cuſtodiant: eo cõſilio facientes id, ut Mileſii ab exercitu abeſſent. Hunc in modum ab iis Ionibus, qui aliquid rerum nouarum moliturí uidebantur, ſi facultatem nacti eſſent, Perſæ ſibi præcauerunt. Iidem facta ex gerris teſtudine, ſeſe conſtipauerant. Græci ubi inſtructi fuere, ire in Barbaros tendunt: quibus euntibus, aduolauit in uniuerſum exercitum rumor, caduceumq́; ſupra fluctus poſitum apparuit. Rumor autẽ huiuſmodi ad eos ferebatur: Græcos acie in Bœotiis ſuperaſſe Mardonii copias. Multis autem ſignis res quæ diuinitus fiunt, declarantur: etſi tunc eodem die contigit utraque clades, ea quæ ad Platæas accepta, & quæ ad Mycalem accipienda erat. Fama quæ huc ad Græcos uenit, reddidit eos multo ferociores, & ad ſubeundum ultro periculum alacriores. Alterum etiam quiddam concurrere contigit, ut ad utranque pugnam fuerint Cereris Eleuſinæ templa. Nam apud ipſum Cereris fanum (ut à me ſuperius demonſtratum eſt) in agro Platæenſi pugna commiſſa eſt, & item in Mycale, iuxta Cereris delubrum pugna erat committenda: ut non ab re uenerit ad iſtos fama uictoriæ Pauſaniæ atq; Græcorum. Nam pugna ad Platæas diluculo diei geſta eſt, apud Mycalem ueſperi. Quarum utranq; eodem eiuſdem menſis die geſtam eſſe, non diu pòſt ab his rem repetentibus declaratum eſt. Ante rumoris aduentum ſubibat iſtos timor, nõ tam de ſeipſis, q̃ de Græcia, ne Mardonio ſubiiceretur. At ubi fama hæc ad eos aduolauit, impenſius atq; properantius ad congrediendum proceſſerunt: tanto animo Græcis ac Barbaris in pugnam tendentibus, tanquam inſulæ eis & Helleſpontus propoſita ꝑmio eſſent. Athenienſes, & qui iuxtà erant, inſtructi pene dimidium copiarum, iter tenebant per littus atq; planitiem. Lacedæmonii aũt, & deinceps collocati, per confragoſa & montes. Quædum Lacedæmonii circuibant, interim Athenienſes in altero cornu prælíabantur: Perſæ, quoad ſibi gerra manſere recta, ſeſe defenſauere, nihilo inferiores hoſtibus. Poſtea uero q̃ Athenienſium, & eorum qui cũ Athenienſibus erant, copiæ adnixæ ſunt, uehementius ſe mutuo adhortantes, ut laus operis ipſorum eſſet, non Lacedæmoniorũ, tum commutari iam res, & deiectis gerris Græci cõferti impreſſionẽ facere in Perſas: illi accepto impetu perdiu reſtitere. Ad poſtremũ in munitiões refugere, cũ qb' pariter irruperũt

Leutychidis ſtratagema.

Hebes teſſera.

Artemiſius.

Samii.

Res diuinitus futuræ ſignis declarantur.

Cereris delubra.

Platæarum pugna.

Mycales pugna

Athenienſes,& Corinthij,& Sicyonij,&Trœzenij:ita enim erãt ij in acie collocati. Vbi
uero & murus captus eſt, ibi Barbari nõ roboris memores eſſe,ſed fugæ, præterquam
Perſæ. Hi ſoli ad paucos rẽdacti pugnabant, Græcis aſſidue in murũ irruentibus. Quo-
Ithramitres. rum duo duces, Artayntes, & Ithramitres, claſſiarij exercitus duces effugerunt: totidem
Mardontes. pugnantes occubuerunt, Mardontes, & pedeſtrium copiarum dux Tigranes. Adhuc di
Tigranes, micantibus Perſis, ſuperuenere Lacedæmonij ac ſocij, qui eos qui ſupererant trucidaue-
runt. Ipſorum quoq; Græcorum complures illic cecidere, & cum alij ex Sicyonijs, tum
Perilaus. eorum dux Perilaus. Quinetiam Samij, qui in exercitu Medorum militabant, quibus
adempta arma fuerant, ubi uiderunt ſtatim ab initio pugnam pertinaciorem, quoad
poterant Græcis ſuppetias ire. Quos inchoaſſe cernentes alij Iones, ita & ipſi à Perſis de-
ficientes adorti ſunt Barbaros. Mileſiis præceptum erat, ut exitus uiarum cuſtodirent,
Perſarum ſalutis gratia, ut ſi qui caſus (quemadmodum accidit) eos deprehẽdiſſent, Mi-
leſiis ducibus ſalutem ſibi ad Mycales cacumina compararent. Huius quidem rei cauſa
Ionia rurſus Mileſii illic collocati fuerant, ne'ue ſi pugnæ adeſſent, aliquid innouarent. At illi è con-
Grecia reſti trario prorſus quàm iuſſi fuerant fecere: alijſq; quæ ad hoſtem ferebant uijs, in Barba-
tuta. ros ingruere, & ad extremum in eis mactandis omnium extitere hoſtiliſſimi. Hunc in
Hermolycus modum Ionia iterum defecit à Perſis. In hoc prælio præclariſſimam inter Græcos ope
ram nauauerant Athenienſes, & ex Athenienſibus Hermolycus Euthœni, uir in Pan-
cratio celeber: cui poſtea contigit, ut bello inter Athenienſes & Caryſtios in pugna,
Gereſtum, apud Cyrnum agri Caryſtij facta, cæſus in Geræſto iaceret. Secundum Athenienſes
egregij extitere Corinthij Trœzenijq;, ac Sicyonij. Græci perquàm multis Barbaro-
rum alijs in pugna, alijs in fuga interfectis, eorum naues incenderunt, totumq; murum
Ioniæ trãſla egeſta illinc in littus præda, & quibuſdam pecuniarum theſauris repertis. Vbi caſtra
tio. atq; naues cremauere, uela fecerunt. Et cum Samum appulſi ſunt, conſultabant de gen-
te Ionica transferẽda, & ubinam in Græcia illam locari oporteret, cuius ipſi imperium
obtinerent. Neq; enim uidebatur eis fieri poſſe, ut per omne tempus Ionibus tutandis
præeſſent: ſperandum eſſe, ut Iones à Perſis rebellaſſe gauderent. Ad hæc magiſtratus La
cedæmoniorum cenſebant emporia nationum Græcarum, quæ cum Medis ſenſiſſent,
eiectis incolis, danda cum territorio Ionibus habitanda. Athenienſes è contrario, non
eſſe principatum Ioniæ ſummouendum, nec Lacedæmonijs de ipſorum colonijs conſul
tandum. Et cũ in hoc contenderent Athenienſes, libenter eis ceſſere Peloponnenſes. at-
que ita Samios, & Chios, & Lesbios, ac cæteros inſulanos, qui ſecum militabant, ad ſocie
tatis fœdus adegerunt: data acceptaq; fide cum iureiurando, ſe permanſuros in ſocietate
nec ab ea deſcituros. Hoc iureiurando accepto, ad pontes ſoluendos nauigauerunt, rati
adhuc illos intentos ſe eſſe inuenturos. Et iſti quidem in Helleſpontum nauigabant. Ii
uero Barbari qui profugerant, nõ ita multi cum ad cacumina Mycales perueniſſent, ſe
Maſiſtes. Sardis recipiebant. Qui dum iter faciunt, Maſiſtes Darij filius, qui pugnæ male geſtæ
affuerant, conuiciari Artayntæ cum alijs multis probris, tum uero dicere, illum muliere
Muliere fuiſſe ignauiorem, ita illam præfecturam adminiſtraſſet, dignumq; omni malo eſſe, qui
ignauior de regia domo male meritus eſſet. Apud Perſas ſummo opprobrio dat, audire ſe mulie
re eſſe ignauiorẽ. Artayntes ubi multa audijt, indigne ferẽs, acinacẽ in Maſiſtẽ ſtringit,
interficiẽdi auidus, quẽ irruentẽ cernẽs Xenagoras Praxilai uir Halicarnaſſeus, ut ſtabat
à tergo, hoſtem mediũ accipit, ſublatum humi allidit, intereaq; ſatellites Maſiſtis affuere.
Eo facto Xenagoras & ipſius Maſiſtis gratiã inijt, & Xerxis, cuius fratrẽ ſeruaſſet. Quip-
Xenagoras pe ab eo ob hanc rem totius Ciliciæ ꝑfectura donatus eſt. Nihil hoc amplius inter uiã
Praxilai. Barbari egerunt, Sardiſq; peruenerunt, ubi rex erat, & ex eo tẽpore, quo prælio nauali
male geſto Athenis, illuc profugerat. Sardibus autem tunc agens, adamabat uxorem
Xerxis amo Maſiſtis, quæ & ipſa illic erat. Ea cum potiri non poſſet, neq; donis miſſitandis, neq; ui,
res. quam afferre nolebat fratris Maſiſtis reſpectu: quæ res & mulierẽ retinebat, probe gna
Darius. ram, non ſe coactum iri ui. Ibi Xerxes cætera prohibitus huc euaſit, ut filio ſuo Dario

in matrimonium daret filiam huius mulieris,ac Maſiſtis: exiſtimans ſi hoc feciſſet,commodius ſe illa potiturum. Contracto matrimonio, alijsq; ex conſuetudine celebratis, Suſa profectus eſt. Eò poſtquam peruenit,& uxorem Dario domum duxit,ita demum ab uxoris Maſiſtis amore ceſſauit, adamata ex familiaritate nurus Maſiſtis filia, cui nomen erat Artayntæ. Qua cum potiretur, proceſſu temporis res patefacta eſt, hunc in modum: Ameſtris uxor Xerxis,amiculum quod ipſa texuerat,atq; grande atque diſtinctum,& ſpectatu dignum,uiro donauit. Quo ille delectatus atque amictus,ad Artayntam ſe confert,atq; ubi ſe oblectauit cum ea, iuſſit à ſe petere mulierem quæ optaret ſibi fieri in remunerationem obſequij. Omnia enim quæ peteret,impetraturam. Ad hoc illa reſpondens (debebatur enim toti familiæ infortunium) dabis'ne, inquit, mihi quicqd à te petiero? Xerxes omnia alia potius eam petiturã ratus,cũ iureiurando promiſit. Qui poſtquam iurauit,mulier intrepide amictum popoſcit. Xerxes enimuero recuſare non ob aliud,quàm quod uereretur Ameſtrin: ne ſic illa rem, quæ agebatur, iampridem ſuſpicata deprehenderet: offerre ei & urbes,& immenſam uim auri,& copias militum, quibus nemo præter illam eſſet præfecturus. Eximium autem donum eſt apud Perſas,exercitu donari. Verum cum non poſſet perſuadere mulieri, amiculum dedit. Quo dono illa ſupra modum læta,eo geſtando geſtiebat. Ameſtris ubi mulierem habere amiculum ſciuit,& rem geſtam,non in puellam cõcepit odium, ſed in illius matrem, penes quam culpam , & quam huius rei autorem eſſe credebat, exitium machinatur.

Ameſtris.

Exercitu donari apud Perſas eximium.

Obſeruato itaq; tempore , quo uir ſuus Xerxes regalem inſtrueret cœnam, quæ cœna ſemel quotannis eo die (quo rex creatus eſt) inſtruebatur. Cœnæ nomẽ Perſice Tycta, græce τέλειον, id eſt, perfecta: in qua rex ſolum caput ornatur, Perſasq; ſtrenis donat. Hoc die obſeruato, Ameſtris à Xerxe petijt,ut ſe Maſiſtis uxore donaret. Xerxes id indignum factu nefariumq; arbitrari,uxorem germani dono dari: eamq; inſontem negocij illius, cuius cauſa uxor ſua eam flagitaret. Tandem huius precibus euictus & inſtituto, quo nefas eſt, regia cœna propoſita orantem non exorare, inuitus admodum annuit, tradens'que uxori,ac iubens facere,quod liberet,germano ad ſe accerſito,ita inquit: Maſiſta,tu Darij filius es,idemq; mihi frater, præterea uir eximius, tamen cum iſta muliere,cum qua contubernium habes, noli habere: in cuius locum dabo tibi filiam meam, cum qua contubernium habeas. Iſtam autem,quam in matrimonio habes(non enim mihi uidetur habenda)miſſam facias. His uerbis ſtupefactus Maſiſtes,domine,inquit, quã tu mecum orationem habes importunam,qui uxorem,ex qua liberi mihi ſunt adoleſcentes & filiæ,quarum unam tu filio tuo duxiſti uxorem,iubes me relinquere,quæ mihi eſt ex animi mei ſententia,ut filiam tuam in matrimonio ducam? Equidem rex, etſi magnifacio me dignari coniugio filiæ tuæ, tamen neutrum iſtorum faciam: Tu uero, qui nequaquam neceſſe habes, noli hoc ad rei me cogere: alius non inferior me exiſtet maritus filiæ tuæ. ſine me meæ uxoris conſuetudine frui. Hæc ille cum reſpondiſſet, percitus ira Xerxes,atqui,inquit,ita tecum Maſiſta agetur, ut neque iam tibi filiam meam nuptum dem,neq; tu cõſuetudine tuæ diutius fruaris,ut diſcas accipere oblata. Maſiſtes his auditis,extra abijt, hactenus locutus, domine nondum interemiſti. Hoc interim tẽpore dum Xerxes cũ fratre colloquitur, Ameſtris accitis ſatellitibus Xerxis uxorẽ Maſiſtæ excarnificat,mamillas pcidit,easq; canibus abijcit: præcidit nares, aures, labra, linguam,atq; ita excarnificatam remittit domum. Harum rerum cum nihil audiſſet Maſiſtes,metuens tamen aliquid ſibi eſſe mali, curſu ſe domum pripiebat. Vbi uero mutilatam uxorẽ uidit, confeſtim inito cum liberis conſilio, abijt Bactra cum illis & alijs quibuſdam,tãquam prouinciam Bactriam ad defectionem inducturus, & plurimum mali regi facturus: quod & cõtigiſſet (ut mihi uidet) ſi occupaſſet ad Bactrios & ad Sacas aſcendere. Etenim præſes erat Bactriorum,à prouincialibusq; diligebatur. Sed hæc eũ perpetraturum Xerxes audiens,miſſis aduerſus hominem copijs,& ipſum & liberos & copias in itinere trucidauit. De amore Xerxis & nece Maſiſtæ hæc hactenus. Græci à Mycale profecti Helleſpontum uerſus, primum circa Lecton ſtationem habuerunt,à uen-

Tycta cœna. Telion cœna.

Xerx. ad Maſiſtem

Ameſtris crudelitas in Maſiſtæ uxorem.

Maſiſtæ & liberorum cædes.

Lecton.

tis intercepti. Inde ſoluentes, Abydon tenuerunt, ponteſq́ꝫ: quorum præcipue cauſa il-
luc ierant, credentes ſe adhuc eos intentos eſſe inuenturos. cum reperiſſent ſolutos, deli-
berabat. Leutychidi & qui cum eo erant Lacedæmonijs, uidebatur in Græciam redeun
dum: Athenienſibus autem & eorum duci Xanthippo, illic manendum, ut Cherſone-
Seſtus obſidetur. ſum tentarent. Itaque Peloponnenſes quidem abiere: Athenienſes uero Abydo in Cher
ſoneſum traijcientes, Seſtum obſidebant. Huc poſtquam auditum eſt Græcos in Helle-
ſponto adeſſe, tanquam ad omnium eius tractus urbium ualidiſſimo muro præditam,
Cardia. conuenere cum alij ex alijs circà oppidis, tum ex Cardia Oebazus, uir Perſes, qui arma
Oebazus. è pontibus illuc comportauerat. Tenebant autem id oppidum indigenæ Aeoles, iun-
ctis Perſis pariter & magna ſociorum frequentia. Tyrannidem illius prouinciæ obtine
Artayctes. bat Xerxis prætor Artayctes, uir ille quidem Perſa, ſed dirus tamen & facinoroſus, qui
Proteſilaus. Xerxem Athenas tendentem ex Eleunte circunuenit, petitis Proteſilai Iphiclo geniti pe
cunijs. Etenim eſt in Eleunte Cherſoneſi Proteſilai ſepulchrum, & ei fanum circunie-
ctum ubi inerat ingens uis pecuniæ, necnon phialæ aureæ, argenteæq́ꝫ, & æs, & ueſtis,
aliaq́ꝫ donaria, quæ Artayctes rege donante compilauit, his uerbis eum circunueniens:
Here, eſt hoc in loco domus uiri Græci: qui cum militum copijs terram tuam ador-
tus, meritas morte pœnas dedit, eius mihi domum dato, ut diſcant alij non militare ad-
uerſus regionem tuam. Hæc dicendo facile erat perſuadere Xerxi, ut largiretur ſibi do-
mum eius uiri, de quo nihil ſuſpicabatur iſtum ea ſentire. Enimuero ſentiebat Artay-
ctes Proteſilaum in prouinciam regis militaſſe, quod uidelicet Perſæ omnem Aſiam ſu
am eſſe arbitrabantur, & eius ſemper qui potitur regno. Hic poſtquam pecunijs ab re-
ge donatus eſt, eas ab Eleunte ad Seſton exportauit, fanumq́ꝫ ſeuit & coluit: & quoties
Eleuntem pergebat, in adyto, id eſt, in templi loco inacceſſo, cum mulieribus concum-
bebat. Tunc autem ab Athenienſibus obſidebat nullis rebus præparatis, quæ pertinerēt
ad tolerandam obſidionem, quam non expectauerat, ex improuiſo à Græcis inuaſus. Il
li, poſteaquam ſibi obſidentibus aduenerat autumnus, grauari peregrinam à patria ex-
peditionem, quoniam murum expugnare non poſſent. Itaq́ꝫ orare duces ſuos, ut ſe il-
linc reducerent. Duces negare ſe prius id facturos, quàm aut murum expugnaſſent, aut
Fames mira. ipſos reſpublica Athenienſium accerſiſſet. Adeo res illa eis cordi erat. At ij qui cum Ar
tayctę intra muros erant, in omnem adducti calamitatem, adeò, ut funibus lectorum elixis
ueſcerentur: ubi iam ne hæc quidem habebant, ita ſub noctem capeſſerunt fugam
cum alij Perſæ, tum Artayctes & Oebaſus, delapſi à poſteriori murorum parte, quæ
præcipue deſtituta ab hoſtibus erat. Poſtquam illuxit, Cherſonitani è turribus rem
indicauere Athenienſibus, portaſ'que patefecere. Athenienſium pleriſque fugientes
Perſas perſequentibus, alij urbem tenuere. Oebazum in Thraciam fuga elapſum, Thra
Pleſtorus. ces Abſinthij exceptum, Pleſtoro indigenæ deo ritu ſuo immolauerunt: cæterum eius
comites aliter interfecerunt. Artayctes autem cum ſuis inita poſterius fuga, cum pau-
ci eſſent, ſuper Aegos fluenta circunuenti, cum perdiu ſeſe defenſaſſent, partim occu-
buerunt, partim uiui ſunt capti. Quos Græci alligatos Seſtum duxerunt, inter'que eos
Artayctem cum filio ſuo. Fertur à Cherſonitanis, uni eorum, qui iſtos ſeruabant, dum
Salſuræ offa reſilijt. carnem ſalſam torret, tale oſtentum extitiſſe: Offa illa ſalſutæ prius impoſita reſilijt,
palpitauit'que, quemadmodum piſces recens capti: Qua de re cum circumfuſi admira-
rentur, Artayctes oſtentum ut uidit: accito uiro, qui ſalſuram coquebat: Hoſpes, inquit,
Athenienſis, non eſt, quod iſtud metuas oſtentum, quod non tua cauſa extitit, ſed mea,
Proteſilao qui eſt apud Eleuntem ſignum dante, qui mortuus ac ſale conditus, habet
à dijs poteſtatem, eum à quo iniuriam excepit, uexandi. Nunc igitur ei donaria reſtitu-
ere in animo habeo. Pro pecunijs quidem quas è templo ſuſtuli huius dei, centum ta
lenta pendam: pro mea uero ipſius ſalute ac filij, ducenta. Hæc pollicens, Xanthippum
Athenienſium ducem non perſuaſit, tum ſua ſponte animatum, tum ab Eleuntinis
exoratum, quo Proteſilaum ulciſcerentur, ut hominem interimeret. Itaque adductum
hunc in littus, in quo Xerxes traiectum iunxerat, ut alij aiunt, in tumulum urbi Madyto

imminentem, depactis humi aſſeribus ſuſpenderunt, filio eius ante patris oculos lapidibus obruto. His actis, Athenienſes in Græciam remeauerunt, portantes tum alias pecunias, tum uero arma pontium, tanquam apud templa repoſituri. Nec aliud prætereа quidpiam geſtum eſt per eum annum. Huius Artayctæ, qui ſuſpenſus eſt, auus paternus fuit Artembares, qui orationem quandam habuit apud Perſas, quam orationem excipientes Perſæ, ad Cyrum detulerũt, in hæc uerba: Quandoquidem Perſis Iupiter principatum dedit, & ex uiris tibi Cyre Aſtyage deiecto, agedum demigrantes ex hac regione, quam exiguam habemus & aſperam, obtineamus meliorem aliam. Multæ ſunt nobis confines urbes, multæ longinquæ. Quarum unam incolentes, efficiemur admirabiliores apud pleroſque. Decet autem hoc eos uiros facere, qui poſſunt. Nam quando facultas nobis præſtabit melior, quàm dum multorum hominum imperium habemus, & uniuerſæ Aſiæ? Hac oratione audita, Cyrus haudquaquam admiratus, iuſſit eos illud facere, ſed ita, ut iubendo admoneret, ſe poſt hac præpararent non ad imperandum alijs amplius, ſed alijs parendum. Natura enim comparatum eſſe, ut è mollibus regionibus molles uiri exiſtant, ne'ue ex eadem terra admirãdæ fruges & egregij bello uiri gignantur. Hac Cyri ſententia Perſæ ſuperati, à ſua deſtiterunt: præoptaruntq; exile ſolum incolentes imperare alijs, quàm campeſtre colentes, alijs ſeruire.

Artayctes ſuſpenſus. *Artembares* *Cyri ſententia.* *Molles uiri ex regionibus mollibus.*

Herodoti Halicarnaſſei hiſtoriarum libri
noni, & ultimi, Finis.

OMNIBVS NOBILITATIS VIRTVTVMQVE ORNAMENTIS CVMVLATISS. VIRO D. IOHANNI
Gograuio, principis Cliuenſis conſiliario, Conradus [redacted] S.

Herodotus Halicar. præter nouem hiſtoriarũ libros, quos Muſarũ nominibus inſcripſit, compẽdium quoq; reliquit, quo Homeri uitam complexus, id quod Suidas eiuſdem poëtæ uitam ſuccincte ſuoq; more perſtringens teſtatur. Nempe ἐν τῷ δ' ἀριθμῷ ad finem, ἡρόδοτος, inquit, ὁ ἱστορικὸς ἔγραψε τὸν βίον αὐτοῦ μάλιστα διὰ τῶν ἀκριβεστάτων. Hunc libellum cum nuper latinum a me factũ Herodoto apprimendum curaſſem, uiſum eſt quantulũ id cunq; eſt tuis uirtutibus conſecrare, cũ alijs pleriſq; cauſis adductus, tum quod tu pro exactiſſimo tuo iudicio, proq; auita atq; innata integritate nõ niſi caſtiſſimos autores dilegas ὄντι ἀλαστοσκοπῶ Homero omnis uirtutis eruditioniſq; parenti (ut Iuſtiniani uerbis in pandectas p̃fantis utar) tantum tribuas, adeoq; eius poëtæ ingenio delecteris, ut identidem laxãdi animi cauſa, Homeri carmina ad teſtudinem decantare conſueueris: Maxime uero, quo dicamentum aliquod, atq; μνημόσυνον extruet neceſſitudinis noſtræ iamolim inter parentes noſtros coalitæ ſed quam nos iam inde à pueritia domi atq; peregre linguarum, meliorumq; ſtudiorum commilitio firmatam, etiamnum in eandem principis noſtri aulam aſciti religioſe fouemus. Nam uti nihil tum in omnibus obeundis negocijs, tum in aulis maxime principum ſuauius magiſq; neceſſarium, quàm fidus & ſyncerus amicus: ita nulli ſunt fermè amici, uel cõſtantiores magiſq; fidi, minuſq; fucati, q̃ ſtudiorũ ſimilitudine copulati. Bene uale, & hanc noſtram qualemcunq; opellam boni conſule, meq; quod facis mutuiter amare perge. Ex Hamboech, Nonis Nouemb. 1526.

HERODOTI HALICARNASSEI DE GENERE VITAQVE HOMERI LIBELLVS, A CONRADO Hereſbachio latinitate donatus.

HERODOTVS Halicarnaſſeus de genere, uita, atq; adeo ætate Homeri ſtudẽs quàm uerißima referre, hæc tradidit: Cum uetuſta illa Aeolicaq; ciuitas Cuma primum conderetur, eôdem cum aliæ permultæ oïſq; gẽtis conuenæ confluxerunt, tum è Magneſia illuc plerîq; cõmigrarunt: inter quos fuerat Melanopus Ithagenæ Crithonis filio genitus, homo fortunæ non perinde amplæ, attamen expeditæ. Hic Homyretis Cumani filiam duxit uxorẽ, procreatáq; è legitimo toro fœmineã prolẽ, cui nomen indidit Critheidi. Moxq; ipſe Melanopus unà cũ uxore uita functus eſt, cõmiſſa interim filia Cleonactis Argiui tutelæ, quo familiariſſime uti conſueuerat. Porro tempore interiecto, accidit forte, ut puella iſta è furtiuo concubitu prægnans deprehẽderetur: id quod paulisper ſuppreſſum dum Cleonax reſciuiſſet, uehemẽter rei indignitate commotus, Critheida ſeorſum ad ſe accerſitam acerbe obiurgauit, commemorans commiſſi apud populares ſuos infamiam. Poſtremo huiuſmodi quidpiam quo illam excuteret, comminiſcitur: Cumani iam tum in Hermei ſinus receſſu ædificantes, ubi Smyrnam ciuitatem extruxiſſent: Theſeus enim uolẽs uxoris ſuæ memoriam relinquere, ab uxoris nomine Smyrnam appellauit: Quippe id uxori nomẽ erat. Theſeus autem è primarijs Theſſalorum fuit, qui Cumam ædificabant, ab Eumelo Admeti filio ortus, uitæ facultatibus apprimè inſtructus. Hoc loco Cleonax per occaſionem Critheida obtruſit Iſmeniæ Bœotio, ex his qui coloniam illuc duxerant in primis ſibi amico. Progreſſu deinde temporis, Critheis cum alijs mulierculis ad feſtum quoddam egreſſa, iuxta fluuium Meliten, ut quæ partui iam uicina eſſet, Homerum peperit, non cæcum, ſed uidentem, nominatq; eundẽ Meleſigenem, à fluuio uidelicet, ad quẽ editus eſſet. Etiam num apud Iſmeniam ſe Critheis cõtinebat: à quo poſtea digreſſa, manuaria induſtria ſe filiumq; alebat, aliunde alia ſumens operatu unde filium quoq; quantũ potuit, honeſtis diſciplinis erudiuit. Erat autem eo tempore Smyrnæ quidam nomine Phemius, qui iuuentuti illic literas muſicenq; tradebat. Hic cum citra uxorem uiueret, Critheidem cõduxit, quæ lanam illi exerceret, quam à diſcipulis mercedem acceperat. Illa uero induſtria multa atq; elegantia freta, Phemio cœpit impẽſe placere, adeo, ut tandem Phemius eam uerbis ad coniugium ſolicitaret, referens cum alia quibus ei fidem facere confidebat, tum præcipue, quod Meleſigenem in filium eſſet adoptaturus, liberaliterq; ſimul & aliturus inſtituturusq;, Siquidem hunc cernebat iam miram quandã & ingenij & indolis ſpem de ſe polliceri. Perſuaſa igitur Critheis, Phemio aſſentitur. Meleſigenes cum naturæ bonitate præſtans, tum cura accedente inſtitutioneq;, continuo oẽs ſui ordinis adoleſcẽtes facile præuertit: atq; non ita multo pôſt eruditionis auctibus creſcẽs, nihilo ipſo Phemio in diſciplinis factus inferior. Et cum Phemius uita functus, uniuerſa ei legaſſet, paulo pôſt Critheis quoq; fato concedit. Meleſigenes itaq; ludo præfectus, ſuiq; iam iuris effectus, in magna fuit hominum admiratione, non apud ſuos modo, uerum apud externos etiam, qui peregre frequentes illuc mercatus gratia conuenerant. Erat enim Smyrna emporium celebre, unde frumenta, quæ eôdem è uicinis agris abunde conuecta, à peregrinis coemebantur. Externi autem cum ab opere ceſſarent, Meleſigeni libenter uacabant. Commodum inter hos Mentes fuit nauicularius, qui è finibus Leucadis ſoluens, nauem meritoriam in eius uſum comparauerat, qua frumenta Smyrna deueheret, uir (quantum illa ferebãt tempora) & eruditus, & multarum rerum

Cuma.
Melanopus.
Critheis.
Hermeus ſinus.
Smyrna.
Theſeus.
Meleſigenes
Phemius.
Mentes.

uſu exercitus. Hic Meleſigenem perſuaſit, ut relicto ludo ſecum nauigaret, accepturum & mercedem, & quæ ad profectionem eſſent neceſſaria. Ad hæc Meleſigenes quandiu iuuenis eſſet, ciuitates regionesq́; ſpectare operæprecium forte ducebat ſibi, qui conſcribendæ poëſeos iam argumentum in animo concepiſſet, qua nimirum occaſione potiſſimum eum arbitror pellectum. Proinde relicto ludo cũ Mente nauigabat Meleſigenes: quocunq; locorum appulit, ſtudioſe uniuerſa rimatus, contemplabatur ſi quid eſſet loci alicuius peculiare ac uernaculum, memoratuq́; dignum: adeo, ut appareat commentarios eum profectionis ſuæ deſcripſiſſe, eorumq́; quæ quoq; loco luſtrando didicerit. *Cõmentarij profectionis Homeri.*
Porrò cum ex Hiſpania Thuſciaq́; delati in Ithacam deueherentur, cõtigit Meleſigenem oculis iam ante parum ualentem, extreme laborare: ita, ut Mentes negociorum gratia in Leucadem traiecturus, cum apud Mentorem Alcimi Ithacenſem reliquerit, hominẽ ſibi uehementer amicum: multis precibus adigens eundem, quo Meleſigenis curam haberet tantiſper, dum è Leucade reuerteretur ipſe. *Mentor.* Mentor uero ægrotantem Meleſigenem ſedulo curauit, uir nimirum facultatibus pollens: quiq; ob ẽgregiam æquitatem hoſpitalitatemq́; inter cæteros Ithacenſes maxime prædicaretur. Atque hic accidit, ut de Vlyſſe multa Meleſigenes percontando cognoſceret. Narrantq́; ipſi Ithacenſes, tum uiſum eum amiſiſſe ibidem. *Homeri cæcitas.* Atqui ego affirmare non dubitem, iam tum eundem conualuiſſe, ac poſtea apud Colophonem prorſus cæcum factum, id quod ipſi quoque Colophonij mecum fatentur. At uero Mentes è Leucade Ithacam reuerſus, Meleſigenem recepit, cum quo iam inde diu ultro citroq́; nauigauit, donec Colophonem appellẽti cueniret, ut in ueterem morbum recideret: quem ubi effugere non daretur, uiſu putatur priuatus. E Colophone iam cæcus Smyrnam remeans, ad poëmata conſcribenda animum conuertit. Tempore deinde intericcto, cũ Smyrnæ uictu neceſſarijsq; deſtitueretur, conſtituit Cumam proficiſci: commodumq́; Hermi prata tranſiens, ad eum locum peruenit qui appellatur Nouus murus, Cumanorum coloniam. Qui locus poſt Cumá habitabatur annis octo. *Nouus murus.* Hic memoratur primum Meleſigenes pro coriarij officina conſiſtens, huiuſmodi quædam carmina recitaſſe:

Αἰδεῖσθε ξενίων κεχρημένον ἠδὲ δόμοιο
οἳ πόλιν αἰπεινὴν κυμὴν ἐριώπιδα κούρης
ναίετε σαρδήνης πόδα νείατον ὑψικόμοιο,
ἀμβρόσιον πίνοντες ὕδωρ θείου ποταμοῖο
ἕρμου δινήεντος ὃν ἀθάνατος τέκετο ζεύς.

Sardana, cuius hic commeminit, mons eſt ad Hermum fluuium Nouumq́; murum ſitus. *Sardana.* Coriario nomen erat Tychio, cui continuo auditis uerſibus uiſum eſt hominem recipiendum. *Tychius.* commiſeratione nimirum motus, cum uideret oculis tam miſere mulctatũ, iuſſit præſentibus ſecum frui. Meleſigenes ingreſſus ſutrinam, conſidentibus illic poëſim ſuam oſtendit: Amphiarai in Thebas expeditionem, atq; hymnos in deos à ſe ſcriptos. *Amphiarai expeditio.* Et cum inter fabulandum crebras ſentẽtias in medium multamq́; eruditionem afferret, in magna habitus eſt ab auſcultãtibus admiratione. Atq; iam tum apud Nouum murum agens, è poëſi uictus ſubſidia habebat. *Hymni deorum.* Oſtenditur ad noſtra uſq; tempora ibidẽ locus, ubi Meleſigenes ſedens carmina ſua exhibuerit. Qui locus in magna illic habetur ueneratione ab incolis, memoraturq́; populus arbor ab Homeri aduentu in eodem loco enata. Porrò egeſtate poſtea adactus, cum uix alimenta haber, ſtatuit in animo Cumã ad feliciorem ſucceſſum reuerti. Iturusq́; hæc pronunciauit carmina:

Αἶψα πόδες με φέροιεν ἐς αἰδοίων πόλιν ἀνδρῶν.
τῶν γὰρ καὶ θυμὸς πρόφρων καὶ μῆτις ἀρίστη.

Proficiſcens igitur Cumam è Nouo muro, per Lariſſam iter fecit utpote compendioſiſſimum. Vbi, ut Cumani narrant, flagitante ſocero, epigramma hoc ſcripſit Midæ Phrygum regi Gordij filio, id quod etiam nunc in Gordij cippo inſcriptum uiſitur:

χαλκῆ παρθένος εἰμὶ μίδου δ' ἐπὶ σήματι κεῖμαι,
ἐς τ' ἂν ὕδωρ τε ῥέῃ καὶ δένδρεα μακρὰ τεθήλοι,

ἠέλιός τ' ἀνιὼν λάμπει, λαμπρά τε σελήνη.
αὐτοῦ τῇδε μένουσα πολυκλαύτῳ ἐπὶ τύμβῳ
ἀγγελέω παριοῦσι μίδης ὅτι τῇδε τέθαπται.

Reuerſus autem Cumam, in ſenum paſſim conuenticulis carmina ſua quæ fecerat oſtẽdit, colloquijſq; ſuauitate auſcultantes in ſui admirationem facile protraxit. Intelligens igitur Cumanos poeſim ſuam recipere, pergit eoſdem cõſuetudine ſua oblectare, ac poſtremo huiuſmodi conditionem proponere, ut ſi publice eum alere uellent, ciuitatem Cumanorum celeberrimam ſe redditurum. Qui præſentes hæc audierant, inſtitutum probabant: addentes ſe quoq; adiuturos, ſi petitionem ſuam ad ſenatum referret, ut uotis ſuis fieret ſatis. Meleſigenes his uerbis credtus, collecto ſenatu in curiam proceſſit: rogatoq; eo cuius id muneris erat, ut in ſenatum duceretur. Ille nihil recuſans, ubi opportunum uidebatur, hominem deduxit. Hic conſiſtens Meleſigenes, eadem uerba habuit in ſenatu, quæ paulo antè in conuenticulis de alimentis præſtandis propoſuerat. Vbi dixiſſet, egreſſus pro curia ſedebat. Interim dum ſenatores agitarent, quidnam par eſſet homini reſpondere, uiſumq; eſſet cum ei qui deduxerat, tum alijs omnibus quotquot in conuenticulis Meleſigenem audierant, petitionem admittendam: unus tantum è ſenatoribus refertur Meleſigenis poſtulatis calculo ſuo repugnaſſe, interq; alia multa, hæc quoq; commemoraſſe: Quod ſi ſemel ὁμήρους, hoc eſt cæcos, alendos ſuſcipiant, futurum ut continuo turbam habeant & multam & inutilem. Atque hic primum Homeri nomen Meleſigeni inditum, à cæcitatis uidelicet calamitate. Nam Cumani cæcos ὁμήρους appellant. Iamq; inde qui prius Meleſigenes, nomen obtinuit Homeri. Breuiter hæc ſententia euicit, perq; prætorem fuit approbata, qua contendebatur non alendum Homerum. Hæc cum illi nunciaretur, uehementer commotus, his uerſibus calamitatem ſuam deplorabat:

Homeri nomen

οἵῃ μ' αἴσῃ δῶκε πατὴρ ζεὺς κύρμα γενέσθαι.
Νήπιον αἰδοίης ἐπὶ γόνασι μητρὸς ἀτάλλων
ἥν ποτ' ἐπύργωσαν βουλῇ διὸς αἰγιόχοιο.
λαοὶ φρίκωνος μάργων ἐπιβήτορες ἵππων.
ὁπλότεροι μαλεροῖο πυρὸς κρίνοντες ἄρηα,
αἰολίδα σμύρνην ἁλιγείτονα ποντινάκτον.
ἥν τε δι' ἀγλαὸν εἶσιν ὕδωρ ἱεροῖο μέλητος
ἔνθεν ἀπορνύμεναι κοῦραι διὸς ἀγλαὰ τέκνα
ἠθελέτην κλῇσαι δῖαν χθόνα καὶ πόλιν ἀνδρῶν
οἱ δ' ἀπανηνάσθην ἱερὴν ὄπα φημὶ ἀοιδήν.
ἀφραδίῃ τῶν μέν τι παθὼν ζεὺς φράσσεται αὖθις
ὅς σφιν ὀνειδείων ἐμὸν δήσατο πότμον.
κῆρα δ' ἐγὼ τήν μοι θεὸς ὤπασε γεινομένῳ περ
τλήσομαι ἀκράαντον φέρων τετληκότι θυμῷ
οὐδέ τι μοι φίλα γυῖα μένειν ἱεραῖς ἐν ἀγυιαῖς,
κύμης ὁρμαίνουσι μέγας δέ μοι θυμὸς ἐπείγει.
δῆμον ἐς ἀλλοδαπῶν ἰέναι ὀλίγον περ ἐόντα

Cuma abiens ad Phoceam contendit, imprecans interim Cumanis neminem unquam fore clarum poetam, qui tam ſtupidos celebraret. In Phocea autem eodem modo ſibi uictum parauit, in conuenticulis uidelicet paſſim carmina ſua oſtentans. Erat autem eo tempore in Phocea Theſtorides quidam, qui pueros illic literas docebat, homo fidei parum probatæ. Hic ſubodorata poeſi, huiuſmodi uerbis Homerum adoriebatur: Paratum ſe inquiens & miniſtrare ei, & uictum ſuppeditare, ſi carmina quæ meditatus eſſet, deſcribere pateretur, & alia ſubinde faciens, ad ſe deferret. Homerus iam miniſterij alicuius, atq; adeo neceſſariorum indigens, recipiendam hanc conditionem putauit. Commoratusq; apud Theſtoridem, minorem illam fecit Iliadem, cuius initium eſt:

Theſtorides

Ilias minor Homeri.

Ἴλιον ἀείδω, καὶ Δαρδανίην εὔπωλον
ἧς πέρι πολλὰ πάθον Δαναοὶ θεράποντες Ἄρηος.

Phocaidem quoq; quam uocant, Phocenſes apud ſe conditam ab Homero aſſerunt. Iam uero Theſtorides, ubi Phocaidem atq; alia pleraque ab Homero communicata deſcripſiſſet, conſtituit è Phocea diſcedere, Homeriq; poeſim pro ſua uenditare. Vnde factum ut cum Homeri non perinde curam haberet, ille ad Theſtoridem huiuſmodi uſus diſticho:

Θεστορίδη, θνητοῖσιν ἀνωΐστων πολέων περ
οὐδὲν ἀφραστότερον πέλεται νόου ἀνθρώποισι.

Atqui Theſtorides relicta Phocea in Chium conceſſit, ubi erecto ludo, carmina illa pro ſuis euulgans, egregiam ſimul & laudem ſibi parauit, & fructum haudquaquam uulgarem. Porro Homerus ſuo eodemq; more uiuere pergebat apud Phocenſes, nimirum è poeſi uictum ubiq; habens. Tempore deinde non ita multo pòſt, uiri aliquot è Chio eruditi, audientes eadem carmina quæ iam ſæpius in Chio à Theſtoride pro ſuis recitari audierant, indicabant in Chio hæc ipſa à quodam ludi magiſtro pro ſuis cum magno fructu oſtentari. Homerus intelligens continuo Theſtoridem eſſe, magno ſtudio properabat in Chium tranſmittere. Et cum portum adijſſet, neq; offendiſſet nauem qua traijceret, eſſent autem qui pro lignis deuehendis in Erythræam ſoluere pararēt, belle conuenire uidebatur, ſi per Erythræam iter faceret. Accedens igitur nautas, flagitauit ut comitem ſe nauigationis reciperēt, multis blādisq; uſus uerbis, quibus quod poſceret perſuaderet. Nautæ admittentes hominis preces, iuſſerunt nauem eum conſcendere. Quo impetrato, Homerus conſidens in naui, his uerſibus nautis bene precatur:

Κλῦθι Ποσείδαον μεγαλοσθενὲς ἐννοσίγαιε,
εὐρυχόρου μεδέων ἠδὲ ξανθοῦ Ἑλικῶνος.
δὸς δ' οὖρον καλὸν καὶ ἀπήμονα νόστον ἰδέσθαι
ναύταις, οἳ νηὸς πομποὶ ἠδ' ἀρχοὶ ἔασι.
δὸς δ' ἐς ὑπώρειαν ὑψικρήμνοιο Μίμαντος
αἰδοίων μ' ἐλθόντα βροτῶν ὁσίων τε κυρῆσαι
φῶτά τε τισαίμην ὃς ἐμὸν νόον ἠπεροπεύσας
ὠδύσατο Ζῆνα ξένιον ξενίην τε τράπεζαν.

Vbi uero ſecundo uento Erythræam appuliſſent, Homerus in naui id temporis ſtabulabatur. Poſtero die nautas rogauit, ut aliquem præberent, qui ad urbem eum perduceret. Illi obſecuti, ducem itineris unum è ſuis permiſerunt. Cum'que iam pergendo ad Erythræam appropinquaſſet, deprehendiſſetq; urbem aſperam atq; montoſam, in hæc prorupit carmina: Erythrea.

πότνια γῆ πάνδωρε δότειρα μελίφρονος ὄλβου
ὡς ἄρα δή τοῖς μὲν φωτῶν εὔοχθος ἐτύχθης
τοῖς δὲ δύσβωλος καὶ τρηχεῖ' οἷς ἐχολώθης.

Ingreſſus deinde Erythræorum urbem, percontatur de naui. Et cum forte quidam occurriſſet ſalutaturus, qui eum in Phocea uidiſſet, ab hoc contendit, ut ſecum diſpiceret, ſicubi nauis appareret qua in Chium tranſmitteret. Atq; ubi in portu naualibusq; nullum reperiretur traiectitium nauigium, ille Homerum ad eum locum ducit, ubi piſcatoriæ nauiculæ ſtationem habebant. Et forte fortuna incidit in quoſdam, qui in Chium erant traiecturi. Hos adiens precatur, ut Homerum tranſportarent. Verum illi nullis precibus permoti, non recepto Homero ſoluerunt. Homerus autem hæc cecinit carmina:

Ναῦται ποντοπόροι στυγερῇ ἐναλίγκιοι ἄτῃ
πτωχάσιν αἰθυίῃσι βίον δύσζηλον ἔχοντες
αἰδεῖσθε ξενίοιο Διὸς σέβας ὑψιμέδοντος
δεινὴ γὰρ μέτοπις ξενίου Διός, ὅς κ' ἀλίτηται.

At uero in altum iam prouectis contigit, ut aduerſo uento rapti, eòdem unde ſoluerāt

recurrerent, ubi etiamdum Homerum in littoris crepidine confidentem offenderunt. Qui cognito nauis recurſu, hunc in modum eos alloquitur:

> ὑμᾶς ὦ ξένοι ἔλαβεν ὁ ἄνεμος ἀντίος γενόμενος·
> ἀλλ' ἔτι καὶ νῦν με δέξασθε καὶ ὁ πλόος ὕμιν ἔσαι.

Piſcatores autem pœnitentia ducti, quod prius hominem non receperant, compellato eodem, iubent conſcēdere (ſi uelit) nauē. Recepto Homero rurſus uela faciunt. Cumq; exacto itinere littus appuliſſent, piſcatores ad ſua cuiq; opera digreſſi, Homerum in litore ea nocte relinquūt. Vbi diluxit, itineri ſe accingēs oberransq;, ad eū locū peruenit,
Pinus locus. qui appellatur Pinus: illicq; quieſcēti noctu pini fructus excuſſus, quem aliqui στρόβιλον,
στρόβιλος. alij κῶνον appellant, Homerus hos cecinit uerſus:
κῶνος.

> ἄλλη τίς σου πεύκη ἀμείνονα καρπὸν ἵησιν
> Ἴδης ἐν κορυφῇσι πολυπτύχου ἠνεμοέσσης
> ἔνθα σίδηρος ἄρηος ἐπιχθονίοισι βροτοῖσι
> ἔσσεται εὖτ' ἄν μιν Κεβρήνιοι ἄνδρες ἔχωσι.

Cebrenia. Eo enim tempore Cumani Cebrenia ad Idam montem ædificare parabant, ubi ferrum tum effodiebatur. Cæterum illinc abiens Homerus, uocem caprarum, quæ ibidem forte paſcebantur, ſecutus, in canes incidit paſtorales: qui cum ferocius eum adorirentur, uo
Glaucus. ciferabatur. Quod audiens Glaucus, id enim erat caprario nomen, accurrit feſtinanter, compellatosq; canes ab Homero excuſſit. Atq; ubi diu multūq; admiratus fuiſſet, quod nimirum cæcus exiſtens eō locorum perueneri̇t, tandem accedens rogabat quiſnam eſſet, & cuius rei indigens, quibusq; modis ad inhabitata illa uaſtaq; loca diuerterit. Homerus omnem ſuam calamitatem commemorans, ad commiſerationem Glaucum pertraxit. Siquidem homo erat (ut apparet) cordatus. Excipiens igitur Homerum ad ſuum duxit tugurium, incenſoq; igne cœnam inſtruxit: qua appoſita iuſſit cœnare ſecum hoſpitem. At uero cum canes à cibo abſtinentes non ceſſarent ſuo more cœnitātem adlatrare, Homerus Glaucum his uerſibus alloquitur:

> γλαῦκε βοτῶν ἐπιωπὰ τόδ' ἔπος τὸ ἐνὶ φρεσὶ θήσω
> πρῶτον μὲν κυσὶ δεῖπνον ἐπ' αὐλείῃσι θύρῃσι
> δοῦναι, ὡς γὰρ ἄμεινον, ὃ γὰρ καὶ πρῶτον ἀκούει
> ἀνδρὸς ἐπερχομένου, καὶ ἐς ἕρκεα θηρὸς ἰόντος.

Hæc audiens Glaucus, lætatus eſt admonitione illa, habuitq; in magna hominem admirati̇one. Inter cœnandum autem ultro citroq; habitis ſermonibus, mutuis quoque colloquijs oblectabantur. Nam Homerus ubi errores ſuos ciuitatesque quas adijſſet, enarraſſet, Glaucus hæc audiens præ admiratione ſtupebat. Eratque iam tum cubandi tempus, & quieti ſe dabant. Poſtero die Glaucus cogitauit ad herum ſuum proficiſci, animo hæc de Homero indicandi. Proinde commiſſis ſocio capris paſcendis, Homerum intra tecta reliquit, promittens ſe quàm feſtinantiſſime iturum. Deſcendens autem ad
Boliſſus. Boliſſum, id erat uicino huic loco nomen, heroq; ſuo adito narrauit de Homero, quemadmodum res habebat, quod nimirum pro miraculo hominis aduentum duceret, demum rogat quid facere conueniat. Herus parum delectatus hoc nuncio, cœpit cum Glauco expoſtulare, qui quoslibet citra delectum errones mutilosq; reciperet alereq; tamen præcepit ut hoſpitem ad ſe perduceret. Glaucus uero ad Homerum reuerſus ea narrauit, iuſſitque ſequi ſe in urbem: fore enim hæc ei ad felicem fortunæ ſucceſſum.
Homerus apud Chium. Quibus non grauatim aſſentiens Homerus, caprarium ſequitur. Hic Chius Glauci herus, ubi in colloquium cum Homero ueniſſet, reperiſſetque hominem eſſe cordatum, multaq; rerum peritia inſtructum, cœpit ſuadere ei ut apud ſe commoraretur, libero-
Cercopes. rumq; quos habebat adoleſcentes formandorum curam ſuſciperet. Ille accepta condi-
Batrachomyomachia. tione, pueros ſibi concreditos erudiuit. Interim Cercopas, Batrachomyomachiam, Epicichlidas, & alia omnia quæcunq; iuuenilia ludicraq; huius poëtæ extant, apud Chium
Epicichlides illum condidit in Boliſſo. Hincq; cœpit per urbem inclareſcere. Iam uero Theſtorides

ut primum intellexit Homerum adeſſe, nauigãs è Chio fugam capeſſebat. Deinde pro
greſſu temporis impetrata ab hero Chij uiſendi copia, urbem adijt, ludumq́ illic inſti
tuens, pueros carmina docebat. Id cum magna felicitate Chijs facere uideretur, mul-
tos ſibi admiratores conciliauit. Hinc igitur uictum parans tolerabilem, uxorem du- Homeri
xit, è qua duas ſuſcipit filias, quarum una deceſſit innupta, alteram uiro Chio elocauit. uxor & fi-
Enimuero hic poeſi manum admolitus, gratiam habuit benemerentib⁹. Et primũ qui- liæ.
dem Mentori Ithacenſi in Odyſſea, ut qui laborantem ex oculis ſuſtinuerit in Ithaca, cu-
ius beneficij gratia eundem ampliter poeſi ſuæ infulciens, Vlyſſis fingit ſocium, cuius Mentor.
fidei Vlyſſes Troiam nauigans, domum familiamq́ concrediderit, tanquam Ithacen-
ſium præſtantiſſimo atq; æquiſſimo. Alijs etiam pleriſque locis eundem laudibus ue-
hit. Siquidem Mineruam quoties cum aliquo humana ſpecie congredi fingit, Mento-
ri identidem tradit aſſimilatam deam. Ad hæc Phemio præceptori, ſimul & eruditio- Phemius.
nis & nutricationis gratiam in Odyſſea retulit in hæc uerba: Odyſſe. 1.

κήρυξ δ' ἐν χερσὶν κίθαριν περικαλλέα θῆκε
φημίῳ, ὅς ῥα πολὺ ἐκαίνυτο πάντας ἀείδων.

Et rurſum:

αὐτὰρ ὁ φορμίζων ἀνεβάλλετο καλὸν ἀείδειν.

Meminit & nauicularij, in cuius comitatu ultro citroq́ nauigans, urbes locaq́ plurima Mentes.
colluſtrauit. Huic nomen erat Mentæ. cuius commeminit his uerſibus:

μέντης ἀγχιάλοιο δαΐφρονος εὔχομαι εἶναι
υἱός, ἀτὰρ ταφίοισι φιληρέτμοισιν ἀνάσσω. Ibidem.

Habuit etiam Tychio coriario gratiam, nimirum qui uenientem ad ſutrinam apud No-
uum murum hoſpitio exceperit. Hunc Iliadi inſerſit his uerſibus: Tychius.

αἴας δ' ἐγγύθεν ἦλθε φέρων σάκος ἠΰτε πύργον
χάλκεον ἑπταβόειον, ὅ οἱ τυχίος κάμε τεύχων Iliad. 7.
σκυτοτόμων ὄχ' ἄριστος ὕλῃ ἔνι οἰκία ναίων.

A poeſi uero hac inclareſcens Homerus, non per Ioniam ſolum celebrabatur, ſed in
ipſam uſque Græciam multus de eodem ſermo perferebatur. Et cum iam eruditionis
exiſtimatione augeſcentem multi uiſerent, inciderunt forte qui ſuaderent ut in Græci-
am ſe transferret. Quod conſilium admittens impenſe cupiebat adornato itinere illuc Argos.
demigrare. Commodumq́ intelligens Argos multis egregijsq́ elogijs celebratum, Athenæ ab
Athenas non item, proinde hanc poeſi ſuæ affingens, in maiori Iliade, nempe nauium Homero cele
catalogo, Erechtheum his uerſibus magnifice laudibus uehit: bratæ.
Iliados. 2.

δῆμον ἐρεχθῆος μεγαλήτορος, ὅν ποτ' ἀθήνη
θρέψε διὸς θυγάτηρ, τέκε δὲ ζείδωρος ἄρουρα.

Mneſthea etiam prætorem Athenienſium, tradit in exercitu tam pedeſtri quàm eque- Mneſtheus
ſtri ordinando peritiſſimum, idq́ his carminibus:

τῶν αὖθ' ἡγεμόνευ' υἱὸς πετεῶο μενεσθεύς. Ibidem
τῷ δ' οὔπω τις ὁμοῖος ἐπιχθόνιος γένετ' ἀνὴρ
κοσμῆσαι ἵππους τε, καὶ ἀνέρας ἀσπιδιώτας.

Aiacem uero Telamonium ipſosq́ Salaminios, Athenienſibus in nauium nomencla- Salaminij.
tura adnumerauit, ſic ſcribens: Aiax.

αἴας δ' ἐκ σαλαμῖνος ἄγεν δυοκαίδεκα νῆας
στῆσε δ' ἄγων ἵν' ἀθηναίων ἵσταντο φάλαγγες.

Poſtremo in Odyſſea Mineruam, poſtquam cum Vlyſſe in colloquiũ uenerit, ad Athe- Iliados. 2.
nienſium urbem quam præcipue colebat, conceſſiſſe fingit:

ἵκετο δ' ἐς μαραθῶνα, καὶ εὐρυχόρους ἀθήνας
δῦνε δ' ἐρεχθῆος πυκινὸν δόμον. Odyſſe. 7.

Hæc ubi hunc in modum meditatus cõpoſuiſſet, animo in Græciã traijciẽdi, commodũ
profectionem capeſſens, Samum appulit, contigitq́ forte ut eodẽ tempore Samij Apa

turia feſtum agerent. Hic Samius quidam agnito Homero, utpote quem iam antè in Chio uidiſſet, coëpulones ſuos adiens, indicauit tanti hominis aduentum. Illi audita multa hominis prædicatione, iubebant adduci eum. *Apaturia.* Conueniens igitur Homerum Samius, quandoquidem, inquit, hoſpes Apaturiorum feſtum agit ciuitas, inuitant te contribules ad idem feſtum cōcelebrandum. Homerus affuturum ſe affirmans, comitatur inuitantē. *Curotrophos.* Porro cum iam illuc quò uocatus erat ꝑgeret, in mulieres impegit, quæ in triuio Curotropho ſacra facerent. Sacrifica ex occurſantis aſpectu indignata, exclamat: Vir, inquiens, faceſſas à ſacris. Homerus dictū illud in animo uoluēs, rogabat quiſnam eſſet qui loqueret, & cui deo ſacrificaret. Dux eius indicauit mulierē eſſe, quæ Curotropho ſacrificaret. Quod audiens Homerus, huiuſmodi carmina illius ſacris accinebat:

κλῦθί μοι εὐχομένῳ κουροτρόφε, δὸς δὲ γυναῖκα
τήνδε νέων μὲν, ἀνήνασθαι φιλότητα καὶ εὐνὴν
ἡ δ' ἐπιτερπέσθω πολιοκροτάφοισι γέρουσιν
ὧν ὥρη μὲν ἀπαμβλύνεται, θυμὸς δὲ μενοινᾷ.

Pheatria. Vbi uero ad coëpulonum collegium, hoc eſt, Pheatriam, acceſſiſſet Homerus, iamq́ in limine ædium conſiſteret in quibus epulū inſtructum erat, aliqui narrant iam tum ardente igne poëtam ceciniſſe, alij poſtea accenſum quàm carmina iſta canere inciperet:

ἀνδρὸς μὲν στέφανος παῖδες, πύργοι δὲ πόληος
ἵπποι δ' ἐν πεδίῳ κόσμος, νῆες δὲ θαλάσσης
χρήματα δ' αὔξει οἶκον, ἀτὰρ γεραροὶ βασιλῆες
ἥμενοι εἰν ἀγορῇ κόσμος τ' ἄλλοισιν ὁρᾶσθαι
αἰθομένου δὲ πυρὸς γεραρώτερος οἶκος ἰδέσθαι.

Ingreſſus autem reclinatusq́, cum cæteris epulo fruebatur, in magno honore admirationeq́ ab accumbentibus habitus, ibidemq́ ea nocte cubile ſibi parauit. Craſtino die conſpicantes eum figuli, qui ad uiam in figlina laterunculos tegulasq́ coquebant, & cum intellexiſſent hominem eſſe eruditum, compellatum iuſſerunt eum canere, pollicentes cum tegulas, tum alia qualia ea cunq; eſſent quæ haberent, ſe illi daturos. Homerus hæc illis cecinit carmina quæ uocantur Caminus, id eſt, fornax.

Caminus Homeri.

εἰ μὲν δώσετέ μοι μισθὸν, ἀείσω ὦ κεραμῆες.
δεῦρ' ἄγ' ἀθηναίη, καὶ ὑπείρεχε χεῖρα καμίνου
εὖ δὲ μελανθεῖεν κότυλοι, καὶ πάντα μάλ' ἱερά
φρυχθῆναί τε καλῶς, καὶ τιμῆς ὦνον ἀρέσθαι
πολλὰ μὲν ἐν ἀγορῇ πωλεύμενα, πολλὰ δὲ ἀγυιαῖς
πολλὰ δὲ κερδῆναι, ἡμῖν δὲ δὴ ὥς σφιν ἀεῖσαι
ἢν δ' ἐπ' ἀναιδείην τρεφθέντες ψεύδε' ἄρησθε
συγκαλέω δ' ἔπειτα καμίνων δηλητῆρας
σύντριβ' ὁμῶς σμάραγόν τε, καὶ ἄσβεστον ἠδέ γ' ἄβακτον
ὠμόδαμον θ' ὃς τῇδε τέχνῃ πολλὰ κακὰ πορίζει.
πέρθε πυρὴν καὶ δώματα σὺν δὲ κάμινος
πᾶσα κυκηθείη κεραμέων μέγα κωκυσάντων
ὡς γνάθος ἱππείη βρύκει, βρύκοι δὲ κάμινος
πάντ' ἐν τῷ δ' αὐτῆς κεραμήια λεπτὰ ποιοῦσα
δεῦρο καὶ ἠελίου θυγάτηρ πολυφάρμακε κίρκη
ἄγρια φάρμακα βάλλε, κάκου δ' αὐτούς τε καὶ ἔργα
δεῦρο δὲ καὶ χείρων ἀγέτω πολέας κενταύρους
οἵ θ' ἡρακλεῖος χεῖρας φύγον οἵ τ' ἀπόλοντο
τύπτοιεν τάδε ἔργα κακῶς, πίπτοι δὲ κάμινος
αὐτοὶ δ' οἰμώζοντες ὁρῴατο ἔργα πονηρά
γηθήσω δ' ὁρόων αὐτῶν κακοδαίμονα τέχνην
ὃς δ' ἐχ' ὑπερκύψῃ περὶ ταῦτα πᾶν τὸ πρόσωπον
φλεχθείη, ὡς πάντες ἐπίστωντ' αἴσιμα ῥέζειν.

At uero in Samo hybernans Calendarum feſto, potentiorum ædes oſtiatim adiẽs, ſtrenam accipiebat. Canebat autẽ ea carmina quæ Ereſione, hoc eſt, ramalia, uocantur: ducente eum comitanteq́ undecunq́ frequenti puerorum indigenarum choro: *Ereſione Homeri.*

Δῶμα προσετραπόμεσθ' ἀνδρὸς μέγα δυναμένοιο,
ὃς μέγα μὲν δύναται, μέγα δὲ βρέμει ὄλβιος αἰεὶ
αὐταὶ ἀνακλίνεσθε θύραι, πλοῦτος γὰρ ἔσεισι
πολλός, σὺν πλούτῳ δὲ καὶ εὐφροσύνη τεθαλυῖα
εἰρήνη τ' ἀγαθή, ὅσα δ' ἄγγεα μεστὰ μὲν εἴη
κυρβαίη δ' αἰεὶ κατὰ καρδόπου ἕρποι μάζα
τοῦ παιδὸς δὲ γυνὴ κατὰ διφράδα βήσεται ὔμμιν
ἡμίονοι δ' ἄξουσι κραταίποδες ἐς τόδε δῶμα
αὐτὴ δ' ὑφαίνοι ἱστὸν ἐπ' ἠλέκτρῳ βεβαυῖα
Νεῦμαί σοι νεῦμαι ἐνιαύσιος, ὥστε χελιδὼν
ἕστηκ' ἐν προθύροισι, καὶ εἰ μέν τι δώσεις εἰ δὲ μὴ
οὐχ ἑστήξομεν, οὐ γὰρ συνοικήσοντες ἐνθάδ' ἤλθομεν.

Atq́ hæc carmina poſtea in Samo diu à pueris decantabantur, quoties ad Apollinis feſtum collecti conueniebant. Ineunte deinde uere, moliebatur Homerus è Samo Athenas proficiſci: ſubuectusq́ unà cum popularibus quibuſdam, ad Ium appulit, ubi ſtationem non ad urbem, ſed in littore habebant. Hic contigit Homerum grauiter ægrotare. Egreſſus igitur è naui, in crepidine littoris iacebat ægrotus. Atq́ ubi diutius illic ob nauigandi difficultatem in portu remorarentur, ſubinde pleriq́ ex urbe Homero uacabant, eũq́ audientes reuerenter obſeruabant. Iam uero nautis cæterisq́ aliquot qui è ciuitate conuenerunt, illic apud Homerum cõſidentibus, forte piſcatorum miniſtri eodem appulerant: qui è nauicula egreſſi, hæc uerba habuerũt: Agite uero peregrini, audite nos, num quid eorum quæ proponemus explicabitis. Ibi è præſentibus quidam iubebat eos proloqui. Illi, nos inquiunt, quæcunq́ cepimus, reliquimus: quæ uero non cepimus, nobiſcũ portamus. Et cũ nemo id ænigmatis interpretari poſſet, piſcatores explicabant: ſignificantes nimirum ſe, cum piſcium nihil capere poſſent, deſidentes in ſicco pediculos uenatos. Et horum quotquot cepiſſent abieciſſe, quos non inueniſſent domum retuliſſe. Quæ audiens Homerus, hæc dixit carmina: *Piſcatorum ænigma.*

τοίων γὰρ πατέρων ἐξ αἵματος ἐκγεγάασιν
οὔτε βαθυκλήρων, οὔτ' ἄσπετα μῆλα μεμόντων.

Atqui ex ægritudine hac extremum diem clauſit Homerus in Io, non autem (ut arbitrãtur aliqui) ænigmatis perplexitate enectus, ſed morbo. Extinctus uero in Io Homerus, à comitibus ſuis atq́ ciuibus qui ex urbe in colloquiũ eum eodem uenerant, in littore ibidem honorifice ſepeliebatur. Cuius ſepulchro multo pòſt tempore Ienſes, ubi poeſis eius iam publicata ab omnibus celebraretur, huiuſmodi inciderunt elegiacum:

ἐνθάδε τὴν ἱερὴν κεφαλὴν κατὰ γαῖα καλύπτει
ἀνδρῶν ἡρώων κοσμήτορα θεῖον Ὅμηρον.

Homerus Aeolicus. Porro quod Aeolicus fuerit Homerus, & non Ionicus, neq́ Doricus, partim è iam dictis perſpicuum eſſe poterit, partim etiam his coniecturis deprehenditur. Siquidẽ poetam tantum qui hominũ peculiares mores in ſuam poeſim transferre ſtuduerit, par eſt aut laudatiſſimos excogitaſſe, aut patrios commemorare. Iam uero carmina eius expendentes, indididem pronunciabitis. Nam cum ſacrificij ritum huiuſmodi quendam referat, aut ipſe eundem tanquam probatiſſimum excogitauit, aut quod cum patrijs inſtitutis conueniret. Sic enim inquit:

αὔερυσαν μὲν πρῶτα καὶ ἔσφαξαν καὶ ἔδειραν
μηρούς τ' ἐξέταμον κατά τε κνίσῃ ἐκάλυψαν
δίπτυχα ποιήσαντες, ἐπ' αὐτῶν δ' ὠμοθέτησαν.

In his uerſibus de ſilijs nulla mentio, quibus in ſacrificijs tamen utebantur cæteri, præterquam unam Aeolicam gentem, quæ ilia nõ concremabat. Indicat præterea his quoque uerſibus, ꝙ Aeolicus exiſtens, ſuæ gentis ritibus uſus ſit:

καὶ δ' ἐπὶ σχίζῃς ὁ γέρων, ἐπὶ δ' αἴθοπα οἶνον
λεῖβε, νέοι δὲ παρ' αὐτὸν ἔχον πεμπώβολα χερσίν.

Aeolum mos Aeoles enim ſoli inteſtina quinque uerubus defixa torrebant, reliqui Græci tribus. Etenim πέμπε dicunt Aeoles pro πέντε. Atque hæc ſane de genere, uita, interituque Homeri, à nobis relata ſint. Cæterum ætatem Homeri ſi quis diligenter recteque ratiocinetur, ex hiſce facile deprehendet. Nempe ab expeditiõe Græcorum, quam Agamemnon & *Homeri ætas.* Menelaus in Ilium habuerunt, annis centum poſt atque triginta Lesbus oppidatim habitari cœpit, cum antea nullam prorſus haberet ciuitatem. Poſt Lesbum habitatam annis uiginti, Cuma Aeolica & Phricotis appellata habitabatur. Porro à Cuma annis duodeuiginti in Smyrnam Cumani colonias tranſtulerunt, quo tempore natus fuit Homerus. Ab Homero uero nato anni ſunt ſexcenti uigintiduo ad Xerxis uſque in Græciam traiectum, qui uidelicet iuncto Helleſponto pontibus cum exercitu ex Aſia in Europam penetrauit. Ex his igitur facile fuerit calculo colligere temp⁹ ei, qui prætorum Athenienſium rationem habuerit. Nam à Troiano bello claruit Homerus annis cẽtum ſexagintaocto.

Vitæ Homeri per Herodotum traditæ finis, interprete Conrado Heresbachio.

Coloniæ apud Eucharium Ceruicornum, ære & impenſa M. Godefridi Hittorpij ciuis Colonienſis, Anno à natiuitate Chriſti milleſimo quingenteſimo triceſimoſeptimo, menſe Auguſt.

Digitized by